

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಸಂಪುಟ ೨

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮ
ಯಾದವಗಿರಿ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦ ೦೨೦

ಉನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೨೦೨೦
ಪ್ರತಿಗಳು ೨೦೦೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮ
ಮೈಸೂರು

© ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಸೇರಿವೆ.

ಅಕ್ಷರ ವಿನ್ಯಾಸ:
ಶ್ರೀರಂಗ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಫ್ಟ್ ವೇರ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜೀಸ್ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ - ೫೭೧೪೩೮
ದೂ: ೦೮೨೩೬ - ೨೯೨೪೩೨

ಮುದ್ರಣ:
ರಿಪ್ರಿಕ್ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ರಾಜಾಜಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೪೪
ಫೋನ್: ೨೩೩೫೭೯೬೩

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ

ಜ್ಞಾನಯೋಗ	1
1. ಧರ್ಮದ ಆವಶ್ಯಕತೆ	3
2. ಮಾನವನ ನೈಜಸ್ವರೂಪ	14
3. ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಮೆ	30
4. ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಭಾವನೆಯ ವಿಕಾಸ	46
5. ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ	58
6. ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು	68
7. ದೇವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ	81
8. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ	91
9. ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆ	109
10. ಆತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	121
11. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ	133
12. ಜೀವ	141
13. ಅಮರತ್ವ	153
14. ಆತ್ಮ	163
15. ಆತ್ಮ: ಅದರ ಬಂಧನ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ	176
16. ಮಾನವನ ನೈಜ ಮತ್ತು ತೋರಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿ	183
17. ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ ¹	203
18. ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶ ²	218
 ಅನುಷ್ಠಾನ ವೇದಾಂತ	 237
19. ಅಧ್ಯಾಯ ೧	239

¹ ★ The Complete Works of Swami Vivekananda Vol.II, P.359

² ★ C.W.II, P.375

20. ಅಧ್ಯಾಯ ೨	257
21. ಅಧ್ಯಾಯ ೩	275
22. ಅಧ್ಯಾಯ ೪	287

ರಾಜಯೋಗ	305
23. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	307
24. ಪೀಠಿಕೆ	311
25. ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು	323
26. ಪ್ರಾಣ	333
27. ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾಣ	345
28. ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾಣದ ಸ್ವಾಧೀನತೆ	350
29. ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಮತ್ತು ಧಾರಣ	355
30. ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ	363
31. ಸಂಕ್ಷೇಪ ರಾಜಯೋಗ	372
32. ಪೀಠಿಕೆ : ಪಾಠಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರಗಳು	377
33. ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಇದರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಯೋಜನ	382
34. ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸ	412
35. ಸಿದ್ಧಿಗಳು	441
36. ಮುಕ್ತಿ	455

ಜ್ಞಾನಯೋಗ

೧. ಧರ್ಮದ ಆವಶ್ಯಕತೆ

ಮಾನವಜನಾಂಗದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಇದುವರೆವಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾದುದು ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಮಾನವರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದ ಒಂದು ಮಹಾಪ್ರೇರಣೆಯು ಧರ್ಮಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದು ವಂಶ, ವಾತಾವರಣ, ಅಥವಾ ಜನಾಂಗ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವು ಪ್ರಬಲವಾದುದು ಎಂಬುದು ನಮಗೆಲ್ಲ ವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಗಿಂತ, ಒಂದೇ ಕುಲದವರಿಗಿಂತ, ಒಂದು ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು, ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿರುವವರು ಹೆಚ್ಚು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಾಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಧರ್ಮದ ಆದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಬಂದಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮಗಳೂ ತಾವು ಅತಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುವು. ಧರ್ಮದ ಮೂಲವು ಮಾನವನ ಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲ; ಇದನ್ನು ಮೀರಿದ ಯಾವುದೋ ಎಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಜನಿಸಿತೆನ್ನುವರು.

ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಪ್ರೇತ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮತ್ತೊಂದು ಅನಂತತಾ ಭಾವನೆಯ ವಿಕಾಸ. ಒಂದು ಪಂಥದವರು ಪಿತೃ ಪೂಜೆಯೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗೆ ಮೂಲವೆನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಂದರವರು ಪ್ರಕೃತಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲವಿದೆ ಎನ್ನುವರು. ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಅವರ ದೇಹ ನಾಶವಾದರೂ ಅವರು ಬದುಕಿರುವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಅದ ರಿಂದ ಧರ್ಮವು ಜನಿಸಿತು.

ಈಜಿಪ್ಟ್, ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯಾ, ಚೀನಾ, ಅಮೆರಿಕ ಮತ್ತು ಇತರ ದೇಶಗಳ ಹಲವು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಪಿತೃಪೂಜೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಆದಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಪುರಾತನ ಈಜಿಪ್ಟಿನವರು ಜೀವವನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರತಿರೂಪ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನವ ದೇಹದಲ್ಲೂ ಅದರಂತೆಯೇ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಜೀವ ಇದೆ; ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತಾಗ ಆ ಪ್ರತಿರೂಪವು ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೇಹ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿರೂಪವು ಜೀವಿಸಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಪಾಯವೂ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಈಜಿಪ್ಟಿನವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೃಹದಾ

ಕಾರದ ಪಿರಮಿಡ್ಡುಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರದ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಂಗವು ಊನವಾದರೆ, ಪ್ರತಿರೂಪದ ಅದೇ ಭಾಗವೂ ಊನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಪಿತೃಪೂಜೆ. ಪುರಾತನ ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರತಿರೂಪದ ಭಾವನೆ ಇದೆ, ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ, ಆ ಪ್ರತಿರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗಿ, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಡಿ ಎಂದೂ, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ಎಂದೂ ಅದು ಕಾಡಿ ಅಂಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುರಾತನ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಿತೃಪೂಜೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚೀನಾ ದೇಶದ ಧರ್ಮವೂ ಈ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆ ದೊಡ್ಡ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದು ಈಗಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಚೀನಾ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಧರ್ಮ ಪಿತೃಪೂಜೆಯೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಪಿತೃಪೂಜೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವರಿಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಪಂಗಡದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪುರಾತನ ಆರ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕೃತಿಪೂಜೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಪೂಜೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಕುರುಹೇ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆರ್ಯರ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಋಗ್ವೇದ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಚಿಹ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆರಾಧನೆ ಎಂದು ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವರು. ಬಾಹ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಉದಯಾಸ್ತಗಳು, ಚಂಡಮಾರುತ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಅವನ ಯುಕ್ತಿಯ ಅವನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ಮಾನವನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವನು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಅವಕ್ಕೆ ಜೀವ ಮತ್ತು ದೇಹಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವನು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮನೋಹರವಾದ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಆರೋಪಿಸುವನು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಿ ಬಿಡಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಪುರಾತನ ಯವನರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾವು ಇದನ್ನೇ ನೋಡುವೆವು. ಅವರ ಪುರಾಣಗಳು ಅಮೂರ್ತಿಕರಣಗೊಂಡ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪೂಜೆಯಿಂದ ತುಂಬಿವೆ. ಪುರಾತನ ಜರ್ಮನರು, ಸ್ಕಾಂಡಿನೇವಿಯಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳವರು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಕಾರವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಿದೆ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವ ಪಕ್ಷದವರಿಗೂ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ದೊರೆತಂತೆ ಆಯಿತು.

ಈ ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಈ ವಿರೋಧವನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದು. ಅದನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದು ನಾನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಮಾನವನು ಗತಿಸಿದ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರಸಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ದೇಹವು ನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ ಏನು ಉಳಿಯುವುದೋ ಅದರ ಕ್ಷಣಿಕ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಇಲ್ಲವೇ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮಹಾ ಘಟನೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಇವೆರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಒಂದು ವಿಷಯ ಸತ್ಯ; ಅದೇ ನೆಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲು ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವದಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಅವನು ಇರಲಾರ. ಅದನ್ನು ಆತ್ಮಿಕ ಮಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ವಿವರಣೆಯು ರಹಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದ ಪ್ರಥಮ ಭಾವನೆಗಳು ಸ್ವಪ್ನದ ಮೂಲಕ ಬಂದಿವೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಮೃತತ್ವದ ಪ್ರಥಮ ಭಾವನೆಯು ಮಾನವನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದ ಮೂಲಕ ದೊರೆತಿರಬಹುದು. ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲವೇ? ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಯಾರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ, ದೇಹವು ಶವದಂತೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಜಟಿಲವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅವರು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟುದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು. ದೇಹ ಕೊನೆಗೆ ನಾಶವಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ? ಇದು ಅತಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಘಟನೆಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿವರಣೆಯಂತೆ ನನಗೆ ತೋರುವುದು. ಸ್ವಪ್ನದ ಭಾವನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಉನ್ನತ ತರವಾದ ಭಾವನೆಗಳ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಬಹುಮಂದಿ ಮಾನವರು, ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಅವನು ಸ್ಮರಿಸುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವು ಯಾವುದು ಎಂಬುದರ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ಆಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಅದು ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಹಲವು ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ಜಾಗ್ರತ್ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ನ ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾನವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥಾಬದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನು ಆನಂದಪರವಶತೆ ಅಥವಾ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎನ್ನುವರು. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥಾಬದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಗಡದವರೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲಪುರುಷರು, ಜಾಗ್ರತ್ ಅಥವಾ

ಸ್ವಪ್ನವಲ್ಲದ ಮತ್ತಾವುದೋ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮನಗಂಡರು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಜಾಗೃತಾ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆವೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಢವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಋಷಿಗಳು ವೇದವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು ಎನ್ನು ವರು. ಈ ಋಷಿಗಳು ಕೆಲವು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಋಷಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರ, ದ್ರಷ್ಟ, ಎಂದರೆ ವೇದಗಳ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಈ ಋಷಿಗಳು, ತಾವು ಅವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು, ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದೆವು ಎನ್ನುವರು. ಆ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ದಾಖಲೆಗೊಳಿಸಿ ದರು. ಇದೇ ಸತ್ಯವನ್ನು ಯೆಹೂದ್ಯರು ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತರು ಸಾರುವರು.

ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಬೌದ್ಧರ ವಿಷಯ ಮೇಲಿನದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಪವಾದ ಎನ್ನಬಹುದು. ಬೌದ್ಧರು ದೇವರನ್ನು ಅಥವಾ ಆತ್ಮವನ್ನು ನಂಬದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಧರ್ಮ ಹೇಗೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಜನಿಸಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬೌದ್ಧರು ಕೂಡ ಒಂದು ಸನಾತನ ನೈತಿಕ ನಿಯಮವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಆ ನೈತಿಕ ನಿಯಮವು ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಜನಿತವಾದುದಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. “ಎಷ್ಟಾದ ಜ್ಯೋತಿ” ಎಂಬ ಸುಂದರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬುದ್ಧನ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಜೀವನವನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ, ತನಗೆ ಆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವ ದೊರಕುವವರೆಗೆ ಅವನು ಬೋಧಿ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾಪಕವಿರಬಹುದು. ಅವನ ಬೋಧನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದದ್ದು ಈ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕವೇ ಹೊರತು ಯುಕ್ತಿಯ ಶ್ರಮದಿಂದ ಅಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ, ಮನಸ್ಸು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಯುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದ, ಯುಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಆಲೋಚಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮ ಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಈ ಸತ್ಯಗಳೇ ತಳಹದಿ. ಈ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು, ಯುಕ್ತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ಒಳಪಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ, ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಬಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಶಕ್ತಿ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇದೆ, ಇದು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು.

ಧರ್ಮಗಳು ಸಾಧಿಸುವ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಗಮನಿಸದಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ಥೂಲ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಂತಲ್ಲದೆ, ಅವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವನಾಮಯವಾದವುಗಳು ಎಂಬುದೇ ಆ ಲಕ್ಷಣ. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥಾಬದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳೂ ಒಂದು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಅಮೂರ್ತ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಂದಾಗಲಿ, ದೇವರು ಅಥವಾ ನೈತಿಕ ನಿಯಮವೆನ್ನುವ ನಿರಾಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೆಂದಾಗಲಿ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಸಾರಭೂತವಾದ ವಸ್ತುವೆಂದಾಗಲಿ ಕರೆಯಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಪೂರ್ವಿಕರ ಅಮೂರ್ತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ “ಧಾರ್ಮಿಕನಿಯಮ”, “ಆದರ್ಶ ಐಕ್ಯತೆ” ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅಮೂರ್ತ ಭಾವನೆಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ತೋರಿದಂತಾಯಿತು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ಮಾನವನನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಂಥ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅಂತಹ ಆದರ್ಶವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಮುಂದುವರಿಯಲಾರೆವು. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಕ ಅಮೂರ್ತ ಭಾವನೆಯ ಆದರ್ಶ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಸಾಕಾರದಂತೆಯೂ, ನಿರಾಕಾರದಂತೆಯೂ, ಒಂದು ನಿಯಮದಂತೆಯೂ, ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಂತೆಯೂ, ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಸಾರದಂತೆಯೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಆದರ್ಶದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಲು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಮಾನವನು ಯಾರಾದರಾಗಲಿ, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರಲಿ, ಅವನ ಮುಂದೆ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ ಆದರ್ಶವಿದೆ, ಅನಂತ ಆನಂದದ ಆದರ್ಶವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ಯಮವಿದೆ. ಆದರೆ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಾವು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಬೇಗ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅನಂತಾನಂದವು ದೊರಕಲಾರದು, ದೇಹ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ತಮಗಿರುವ ಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ, ಅನಂತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾರವು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತವಾದುದನ್ನು ಸಾಂತದ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಸಾಂತದ ಮೂಲಕ ಅನಂತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಂದೂ ಮುಂದೂ ಮಾನವನು ತ್ಯಜಿಸುವನು. ಈ ತ್ಯಾಗವೇ, ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ತ್ಯಾಗವೇ ನೀತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ. ತ್ಯಾಗದ ತಳಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಯಾವ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಯಾರೂ ಇದುವರೆಗೂ ಬೋಧಿಸಿಲ್ಲ.

ನೀತಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಾನಲ್ಲ ನೀನು ಎನ್ನುವುದು. ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಮಮಕಾರವಲ್ಲ, ಮಮಕಾರದ ನಿರಾಕರಣೆ. ಇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವಾಗ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ನಾನೆಂಬುವ ಭ್ರಾಂತಿ-ಭಾವನೆಗಳನ್ನು

ತೃಜಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನೀತಿ ನಿಯಮ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು, ಇತರರನ್ನು ನಿನಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ನೋಡಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು “ಮೊದಲು ನಾನು” ಎನ್ನುವುವು. ನೀತಿ “ನಾನು” ಕೊನೆಗೆ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ನಿಂತಿರುವುದು ತ್ಯಾಗದ ಮೇಲೆ; ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರದ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ಅದರ ಧ್ವಂಸದ ಮೇಲೆ, ಆ ಅನಂತವು ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲಕ ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಾರದು. ಇದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಲೂ ಆರವು.

ಆದುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೀರಿ ಅನಂತದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಅರಿಯ ಬೇಕಾದರೆ, ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಹೋದಾಗಲೇ ಹಲವು ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದವು. ಆದರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಭಾವನೆ ಇದೆ. ಅದಂದರೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಾನೆಂಬುದರ ನಾಶ. ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾರ್ಥನಾಶವೇ ನೀತಿಯ ಗುರಿ. ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಬೇಡಿ ಎಂದರೆ ಜನರು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವರೋ ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಂಜಿಕೆ. ಆದರೂ ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅವರು ನೀತಿಯ ಪರಮಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಎಲ್ಲಾ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿಯ ಆಶಯವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಾಶವೇ ಹೊರತು ಅದರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲ, ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಆಲೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಮಾನವರ ನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾರದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಯಾವ ನೀತಿ ನಿಯಮವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲೌಕಿಕದ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಅಥವಾ ನಾನು ಹೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞಾ ತೀತದ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ನೀತಿಗೆ ನೆಲೆ ಇಲ್ಲ. ಅನಂತತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಆದರ್ಶವೂ ಇರಲಾರದು. ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಂಧಿ ಸಲೆತ್ತಿಸುವ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ನೀತಿಯ ನಿಯಮಾವಳಿಗೆ ವಿವರಣೆ ಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು. ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಗ್ರಹಣ, ಅನಂತತೆಯೆಡೆಗೆ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟ, ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ-ಇವು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ, ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿ ಎನ್ನುವನು ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯವನು. ಆದರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನು ಸರಿಸಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿ ಎನ್ನುವನು. ನಾವೇಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕು? ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಗೌಣ. ನಮಗೆ ಒಂದು ಆದರ್ಶವಿರ ಬೇಕು. ನೀತಿಯೇ ಗುರಿಯಲ್ಲ, ಅದು ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಒಂದು ದಾರಿ. ಗುರಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನಾವೇಕೆ ನೀತಿವಂತರಾಗಿರಬೇಕು? ಇತರರಿಗೆ ನಾವೇಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕು? ಏತಕ್ಕೆ ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು? ಸುಖವೇ ಮಾನವನ ಗುರಿಯಾದರೆ, ನಾನು ಸುಖ ವಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಅಸುಖಿಯನ್ನಾಗಿ ಏಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ಇದನ್ನು ಯಾವುದು ತಡೆಯುವುದು? ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿ ಅಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾದುದಲ್ಲ. ಈಗ

ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಜವು ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಆದದ್ದು. ಸಮಾಜವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿವಾದಿಗೆ ಯಾವ ಹಕ್ಕಿದೆ? ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಮಾಜ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಸಮಾಜವಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಉತ್ತಮ ವಿಕಾಸದಡೆಗೆ ನಾವು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದೊಂದು ಹಂತವಾಗಿರಬಹುದು. ಕೇವಲ ಸಮಾಜದಿಂದ ಮಾತ್ರ ದೊರೆತ ಯಾವ ನಿಯಮವೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಲಾರದು; ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವ ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅದು ಆವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ, ಪ್ರಯೋಜನದೃಷ್ಟಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು, ಈಗಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರಾಚೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಅನಂತ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಅದರ ಸಂಬಂಧ ಅನಂತದೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅದು ಸಮಾಜವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಸಮಾಜ. ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನಂತ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜವು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿರಲಿ, ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಇರಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅದು ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಮಾನವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ತನಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಿರಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲಾರನು.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು ಎನ್ನುವರು. ಬಹಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ದೇಶದ ಜ್ಞಾನಿ ಕನ್ಫುಷಿಯಸ್‌ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ “ಮೊದಲು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಪರಲೋಕಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡೋಣ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಾವು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೇನೋ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಇಹಲೋಕದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆಯಾದರೆ, ಲೋಕದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇಹಪರಗಳೆರಡೂ ನಷ್ಟವಾಗುವವು, ನಾವು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕರೇ ಆಗುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಮಾನವನು ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ತನ್ನ ಗುರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಅವನ ಗುರಿ ಇದನ್ನು ಮೀರಿದುದು.

ಮಾನವನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನು ಮಾನವ. ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಇರುವ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ನಿಯಮ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಇದೇ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿ. ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಮಹತ್ತರವಾದುದೇನೋ

ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮಹತ್ತರವಾದುದು ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗ್ರಹಾವಳಿಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೇನೋ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ಆದರೆ ಮಾನವನ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಳುವ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾದುದು, ಮೇಲಾದುದು. ಆಂತರಿಕ ಮನವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು, ಮಾನವನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅದ್ಭುತ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾದದ್ದು. ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವ, ಅಂದರೆ ಸಾಧಾರಣ ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಾಹ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲೆತ್ತಿಸುವುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರನು. ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸಾಧಾರಣ ಜನರು ಸಾವಿರಾರು ಕುರಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಿಂಹವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವರು. ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಜಯವಾದರೂ ಕುರಿಮರಿಗಳಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಎಂಬುದನ್ನು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಅವರು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಭೌತಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರೇ ಹೀಗೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು; ಅದನ್ನು ನೋಡಿಸಂತೋಷಿಸಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರಿರುವರು, ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವು ದೊರಕುವುದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಮೀರಿದ ಯಾವುದೋ ಒಂದರಿಂದ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವರು ಜಡವಸ್ತುವನ್ನು ಮೀರಿದ ಯಾವುದೋ ಸತ್ಯದ ಕ್ಷಣಿಕ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು, ಅದನ್ನು ಸೇರಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಒಂದು ದೇಶದ ಅಭ್ಯುದಯವು ಇಂತಹ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುವುದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯೋಜನದೃಷ್ಟಿಯವರು ಅನಂತತೆಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವೆಂದರೂ, ಎಂದು ಇದು ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಆಗ ಆ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಕೊನೆಗೊಂಡಂತೆ. ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗದ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲವೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯು ಇಳಿಮುಖವಾಗಿ ಲೌಕಿಕತೆಯೇ ಮೇಲಾದರೆ ಆ ಜನಾಂಗದ ಅವನತಿ ಅಂದೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂತೆಯೇ.

ಧರ್ಮದಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಎಷ್ಟೋ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ, ಅದರ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ದೊರಕಬಹುದಾದ ಸುಖವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ಹೋದರೂ, ಧರ್ಮವು ಕೇವಲ ವ್ಯಾಸಂಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಒಂದು ಸಾಧನೆ. ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಅರಸುವುದು, ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಜಡವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವುದು, ಈ ಅನಂತವನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಾಳ ಉಸಿರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದು - ಇವು ಅತಿ ಅದ್ಭುತವಾದುವು, ಮಹಿಮಾಮಯವಾದುವು. ಕೆಲವರಿಗೆ

ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಾನಂದ. ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೆ ಆನಂದಿಸಬೇಡಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸಂತೋಷ. ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ಕೂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆ ಯಲ್ಲೇ ಪರಮ ಸಂತೋಷಪಡುವವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಜೀವನ ಕೆಳ ದರ್ಜೆ ಯದಾದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ. ತೋಳದಂತೆ ಅಥವಾ ನಾಯಿ ಯಂತೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಊಟ ಮಾಡುವ ಮಂದಿ ಬಹಳ ವಿರಳ. ನಾಯಿಯ ಅಥವಾ ತೋಳದ ಸುಖವೆಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೇಶ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಮಾನವರಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಗಳಲ್ಲೇ ಸಂತೋಷ. ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮಾತ್ರ ತತ್ತ್ವ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯು ವರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ವಸ್ತು ಅನಂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲರೂ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಅರಸು ವವನು ಕೂಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದೇ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ಆನಂದ. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮವು ಅಧ್ಯಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದು.

ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇದು ಮಾನವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಾಲಕಶಕ್ತಿ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆದರ್ಶದಷ್ಟು ಮತ್ತಾವುದೂ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯಲಾರದು. ಇತಿಹಾಸವು ಈ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿ ನಾಶವಾಗಿಲ್ಲ. ಮಾನವನು ಕೇವಲ ಪ್ರಯೋಜನದೃಷ್ಟಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ನೀತಿವಂತನಾಗಿರಬಹುದು, ಒಳ್ಳೆ ಯವನಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಆಸರೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಭ್ಯರಾಗಿ, ನೀತಿವಂತ ರಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವ ಚಾಲಕರು, ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತರುವವರು, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಂದಿಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲವರು, ಇತರರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಬಲ್ಲವರು-ಇಂಥವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವೆವು. ಧರ್ಮ ದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಚಾಲಕಶಕ್ತಿ ದೊರಕಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಆಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕಾದ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವು ಮಹಾ ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜಕ ಶಕ್ತಿ. ಶೀಲವನ್ನು ರೂಢಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ಇತರರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ, ತಾನು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜಕಶಕ್ತಿ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗ

ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಅಲ್ಪ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಲಹಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳೂ ತೊಲಗಬೇಕು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೋಮು ಪಂಗಡ ದೇಶ ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೇವರು ಇರುವುದು, ಉಳಿದುವೆಲ್ಲ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು, ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಆಗಬೇಕು. ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ವಿಶಾಲವಾದಂತೆ ಅವನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಯೂ ವಿಶಾಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವನೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೂ ಮುಟ್ಟಿದೆ, ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡಲಿಕ್ಕಾಗದ ಸಮಯ ಇಂದು ಬಂದಿದೆ. ಕೇವಲ ಭೌತಿಕ ಸಹಾಯಕ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರುವೆವು. ಆದುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಭವಿಷ್ಯಧರ್ಮಗಳು ವಿಶ್ವಾಪ್ಯಾಪಿಯಾಗಬೇಕು, ವಿಶಾಲವಾಗಬೇಕು.

ಧರ್ಮದ ಮುಂದಿನ ಆದರ್ಶವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈಗ ಇರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಮತ್ತು ಶುಭವಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಇರುವ ನಿಧಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರಬೇಕು. ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕು. ಇತರರನ್ನು ಅವರ ದೇವರು ತಮಗಿಂತ ಬೇರೆ ಎಂದು ನಿಕೃಷ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಕೂಡದು. ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾನು ದೇವರನ್ನು ನಂಬದ ಎಷ್ಟೋ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುವೆನು; ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರವಂತರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದರೆ ಅವರು ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ದೇವರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಂಬದೆ ಇರಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ದೇವರನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ನಿರ್ಗುಣ, ಸಗುಣ, ಅನಂತ, ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ಅಥವಾ ಆದರ್ಶಮನುಷ್ಯ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುವು. ಧರ್ಮ ಹೀಗೆ ವಿಶಾಲವಾದರೆ ಮಾನವನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿ ನೂರುಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಟ್ಟುದನ್ನು ಮಾಡಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆ.

ಸಮಾನವಾದ ಭಾವನೆಗಳುಳ್ಳ ಸಮಾಜದ ಹಲವು ಪಂಥಗಳು ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಕಾಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಂತೆ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಧರ್ಮಗಳು ವಿಶಾಲವಾಗಬೇಕು, ಅನಂತವಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕಶಕ್ತಿಯು ಈಗ ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಅಳಿಯುತ್ತಿದೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಭಾವನೆ ಅಳಿಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಅವುಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಈಗ ತಾನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ವಿಶಾಲವಾದ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಆರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಪುರೋಹಿತರ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದಿತೋ ಆಗ ಅದು ದೇವಸ್ಥಾನ, ಚರ್ಚು, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಚಾರ, ವ್ಯವಹಾರ- ಇವುಗಳಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಂದು ನಾವು ನಿಜವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮಷ್ಟಿ ಭಾವನೆಗೆ ಬರುವೆವೋ ಆಗ ಮಾತ್ರವೇ ಧರ್ಮವು ಸತ್ಯವಾಗುವುದು, ಜೀವಂತವಾಗುವುದು, ಅದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು; ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು; ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಹಿಂದೆಂದೂ ಇರದಿದ್ದ ಮಹಾ ಕಲ್ಯಾಣಪ್ರದವಾದ ಶಕ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ನಮಗೆ ಇಂದು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೌಹಾರ್ದ ಭಾವನೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಯುವುವು, ಇಲ್ಲವೆ ಆಳಿಯುವುವು ಎಂಬ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಗೌರವದಿಂದ ಜನಿತ ಸೌಹಾರ್ದ ಭಾವನೆ ನಮಗಿಂದು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು, ಹಲವರಲ್ಲಿ ಇಂದು ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ “ಏನೋ ಬದುಕಲಿ” ಎನ್ನುವ ಕ್ಷುದ್ರ ಅಹಂಕಾರಜನಿತ ತೋರಿಕೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ನಮಗೆ ಇಂದು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಬಂದುದು. ಈಗಲೂ ಅದು ಧರ್ಮಕ್ಕೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ. ಅದರ ಪಾದವು ನೆಲದ ಮೇಲಿದ್ದರೂ ಅದರ ಶಿರಸ್ಸು ಅಂತರಿಕ್ಷದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿರತವಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸಾಮರಸ್ಯವು ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯವು ಏರ್ಪಡಬೇಕಾದರೂ ಎರಡೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ತ್ಯಜಿಸ ಬೇಕಾದುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು, ಹಾಗೆ ತ್ಯಜಿಸುವಾಗ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಆ ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆಯು ಯಾತನಾಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಎರಡು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸತ್ವಾನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕಾಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಕಾಲ, ದೇಶಾತೀತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮುಟ್ಟಲಾರವು. ಅದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಅನಂತ, ಏಕಮೇವ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದುದು.

೨. ಮಾನವನ ನೈಜಸ್ವರೂಪ

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಮಾನವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವನು. ತಾವು ಬದುಕಿ ಬಾಳುವ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಎಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಯ ಬರುವುದು, ಆಗ ಅನೈಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಇದು ನಿಜವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಳೆವುದು. ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನೀಡುವ ಅನುಭವಗಳು ಸತ್ಯವೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಅವಕಾಶ ದೊರಕದೆ, ಅನವರತ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವವನಿಗೂ ಮೃತ್ಯು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುವುದು. “ಇದು ನಿಜವೇ?” ಎಂದು ಆಗ ಅವನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲೇಬೇಕಾಗುವುದು. ಧರ್ಮವು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಇದರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಲಿಖಿತ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಾಲಗಣತಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪೌರಾಣಿಕ ಯುಗದ ಮೆಚ್ಚು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಮುಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ “ಈಗಿರುವುದು ಏನಾಗುವುದು? ಸತ್ಯವಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದನ್ನೇ ನಾವು ನೋಡುವೆವು.

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಕಠೋಪನಿಷತ್ತು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು: “ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲವಾದರೆ ಈ ಸಂದೇಹವಿದೆ. ಒಬ್ಬರು ಅವನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮಾಯವಾದನು ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅವನು ಇರುವನು ಎನ್ನುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸತ್ಯ?” ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನ, ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಇವಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ “ಇದರ ಆಚೆಗೆ ಏನಿದೆ? ಯಾವುದು ಸತ್ಯ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮನಃ ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮೃತ್ಯು ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲಾ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಅನಂತರ ಏನೂ ಇರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸದೆ ಇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತೂ ಕೂಡ ಈ ಅಲ್ಪ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಇರಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲಾರಬಹುದು. ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಗಲಾಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಬಹುದು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮೃತ್ಯು ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರಲೇಬೇಕು: ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯದಂತೆ ಇರುವ, ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾರವಸ್ತುವೆಂದು ಬಾಚಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣುವುದೇ? ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಯವಾಗುವದು. ಮಹಾಪ್ರಪಾತದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮುಂದಿರುವ ಅಸೀಮ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು

ಈಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಎಷ್ಟೇ ವಜ್ರಮನಸ್ಸಾದರೂ ಅಂಜಿ “ಇದು ಸತ್ಯವೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು. ಒಂದು ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಯಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಇಡೀ ಬಾಳಿನ ಭರವಸೆಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಇವು ನಿಜವೇ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಕಾಲವು ಎಂದಿಗೂ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರ ಬದಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

ಅನಂತರ ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಬೇರೆ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಹಿಂದೆಯೂ ಓಡುವವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರಿಗಳಾಗುವವು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಯಪ್ರದನಾಗಿರುವ ಯುವಕನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವನು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಹಾಗೇ ಭಾವಿಸುವನು. ಬಹುಶಃ ಅದೇ ಮನುಷ್ಯ ವೃದ್ಧನಾಗಿ ಹತಭಾಗ್ಯನಾದಾಗ ಅದನ್ನು ವಿಧಿ ಎನ್ನುವನು. ತನ್ನ ಬಯಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅನಂತರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಒಂದು ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಗೋಡೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಅವನು ಹೋಗಲಾರ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಣಿಕ. ಭೋಗ, ದುಃಖ, ಸುಖ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಬಾಳೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಣಿಕ.

ಮಾನವನಿಗೆ ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಉಳಿದಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಶೂನ್ಯವಾದಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಶೂನ್ಯ, ನಮಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್, ವರ್ತಮಾನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಾರೆವು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬುವವನು ಕೇವಲ ಹುಚ್ಚ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಇದು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮಗುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಷ್ಟೇ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿರುವುದು. ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದರೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಶೂನ್ಯವಾದಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಇದು. ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೇ ಆದರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಶೂನ್ಯವಾದಿಯಾಗಬಲ್ಲವನನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಸುಲಭ.

ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಸುವುದು, ನಿರಂತರ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷಣಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು. ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗಿರುವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಯಾವುದಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಮಾನವನು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದನ್ನೇ ಅರಸುತ್ತಿರುವನು. ಅತಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷಣಿಕ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ನಮಗೆ ತೋರಿಬರುವುದು. ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಅವನು ಈ ದೇಹದಿಂದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ಬಾಹ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಬಹುಪಾಲು ಹೋಲಿದರೂ ಅದಾಗಿರದೆ, ಬಾಹ್ಯದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪೂರ್ಣವಾದ, ದೇಹವು ನಾಶವಾದರೂ ತಾನು ನಾಶ

ವಾಗದೆ ಇರುವ ಒಂದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. ಋಗ್ವೇದದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶವವನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ಅಗ್ನಿ! ಮೃದುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಒಯ್ಯಿ. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಡು. ಪಿತೃಗಳಿರುವೆಡೆಗೆ ಮೃತ್ಯುಶೋಕಗಳಿಲ್ಲದ ಕಡೆಗೆ ಇವನನ್ನು ಒಯ್ಯಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಭಾವನೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು ನಿಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಅಪವಾದವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅವನತಿಗೆ ಇಳಿದ ಅವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವರು ಪೌರಾಣಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಡ ಬಹುದು, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ಕವಿ ತಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿಡಬಹುದು. ಮಾನವನ ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಬಂದ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ದೊರಕುವುದು. ಯೆಹೂದ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಡಮ್‌ನ ಪತನದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯದ ಸಾರವೇ ಇದು. ಹಿಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಇದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ಯಯುಗದ ಒಂದು ಕನಸೆ ಮುಂದೆ ಬರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಾ ಇಚ್ಛಾಮರಣಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ದೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ, ದೃಢವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಪಾಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ದುಃಖವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ. ಅಂದಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪತಿತಾವಸ್ಥೆ ಇಂದಿನದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಳಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುವೆವು. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಇದು ಹಿಂದಿನ ಅಭ್ಯುದಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪತಿತಾವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಥೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕಲುಷಿತವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಳಯವು ಬಹುಮಂದಿ ಮಾನವರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿತು. ಪುನಃ ಅಭ್ಯುದಯದ ಕಾಲವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಆದಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅದು ಪುನಃ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿದೆ. ಹಳೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಳಯದ ಕಥೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಇದೇ ಕಥೆ ಪುರಾತನ ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯಾ, ಈಜಿಪ್ಟ್, ಚೈನಾ, ಹಿಂದೂ ದೇಶ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಮನುವೆಂಬ ಪುರಾತನ ಮಹರ್ಷಿಯು ಗಂಗಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸಣ್ಣ ಮೀನೊಂದು ರಕ್ಷಣೆ ಬೇಡುತ್ತಾ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತು. ಮನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟನು. “ಎನು ಬೇಕು?” ಎಂದು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆ ಕಿರಿಯ ಮೀನು “ನನ್ನನ್ನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೀನು ಅಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ, ಅದರಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಬೇಕು” ಎಂದಿತು. ಮನು ಅದನ್ನು ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅದು ಆ ಮಡಕೆಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು. “ನಾನು ಇನ್ನು ಈ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಾರೆ” ಎಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಕೆರೆಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಅದು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಆ ಕೆರೆಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ನಾನಿನ್ನು ಈ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಾರೆ ಎಂದಿತು. ಅದನ್ನು

ಒಂದು ನದಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಅದು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ನದಿಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದನು. ಅದು ಮನುವಿಗೆ “ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ. ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಳಯ ವನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡಲು ಈ ಆಕಾರದಿಂದ ಬಂದೆ. ನೀನು ಒಂದು ದೋಣಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಒಂದೊಂದು ಜೊತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿ. ನೀರಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕೊಂಬು ಮೇಲೇಳುವುದು. ದೋಣಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ, ಪ್ರಳಯಾನಂತರ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಸಂತತಿಯನ್ನು ಹರಡು” ಎಂದಿತು. ಪ್ರಳಯವಾಯಿತು. ಮನು ತನ್ನ ಸಂಸಾರ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಒಂದೊಂದು ಜೊತೆ, ಸಸ್ಯದ ಎರಡೆರಡು ಬೀಜ-ಇವನ್ನು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಪ್ರಳಯಾನಂತರ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಹರಡಿದನು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಮನು ಸಂತತಿಯವರಾದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಾದೆವು.

ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದೇ ಮಾನವ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದ ಮಗು ಕೂಡ ಅತಿ ಉದಾತ್ತತತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಅಂಗಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಭಾಷೆಗೂ ಬಾಲಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೇ ಹೊರತು ಗುಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಸರಿಯಾದ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಖಚಿತವಾದ ಗಣಿತದ ಭಾಷೆಗೂ, ಹಿಂದಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟಪೌರಾಣಿಕ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಘನ ಅದರ್ಶವಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪುರಾತನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯರತ್ನಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಸ್ತುಗಳೂ ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ವ್ಯಥೆಯಾಗುವುದು. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪುರಾಣದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾಗಲಿ, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಇಂಥಂಥವರ ಭಾವನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅದು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಲಿ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಧರ್ಮಗಳು ಇಂತಹ ದೇವದೂತ ಸಾರಿದ ಕಟ್ಟು ಕಥೆಯನ್ನು ನಂಬಬೇಕು ಎಂದು ಸಾರಿದುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕರೆ ಆಧುನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ನಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮೋಸಸ್‌ನನ್ನು, ಕ್ರಿಸ್ತನನ್ನು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದರೆ ಜನರು ನಗುವರು. ಆದರೆ ಹಕ್ಸ್‌ಲೆ, ಟೆಂಡಲ್, ಡಾರ್ವಿನ್ ಇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಹಕ್ಸ್‌ಲೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವನು ಎಂದರೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಅದೇ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿರುವೆವು! ಅದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಇದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಜೀವದಾನ ಮಾಡುವ ಮಹಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಉದಯಿಸಿದವು. ಆಧುನಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಮಲೋಭಗಳು

ಜನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಭಗವದಾರಾಧನೆಯಾದರೆ, ಈ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ನಶ್ವರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕೀರ್ತಿ, ಅಧಿಕಾರ-ಇವುಗಳ ಆರಾಧನೆ. ಇದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ.

ಈಗ ಪುರಾಣಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದು ಮಾನವನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಈಗ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿರುವನು ಎಂಬುದು. ಆಧುನಿಕ ಸಂಶೋಧಕರು ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಕಾಸವಾದಿಗಳು ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಒಂದು ಬಸವನಹುಳುವಿನಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗಿರುವನು; ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಸರಿಹೊಂದಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪುರಾಣವಿದೆ. ಹಿಂದೂ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಯುಗಚಕ್ರದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಒಂದು ಅಲೆಯಂತೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಲೆಯು ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದು ಬೀಳು ಇದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಏಳುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣ ಬೀಳುವುದು. ಚಲನೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಕ್ರದಂತೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮಾನವನು ಕೇವಲ ಒಂದು ವಿಕಾಸವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಕಾಸವೂ ಸಂಕೋಚನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಯು, ನೀವು ಒಂದು ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿರುವಿರೋ ಅಷ್ಟೇ ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಎನ್ನುವನು. ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾವು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾರೆವು. ಮಾನವನು ಬಸವನಹುಳುವಿನಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಬುದ್ಧರಂತಹ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಆಗಲೇ ಆ ಬಸವನಹುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದರು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು? ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಏನೂ ಬರಲಾರದು. ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಇದ್ದೇವೆ. ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮಾನವನಾಗುವ ಆ ಶಕ್ತಿ ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬಂದಿರಲಾರದು. ಅದು ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ಇರಬೇಕು. ಬಸವನಹುಳು ಅಥವಾ ಜೀವ ದ್ರವ್ಯವೇ ನೀವು ತೋರುವ ಆದಿ ಆದರೆ ಆ ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಹೇಗೂ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ವಸ್ತುಕಣಗಳ ಸಂಘಾತವಾದ ದೇಹವು, ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಆತ್ಮ, ಆಲೋಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆ, ಅಥವಾ ಆಲೋಚನೆಯ ಈ ದೇಹದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆ, ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗಹನವಾದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಧರ್ಮಗಳೇನೋ, ಭಾವನೆ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಯು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ದೇಹ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವವು. ಆಧುನಿಕರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಇರುವರು. ಅವರು ಯಾವುದನ್ನು ಆಲೋಚನೆ ಎನ್ನುವೆವೋ ಅದು ದೇಹವೆಂಬ ಯಂತ್ರದ ಭಾಗಗಳು ಒಟ್ಟು ಕಲೆತಾಗ ಆಗುವ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮ ಎನ್ನುವರು. ಆತ್ಮ, ಆಲೋಚನೆಯ ಮೊತ್ತ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿಂದಲಾದರೂ ಕರೆಯಿರಿ,

ಅದು ಈ ಯಂತ್ರದ ಪರಿಣಾಮ; ಅದು ದೇಹ ಮತ್ತು ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ರಸಾಯನ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಆದುದು ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವೇ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹವನ್ನು ಯಾವುದು ಮಾಡುವುದು? ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯು ಅಣುಗಳನ್ನು ದೇಹದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸುವುದು? ಹೊರಗಿರುವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಸಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿ, ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ ರಚಿಸುವಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು? ಅನಂತ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದು? ಆತ್ಮವೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯು ದೇಹಕಣಗಳ ಸಂಯೋಗದ ಪರಿಣಾಮವೆನ್ನುವುದು ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಈ ಸಂಘಾತವು ಹೇಗೆ ಆಯಿತು? ಇದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿತ್ತು? ಮತ್ತಾವುದೋ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಈ ಸಂಘಾತಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದು, ಆತ್ಮವು ಅಂತಹ ಸಂಘಾತದಿಂದ ಜನಿಸಿತು ಎನ್ನುವುದು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದ ಆತ್ಮವೇ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮಿಶ್ರಣ ಎನ್ನುವುದು ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರವಲ್ಲ. ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಎಲ್ಲಾ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲದೋ ಮತ್ತು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯು, ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇಹವನ್ನು ರಚಿಸುವುದೋ, ಅದೇ ಶಕ್ತಿ ಆ ದೇಹದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಎನ್ನುವುದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ದೇಹದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಆಲೋಚನಾಶಕ್ತಿಯು, ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಘಾತದ ಪರಿಣಾಮವಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಇರಲಾರದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿಯು ಭೌತ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಲೂ ಜನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಭೌತದ್ರವ್ಯ ಎನ್ನುವೆವೋ ಅದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ಇದು ಶಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಘನತೆ, ದೃಢತೆ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಚಲನೆಯ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಬಹುದು. ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ದ್ರವಕ್ಕೆ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದು ಘನವಸ್ತುವಿನ ಗುಣ ಪಡೆಯುವುದು. ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿ ಘನದಂತೆ ಆಗಿ ಘಟ್ಟಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಅದನ್ನು ಸೀಳುವುದು. ಜೇಡರ ತಂತುವು ಅನಂತ ವೇಗದಿಂದ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿಯಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಬಲ್ಲದು. ಅದು ಓಕ್ ಮರವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಕತ್ತರಿಸಬಲ್ಲದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಭೌತದ್ರವ್ಯವೆನ್ನುವೆವೋ ಅದು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇಹದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು? ಆ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಿರಲಿ. ಅದು ವಸ್ತು ಕಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾನವನ ದೇಹವೆಂಬ ಆಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ, ನಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ನನಗಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿದುದನ್ನು ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಆಹಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ರಕ್ತ

ಮೂಳೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ರಹಸ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು? ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಭೂತಕಾಲದ ಭಾವನೆ ಅನೇಕರನ್ನು ಅಂಜಿಸುವುದು. ಅನೇಕರಿಗೆ ಅದು ಊಹೆಯಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಸದ್ಯದ ವಿಷಯವನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸೋಣ. ನಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು? ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಈ ದೇಹ ವನ್ನು ಹೋಲುವ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ವಸ್ತುವೊಂದಿದೆ, ಈ ಶರೀರ ಹೋದರೂ ಅದು ಇರುವುದೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇತ್ತ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಕಾಲಾನಂತರ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಭಾವನೆ ಬಂದಿತು-ಈ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ಶರೀರವೇ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಆ ಭಾವನೆ. ಆಕಾರ ವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಕಣಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಅವು ಚಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು. ಈ ದೇಹಚಲನೆಗೆ ದೇಹವಲ್ಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಬೇಕಾದರೆ, ಅದೇ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ಶರೀರದ ಚಲನೆಗೂ ಅದಲ್ಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಬೇಕು. ಅದನ್ನೇ ಜೀವಾತ್ಮ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರೆದರು. ಆತ್ಮವು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದ ಮೂಲಕ ಸ್ಥೂಲದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದು. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಇರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆತ್ಮವು ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿದೆ. ಅದು ಮನಸ್ಸನ್ನೆ ಅಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕಾರಣ, ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ನಿಮಗೊಂದು ಆತ್ಮವಿದೆ. ನನಗೊಂದು ಆತ್ಮವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆತ್ಮಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರ ಗಳಿವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಥೂಲ ಬಾಹ್ಯ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವಭಾವದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನಂತರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದರು. ದೇಹ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲದ ಆತ್ಮವೆಂದರೇನು? ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಮಹಾ ಚರ್ಚೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಅನೇಕ ಊಹೆಗಳು ಜನಿಸಿದವು. ಹಲವು ಬಗೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಆತ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲವು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವೆನು.

ಆತ್ಮ ಏನಾದರೂ ಆಗಿರಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಆಕಾರವಿಲ್ಲ, ಆಕಾರವಿಲ್ಲದುದು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ರಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಭಿನ್ನರೀತಿಯ ತಾತ್ವಿಕರಲ್ಲ ಒಪ್ಪುವರು. ಕಾಲವು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು, ದೇಶವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೆ ಇರುವುದು. ಕಾಲವಿಲ್ಲದೆ ಕಾರಣ ನಿಲ್ಲ ಲಾರದು. ಅನುಕ್ರಮ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾರಣ ಭಾವನೆ ಇರಲಾರದು. ಕಾಲ ದೇಶ ನಿಮಿತ್ತ ಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿವೆ. ಆತ್ಮವು ಮನಸ್ಸಿನ ಆಚೆ ಇದೆ. ಅದು ನಿರಾಕಾರವಾದುದು. ಆದು ದರಿಂದ ಅದು ಕಾಲದೇಶಗಳ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಆಚೆ ಇರಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಆಚೆ ಅದು ಇದ್ದರೆ, ಅದು ಅನಂತವಾಗಿರಬೇಕು. ಅನಂತರವೇ ನಮ್ಮ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಪಂಗಳಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವುದು. ಎರಡು ಅನಂತ ಗಳು ಇರಲಾರವು. ಆತ್ಮವು ಅನಂತವಾದರೆ ಅದು ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ನನಗೊಂದು ಆತ್ಮ ನಿಮಗೊಂದು ಆತ್ಮ ಎಂಬ ಹಲವು ಆತ್ಮಗಳ ಭಾವನೆ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯ, ಏಕ ನಾಗಿ ಅನಂತವಾಗಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಆತ್ಮನಾಗಿರಬೇಕು. ಈಗ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯ

ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಪರಿಮಿತವಾದ ಸ್ವರೂಪ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯ-ಈಗ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು, ಎಷ್ಟೇ ಮಹಿಮಾವಂತನಾದರೂ, ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮಾತ್ರ. ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಾಚೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಕಾಲದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನೆಂದೂ ಬದ್ಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವನು ಬದ್ಧನಾಗಲಾರ. ಈ ತೋರಿಕೆಯ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ಕಾಲದೇಶ ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಂದ ಪರಿಮಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವನು ಅಥವಾ, ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ದಾರ್ಶನಿಕರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅವನು ಬದ್ಧನಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು, ನಿಜವಾಗಿ ಬದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ನೈಜಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇದು-ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದುದು. ಅನಂತವಾದುದು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವವೂ ಅನಂತ. ಆದಕಾರಣ ಜನನಮರಣಗಳ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರೀಕ್ಷೆಕನು ಕೆಲವು ಕಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು - “ಭೂಮಿ ಏತಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ?” ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಹೇಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಇದ್ದನು ಆತ. ಹಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೂ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾದ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು: “ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕು?” ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕು? ಭೂಮಿಗೆ ಏಳುಬೀಳುಗಳಿಲ್ಲ. ಅನಂತ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಗ್ಗು ದಿಣ್ಣೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಸಾವೇಕ್ಷೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಅನಂತವಾದುದು ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ, ಬರುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ? ಅದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು?

ಹೀಗೆ, ಜನರು ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ದೇಹ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಅವರು ಉನ್ನತ ಸ್ತರಗಳಿಗೆ ಏರುತ್ತಾರೆ. ದೇಹವು ಬಂದು ಹೋಗುವಂಥದು ಮತ್ತು ಅದು ಒಂದು ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದು. ದೇಹವೇ ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸೂ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏರಿಳಿತಗಳಿವೆ. ಅತೀತವಾದ ಆತ್ಮವು ಮಾತ್ರ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರಬಲ್ಲದು. ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಅನವರತವೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾವು ನಿಜವಾಗಿ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನದಿಯ ನೀರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಆದರೂ ಅದು ಅಖಂಡ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣವೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೂ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೂ ಒಂದೇ ದೇಹವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಅದೇ ದೇಹವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸುಖದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ದುಃಖದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಲಯುತ

ವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣ ದುರ್ಬಲವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಳಿಯಂತೆ. ಅದು ಅನಂತಾತ್ಮವಾಗಲಾರದು. ಸಾಂತವಾದುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯ. ಅನಂತವಾದುದು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು, ನೀವು ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳ ದೇಹದಂತೆ ಚಲಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣವೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ವಿಶ್ವ ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏಕದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಚಲಿಸಲಾರದು, ಬದಲಾಯಿಸಲಾರದು. ಚಲನೆ ಎಂಬುದು ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದದ್ದು. ನಾನು ಚಲಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣವೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚಲಿಸುವುದು. ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ಏಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಯಾವುದರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇದು ಚಲಿಸಬಲ್ಲದು? ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅನಂತ ಸತ್ಯವು ಅಚಲ, ಕೂಟಸ್ಥ, ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದುದು. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯ. ನಮ್ಮ ಸತ್ಯತೆಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಸದಾ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷುದ್ರ ಪರಿಮಿತ ಜೀವಿ (ವ್ಯಕ್ತಿ)ಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಎಷ್ಟೇ ಹಿತಕರವಾದರೂ ಅದೊಂದು ಹಳೆಯ ಭ್ರಾಂತಿ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುವ ವಿಶ್ವಾತ್ಮ ನೀವು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಭಯವಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲರ ಮೂಲಕ ನೀವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳ ಮೂಲಕ ನೀವು ಚಲಿಸುತ್ತೀರಿ, ಎಲ್ಲ ವದನಗಳ ಮೂಲಕ ನೀವು ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೃದಯದ ಮೂಲಕ ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ.

ಇದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅವರು ಅಂಜುವರು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳುವರು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂದರೇನು? ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು. ಮಗುವಿಗೆ ಮೀಸೆಯಿಲ್ಲ. ಅದು ದೊಡ್ಡದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಬರಬಹುದು. ಅದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದು ನಾಶವಾಗುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನೂ ಕೈಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಾಶವಾಗಬೇಕು. ಕುಡುಕ ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಕಳ್ಳನು ಉತ್ತಮನಾಗಕೂಡದು. ಉತ್ತಮನಾದರೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಯಾರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಕೂಡದು. ಅನಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿ ಅದೊಂದೇ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಅನವರತವೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ತಲೆಗೆ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ನಾನು ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಗ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಹೋಯಿತು, ನನ್ನ ಸರ್ವನಾಶವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಎರಡನೆಯ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ವರುಷ ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ನೆನಪು ಮತ್ತು ಇರುವಿಕೆ ಒಂದೇ ಆದರೆ ನಾನು ಮರೆತುದೆಲ್ಲಾ ಹೋದಂತೆಯೇ. ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಯಾವ ಭಾಗ ನೆನಪಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಾಳಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಂತೆ ಆಯಿತು. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಹಳ

ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆ.

ನಾವಿನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಅದೇ ಅನಂತತೆ. ಅದೇ ಮಾನವನ ನೈಜಸ್ವರೂಪ. ಯಾರ ಜೀವನವು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ ಅವನೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವವನು. ನಾವು ಅಲ್ಪವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದಷ್ಟೂ ಭರದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುವೆವು. ಎಂದು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಇತರರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಾಳು ವಿಹರಿಸುವುದೋ ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಬಾಳುತ್ತಿರುವೆವು. ಈ ಸಂಕುಚಿತ ಜೀವದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಮರಣ, ಬರಿಯ ಮರಣ. ಆದಕಾರಣವೇ ಮರಣಭಯ ನಮಗೆ ಬರುವುದು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಬಾಳುತ್ತಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ತಾನು ಜೀವಿಸುವೆನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಾಗ ಮೃತ್ಯು ಭಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದು. “ನಾನು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವೆನು, ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವೆನು, ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವೆನು. ನಾನೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಾನವನಿಗೆ ನಿರ್ಭಯತೆ ಬರುವುದು. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು ಅಸಂಬದ್ಧ. ಪುರಾತನ ಭಾರತೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕನೊಬ್ಬ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: “ಆತ್ಮವು ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಅನಂತವಾಗಿರುವುದು. ಯಾವ ಅನಂತವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಲಾರೆವೋ ಅದು ಎಂದೆಂದೂ ಅಖಂಡವಾಗಿರುವುದು. ಇದೇ ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನೈಜಸ್ವರೂಪ.” ಈಗಿರುವ ತೋರಿಕೆಯ ಮಾನವನು ಅತೀತವಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವನು, ಅಷ್ಟೆ. ವಿಕಾಸವು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ದುಷ್ಟನು ಸಜ್ಜನನಾಗುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಯು ಮನುಷ್ಯನಾಗುವುದು-ನೀವು ಇದನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ನೋಡಿ, ಇಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾಸ, ಆತ್ಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಮರೆಮಾಡಿದ ಒಂದು ತೆರೆಯಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ನಾನು ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆ ರಂಧ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತ ಬಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದೃಶ್ಯಗಳು ನನಗೆ ಕಾಣುವವು. ಕೊನೆಗೆ ತೆರೆಯೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾದರೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀವು ಬದಲಾಯಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ರಂಧ್ರ ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ನೀವು ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿರಿ. ಇದರಂತೆಯೇ ಆತ್ಮನೂ ಕೂಡ. ಯಾವ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ನಾವು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವಾಗಲೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಪೂರ್ಣರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಮರಣಾತೀತ ಶೋಧನೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಏನು? ಮಾನವನು ದೇವರಿಗಾಗಿ ಏತಕ್ಕೆ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲೋ ದೇವರಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನೆಲ್ಲೋ ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆದರ್ಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವರು ಏತಕ್ಕೆ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಭಾವನೆ ಆಗಲೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದ ಸ್ಪಂದನ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲೋ ಹೊರಗಿನದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದೇವರ

ತನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹುಡುಕಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಚರ್ಚು, ಭೂಮಿ, ಸ್ವರ್ಗ, ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿದ ಮೇಲೆ, ಒಂದು ಸುತ್ತನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಹೊರಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೇ ಪುನಃ ಬರುವಿರಿ. ನೀವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಯಾರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೀರೋ, ಯಾರಿಗಾಗಿ ನೀವು ಚರ್ಚು-ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರೋ, ಯಾರನ್ನು ಮುಗಿಲಿನಿಂದ ಆವೃತವಾದ ರಹಸ್ಯತಮ ವಸ್ತುವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀರೋ, ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದೆ, ಅದೇ ನಿಮ್ಮಾತ್ಮ, ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ಬಾಳು, ದೇಹ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಸತ್ಯ; ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿ. ನೀವು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುವುದಲ್ಲ, ನೀವು ಆಗಲೇ ಪರಿಶುದ್ಧರು. ನೀವು ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗುವುದಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ನೀವು ಪರಿಪೂರ್ಣರು. ಪ್ರಕೃತಿ ಆತ್ಮ ಕಡೆ ಇರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ ತೆರೆಯಂತೆ. ನೀವು ಯೋಚಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಲೋಚನೆಯೂ, ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವೂ, ಆ ತೆರೆಯನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕಿದಂತೆ. ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಪವಿತ್ರತೆ, ಅನಂತತೆ, ದಿವ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಾ ಬರುವುವು.

ಇದೇ ಮಾನವನ ಪೂರ್ಣ ಇತಿಹಾಸ. ತೆರೆ ತೆಳ್ಳೆಗಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಜ್ಯೋತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೇ ಅದರ ಸ್ವಭಾವ. ನಾವು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲೆತ್ತಿಸುವುದು ವೃಥಾ. ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದು ಈಗ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ನಿತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿ. ಜ್ಞಾನ ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಪರಿಮಿತ ಸ್ಥಿತಿ. ವಿಷಯೀಕರಣವೇ ಜ್ಞಾನ. ಆತ್ಮವೇ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾತೃ, ನಿತ್ಯಸಾಕ್ಷಿ. ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವೇ ಅದು. ಜ್ಞಾನ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಕೆಳಗಿನದು, ಅವನತಿಯ ಸ್ಥಿತಿ. ನಾವಾಗಲೇ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾತೃವಾಗಿರುವೆವು. ನಾವು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನ ನೈಜಸ್ವಭಾವವೇ ಅದು. ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಅವನು ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು? ಎಲ್ಲ ನೀತಿಯ ವಿವರಣೆ ಎಲ್ಲಿರುವುದು? ಎಲ್ಲ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕೇಂದ್ರದಂತೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇತರರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡು ಎಂಬುದು ಅದು. ಇದನ್ನೇ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು. ಮಾನವನಿಗೆ ದಯೆ ತೋರುವುದೇ, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ದಯೆ ತೋರುವುದೇ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ತತ್ತ್ವ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ “ನಾನೇ ವಿಶ್ವವು, ಈ ವಿಶ್ವವು ಅಖಂಡ” ಎಂಬ ಸನಾತನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳು. ನಾನು ಇತರರಿಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು? ಯಾವುದು ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವುದು? ಅನುಕಂಪ, ನನ್ನಂತೆಯೇ ಅವರು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ. ಅತಿ ನಿರ್ದಯರು ಕೂಡ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇತರರಿಗಾಗಿ ವೃಥಾ ಪಡುವರು. ಈ ತೋರಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ, ಈ ತೋರಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿರುವುದು ಅತಿ ಹೇಯವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಂಜುವ ಮನುಷ್ಯ ಕೂಡಾ

ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ಪೂರ್ಣ ನಿರಾಕರಣೆಯೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ನೀತಿಯ ಕೇಂದ್ರವೆನ್ನುವನು. ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಆದರ್ಶ ಎಂತಹದು? ಈ ತೋರಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ತ್ಯಾಗ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ನಿರಾಕರಣೆ. ಈಗಿನ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳು ಹಿಂದಿನ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು. ಈ ತೋರಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತೊಲಗಿದಷ್ಟೂ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ನಿರಾಕರಣೆ, ಎಲ್ಲಾ ನೀತಿ ಬೋಧನೆಯ ಮೂಲ, ಕೇಂದ್ರಸಾರ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿರಲಿ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ, ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ಆದರ್ಶದಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಬಹುಮಂದಿ ಜನರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ಅಷ್ಟೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಡಲಿ. ನಾನು ನನ್ನದೆಂಬುದು ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮವಲ್ಲ, ಇದೊಂದು ಸಂಕುಚಿತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಅದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಿ. ಅತೀತದ, ಅನಂತ ಸತ್ಯದ ಕ್ಷಣಿಕ ನೋಟವೊಂದು, ಸರ್ವವೂ ಆಗಿರುವ ಅನಂತ ಜ್ಯೋತಿಯ ಕಿಡಿ ಯೊಂದು ಈಗ ಇರುವ ಮಾನವ. ಅನಂತವೇ ಅವನ ನೈಜಸ್ವರೂಪ.

ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನು, ಪ್ರತಿಫಲವೇನು? ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಜನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ರೂಪಾಯಿ ಆಣೆಗಳ ಪೈಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಯೋಜನದ ಅಥವಾ ಹಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದು? ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಕಡಿಮೆ ಸತ್ಯವಾಗುವುದೇ? ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲ ಸತ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸುಖವನ್ನು ಅರಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಬಹುಮಂದಿ ಅದನ್ನು ಅಸತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕ್ಷಣಿಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಸುವರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸುಖವು ಎಂದಿಗೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡವನು, ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಆನಂದಿಸಿ ದವನು ಒಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲ. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆನಂದವು ದೊರಕುವುದು. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಮಾನವಕೋಟಿಯು ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನ. ಮುಂದಿನ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಅಜ್ಞಾನವೇ ಎಲ್ಲಾ ದುಃಖಗಳಿಗೂ ಮೂಲ ಎಂಬುದು. ಅನಂತವಾದದ್ದು, ಅಳುತ್ತದೆ, ದುಃಖಿಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅದು ಸಾಂತವಾದದ್ದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಮೂಲಭೂತ ಅಜ್ಞಾನ. ಅಮೃತಾತ್ಮರೂ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧರೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣರೂ ಆದ ನಾವು ಅಲ್ಪ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು, ಕ್ಷುದ್ರದೇಹಿಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದೇ ಅಜ್ಞಾನ ಇದೇ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವಾರ್ಥದ ತವರು. ನಾನೊಂದು ಸಣ್ಣ ದೇಹವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೊಡನೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟಿರ ಬೇಕು, ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು, ಸುಂದರವಾಗಿಡಬೇಕು; ಇದನ್ನು ಇತರ ದೇಹಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟು ದರೂ ಮಾಡಬೇಕು ಎನಿಸುವುದು. ಆಗ ನಾನು ಮತ್ತು ನೀವು ಬೇರೆ ಆಗುವೆವು. ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭಾವನೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅದು ಎಲ್ಲಾ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಪ್ರಯೋಜನ- ಮಾನವ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಲ್ಪ ಮಂದಿಯಾ

ದರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಸಂಕುಚಿತಭಾವನೆ, ಅಲ್ಪಭಾವನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರೆ ಈ ಭೂಮಿ ನಾಳೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗವಾಗುವುದು. ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಭೌತಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವು ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಬೆಂಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದಂತೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೊರತಾದ ಎಲ್ಲ ಲೌಕಿಕ ಜ್ಞಾನವೂ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ನೀಗದೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯುಧವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

ಇದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೇ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದೇ? ಸತ್ಯವು ಯಾವ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ, ಅದು ಪುರಾತನವಾಗಲಿ, ಆಧುನಿಕವಾಗಲಿ, ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜವು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ತೋರಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಅಳಿಯಬೇಕು. ಸಮಾಜವು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸತ್ಯವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ವಾರ್ಥದಂತಹ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ, ಮಾನವನು ಸಮಾಜವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಮೇಲು. ಅವನೇ ಧೀರ. ಎರಡು ಬಗೆಯ ಧೈರ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಫಿರಂಗಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ. ಎರಡನೆಯದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಾಳುವುದು. ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಅವನ ಗುರು ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಹುಡುಕಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ವೃದ್ಧನೊಬ್ಬನು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕಂಡನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡಿ ಅವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿದನು. ತನ್ನ ಜೊತೆ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಋಷಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಋಷಿಯು “ಇಲ್ಲ, ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ನಾನು ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವೆ” ಎಂದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿ, “ನಾನು ನಿನಗೆ ದ್ರವ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ ಇವನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ನಾನು ಪ್ರಪಂಚದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂದನು. ಋಷಿ “ಇಲ್ಲ, ಅವಾವುಗಳೂ ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು “ನೀನು ಬರದಿದ್ದರೆ ಕೊಲ್ಲುವೆನು” ಎಂದನು. ಋಷಿಯು ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು: “ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ನೀನು ಇಂತಹ ಅವಿವೇಕದ ಮಾತನ್ನು ಎಂದೂ ಆಡಿಲ್ಲ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಸಿಲು ಒಣಗಿಸದು, ಬೆಂಕಿ ದಹಿಸದು, ಕತ್ತಿ ಭೇದಿಸದು. ನಾನು ಜನನಮರಣಾತೀತ, ನಿತ್ಯವಾದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನೇ ನಾನು.” ಇದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಧೈರ್ಯ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸಿಂಹದ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಘ್ರದ ಧೈರ್ಯ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೫೭ನೇ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರೊಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷರು. ಅವರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ದಂಗೆಗಾರ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ತಿವಿದನು. ಹಿಂದೂ ದಂಗೆಗಾರರು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ

ದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪ್ರಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ, “ಸಹೋದರನೇ, ನೀನೇ ಅವನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಾಲವಾದರು”. ಸತ್ಯವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ, ಪರಮಸತ್ಯವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸಮಾಜವನ್ನು ನೀವು ನಿರ್ಮಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ದೇಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಈ ಧೈರ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪೌರುಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ರೂಪಾಯಿ, ಆಣೆ, ಪೈ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಂದವಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಯಾವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಲ್ಲವೋ ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಮಾಜ. ಇದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸಮಾಜವು ಶ್ರೇಷ್ಠಸತ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಮಾಡಿದರೆ ಅಷ್ಟೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ, ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿ, ಈ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಡಿ. ಸತ್ಯವನ್ನು ನಂಬಿ, ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನಿ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ನೂರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೋರಬಲ್ಲ, ಮರಣಕ್ಕೆ ಅಂಜದ, ಅಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆತ್ಮದ ಅರಿವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾರದು ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನೀಡುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನಿ. ಆಗ ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುವಿರಿ. ಆಗ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನೈಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿರಿ! ಮೊದಲು ಈ ಆತ್ಮನ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು, ಅನಂತರ ಮನನ ಮಾಡಬೇಕು, ಅನಂತರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ಚಾಲಿ ಬಂದುಹೋಗಿದೆ. ಕೆಲಸಮಾಡುವುದೇನೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆದರೆ ಅದು ಚಿಂತನೆಯಿಂದಲೇ ಜನಿಸುವುದು. ದೇಹದ ಮೂಲಕ, ಅಲ್ಲವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕರ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ, ಅವನ್ನೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ. ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಚಂಡ ಕರ್ಮ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಅಶುದ್ಧವಾದುದನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬೇಡಿ. ನಾವು ಪರಿಶುದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾವು ಅಲ್ಪರು, ಹುಟ್ಟಿರುವೆವು ಸಾಯುವೆವು ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಅಂಜುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಂತಹ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ನಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಒಂದು ಗರ್ಭಿಣಿ ಸಿಂಹವು ಆಹಾರವನ್ನು ಅರಸಿ ಹೊರಟ ಕಥೆಯೊಂದಿದೆ. ಆ ಸಿಂಹವು ಒಂದು ಕುರಿಮಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಅದು ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮರಿ ಜನಿಸಿತು. ಅದು ತಬ್ಬಲಿಯಾದುದರಿಂದ ಕುರಿಗಳೇ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಿಂಹದ ಮರಿ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ

ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿಂದು ಕುರಿಗಳಂತೆ ಅರಚುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಿಂಹ ವಾಗಿ ಬೆಳೆದರೂ ತಾನೊಂದು ಕುರಿ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಂಹವು ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಕುರಿಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿಂಹ ಇದ್ದು ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಪಾಯ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಾಗ ಕುರಿಗಳು ಓಡು ವಾಗ ಸಿಂಹವೂ ಅವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಸಿಂಹವು ಕುರಿಮಂದೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಸಿಂಹದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ನೀನು ಕುರಿಯಲ್ಲ ಸಿಂಹ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪಾಪ ಕುರಿಮರಿಸಿಂಹ ನಿಜವಾದ ಸಿಂಹ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೊಡನೆಯ ಪರಾರಿಯಾಯಿತು. ಸಿಂಹವು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಕುರಿಮರಿಸಿಂಹ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ನೀನು ಸಿಂಹ” ಎಂದಿತು. “ಇಲ್ಲ ನಾನು ಕುರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅದು ತಾನು ಸಿಂಹ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕುರಿಯಂತೆ ಅರಚಿತು. ಸಿಂಹವು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ “ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ನೆರಳನ್ನು” ಎಂದಿತು. ಆಗ ಕುರಿಮರಿ ಸಿಂಹವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿತು. ಮತ್ತೆ ಸಿಂಹವನ್ನೂ ನೋಡಿತು. ತನ್ನ ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬವನ್ನೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ತಾನು ಸಿಂಹ ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿತು. ಕುರಿಯಂತೆ ಅರಚುವುದು ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಸಿಂಹ ಗಳು, ಆತ್ಮರು, ಪರಿಶುದ್ಧರು, ಅನಂತರು, ಪರಿಪೂರ್ಣರು. ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. “ಸಖಿನೆ, ಏಕೆ ಆಳುವೆ? ನಿನಗೆ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಲ್ಲ; ಏಕೆ ಆಳುವೆ, ನಿನಗೆ ರೋಗಶೋಕಗಳಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅನಂತಾಕಾಶದಂತೆ. ಹಲವು ಬಣ್ಣದ ಮುಗಿಲುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಆಡಿ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಆದರೆ ಆಕಾಶ ಎಂದಿನಂತೆ ಅನಂತ.” ನಾವು ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ನೋಡುವೆವು? ಒಂದು ಮೋಟು ಮರ ಇತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಪೋಲೀಸಿನವನು ಎಂದುಕೊಂಡ. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ದೆವ್ವದ ಕಥೆ ಕೇಳಿದ್ದ ಮಗು ಅದನ್ನು ದೆವ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕಿರಚಿಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಸದಾ ಅದೊಂದು ಮೋಟು ಮರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಾವು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಾವು ಇರುವಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಗುವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಹತ್ತಿರ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಚೀಲದ ತುಂಬ ಚನ್ನವಿದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಕಳ್ಳನೊಬ್ಬ ಅದನ್ನು ಕದ್ದರೆ, ಮಗುವಿಗೆ ಅದು ಕಳು ವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ? ನಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಏನು ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮಗುವಿನ ಒಳಗೆ ‘ಕಳ್ಳ’ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ಕಳ್ಳ ಕಾಣುವು ದಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನವು ಕೂಡ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬೇಡಿ. ಇನ್ನೂ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ವ್ಯಥೆಪಡಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಪವನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ವ್ಯಥೆಪಡಿ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನೀವು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದೇ ಆದರೆ ಅದನ್ನು ದೂರಬೇಡಿ; ಅದರ ದೌರ್ಬಲ್ಯ

ವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಪಾಪ ದುಃಖ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಪ್ರಪಂಚವು ಇಂಥ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಬರಬರುತ್ತಾ ದುರ್ಬಲವಾಗುವುದು. ಜನರು ಬಾಲ್ಯಾರಭ್ಯ ತಾವು ದುರ್ಬಲರು ಪಾಪಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರೆಲ್ಲ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಅಮೃತಪುತ್ರರೆಂದು ಸಾರಿ. ಅತಿ ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಕೂಡ ಅಮೃತ ಪುತ್ರರೆನ್ನಿ. ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ಬಲಯುತವಾದ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದ ಭಾವನೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿ. ನೀವು ಕೂಡ ಇಂತಹ ಭಾವನೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ. ದುರ್ಬಲಕಾರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಭಾವನೆಯ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳಬೇಡಿ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ “ನಾನೇ ಅವನು, ನಾನೇ ಅವನು” ಎಂದು ಸಾರಿ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಪಲ್ಲವಿಯಂತೆ ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರಲಿ. ಮೃತ್ಯು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ “ನಾನೇ ಅವನು” ಎಂದು ಸಾರಿ. ಇದೇ ಸತ್ಯ. ವಿಶ್ವದ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮದು. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಿರಿ. ಧೀರ ರಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ, ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನಿ. ಗುರಿ ಬಹುದೂರವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಜಾಗೃತರಾಗಿ, ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿ, ಗುರಿ ಸೇರುವವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ.

೨. ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಮೆ

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮೋಹ, ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಭೂತವಾದ ಸ್ತಂಭವೇ ಮಾಯಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳ್ಮೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾಯಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಪುರಾತನ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆಗ ನಿಜವಾದ ಮಾಯಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. “ಇಂದ್ರನು ಮಾಯೆಯ ಮೂಲಕ ಹಲವು ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದನು” ಎಂಬಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ಮಾಯೆ’ ಎಂದರೆ ಗಾರುಡಿ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಇದೇ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವಾಕ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಅನಂತರದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಪದದ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅದರ ಭಾವನೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ “ವಿಶ್ವದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆವು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. “ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವೆವು. ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ನಮಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಆಸೆಗಳನ್ನೇ ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಆದಕಾರಣವೇ ನಾವು ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಂಜಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚುವೆವು.” ಇಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಪದವನ್ನೇ ಬಳಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮಗೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಂಜು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಬಹಳ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ, ಅತಿ ಈಚಿನ ಒಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ “ಮಾಯೆ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಪುನಃ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅದರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳೂ ಆಗಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು, ಅವನ್ನು ಪುನಃಪುನಃ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು, ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಮಾಯೆಯ ಅರ್ಥ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಯಿತು. ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ “ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ಮಾಯೆ. ಅದನ್ನು ಆಳುವವನೆ ಈಶ್ವರ ಎಂದು ತಿಳಿ” ಎಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ದಾರ್ಶನಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬರುವವರೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬೌದ್ಧರೂ ಕೂಡ ಮಾಯೆಗೆ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಬೌದ್ಧರ ಅರ್ಥವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಾವಸತ್ತಾವಾದಿಗಳ ಅರ್ಥದಂತೆ ಆಯಿತು. ಈಗ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮಾಯೆಗೆ ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವೇ ಅದು. ‘ಜಗತ್ತು ಮಾಯೆ’ ಎಂದು ಹಿಂದೂಗಳು ಹೇಳಿದರೆ, ತಕ್ಷಣವೇ ಜನರಿಗೆ ಜಗತ್ತು ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು

ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬೌದ್ಧ ತಾತ್ವಿಕರ ಮೂಲಕ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಧಾರವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಗದ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪೂರ್ಣ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದ ಮಾಯಾ ಭಾವನೆಯು ಭಾವಸತ್ತಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ, ವಸ್ತುಸತ್ತಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಅಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಯ ನಿರೂಪಣೆ ಅಷ್ಟೆ. ನಾವೇನಾಗಿರುವೆವೋ, ಸುತ್ತಲೂ ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದರ ನಿರೂಪಣೆ.

ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ವೇದಗಳು ಯಾರ ಮೂಲಕ ಬಂದವೋ ಆ ಋಷಿಗಳು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಣ್ಣ ವಿವರಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಗಳ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅವರು ಕಾತರರಾಗಿದ್ದರು. ಯಾವುದೋ ಅತೀತವಾಣಿಯೊಂದು ಅವರನ್ನು ಕರೆಯುವಂತೆ ಇತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ತಡಮಾಡಲು ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ವೆನ್ನುವೆವೋ ಅದರ ಭಾವನೆಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ತತ್ತ್ವಗಳು ಸತ್ಯವಾದುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅತಿ ನೂತನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಆಕಾಶ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ಆಧುನಿಕರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಕಾಶಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣತವಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮೂಲತತ್ತ್ವದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಆ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಅವರು ಅನೇಕ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಯಾವುದರ ವಿಭಿನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೋ ಆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಾಣತತ್ತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವೈದಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ; ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ವೈದಿಕ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಹುದು. ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಆಧುನಿಕ ಐರೋಪ್ಯರು ಮಂಡಿಸುವ ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಂತೆಯೇ ಇವೆ. ಬೇರೆ ಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಜೀವವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತೆಂಬ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಿರುವುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಕೆಲವು ವೈದಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕರಿಗೆ ಜೀವವು ಈ ರೀತಿ ಭೂಮಿಗೆ ಚಂದ್ರನಿಂದ ಬರುವುದೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ.

ತತ್ತ್ವಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ವೈದಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕರು ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಮರ್ಥರು ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತ ಸಾಹಸಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಬಾಹ್ಯ ವಿಶ್ವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ರಹಸ್ಯಕ್ಕೆ

ಅವರಿತ್ತ ಉತ್ತರ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿತ್ತು. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೂಲಂಕಷ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೂಲತತ್ವಗಳೇ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಆಕಾಶತತ್ವವು ವಿಶ್ವರಹಸ್ಯದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾದರೆ, ಅದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಲಾರೆವು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿಶ್ವರಹಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಫಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ ಇದೇನೂ ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಲ್ಲ. ವಿವರಗಳು ವಿಶ್ವದ ಮೂಲತತ್ವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಾರವು. ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಹಿಂದೂ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಮೂಲ ತತ್ವಾನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕರಷ್ಟೇ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಹಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇದುವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ದೊರಕಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಇನ್ನೂ ಊಹೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇವೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಈ ಊಹೆ ಕೂಡ ಇನ್ನೂ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರು ಆಕಾಶ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹೋಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆಕಾಶವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದರು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದು ವರಿದು ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ ಆಕಾಶ-ತತ್ವಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅದರಿಂದ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೂಡ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಪಡೆದರೂ ಅದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲಾರದು. ವಿಜ್ಞಾನಿ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾನೆ: “ಈಗ ತಾನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ತಾಳಿ. ಉತ್ತರ ದೊರಕುವುದು.” ವೇದಾಂತಿಯು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಪರಿಮಿತಿ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅದು ಹೋಗಲಾರದು. ಕಾಲ ದೇಶ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ನಿಯಮ-ಇವನ್ನು ನಾವು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗಲಾರೆವು. ಯಾರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಮೀರಿ ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಾರರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲದೇಶಗಳ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮೀರಿ ಯಾರೂ ಹೋಗಲಾರರು. ಕಾಲ ದೇಶ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ನಿಯಮ-ಇವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಜಗತ್ತು ಇದೆ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇನು? ‘ಜಗತ್ತು ಇಲ್ಲ’ ಎಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೇವಲವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ನನ್ನ, ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಇದೆ. ನಾವು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ನಮಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾದುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತು ಅವಿಕಾರಿಯಲ್ಲ, ಅಚಲವಲ್ಲ, ಅನಂತ

ವಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಇದೆ; ಅದರ ಮೂಲಕ ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದು ಅಸ್ತಿ-ನಾಸ್ತಿಗಳ ಒಂದು ಮಿಶ್ರಣ.

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಇಡೀ ಬಾಳು ಅಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ನಾಸ್ತಿ ಇವುಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಈ ವಿರೋಧವಿದೆ. ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟರೆ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ತಾನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊಗಲಾರದ ವಜ್ರದ ಕೋಟೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವನ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅವನು ಅದನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗಲಾರ. ತನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಹು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ, ಅವ ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿವೆ, ಬಲಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಅವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಾರ. ಅವನು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗಲಾರ. ಆದರೂ ಆ ಆಸೆ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಲ ವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯದ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಭಾವನೆಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗು ಎನ್ನುವುದು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅತೀತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಕ್ತಿಯು ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥವೊಂದೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ ಎನ್ನುವುದು. ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಮಗುವೂ ಹುಟ್ಟು ಆಶಾವಾದಿ; ಅದು ಸ್ವರ್ಣಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಯೌವನ ದಲ್ಲಿ ತರುಣನು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಶಾವಾದಿಯಾಗುವನು. ಮೃತ್ಯು ಎಂಬುದೊಂದಿದೆ, ಸೋಲು ಅವನತಿ ಎಂಬುದು ಇದೆ ಎಂದು ತರುಣನು ನಂಬಲಾರ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಬರು ವುದು. ಜೀವನವು ಒಂದು ನಾಶದ ರಾಶಿಯಂತೆ ತೋರುವುದು. ಕನಸುಗಳು ಮಾಯ ವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ನಿರಾಶಾವಾದಿಯಾಗುವನು. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ತಾಡಿತರಾಗಿ, ನಾವು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವು ಎಂದು ಅರಿಯದೆ ಒಂದು ಅತಿರೇಕದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು. ಬುದ್ಧನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ 'ಲಲಿತ ವಿಸ್ತರ' ವೆಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಹಾಡು ನನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧನು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದನು ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧನು ಅರಮನೆಯ ಸುಖಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನಯ ನಾಗುವನು. ಕೆಲವು ದೇವದೂತರು ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳು ವರು. ಆ ಹಾಡಿನ ಅರ್ಥ: "ನಿಲ್ಲದೆ, ವಿಶ್ರಮಿಸದೆ, ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಹರಿ ಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಜೀವನ ನದಿಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವು. ನಮ್ಮ ಜೀವ ನವು ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿರಾಮವೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ." ನಾವೇನು ಮಾಡ ಬೇಕು? ತಿಂದು ಕುಡಿಯಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇರುವವನು ಆಶಾವಾದಿ. ಅವನು ದುಃಖದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಅವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಅಂಜಿಕೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಡಿ. ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ. ಆತ "ಹೌದು ನಾನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ! ಇರಲು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ಮನೆ

ಇದೆ. ಉಪವಾಸ, ಮಳೆ, ಚಳಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಅಂಜಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೃದಯವಿದ್ಯಾವಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತರಬೇಡಿ” ಎನ್ನುವನು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಚಳಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿರುವವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇರುವರು. ಇದೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅವರು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಾವು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನರಳುವಾಗ ಇತರರು ಸುಖವಾಗಿರಲಿ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಗೆ ಆಶಿಸಬಲ್ಲರು? ನಾವು ಆಸೆ ನಿರಾಶೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವೆವು.

ಮರಣವೆಂಬ ಭೀಕರ ಸತ್ಯವೊಂದು ಬೇರೆ ಇದೆ. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಮೃತ್ಯು ಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ವೈಭವ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಂತ್ಯ ಒಂದಿದೆ. ಇದೊಂದೇ ಸತ್ಯ. ನಗರಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿರುವುವು, ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯಗಳು ಆಳಿ ಉರುಳಿರುವುವು. ಗ್ರಹಾ ವಳಿಗಳು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಧೂಳೀಕರಣಗಳಾಗಿ ಇತರ ಗ್ರಹಗಳ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತೇಲಾಡಿರುವುವು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಹೀಗೆ. ಮೃತ್ಯುವೇ ಎಲ್ಲದರ ಅಂತ್ಯ. ಜೀವನ, ಸೌಂದರ್ಯ ಅಧಿಕಾರ ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಇವುಗಳ ಅಂತ್ಯವೂ ಕೂಡಾ ಮೃತ್ಯುವೇ. ಸಾಧುಪುರುಷರು ಸಾಯುವರು. ಪಾಪಿಗಳು ಸಾಯುವರು, ರಾಜರು ಸಾಯುವರು, ಭಿಕಾರಿಗಳು ಸಾಯುವರು, ಅವರೆಲ್ಲ ಮೃತ್ಯು ಮುಖದಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೂ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಚಂಡ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಅಂತೂ, ಏಕೋ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವೆವು; ನಾವು ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾರೆವು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ತಾಯಿಯು ಮಗುವನ್ನು ಅತಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪೋಷಿಸುವಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ, ಪ್ರಾಣವೆಲ್ಲಾ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿದೆ. ಮಗು ಬೆಳೆಯುವುದು, ಮನುಷ್ಯನಾಗುವುದು. ಬಹುಶಃ ಒಬ್ಬ ಪಾತಕಿಯೋ ನೀಚನೋ ಆಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒದೆಯುವನು, ಹೊಡೆಯುವನು. ಆದರೂ ತಾಯಿಗೆ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ. ಅವಳ ಬುದ್ಧಿ ಜಾಗೃತವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚುವಳು. ಅದು ಪ್ರೇಮವಲ್ಲ, ಮತ್ತಾವುದೋ ತನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆ, ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ತಾನಿರುವ ಬಂಧನವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳು ಅರಿಯಳು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ನಾವೆಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಣಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅದು ತನಗೆ ದಕ್ಕುವುದೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವನು. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನು ಗೆಲ್ಲುವ ಸಂಭವವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡುವನು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಮೃತ್ಯು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ನಾವು ಶಾಶ್ವತ ವಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ “ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿಷಯ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜ “ಪ್ರತಿದಿನ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಜನರು ಸಾಯುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯ ತಾನು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು” ಎಂದನು. ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ, ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ, ನಮ್ಮ ಜೀವನ, ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳು- ಇವೆಲ್ಲವು ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರಚಂಡ ವಿರೋಧ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಸುಧಾರ ಕನು ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಅವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಸಾವಿರಾರು ಇತರ ದೋಷಗಳೇ ಉಂಟು. ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಹಳೆಯ ಮನೆಯಂತೆ, ಒಂದು ಕಡೆ ಸರಿಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕುಸಿಯುವುದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುಧಾರಕರು ಬಲಾತ್ಕಾರದ ವೃಥಾವ್ಯಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೂಗಾಡಿ ಬೋಧಿಸಿರುವರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಇರುವುದು ಒಂದು ಮಹಾ ದೋಷ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮದುವೆಯಾಗದವರು ಇರುವರು. ಇವರು ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿರುವರು, ಇವರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ವಿಧವೆಯರು ಇರುವರು, ಅವರು ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿರುವರು, ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ. ಇದು ದೀರ್ಘಕಾಲ ದಿಂದ ದೇಹದ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಡೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇರುವ ವಾತರೋಗದಂತೆ. ತಲೆ ಯಿಂದ ಓಡಿಸಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಸುಧಾರಕರು ವಿದ್ಯೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ- ಇವೆಲ್ಲಾ ಆರಿಸಿದ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವರು. ಅವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರಕಲು ಅವರು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವರು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ದೈಹಿಕ ಸುಖ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಖದ ಜ್ಞಾನವು ದುಃಖದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಾವು ಯಾವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು? ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ಅಷ್ಟೇ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ನಿಯಮ. ತರುಣರಿಗೆ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಇರಬಹುದು. ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬದುಕಿರುವರೋ, ಹೋರಾಡಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಇದು ವೇದ್ಯ. ಇದೇ ಮಾಯೆ. ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯ. ಇದೇತಕ್ಕೇ? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾವು ಯುಕ್ತಪೂರಿತವಾಗಿ ಮಂಡಿಸಲಾರೆವು. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಗೆ, ಏತಕ್ಕೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೋ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರೆವು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಹೀಗೇ ಇದೆ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಇದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಜಗತ್ತು ಹೇಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಮಾಯೆ. ಜನರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅಂಜುವರು. ಆದರೆ ನಾವು ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದಲ್ಲ, ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ. ನಾಯಿಗಳು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುವಾಗ ಮೊಲವು ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನಾನು ಸುಖವಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಆಶಾವಾದಿಗಳಾದಾಗ ಮೊಲದಂತೆ ಮಾಡುವೆವು. ಆದರೆ ಅದು ಪರಿಹಾರವಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಜೀವನದ ಹಲವು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿವೆಯೋ ಅವರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ನೀವು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಶಾವಾದಿಯಾಗುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಪ್ರಪಂಚ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ಹೇಳುವವರೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ಏನಾಗಿರುವನೋ ಅದು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಪ್ರಪಂಚ. ಹಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಳುತ್ತವೆ: ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮ ಒಂದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮ, ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ದೇಶಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದೇ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ಜನಾಂಗದ ಉನ್ನತಿ ಕ್ರೈಸ್ತೇತರ ಜನಾಂಗಗಳ ಅವನತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಸೂರೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಹೊರಗೆ ಇರಬೇಕು. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಕ್ರೈಸ್ತರಾದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಬಡವಾಗುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸೂರೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ರೈಸ್ತೇತರ ಜನಾಂಗಗಳು ಆಗ ಯಾವುವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಾದವೇ ವಾದವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಸ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ. ಜೀವಿಸುವುವು. ಮಾನವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವಿಸುವರು. ಅತಿ ಹೀನವಾದುದೆಂದರೆ ಮಾನವರು ಇತರ ಮಾನವರನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ಜೀವಿಸುವುದು. ಬಲಾಢ್ಯನು ಬಲಹೀನನನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ; ಇದೇ ಮಾಯೆ. ಇದಕ್ಕೇನು ಪರಿಹಾರ? ಪ್ರತಿದಿನ ಹಲವು ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಕೇಳುವೆವು. ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಶುಭವಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಈ ರಾಕ್ಷಸೀಯ ರೀತಿಯೇ ಏತಕ್ಕೆ ಶುಭವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಇಂತಹ ಆಸುರೀ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಶುಭವನ್ನು ಶುಭದ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾನವರ ವಂಶಜರು ಸುಖವಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಈಗ ಏತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟವಿರಬೇಕು? ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಕೆಟ್ಟುದನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದೇ ವಿಕಾಸದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟುದು ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು, ಕೊನೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೇನೋ ಹಿತಕರವಾಗಿದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿವೆಯೋ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಯಾರು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ವಿಕಾಸವೆಂಬ ಮಹಾ ಚಕ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಂತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತರಬಲ್ಲದು. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಅದೃಷ್ಟವಂತರಿಗೇನೋ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನ

ದೊರಕಬಹುದು. ಸಾಧಾರಣ ಜನರು ಕಷ್ಟಪಡಬಹುದು. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಅವರು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸತ್ತರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಏನೂ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅದೇನೂ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಈ ವಾದವು ದೋಷಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎರಡೂ ಅಬಾಧಿತ ಸತ್ಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ - ಇದು ಮೊದಲಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಸಂಬದ್ಧ ಭಾವನೆ - ಒಳ್ಳೆಯದು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಈ ರೀತಿ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದೇ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವ ಕಾಲವೊಂದು ಬರುವುದು. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದೇನೋ ಸುಲಭ. ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ರೂಢಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಓದಿಲ್ಲ, ಬರಹದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅವನು ಗಾಯಗೊಂಡರೂ ಬಹಳ ಬೇಗ ಗುಣಮುಖನಾಗುವನು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಏನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೀರಿದರೆ ಸಾಕು, ಸಾಯುವೆವು. ಯಂತ್ರಗಳು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜನ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ದಿನದಿನವೂ ದರಿದ್ರ ರಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಗುಲಾಮರಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗೆಯೇ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೃಗೀಯ ಮನುಷ್ಯನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವನು. ತಿನ್ನಲು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ದೊರೆಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ವ್ಯಥೆ ಪಡುವನು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಆದರೆ ವ್ಯಥೆ ಪಡುವನು. ಅವನ ಸುಖ ದುಃಖಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯ. ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ, ಅವನ ಸುಖಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದರೆ, ಅವನ ದುಃಖಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವುದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ಎಂದರೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಕೋಟು ಕಚೇರಿಗಳು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಕಂದಾಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂಷಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂದರೇನೆಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನವ-ಹೃದಯವನ್ನು ಭಿದ್ರಿಸಿ ಅದರ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಚಂಡ ಅಸುರೀ ಹಿಂಸೆಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಒಳಗಾಗುವುದೆಂದರೇನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಾನವನು ತನಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಎಷ್ಟೇ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದರೂ ಮೃಗಗಳಿಗಿಂತ ಸಾವಿರಪಾಲು ಕ್ರೂರಿ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯನು. ನಾವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಷ್ಟೂ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಾರಣ

ವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನು ವ್ಯಥೆ ಪಡುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಭ್ಯನಾದವನು ಒಂದು ನಿಂದೆಯ ನುಡಿಯನ್ನೂ ಸಹಿಸಲಾರ. ಅವನ ನರಗಳು ಅಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿವೆ. ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ಸುಖಕ್ಕೆ ಈಡಾದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ವಿಕಾಸವಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಇದು ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸಲಾರದು. ಸುಖಪಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತರಾದಷ್ಟೂ ದುಃಖಪಡುವುದೂ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಸುಖಪಡುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ, ದುಃಖಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಅದರ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂದು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದುವರಿದಷ್ಟೂ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಹೆಚ್ಚುವದೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಮಾಯೆಯು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅದು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೂಲವೆ ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ; ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರಚಂಡ ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು ಇರುವ ಕಡೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಇರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜೀವನ ಇರುವ ಕಡೆ ಮರಣವು ಅದನ್ನು ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಬೇಕು. ನಗುವವರೆಲ್ಲ ಅಳಲೇಬೇಕು. ಅಳುವವರೆಲ್ಲ ನಗಲೂಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬರಿಯ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಇರುವುದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಇಲ್ಲ; ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಗುವೆವು ಅಳುವುದಿಲ್ಲ, -ಇಂತಹ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ ಎಂದು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸ್ವಭಾವತಃ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮನ್ನು ನಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲೇ ದುಃಖವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಗುಪ್ತಗಾಮಿಯಾಗಿರುವುದು.

ಆದಕಾರಣ ವೇದಾಂತತ್ವವು ಆಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ, ನಿರಾಶವಾದವೂ ಅಲ್ಲ ಉಭಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು; ಇರುವುದನ್ನು ಇರುವಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖ -ಇವುಗಳ ಮಿಶ್ರಣ. ಒಂದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಬರಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚ ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಾರದು. ಈ ಭಾವನೆಯೇ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದದ್ದು. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬುವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ರಹಸ್ಯ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದನ್ನೂ ನೀವು ಕೇವಲ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದಾಗಲಿ ಕರೆಯಲಾರಿರಿ. ಈಗ ಒಳ್ಳೆಯದರಂತಿರುವ ಘಟನೆ ನಾಳೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದರಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮಗುವನ್ನು ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿ ಹಸಿದವನ ಅಡಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ. ದುಃಖದ ಸಂವೇದನೆ ತರುವ ನರಗಳೇ ಸುಖದ ಸಂವೇದನೆ ತರುತ್ತವೆ. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಮರಣವಿಲ್ಲದಂತೆ

ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಜನನವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರಣವಿಲ್ಲದ ಜನನ, ದುಃಖವಿಲ್ಲದ ಸುಖ ಇವು ಅರ್ಥಹೀನವಾದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪಡೆಯಲಾರವು. ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ನಿನ್ನ ಯಾವುದನ್ನು ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆನೋ ಅದನ್ನೇ ಇಂದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಆದರ್ಶವು ಏನಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುವುದು. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶ ಒಂದು ಜೊತೆ ಬಲವಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಬೇರೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಿಠಾಯಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಅನಂತರ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯ ಇವು ಇದ್ದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಇಂದು ಅವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಬಾರದ ಹುಡುಗಾಟವೆಂದು ನಗುತ್ತೇನೆ.

ನಾವು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಅಂಜುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಗುವ ಒಂದು ಸಮಯ ಬರಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ವೇದಾಂತ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ದೇಹವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸುಖವಾಗುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವೆವು. ಆದರೆ ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವ ಕಾಲ ಒಂದು ಬರುವುದು. ಇದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ನಾವಿಂದು ಬಗೆಹರಿಸಲಾಗದ ವಿರೋಧಗಳ ತುಮುಲದಲ್ಲಿರುವೆವು. ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಅಲ್ಲ ನಾಸ್ತಿತ್ವವೂ ಅಲ್ಲ; ಸುಖವೂ ಅಲ್ಲ, ದುಃಖವೂ ಅಲ್ಲ - ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯ ಇವೆಲ್ಲದರ ಮಿಶ್ರಣ. ಹಾಗಾದರೆ ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸತ್ಕರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇದು. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡದೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವೂ ಬರುವುದು ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, “ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು?” ಎಂದು ಜನರು ಕೇಳುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ-ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಾವು ದುಃಖವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಇದೊಂದೇ ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೋ ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು. ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಇದನ್ನು ಬೇಗ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು, ದಡ್ಡರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ದಡ್ಡರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವ್ಯರ್ಥಪಡಬೇಕು, ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಕಡಿಮೆ ವ್ಯರ್ಥಪಡಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವಿರೋಧಗಳ ಬದುಕಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ದಾರಿ ಅದೊಂದೇ. ನಮ್ಮ ಕನಸಿನಿಂದ ನಾವು ಜಾಗೃತರಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಟವನ್ನು ತೊರೆಯುವವರೆಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಪಾಠವನ್ನು ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬೇಕು.

ಅನಂತವು ಸಾಂತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತರಲು ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲೂ ನಡೆದಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ತಾತ್ವಿಕರಪಕ್ಷದ ವಾದದ ಸಾರಾಂಶವಿದು: ಅನಂತವು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅನಂತವು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುವ ಕಾಲವೊಂದು ಬರುವುದು, ಎಂದು ಅವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಇದೇನೋ ಸರಿ ನಾವು 'ಅನಂತ,' 'ಅವಿಭಾವ', 'ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ' ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವೆವು. ಆದರೆ ತಾತ್ವಿಕರು, ಸಾಂತವು ಅನಂತವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಆಧಾರವನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕೇಳುವರು. ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದುದು, ಅನಂತವಾದುದು ಮಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವವಾಗುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿ-ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಸಾಂತವಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಈ ಸಾಂತವಾದುದು ಅನಂತವಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ಅಸಂಬದ್ಧ. ಇದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೇದಾಂತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು-ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದುದು ಅಥವಾ ಅನಂತವಾದುದು ಸಾಂತದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವ ಒಂದು ಕಾಲ ಬರುವುದು. ಆಗ ಅದು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಈ ಸೋಲನ್ನೇ ತ್ಯಾಗವೆನ್ನುವುದು. ಇದೇ ಧರ್ಮದ ನಿಜವಾದ ಆರಂಭ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದವರು, ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಳಿದು ನಿರ್ನಾಮವಾದ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ತ್ಯಾಗದ ವಿಷಯವನ್ನು ಈತನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ತಾತ್ವಿಕರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗವೆನ್ನುವುದು ಸತ್ಯ. ತ್ಯಾಗ ಮಾಡು. ಕ್ರಿಸ್ತ ಏನು ಹೇಳಿದ? “ಯಾರು ನನಗಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರು ಜೀವನವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು” ಎಂದು. ತ್ಯಾಗ ಒಂದೇ ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಅವನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಮನಸ್ಸು ದೀರ್ಘ ಸ್ವಪ್ನದಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಕಾಲ ಬರುವುದು. ಮಗು ಆಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾಯಿಯಡೆಗೆ ಹೋಗಲೆತ್ತಿಸುವುದು. “ಆಸೆಯು ಆಸೆಯ ಭೋಗದಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಶಮನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬೆಂಕಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಂತೆ ಅದು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚುವುದು” ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಅರಿಯುವುದು.

ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗ, ಬುದ್ಧಿಯು ನೀಡುವ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳು, ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿಲುಕುವ ಎಲ್ಲ ಸುಖ-ಇವುಗಳ ಸತ್ಯವೂ ಇದೇ. ಇವೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ, ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಯೆಯ ಬಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ನಾವು ಹೋಗಲಾರೇವು. ಅನಂತ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುಡಬಹುದು, ಆದರೂ ಅವಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಒಂದು ದುಃಖದ ರಾಶಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು. ಇದು ಎಂತಹ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ! ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಈ ಮಾಯಾವಾದ,

ಅಂದರೆ ಇದಲ್ಲ ಮಾಯೆ ಎನ್ನುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಒಂದೇ ಅತಿ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಏಕಮಾತ್ರ ವಿವರಣೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸದೆ ಇರಲಾರ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖವಿದೆ? ನೀವು ಹಲವು ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿದರೆ ಒಂದು ದೇಶವು ತನ್ನ ದೋಷವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೇಶವು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಹಲವು ಜನಾಂಗಗಳು ಒಂದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೋಷವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಜಯಪ್ರದರಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆ ದೋಷವು ತಗ್ಗಿದರೆ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೀಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಇದು ಇಡೀ ಜನಾಂಗವನ್ನೇ ಅಧೋಗತಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪಾವಿತ್ರ್ಯವು ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾನು ಒಪ್ಪದೆ ಇರಲಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಏನು ಬೇಕು? ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಶುದ್ಧಿ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರನ್ನು ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವಿರಿ. ಆದರೆ ನೀವು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾಗಿರುವಿರಾ? ಇಲ್ಲ. ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವೇ ಜನಾಂಗದ ಜೀವ. ವ್ಯಭಿಚಾರವೇ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಥಮ ಮೃತ್ಯು. ಚಿಹ್ನೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಇದು ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೋ ಆಗಲೇ ಜನಾಂಗದ ನಾಶ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಂತೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೆಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದು? ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಂಡಹೆಂಡಿರನ್ನು ಆರಿಸಿದರೆ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಬಹುದು. ಭರತಖಂಡದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಭಾವುಕರಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಜನರು ತಾವೇ ಗಂಡಹೆಂಡಿರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸುಖ ದೊರಕುವಂತೆಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ನಾರಿಯರು ತುಂಬ ಸುಖವಾಗಿರುವರು. ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮನಸ್ತಾಪ ನಮಗೆ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಾದರೂ ಕುಟುಂಬ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವಿರಸ ವಿವಾಹಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ದುಃಖ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇದೇನು ತೋರುವುದು? ಈ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಖ ದೊರೆತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶದ ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನಾವೆಲ್ಲ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖ ಒಂದು ಕಡೆ ಸಿಕ್ಕಿದೊಡನೆಯೇ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ದುಃಖ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವರು.

ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಹಿತಕ್ಕೆ ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಡವೇ? ಹೌದು. ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ಜ್ಞಾನವು ನಮ್ಮ ಮತಾಂಧತೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಆಂಗ್ಲೇಯನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮತಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ದೂರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯ ಜನಾಂಗದ ಆಚಾರವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯು

ವನು. ಮತಭ್ರಾಂತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಮತಭ್ರಾಂತರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರರು. ತಮ್ಮ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡುವರು. ಸಮ ಬುದ್ಧಿಯ, ಶಾಂತನಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರನು ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ದುಃಖದರ್ಶನ ಅಥವಾ ದೋಷ ದರ್ಶನ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ವಿಗ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರದು, ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಅರಸು ವಂತೆ ಮಾಡಲಾರದು. ಪ್ರಪಂಚವು ತನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಗ ಇರುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಸಾಗಿಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಕೂಡ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಯ. ಈ ಮಹಾನದಿಯು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಭರದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರವಾಹ ದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಿಂದುವೂ ಕ್ರಮೇಣ ಅಸೀಮ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು. ಇದ ರಂತೆಯೇ ದುಃಖ ವ್ಯಸನ ಆನಂದ ಅಳು-ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಗದ ನಿಶ್ಚಯ. ಇವೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ನೀವು ಪ್ರಾಣಿ ಸಸ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಾಣು-ಎಲ್ಲವೂ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೆಂಬ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಸೇರಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ದೇವರನ್ನು ಸೇರಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತವು ಆಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ, ನಿರಾಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಅದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ದಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ವೇದಾಂತವು ಹೇಳುವುದು. ಇವೆರಡೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಇದೇ ಪ್ರಪಂಚ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ. ಏತಕ್ಕೆ? ನಾವೇಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು? ಪ್ರಪಂಚದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಮಾಡುವುದೇನು? ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿ ಏತಕ್ಕೆ ಆಗಕೂಡದು? ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಗಳಿಗೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವರು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲೊಂದು ಯುಕ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮಹಾದೋಷವಿದೆ. ಜೀವನವೆಂದರೆ ನೀವು ಏನು ಭಾವಿಸುವಿರಿ? ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಜೀವನವೇನು? ಹಾಗಾದರೆ ಅತಿಮೂರ್ಖನಿಗೂ ನಮಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲೆ ನಿರತನಾದವರು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಈಗಿರುವ ಜೀವನ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಾಗಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ಆಲೋಚನೆ

ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು-ಇವೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಪೂರ್ಣತೆ ಎಂಬ ಮಹಾ ಆದರ್ಶಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು, ನಾವು ಜೀವನವೆಂದು ಕರೆಯುವುದರ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಲ್ಲವೇ? ಆಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಈಗ ಇರುವಂತೆ ಅನುಭವಿಸ ಬೇಕು. ಆದರೆ, ಜೀವನವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದರ್ಶಲೋಧನೆ. ಜೀವನಸಾರವೇ ಪೂರ್ಣತೆಯೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದು ಇರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದಕಾರಣವೇ ನಾವು ಆಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಗಳಾಗಲಾರವು. ಪ್ರಪಂಚವು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸ ಲಾರವು. ಆಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಯು ಮಹಾ ಆದರ್ಶಸಾಧನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದುದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಾವು ಸಾಧಿಸಲಾರವು, ಅದಕ್ಕೇ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವವು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಆತ. ಇದೇ ಮಾಯೆ, ಪ್ರಕೃತಿ, ವಿಶ್ವ.

ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು. ಧರ್ಮವು ಅನಾಗರಿಕವಾಗಿರಲಿ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿರಲಿ, ಪುರಾಣದ ಅಥವಾ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರಲಿ, ದೇವರು, ದೇವದೂತರು, ಅಸುರರು, ಸಾಧುಸಂತರು, ಋಷಿಗಳು, ಮಹಾತ್ಮರು ಇವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಿ, ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮತತ್ವದ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲಿ-ಅವುಗಳ ಗುರಿಯೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ಅವರೆಲ್ಲ ಈ ಪರಿಮಿತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಒಂದೇ ಮಾತಿ ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅರಿತೋ ಅರಿಯದೆಯೋ ತಾನು ಬದ್ಧನೆಂದು ಮಾನವನು ಭಾವಿಸುವನು. ತಾನು ಏನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವನೋ ಅವನು ಅದಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ದಾಗಲೇ ಇದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ತಾನು ಬದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು ಎಂದು ತಿಳಿದನು. ಆದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವುದೋ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯು ದೇಹವು ಹಿಂಬಾಲಿಸ ಲಾರದ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದೆ, ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ದೇಹವು ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಶೃಂಖಲೆಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರ ಮನೆಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಮದ್ಯಪಾನ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ, ಅತಿಕ್ರೂರ ಪಿತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಭೂತಪ್ರೇತಗಳ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅತಿ ಹೀನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಅದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವನು ಅವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವನು. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ್ದರೂ ದೇವತೆಗಳು ಅದರ ಮೂಲಕ ಬರಬಲ್ಲರು, ಗೋಡೆ ಅವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರಲಾರದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಸಾಕಾರ ಈಶ್ವರನೆಡೆಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಭಾವನೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಈಶ್ವರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆಯೇ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದವನು, ಮಾಯೆಗೆ ಅತೀತನು ಎಂಬುದು. ಪುರಾತನ ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅರಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಇದೆ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಚರ್ಚಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹಿರಿಯರು ಪೂಜ್ಯತಮರು ಕೂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಗೆ ಹರಿಸದಿರು ವಾಗ ಯುವಕನೊಬ್ಬನು ಅವರ ಮಧ್ಯದಿಂದಿದ್ದು “ಅಮೃತಪುತ್ರರೇ ಕೇಳಿ, ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವರೋ ಅವರು ಕೂಡ ಕೇಳಿ, ನಾನು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರು ವೆನು. ಅಂಧಕಾರದ ಆಚೆ ಇರುವ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನಾವು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗಬಹುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾಯೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು. ಅದು ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ನಾವು ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮವಾದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವವನು, ಗಂಗಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನೀರೆಲ್ಲ ಹರಿದುಹೋದ ಮೇಲೆ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನು ವವನಂತೆ! ಮಾಯೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗುವುದೇ ಸರಿ ಯಾದ ದಾರಿ. ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾಯಕ್ಕಲ್ಲ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿರುವುದು; ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಯನ್ನು ಹೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಂಬುದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ. ನಾವು ಜನ್ಮತಃ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭುಗಳು. ಆದರೆ ನಾವು ಅದರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಮನೆ ಇಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಇದೆ? ಪ್ರಕೃತಿ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡು ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಕೃತಿ. ಮಾನವನು “ನಾನು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವೆನು” ಎನ್ನುವನು. “ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾಡಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾನವನ ಇಡೀ ಇತಿಹಾಸ ವೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮಗಳೊಡನೆ ಅವನು ನಡೆಸಿದ ಒಂದು ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟ. ಕೊನೆಗೆ ಮಾನವನು ಜಯಪ್ರದನಾಗುವನು. ಅಂತರಿಕ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆಸುರೀ ಮತ್ತು ದೈವೀಭಾವನೆಗಳ ನಡುವೆ, ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಕತ್ತಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವನೆ ಕೊನೆಗೆ ವಿಜಯಿಯಾಗುವನು. ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

ಈ ಮಾಯೆಯ ಆಚೆ, ಮಾಯೆಯಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸತ್ಯ ವನ್ನು ವೇದಾಂತ ಚಿಂತಕರು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ನಮಗೆ ಮಾಯೆಯ ಬಂಧನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಈ ಭಾವನೆಯು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವೇದಾಂತಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾತ್ರ, ಅದರ ಅಂತ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಾಲನೆಗೆ ಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳುವ ಆ ಈಶ್ವರನೇ ಮಾಯೆಯ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಡೆಯ. ಈಶ್ವರ ಭಾವನೆಯು ವೇದಾಂತದ ಅಂತ್ಯವಲ್ಲ, ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾತ್ರ. ಈ ಭಾವನೆಯು ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಮೊದಲು ಯಾರನ್ನು ತಾನು ಹೊರಗೆ ಇರುವವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನೋ ಅವನೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ವೇದಾಂತಿಯು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು ಉಪಾಧಿಗಳಿಂದ ಯಾರು

ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಮೆ ೪೫

ತಾನು ಬದ್ಧನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನೋ ಅವನೇ ಈಗ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು
ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ.

೪. ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಭಾವನೆಯ ವಿಕಾಸ

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೦, ೧೮೯೬ರಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮಾಯೆಯ ಭಾವನೆ, ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಲೆ ಅಂಕುರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿರುವೆವು. ಉಪ ನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆಯೋ ಅವು ನಿಜವಾಗಿ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಯಾವಾದದ ಪರಿಚಯವಾಗಿದೆ. ಜನರು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಾಯೆ ಎಂದರೆ ಭ್ರಮೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ವಿವರಿಸುವುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಈ ಪದದ ಭಾಷಾಂತರ ಹಿತಕರವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಸರಿಯಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಮಾಯೆ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗೆ ಇರುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಮಾಯೆ. ಮಾಯೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಸಂಹಿತೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಂಕುರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಅರ್ಥವಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಗಳು ಕೇವಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಮಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಪುರಾತನ ಗ್ರೀಕ್, ಹೀಬ್ರೂ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಆ ಕಾಲದ ದೇವತೆಗಳು, ನಾವು ಅಸಹ್ಯ ಪಡುವಂತಹ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಾವು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದವರು, ಆ ದೇವತೆಗಳು ಹಲವು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆಯುವೆವು. ಯಾರು ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರಿಗೆ ಆ ದೇವತೆಗಳ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಚಿತವಾಗಿರುವುದು ಏನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವರು ಅಂಜುವಂತಹದೂ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರೂ ಕೂಡ ಆ ದೇವತೆಗಳಂತೆಯೇ ಇದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ನೀತಿ ಇದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಆದರ್ಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಳೆಯುವೆವು. ಸರಿಯಾದ ರೀತಿ ಇದಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಅವರವರ ಆದರ್ಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳೆಯಬೇಕೇ ಹೊರತು ಇತರರ ಆದರ್ಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳೆಯಕೂಡದು. ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪದೇಪದೇ ಈ ದೋಷಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವೆವು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಹಲವು ಮನಸ್ತಾಪಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಾರಣವೇ ಇದು ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಇತರರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳೆಯುವೆವು, ಅವರ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಆದರ್ಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳೆಯುವೆವು, ಇತರರ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳೆಯುವೆವು. ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು ಕೆಲಸ

ವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪರಿಣಾಮ ಒಂದೇ ಆದರೂ, ಹಲವು ಕಾರಣಗಳು ಒಂದೇ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಪುರಾತನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಜೀವನ-ಭಾವನೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು.

ಹಳೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕ್ರೂರನಾದ ಯಹೋವನ ಭಾವನೆ ಹಲವರಿಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಯಹೂದ್ಯರ ಯಹೋವ, ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವರ ಭಾವನೆಯಂತೆ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೇನು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ನಮ್ಮ ಅನಂತರ ಬರುವ ಜನರು ದೇವರ, ಧರ್ಮ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗಿರುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ನಾವು ಹಿಂದಿನವರನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವಂತೆ, ನಗುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಕೂಡದು. ಆದರೂ ಅನೇಕ ಭಾವನೆಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಏಕತೆಯ ಸ್ವರ್ಣತಂತು ಒಂದು ಇದೆ. ವೇದಾಂತದ ಗುರಿ ಆ ತಂತುವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದೇ ಆಗಿದೆ. “ಹಲವು ಭಾವನೆಗಳ ಮಣಿಗಳೊಳಗಿಂದ ಹರಿಯುವ ಸೂತ್ರ, ನಾನೆ” ಎಂದು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಾರಿರುವನು. ಇಂದಿನ ಆದರ್ಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಭಾವನೆಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಅನುಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಬೇಸರ ತರಿಸುವಂತೆ ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಏಕಸೂತ್ರತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ವೇದಾಂತದ ಗುರಿ. ಭೂತಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಭಾವನೆಗಳು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು, ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಭಾವನೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೇಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ್ನು ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವು ಅಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯಕರವಾಗಿ ಕಾಣುವವು. ಹಳೆಯ ಪರಿಸರಗಳು ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಹಿಂದಿನಕಾಲದ ಯಹೂದ್ಯನು ಇಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯೂ ಜಾಣನೂ ಆದ ಯಹೂದ್ಯನಾಗಿರುವಂತೆ, ಪುರಾತನ ಆರ್ಯನು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಹಿಂದುವಾಗಿರುವಂತೆ, ಯಹೋವನೂ ಬೆಳೆದಿರುವನು, ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಬೆಳೆದಿರುವರು. ಉಪಾಸಕರ ವಿಕಾಸವನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ಆದರೆ ಉಪಾಸ್ಯದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತರು ಬೆಳೆದಿರುವಂತೆ ದೇವರೂ ಬೆಳೆದಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು. ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ನಾವು, ನೀವು ಬೆಳೆದಿರುವೆವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ದೇವರುಗಳು ಕೂಡ ಬೆಳೆದಿರುವರು. ದೇವರು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅದು ನಿಮಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು.

ಅವನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವ್ಯಯ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ನಿಜವಾದ ಮಾನವನೂ ಎಂದಿಗೂ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನವನ ಭಾವನೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿದೆ, ವಿಶಾಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನವ ರೂಪದ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಆತ್ಮವೂ ಅಚಲ, ಅವ್ಯಯ, ಪರಿಶುದ್ಧ, ಪರಿಪೂರ್ಣ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ಕೂಡ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಎಂದಿಗೂ ಬದಲಾಯಿಸದ, ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧನಾದ, ಅವಿಕಾರಿಯಾದ ದೇವರು ಇರುವನು. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತೋರುತ್ತಾ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಗತಿ ಎನ್ನುವೆವು. ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ತಿರೋಗತಿ ಎನ್ನುವೆವು. ಹೀಗೆ ನಾವು ಬೆಳೆದಂತೆ ದೇವರೂ ಬೆಳೆಯುವನು. ಸಾಧಾರಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡಂತೆ, ನಾವು ವಿಕಾಸವಾಗುವಂತೆ ದೇವರೂ ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವನು.

ಈಗ ನಾವು ಮಾಯಾಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಗೆಹರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು: ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ವೈವಿಧ್ಯ ಇದೆ? ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಪಾಪವಿದೆ? ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅನಾಗರಿಕ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅವನಿಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಘರ್ಷಣೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದುದರ ನಡುವೆ ವಿರೋಧಭಾವನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಯಾವುದೋ ಇನ್ನೊಂದು ಇತ್ತು. ಆದಿ ಮಾನವ ಉದ್ವೇಗಜೀವಿ. ತನಗೆ ತೋಚಿದುದನ್ನು ಮಾಡಿದ; ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯತಃ ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಅವುಗಳ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ. ಅದರಂತೆಯೇ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಉದ್ವೇಗಪರರಾಗಿದ್ದರು. ಇಂದ್ರನು ಬಂದು ಅಸುರರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವನು. ಯಹೋವನಿಗೆ ಒಬ್ಬನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಕೇಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಸರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದುಷ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಪದೇ ಪದೇ ಹೀನಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಇಂದ್ರನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವು ದುಷ್ಟವಾದವು, ಕೆಟ್ಟವು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನೈತಿಕಭಾವನೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಹೋರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಭಾವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ದೇವವಾಣಿ, ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಫಲ ಎಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲಾದರೂ ಕರೆಯಿರಿ, ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಉದ್ದೇಗವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಅದು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡು ಎನ್ನುವ ಪ್ರೇರಣೆ ಇದೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರೇರಣೆಯೂ ಇದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಯಶ್ವಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಭಾವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ, ಎಷ್ಟೇ ದುರ್ಬಲವಾದರೂ, 'ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಡ' ಎನ್ನುವ ಕ್ಷೀಣವಾಣಿಯೊಂದು ಇದೆ. ಈ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಿವೆ - ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ - ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂತಿರುಗುವುದು. ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕಾರಣ. ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. 'ಬೇಡ' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮ ಮೊದಲಾಗುವುದು, 'ಬೇಡ' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಮೊದಲಾಗುವುದು. 'ಬೇಡ' ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಧರ್ಮ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಕಾದಾಡುವ ದೇವರನ್ನು ಮಾನವ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ 'ಬೇಡ' ಎನ್ನುವುದು ಬಂದು ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

ಮಾನವ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರೀತಿ ಜನಿಸಿತು. ಅದೆಲ್ಲೋ ಬಹಳ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿತ್ತು, ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅದೇನೂ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಮೊದಲು ಒಂದು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ, ಸೀಮಿತವಾಯಿತು; ಬಹುಶಃ ಆ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಪಂಗಡವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇವರೂ ಕೂಡ ಆಯಾಯ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ, ದೇವರು, ಆಯಾಯ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ರಕ್ಷಕ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಆ ಕುಲದ ಮೂಲಪುರುಷರ ಸಂತತಿಯವರು ತಾವು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಂತೆ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಆಯಾಯ ಪಂಗಡದವರು ಆ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದೇವರ ಸಂತತಿಯವರು ತಾವು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಕೆಲವರು ಆಯಾಯ ಕುಲದೇವತೆಗಳ ವಂಶದವರು ತಾವು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ತಾವು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರವಂಶಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರವಂಶದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಆಳರಸರ ವಿಷಯ ಓದುತ್ತೀರಿ. ಅವರು ಮೊದಲು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ತಾವು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಸಂತತಿಯವರು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರು. ಕುಲಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಪರಸ್ಪರ ಕರ್ತವ್ಯಭಾವನೆ, ಸಣ್ಣ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. "ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಹಿಸದೆ, ಕ್ಷಮಿಸದೆ ಹೇಗೆ ಇರುವುದು?" ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನೊಡನೆ ವಾಸಿಸುವಾಗ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಗಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸದೆ, ಯಾವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸು

‘ಮಾಡು’ ಎಂದು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದೋ ಅದನ್ನು ತಡೆಯದೇ ಹೇಗೆ ಬಾಳುವುದು? ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಗ್ರಹದ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು ಹೀಗೆ. ಇಡೀ ಸಮಾಜ ರಚನೆ ನಿಂತಿರುವುದು ನಿಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ. ಸಹಿಸಿ ಕ್ಷಮಿಸಬಲ್ಲ ಮಹಾನೀತಿಯನ್ನು ಕಲಿಯದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಬಾಳು ಶೋಚನೀಯ.

ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನೀತಿ ಪ್ರದ ವಾದ, ಭವ್ಯವಾದ ಒಂದು ವಿಷಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ತಲೆಹರಟೆ ಮಾಡುವ, ಹೋರಾಡುವ, ಕುಡಿಯುವ, ದನಮಾಂಸಭಕ್ಷಕರಾದ ಪುರಾತನ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡುವುದಾದುದೆಂದರೆ ಸುಡುವ ಮಾಂಸದ ವಾಸನೆ ಮತ್ತು ಮಾದಕದ್ರವ್ಯ ರಾಶಿ. ಇಂತಹ ದೇವರನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇಂದ್ರ, ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಕುಡಿದು ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ದೇವರನ್ನು ಇನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಭಾವನೆ ಮೊಳೆಯಿತು. ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದರು. ಅವರ ಉತ್ತರ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಇಂತಹ ದೇವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ, ಅಥವಾ ಅವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಭಗವಂತನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದೇವರ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ತಮಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲದುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ದೇವರಿಗೆ ದೇವದೇವನೆಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟರು. ಆರಾಧನೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದ ದೇವರು ಕೇವಲ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ದೇವರು ನೀತಿವಂತನೂ ಆಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಅಂತಹ ದೇವರಿಗೆ ಅನಂತಪ್ರೀತಿ. ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವನು. ಆದರೆ ಹಳೆಯ ದೇವತಾ ಭಾವನೆ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೂ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದುವು, ಅಷ್ಟೆ. ದೇವರು ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಂತ ನೀತಿವಂತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದನು, ಸರ್ವಶಕ್ತನ ಸಮೀಪಕ್ಕೂ ಬಂದನು.

ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ತೇಪೆ ಕೆಲಸ ಸಾಲದಾಯಿತು. ವಿವರಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಬೆಳೆದಷ್ಟೂ, ಅದು ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಬೃಹದಾಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿತು. ದೇವರ ಗುಣಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ, ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಸಂದೇಹ ಇವು ಅದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದವು. ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಯಹೋವನ ಕಷ್ಟ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇರುವುದು. ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮನಿಧಿಯಾದ ದೇವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕ್ರೌರ್ಯವೇತಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಇರಬೇಕು? ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖ ಏಕೆರಬೇಕು? ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಿಂತ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಏತಕ್ಕೆ? ನಾವು ಇವುಗಳಾವುದನ್ನೂ ನೋಡದೆ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದು. ಇದೊಂದು ಭಯಂಕರ

ಪ್ರಪಂಚ. ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಇದು ಟ್ಯಾಂಟಲಸ್‌ನ¹ ನರಕ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬಲವಾದ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿವೆ. ಭೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅತಿ ಆಸೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆವು. ನಮಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೂಕಲು ಒಂದು ಅಲೆ ಏಳುವುದು. ನಾವು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಪೆಟ್ಟೊಂದು ಬೀಳುವುದು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಂಟಲಸ್‌ನಂತೆ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಗತಿ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಹಲವು ಆದರ್ಶಭಾವನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವುವು. ಅವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರಪಂಚ ನಮ್ಮನ್ನು ನುಚ್ಚುನೂರು ಮಾಡುವುದು. ಆದರೂ ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲಕ ಹೋರಾಡಿದರೆ ನಾನು ಮೃಗದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಯುವೆನು, ಅಧೋಗತಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ಯಾವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ತಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಇರೋಣವೆಂದು ಇರುವವರ ಗತಿಯೂ ದುಃಖವೇ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ನಿಂತು, ಕೇವಲ ಮೃಗೀಯತೆಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಬಯಸುವ ಸಾಹಸಿಗರಿಗೆ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿ. ಇವಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲ. ವಿವರಣೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ವೇದಾಂತವು ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಿಮಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗುವಂತಹ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನನಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮದಾಗುವುದು, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವುದು, ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದು ಟ್ಯಾಂಟಲಸ್‌ನ ನರಕ. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಮಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಮಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿ. ಎದುರಿಗೆ ಇರುವ ಸರಪಳಿ ಏನು ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ 'ಅದು ಇದೆ' ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಭ್ರಾಂತಿ ಇರಬಹುದು, ನಾನು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ ಎಂದು ಸ್ವಪ್ನ ಕಾಣುತ್ತಿರಬಹುದು. ಯಾರೂ ಇದು ಸ್ವಪ್ನವಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲಾರರು. ನನ್ನ ಮಿದುಳೇ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ತಮ್ಮ ಮಿದುಳನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲ ಅದು ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವೆವು. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವು ಕೂಡ. ನನ್ನ ದೇಹ ಇದೆ ಎಂದು ನಾನು ಭ್ರಮಿಸುವೆನು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರೆ. ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನಗಳ ಈ ನಡುವಣ ಸ್ಥಿತಿ, ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ಈ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳ ಮಿಶ್ರಣ-ಎಲ್ಲಿ ಇವು ಸಂಧಿಸುವುವು ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕನಸಿನ ಮಧ್ಯೆ, ಅರ್ಧನಿದ್ರೆಯ ಅರ್ಧಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯ ಮೊಬ್ಬ

¹ ★ ಟ್ಯಾಂಟಲಸ್ ಗ್ರೀಕರ ಪೌರಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಯಾವುದೋ ತಪ್ಪಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸರೋವರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿದಾಗ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಹೋದರೆ ನೀರು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಸಿದಾಗ ಮೇಲೆ ತೂಗುತ್ತಿರುವ ಹಣ್ಣನ್ನು ಬಡಿಸಲು ಕೈಯೆತ್ತಿದರೆ ಅದು ಮೇಲೆ ಸರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನಾದ್ಯಂತವೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹಣೆಯ ಬರಹವೂ ಇದೇ. ಇದೇ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಗತಿ. ಇದೇ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳ ಹೆಮ್ಮೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಜ್ಞಾನದ ಗತಿ. ಇದೇ ಜಗತ್ತು.

ಯಾವುದನ್ನು ನೀವು ಭೌತದ್ರವ್ಯ, ಶಕ್ತಿ, ಮನಸ್ಸು ಎಂದು ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತೀರೋ, ಅವುಗಳ ಯಥಾರ್ಥಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ. ಅವು ಇದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರೆವು. ಅವು ಏಕ ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಅವು ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಕತ್ತಲುಬೆಳಕುಗಳ ಲೀಲೆ. ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದ, ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತೋರದ, ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾಗದ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದು. ಇದು ಸತ್ಯ, ಆದರೂ ಅಸತ್ಯ; ಜಾಗೃತಿ, ಆದರೂ ನಿದ್ರೆ. ಇದೇ ಯಥಾರ್ಥಸ್ಥಿತಿ, ಇದನ್ನೇ ಮಾಯೆ ಎನ್ನುವುದು. ನಾವು ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು, ಯೋಚಿಸುವೆವು, ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಕನಸು ಕಾಣುವೆವು. ನಾವು ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಗಳು, ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾವು ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ಅನಂತ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಸರಿನಿಂದಲಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ. ಈ ಭಾವನೆಯೆಲ್ಲಾ ಮಾಯಾ ವರಣದೊಳಗೆ ಇರುವುದು. ಬೇರೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾನವ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲಾ ಈ ಮಾಯೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ; ನಿಮಗೆ ತೋರುವಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಯತ್ನ. ಇವೆಲ್ಲ ನಾಮ ರೂಪಗಳ ಕೆಲಸ. ಆಕಾರವಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಮಾಯಾವರಣದೊಳಗೆ ಇದೆ. ಕಾಲ ದೇಶ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ಇವುಗಳ ನಿಯಮಾವಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ದೇವರ ವಿಷಯಕವಾದ ಮೊದಲಿನ ಭಾವನೆಗಳು ಏನಾದುವೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ. ನಮ್ಮನ್ನು ಸದಾ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವ, ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾದ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಸೃಷ್ಟಿರಕ್ಷಕನ ಭಾವನೆ ತೃಪ್ತಿ ತಾರದೆಂದು ನಮಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ತೋರುವುದು. ನ್ಯಾಯಪರ, ಕರುಣಾ ಪೂರಿತ ದೇವರೆಲ್ಲಿ? ಎಂದು ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಕೇಳಿದ. ದೇವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳಂತೆ ಸಾಯುವುದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇತರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಯಾರು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಾಳಬಲ್ಲರು? ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವರು ಸಾಯುವುದರಿಂದ ಅವರು ಬಾಳುವರು. ನಿಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷಣವೂ, ನೀವು ಬಿಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಸಿರೂ, ಸಹಸ್ರಾರು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸಾವು ತರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಬಾಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸಾವು ತರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಊಟ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತುತ್ತೂ, ಕೋಟ್ಯಂತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮೃತ್ಯು. ಅವು ಏತಕ್ಕೆ ಸಾಯಬೇಕು? ಅವೆಲ್ಲ ಅತಿ ಕೀಳು ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ಎಂಬ ಹಳೆಯ ತರ್ಕವಿದೆ. ಅವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಗಿದ್ದರೂ (ಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾದ

ವಿಷಯ) ಇರುವೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದೊ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯ ಇರುವೆಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ವನೊ ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಇದೇ ಸರಿ ಅಥವಾ ಅದೇ ಸರಿ ಎಂದು ಯಾರು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲರು? ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವು ಕೀಳುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ ಅವೇಕೆ ಸಾಯಬೇಕು? ಅವು ಕೀಳು ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಜೀವಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಾರಣವಿದೆ. ಏತಕ್ಕೆ ಜೀವಿಸಬಾರದು? ಅವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬದುಕುವುವು. ನಮಗಿಂತ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ನೋವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅವು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲವು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಾಯಿಯಷ್ಟು ಅಥವಾ ತೋಳದಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಊಟಮಾಡಬಲ್ಲರು? ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ; ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದೆ, ಆತ್ಮ ನಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣವೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಅವು ಉನ್ನತರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ಆನಂದಿಸಬಲ್ಲವು. ಸುಖದಷ್ಟೇ ದುಃಖ ಕೂಡ ಉತ್ಕಟ ವಾಗಿರುವುದು. ಸುಖದುಃಖಗಳೆರಡೂ ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುವು. ಮನುಷ್ಯನ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ಮೃಗಗಳ ಸುಖ ತೀವ್ರವಾದರೆ ಅವುಗಳ ನೋವೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನ ನೋವಿ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಆದರೂ ಇರುವುದು. ಮನುಷ್ಯ ನಿಗೆ ಸಾಯುವಾಗ ಆಗುವ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತು ನೋವಿಗಿಂತಲೂ ಮೃಗಗಳ ದುಃಖ ನೋವುಗಳು ಸಹಸ್ರಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುವು. ಆದರೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇವೆ. ಇದೇ ಮಾಯೆ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಸಾಕಾರದೇವನೊಬ್ಬ ನಿರುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಪಾಪದಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಉದಯಿಸುವುದು ಎಂಬ ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಒಳ್ಳೆಯದು ಬರಲಿ. ಆದರೆ ಅವು ಕೆಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಏತಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು? ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಇತರರನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದು ಸಮರ್ಪಕ ವಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾಪದಿಂದ ಏತಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯ ಬರಬೇಕು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ತತ್ವ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾ ಯಿತು.

ವೇದಾಂತವು ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಧೀರ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು, ಈಗಲೂ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಅಪೋಹ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವಿತ್ತು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಯಶ್ವಿ ಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಬಾಯಿಯನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಸುವ ಪುರೋಹಿತವರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಗಲೂ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದ ಪೂರ್ಣ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಬಂಧನವು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದದ್ದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವುದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು. ಆದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಸ್ವತಂತ್ರರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾ ದರೂ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ತಿನ್ನಬಹುದು. ಯಾರೂ

ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಚರ್ಚೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ತಪ್ಪಿದರೆ ಆಗಲೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಳು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮೊದಲು ಸಮಾಜವು ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅವನು ಸತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರದವರೊಡನೆ ಒಬ್ಬ ಊಟಮಾಡಿದರೆ, ಸಮಾಜ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ತನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಟ್ಟೆಬರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ ಅವನು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಆಯಿತು, ಅವನ ಪಾಡು. ಒಬ್ಬನು ಮೊದಲನೆಯ ರೈಲ್ವೆ ಬಂಡಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹಲವು ಮೈಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನೆಂದು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಜ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇಕಾದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ನಾಸ್ತಿಕರು, ಜಡವಾದಿಗಳು, ಬೌದ್ಧರು, ಅತಿ ಚಿತ್ತ, ವಿಚಿತ್ತವಾದ ಭಾವನೆಗಳುಳ್ಳವರು ಇವರೆಲ್ಲ ಪಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರುವರು. ಎಲ್ಲಾ ಪಂಥಗಳವರೂ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು (ಅವರ ಉದಾರತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ) ಜಡವಾದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವರು.

ಬುದ್ಧನು ಬಹಳ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಅಮೇರಿಕದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಬುದ್ಧನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಅವನು ಬುದ್ಧನ ಮರಣದ ರೀತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಶಿಲುಬೆಗೆ ಏರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ತಪ್ಪು ಭಾವನೆ! ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಾತ್ಮನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವನ ಕೊಲೆಯಾಗಬೇಕು! ಇಂತಹ ಭಾವನೆ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾಪುರುಷ ಬುದ್ಧ, ಭರತಖಂಡ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ದೇವರನ್ನೂ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಸಂಚಾರಮಾಡಿದ. ಆದರೂ ಅವನು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದವರೆಗೆ ಬದುಕಿದ್ದ, ಎಂಭತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬದುಕಿದ್ದ ಭರತಖಂಡದ ಅರೆವಾಸಿ ಜನರನ್ನು ಬೌದ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ.

ಚಾರ್ವಾಕರಿದ್ದರು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗದ ಅತಿಹೇಯವಾದ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಜಡವಾದವನ್ನು ಅವರು ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದರು. ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ, ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ, “ಧರ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದು, ಇದೆಲ್ಲ ಪೂಜಾರಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆ, ವೇದಗಳು ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದ ಮೂರ್ಖರು ಮೋಸಗಾರರು ಅಸುರರು ಬರೆದು, ದೇವರು ಇಲ್ಲ, ಅನಂತಾತ್ಮನೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ನಿಜವಾಗಿ ಒಂದು ಆತ್ಮವಿದ್ದರೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ ಏತಕ್ಕೆ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅದು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಒಂದು ಆತ್ಮವಿದ್ದರೆ ಅದು ಮರಣಾನಂತರವೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು, ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ರುಚಿಕರವಾದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕು, ಉಡುವುದಕ್ಕೆ

ಸುಂದರವಾದ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ಭಾವನೆ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಚಾರ್ವಾಕರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ, ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಪ್ರಥಮ ನಿಯಮವೆಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ನೀವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲಾರಿರೋ ಅದು ವಿಕಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಮಾತ್ರ ಗುರುವಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇತರರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದೆ, ಅವರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಬಹುದು, ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಹುದು ಎಂಬುದೆಲ್ಲಾ ವೃಥಾ, ಇದೊಂದು ಅಪಾಯಕರವಾದ ಅನೃತ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಇದು ಆತಂಕವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಕಾಶ ದೊರಕಲಿ. ಅದೇ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಏಕಮಾತ್ರ ನಿಯಮ.

ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆವು. ಅದಕ್ಕೇ ಇಂದಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ನೀವು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೊಗಸಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿದೆ. ನೀವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಕತ್ತಿಕೋವಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೇರಿದ್ದೀರಿ. ಆದಕಾರಣವೇ ಐರೋಪ್ಯರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಬೆಳದೇ ಇಲ್ಲ; ಅದು ಅಧೋಗತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೃಂಖಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು, ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಇರುವ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಮನುಷ್ಯ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವನು, ವಿಕಾಸಹೊಂದುವನು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಏಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಾಗ, ನಿಜವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು, ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕು, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ವೇದಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಧರ್ಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಲ್ಲ - ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ನಿಜವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಬೆಳೆದುವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ-ಒಂದು ವಿರೋಧ ರೂಪದ ಜಡವಾದ; ಮತ್ತೊಂದು ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದುದು, ರಚನಾತ್ಮಕವಾದುದು. ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ವಿಷಯ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಷ ವಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಅದನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವರು. ಅದು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಧರ್ಮಾಂಧತೆಯಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಮತಭ್ರಾಂತಿರುವರು.

ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಈ ಕೂಗಾಟಕ್ಕೆ ಹೆಂಗಸರೂ ಸೇರುವರು. ಅವರ ಉದ್ವೇಗಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವಭಾವವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ದೂರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತಭ್ರಾಂತ ನಿಗೂ ಕೆಲವು ಅನುಯಾಯಿಗಳು ದೊರಕುವರು. ಧ್ವಂಸಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ. ಹುಚ್ಚನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಿದುದನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾದರೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಮತಭ್ರಾಂತರು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಾಶಮಾಡುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಯ ರಚನೆ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೋಷವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅದನ್ನು ಟೀಕಿಸಿ ಪರಿಹರಿಸಲಾರೆವು. ಅದರ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿ, ಆಗ ಪರಿಣಾಮವೂ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಸುಮ್ಮನೆ ತಪ್ಪು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಬರಿ ದುರ್ದೈವಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು.

ಕೆಲವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪವಿತ್ತು. ಕಾರಣದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲಕ್ಕೇ ಹೋಗಿ ಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವರೇ ಮಹಾತ್ಮರು. ಪ್ರಪಂಚದ ಶ್ರೇಷ್ಠಗುರುಗಳೆಲ್ಲಾ ತಾವು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಾವು ಬಂದದ್ದು ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ಸಾರಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಅವರ ಸಹನಾಗುಣವನ್ನು ನೋಡಿ, ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೊಂದಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಗುರುಗಳು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹೇಡಿಗಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಯಾವುದು ಸರಿಯೆಂದು ತೋರಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ, ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಅದು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರೇಮಶಕ್ತಿ ಮತಭ್ರಾಂತರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಅವರೇ ನಿಜವಾದ ಪಿತೃಗಳು, ದೇವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅನಂತ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಸಹನೆ ಇತ್ತು. ಅವರು ಸದಾ ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಮಾನವ ಸಮಾಜವು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಸಹನೆಯಿಂದ, ಸಾವಧಾನದಿಂದ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರು. ಜನರನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಅಥವಾ ಅಂಜಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ, ದಯೆಯಿಂದ, ಮೃದುವಾಗಿ ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕರ್ತೃಗಳು ಅಂತಹವರು. ದೇವರ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಳೆಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ನೈತಿಕ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನಾಸ್ತಿಕರು ಏನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಿದ್ದವು, ಸತ್ಯದ ಘಟ್ಟಗಳೇ ಇದ್ದವು ಎಂಬುದೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಲವು ಮಣಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗೂಡಿಸಿರುವ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ಭೇದಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಹೊಸದೊಂದು ಸಮಾಜವನ್ನು ಯಾವ ಆಸರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ಣ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವೆವು, ಅಷ್ಟೆ. ನಮಗೆ ಹೊಸದಾವುದೂ ದೊರಕದು. ಇರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವೆವು. ಬೀಜವು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮರವಾಗುವುದು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸಬೇಕು, ಹೊಸದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಕೂಡದು. ಹಳೆಯ ದೇವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ವಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗದೆಂದು ಅದನ್ನು ದೂರುವ ಬದಲು, ಅವುಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನರಿಸಲು ಋಷಿಗಳು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇದರ ಫಲವೇ ವೇದಾಂತ ತತ್ವ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಹಲವು ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ, ಸೃಷ್ಟಿಪಾಲಕನಾದ ಏಕದೇವ ಭಾವನೆಗಿಂತ ಮತ್ತೂ ಉತ್ತಮತರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಂಡರು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಏಕತಾಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಂಡರು.

ಈ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿತುಳುಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಈ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಏಕವನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರೋ, ಈ ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯುಗಳ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಅನಂತ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಈ ಜಡವಾದ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಒಂದು ಪ್ರಕಾಶಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಾಣುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಂತಿ, ಇತರರಿಗಲ್ಲ.

೫. ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ

(೧೮೮೬, ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೨ ರಂದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

‘ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯ ಮೇಘಮಾಲೆಯಂತೆ ನಾವು ಬರುತ್ತೇವೆ’ ಎನ್ನುವನು ಕವಿ. ನಾವೆಲ್ಲ ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯ ಮುಗಿಲಿನಂತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಪ್ಪು ಹೊಗೆಯಂತೆ ಬರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಂಬಂತೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಅಳುತ್ತಾ ಬಂದು ನಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೋರಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆವು. ಅನಂತ ಭವಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನಮಗೊಂದು ದಾರಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಅನಂತಕಾಲವಿದೆ, ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಅನಂತ, ಅಸೀಮ ದೇಶವಿದೆ. ಮೃತ್ಯು ಬರುವವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಸೋತೆವೋ, ಗೆದ್ದೆವೋ, ಯಾವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಸಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಒಯ್ಯುವುದು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಬಲವಾಗಿರುವುದು. ಕಣ್ತೆರೆಯುವ ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸ್ವರ್ಣಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಮಾನವನು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅವನ ಭವಿಷ್ಯದ ಏಳಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಅಭೇದ್ಯಕೋಟಿಯಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪದೇಪದೇ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬಹುದು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಸರಿದಂತೆ ಆದರ್ಶವೂ, ಮೃತ್ಯು ಸಮೀಪಿಸುವ ಪರ್ಯಂತರ, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸರಿಯುವುದು. ಬಹುಶಃ ಮೃತ್ಯು ವಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಇರಬಹುದು! ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಜ್ಞಾನಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ತ್ಯಾಗವೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ, ಯಾವ ಹೋರಾಟವೂ ನಿರಾಶಾಜನಕವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಅವನು ಒಂದಾದಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೃದಯಾಂತ ರಾಳದಿಂದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ತೆಗೆಯುವನು. ಇದು ಏತಕ್ಕೆ? ಇವೆಲ್ಲ ಏತಕ್ಕೆ? ಅವನಿಗೇ ತಕ್ಕ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು? ಅವನೇತಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು? ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಲಾರದುದನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರದೇನು? ಪ್ರಕೃತಿ ಜಡ, ಅಚೇತನ. ಜಡ ಅಚೇತನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಏತಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿ? ಪ್ರಕೃತಿ ಎಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ, ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಿಡಿಲನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಎಸೆಯಬಲ್ಲದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೊ ಒಂದು ಅಂಶ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವೆವು. ಏಕೆ? ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ, ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ, ಜಡ ಅಚೇತನದ ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಏಕೆ ಹೊಗಳಬೇಕು? ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೃಹದಾಕಾರವಾದದ್ದನ್ನು ಕೂಡ ಸೆಳೆದು ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಅದರೂ ಅದು ಜಡ.

ಜಡವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹಿಮೆ ಇದೆ? ಆದರೂ ನಾವೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವೆವು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬಹಿರ್ಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡುವುವು. ಮನುಷ್ಯ ಆನಂದವನ್ನು, ಅದು ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕದೋ ಅಲ್ಲಿ, ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವನು. ಇದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ, ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಎಂದು, ಇಲ್ಲಿ ಸುಖವೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸಿರುವರು. ಆದರೂ ನಾವು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಹಾಗೆ ಕಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆವು. ಪೆಟ್ಟೊಂದು ಬೀಳುವುದು. ಆಗಲಾದರೂ ಕಲಿಯುವೆವೋ? ಆಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಪತಂಗವು ದೀಪಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುವಂತೆ, ತೃಪ್ತಿ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದಡೆಗೆ ನಾವು ಪುನಃ ಪುನಃ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬರುವೆವು. ಮೋಸಗೊಂಡು ಶಕ್ತಿಗುಂದುವವರೆಗೂ ಹೀಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯುವೆವು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಇದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿ ಕೂಡ. ವಿಶ್ವದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ. ಯಾವ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಗಳಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಂಬುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಷ್ಟು ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ನಾವು ಭೇದಿಸಲಾಗದ, ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾಲವೆಂಬ ಗೋಡೆ ಎಳುವುದು. ಕೆಲವು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಷ್ಟು ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ನಾವು ಪಾರಾಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಅಸೀಮ ಆಕಾಶದ ಕೋಟೆ ಎಳುವುದು. ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಬಿಡಿಸಲು ಅಸದೃಶವಾದ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಕೋಟೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ನಾವು ಹೋಗಲಾರೆವು. ಆದರೂ ಹೋರಾಡುತ್ತೇವೆ, ಹೋರಾಡಲೇಬೇಕು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ನಮ್ಮ ಉಚ್ಛ್ವಾಸ-ನಿಶ್ವಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಪಂದನದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಲನವಲನಗಳಲ್ಲಿ, ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಕ್ಷಣ ನಾವು ಅಸ್ವತಂತ್ರರೆಂಬುದನ್ನು ಅದು ತೋರುವುದು. ನಾವೆಲ್ಲ ಬದ್ಧರು, ಗುಲಾಮರು, ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು, ಆಲೋಚನೆ, ಭಾವನೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬದ್ಧ ಸೇವಕರು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ತನ್ನ ಮಗ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ, ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ಶಿಶು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ತಾಯಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುವಳು. ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಣವೆಲ್ಲ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿರುವುದು. ಮಗು ಬೆಳೆಯುವುದು. ಬಹುಶಃ ಒಬ್ಬ ಕುಡುಕನೊ ಕ್ರೂರನೊ ಆಗಿ ಅದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದಷ್ಟೂ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ತಾಯಿಯ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇಮವೆಂದು ಇದನ್ನು ಪ್ರಪಂಚ ಹೊಗಳುವುದು. ಅದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದೆ ವಿಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದು. ಸಾವಿರ ಸಲ ಈ ಹೊರೆಯಿಂದ

ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಆಲೋಚಿಸಬಹುದು. ಆದರೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹೂವಿನ ರಾಶಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರೇಮ ಎಂದು ಕರೆಯುವಳು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ನಾವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರುವೆವು. ನಾರದನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು “ಭಗವಾನ್, ಮಾಯೆಯನ್ನು ತೋರು” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದನಂತೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾಯಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನಾರದನನ್ನು ಮರಳುಗಾಡಿನ ಕಡೆ ತನ್ನೊಡನೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಕೆಲವು ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣ “ನಾರದ, ನನಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ; ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ತರುವೆಯಾ?” ಎಂದ. “ತಕ್ಷಣ ಹೋಗಿ ತರುತ್ತೇನೆ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದು ನಾರದ ಹೊರಟ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಇತ್ತು. ನೀರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಒಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದಾಗ ಒಬ್ಬಳು ಅತಿ ಸುಂದರಿಯಾದ ಯುವತಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವನು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಆತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಆ ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ ಮಾತ ನಾಡಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ. ಆ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಯಿತು. ತನಗೆ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಅನಂತರ ನಾರದ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯೊ ಡನೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಮಕ್ಕಳೂ ಆದವು. ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಮಾವ ಸತ್ತುಹೋದ. ಅವನ ಆಸ್ತಿ ಇವನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಹೊಲ, ದನ ಇವು ಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ. ಒಂದು ಸಲ ಪ್ರವಾಹ ಬಂತು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನದಿ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಉಕ್ಕಿ ದಡಮೀರಿ ಹರಿದು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮುಳುಗಿ ಸಿತು. ಮನೆಗಳು ಬಿದ್ದವು; ಮನುಷ್ಯರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದವು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾರದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು, ಮತ್ತೊಂದು ಮಗು ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಇವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ಮಹಾ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆಲವು ಅಡಿ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಪ್ರವಾಹ ಬಲವಾಯಿತು. ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದ ಮಗು ಬಿದ್ದು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ನಾರದನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟ. ಆ ಮಗು ವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಹಿಡಿತ ಸಡಿಲಾ ಯಿತು. ಅದೂ ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತು. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡುಹೋದಳು. ಅಳುತ್ತಾ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಪ್ರವಾಹದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದಡದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದನು. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಮೆಲುದನಿ, “ಮಗು, ನೀರಲ್ಲಿ? ನೀನು ಒಂದು ಚೊಂಬು ನೀರನ್ನು ತರಲು ಹೋದೆ. ನಿನಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವೆ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಆಗಲೇ ಅರ್ಧಗಂಟೆಯ ಮೇಲಾಯಿತು” ಎಂದಿತು. “ಅರ್ಧಗಂಟೆ ಮಾತ್ರವೇ!”

ಎಂದು ನಾರದ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ದೀರ್ಘವರುಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಅರ್ಧಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿತ್ತು! ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಆದರಲ್ಲಿ ಇರುವೆವು. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ, ಬಹಳ ಜಟಿಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುವರು, ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿರುವರು. ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ನಂಬುವರು. ನಮಗೇ ಅನುಭವ ಬರುವವರೆಗೆ ನಾವು ಅದನ್ನು ನಂಬಲಾರೆವು. ಇದೇನು ತೋರುವುದು? ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ಭಯಾನಕವಾಗಿರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ನೆಲಸಮ ಮಾಡುವ ಕಾಲಪುರುಷ ಬರುವನು, ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯತಿ, ಪಾಪಿ, ರಾಜ, ಭಿಕ್ಷುಕ, ಕುರೂಪಿ, ಸುಂದರ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಪೋಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲಾ ಅದೇ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿವೆ. ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಾರರು. ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾರರು. ಪ್ಲೇಗಿನ ಉಪದ್ರವ ಇರುವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಕುಣಿದು ಉನ್ನತರಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮರೆಯಲು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಭೋಗಗಳಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾದುದು- 'ಇದೇನೂ ನಿಜವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಬೇಡಿ, ಗಮನಿಸಬೇಡಿ. ಗಾಳಿಬಂದಾಗ ತೂರಿಕೊಳ್ಳಿ. ಎಷ್ಟು ಸುಖ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅಷ್ಟನ್ನು ದೋಚಿಕೊಳ್ಳಿ. ದುಃಖದ ಕಡೆ, ನಿರಾಶೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಬೇಡಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಭರವಸೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿ' ಎನ್ನುವುದು ಅದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸತ್ಯಾಂಶವೇನೋ ಇದೆ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಅಪಾಯವೂ ಇದೆ. ಇದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಂಥದು ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭರವಸೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ಧ್ಯೇಯ ಇವು ಚಾಲಕಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪಾಯವೂ ಇದೆ. ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಆ ಅಪಾಯ. ಹೀಗೆ ಬೋಧಿಸುವವರ ಬಾಳೇ ಹೀಗೆ. 'ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗೆ ಇದೆಯೋ ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಆರಾಮವಾಗಿ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಗೊಣಗಾಡಬೇಡಿ. ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದಾಗ ಅದು ಪೆಟ್ಟಲ್ಲ, ಪುಷ್ಪವೆನ್ನಿ. ಗುಲಾಮರಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ದುಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದಾಗ, ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಿಮಗೆ ನೀವೇ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಸುಖವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ'. ಇದನ್ನೇ ವ್ಯವಹಾರ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವುದು. ಇದು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಏಕೆಂದರೆ ಈಗಿನಷ್ಟು ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟು ಎಂದೂ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಿನಷ್ಟು ಸ್ಪರ್ಧೆ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಈಗಿನಷ್ಟು ಎಂದಿಗೂ ಕ್ರೂರನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದು ವಿಫಲವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ಆಗುವುದು. ಹೆಣವನ್ನು ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಿನಿಂದ ಮರೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇದು ಬಹಳಕಾಲ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಲಾಬಿ ಬೇಗ ಬಾಡುವುದು. ಹೆಣ ಇನ್ನೂ ಬೇಗ ಕೊಳೆತು ನಾರುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಕೂಡ. ನಾವು ಕೊಳೆತು ನಾರುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಗಾಯವನ್ನು ಸ್ವರ್ಣವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲೆತ್ತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವರ್ಣವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಒಂದು ದಿನ ಬರುವುದು. ಆಗ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಗಾಯ ಹೊರಗೆ ಕಾಣುವುದು.

ಹಾಗಾದರೆ ಭರವಸೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ? ನಾವೆಲ್ಲ ಮಾಯೆಯ ದಾಸರು ನಿಜ. ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಹಾಗಾದರೆ ಪಾರಾಗಲು ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಭರವಸೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ? ನಾವೆಲ್ಲ ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವೆವು. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ನಿಜವಾದ ಒಂದು ಸೆರೆಮನೆ. ನಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯ, ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಸೆರೆಮನೆಯೇ. ಸಹಸ್ರಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಒಂದು ಜೀವಿಯಾಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯನಾಗಲಿ, ಅವನು ಎಷ್ಟೇ ಮಾತನಾಡಿದರೂ, ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧರಿಗೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ವೇದ್ಯ. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜೀವನದ ಅನುಭವ ಶೇಖರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಅವರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಭ್ರಾಂತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಪಾರಾಗಲು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಇಂತಹ ಭಯಂಕರ ವಿಷಯಗಳು ನಮ್ಮ ದುರಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನನ ಮರಣಗಳು ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಂತೆ ಇರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದೊಂದು ವಾಣಿ ಅನಂತ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುವುದು:

ದೈವೀ ಹೈಷಾ ಗುಣಮಯೀ ಮಮ ಮಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ |

ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾಮೇತಾಂ ತರಂತಿ ತೇ || (ಭಗವದ್ಗೀತೆ)

“ಇದು ದೈವೀಮಾಯೆ, ಗುಣಗಳಿಂದಾದುದು, ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟುವರು.” “ಯಾರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರೋ, ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವಿರೋ ಅವರೆಲ್ಲ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬನ್ನಿ, ನಾನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು”. ಈ ವಾಣಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿರುವನು, ಅನಂತ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಾಶವಾದಂತೆ ತೋರಿದಾಗ, ಭರವಸೆ ಅಳಿದಾಗ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ

ಆಶ್ರಯವಾದ ಸ್ವಂತ ಶಕ್ತಿಯೇ ಉಡುಗಿಹೋದಾಗ, ಎಲ್ಲವೂ ಕೈಬೆರಳುಗಳಿಂದ ನುಸುಳಿ ಹೋದಂತೆ ಕಂಡಾಗ, ಜೀವನದ ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಳಿದು ಹಾಳಾದಾಗ, ಈ ವಾಣಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಕೇಳಿ ಬರುವುದು. ಆಗ ಅವನು ಅದನ್ನು ಕೇಳುವನು. ಇದನ್ನೇ ಧರ್ಮವೆನ್ನುವುದು.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಇದೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ, ಮಾಯೆ, ಎಂಬ ಧೈರ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ. ಆದರೆ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಶಾಜನಕವಾದುದೂ ಇದೆ. ಅದೇ ಮಾಯೆಯ ಆಚೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು. ವ್ಯವಹಾರಚತುರರು “ಧರ್ಮ, ತತ್ತ್ವ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಇದೇನೂ ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚವೇ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ” ಎನ್ನುವರು. ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, “ಆಷಾಢಭೂತಿಯ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ, ಮೋಸಮಾಡುವ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸು” ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಳೆತು ನಾರುವ ಹುಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಚ್ಚು. ತೇಪೆ ಹಾಕುತ್ತ ಹಾಕುತ್ತ ಹೋಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಬರಿಯ ಒಂದು ತೇಪೆಯ ಬೊಂತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಜೀವನ ಎನ್ನುವುದು. ಯಾರು ಈ ತೇಪೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರೆಂದಿಗೂ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ತೇಪೆ ಹಾಕುವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ದ್ವೇಷ, ಸುಳ್ಳು-ಮೋಸಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಜುಗುಪ್ಸೆ-ಇವುಗಳಿಂದ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮಹಾಧೀರನಾದ ಬುದ್ಧ ಒಮ್ಮೆ ಬೋಧಿವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ಈ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಇದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಿದ್ದವನು ಮಾತ್ರ, ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಬಲ್ಲ. “ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಹಿಂದಿನ ಮೋಸದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ, ತಪ್ಪು ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇರು” ಎಂಬ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆ ಮಹಾನುಭಾವ ಅದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ “ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೃತ್ಯುವು ಲೇಸು. ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವುದು ಲೇಸು” ಎಂದನು. ಇದೇ ಧರ್ಮದ ತಳಹದಿ. ಮನುಷ್ಯ ಹೀಗೆ ನಿಂತಾಗ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವನು; ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವನು. ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಅವಶ್ಯಕ. ನನಗೆ ನಾನೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವೆನು, ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವೆನು. ಏಕೆಂದರೆ ಇತ್ತಕಡೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ನಶ್ವರ, ಪ್ರತಿದಿನ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂದಿನ ಸುಂದರ ಆಶಾಭರಿತ ತರುಣ ನಾಳೆ ವೃದ್ಧ. ಭರವಸೆ, ಆನಂದ, ಸುಖ ಇವುಗಳು, ಶೀತ ನೀರ್ಗಲ್ಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಳಿವ ಅಲರಂತೆ ನಾಶವಾಗುವವು. ಇದು ಒಂದು ದೃಶ್ಯ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಮಹದಾನಂದವಿದೆ; ಜೀವನದ ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳೆಲ್ಲದರಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದು, ಜೀವನವನ್ನೆ ಗೆಲ್ಲಬಹುದು, ವಿಶ್ವವನ್ನೆ ಗೆಲ್ಲಬಹುದು ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಇದೆ. ಆ ಕಡೆ ಮನುಷ್ಯ ನಿಲ್ಲಬಹುದು.

ಯಾರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಜಯಕ್ಕೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಂತು ಭಲದಿಂದ ಹೋರಾಡಬಲ್ಲರೋ ಅವರು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವರು. ಇದನ್ನೇ ವೇದ ಸಾರುವುದು: “ನಿರಾಶರಾಗಬೇಡಿ. ಹಿರಿದ ಅಲಗಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆದಂತೆ ಮಾರ್ಗ ಕಠಿಣ. ಆದರೂ ನಿರಾಶರಾಗಬೇಡಿ. ಏಳಿ, ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ, ಆದರ್ಶವನ್ನು, ಗುರಿಯನ್ನು ಕಾಣಿರಿ.”

ವಿಭಿನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಅದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೋಧನೆ; ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಪ್ರಪಂಚದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳದೆ, ಧರ್ಮವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಧೈಯದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳು ಸಾರುವುದು. ಹಲವು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು, ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ವೇದಾಂತದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಯಾವುದನ್ನು ಕಡುಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಎನ್ನುವೆವೋ ಅದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನ್ನುವ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುರಿ ಇದೆ. ನಾವಿರುವ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿತೋರಲು ಯತ್ನಿಸುವುದೇ, ಅದು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಯಾವನು ಬದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲವೋ ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹವನ ಸಹಾಯದ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂತಹ ಮುಕ್ತ ಜೀವಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದರೂ, ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದರೂ- ಅವನೊಬ್ಬ ಸಾಕಾರ ದೇವರಾಗಲಿ, ನಮ್ಮಂತೆ ಒಬ್ಬ ಮಾನವನಾಗಲಿ, ಅವನು ಗಂಡಸು ಹೆಂಗಸು ಅಥವಾ ನವುಂಸಕನೆ ಆಗಲಿ-ಇದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದ್ದರೂ-ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯ ಒಂದೇ. ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧದ ತುಮುಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಏಕತೆಯ ಸ್ವರ್ಣ ತಂತು ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಈ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ವರ್ಣತಂತುವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೆ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿರುವರು. ಇದನ್ನು ಅವರು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ತರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆಯೇ ಈ ದಿವ್ಯದರ್ಶನದ ಪ್ರಥಮ ಸೋಪಾನ.

ನಮ್ಮ ಸುಖದುಃಖ, ಹೋರಾಟ, ತೊಂದರೆಗಳು-ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವೆಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿಷಯವೇ. ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿಜವಾಗಿ ಇದು- “ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದರೇನು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಇದು ಬರುವುದು? ಪುನಃ ಎತ್ತ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು?” ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ “ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಇದು ಬರುವುದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದು.” ನೀವು ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾರಿರಿ. ಇದಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನ-ಕ್ರಿಯೆ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಾವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಲ್ಲ, ಗುಲಾಮರೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂಬ ಭಾವನೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಏಳುವುದು. ಪ್ರತಿ

ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಮಾಯೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ನಾವು ಬದ್ಧರೆಂದು ತೋರುವುದು. ಆದರೂ ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬದ್ಧರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೊಡನೆ ನಾವು ಮುಕ್ತರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೋ ಅಂತರ್ವಾಣಿ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರು ಎಂದು ಉಸುರುವುದು. ಆದರೆ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲೆತ್ತಿಸಿದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು “ನಾನು ಮುಕ್ತ, ಮುಕ್ತ” ಎಂದು ಉಸುರುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ನೀವು ಪ್ರಪಂಚದ ಹಲವು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ತೋರುವುದು. ಧರ್ಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ - ಇದನ್ನು ನೀವು ಅಷ್ಟು ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಾರದು-ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಜೀವನವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಚಲನವಲನಗಳೂ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. “ಕಷ್ಟ ಪಡುವವರೆಲ್ಲ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬನ್ನಿ, ಭಾರ ಹೊರುವವರೆಲ್ಲ ಬನ್ನಿ” ಎಂಬ ವಾಣಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತಿರಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿರುವರು. ಈ ವಾಣಿ ಅದೇ ರೀತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೀತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಣಿಯಂತೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು. ಹೌದು, ಆ ವಾಣಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಾವು ಜನ್ಮತಾಳಿರುವೆವು. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ, ನಾವೆಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವೆಲ್ಲ ಆ ವಾಣಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರು ಕೊಳಲಿನ ನಾದಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾದಂತೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯದೆ ಆ ಮಧುರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವೆವು.

ನಾವು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಾಗ ನೀತಿವಂತರು. ಮಾನವನೊಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ, ಅತಿ ಕೀಳುಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಾಣಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವರು; ಅದರಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರೊಡನೆ ಸೇರುವರು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬರು ಇತರರನ್ನು ಆಚೆ ದಬ್ಬುವರು. ಇದರಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಸಂತೋಷ, ಹೋರಾಟ, ಜನನ, ಮರಣ, ಸುಖ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಆ ವಾಣಿಯನ್ನು ಸೇರಲು ಮಾಡುವ ಉನ್ನತ ಹೋರಾಟವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಇದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ.

ಅನಂತರ ಏನಾಗುವುದು? ದೃಶ್ಯ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ನೀವು ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೆ, ತಿಳಿದೊಡನೆಯೆ ದೃಶ್ಯವೆಲ್ಲ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಮಾಯೆಯ ಭಯಂಕರ ಸಮರಭೂಮಿಯಂತೆ ಇದ್ದ ಪ್ರಪಂಚವು ಸುಂದರವಾಗಿ, ಭವ್ಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ನಾವು ಇನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ದೂರುವುದಿಲ್ಲ; ಪ್ರಪಂಚ ಭಯಂಕರ, ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವನ್ನು ಅಳುತ್ತ ಗೋಳಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ವಾಣಿಯನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಹೋರಾಟ, ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಕಷ್ಟ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಆನಂದ, ಸುಖ-ಇವುಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ರಬೇಕು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಇದೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಭಾವ. ನಮಗೆ

ಗೊತ್ತಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಯಾವುದನ್ನು ಪಡೆಯಲೇಬೇಕೋ ಅದರಡೆಗೆ, ಇವು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ನಾವು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮಾನವರ ಬಾಳು, ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆ ಗುರಿಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವನು, ಭೂಮಿ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ, ಚಂದ್ರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಗುರಿಗಾಗಿ ಗ್ರಹಗಳು ಚಲಿಸುತ್ತಿವೆ, ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅದರಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದೆ. ಸಾಧುವು ಆ ವಾಣಿಯೆಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಅವನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಪಾಪಿ ಕೂಡ. ದಾನಿ ಆ ಧ್ವನಿಯೆಡೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೃಪಣ ಕೂಡ ಅದೇ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು. ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಈ ವಾಣಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವನು. ಅದನ್ನು ಅವನು ತಡೆಯಲಾರ. ಆ ಧ್ವನಿಯೆಡೆಗೆ ಅವನು ಧಾವಿಸಲೇಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಶುದ್ಧ ಸೋಮಾರಿ ಕೂಡ. ಒಬ್ಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಡಹುವನು. ಯಾವನು ಹೆಚ್ಚು ಎಡಹುವನೋ ಅವನನ್ನು ಕೆಟ್ಟವನು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಕಡಿಮೆ ಎಡಹುವವನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವನು ಎನ್ನುವೆವು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಈ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ, ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ. ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು, ತರತಮದಲ್ಲಿ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ವಾದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ, ಈ ಒಂದು ಭಾವನೆಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಕ್ರೂರಪರಾಕ್ರಮ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಅತಿ ಕೀಳು ಧರ್ಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಈ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣವೇನು? ಅವರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದವರು, ಅದರ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಭಕ್ತನಿಗೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಜ್ಞಾನವಿರುವುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಅವನು ಗೋಡೆಯ ಮೂಲಕ ಹೋಗಲಾರ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಲಾರ. ಆದರೆ ಅವನು ಪೂಜಿಸುವ ದೇವರು ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ. ತಾತ್ಪರ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೀಗೆಂದರೇನು? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಅಲ್ಲಿದೆ-ತಾನು ಪೂಜಿಸುವ ದೇವತೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದವರು. ಇದಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಭಾವನೆ ವಿಕಾಸವಾದಂತೆ, ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಆತ್ಮನ ಭಾವನೆ ಕೂಡ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಮಾಯೆಯಿದೆ; ಅದನ್ನು ಆಳುವವನೊಬ್ಬ ಇರುವನು ಎಂಬ ಏಕ ಈಶ್ವರನ ಭಾವನೆಗೆ ಬರುವೆವು.

ಏಕ ಈಶ್ವರನ ಈ ಭಾವನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದೊಡನೆ ವೇದಾಂತ ಮೊದಲಾಗುವುದು. ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಣೆ ಬೇಕು. ಈ ಮಾಯೆಯ ಆಚೆ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದವನು ಒಬ್ಬನಿರುವನು; ಅವನು ನಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು,

ನಾವೆಲ್ಲ ಅವನಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇನೂ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಇದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ದರ್ಶನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ; ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ, ಮಬ್ಬುಮಬ್ಬಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಯಲ್ಲಿ “ನನ್ನೆಡೆಗೆ, ನನ್ನ ದೇವರೆ” ಎನ್ನುವಿರಿ. ಇದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ವೇದಾಂತಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ಅದರ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸಿ, “ನನ್ನ ದೇವರೆ, ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ” ಎಂದು ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರಿ ಬಹುದೂರ ದಲ್ಲಿರುವುದು, ಪ್ರಕೃತಿಯಾಚೆಯಿರುವುದು, ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಎಳೆಯದೆ, ಹೀನವಾಗಿ ಮಾಡದೆ, ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವರು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ದೇವರಾಗುವನು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವರು ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಇರುವ ದೇವರಾಗುವನು. ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಇರುವ ದೇವರು ದೇಹವೆಂಬ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರಾಗುವನು. ಕೊನೆಗೆ ದೇಹವೆಂಬ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರು, ದೇಗುಲವೇ ಆಗುವನು, ಮಾನವನ ಆತ್ಮನಾಗುವನು. ಬೋಧನೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟುವುದು. ಮಹಾತ್ಮರು ಯಾವನನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಅರಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅವನು ಅವರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲೇ ಇರುವನು. ನೀವು ಆಲಿಸಿದ ಧ್ವನಿ ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ. ಆದರೆ ಅದು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂತು ಎಂಬುದು ತಪ್ಪು. ನೀವು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಭಾವನೆ ಸರಿ. ಆದರೆ ನೀವು ಅದು ಹೊರಗೆ ಇತ್ತೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ, ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪು. ಅದು ಅನವರತವೂ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವರೆಗೂ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತನ್ನಿ. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ. ಈ ಮಾಯೆ ಎಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಜಿದ ಮಗುವಿನಂತೆ ಯಾರೋ ನಿಮ್ಮ ಕತ್ತನ್ನು ಹಿಸುಕಿದಂತೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದಿರಿ. ಈ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದೇ ಗುರಿ. ಇದನ್ನು ಕೇವಲ ಯುಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು, ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಆಗ ನಾವು ಮುಕ್ತರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ, ಕಷ್ಟಗಳು ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಸಂದೇಹಗಳು ದೂರವಾಗುವುವು. ಆಗ ಹೃದಯದ ವಕ್ರತೆ ನೇರವಾಗುವುದು. ವೈವಿಧ್ಯದ ಭ್ರಾಂತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಆಗ, ಆಗ ಮಾತ್ರ, ಮಾಯೆ ಈಗಿರುವಂತೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಭರವಸೆಯೆ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಸುಂದರವಾಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಸೆರೆಮನೆಯಾಗದೆ ಕ್ರೀಡಾಭೂಮಿಯಾಗುವುದು. ಅಪಾಯ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ದೈವೀಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ತಮ್ಮ ನೈಜ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತೋರುವುವು. ಎಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲದರ ಸಾರದಂತೆ ಅವನು ನಿಂತಿರುವನು. ಅವನೊಬ್ಬನೇ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮ.

೬. ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ೧೮೯೬ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಅನಂತವೂ ನಿರಪೇಕ್ಷವೂ ಆದುದು ಹೇಗೆ ಸಾಂತವಾದ ಜಗತ್ತಾಯಿತು? ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇದು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕೇಳುವರು. ಇದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಗೆಹರಿಯದೆ ಉಳಿಯುವುದು. ನಾನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇನೆ.

(ಎ) ಪರಬ್ರಹ್ಮ
(ಸಿ)
ಕಾಲ
ದೇಶ
ಕಾರ್ಯಕಾರಣ
(ಬಿ) ಜಗತ್ತು

ಇಲ್ಲಿ (ಎ) ಎಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಿದೆ. ಕೆಳಗೆ (ಬಿ) ಎಂಬ ಜಗತ್ತಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಜಗತ್ತಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತು ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಜಡಜಗತ್ತು ಮಾತ್ರ, ವಲ್ಲ; ಜೊತೆಗೆ ಮಾನಸಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, -ಈ ವಿಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏನಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬುದು ಬದಲಾವಣೆಯ ಒಂದು ಹೆಸರು; ದೇಹ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಯ ಹೆಸರು. ಇಂಥ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ವಿಶ್ವವಾಗಿದೆ. “ಎ” ಎಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮ “ಸಿ” ಎಂಬ ಕಾಲ ದೇಶಗಳ-ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ “ಬಿ” ಎಂಬ (ಎ) ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಜಗತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಅದ್ವೈತದ ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವ ಗಾಜಿನಂತೆ ಇವೆ ಕಾಲ ದೇಶ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಎಂಬುವು. ಅದನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ವಿಶ್ವದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ದೇಶ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಕ್ಷಣ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು, ಆಲೋಚನೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಕಾಲದ ಭಾವನೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಾರದು. ಬಾಹ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ದೇಶದ ಭಾವನೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಾರದು. ಎಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಇದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಕಾರಣ-ಇವು ಇರಲಾರವು. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವೆನ್ನುವೆವೋ ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು, ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾಗುವಷ್ಟು ಅವನತಿಗೆ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಆಸೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ಅನಂತರ ಬರುವುವು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಷೋಪನೇರನು ವೇದಾಂತ ತತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೇ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದು. ಷೋಪನೇರ್ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರವು. ಇಚ್ಛೆ ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಹದು, ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾದುದು. ದೇಶ, ಕಾಲ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳು ಇವುಗಳ ಆಚೆಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾವ ಚಲನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಆಚೆ ಮಾತ್ರ, ಬಾಹ್ಯ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಆಲೋಚನೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಆಂತರಿಕ ಚಲನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗು

ವುದು. ಕಾಲ-ದೇಶ-ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಾಚೆ ಯಾವ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೂ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಇಚ್ಛೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹೇತುವಲ್ಲ. ನಾವಿನ್ನೂ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಗೂ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಕಾರಣವಲ್ಲವೆಂಬುದು ತೇರುವುದು. ನಾನು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಈ ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣ. ಈ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಮಾಂಸಖಂಡದ ಚಲನೆಯಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ನೂಕುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೇ, ಹೃದಯ ಶ್ವಾಸಕೋಶ ಇವುಗಳ ಚಲನೆಗೂ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ಥರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುವುದು. ಅದು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅದನ್ನು ಇಚ್ಛೆ ಎನ್ನುವುದು ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಷೋಫನೇರನ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದಲೇ ಎಷ್ಟೋ ಗೊಂದಲವಾಗಿರುವುದು.

ಕಲ್ಲೊಂದು ಬೀಳುವುದು; ಏತಕ್ಕೆ ಎಂದು ನಾವು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವೆವು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೂ ನಡೆಯದು ಎಂಬ ಊಹೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಾಧ್ಯ. ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಎಂದು ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಘಟನೆ ಆಗುವುದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಗೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಬೇಕು ಎಂದು ಊಹಿಸುವೆವು, ಎಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಯಾವುದೋ ಘಟನೆ ನಡೆದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಹಿಂದೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಆಗುವುದನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನುವೆವು. ಎಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಒಮ್ಮೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅನಂತರ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದು. ಇದರ ಅನಂತರ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಇದರ ಹಿಂದಿನದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧ. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಇದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣವೂ, ಅದು ಏನಾದರೂ ಆಗಿರಲಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಣದ ಸಂಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ. ಈ ಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ಬಂತು ಎಂದು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ. ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್‌ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ತಾತ್ತ್ವಿಕರು 'ಹಾಗೆ ನಂಬುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಗುಣ' ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಇದು ಅನುಭವದಿಂದ ಜನಿಸಿತು ಎನ್ನುವರು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ಏನು ಹೇಳುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ನಾವು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಏತಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಏನು ಇದ್ದಿತು, ಅನಂತರ ಏನೂ ಇರುವುದು ಎಂಬ ಊಹೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ಎಂಬುದು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ನಂಬಿಕೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು. ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಆಶ್ರಯವೇ ವಿಶ್ವದ ನಿಯಮ. ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಯಾವುದರಿಂದಾಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಎಂತಹ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು! ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಕೂಡ ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ,

ಮತ್ತೊಂದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಹೀಗೆ ಊಹಿಸುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಎಳೆಯುವೆವು. ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಶಕಾಲ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಇವುಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಏಕವಾದುದು. ಯಾವುದು ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತಾವ ಕಾರಣವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತಾವುದೂ ಇರಲಾರದು. ಇದ್ದರೆ ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಬದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದುದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲಾರದು. ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದದ್ದು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅಸಹಜ; ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ. ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಯುಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ನಿರಪೇಕ್ಷವು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಹೇಗೆ ಆಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧಿರಾದರೆ ನಿರಪೇಕ್ಷವು ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದೇ? ಇಲ್ಲ, ಅದು ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಜ್ಞಾನ ಎಂದರೇನು? ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವೆವು ಎನ್ನುವೆವು. ಅದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದರೆ ಅದು ಇನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಲ, ಸಾಂತವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಸಿಲುಕಿರುವುದೆಲ್ಲ ಸಾಂತವಾಗಿರುವುದು. ನಾನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದು ವಿರೋಧೋಕ್ತಿ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾತ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅಲ್ಲ. ಅವನು ಕೂಡ ನಮ್ಮಂತೆ ಸಾಂತವಾಗಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಜ್ಞಾತ.

ದೇವರೆಂಬುದು ಜ್ಞೇಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅದ್ವೈತ ಹೇಳುವುದು. ಇದೊಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ. ಆಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಗಳು 'ನಾವು ದೇವರನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೀವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಲ್ಲೊಂದು ಕುರ್ಚಿ ಇದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಆಕಾಶದ ಆಚೆ ಏನಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಜನಿರುವರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಬಹುಶಃ ಅಸಾಧ್ಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ತಿಳಿದವನೂ ಅಲ್ಲ, ತಿಳಿಯದವನೂ ಅಲ್ಲ. ತಿಳಿದಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವನು ಮಿಗಿಲು. ದೇವರು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇ ಇದು. ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ದೇವರು ತಿಳಿದಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಕುರ್ಚಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ದೇವರು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಅವನಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಅವನ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವನು ಸಾಕ್ಷಿ, ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ನಿತ್ಯಸಾಕ್ಷಿ. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಅವನ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ. ಅವನೇ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಸಾರ. ಅವನೇ ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರದ ಮೂಲ. ನಾವು ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಈ ಅಹಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ

ಕಾರಣವೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾದರೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ದೇವರ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆದಕಾರಣವೇ ದೇವರು ಕುರ್ಚಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವನು. ಆದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಮೇಲಾ ಗಿರುವನು. ದೇವರೆಂಬುವನು ತಿಳಿದಿರುವುದೂ ಅಲ್ಲ, ತಿಳಿಯದುದೂ ಅಲ್ಲ. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಅನಂತವಾಗಿ ಮೀರಿರುವನು. ಅವನೇ ಆತ್ಮ. “ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ವ್ಯಾಪಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು, ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು?” ಅವನಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಅವನ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ, ಉಸಿರಾಡುವವು, ಅವನಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಅವನ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸಿರುವವು. ಅವನೆಲ್ಲೊ ನಿಂತು ನನ್ನ ರಕ್ತವು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವನೇ ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಸಾರ, ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮ. ಅವನು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿ ರುವನೆಂದು ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲಾರೆವು; ಹೇಳಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಒಯ್ದಂತೆ. ನೀವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲಾರಿರಿ. ಅದಕ್ಕೇ ನೀವು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯ ಲಾರಿರಿ. ವಿಷಯೀಕರಣವೇ ಜ್ಞಾನ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಿಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಅವನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹೊರಗೆ ಆರೋಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನನ್ನ ನೆನಪು ಎಂದರೆ ನಾನು ನೋಡಿದ ಮತ್ತು ತಿಳಿದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುವು ಎಂದು. ಅದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾಗ, ಆಲೋಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾಗ, ಮಾಡುವ ಪ್ರಥಮ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಆರೋಪಿಸುವುದು. ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನೇ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಸಾರ. ನಮ್ಮಿಂದ ಹೊರಗೆ ಅವನನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ವೇದಾಂತದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತಿಗಹನವಾದ ಭಾವನೆಯೇ ಇದು. “ಓ ಶ್ವೇತಕೇತು, ಯಾವನು ನಿನ್ನ ಜೀವದ ಸಾರವೂ ಅವನೇ ಸತ್ಯ, ಅವನೇ ಆತ್ಮ, ನೀನೆ ಅವನು, ನೀನೆ ಬ್ರಹ್ಮ” “ನೀನೇ ದೇವರು” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಇದೇ. ಅವನನ್ನು ನೀವು ಮತ್ತಾವ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾರಿರಿ. ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮ ತಂದೆ, ಸಹೋದರ, ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರ, ಸಖ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯತ್ನ. ನಾವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರೆವು. ಅವನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಿತ್ಯಸಾಕ್ಷಿ. ನಾನು ಈ ಮೇಚಿನ ಜ್ಞಾತ್ಯ, ನಾನು ಮೇಜನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ನನ್ನಾತ್ಮಾದ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾತ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಸಾರವನ್ನೇ, ಸರ್ವದ ಸತ್ಯ ವನ್ನೇ ನೀವು ಹೇಗೆ ವಿಷಯೀಕರಿಸುವಿರಿ? ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ- ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಜ್ಞೇಯವೆಂದು ಅಥವಾ ಅಜ್ಞೇಯವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಅನಂತವಾಗಿ ಮೀರಿರುವನು. ಅವನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿರುವನು. ಯಾವುದು ಒಂದಾಗಿರುವುದೋ ಅದು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮನಂತೆಯೇ ಜ್ಞೇಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಜ್ಞೇ ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನೇ ತಿಳಿಯಲಾರಿರಿ. ಅದನ್ನು ನೀವು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದು ನೋಡಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರಿರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀವೇ ಅದಾಗಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಅದರಿಂದ ಬೇರೆ ಆಗಲಾರಿರಿ. ಅದು ಅಜ್ಞೇಯವೂ ಅಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನಿಗಿಂತ ಯಾವುದು

ತಾನೇ ನಿಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ? ಇದೇ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಕೇಂದ್ರ. ಇದೇ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮವು ಜ್ಞೇಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಜ್ಞೇಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರಡನ್ನೂ ಮೀರಿದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ನಿಜವಾದ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮ.

ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಯಾವುದು ಕಾರಣ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಮೊದಲು ಅಸಮಂಜಸ, ಎರಡ ನೆಯದಾಗಿ ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವನೆ ಏಕತೆ. ಆದಕಾರಣ ಅವನನ್ನು ನಾವು ವಿಷಯೀಕರಿಸಲಾರವು. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ, ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವ ನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನಿಂದ. ದೇಶ ಕಾಲ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ-ಇವುಗಳೆಂದರೇನು ಎಂಬುದೇ ಈಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದ್ವೈತವೆಂದರೆ ದ್ವೈತವಲ್ಲದುದು; ಎರಡಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು. ದೇಶಕಾಲ-ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಏಕವು ಅನೇಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಮೇಯವಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಮಾಯೆ (ದೇಶಕಾಲ-ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳ ಮೊತ್ತ) ಎರಡೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಎರಡೂ ಇವೆ ಎಂದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದ್ವೈತಿ ಅದನ್ನು ಎರಡು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಇರಬೇಕಾದರೆ ಕಾರಣರಹಿತವಾದ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರಪೇಕ್ಷವಸ್ತುಗಳು ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಕಾಲದೇಶ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ಇವು ಸ್ವತಂತ್ರವೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲವು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ಅದೂ ಬದಲಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸ್ವಪ್ನ ದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಬಾಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಲವು ತಿಂಗಳುಗಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಂತೆ ಕಳೆದುಹೋದವು ಎಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದ ರಿಂದ ಕಾಲವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಾಲದ ಭಾವನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ದೇಶವೂ ಕೂಡ. ದೇಶವೆಂದರೇನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ಇದೆ. ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದರ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದು ಇರಲಾರದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಣವೂ.

ಕಾಲ ದೇಶ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ಇವುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವವೆಂದರೆ ಅವು ಮತ್ತೊಂದರ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಾರವು. ಬಣ್ಣ ಮೇರೆ ಇವುಗಳ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಂದರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಆಕಾಶವನ್ನು (ದೇಶವನ್ನು) ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಲೆತ್ತಿಸಿ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ದೇಶವನ್ನು ಎರಡು ಮೇರೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದು ಅಥವಾ ಮೂರು ವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದು ಇರಬೇಕಾದರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ ಕಾಲವೂ ಕೂಡ. ಕೇವಲ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಕಾಲದ ಭಾವನೆ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಆದುದು, ಮುಂದೆ ಆಗುವುದು, ಎಂಬ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ದೇಶ ವನ್ನೂ ನಾವು ಹೇಗೆ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಬೇಕೋ ಹಾಗೆಯೆ

ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳ ಆಶ್ರಯಬೇಕು. ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾಲ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಅವುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವ. ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಕುರ್ಚಿ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕೂಡ ಅವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಅವು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಭಾಯೆಯಂತೆ ಇವೆ. ನೀವು ಅವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರಿರಿ. ಅವಕ್ಕೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವು ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಕಾಲದೇಶ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಸಂಯೋಗ ಇದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರೆವು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದು ಅದೃಶ್ಯ ವಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಲೆ ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ನಿಜವಾಗಿ ಅಲೆಯೂ ಸಮುದ್ರವೇ ಆದರೂ ಅಲೆ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸು ತ್ತೇವೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ನಾಮರೂಪ, ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅದರ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ರೂಪ. ಅಲೆ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬೇರೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರದ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅಲೆ ನಿಂತರೆ ತಕ್ಷಣ ಅದರ ರೂಪ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಇದು ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅಲೆ ಇತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರೂಪ ಇತ್ತು. ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕಾ ಗಿತ್ತು; ಇದೇ ಮಾಯೆ.

ಆದುದರಿಂದ, ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಒಂದು ಸಾಗರ. ನಾವು, ನೀವು, ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳು. ಅಲೆಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದಾವುದು? ರೂಪವೊಂದೇ. ಅದೇ ಕಾಲ, ದೇಶ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ. ಎಲ್ಲ ಅಲೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿದೆ. ಅಲೆ ನಿಂತೊಡನೆ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳೂ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಯೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಅವನು ಮುಕ್ತ ನಾಗುವನು. ತನ್ನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಂಟಕಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವ ಕಾಲ ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಇವುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಹೋರಾಡುವನು. ವಿಕಾಸವಾದವೆಂದರೇನು? ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಯಾವುವು? ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಆತಂಕ ವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ; ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಲು ಅದು ಹೊಸ ಹೊಸ ದೇಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಜೀವಾಣು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಹಲವು ಆತಂಕಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಹಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ತಾರ್ಕಿಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಗೆ ನಾವು ಬಂದರೆ, ಯಾವ ಶಕ್ತಿ ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿತ್ತೋ, ಯಾವುದು ಅದನ್ನು ಮಾನವನಂತೆ ಮಾಡಿತೋ ಅದೇ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡ್ಡುವ ಆತಂಕಗಳೆಲ್ಲದರಿಂದ ಪಾರಾಗಿ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವ ಒಂದು

ಸಮಯಕ್ಕೂ ಬರಲೇಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ತಾತ್ವಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದಾದರೆ, ಅದು ಈ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದು: ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಗೂ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಒಂದು ವಿಷಯ, ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ. ವಿಷಯಿಯು ವಿಷಯದ (ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ) ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಜೀವನದ ಒಂದು ಗುರಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ನಾನು ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇದಿರಿಸುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥನಾಗುವುದೇ ನನ್ನ ಹೋರಾಟದ ಗುರಿಯಾಗುವುದು. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಕೂಡದು. ನಾವೆಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಹೀಗೆ. ನೀತಿ ಎಂದರೇನು? ವಿಷಯಿಯನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಸಮಶ್ರುತಿಗೊಳಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವುದೇ ನೀತಿ. ಇದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸುವ ಒಂದು ಸಮಯ ಬಂದೇ ಬರುವುದೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ವೇದಾಂತದ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸಾಂತವಾದದ್ದು.

ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಸಾಂತವೆಂದು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಇದನ್ನು ನಾವು ಕೇವಲ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಸಾಂತವಾಗಿರುವ ಆ ಅನಂತವೇ ಪ್ರಕೃತಿ. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಸಾಂತ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆಲ್ಲುವ ಒಂದು ಕಾಲ ಬಂದೇ ಬರುವುದು. ನಾವು ಅದನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಗೆಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು; ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಿರು ಮೀನೊಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈರಿಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು? ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಕ್ಕಿಯಾಗುವುದರಿಂದ. ನೀರನ್ನು ಅಥವಾ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಮೀನು ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾವಣೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಯಿತು. ಬದಲಾವಣೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಗೆಲುವು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ವಿಕಾಸದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಿಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಇದನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನೀತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಪಾಪವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣವೇ ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಪಾಪ ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಹೋದರೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವ ದ್ವೇಷಕ್ಕೂ ಜಗ್ಗದವನಾದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು. ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನವ ನವಾನ್ವೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವನ್ನೂ ಮೀರಿಹೋಗಬಲ್ಲ ಕೆಚ್ಚು ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತ

ಒಂದಕ್ಕೇ ಇರುವುದು ಎಂದು ನಾನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿ ಇದರ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ಒಲವು ಮೂಡುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಪುರಾತನ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸಾಲವು, ಅವರ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅವು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲಾರವು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಯುಕ್ತಬದ್ಧ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಬೇಕು. ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಧರ್ಮವಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವ ಧರ್ಮವೂ ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಈ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇರುವುದು ನಮ್ಮ ದುರ್ಬಲತೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿ. ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಸಾಧಾರಣ ಜನರು ಈ ಅದ್ವೈತ ಭಾವನೆಯ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದನ್ನೇ ಅವರು ಕಾಡಿಗೆ ಒಯ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ “ಆರಣ್ಯಕ” ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಭಗವಂತನ ದಯೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧನು ಬಂದು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಇಡೀ ದೇಶದ ಜನರು ಬೌದ್ಧರಾದರು. ಇದಾದ ಹಲವು ವರುಷಗಳ ಅನಂತರ ಪುನಃ ನಾಸ್ತಿಕರು ಮತ್ತು ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಗಳು ದೇಶವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದಾಗ, ಭರತ ಖಂಡವನ್ನು ಜಡವಾದದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಲು ಅದ್ವೈತ ಒಂದೇ ಉಪಾಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು.

ಹೀಗೆ ಅದ್ವೈತವು ಭರತಖಂಡವನ್ನು ಎರಡು ಸಲ ಜಡವಾದದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿತು. ಬುದ್ಧನ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಜಡವಾದವು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಅದು ಇಂದಿನಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಘೋರವಾದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾನೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಡವಾದಿಯೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ವಸ್ತುವೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಜಡವಾದಿಯೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನಂಬಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅದನ್ನು ದ್ರವ್ಯ ಎನ್ನುವನು, ನಾನು ಅದನ್ನು ದೇವರು ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಜಡವಾದಿ ಈ ದ್ರವ್ಯ ಒಂದರಿಂದ ಧರ್ಮ, ಭರವಸೆ-ಇವೆಲ್ಲ ಬಂದಿವೆ ಎನ್ನುವನು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಬಂದಿವೆ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಜಡವಾದ ಅತಿ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. “ತಿನಿ, ಕುಡಿಯಿರಿ, ಸಂತೋಷವಾಗಿರಿ. ದೇವರು, ಆತ್ಮ, ಸ್ವರ್ಗವೆಂಬುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ದುಷ್ಟಪೂಜಾರಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆ” ಎಂದು ಅದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನೀವು ಬದುಕಿರುವಿರೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀವು ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕು. ಸಾಲಮಾಡಿಯಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿನಿ, ಹಿಂತಿರುಗಿಕೊಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿತು. ಇದೇ ಹಿಂದಿನ

ಜಡವಾದ. ಇದು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಈಗಲೂ ಅದನ್ನು ಲೋಕಾಯತ ತತ್ವವೆನ್ನುವರು. ಬುದ್ಧನು ವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದು, ಜನರಿಗಿತ್ತು, ಭರತಖಂಡವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು. ಅವನ ಅವಸಾನದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಪುನಃ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಹಲವು ಜನಾಂಗಗಳ ಜನರ ಹಿಂಡುಗಳು ಬೌದ್ಧಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದುವು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧನ ಸಂದೇಶ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಬಂತು. ಏಕೆಂದರೆ ಬಹು ಜನರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಲ್ಲ, ಸೃಷ್ಟಿಪಾಲಕನಿಲ್ಲ; ಸಾಧಾರಣ ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ದೇವರನ್ನು, ಭೂತಪ್ರೇತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಕಲಸು ಮೇಲೋಗರವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಜಡವಾದವು ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತಿನವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದದಂತೆ, ಕೆಳಗಿನವರಲ್ಲಿ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಆಗ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಉದಯಿಸಿ ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಅದನ್ನು ಯುಕ್ತಿಬದ್ಧ ತತ್ತ್ವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾದಸರಣಿ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಬಹು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧನು ತತ್ತ್ವದ ನೈತಿಕ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಅದರ ಯುಕ್ತಿಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದು ಯುಕ್ತಿಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಜನರಿಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ, ಸಮಂಜಸವಾದ ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಇಂದು ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಜಡವಾದವು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಂದೇಹವಾದಿಗಳ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸೋಲು ವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಯುಕ್ತಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯುಕ್ತಿಬದ್ಧವಾದ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಯೂರೋಪಿನ ಉದ್ಧಾರ ನಿಂತಿದೆ. ಅದ್ವೈತವಾದ-ನಿರಾಕಾರ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಭಾವನೆ-ಮಾತ್ರ ಯುಕ್ತಿಯಂತ ರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ತರಬಲ್ಲದು. ಎಂದು ಧರ್ಮ ಮಾಯವಾದಂತೆ ತೋರುವುದೋ, ಅಧರ್ಮ ತಾಂಡವವಾಡುವುದೋ ಆಗ ಅದು ಬರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಇಂದು ಅದು ಯೂರೋಪು ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುವುದು.

ಈ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಪುರಾತನ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಭವ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಅದರ ಕರ್ತೃಗಳು ಕವಿಗಳು. ಜನರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಬರುವುದೆನ್ನುವನು ಪ್ಲೇಟೋ. ಈ ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳು ಮಂತ್ರದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರು. ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಅವರು ಮಾನವತೆಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಬೋಧಿಸಲಿಲ್ಲ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಿಂದ ಗಾನಲಹರಿ ಹರಿದು ಬಂದಿತು. ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಗುವ ಹೃದಯವಿತ್ತು, ಅನಂತ ತಾಳ್ಮೆ ಇತ್ತು. ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಲುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದವು. ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ಅದು ತನ್ನ ಶೀಘ್ರಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ದೇದೀಪ್ಯಮಾನ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿ, ಅನಂತ ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರೇಮದ ಮತ್ತು ದಯೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಬುದ್ಧನೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮವಾಗಬೇಕು. ಈ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮ ಇವುಗಳ ಸಂಗಮವು ನಮಗೆ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ

ತತ್ತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವುದು. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಇವು ಸಂಧಿಸಿ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವ ಸಖರಾಗುವುವು. ಇದೇ ಭವಿಷ್ಯದ ಧರ್ಮ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಇದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ದೇಶಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ಇದು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವ ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿ ಸಾಧಿಸುವಾಗ, “ಒಂದು ಬೆಂಕಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಒಂದೇ ಆತ್ಮವು ಹಲವು ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಅದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದೆ” ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾಣಿ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ವಿಜ್ಞಾನ ಎತ್ತ ಕಡೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗದ ಮನಸ್ಸು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ತರ್ಕ ಇವುಗಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯಿತು. ಐರೋಪ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. ಈಗ ಅವರೂ ಅದೇ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹುಡುಕಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಅಂತರಾತ್ಮವಾದ, ಸಾರವಾದ, ನಿತ್ಯಸತ್ಯವಾದ, ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತವಾದ, ನಿತ್ಯಾನಂದವಾಗಿ ನಿರಂತರವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ಭೌತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕವೂ ಕೊನೆಗೆ ನಾವು ಇದೇ ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನವು ಭೌತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕವೂ ಕೊನೆಗೆ ನಾವು ಇದೇ ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ಭೌತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದೂ, ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಈ ಶಕ್ತಿಯೆಂದೂ, ಮಾನವನ ಗಮನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ ಇದೆ, ಬಂಧನದಡೆಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಜನರೇಕೆ ನೀತಿವಂತರಾಗಬೇಕು? ಏಕೆಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ನೀತಿಯೇ ಮಾರ್ಗ, ಅನೀತಿಯೇ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಹೇತು.

ಅದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಯಾವುದನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. “ಯಾರ ಭಕ್ತಿಗೂ ಭಂಗವನ್ನು ತರಬೇಡಿ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೆಳಗಿರುವವರು ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವುದೊಂದು ಇದರ ಮಹಿಮೆ. “ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕಲಕಬೇಡಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ, ಇಡೀ ಮಾನವಕೋಟಿಯೂ, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ.” ಈ ತತ್ತ್ವ ಎಲ್ಲದರ ಸಮಷ್ಟಿಯಾದ ದೇವರನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು; ಅದು ಎಲ್ಲದರ ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕು; ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.

ಮತ್ತಾವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಂಶಗಳು. ಅಂಶವಿರುವುದು ಇದಕ್ಕಾಗಿ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತಾವ

ಪಂಗಡದ ಮೇಲೂ ವಿರೋಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ದ್ವೈತಿಗಳು ಇರುವರು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದ್ವೈತ ಭಾವನೆ ಅಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾ ವಂತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ರುಚಿಸುವುದು. ಇದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸುಲಭವಾದ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಾದ, ವ್ಯವಹಾರದೃಷ್ಟಿಯ ವಿವರಣೆ. ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ದ್ವೈತಿಗಳೊಡನೆ ಯಾವ ಹೋರಾಟವೂ ಇಲ್ಲ. ದೇವರು ಪ್ರಪಂಚದಾಚೆ ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವನು ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ನಂಬುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅವನೇ ತನ್ನ ಆತ್ಮ; ಅವನು ತನ್ನಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನು ವುದು ಈಶ್ವರನಿಂದನೆ ಎನ್ನುವನು. ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ ಭಾವನೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವುದು. ಅವನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತಿರದವನು. ಅದ್ವೈತ ಎಂಬ ಪದವಲ್ಲದೆ ಈ ನಿಕಟತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವು ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಪದವೇ ಇಲ್ಲ. ದ್ವೈತಿಗೆ ಅದ್ವೈತ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಗಾಬರಿ ಯಾಗಿ ಅದು ಈಶ್ವರನಿಂದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಅದ್ವೈತಿಗೆ ಮತ್ತಾವ ಭಾವನೆಯೂ ತೃಪ್ತಿ ಯನ್ನು ತರಲಾರದು. ಇತರ ಭಾವನೆಗಳೂ ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಅದ್ವೈತಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೈತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವನು ವಾದಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದ್ವೈತಿ ಅನೇಕವನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಅವನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆ. ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅವನ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇನಾದರೂ ಇರಲಿ, ತಾನು ಯಾವ ಗುರಿಯಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನೋ ಅವನು ಕೂಡ ಅದೇ ಗುರಿಯಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಅದ್ವೈತಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ದ್ವೈತಿಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದ್ವೈತಿ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ತಾನಲ್ಲದೆ ಉಳಿದವರಲ್ಲ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲೇಬೇಕಾಗು ತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೈತಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಾಕಾರದೇವರನ್ನು ನಂಬುವರು. ಇದು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸಿರುವ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಭಾವನೆ. ಅವನು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಜನಂತೆ. ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವರ ಮೇಲೆ ತೃಪ್ತಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿ. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವನಿಗೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೀತಿ ಉದಯಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವನು. ದೇವರಿಗೆ ಕೆಲವರು ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ, ರಿರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಬಹುದೆಂದು ದ್ವೈತಿ ಭಾವಿಸುವನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು ನಿಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ನಾವೇ ನಮ್ಮ ದೇವರ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರು. ನಮ್ಮಂತೆ ನೀವು ನಂಬಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಗಳಿಸಬಹುದು” ಎನ್ನುವರು. ದೇವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ದೊರಕಬೇಕೆಂದು ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರವುಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವರು, ಉಳಿದವರು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ದೇವರು ಅವರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅತಿ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ದ್ವೈತಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು. ಈ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆ (ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ) ಇಲ್ಲದ ಯಾವುದಾದರೂ ದ್ವೈತಧರ್ಮ ವಿಧರ ತೋರಿಸಿ ಎಂದು ನಾನು ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ದ್ವೈತಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹಗಳಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅವಿದ್ಯಾವಂತರ ಒಣ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿ ದ್ವೈತಿಗಳು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆ

ಯುವರು. ತಮಗೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಆಸೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತವಿಲ್ಲದ ದೇವರು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನೀವು ನೀತಿವಂತರಾಗಿರಲಾರಿರಿ ಎಂದು ದ್ವೈತಿ ಭಾವಿಸುವನು. ವಿಚಾರಹೀನರಾದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದ್ವೈತಿಗಳು. ಪಾಪ, ಪ್ರತಿದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಅವರು ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವರು. ಆದಕಾರಣವೇ ಅವರ ಮುಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಭಯದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು. ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪಾದ್ರಿ, “ಏನು! ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೈತಾನಿಲ್ಲವೆ? ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಉನ್ನತವಾದ ಅದ್ವೈತ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ದುಡಿದಿರುವರು. “ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಂದೆ ಒಂದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದವನ ಶಕ್ತಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜನರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಸಹಸ್ರಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಇದು ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಹಿತಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಿದೆ. ಏಸುವು ಅದ್ವೈತಿಯಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ದಯೆತೋರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಸಾಕಾರದೇವರಿಗಿಂತ ಉನ್ನತವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ “ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ” ಎಂದು ಅವನು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಭಾವನೆ ಗ್ರಹಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ “ನಾನು ಬಳ್ಳಿ, ನೀವು ಅದರ ಶಾಖೆಗಳು” ಎಂದನು. ಯಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದನೋ ತನ್ನ ಆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ “ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಂದೆ ಒಬ್ಬರೇ” ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧನು ದ್ವೈತಿಯ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜನರು ಅವನನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕನು, ಜಡವಾದಿ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಆದರೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಒಂದು ಕುರಿ ಮರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಲಿ ಕೊಡಲು ಆತ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನೈತಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದವನು ಅವನು. ಎಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೀತಿ ನಿಯಮವಿದೆಯೋ ಅದು ಆ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಕಿರಣ. ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಅತಿ ಸಂಕುಚಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದರಲ್ಲೂ, ಇಂತಹ ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾವು ಕನಸು ಕೊಡ ಕಾಣದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನತರಂಗವೆದ್ದಿರುವಾಗ, ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಸಂಕುಚಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮೃಗಸಮಾನರಾಗಿ ಮಾಡುವೆವು; ವಿವೇಚನಾ ಹೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆವು. ನೀವು ಅವರ ನೈತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಿರಿ. ನಮಗಿಂದು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅದ್ಭುತ ಹೃದಯದ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸಂಗಮ. ಅನಂತಜ್ಞಾನವು ಅನಂತಪ್ರೇಮದೊಂದಿಗೆ ಮಿಲನವಾಗಬೇಕು. ವೇದಾಂತಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸತ್ ಚಿತ್ ಆನಂದ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಕರೆಯುವರು. ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಅವರು ಏಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಸತ್ ಎಂಬುದು ಚಿತ್ ಅಥವಾ ಆನಂದ ಇಲ್ಲದೆ ಇರಲಾರದು.

೮೦ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಆನಂದವಿಲ್ಲದ ಚಿತ್ತಾಗಲಿ ಸತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಆನಂದವಾಗಲಿ ಇರಲಾರದು. ನಮಗೆ ಇಂದು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಸತ್ ಚಿತ್ ಆನಂದಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ. ನಮಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೇಕು, ಏಕಮುಖವಾದ ಪ್ರಗತಿಯಿಲ್ಲ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧನ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಾವೆಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.

★ ★ ★

೨. ದೇವರೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿ

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ೧೮೬೭ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೭ರಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಬಹುಭಾಗ ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಅದು ವ್ಯರ್ಥ. ಕಾರ್ಯತಃ ಈ ದೋಷಗಳ ಮೊತ್ತ ಅನಂತವಾಗಿಯೇ ತೋರುವುದು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಾವು ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ನಾವು ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಷ್ಟೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೋಷಗಳ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವುದು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಈ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ದೇವರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲದ ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅದು ಇರುವ ಹಾಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ, ದೋಷವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಸಾರುವುವು. ಜಗತ್ತಿನ ಆಚೆ ಇನ್ನೇನೂ ಇರುವುದೆಂದು ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಲಯದೊಳಗಿನ ಬದುಕು, ಜಡಜಗತ್ತಿನ ಬದುಕು-ಇದೇ ಸರ್ವಸ್ವವಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲೋ ಅಲ್ಪ, ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯದು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಅದರಾಚೆ ಅನಂತವಾದದ್ದು ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ದೇವರು, ಅಲ್ಲಾ, ಯಹೋವ, ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವರು. ವೇದಾಂತಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಈ ನಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬುದು ಧರ್ಮಗಳ ಉಪದೇಶ ಎಂದು ಮೊದಲಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ತೊರೆಯಿರಿ ಎಂಬುದೇ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ. ಸೊಳ್ಳೆಯೊಂದು ಒಬ್ಬನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ಆ ಸೊಳ್ಳೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬೇರೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಬಲವಾದ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟ. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸೊಳ್ಳೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೊಂದ. ದೋಷ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ಇಂಥದೆ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಕಷ್ಟಗಳಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೋಷ ತುಂಬಿರುವುದು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜೀವನಾ ನುಭವ ಉಳ್ಳ ಯಾರೂ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಧರ್ಮಗಳು ಯಾವ ನಿವಾರಣೋಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ? ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರಪಂಚದಾಚೆ ಅತ್ಯಂತ ಸತ್ಯವಾದದ್ದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಇದೆ ಎಂದು ಧರ್ಮಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲೇ ಕಷ್ಟ ಬರುವುದು. ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ಸರ್ವವನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾಗಬಲ್ಲದು? ಹಾಗಾದರೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಧರ್ಮಗಳು ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುವೋ ಅದು ಸತ್ಯ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾದ

ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ವೇದಾಂತ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಧರ್ಮಗಳ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ನಮಗಿಂದು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳ ಸಮನ್ವಯ. ಹೃದಯವೇನೂ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವೇ ಸರಿ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಹೃದಯದ ಮೂಲಕ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯವು ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಅತಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೃದಯವಿರುವುದು, ನನಗೆ ಸಾವಿರಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಯಾರಿಗೆ ಹೃದಯವಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನ ಸಾಧ್ಯ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಹೃದಯವೇ ಇಲ್ಲವೋ ಯಾರು ಬರಿಯ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿ ಶೂನ್ಯ ಹೃದಯದವರಾಗಿರುವರೋ ಅವರ ಜೀವನವು ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಅವರು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರು ಹೃದಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಅನೇಕವೇಳೆ ಅವರು ವೃಥೆಗೇಡಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ನಮಗಿಂದು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳ ಸಂಯೋಗ. ಮಾನವನು ಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಹೃದಯಕ್ಕಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅನುಕಂಪವಿರಲಿ, ಭಾವನೆಗಳಿರಲಿ, ಜೊತೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇರಲಿ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಯಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇದೆಯೇ? ಪ್ರಪಂಚ ಅಮಿತವಲ್ಲವೇ? ಅನಂತಭಾವನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಯಾವ ಮಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇವು ಸಂಧಿಸಲಿ, ಸಮಾನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಜೊತೆಜೊತೆಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಧರ್ಮಗಳು ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಡುವ ತಪ್ಪು ಒಂದೆ: ಕೇವಲ ಉದ್ವೇಗಪರವಶವಾಗುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಇದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಂದೇಶವೇನೂ ಸರಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು; ಒಳ್ಳೆಯದು ಬೇಕಾದರೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು, ಜೀವನವು ಬೇಕಾದರೆ ಮರಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಇಂದ್ರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಉಳಿಯುವುದೇನು? ಜೀವನ ಎಂದರೆ ನಾವು ಏನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆವು? ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಉಳಿಯುವುದೇನು?

ಮುಂದೆ ವೇದಾಂತದ ಗಹನವಾದ ತತ್ತ್ವಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಾವು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವೇದಾಂತದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಯುಕ್ತಿ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವೇದಾಂತ ದರ್ಶನವು ಯಾವುದನ್ನು

ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವುದೋ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವೆನು: ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನು ದೈವೀಕರಣ ಮಾಡುವುದು. ವೇದಾಂತವೂ ನಿಜವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಾಂತದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ತ್ಯಾಗದ ಆದರ್ಶ ಅಷ್ಟು ಉಚ್ಚವರ್ಗಕ್ಕೆ ಏರದು. ಆದರೂ ಅದು ಶುಷ್ಕವಾದ ಆತ್ಮಹಾನಿಕರವಾದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ದೈವೀದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆಯೋ, ನಾವು ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೋ ಅಂಥ ಜಗತ್ತನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಅದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅದನ್ನು ದೇವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು; ಅದು ದೇವರೆ,' ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ಪುರಾತನ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ "ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏನಿರುವುದೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ದೇವರಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಭಗವಂತನು ಮಾಡಬೇಕು-ಸುಳ್ಳು ಆಶಾವಾದದಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನೋಡುವುದರಿಂದ. ಹೀಗೆ ನಾವು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಉಳಿಯುವುದೇನು? ದೇವರು ಎಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರಬಹುದು. ನೀವು ಅವಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ದೇವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ; ಹಾಗೆಂದರೇನು? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ರಾಕ್ಷಸೀ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾಡುವಂತೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಬೇಕೆಂದೆ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅದು ರಾಕ್ಷಸೀಕೃತ್ಯ, ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಿ. ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ, ಜನನಮರಣಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವನು. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಅವನಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕಣ್ಣೆರೆದು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ. ವೇದಾಂತ ಬೋಧಿಸುವುದೇ ಇದನ್ನು. ನೀವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಊಹೆ ಅಲ್ಪ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ, ಯುಕ್ತಿ ಬಹಳ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀವು ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಇದು ಸ್ವಯಂಕೃತ ಭ್ರಾಂತಿರೂಪದ ಜಗತ್ತು. ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ, ಇದೆಂದಿಗೂ ಹಾಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇದೊಂದು ಮಾಯೆ, ಕನಸು. ಇರುವುದು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ. ಅವನೇ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ, ಸತಿಯಲ್ಲಿ, ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಅವನೇ ಒಳ್ಳೆಯವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು, ಅವನೇ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಅವನೇ ಜನನ-ಮರಣಗಳಲ್ಲಿರುವುದು.

ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ! ಆದರೂ ವೇದಾಂತವು ತೋರಲು, ಬೋಧಿಸಲು, ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದು ಇದನ್ನೇ. ಇದು ಕೇವಲ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾತ್ರ.

ಜೀವನದ ಅಪಾಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಹೀಗೆ ಪಾರಾಗಬಹುದು: ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಶಿಸಬೇಡಿ. ಯಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ದುಃಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು? ನಾವು ಅನುಭವಿಸುವ ದುಃಖಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಆಸೆ. ಏನನ್ನೂ ಆಶಿಸುತ್ತೀರಿ; ಅದು ಈಡೇರುವುದಿಲ್ಲ, ವ್ಯರ್ಥಪಡುವಿರಿ. ಆಸೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ವ್ಯರ್ಥ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವ ಇದೆ. ಆಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಎಲ್ಲಾ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದೆಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವು ವ್ಯರ್ಥಪಡುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕುರ್ಚಿಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು ವ್ಯರ್ಥಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕುರ್ಚಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಸುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಿಮೆ ಇದೆ, ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಪಾಪದಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಉಂಟು ಎಂದು ನಾನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದುಃಖದಿಂದ ಬರುವ ದೊಡ್ಡ ನೀತಿ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾವು ನೂರಾರು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವೆವು. ಅವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಅವೂ ನಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗುರುವಿನಂತೆ ಇವೆ. ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಹಲವು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ ಸಂತೋಷವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನನಗೆ ನೀತಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಏನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದನೋ, ಆಲೋಚಿಸಿದನೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಈಗಿನ ನಾನು. ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಗೆ ಇರುವೆನೋ, ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ, ಎಲ್ಲ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಸಂಘಟಿತ ಫಲ.

ಆಸೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಆಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದೆಂದರೇನು? ಜೀವನ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಈ ಮಾತು ಆಸೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತಹ ಆತ್ಮಹಾನಿಕರವಾದ ಉಪದೇಶದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಆಸ್ತಿ ಇರಬಾರದು, ಅವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳಿರಬಾರದು, ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿರಬಾರದು ಎಂದಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಆದರೆ ಸತ್ಯವೇನು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಐಶ್ವರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ 'ನಾನು ಒಡೆಯ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಇಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ. ನೀವು, ನಾನು ಅಥವಾ ಮತ್ತಾರೂ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ, ಇದಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ಶ್ಲೋಕವು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ದೇವರಿಂದ ಅವರಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ನೀವು ಅನುಭವಿಸುವ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರುವನು. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಆಸೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರುವನು. ನಿಮ್ಮ ಆಸೆಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿರುವನು. ಅವನು ನಿಮ್ಮ ಸುಂದರ ವಸನಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿರುವನು. ನೋಡಬೇಕಾದ ರೀತಿ ಇದು. ನೀವು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ ದೊಡನೆಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬೇರೆ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಚಲನವಲನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತು

ಕತೆಯಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರನ್ನು ನೀವು ಕಂಡರೆ ದೃಶ್ಯವೇ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಜಗತ್ತು ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳಂತೆ ತೋರದೆ ಸ್ವರ್ಗಸದೃಶವಾಗುವುದು.

“ಸ್ವರ್ಗ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು” ಎಂದು ಯೇಸುವು ಹೇಳುವನು. ಇದನ್ನೇ ವೇದಾಂತವೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಗುರುವರ್ಯರೂ ಹೇಳುವರು. “ಯಾರಿಗೆ ನೋಡಲು ಕಣ್ಣುಗಳಿ ವೆಯೋ ಅವನು ನೋಡಲಿ, ಕೇಳಲು ಕಿವಿ ಇರುವವನು ಕೇಳಲಿ.” ಯಾವ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಇದುವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆವೋ ಅದಾಗಲೇ ಇರುವುದು. ಅದು ಸದಾಕಾಲವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಅಳುತ್ತ ಕರೆಯುತ್ತ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗೆಂದು ವೇದಾಂತವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸುವುದೆಂದರೆ ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಡದು, ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು; ಆಲೋಚಿಸದೆ, ಏನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ, ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಗಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಅದೃಷ್ಟವಾದಿಗಳಾಗಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಣ ತಿಯ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು – ಎಂದು ಆಗುವುದು. ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ಇದಲ್ಲ. ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಭ್ರಾಂತ ಆಸೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದವರಿಗೆ ಕೆಲಸವೆಂದ ರೇನು ಗೊತ್ತು? ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಉದ್ವೇಗಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದವ ನಿಗೆ ಕೆಲಸದ ರಹಸ್ಯವೇನು ಗೊತ್ತು? ಯಾರು ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಕರ್ಮ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು. ಕೆಲಸದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಯಾರು ಬಯಸರೂ ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲರು.

ಯಾರು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಬಲ್ಲರು? ಮಾರುವವನೆ, ಅಥವಾ ನೋಡುವ ವನೆ? ಮಾರುವವನು ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವನು. ಎಷ್ಟು ಲಾಭ ಈ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಬರ ಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ತಲೆಯೆಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಅವನ ಗಮನವೆಲ್ಲ ಹರಾಜಿನ ಕಡೆಗೇ, ಕೊಳ್ಳುವವರ ಸವಾಲನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸವಾಲು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಏರುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾರಲು ಅಥವಾ ಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವನೋ ಅವನು ಮಾತ್ರ, ಚಿತ್ರ ವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಒಂದು ದೃಶ್ಯ. ಆಸೆಯು ಮಾಯ ವಾದಾಗ ಜನರು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವರು. ಆಗ, ಮಾರುವುದು ಕೊಳ್ಳು ವುದು ಎಂಬ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಭ್ರಾಂತ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲ ಕೊನೆ ಗಾಣುವುದು. ಸಾಲ ಕೊಡುವವನು ಹೋದ, ಕೊಳ್ಳುವವನೂ ಹೋದ. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದು ಸುಂದರ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸುಂದರವಾದ ಭಗವಂತನ ಭಾವನೆ ಯನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಓದಿಲ್ಲ: “ಅವನೊಬ್ಬ ಮಹಾ ಕವಿ, ಪುರಾಣ ಕವಿ, ಅನಂತ

ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ ಪ್ರಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಂದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ.” ನಾವು ಆಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ಭಗವಂತನ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಬಹುದು. ಆಗ ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ನಾವು ಕತ್ತಲೆ, ಅಪವಿತ್ರ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಮೂಲೆ ಕೋನಗಳು, ಸಂದಿಗ್ಧೋದಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ದೈವೀಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವವು. ಆಗ ಅವೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಸಹಜಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತೋರುವವು. ಆಗ ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನೇ ನೋಡಿ ನಗುವೆವು ಮತ್ತು ಈ ಅಳು ಆಕ್ರಂದನ ಕರೆ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಾಟ, ಈ ಮಕ್ಕಳಾಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದೆವು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ಅದಕ್ಕೇ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ. ಮೊದಲು ತೋರಿಕೆಯ ಭ್ರಾಂತಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಎನ್ನುವುದು, ವೇದಾಂತ. ಹಾಗೆಂದರೇನು? ದೇವರನ್ನು ಸರ್ವತ್ರ ನೋಡುವುದು. ಹೀಗೆ ನೀವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ನೂರು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಬೇಕಾದರೆ ಜೀವಿಸಿ; ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಖ ಭೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇಕಾದರೆ ಪಡೆಯಿರಿ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದೈವೀ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತನ್ನಿ, ಪಾವನ ಮಾಡಿ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕರ ವಾಗುವಂತಹ ದೀರ್ಘ ಜೀವನವನ್ನು, ಆನಂದದಿಂದ ಮತ್ತು ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವನವನ್ನು ಆಶಿಸಿ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮನಿರತರಾದರೆ ಮುಕ್ತರಾಗುವ ಮಾರ್ಗ ತೋರುವುದು. ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಯಾರು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗುವರೋ, ಅವರು ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು; ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರಲಾರರು. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದೂರುತ್ತ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾತನೆ ಕೊಟ್ಟು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಯಾರು ಸಾಯುವರೋ, ಹೃದಯವನ್ನು ಯಾರು ಒಂದು ಮರುಭೂಮಿಯಂತೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಮೃದುಮಧುರಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ, ನಿಷ್ಕೂರ ರಾಗಿ ಶುಷ್ಕರಾಗಿರುವರೋ ಅವರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವರು. ಇವೆರಡೂ ಅತಿರೇಕಗಳು; ಎರಡೂ ತಪ್ಪು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರು, ಗುರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರು.

ದೇವರನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಅವನೇ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಎನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ. ಜೀವನವನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ, ಅದೇ ದೇವರೆಂದು ನೋಡಿ, ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ. ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಷ್ಟೆ, ಕೇಳಬೇಕಾದುದಿಷ್ಟೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ದೇವರ ಸರ್ವಸ್ವ. ಅವನನ್ನು ಅರಸಲು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು? ಅವನಾಗಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದೊಂದೇ ಉಪಾಯ. ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ಮಫಲ ಆಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಕಟ ದೋಷ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಆಸೆಗಳೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಆಗಲೆ ನೋಡಿರುವೆವು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಭಗವಂತನ ಮೂಲಕ ದೈವೀಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದರೆ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಯಾವ ದೋಷವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು

ಅರಿತಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರೆಗೆ ಆಸುರೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಂತಹ ಒಂದು ಅಸೀಮ ಆನಂದದ ಗಣಿ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಅನೇಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ಆಸುರೀ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದ ರೇನು? ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅದು, ಎನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ.

ನಾವು ಮಹಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದಾಹದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ; ಆಹಾರದ ರಾಶಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆನಂದಮಯ ವಿಶ್ವವಿಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ನಮಗದು ಕಾಣದು. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅದರಲ್ಲೆ ಇರುವೆವು. ಆದರೂ ನಾವು ಅದನ್ನು ಮರೆಯುವೆವು. ಧರ್ಮ ನಮಗೆ ಇದನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಡುವುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಆನಂದಮಯ ಜಗತ್ತಿಗಾಗಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳೂ ಹುಡುಕುವುದೇ ಇದನ್ನು. ಇದೇ ಧರ್ಮದ ಏಕಮಾತ್ರ ಗುರಿ. ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ತೋರಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯ, ಅಷ್ಟೆ. ಒಬ್ಬ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು. ಬಹುಶಃ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುವವು. ಮಾತಾಡುವುದೇನೂ ಸುಲಭ. ಬಾಲ್ಯಾರಭ್ಯ ದೇವರನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನೋಡ ಬೇಕು, ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾನು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಬಹುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಒಂದೆರಡು ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತಿಂದೊಡನೆಯೇ ಈ ಭಾವನೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರಿರುವನು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ನಾನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಒಬ್ಬ ಬಲಶಾಲಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೂಕುವನು. ನಾನು ಕಾಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವೆನು. ಆಗ ಬಿಗಿದ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇಲೇಳುವೆನು. ಕೋಪ ಉಕ್ಕೇರುವುದು. ಹಿಂದೆ ಮೆಲುಕುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವನೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ತಕ್ಷಣ ನಾನು ಉನ್ನತನಾಗುವೆನು. ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು. ದೇವರನ್ನು ನೋಡುವ ಬದಲು ಸೈತಾನನ್ನು ನೋಡುವೆನು. ನಮಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ “ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಿ” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಬೈಬಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ನಮಗೆಲ್ಲ ಇದನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯತಃ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಷ್ಟ. ಈ ಸೋಪನ ನೀತಿಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಕಥೆ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿರಬಹುದು. ಒಂದು ಜಿಂಕೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತನ್ನ ದೇಹದ ನೆರಳನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮರಿಗೆ “ನಾನೆಷ್ಟು ಬಲಶಾಲಿ, ನನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ತಲೆಯನ್ನು ನೋಡು, ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡು, ಅವೆಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿವೆ. ನಾನೆಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಬಲ್ಲೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಬಗುಳುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು.

ತಕ್ಷಣವೇ ಜಿಂಕೆ ಓಡಿತು. ಹಲವು ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೆ ಓಡಿದ ನಂತರ ಏದುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಹಿಂತಿರುಗಿತು. ಮರಿ “ಈಗತಾನೆ ನಾನೆಷ್ಟು ಬಲಶಾಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆಯಲ್ಲ, ನಾಯಿ ಬಗುಳಿದಾಗ ನೀನೇಕೆ ಓಡಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ತಾಯಿ “ಹೌದು ಮಗು, ನಾಯಿ ಬಗುಳಿದರೆ ನನ್ನ ಧೈರ್ಯವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು” ಎಂದಿತು. ನಾವೂ ಹೀಗೆ. ಮಾನವ ಕುಲವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನ್ನುವೆವು. ನಾವು ಬಲಶಾಲಿಗಳು, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವೆವು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಶಪಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆವು. ಆದರೆ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟ ಎಂಬ ನಾಯಿ ಬಗುಳಿದರೆ ಕಥೆಯ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ನಾವು ಆಗುವೆವು. ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬೋಧಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಇದರಿಂದ ಮಹಾ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಬಿಡದೆ ಮುಂದು ವರಿದರೆ ಜಯಿಸುವೆವು. ಇದೇ ಪ್ರಯೋಜನ. ಯಾವುದನ್ನೂ ದಿನ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲಾರೆವು.

“ಆತ್ಮನ ವಿಷಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಕೇಳಬೇಕು, ಅನಂತರ ಮನನ, ತದನಂತರ ನಿದಿಧ್ಯಾಸನ”. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತೆವಳುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಿಮಿ ಕೂಡ ನೀಲಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೆಷ್ಟು ದೂರ ದಲ್ಲಿರುವುದು! ಇದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆದರ್ಶ ಕೂಡ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಮಗೆ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಆದರ್ಶವೂಬೇಕು. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಜನರು ಯಾವ ಆದರ್ಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವರು ಎಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರ್ಶವಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಸಾವಿರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಆದರ್ಶ ಇಲ್ಲದವನು ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಆದಕಾರಣ ಒಂದು ಆದರ್ಶವಿರುವುದು ಮೇಲು. ಈ ಆದರ್ಶ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಂತೆ ನಮ್ಮ ರಕ್ತನಾಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಕ್ತ ಕಣವೂ ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅನುರಣಿತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸುವ ತನಕ ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಬೇಕು. ನಾವು ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. “ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡಿದಾಗ ಮಾತು ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ,” ಕೈಗಳೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಚಿಂತನೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಶಕ್ತಿ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿ, ದಿನಂಪ್ರತಿ ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳು ಅವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ. ಸೋಲನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಬೇಡಿ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಈ ಸೋಲೇ ಜೀವನ ಸೌಂದರ್ಯ. ಇದಿಲ್ಲದೆ ಜೀವ ಹೇಗಿರುವುದು? ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಬೇಡಿ. ಹಸು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಹಸು, ಅಷ್ಟೆ. ಅದೆಂದಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಸೋಲುವುದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಜಾರುವುದು, ಇವನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರ ವೇಳೆ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ಸಾವಿರಸಲ ಸೋತರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಮಾನವನ ಆದರ್ಶ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ

ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುವಿರೋ ಅದರಲ್ಲಾದರೂ ಮೊದಲು ನೋಡಿ, ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ನೋಡಿ. ಹಾಗೆ ಮುಂದೆ ನೀವು ಸಾಗಬಹುದು. ಜೀವಿಯ ಮುಂದೆ ಅನಂತ ವಾದ ಜೀವನವಿದೆ; ಆತುರಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ನೀವು ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವಿರಿ.

“ಅವನು ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವನು. ಅವನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುವನು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಸೇರಲಾರವು. ಆಲೋಚನೆ ಅವನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾರದು. ಅವನು ಚಲಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಚಲಿಸುವುದು. ಅವನಲ್ಲಿ ಸರ್ವವೂ ಇರುವುದು. ಅವನು ಚಲನೂ ಅಚಲನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅವನು ಹತ್ತಿರದಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತಿರ, ದೂರದಕ್ಕಿಂತ ದೂರ. ಅವನು ಎಲ್ಲದರೊಳಗೆ ಇರುವನು. ಎಲ್ಲದರ ಹೊರಗೆ ಇರುವನು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಯಾವನು ನೋಡಬಲ್ಲನೋ ಅವನೆಂದಿಗೂ ಆತ್ಮನಿಂದ ದೂರವಾಗನು. ಸರ್ವ ಜೀವನವನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಈ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಮಾನವನು ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವನು. ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಭ್ರಮೆಯಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವನ್ನು ನೋಡುವವನಿಗೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ದುಃಖ?”

ವೇದಾಂತದ ಮತ್ತೊಂದು ಗಹನ ಆದರ್ಶವೇ ಜೀವನದ ಏಕತೆ, ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳ ಏಕತೆ. ನಮ್ಮ ದುಃಖಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ ಅಜ್ಞಾನ. ಈ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಅನೇಕತೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೂ, ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೂ, ಭೂಮಿಗೂ ಚಂದ್ರನಿಗೂ, ಚಂದ್ರನಿಗೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಇರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕಭಾವನೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣ ಕಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕಭಾವನೆ-ಇವುಗಳಿಂದ ದುಃಖವೆಲ್ಲ ಬರುವುದು. ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ. ಇದು ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯ ತೋರಿಕೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಇದೆ. ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ, ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ, ಉಚ್ಚ ಮತ್ತು ನೀಚರಿಗೆ, ಧನಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ದರಿದ್ರರಿಗೆ, ಮಾನವರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅಂತರದ ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಒಂದು ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವಿರಿ. ನೀವು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದರ ಆವಿರ್ಭಾವದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಯಾವನಿಗೆ ಈ ಒಂದರ ಅರಿವಾಗಿದೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮೋಹವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೂ ಅವನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸದು. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಸತ್ಯದ ರಹಸ್ಯ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅವನಿಗಿನ್ನು ದುಃಖವೆಲ್ಲಿಯದು? ಅವನೇನು ಆಶಿಸುವನು? ಅವನು ಪ್ರಪಂಚದ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳ ಸತ್ಯವನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವನು. ಅವನೇ ಎಲ್ಲದರ ಕೇಂದ್ರ. ಎಲ್ಲದರ ಐಕ್ಯ. ಅವನೇ ಸತ್ ಚಿತ್-ಆನಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಮರಣ ರೋಗಗಳಾಗಲಿ, ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳಾಗಲಿ, ಅತ್ಯಪ್ರಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಏಕತೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆನಂದ. ಆಗ ಅವನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಮರುಗುವುದು? ಸತ್ಯವಾಗಿ ಮರಣದಲ್ಲಿ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ನಾವು ವ್ಯಥೆ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಅಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪರಿತುಡ್ಡನು,

ನಿರಾಕಾರನು, ನಿರ್ದೇಹಿ, ಅಕಳಂಕನು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು, ಪುರಾಣಕವಿ, ಸ್ವಯಂಭು. ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರವರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಅವನು ಸರ್ವವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು. ಅಜ್ಞಾನಜನಿತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಯಾರು ಸತ್ಯವೆಂದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವರು. ಯಾರು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಕಾಣಲಾರರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಘೋರವಾದ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನರಳುವರು. ಯಾರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವರೋ, ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅತೀತವಾದುದನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ನೋಡುವರೋ ಅವರು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ದಾಟುವರು. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅತೀತವಾಗಿರುವುದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅನಂತಾ ನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು. ‘ಹೇ ಸೂರ್ಯನೇ! ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವರ್ಣ ಮಂಡಲದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುವೆ. ಆ ಆವರಣವನ್ನು ಆಚೆ ಸರಿಸು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾನರಿತೆ. ನಿನ್ನ ಕಿರಣದ ಮತ್ತು ಕಾಂತಿಯ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಿರುವುದೋ ಅದೇ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು. ಅದೇ ನಾನು.”

೮. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ

(೧೮೯೬ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೯ರಂದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಅತಿ ಸರಳವಾದ ಆದರೂ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾವ್ಯದಂತಿರುವ ಒಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಓದಿಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕಠೋಪನಿಷತ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. “ಸಾವಿನ ರಹಸ್ಯ” ಎಂದು ಎಡ್ವಿನ್ ಆರ್ನಾಲ್ಡ್ ಮಾಡಿದ ಆಂಗ್ಲಭಾಷಾನುವಾದವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಓದಿರಬಹುದು. ಕಳೆದ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ಆದಿ ಯಾವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು— ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ಹೊರಗಿನಿಂದ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಕೊನೆಗೆ ಅಂತರ್ಮುಖವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೀವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಇದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು. ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಯಾರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು? ಇದು ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಎಂದು ಮೊದಲು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಈಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವುದರಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ, ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಏನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು. ಮೊದಲನೆಯವರು ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಪರಮಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮಾನವರಿಗಿಂತ ಕೋಟಿಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾದ ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಒಬ್ಬ ಸೃಷ್ಟಿಪಾಲಕ ದೊರೆತನು. ಉದ್ದೇಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದೊಂದು ಮಾನವವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದೇ ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಇದು ಸತ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗುವುದು. ನಾವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾನವರಂತೆ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ದೇವರ ವಿಷಯವಾದ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ನಾವಿತ್ತ ಮಾನವೀಯ ವಿವರಣೆ.

ಹಸುವಿಗೆ ತಾತ್ತ್ವಿಕತೆ ಇದ್ದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಧರ್ಮವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಪ್ರಪಂಚ ಇರುವುದು. ಅದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಸುವಿನ ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗ ಒಂದನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ನಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಕ್ಕುಗಳು ದಾರ್ಶನಿಕರಾದರೆ, ಅವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಪ್ರಪಂಚ ಕಾಣುವುದು. ವಿಶ್ವಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವು ಒಂದು ಮಾರ್ಜಾಲ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ವಿವರಣೆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ಕೂಡ ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದು. ಮನುಷ್ಯನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಈ ಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು. ಬಾಹ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಈ ಕುಂದು ಇದೆ; ನಾವು ನೋಡುವ ಪ್ರಪಂಚ, ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚ. ಇದು ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವ ರೀತಿ. ನಾವು ಆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡಲಾರೆವು, ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆವು. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಮನುಷ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರಪಂಚದಂತೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಅದನ್ನು

ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ನಮಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯ ದೊರೆತರೆ ಪ್ರಪಂಚ ನಮಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಕಾಂತತೆಯ ಇಂದ್ರಿಯ ಒಂದು ನಮಗೆ ಇದ್ದರೆ, ಆಗ ನಮಗೆ ಈಗ ಅರಿವಾಗ ದಿರುವ (ಅದನ್ನು ಅರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಧನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ಇಲ್ಲ) ಕೋಟ್ಯಂತರ ಶಕ್ತಿಗಳು ಗೋಚರಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೊಂದು ಪರಿಮಿತಿ ಇದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಅವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲೆ ಅತಿ ಕಿರಿದು. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ವಿಶ್ವವೆನ್ನುವೆವೋ ಅದು ಈ ಪರಿಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇವರ ಕಲ್ಪನೆ ಆ ವಿಶ್ವದ ಪರಿಹಾರ. ಆದರೆ ಇದೇ ಒಟ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಾರದು. ಮನುಷ್ಯ ಇಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲಲಾರ. ಅವನು ಆಲೋಚನಾ ಜೀವಿ. ವಿಶ್ವ ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲ ಒಂದು ಉತ್ತರ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ, ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮಾನವ ನೋಡ ಬಯಸುವನು. ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬಲ್ಲ ಒಂದು ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಅವ ನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ವಿಶ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ತರಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಉಚ್ಚ ಮತ್ತು ನೀಚ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನಮಗೆ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆಗ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯುವುದು. ಕೇವಲ ತರ್ಕಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮೂಲವಸ್ತುವಿರ ಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗೆಹರಿದಂತೆಯೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಈಗ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಸಮಷ್ಟಿಯ ಒಂದು ಆಂತಿಕದೃಷ್ಟಿ ಮಾತ್ರ.

ಇನ್ನೂ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಷ್ಟೂ ವೈವಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪಿಸಿದಷ್ಟೂ ತಾವು ಏಕತೆಗೆ ಹತ್ತಿರ ಬರುವುದನ್ನು ಮೊದಲಿನ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಒಂದು ವೃತ್ತದ ಕೇಂದ್ರದ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಷ್ಟೂ ವ್ಯಾಸಾರ್ಥರೇಖೆಗಳು ಸಂಧಿಸುವ ಸ್ಥಳದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು. ದೂರ ಹೋದಷ್ಟೂ ಅಂತಹ ಸಂಧಿಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುವೆವು. ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ದಿಂದ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಲ್ಲ ಸಂಧಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅದರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತು ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಂದು ಅಂಶ. ಮಾನಸಿಕ, ನೈತಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಲ್ಲಾ ಅದರ ಇತರ ಅಂಶಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದಕಾರಣ ಯಾವ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೋ ಅದರ ಆಧಾರದ

ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಅದರ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ಯಾಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅದೇ ಪ್ರಮೇಯ. ಕೇಂದ್ರವೆಲ್ಲಿರುವುದು? ಅದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು. ಹಿಂದಿನ ಋಷಿಗಳು ಆಳದಿಂದ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಿನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸುವುದು. ಇದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಳ. ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪರಿಹಾರ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಯಾರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಷ್ಟು ತಾತ್ವಿಕವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವೇನೂ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಕಠೋಪನಿಷತ್ತು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಿದ್ದ. ಅವನೊಂದು ದೊಡ್ಡಯಾಗ ಮಾಡಿದ. ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಾನಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆತ ಅಷ್ಟು ಸತ್ಯಸಂಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾಯಾಗವನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿ, ಯಶಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುವು ತನಗೆ ಉಪಯೋಗಕರವಾದುವಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ವಯಸ್ಸಾದ, ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಕರುಹಾಕಲಾರದ, ಕುರುಡ, ಕುಂಟ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ನಚಿಕೇತನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಅವನು ತಂದೆ ಸರಿಯಾದುದನ್ನು ದಾನಮಾಡದೆ ವ್ರತಭಂಗಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಆದರೆ ತಂದೆಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಗನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೇವರಂತೆ. ಮಗ ಅತಿಗೌರವದಿಂದ ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ “ತಂದೆ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀವು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ತಂದೆ ಮಗನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ “ಮಗು, ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿ, ತಂದೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ?” ಎಂದನು. ಹುಡುಗ ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಮೂರನೆಯ ಸಲ ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಕುಪಿತನಾದ ತಂದೆ “ನಿನ್ನನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದನು. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಚಿಕೇತ ಯಮರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮೊದಲು ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯನೇ ಯಮ. ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪಿತೃಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು. ಸತ್ತ ಸತ್ತವರುಷರಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಇರುವರು. ಅವನು ಯಮಧರ್ಮರಾಯ. ಅವನು ಪವಿತ್ರನು, ಶುದ್ಧನು, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು. ಅವನ ಹೆಸರೇ ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು. ಹುಡುಗನು ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹುಡುಗ ಮೂರು ದಿನ ಅವನಿಗಾಗಿ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಮೂರನೆಯ ದಿನವು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಯಮ ಬಂದ. ಯಮ, “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಊಟವಿಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಕಾದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಗೌರವಾರ್ಹ ಅತಿಥಿಗಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ!. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ

ತುಂಬಾ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಮೂರು ವರ ಕೇಳಿ” ಎಂದನು. ಬಾಲಕನು “ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ವರವೆ ತಂದೆಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಕೋಪ ಶಾಂತವಾಗಬೇಕು, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಯಮ ಇದನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಜನರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಒಂದು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸಿದನು. ವೇದದ ಸಂಹಿತಾಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರಕುವ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಭಾವನೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗ. ಅಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ದೇಹಗಳಿದ್ದು ಪಿತೃಗಳೊಂದಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳುವರು. ಕ್ರಮೇಣ ಇತರ ಭಾವನೆಗಳೂ ಬಂದುವು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವಿತ್ತು. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದು ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೇರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಆರೋಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನ ಜೀವನದಂತೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಭೋಗವಸ್ತುಗಳು, ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಲ್ಲದ ದೇಹ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಅದೂ ಈಗಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಂತೆಯೇ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ನಾಜೂಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಬಾಹ್ಯ ಜಡಜಗತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಪರಿಹರಿಸಲಾರದು, ಯಾವ ಸ್ವರ್ಗವೂ ಬಗೆಹರಿಸದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಪ್ರಪಂಚಗಳ ಮೊತ್ತವೂ ಅದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಜಡಜಗತ್ತು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂಶ ಮಾತ್ರ. ನಾವು ನಿಜವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಹುಭಾಗ ಜಡವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವುವು! ಪ್ರಚಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವುದು! ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವ ಪ್ರಪಂಚ ಬಹಳ ಅಲ್ಪ. ಸ್ವರ್ಗವು ಪರಿಹಾರ ಎಂಬುದು ಒಂದು ತಪ್ಪು. ಅದು ಎಲ್ಲವೂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಈ ಸ್ವರ್ಗಭಾವನೆ ಪೂರ್ಣತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಚಿಕೇತ ಎರಡನೆಯ ವರವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕೇಳುವನು. ಇಂತಹ ಯಾಗಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಅವರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ನೀವು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಹಳೆಯದೆಲ್ಲ ಪವಿತ್ರ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಕಾಣುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಓಲೆಗರಿಯ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಗದ ತಯಾರುಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತರು. ಆದರೂ ಓಲೆಗರಿ ಅತಿಪವಿತ್ರ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಈಗಲೂ ಇರುವುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒರಟು ಪಾತ್ರೆ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ನಾಜೂಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರೆ ಆದಮೇಲೂ, ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.

ಇಂತಹ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಭರತಖಂಡದಷ್ಟು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ಒಂಬತ್ತು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೊರಡುಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಥಾರೀತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆರ್ಯಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ. ಅವರ ಆಧುನಿಕ ವಂಶಜರು ಈಗಲೂ ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ, ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಅವರು ತೋರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ವಿಧಗಳನ್ನು ಕಲಿತರೂ ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಪವಿತ್ರವಾದವು. ಹಿಬ್ಬುಗಳೂ ಕೂಡ, ಚರ್ಮದ ಹಾಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವರು. ಆದರೆ ಚರ್ಮದ ಹಾಳೆ ಪವಿತ್ರ. ಇದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳೂ. ಈಗ ನೀವು ಪವಿತ್ರ, ವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಚಾರವೂ ಹಿಂದಿನ ಆಚರಣೆಗಳೇ. ಯಜ್ಞವೆಂಬುದು ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಈ ಭಾವನೆ ವಿಕಾಸವಾದರೂ ಹಳೆಯ ರೂಢಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಇದ್ದವು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನ್ನು ಅತಿ ಪವಿತ್ರವೆಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅನಂತರ ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರು ಈ ಯಾಗಯಜ್ಞಗಳ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರೇ ಪುರೋಹಿತರು. ಯಾಗಯಜ್ಞಾದಿಗಳೇ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವವಾಯಿತು. ಯಾಗಯಜ್ಞಗಳ ಗಂಧಾಸ್ವಾದನಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾಗ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣವೇ ಯಾವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದು ನಚಿಕೇತ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಮನು ಎರಡನೇ ವರವನ್ನು ಕೂಡ ತಕ್ಷಣವೇ ಕರುಣಿಸಿ ಆ ಯಾಗವನ್ನು ಮುಂದೆ ನಚಿಕೇತನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಕರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮೂರನೆಯ ವರದಿಂದ ನಿಜವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಹುಡುಗನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು: “ಇದೊಂದು ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತರೆ ಕೆಲವರು ಅವನಿರುವನು ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವರು. ಇದರ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಯಸುವೆನು.” ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ವರಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕರುಣಿಸಿದ ಯಮನಿಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾಯಿತು. “ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಇತ್ಯರ್ಥಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ಈ ವರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು” ಎಂದು ಅವನು ನಚಿಕೇತನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಹುಡುಗನಾದರೋ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದ. “ದೇವತೆಗಳಿಗೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಗುರು ನನಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೊರಕಲಾರ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮನಾದವರ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ” ಎಂದ ನಚಿಕೇತ.

ಮೃತ್ಯು ಹೀಗೆಂದನು: “ನೂರು ವರುಷ ಬದುಕುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳು. ಧನ, ಕುದುರೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಇವನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಕೇಳು. ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಜೀವಿಸು. ಐಶ್ವರ್ಯ, ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಮತ್ತಾವ ವರವನ್ನಾದರೂ ಕೇಳು. ಈ ವಿಶಾಲ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ರಾಜನಾಗು, ನಚಿಕೇತ. ಎಲ್ಲ ಆಸೆಗಳನ್ನೂ ಬೇಕಾದರೆ ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಈ ಆಸೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳು. ಈ ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯೆಯರು, ರಥ, ನೃತ್ಯ, ಗೀತೆಗಳು ಮನುಜರಿಗೆ ಅಲಭ್ಯ. ಇವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನವು. ಓ ನಚಿಕೇತ, ಮರಣಾನಂತರ ಏನಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಡ.”

ನಚಿಕೇತ, “ಹೇ ಮೃತ್ಯು, ಇವೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಿಕ ವಸ್ತುಗಳು. ಇವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸುವುವು. ಅತಿ ದೀರ್ಘಜೀವನ ಕೂಡ ಅಲ್ಲ. ಕುದುರೆ, ರಥ, ನೃತ್ಯ, ಗೀತೆ ಇವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ಮನುಷ್ಯನು ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಲಾರ. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯ ಉಳಿಯುವುದೇ? ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಇರಬಲ್ಲೆವು. ಯಾವ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿದನೋ ಅದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಬೇಕು” ಎಂದನು.

ಯಮನಿಗೆ ಈ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. “ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಬೇರೆ; ಪ್ರೇಯಸ್ಸು ಬೇರೆ. ಇವೆರಡರ ಗುರಿ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುವುವು. ಯಾರು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಆಶಿಸುವರೋ ಅವರು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುವರು. ಯಾರು ಪ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರು ಗುರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳೆರಡೂ ಮಾನವನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅವೆರಡನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಪ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮೇಲೆಂದು ಅದನ್ನು ಆಶಿಸುವರು. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೇಹಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಭೋಗವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೇ ನಚಿಕೇತ, ತೋರಿಕೆಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೀನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ವಿವೇಕದಿಂದ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವೆ” ಎಂದು ಯಮನು ನಚಿಕೇತನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುವನು.

ವೇದಾಂತದ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾವನೆಯೊಂದು ನಮಗೀಗ ದೊರಕುವುದು. ಅದು ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ತನಕ ಸತ್ಯಚ್ಯೋತಿ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸದು ಎಂಬುದು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಆಸೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರುವವೋ,

ನಾವೆಷ್ಟೇ ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡರೂ, ನಮ್ಮನ್ನು ಅವು ಬಣ್ಣ, ರುಚಿ, ಸ್ಪರ್ಶ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಪ ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸತ್ಯವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟ ವಾದೀತು?

ಯಮ ಹೇಳುವನು: “ಐಶ್ವರ್ಯದ ವ್ಯಾಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ, ವಿವೇಚನೆ ಇಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವುದು ಅತೀತವಾಗಿರುವುದೋ ಅದೆಂದೂ ತೋರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ‘ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಇದೆ; ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಪಂಚವಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನನ್ನ ವಶ ರಾಗುವರು. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ, ಅನೇಕರು ಇದನ್ನು ಸತತ ವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಏಕೆಂದರೆ ಗುರು ಕುಶಲಿಯಾಗಿರ ಬೇಕು; ಅಷ್ಟೇ ಕುಶಲಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಶಿಷ್ಯ. ಗುರು ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯನೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ವಾದದಿಂದ ಚಂಚಲಗೊಳಿಸು ವುದು ವೃಥಾ. ಇದು ವಾದ ವಸ್ತುವಲ್ಲ; ಅನುಭವವೇದ್ಯವಾದ ವಸ್ತು.” ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಕೇಳಿರುವೆವು. ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗದೆ ನಂಬಿ ಎಂದು ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸುವರು. ನಿಜವಾಗಿ ಈ ಮೂಢಭಕ್ತಿಯೇನೋ ಆಕ್ಷೇಪಣೀಯವಾದುದೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಮನಸ್ಸು ವೃಥಾ ವಾದದಿಂದ ಕ್ಲೋಭೆಗೆ ಈಡಾಗಬಾರದು. ವಾದವು ಭಗವತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರದು. ಇದು ಅನುಭವವೇದ್ಯವಾದ ವಸ್ತು, ವಾದದ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಗಳು ಅನುಭವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಇದಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ತರ್ಕವೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ತರ್ಕ ಎಂದರೆ, ನಾವು ಆಗಲೇ ಪರಿಶೀಲಿಸಿರುವ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವ ವಿಧಾನ. ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳು ಇರದಿದ್ದರೆ ತರ್ಕವೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಇವು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದರೆ ಆಂತರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಏತಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವಾಗ ಬಾರದು? ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ಕೆಲವು ರಾಸಾಯನಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಫಲಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸತ್ಯ. ನೀವು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ, ಮುಟ್ಟುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಾದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಆಧಾರಭೂತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ. ಇದರಂತೆಯೇ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ಇತರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರೂ ಕೂಡ. ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವೂ ಕೆಲವು ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರಬೇಕು. ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಆದರೆ, ವಿಚಿತ್ರವೇನೆಂದರೆ, ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಜನರು ‘ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅನುಭವ ಅಸಾಧ್ಯ; ಕೇವಲ ವಾದದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು’ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದಕಾರಣವೇ ‘ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಾದದಿಂದ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ’ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮವೆನ್ನುವುದು ಸತ್ಯಸಂಗತಿ; ಬರಿಯ ಬಾಯಿ ಮಾತಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅಲ್ಲೇನಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಅದೇ ಧರ್ಮ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಅದು ಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರಿರುವನೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಕೇವಲ ವಾದದಿಂದ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವವರ ವಾದ ಎಷ್ಟು ಬಲಯುತವಾಗಿದೆಯೋ ದೇವರು ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರ ವಾದವೂ ಅಷ್ಟೇ ಬಲಯುತವಾಗಿದೆ. ದೇವರಿದ್ದರೆ ಅವನು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಎಂದಾದರೂ ನೀವು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ? ಪ್ರಪಂಚ ಇದೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಭಾವಸತ್ಯವಾದಿ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಸತ್ಯ ವಾದಿಗಳ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪ್ರಪಂಚವಿದೆ, ಅದು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಾವು ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸುವೆವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಕೆಲವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ನೀವು ಒಪ್ಪಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಮಾನವನಿಗೆ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವವನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿಯುವನು, ಅವನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನೀವೂ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿಯುವಿರಿ. ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿರುವರು; ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವರು. ಅಷ್ಟನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ನಾವೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಾವೂ ಕೂಡ ನಂಬಬಹುದು; ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಲ್ಲ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೯೯.೯ ಮಂದಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಂದೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. “ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಂಬುವ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮೂರ್ಖರು” ಎನ್ನುವ ಕುರುಡನ ವಾದದಂತೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರ ವಾದ ಕೂಡ ಹುರುಳಲ್ಲದ್ದು.

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂಬ ಮಹಾ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತ್ಯಜಿಸಕೂಡದು. ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇರುವ ಗೊಂದಲ, ಹೋರಾಟ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಧರ್ಮವು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಯಾರು ನಿಜವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಮತ್ತು ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿರುವರೋ ಅವರೇ ಧಾರ್ಮಿಕರು. ಹಲವು ಗ್ರಂಥ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರಚಂಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧ್ವಾಂಸನಿಗೂ ಅತಿ ಕೆಳಗಿರುವ ದಡ್ಡ ಜಡವಾದಿಗೂ ನಿಜವಾಗಿ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಾಸ್ತಿಕರು. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕೇವಲ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನಾವು ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಲಾರೇವು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ, ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಮತದ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಕ್ರಿಸ್ತನ ‘ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಉಪದೇಶ’ವನ್ನು ಯಾವನು ನಿಜವಾಗಿ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವನೋ, ಅವನು ಪೂರ್ಣನಾಗುವನು, ತಕ್ಷಣವೇ ದೇವನಾಗುವನು. ಆದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಕ್ರೈಸ್ತರು ಇರುವರು ಎನ್ನುವರು. ಅಂದರೆ ಮಾನವರು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಎರಡುಕೋಟಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಕೂಡ ನಿಜವಾದ ಕ್ರೈಸ್ತನಿಲ್ಲ.

ಇದರಂತೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮೂವತ್ತು ಕೋಟಿ ವೇದಾಂತಿಗಳಿರುವರು ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲ ನಾಸ್ತಿಕರೇ, ಆದರೂ ಯಾರು ತಾವು ನಾಸ್ತಿಕರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಹೋರಾಡುವೆವು. ನಾವೆಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವೆವು. ಧರ್ಮವು ನಮಗೆ ಕೇವಲ ಯುಕ್ತಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಮಾತು, ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲರೋ ಅವರನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕರೆಂದು ನಾವು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಭಾವಿಸುವೆವು. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ಇದಲ್ಲ. “ವಾಗ್ವೈಖರೀ ಶಬ್ದರೂಪೀ ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೌಶಲಂ.... ಭುಕ್ತಯೇ ನ ತು ಮುಕ್ತಯೇ”. ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ, ವಾಗ್‌ರೂಪೀ, ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೌಶಲ, ಇವು ಪಂಡಿತ ರಂಜನೆಯೇ ಹೊರತು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅರುಣೋದಯವಾದಾಗ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅದೇ ಧರ್ಮೋದಯ; ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ನೀತಿ ವಂತರಾಗಬಲ್ಲೆವು. ನಾವೀಗ ಮೃಗಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀತಿವಂತರಲ್ಲ. ನಾವೀಗ ಸಮಾಜದ ಚಾವಟಿಯ ಏಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಂಜುತ್ತಿರುವೆವು. ಸಮಾಜವು ಇಂದು “ನೀನು ಕದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ದೋಚಲು ಧಾವಿಸುವೆವು. ನಮ್ಮನ್ನು ನೀತಿ ವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವವನು ಪೋಲೀಸಿನವನು. ಸಮಾಜದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಮ್ಮ ನೀತಿಗೆ ಕಾರಣ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ನಾವೇನೂ ಬಹಳ ಮೇಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲೇ ಇಂದು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವೆನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನಾವು ಕಪಟಿಗಳಾಗದಿರೋಣ. ನಾವು ಧಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇತರರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣಲು ನಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲ ಸಹೋದರರು. ನಾವು ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ನೀತಿವಂತರಾಗುವೆವು.

ನೀವು ಒಂದು ದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೆ, ಯಾರೋ ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳು ಎಂದು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೆ, ಆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಯಾವುದೂ ಅಲುಗಾಡಿಸದು. ಆಗಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬರುವುದು. “ಸಾಸಿವೆಕಾಳಿ ನಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಇದೆಯೋ” ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಬೈಬಲ್ಲ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತಿಗೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಆಗ ನಿಮಗೆ ಸತ್ಯದ ಅರಿವುಂಟಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನೀವೇ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವಿರಿ.

ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಇದೇ ವೇದಾಂತದ ಬೋಧನೆಯ ಪಲ್ಲವಿ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಾನವಜೀವಿಯ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಕೂಟದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವನು. ಋಷಿಗಳು ಅಂತರಂಗ ವೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅರಿತರು; ಸುಖದುಃಖಗಳಾಚೆ, ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳಾಚೆ, ಅಸ್ಥಿರಾಸ್ಥಿಗಳ ಆಚೆ ಹೋದರು. ಯಾರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿರುವರೋ ಅವರು ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಿರುವರು. ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವರ್ಗವೆಂದರೇನು? ದುಃಖವಿಲ್ಲದ ಸುಖವೆಂಬ ಭಾವನೆ. ಅಂದರೆ, ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ದುಃಖವಿಲ್ಲದಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಖ. ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವನೆಯೇ ಸರಿ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೋಷವಿದೆ. ಏನೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ.

ರೋಮಿನ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲ ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ಪೌಂಡುಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ “ನಾಳೆ ನನ್ನ ಗತಿ ಏನು?” ಎಂದು ತಕ್ಷಣ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ಪೌಂಡುಗಳು ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ. ಸುಖವೆಂದರೇನು? ದುಃಖವೆಂದರೇನು? ಇದು ನಿರಂತರ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಭಾವನೆ. ನಾನು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾನೊಬ್ಬ ಕುದುರೆಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವವನಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವುದೇ ಸುಖದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಈಗ ನಾನು ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸುಖವನ್ನು ನೀವು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಬಲ್ಲೀರಿ? ಇದು ನಾವೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ವಿಷಯ. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸುವ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಸುಖದ ಆದರ್ಶವೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದು ಚೂರು ಓಪಿಯಂ ತಿನ್ನದೆ ಇದ್ದರೆ ಸಂತೋಷವೇ ಇಲ್ಲದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಬರೀ ಓಪಿಯಂಮಯವಾದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಅವನು ಕನಸು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವನ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ನನಗೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅರೇಬಿಯಾ ದೇಶದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸುಂದರ ತೋಟವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವರು. ನೀರಿನ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ಜೀವನದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರುಷ ನೀರಿನಿಂದ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಹುತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ನನ್ನ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉದ್ಯಾನವನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ದೇಶವನ್ನು ನಾನು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸುಖ ಕೂಡ ಯಾವಾಗಲೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಯುವಕನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಯುವತಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಮನುಷ್ಯ ವೃದ್ಧನಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನಮ್ಮ ಆವಶ್ಯಕತೆ

ಬದಲಾಯಿಸಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗವೂ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯಸುಖ ಭೋಗವೇ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಜನರ ಸ್ವರ್ಗ ನಮಗೆ ದೊರೆತರೆ ನಾವು ಮುಂದುವರಿಯಲಾರೆವು. ನಮಗೆ ಇದೊಂದು ಭಯಂಕರ ಅಭಿಶಾಪವಾಗುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ನಾವು ಬರುವ ನಿರ್ಧಾರ ಇದೇಯೇನು? ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುವುದು, ಕುಣಿದಾಡುವುದು, ಅನಂತರ ಒಂದು ನಾಯಿಯಂತೆ ಸಾಯುವುದು! ಇಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀವು ಆಶಿಸುವಾಗ ಮಾನವಕೋಟಿಗೆ ಎಂತಹ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವಿರಿ! ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಖಗಳಿಗೆ ನೀವು ಕಾತರರಾಗಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಮಾಡುವುದೇ ಇದನ್ನು. ಯಾವುದು ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನುವುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ದರ್ಶನಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಂತೋಷವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ; ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ನಾರ್ವದೇಶದ ಜನರ ಸ್ವರ್ಗವು ಒಂದು ರಣಾಂಗಣ. ಅವರು 'ಓಡಿನಿ' ನ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು; ಕಾಡುಹಂದಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆ ಆಡುವರು; ಅನಂತರ ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಕಾದಾಡಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಿಗಿದು ಹಾಕುವರು. ಹೀಗೆ ಕಾದಾಡಿ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಗಾಯಗಳು ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಆಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಆಗಲೆ ಬೇಯಿಸಿದ ಹಂದಿಮಾಂಸ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ತಿಂದು ಕುಡಿಯುವರು. ಕಾಡುಹಂದಿ ಪುನಃ ರೂಪತಾಳಿ ಬೇಟೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗದಂತೆಯೇ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಏನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಡಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಗರಿಕವಾಗಿರಬಹುದು. ನಾವೂ ಕಾಡು ಹಂದಿಯನ್ನು ಬೇಟೆ ಆಡಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸುಖಗಳು ಕೊನೆಗಾಣದ ಒಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ, ನಾರ್ವೆಯವರು ಪ್ರತಿದಿನ ಹಂದಿಯನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಬಯಸುವಂತೆ, ಅದೇ ಹಂದಿ ಮಾರನೆ ದಿನ ಪುನಃ ಬೇಟೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಂತೆ.

ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಆನಂದ ಒಂದಿದೆ, ಅದಂದಿಗೂ ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳಂತೆ ಅಲ್ಲ ಅದು. ಆದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾದುದೆಲ್ಲ ಆ ಆನಂದದ ಒಂದು ಅಣು ಮಾತ್ರ ಎಂದು ವೇದಾಂತವು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಆನಂದವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಅನಂತಾ ನಂದವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವು ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರಬಹುದು, ಅದನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿರಬಹುದು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಆನಂದ, ಸಂತೋಷ ಇವು ಇದ್ದರೆ, ಅವು ಕಳ್ಳನು ಕದಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಬರಬಹುದು, ಅವು ಕೂಡ ಆ ಅನಂತಾನಂದವೇ. ಆದರೆ ಹಲವು ಬಾಹ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ, ಕಾಣದೆ, ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವ ಅದನ್ನು ನಾವು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನೇತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು; ಅನಂತರ ಸತ್ಯವು ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ನಾವು ಸತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ನಾವು ತ್ಯಜಿಸಿದ ವಸ್ತುವು ಬೇರೆ ಆಕಾರ

ದಿಂದ ತೋರುವುದು; ಅದು ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು; ದೈವೀ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಆಗ ನಾವು ಅದನ್ನು ನಿಜವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ನಾವು ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ದೈವೀ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆವು. ನಮ್ಮ ದುಃಖ, ಸಂಕಟ, ಅಲ್ಪಸುಖ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮೊದಲು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

“ಯಾವುದನ್ನು ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳು ಸಾರುವುವೋ, ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಜನರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವರೋ, ಅದನ್ನು ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಅದೆ ‘ಒಂ’. ವೇದಗಳು ಈ ಪದವನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಅತಿ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ”.

ದೇಹವು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಜೀವವು ಏನಾಗುವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಮನು ಈಗ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವನು. “ಆ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದೂ ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅಜ, ಸನಾತನ. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಈ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನು ದೇಹ ನಾಶದಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲುವವನು ತಾನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯದು. ಆತ್ಮವು ಎಂದಿಗೂ ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.” ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಸ್ಥಿತಿ. ಆತ್ಮ ಎಂಬ ಪದದ ಮೊದಲಿನ ಗುಣವಾಚಕದ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಿಸಿ. ಆತ್ಮವನ್ನು ‘ಜ್ಞಾನಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ನಾವು ಮುಂದೆ ಹೋದಂತೆ ವೇದಾಂತದ ಆದರ್ಶವಾದ ಜ್ಞಾನ ಪಾವಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ, ಇರುವ ಭೇದ ತರತಮದಲ್ಲಿಯಲ್ಲದೆ, ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧವೂ, ನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರುವ ಆ ಆತ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಪಾಪಿ-ಪುಣ್ಯವಂತರಲ್ಲಿ, ಸುಖಿ-ದುಃಖಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಂದರ-ಕುರೂಪಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾನವ-ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆತ್ಮವೊಂದೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಈ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯೆಂದೇ ಇರುವುದು. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ತರತಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು, ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಿಂದ ಆತ್ಮನಿಗೇನೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನ ಪೋಷಾಕು ಅವನ ದೇಹದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರುವುದು, ಮತ್ತೊಬ್ಬನದು ಕಡಮೆ ತೋರುವುದು. ಇದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದು ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಒಂದೇ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬಹುದು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಬಹುದು. ತರತಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ

ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ನಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಇಂದು ಸುಖ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ನಾಳೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವೆನ್ನಬಹುದು. ನಮಗೆ ಶಾಖ ಕೊಡುವ ಬೆಂಕಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಡಲೂಬಹುದು. ಇದು ಬೆಂಕಿಯ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಯಾರು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮವಿದೆ. ಅದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾರದೆಹೋದುದು ಅವನ ತಪ್ಪು. ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದನು. ತಾನು ಸತ್ತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವನಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅಮರವಾದುದು. ಅದನ್ನೆಂದಿಗೂ ನಾಶಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣು, ವಿಭುವಿಗಿಂತ ವಿಭು ಅದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನು. ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮರು ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಭಗವಂತನ ದಯೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುವರು. ಅವನು ನಿರ್ದೇಹಿಯಾದರೂ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವನು, ನಿರ್ದೇಶಿಯಾದರೂ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವನು. ಅನಂತನು ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಅವನು. ಆತ್ಮ ಇಂತಹು ದೆಂದು ಅರಿತ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದಿಗೂ ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಮಾತಿನಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ವೇದಗಳಿಂದಲೂ ಆತ್ಮನನ್ನು ಅರಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” ಇದು ಅತಿ ಧೀರವಾಣಿ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹಿಂದೆಯೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಋಷಿಗಳು ಧೀರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನರು ವೇದವನ್ನು, ಕೈಸ್ತರು ಬೈಬಲ್‌ನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವರು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ‘ಅಪೌರುಷೇಯ’ ಎಂದರೆ ದೇವರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವು ವೇದದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಎಂದು ಭಾರತೀಯರ ಮತ. ವೇದದಿಂದ, ವೇದದ ಮೂಲಕ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ ಬಂದಿದೆ. ಜ್ಞಾನ ವೆನ್ನುವುದೆಲ್ಲ ವೇದದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಪವಿತ್ರ, ಅಮರ. ಆತ್ಮನಂತೆ ಆದ್ಯಂತರಹಿತ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ವೇದದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇದೆ. ವೇದವನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಇದು. ಇದೇಕೆ ಧರ್ಮ? ವೇದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ. ಅದೇಕೆ ಅಧರ್ಮ? ವೇದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ. ಆದರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸತ್ಯ ದೊರಕದು ಎಂಬ ಧೀರನುಡಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. “ಆತ್ಮನಿಗೆ ಯಾರು ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರೋ ಅವರಿಗೆ ಇದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.” ಇದನ್ನು ಪಕ್ಷಪಾತವೆಂದು ಬೇಕಾದರೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಮನು ‘ಯಾರು ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳೋ, ಅಶಾಂತರೂ ಅವರೆಂದಿಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರರು. ಯಾರು ಪರಿಶುದ್ಧರೋ, ಸತ್ಕರ್ಮಿಗಳೋ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಆತ್ಮ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು’ ಎನ್ನುವನು.

ಇದೊಂದು ಸುಂದರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಆತ್ಮನೇ ರಥ, ದೇಹ ರಥ, ಬುದ್ಧಿಯೇ ಸಾರಥಿ, ಮನಸ್ಸೇ ಲಗಾಮು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಕುದುರೆಗಳು. ಯಾರ ಕುದುರೆಗಳು ಪಳಗಿ

ವೆಯೋ, ಲಗಾಮು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಸಾರಥಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದೋ, ಅವರು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವರು. ಯಾರ ಕುದುರೆ ಪಳಗಿಲ್ಲವೋ, ಲಗಾಮು ನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ, ಅವರು ನಾಶವಾಗುವರು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಆತ್ಮವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದೆಯೋ ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಯಾವನು ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದದ ಆಚೆ, ರೂಪದ ಆಚೆ, ಆಕಾರದ ಆಚೆ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ನಾಗಿರುವನೋ, ರುಚಿಸ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅನಂತನಾಗಿರುವನೋ, ಆದ್ಯಂತ ರಹಿತನೋ, ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅತೀತನಾಗಿರುವನೋ, ಅಂತಹವನನ್ನು ಯಾರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರೋ, ಅವರು ಮೃತ್ಯುಪಾಶದಿಂದ ಪಾರಾಗುವರು. ಆದರೆ ಇದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಹಿರಿದ ಅಲಗಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆದಂತೆ, ಇದು. ಮಾರ್ಗ ಬಹುದೂರ, ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಹೋರಾಡಿ, ನಿರಾಶರಾಗಬೇಡಿ. ಏಳಿ, ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ, ಗುರಿ ಸೇರುವವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ.

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಭಾವನೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಏಳುತ್ತವೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಧುನಿಕರಿಗೆ. ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯ, ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಸಂಸರ್ಗಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಭಾವನೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಸರ್ಗಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಇದೆ. ಯಾರು ಬಾಲ್ಯಾರಭ್ಯ ಸಾಕಾರದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿರುವರೋ, ಜೀವಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ನಂಬುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಈ ಭಾವನೆ ಬಹಳ ಕಠೋರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಆಳವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಇದು ಅವರ ಬಾಳಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗುವುದು; ಅವರಿನ್ನು ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಏಳುವ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉತ್ತರ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಅರಸುವುದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾದರೆ, ಯಾರ ಸುಖ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆವಿಷ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೋ ಅವರು ಏತಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು? ಇಂದ್ರಿಯಸುಖ ಹಲವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತರುವುದು; ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಸುವರು. ಆದರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆನಂದಬೇಕು. ನಾಯಿಯ ಆನಂದವೆಲ್ಲಾ ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಸಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಆನಂದ ನಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನಾಯಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಚ್ಚನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ಅತಿಸರಳವಾಗಿ ಅವನು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಾಯಿ ಅವನನ್ನು ಅಣೆಕಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ವಿಜ್ಞಾನಿ “ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ನಾಯಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಸುಖವೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಆನಂದಿಸುವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೀರಿದುದು ನಿನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಇದು ಅತಿ ಸಂತೋಷದಾಯಕ.

ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೆ, ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ” ಎನ್ನುವನು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ನಾವು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪು. ನಾವು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆವು. ನಿಮಗೆ ಹಳೆಯ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳು ಪರಮಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸುಖ ನಿಮ್ಮದಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಿಮ್ಮದೇ ಸರಿ ಎಂದರೆ ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಉಪಯೋಗ ದೃಷ್ಟಿಯವನಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಅದೇ. ಮೊದಲನೆಯವನು “ನೋಡಿ ನಾನೆಷ್ಟು ಸುಖಿಯಾಗಿರುವೆನು. ನನಗೆ ಹಣ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಧರ್ಮದಿಂದ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮಗೆ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯ. ಅದಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಸುಖಿಯಾಗಿರುವೆನು” ಎನ್ನುವನು. ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯವರಿಗಲ್ಲಾ ಇದು ಎಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಭಯಾನಕ. ತನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡದೆ ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ದೇವರು ಅವನನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಇಡಲಿ. ಆದರೆ ಅವನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ನೀನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನೊಬ್ಬ ಮೂರ್ಖ” ಎಂದರೆ ನಾನು “ಇಲ್ಲ, ನೀನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ. ಯಾವುದು ನಿನಗೆ ಸುಖದಾಯಕವೋ ಅದರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ, ನಾನು ಸಾಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು” ಎನ್ನುವೆನು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಇದು. ಯಾರು ಕೀಳುವಿಷಯಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮ ಸಾಧ್ಯ. ನಮಗೇ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ ಬೇಕು, ನಾವು ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ನಾವು ಇದನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಪಂಚದ ಅರಿವಾಗುವುದು.

ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಭೋಗ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಬೇರೆ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಅದು ಬಹಳ ಅಪಾಯಕರ, ಪ್ರಲೋಭನಕಾರಿ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚದ ದುಃಖವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ, ಕೇವಲ ಸುಖ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುವುದು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೀವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಆಗ ಸ್ವರ್ಗವಾಗುವದೆನ್ನುವರು. ಇದನ್ನು ನಾನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವುದು. ಇದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾದುದೇ ಸರಿ; ಆದರೂ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ದುಃಖವು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯ ವಾತರೋಗದಂತೆ. ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು. ನೀವು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಅಲ್ಲೆ ಇರುವುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಮೋಸಮಾಡುವರು. ದೇಶಗಳು, ನಗರಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಮೋಸದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದು ನಾವು ಮುಂದುವರಿದ ಚಿಹ್ನೆಯಲ್ಲ. ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಗತಿ ಎನ್ನುವಿರೋ ಅದು ಆಸೆಯ ವೃದ್ಧಿ

ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಅತಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಒಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಆಸೆಯ ದುಃಖಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು. ಇದು ಭಿಕ್ಷುಕನ ಸ್ಥಿತಿ, ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಏನನ್ನಾದರೂ ಬೇಡುತ್ತಿರುವನು, ಲಾಭದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ನೋಡಲಾರ. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಶಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನಮ್ಮ ಆಶೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯಾದರೆ ಆಶೆಯ ಶಕ್ತಿ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಮೊತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದು. ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಲೆ ಎದ್ದರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೋ ಇಳಿಯುವುದು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸುಖ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ದುಃಖ ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಹಾನಿ. ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕುಗ್ಗುತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಅವುಗಳ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಪಹರಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಎಲ್ಲ ವಿಧಗಳಿಂದಲೂ ಅವುಗಳ ಆಹಾರವನ್ನು ದೋಚುತ್ತಿರುವೆವು. ಸುಖ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ಬಲಾಢ್ಯ ಜನಾಂಗ ದುರ್ಬಲ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದರೆ ಆ ಬಲಾಢ್ಯ ಜನಾಂಗ ಬಹಳ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವಿರೇನು? ಇಲ್ಲ, ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವರು. ವ್ಯವಹಾರದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಾಗಬಲ್ಲದೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಸತ್ಯಾಂಶ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿಯೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಪೂರ್ಣತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಂತವಾದುದು. ನಾವಾಗಲೇ ಈ ಅನಂತವಾಗಿದ್ದೇವೆ; ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು, ನಾನು, ಮತ್ತೆಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜರ್ಮನಿಯ ಕೆಲವು ತಾತ್ವಿಕರು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಂದಿರುವರು. ಅದಾವುದೆಂದರೆ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಮೇಣ ಉತ್ತಮವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ, ನಾವು ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾಗುವವರೆಗೆ ಇದೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ, ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎಂದರೆ ಅನಂತ; ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಅಂತವುಳ್ಳದ್ದು. ಅಂದರೆ ಅನಂತರಾದ ನಾವು ಸಾಂತವಾಗುವೆವು ಎಂದಾಯಿತು. ಇದು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದದ್ದು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಳ್ಳಿನ ವಿಷದಿಂದ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಇದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರ. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದು ಅಧೋಗತಿಯ ಅವಸ್ಥೆ, ಮಾನವನು ದೇವರ ಒಂದು ಪತಿತ ಸ್ಥಿತಿ. ಆದಿಮಾನವ ಪತಿತನಾದನು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಒಂದು ಪತಿತಾ ವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಸಾರದ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಧೋಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿದಿರುವೆವು. ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ನಾವೀಗ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತಿರುವೆವು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾರೆವು. ನಾವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವೆವು.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಾವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿರುವೆವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಅನಂತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕಾಗುವುದು.

ಇದೇ ತ್ಯಾಗ. ನಾವು ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಗ ನೀತಿ, ದಯೆ ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವು. ಎಲ್ಲ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ಪಲ್ಲವಿ ಏನು? “ನಾನಲ್ಲ ನೀನು” ಎಂಬುದು. ನಾನೆಂಬುದು ಹಿಂದಿರುವ ಅನಂತದಿಂದ ಜನಿಸಿದೆ. ಅದು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅಲ್ಪ ಅಹಂಕಾರವೇ ಆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲ. ಇದು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಅನಂತದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಸಲ “ನಾನಲ್ಲ ಸಹೋದರನೆ, ನೀನು” ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗಲೂ ನೀವು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. “ನೀನಲ್ಲ, ನಾನು” ಎಂದು ಪ್ರತಿಸಲ ಹೇಳಿದಾಗಲೂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅನಂತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ತಪ್ಪು ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವಿರಿ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ದ್ವೇಷಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯ ಬಂದೇ ಬರಬೇಕು. ಈ ಅಲ್ಪವಾದ ನಾನೆಂಬುದು ಸತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಬಾಳುವೆಗಾಗಿ ಏಕೆಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹ? ಇಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಲೋಕದಲ್ಲೋ ಬಾಳಿ ಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯ ಭ್ರಾಂತಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ತರುವುದು.

ನಾವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸವಾದ ಮನುಷ್ಯರಾದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೂಡ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿದ ಮನುಷ್ಯರಾಗಬೇಕು. ಇದು ಹೀಗಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ನಿಮ್ಮ ವಿಕಾಸವಾದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಇದು: ಅತಿ ಕೀಳುಮೈಗದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಮೈಗದವರೆಗೆ ನೀವು ಕ್ರಮೇಣ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡುವಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೀಳು ಮೇಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಮೇಲು ಕೀಳಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಊಹಿಸುತ್ತೀರಿ? ಈ ವಾದ ಸರಣಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸತ್ಯವಿದ್ದರೆ, ಈ ಕ್ರಮವು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಲೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಇದೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುವುದು. ತಿರೋಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಆವಿರ್ಭಾವ ಅಥವಾ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಉತ್ತಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಾವು ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟವೇ ಹಿಂದೆ ನಾವು ಉಚ್ಚಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರುವುದು. ಅದು ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ವಿವರಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಗಿರಬಹುದು. ಕ್ರೈಸ್ತ-ಬೌದ್ಧ-ವೇದಾಂತಿಗಳೆಲ್ಲಾಸಾರುವ “ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಬೇಕು” ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಅಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಇದು ಸತ್ಯದ ಛಾಯೆ, ಭಯಾನಕವಾದ ವಿಕೃತಿ. ನಾವು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ತ್ಯಾಗವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದು. ತ್ಯಾಗವೇ ನಮ್ಮ ಸತ್ಯಜೀವನದ ಆಧಾರ. ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ನಂಬದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವೆವು. ಬೇರೆಯಾದ ಈ ಅಲ್ಪಜೀವನವು

೧೦೮ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ನಾಶವಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿರುವೆವು. ಸತ್ಯವೇ ದೇವರು, ಅದೇ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಭಾವ; ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಇರುವನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನಾವು ಅವನಲ್ಲಿ ಬಾಳೋಣ, ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲೋಣ. ನಮ್ಮ ಬಾಳುವೆಯ ಆನಂದದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೊಂದೇ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಜೀವನವೇ ನಿಜವಾದ ಜೀವನ. ನಾವೆಲ್ಲ ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸೋಣ.

೯. ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆ

(೧೮೯೬ನೆಯ ಇಸವಿ ನವೆಂಬರ್ ೩ ರಂದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

“ಸ್ವಯಂಭುವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಹಿರ್ಮುಖಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಹೊರಗೆ ನೋಡುವನು; ಅವನು ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಧೀರನೊಬ್ಬನು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿದನು.” ನಾನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ಅನಂತರ ವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ಯವು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಹೊರಗೆ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ; ಅಂತರ್ಮುಖಿತ್ವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಆತ್ಮನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಪದ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ: ಅವನು ಗುಹೆಯ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವನು. ಅವನೇ ನಮ್ಮ ಅಂತರತಮ ಸತ್ಯ, ಹೃದಯದ ಕೇಂದ್ರ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸರ್ವವೂ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಇರುವುದು. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವವನೇ ಭಾನು; ನಮಗಿರುವ ದೇಹ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಕಿರಣಗಳಿಗೆ ದ್ವಾರಗಳಂತಿವೆ.

ಪರಾಚಃ ಕಾಮಾನನುಯಂತಿ ಬಾಲಾಸ್ತೇ ಮೃತ್ಯೋ ಯಂತಿ ವಿತತಸ್ಯ ಪಾಶಮ್ |

ಅಥ ಧೀರಾ ಅಮೃತತ್ವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಧ್ರುವಮಧ್ರುವೇಷ್ವಹ ನ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತೇ ||

“ಬಾಲ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು, ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು, ಬಾಹ್ಯ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವರು; ಮೃತ್ಯುಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. ಧೀರರು, ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವರು, ನಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತಿಳಿಯಹೊರಡರು.” ಸಾಂತವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನಂತವನ್ನು ಅರಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿರುವರು. ಅನಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನಂತವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮವು ಮಾತ್ರ ಅನಂತ. ದೇಹವಾಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಾಗಲಿ, ಆಲೋಚನೆ ಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಜಗತ್ತಾಗಲಿ ಅನಂತವಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿರುವುವೋ ಆ ಆತ್ಮನೆ ನಿತ್ಯಸಾಕ್ಷಿ. ಯಾರು ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹವನೊಬ್ಬನೇ ಅನಂತ. ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಅನಂತವಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಅರಸಲು ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅನಂತಾತ್ಮವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಅದು ದೊರೆಯಬಹುದು. “ಯಾವುದು ಇಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೃತ್ಯುವಶರಾಗುವರು.” ಮೊದಲು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಹಿಂದಿನ ಆರ್ಯರಿಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಯಾದಾಗ, ಸತ್ತಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಸುಖಮಯವಾದ, ದುಃಖವೇ ಇಲ್ಲದ

ಒಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಇದನ್ನೇ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗವೆಂದು ಕರೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವೆ; ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳು ದೃಢವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳೊಡನೆ ಅವರು ಜೀವಿಸುವರು. ಆದರೆ ತತ್ತ್ವವು ಉದಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ, ಅಸಂಬಂಧ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನಂತವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅಸಂಬಂಧ. ಒಂದು ಸ್ಥಳವು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣವೆ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಭಾವನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವರಾಗಿದ್ದು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳಾದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳು, ಅಂತಸ್ತುಗಳು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ.

ಇಂದ್ರ, ವರುಣ ಎಂಬುವು ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲ; ಇವೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಇಂದ್ರ ಈಗ ಇರುವ ಇಂದ್ರನಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಇಂದ್ರ ಮಾಯವಾದ. ಭೂಮಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೋಗಿ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವನು. ಇದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ. ಮಾನವ ಜೀವಿಗಳು ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಆಕ್ರಮಿಸುವ ಕೆಲವು ಪದವಿಗಳು ಅವು. ಅವರು ಕೂಡ ಕಾಲವಾಗುವರು. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಮೃತರು ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಲದೇಶಗಳಾಚೆ ಇರುವ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು, ಎಷ್ಟೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭೌತಿಕ ರೂಪಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆದಿ ಇರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ರೂಪವಾಗುವುದು ದೇಶದ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ ಇದೆ. ಅಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಆಕಾರವನ್ನು ಯೋಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ. ರೂಪ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವೂ ಒಂದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ರೂಪವು ಅನವರತವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲದೇಶಗಳು ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. “ಇಲ್ಲಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲಿರುವುದು” ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅವರೂ ಬದ್ಧರಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಆಗುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಳಯಗಳು ನಿಯಮಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಆಕಾರಗಳನ್ನಿತ್ತು ಅನಂತರ ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹುಟ್ಟಿರುವುದೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಲೇಬೇಕು. ಸ್ವರ್ಗವಿದ್ದರೆ ಇದೇ ನಿಯಮ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸುಖವನ್ನೂ ದುಃಖವು ಛಾಯೆಯಂತೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮರಣವು ಛಾಯೆ. ಅವರೆಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದುವಲ್ಲ. ಅವರೆಡೂ ಬೇರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲ. ಜನನ ಮತ್ತು ಮರಣ, ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖ, ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು- ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ

ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆಬೇರೆ, ಇವೆರಡೂ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುವು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಅಸಂಬಂಧ. ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಒಮ್ಮೆ ಕೆಟ್ಟದರಂತೆ ತೋರುವುದೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒಳ್ಳೆಯದರಂತೆ ತೋರುವುದು. ವಸ್ತುತಃ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ತರತಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ; ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಒಂದೇ ಸ್ನಾಯುಜಾಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದು. ಸ್ನಾಯುಜಾಲಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ತಟ್ಟಿದರೆ ನಮಗೆ ಯಾವುದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನರ ನಿರ್ಜೀವವಾದರೆ ನಮಗೆ ಅದರ ಮೂಲಕ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸುಖವಾಗಲಿ, ಯಾತನೆಯಾಗಲಿ ಇನ್ನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಂದಿಗೂ ಎರಡಲ್ಲ, ಒಂದು. ಒಂದೇ ವಸ್ತು ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಒಂದೇ ದೃಶ್ಯ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನೂ ತರುವುದು. ಮಾಂಸಾಹಾರ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸುಖದಾಯಕ. ಆದರೆ ಕೊಂದ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಯಾತನೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಸುಖ ಕೊಡುವ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಅತೃಪ್ತಿ. ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರುವುದು. ಆದಕಾರಣವೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ದ್ವಿರೂಪತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವರು. ಇದರಿಂದ ಏನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ? ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಸುಖವೇ ಉಳಿಯುವುದು, ದುಃಖವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಕಳೆದ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ನಿರಾಶೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯ ಬೇರೆ ಎಂದು ತೋರಿದರೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ. ಆದರೆ ಇದೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವುದೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವತನಕ ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳದೆ ಇರಲಾರೆ.

ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ಒಂದು ವಾದವು ತೋರಿಕೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದು; ಹೀಗೆಯೇ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವ ಒಂದು ದಿನ ಬರುವುದು' - ಎಂಬ ಈ ವಾದ ತೋರಿಕೆಗೆ ಯುಕ್ತಿಬದ್ಧವಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ! ಆದರೆ ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಷವಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬುವು ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮೊತ್ತ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ದೋಷ ರಾಶಿ ಸುಮಾರು ನೂರರಷ್ಟು ಇದೆ, ಅಷ್ಟೇ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಇದೆ ಎಂದು ಇದು ಊಹಿಸುವುದು. ಈ ದೋಷರಾಶಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಆದರೆ ಇದು ಹೀಗಿದೆಯೆ? ಪ್ರಪಂಚದ ದೋಷ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ, ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ತೋರುವುದು. ಅತಿ ಕೀಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವನು. ಅವನ ಭೋಗವಲಯ ಅತಿ ಕಿರಿದು. ಅದ

ರಂತೆಯೇ ಅವನು ದುಃಖಿಸುವುದು ಕೂಡ ಕಡಮೆ. ಅವನ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ದುಃಖಿಸುವನು. ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟು ಬೇಟೆಗೆ ಅವಕಾಶಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನು ಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತನಾಗುವನು. ಅವನ ಸುಖವೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ದುಃಖ ಕೂಡ. ಅವನ ಜ್ಞಾನ ವಿಶಾಲವಾದರೆ ಅವನ ಸುಖವೂ ವಿಶಾಲವಾಗುವುದು, ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶಾಲವಾಗುವುದು; ಇಂದ್ರಿಯಸುಖ ಬೌದ್ಧಿಕಸುಖವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನವಾಗುವುದು. ಒಂದು ಸುಂದರ ಕವನವನ್ನು ಓದಲು ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದ; ಅವನು ಒಂದು ಗಣಿತ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಉತ್ಸಾಹಭರಿತವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುವನು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನರಗಳು ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ಪದಕೊಡುತ್ತ ಬರುವುವು. ಇದನ್ನು ಕಾಡುಮನುಷ್ಯ ಆಲೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಸರಳವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಟಿಬೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿ ಆಸೂಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮದುವೆ ಎಂಬುದು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಟಿಬೆಟ್ಟಿನವರಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಆನಂದ ತಿಳಿಯದು. ಪರಿಶುದ್ಧಳಾದ ಸತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಾಗಲೀ, ಗುಣವಂತನಾದ ಗಂಡನನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆತ್ಮೀಯ ಆನಂದವಾಗಲೀ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜನರು ಇದನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸತಿಯ ಅಥವಾ ಪತಿಯ ತೀವ್ರ ಆಸೂಯೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆಯುಳ್ಳವರು ಪರಸ್ಪರ ವಂಚನೆಯಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವ ದುಃಖವನ್ನೂ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚನ್ನೂ ಇವರು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಪ್ರಪಂಚದ ಐಶ್ವರ್ಯಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ನಿಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೇ (ಅಮೆರಿಕ) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇತರ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ದುಃಖ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿದೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿದೆ! ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಆಸೆ ಅಷ್ಟು ಉತ್ಕಟವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಲೆಂದು ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಮಹದ್ವೈಶ್ವರ್ಯವಾಗುವುದು. ಸರಳ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸು ಎಂದು ನೀವು ನಿಮ್ಮವನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲಾರಿರಿ; ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಾಜವು ಅವನಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು. ಸಮಾಜದ ಚಕ್ರ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ. ಅದು ವಿಧವೆಯ ಕಣ್ಣೀರಿಗಾಗಲಿ ತಬ್ಬಲಿಯ ಕ್ರಂದನಕ್ಕಾಗಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷಸಾಧನಗಳು ಉತ್ತಮಗೊಂಡಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಜವು ಇತರ ಸಮಾಜಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಕಡಮೆ ಇವೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ದುಃಖವೂ ಕಡಮೆ. ಉತ್ತಮ ಆದರ್ಶವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ಆನಂದಿಸಬಹುದು, ಅಷ್ಟೇ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖ ಪಡಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ನೀವು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವಾದಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಛಾಯೆಯಂತೆ.

ದೋಷಗಳು ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಿರಬಹುದು. ಅದು ಹೌದಾದರೆ ಅದರ ಒಡನೆ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು. 'ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಬೇಗ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ; ಒಳ್ಳೆಯದು ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ' ಎಂದು ನಾನೇಕೆ ಹೇಳಬಾರದು? ಒಳ್ಳೆಯದು ಒಂದರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎರಡರಷ್ಟು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಇದೇ ಮಾಯೆ. ಇದು ಆಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ ನಿರಾಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖಮಯ ಎಂದು ವೇದಾಂತ ಸಾರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಅಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ತಪ್ಪು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದೆ, ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೂವು, ಹಾಲು, ಜೇನು ಮಾತ್ರ ಇವೆ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಭ್ರಾಂತಿ; ಇದಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕನಸು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದುಃಖಮಯ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೂ ತಪ್ಪು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದು ಇವುಗಳ ದ್ವಂದ್ವವೇ ನಾವು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವೇದಾಂತವು, "ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ-ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯತೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ," ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಅರಸುವುದೇ ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಥಮ ಉದ್ದೇಶ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಒಂದೇ ಹಲವು ವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪರ್ಷಿಯನ್ನರ ಹಳೆಯ ಅನಾಗರಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ: 'ಇಬ್ಬರು ದೇವರುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವರು; ಒಳ್ಳೆಯ ದೇವರು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಕೆಟ್ಟ ದೇವರು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವನು.' ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ದೊಡನೆ ಇದರ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮಕ್ಕೂ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಒಂದು ದೇವರು ಮಾಡುವನು, ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ದೇವರು ಮಾಡುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ತೊಂದರೆಯೆಂದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು; ಒಬ್ಬರು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಇದೇನೋ ಬಹಳ ಅನಾಗರಿಕ ಭಾವನೆ-ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ರೀತಿ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದುವರಿದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತತ್ತ್ವವಾದ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಳ್ಳೆಯದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಇದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಾದಿಸುವುದಾದರೆ ಇದೂ ಅಸಮಂಜಸವೇ. ನಮಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಡುವುದೂ ಏಕತೆಯ ನಿಯಮವೇ, ಮತ್ತೆ ಆ ನಿಯಮವೇ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅನರ್ಥಗಳಿಂದ ಹಲವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು.

ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಸುಖಮಯವೂ ಅಲ್ಲ, ದುಃಖಮಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಎರಡರ ಮಿಶ್ರಣ ಎಂದು ತೋರುವುದು. ನಾವು ಮುಂದುವರಿದು ಹೋದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಂದಿ

ಸುವ ಬದಲು ನಾವೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಈ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗುವೆವು. ಜೊತೆಗೆ ವೇದಾಂತವೂ ಪರಿಹಾರದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರುವುದು. ಅದು ದೋಷವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕಂಡಂತೆಯೇ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು; ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಚ್ಚಿಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಇದು ನಿರಾಶಾದಾಯಕವಲ್ಲ. ಆಜ್ಞೆಯವಾದವಲ್ಲ. ಇದು ಒಂದು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಅದನ್ನು ಭದ್ರವಾದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಇಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು. ಮಗುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಸುಮ್ಮನಿರಿಸುವುದಲ್ಲ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಳ್ಳಿನ ಬಟ್ಟೆಕಟ್ಟಿ ಕಾಣದಂತೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಗು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾನು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಯುವಕನ ತಂದೆ ಕಾಲವಾದ. ಅವನು ಬಹಳ ಬಡವ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರು ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಪಾದ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಅವನು ಈ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು: “ಓ, ಇದೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರು ನಮಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡುವುದು” ಎಂದ. ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ ರೇಕನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮುಚ್ಚುವ ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿ ಇದು. ನಮ್ಮ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಅಸಮಂಜಸತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಯುವಕ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಪಾದ್ರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಕೊಟಕ್ಕೆ ಆ ಯುವಕನನ್ನು ಪಾದ್ರಿ ಕರೆದ. ಪಾದ್ರಿಯು ದೇವರು ತನಗೆ ತೋರಿದ ಕರುಣೆಗೆ ಧನ್ಯವಾದ ಅರ್ಪಿಸಿದ. ಯುವಕ ಎದ್ದುನಿಂತು “ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು, ಇದೆಲ್ಲ ದುಃಖ” ಎಂದ. ಪಾದ್ರಿ ‘ಏಕೆ?’ ಎಂದ. “ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ತಂದೆ ಸತ್ತಾಗ ತೋರಿಕೆಗೆ ದುಃಖವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಆಯಿತು ಎಂದಿರಿ. ಈಗ ತೋರಿಕೆಗೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಆದರೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ದುಃಖ” ಎಂದ. ಪ್ರಪಂಚದ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಇದೇ ಮಾರ್ಗ? ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿ, ದುಃಖಿಸುವವರಲ್ಲಿ ದಯೆಯನ್ನು ತಾಳಿ. ಅದನ್ನು ಹೇಗೋ ಮುಚ್ಚಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಡಿ. ಯಾವುದೂ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೇರ ಮಾಡಲಾರದು. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕು.

ಈ ಜಗತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯದರ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದರ ಮಿಶ್ರಣ. ಎಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದುಂಟೋ ಅದನ್ನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಈ ವಿವಿಧತೆಯ ಹಿಂದೆ, ಈ ವಿರೋಧಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಏಕತೆಯನ್ನು ವೇದಾಂತ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು. “ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ” ಎನ್ನುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದೇನು? ಒಳ್ಳೆಯದರ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಂತ ನಿಮ್ಮದೇ ಆದುದೊಂದು ಇದೆ. ಅದೇ ಸತ್ಯ. ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದರ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದರ ಆಚೆ ಇದೆ. ಅದೇ ಒಳ್ಳೆಯದರಂತೆ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನೀವು ನಿಜವಾದ ಆಶಾವಾದಿಗಳು; ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಲ್ಲ. ಆಗ ನೀವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀವು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ

ದರೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ನಿಮಗೆ ನೀವು ಒಡೆಯರಾಗಿ. ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿ; ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಈ ನಿಯಮಗಳಾಚೆ ಹೋಗಿ. ಈ ನಿಯಮ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ನಿಮ್ಮ ಒಂದು ಅಂಶ ಮಾತ್ರ. ನೀವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ದಾಸರಲ್ಲ, ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಿ ನೀವೆಂದಿಗೂ ಬದ್ಧರಾಗಿಲ್ಲ, ಬದ್ಧರಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನಂತವೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸಿದರೂ ಇದು ಸಾಂತವಾದುದು; ಸಿಂಧುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಂದು. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮವೇ ಆ ಸಿಂಧು. ನೀವು ನಕ್ಷತ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರನ್ನು ಮೀರಿರುವಿರಿ. ಅನಂತದೊಂದಿಗೆ ಇವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಇವೆಲ್ಲ ಗುಳ್ಳೆಗಳಂತೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಆಗ ನಿಗ್ರಹಿಸುವಿರಿ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ದೃಶ್ಯವೆಲ್ಲ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಎದ್ದುನಿಂತು “ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ! ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ!” ಎನ್ನುವಿರಿ.

ವೇದಾಂತ ಬೋಧಿಸುವುದೇ ಇದನ್ನು. ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ ರೇಕನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಅನರ್ಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅದು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗಾಯವು ಹೆಚ್ಚು ಕೆರಳಿದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ರೇಕು ಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅದು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜೀವನ ಕಠಿಣ ಸತ್ಯ ಧೀರರಾಗಿ ಇದರ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಎಷ್ಟೇ ಅಭೇದ್ಯ ವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬಲವಾದುದು. ವೇದಾಂತವು ಅಲ್ಪ ದೇವತೆ ಗಳನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ನಿಮ್ಮ ಆದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರರು. ನೀವೇ ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನೀವೇ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವವರು. ನೀವೇ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ‘ಕತ್ತಲೆ’ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೈ ತೆಗೆಯಿರಿ, ಬೆಳಕನ್ನು ನೋಡಿ. ನೀವು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಮಾನರು. ನೀವಾಗಲೇ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಪರಿ ಪೂರ್ಣರು. “ಅನೇಕವನ್ನು ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುವರೂ ಅವರು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಹೋಗುವರು” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ಈಗ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆ ಒಂದನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಕ್ತರಾಗಿ.

ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಇಷ್ಟು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಗಾದ, ದುರ್ಬಲವಾದ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳುವ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ದೃಢವಾಗಬಲ್ಲದು, ಪುನಃ ಪುನಃ ಮರಣ ದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವ ಆ ಏಕದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಮಳೆ ಕೆಳಗೆ ಹಲವು ಪ್ರವಾಹಗಳಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುವಂತೆ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಆ ಒಂದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಾಯೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಇದು ವಿವಿಧವಾಗಿ ರುವುದು. ವಿವಿಧತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಡಿ. ಏಕದಡೆಗೆ ಹೋಗಿ. “ಅವನು ಚಲಿಸುವುದರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇರುವನು. ಅವನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇರುವನು. ಅವನು ವಿಶ್ವ ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು. ಅವನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿರುವನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅತಿಥಿಯೂ ಅವನೇ. ಅವನು ಮನುಷ್ಯ, ಜಲ, ಪ್ರಾಣಿ, ಸಸ್ಯ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನು. ಅವನೇ ವಿಭು. ಬೆಂಕಿಯು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಗಾಳಿಯು

ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಲವು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು.” ಈ ಏಕತೆಯನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಇದು ಸತ್ಯವಾಗುವುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಲ್ಲ. ಆಗ ಎಲ್ಲವೂ ಆಶಾವಾದ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವನು. ಇದೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಆ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಅನಂತನಾದ ಆತ್ಮವು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದರೆ, ಅವನೇಕೆ ವ್ಯಥೆಪಡುವುದು? ದುಃಖಿಸುವುದು? ಆಶುದ್ಧನಾಗಿರುವುದು? ಇಲ್ಲ, ಅವನು ಇವಾವುದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಉಪನಿಷತ್ತು. “ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳಿಂದ ಅವನು ದೂಷಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರ ಆತ್ಮನೂ ದೇಹದ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವುದರ ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಬಾಧಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” ನನಗೆ ಕಾಮಾಲೆ ಬಂದು ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಳದಿಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಯಾವ ಕುಂದೂ ಇಲ್ಲ. “ಅವನು ಏಕ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಳುವವನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲೂ ಇರುವವನು. ಅವನು ತನ್ನ ಏಕವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವನು. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮ ಇದು ಎಂದು ಯಾವ ಋಷಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಂತಿ. ಇತರರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಅಚೇತನದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಚೇತನವನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಏಕವನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಯಾರು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಂತಿ, ಇತರರಿಗೆ ಅಲ್ಲ.” ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವುದು? ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವುದು? “ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಬೆಳಗಲಾರ, ಚಂದ್ರ ಬೆಳಗಲಾರ, ನಕ್ಷತ್ರ ಬೆಳಗದು, ಮಿಂಚು ಪ್ರಕಾಶಿಸದು. ಈ ಬೆಂಕಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಇನ್ನು ಏನು ಹೇಳುವುದು? ಅವನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಅವನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಎರವಲಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವರು, ಅವನು ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಮೂಲಕ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವನು.” ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಂದರ ಉಪಮಾನವಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಆಲದಮರವು ಒಂದು ಬಿಳಲಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಹೇಗೆ ಹಬ್ಬುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರು ನೋಡಿರುವರೋ ಅವರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಭಗವಂತನೇ ಈ ಆಲದಮರ. ಅವನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ. ಅವನೇ ವಿಶ್ವದಂತೆ ಹರಡಿರುವನು. ಅದು ಎಷ್ಟೇ ದೂರ ಹರಡಿದ್ದರೂ ರೆಂಬೆ ಕೊಂಬೆಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ವೇದಗಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸ್ವರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ತಾತ್ವಿಕ ಭಾಗ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಖವು ಈ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದು. ಕೇವಲ ಸ್ಥಳ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ಲೋಕವಿದೆ. “ಪಿತೃಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ

ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ, ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವನು.” ನಾವು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮಂಕಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡುವೆವು. ಗಂಧರ್ವಲೋಕ ವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವರ್ಗವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಪ್ನ; ಒಬ್ಬನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆರಳನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವನು. ಹಿಂದೂಗಳೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ವರ್ಗವೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ. ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ನೆರಳು-ಬೆಳಕುಗಳಂತೆ ನೋಡುವೆವು, ಆದರೂ ಪೂರ್ಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಂಡಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾನವನು ಸತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ವರ್ಗವು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದು. ಮಾನವನ ಆತ್ಮವೇ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದೇವಾಲಯ. ಇದೇ ಎಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಗಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ವೇದಾಂತ. ಬೇರೆ ಯಾವ ಸ್ವರ್ಗಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಸತ್ಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಭಾರತ ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಗುಹೆಯು ತನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೊರಕಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಅನಂತರ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ಇದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನಾನು ಕೆಟ್ಟವನಾದರೆ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವೇ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುವುದು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಇದೇ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ನಾನು ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವವರೆಗೆ ಗುಹೆ, ಅರಣ್ಯ, ಕಾಶಿ ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಸತ್ಯ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವೃಥಾ. ಅದೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಶುಭ್ರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಭಾವವನ್ನು ಪುನಃ ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸುವರು: “ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಯಾರೂ ಅವನ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. ಪರಿಶುದ್ಧ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಗೋಚರಿಸುವನು. ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಹೀಗೆ.”

ರಾಜಯೋಗದ ಮೇಲೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳಿರುವರೋ ಅವರು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಬಹುದು, ಅದು ಬೇರೆ ಯೋಗವೆಂದು ತಿಳಿದು. ನಾವು ಈಗ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವೇ ಮುಖ್ಯ. ಯಾವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೋ, ಯಾವಾಗ ಅವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಶಾಂತಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಅವನು ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವನು. “ಮನಸ್ಸಿನ ಕುದ್ಧ ಆಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಮರ್ತ್ಯನೇ ಅಮೃತನಾಗುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನು

ದೇವರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗುವನು. ಹೃದಯದ ಬಂಧನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭೇದಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮರ್ತ್ಯನು ಅಮೃತನಾಗುವನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಇಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ.”

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ವೇದಾಂತ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾಚ್ಯ ದರ್ಶನಗಳನ್ನು, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹೋರಾಟವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅತೀತವಾಗಿರುವ ಬೇರಾವುದನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ನೀವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕೇಳಿರುವಿರಿ. ಈ ಭಾವನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಪ್ಪು. ಪ್ರಾಚ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿಯದ ಮೂಢರು. ಅದರ ಸತ್ಯಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳು ವರು. ನಮ್ಮ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವು ಕಾಲ ನಕ್ಕು, ಅತ್ತು, ಕೊನೆಗೆ ಸಾಯುವ ಒಂದು ಸ್ಥಳ ಎಂದು ಅವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತವೆ. ನಾವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದುರ್ಬಲರೂ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಸಾಗಿಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದು ಸತ್ಯ ವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ಇಲ್ಲೇ ಇರುವುದು. ಅದೇ ಮಾನವನ ಆತ್ಮ. ಕೇವಲ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯನಷ್ಟೇ ಹಿಂದೂ ಕೂಡ ವ್ಯವಹಾರಕುಶಲಿ. ಆದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಒಬ್ಬನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಹಾರ ಬಟ್ಟೆ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮುಂತಾದು ವನ್ನು ಬಯಸುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವೇ ಜೀವನದ ಸರ್ವಸ್ವ ಎನ್ನುವನು. ಅವನು ಇದ ರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರ. ಅದೇ ಹಿಂದೂವಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಪಂಚಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದೆ. ಅವನು ಅಂತಹ ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಅಮೇರಿಕಾ ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಆಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿ ಇದ್ದರು. ಬಹಳ ಉದಾರ ಹೃದಯ, ಒಳ್ಳೆ ಯವರು, ದೊಡ್ಡ ವಾಗ್ಮಿ, “ಧರ್ಮದಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಬೇರೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಾಗಿ ಏಕೆ ನಿಮ್ಮ ತಲೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ” ಎಂದು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಈ ಉಪಮಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು: “ಇಲ್ಲೊಂದು ಕಿತ್ತಳೆಹಣ್ಣು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇದೆ. ಅದರ ರಸ ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂಡಬೇಕಾಗಿದೆ.” ನಾನು ಅವರನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಸಂಧಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. “ನಾನೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೂ ಹಣ್ಣು ಇದೆ. ನಾನೂ ಅದರ ರಸವನ್ನು ಹಿಂಡ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಹಣ್ಣು ಬೇಕೋ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿಬೇದ ಇರುವುದು. ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಕಿತ್ತಳೆಹಣ್ಣು ಸಾಕು. ನನಗೆ ಮಾವು ಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಗೋ ಬಾಳಿ, ತಿಂದು, ಕುಡಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ನೀವು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಇದೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿಡಿಸುವುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅಂತಹ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಇಲ್ಲ. ಸೇಬು ಹೇಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಾಹ

ಹೇಗೆ ನನ್ನ ನರವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವುದು ಎಂಬುದಿಷ್ಟನ್ನೇ ನಾನು ಕಲಿಯಬೇಕಾದರೆ, ನಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನನಗೆ ವಸ್ತುವಿನ ರಹಸ್ಯ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಅದರ ಸಾರ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಜೀವನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಗುರಿ. ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ಗುರಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜೀವನ. ನೀವು ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾಕ ನರಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು, ಅವು ಹೊರಗಿರುವ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ನನ್ನ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ. ನನಗೆ ಈ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯ, ಸಾರ, ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇನು, ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜೀವನವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ 'ಏಕೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುವೆನು. 'ಹೇಗೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಿಡುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ದೇಶದವನೊಬ್ಬ 'ನಾನು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುವಾಗ, ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಸಿಗರೇಟಿನ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು' ಎಂದ. ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ದೊಡ್ಡದು. ದೇವರು ಅಂಥ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಲಿ. ಆದರೆ ಏಕೆ ಬಾಳಬೇಕು, ಜೀವನ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಇದೇ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದರೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ, ಇದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂದು ನಾನು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಜೀವನದ ಗುರಿ ಏನು ಎಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಿ.”

ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯವಹಾರಚತುರ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಮಾತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರರೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೆಗೆ ಬುಡವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಚತುರರು, ನಾವು ಬೇರೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಚತುರರು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಜನರು ಇರುವರು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮನಸ್ಸುಗಳೂ ಇವೆ. ಪ್ರಾಚ್ಯ ದೇಶದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಬದುಕಿರುವ ತನಕ ಒಂಟಿಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತರೆ ದೇವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುವನೆಂದರೆ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಅನು ಸರಿಸುವನು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಎಲ್ಲೂ ಅನಾಗರಿಕ ಪ್ರದೇಶ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ ದರೆ ಚಿನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವನ್ನೂ ಇದಿರಿಸುವರು. ಬಹುಶಃ ಅವ ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಬಹುದು. ಅದೇ ಜನರು ತಮಗೆ ಒಂದು ಆತ್ಮವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಕೇಳಿರುವರು; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಚರ್ಚಿನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ಪೂರ್ವ ದೇಶದವರು ಕಾಡುಮನುಷ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಬಹಳ ಅಪಾಯ ಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ ಇರುವನು, ಅವನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುವರು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ಅವನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ವ್ಯವಹಾರಚತುರರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು

ಭಾವಿಸುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ನಿಮ್ಮದು ಮಾಯವಾಗುವ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗ. ಅಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ವಾದುದಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತರುವುದು. ಆದರೆ ನನ್ನದು ಶಾಶ್ವತ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ತಪ್ಪು ಎಂದೂ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದೂರಬೇಡಿ. ನನ್ನದೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಧ್ಯವೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನ ನಿಪುಣರಾದರೆ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೆ! ನಾನು ಕೆಲವು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುವೆನು. ಅವರು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯೆ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರರಾಗಿದ್ದರೂ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇಡೀ ಮಾನವಕೋಟಿ ಹೀಗೆಯೇ ನಿಪುಣವಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ಅಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರು ಕುದಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡುವಾಗ, ಮೊದಲು ಒಂದು ಗುಳ್ಳೆ ಮೇಲೇಳುವುದು; ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು, ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು, ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುದಿಯಲು ಆರಂಭವಾಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಒಂದು ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ. ದೇಶಗಳು ಹಲವು ಗುಳ್ಳೆಗಳಂತೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗುವುವು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಏಕತ್ವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕಾಲವೊಂದು ಬರುವುದೆಂದು ನಾನು ಹಾರೈಸುವೆನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಿಪುಣರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣರಾಗುವಂತಹ ಒಂದು ಕಾಲ ಬಂದೇ ಬರುವುದು. ಆಗ ಏಕತೆ, ಏಕತೆಯ ಸಮನ್ವಯ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಾಂಡವವಾಡುವುದು. ಮಾನವರೆಲ್ಲ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಈ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಅಸೂಯೆ ದ್ವೇಷಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಹ ಕಾರದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದ ಮೂಲಕ ಸೇರಲು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಒಂದು ಮಹಾ ಪ್ರವಾಹ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸಾಗರದೆಡೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹುಲ್ಲು, ಕಾಗದಗಳ ಚೂರುಗಳಂತೆ ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕೊನೆಗೆ ಚಿದಾನಂದಸಾಗರವನ್ನು ಸೇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೦. ಆತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ೧೮೯೬ರ ನವೆಂಬರ್ ೫ ರಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ನಾವು ಇದುವರೆಗೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಕಠೋಪನಿಷತ್ತು ಈಗ ಓದಬೇಕೆಂದಿರುವ ಭಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಈಚಿನದು. ಕಠೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಭಾಷೆ ಈಚಿನದು; ಅದರ ಚಿಂತನೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಭಾಷೆ ವೇದಗಳ ಭಾಷೆಯಂತೆ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ. ಸಾರಸ್ವರೂಪವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಎಷ್ಟೋ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ ವೇದದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಕರ್ಮಕಾಂಡ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಈಗಲೂ ಕರ್ಮಕಾಂಡವೇ ಆಗಿದೆ. ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಕಡೆ ತಂದಿರುವರು. ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಇದನ್ನೇ ಬಹುಶಃ ಕಡೆಯ ಉಪನಿಷತ್ತೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಚಿಹ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಲವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳೆಂಬ ಹೂವುಗಳ ಒಂದು ತುರಾಯಿಯಂತೆ ಇರುವುದು, ಇದು. ಆದರೆ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆ ವಿಕಾಸವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ನೀವು ನೋಡಲಾರಿರಿ, ಅವುಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾರಿರಿ. ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು, ಅನೇಕರು ಹೇಳುವಂತೆ, ವೇದಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅತಿ ಪವಿತ್ರ, ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಕಾರಣ ದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅವು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಮೆ ವಿಕೃತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳಿರುವಂತೆ ಕನಿಷ್ಠವಾದ ಭಾವನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾದುದು, ಅಲ್ಲದುದು ಎರಡೂ ಇವೆ. ಅತಿ ಉದಾತ್ತ ಬೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖವಲ್ಲದ ವಿವರಗಳು ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಯಾರಿಗೂ ಅವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಧೈರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಬಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬರುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಹಳೆಯದರಿಂದ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅತಿ ಸಾಧಾರಣ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ಅದ್ಭುತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳಿವೆಯೇನೋ ಎಂದು ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದವು. ಆದಕಾರಣವೇ ಅವು ಅದ್ಭುತ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಧ್ಯಯನವಾದುವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅನಂತರ ಬೆಳೆದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನಾ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಪದ ಇಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದರು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೊಸದೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ವೇದಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರಲಾರರು.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅದು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಆದಕಾರಣ ನಮಗೊಂದು ಅನುಕೂಲತೆ ಯಿದೆ. ನಾವು ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಆಯಾಯ ಕಾಲದ ಮೂಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡ ಬಹುದು. ಅವು ಹೇಗೆ ವೃದ್ಧಿಯಾದವು, ಜಡ ವಾಸ್ತವಿಕ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತರವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದು ಹೇಗೆ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಶಿಖರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ರೀತಿನೀತಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ರುವ ಭಾಷೆಯೂ ಕಷ್ಟವಾದ ಸೂತ್ರಭಾಷೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಆಗಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಬರೆದಿಟ್ಟರು. ಒಹುತಃ ಅವರು ತಾವು ಹೇಳುವ ವಿಷಯಗಳು ಆಗಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಷ್ಟ ಬರುವುದು. ಈಗ ಆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವು ದೊಂದರ ಅರ್ಥವೂ ನಮಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪೂರ್ವ ಸಂಪ್ರ ದಾಯವು ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಇದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ರೂಪ ವನ್ನು ತಾಳಿದೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಹೊಸಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಅವು ಪುರಾಣ ಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಲೆ ಕಾವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನಾಂಗದ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆ ತೋರುವುದು. ಅವರು ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವ ವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಳುವುದನ್ನು ಅವರು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತಪ್ಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವರು. ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಗಹನಭಾವನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು; ಬಾಹ್ಯಸಾತ್ವಂತತ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠತರ ಭಾವನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಇದರಂತೆಯೇ ಹಿಂದೂ ದರ್ಶನ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಹಲವು ದೇವರು ಗಳು ಒಬ್ಬ ದೇವರಿಗೆ ಎಡೆಕೊಟ್ಟವು. ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಒಂದು ದೇವರ ವಿರುದ್ಧವೂ ದಂಗೆ ಎಳುವರು. ಹಲವು ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಸಹಿ ಸದೆ ಇರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಒಬ್ಬನು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಹಿಸಲು ಅಸದಳವಾಯಿತು. ನಮಗೆ ಮೊದಲು ತೋರುವ ಭಾವನೆಯೇ ಇದು. ಈ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆದು ತನ್ನ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು. ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಎಲ್ಲಾ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಭಾವನೆ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಗೆ ಏರಿದಾಗ ದೇವರನ್ನು ಪದಚ್ಯುತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಸಾಕಾರದೇವರು ಮಾಯವಾಗುವನು; ನಿರಾಕಾರದೇವರು ಬರುವನು. ದೇವರೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ; ಆತ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನಾಳುವ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದರೂ ಅವ ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವನು, ವಿಶ್ವ ವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು. ಸಾಕಾರ ದೇವರಿಂದ ನಿರಾಕಾರ ದೇವರಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾನವ ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ನಿರಾಕಾರ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯದೆ ಬಿಡುವುದು ಯಕ್ತಿಯುಕ್ತ

ವಲ್ಲ. ಸಾಕಾರವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಯವಾಗಿ, ಅವನೊಂದು ನಿರಾಕಾರ ತತ್ತ್ವವಾಗುವನು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಘಟನೆ. ತತ್ತ್ವವು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇದೆ. ಎರಡು ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗಿ ತತ್ತ್ವವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಸಾಕಾರದೇವರು ನಿರಾಕಾರನಾಗುವನು, ಸಾಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಿರಾಕಾರನಾಗುವನು. ಅನಂತರ ನಿರಾಕರ ದೇವರು ಮತ್ತು ನಿರಾಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕ್ರಮೇಣ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಈ ಎರಡು ಒಂದಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕೊನೆಯ ಬೋಧನೆಯೇ “ತತ್ತ್ವಮಸಿ.” ಸನಾತನ ಆನಂದಮಯ ತತ್ತ್ವ ಒಂದೇ; ಅದು ಅನೇಕದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ದಾರ್ಶನಿಕರು ಅನಂತರ ಬಂದರು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಕೆಲಸ ಪೂರೈಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದುದನ್ನು ದಾರ್ಶನಿಕರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಅವರಿಗೆ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದುವು. ಅವರು ವಿವರಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಈಗ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಏಳುವುವು. ಒಂದು ಸನಾತನತತ್ತ್ವ ಹಲವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಒಂದು ಹೇಗೆ ಅನೇಕವಾಗುವುದು? ಇದು ದೋಷ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಹಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವುದು ಏತಕ್ಕೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಆದರೆ ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಈಗ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಹಂತದಿಂದ ನಾವೇಕೆ ಅಸುಖಿಯಾಗಿರುವೆವು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ತಾತ್ತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇಳುವೆವು ‘ಏಕ ಹೇಗೆ ಅನೇಕವಾಗುವುದು’ ಎಂದು. ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉತ್ತರವೇ ಮಾಯಸಿದ್ಧಾಂತ. ಅದು ಹೇಳುತ್ತದೆ: ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಏಕ ಅನೇಕವಾಗಿಲ್ಲ, ಅದು ತನ್ನ ಯಾವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ವೈವಿಧ್ಯ ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗೆ, ಮಾನವ ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅವನು ನಿರ್ಗುಣ. ದೇವರು ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗೆ ಸಾಕಾರನು, ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅವನು ನಿರಾಕಾರನು.

ಈ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ಹಂತಗಳಿವೆ. ತಾತ್ತ್ವಿಕರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಭಿನ್ನಮತಗಳಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ತಾತ್ತ್ವಿಕರಲ್ಲೂ ಈ ಮಾಯಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅನೇಕರು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಪ್ರವೃದ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬರದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದ್ವೈತಿಗಳಿರುವರು. ಅವರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಕುರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಅವರು ಅದನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರು: “ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ನಿಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆ ಕೇಳಲು ನಿಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಇದು ದೈವೇಚ್ಛೆ. ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಗಬೇಕು. ಮಾನವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಮುಂಚೆಯೇ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು, ನಮಗೆ ಏನು ಇರಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಆನಂದಿಸಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೆಲ್ಲಾ ಆಗಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದುಃಖ

ಬಂದರೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕು. ಇದು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ವೇದ ಹೇಳುವುದರಿಂದ.” ತಮಗೆ ಅನುಕಾಲವಾದ ವೇದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯಿತ್ತು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನು ಜನರ ಮೇಲೆ ಹೇರಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಾಯಾಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಇದ್ದರೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಅವರು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಭಗವಂತನ ದೇಹದಂತೆ ಎನ್ನುವರು. ದೇವರೇ ಪರಮಾತ್ಮ; ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಒಡೆಯ. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗಳು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಂಕೋಚವಾಗುವರು. ಒಬ್ಬನು ಏನಾದರೊಂದು ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಆತ್ಮ ಸಂಕುಚಿತವಾಗುವುದು. ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡ ಉಡುಗುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಆತ್ಮ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವುದು. ಮಾನವನು ಸ್ವಭಾವತಃ ದಿವ್ಯ ಎಂಬುದು ಮಾನವನ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲ ಹಿಂದೂ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಭಾವನೆ. (ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆ ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.) ಮಾನವನ ಆತ್ಮ ಏನಾ ದರೂ ಆಗಿರಲಿ, ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಸಂಬಂಧ ಏನಾದರೂ ಇರಲಿ, ಅದು ಸ್ವಭಾ ವತಃ ಶುದ್ಧವಾದುದು, ಪೂರ್ಣವಾದುದು ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಜನರೂ ನಂಬುವರು. ಯಾವ ತತ್ತ್ವವಾಗಲಿ, ಧರ್ಮವಾಗಲಿ ಇದನ್ನು ನಂಬದೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪುರಾಣ ಗಳು ರೂಪಕಗಳ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವದ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಅದರ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆನಂದ, ಶಕ್ತಿ, ದುಃಖ, ದುರ್ಬಲತೆ ಅಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಈ ದುಃಖ ಬಂದಿದೆ. ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪಾಪಪುರುಷ, ಸೈತಾನ್, ಅಹಿಮಾನ್ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ, ಈ ದೋಷ ಹೇಗೆ ಬಂತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಇತರ ಧರ್ಮಗಳು, ದೇವರು ಮತ್ತು ಸೈತಾನ್ ಈ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಮಿಶ್ರಮಾಡುವುವು. ಆ ದೇವರು ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೆಲವರನ್ನು ಸುಖಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ದುಃಖಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವನು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆಲೋಚನಾಪರರು ಮಾಯಾಸಿದ್ಧಾಂತ ಮುಂತಾದವನ್ನು ತರುವರು. ಆದರೆ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಈಗ ವಿವರಿಸಬೇಕಾ ಗಿದೆ. ಈ ತತ್ತ್ವ ಭಾವನೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಯುಕ್ತಿಯ ಕಸರತ್ತು, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಅಂಗಸಾಧನೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ರಾಶಿ ಯಿಂದ ಎದ್ದ ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಉಜ್ವಲವಾದ ಒಂದು ಚಿಂತನೆ ನನಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಮಾನವನು ಪವಿತ್ರಾತ್ಮನು, ಪವಿತ್ರತೆಯ ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಎಂಬುದೇ ಆ ಚಿಂತನೆ.

ಮತ್ತೇನು ಬಂದರೂ ಅದಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಸ ಎನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ. ಪವಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ಬೇರೊಂದರ ಆರೋಪವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಪವಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವ ಎಂದೂ ನಾಶವಾಗುವು ದಿಲ್ಲ. ಅತಿ ನೀಚನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತ್ಯುತ್ತಮನವರೆಗೆ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದೆ. ಅದನ್ನು

ನಾವು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ತಾನೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಅದು ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಒಣಗಿದ ಸೌದೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚಕಮುಕಿ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಯಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದಿನವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಘರ್ಷಣೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯ ಸ್ವಭಾವ. ಇವು ಗುಣಗಳಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೊಸದಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದು ನಾಶವಾಗಲೂಬಹುದು. ಆತ್ಮವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿದೆ, ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿದೆ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವೇ ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವ, ಆಜನ್ಮಸಿದ್ಧಹಕ್ಕು. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಮಂದವಾಗಿಯೋ ತೀವ್ರವಾಗಿಯೋ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದರ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಮರಣವೂ ಆ ನೈಜ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಜನನ ಮರಣ ಬಾಳು ಅಳುವು ಉನ್ನತಿ ಅವನತಿ ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದ (ಸತ್) ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಅಜ್ಞಾನದಂತಾ ಗಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಂತಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾದರೂ ಅದೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಸಾರವಾದ ಚಿತ್ತಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ. ಭೇದ ವಸ್ತುತಃ ಇಲ್ಲ, ತರತಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಂಟು. ನಮ್ಮ ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಹರಿ ದಾಡುವ ಕುದ್ರತಮ ಕೀಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಪಂಚದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನ ದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತರತಮದಲ್ಲಲ್ಲದೆ ವಸ್ತುತಃ ಅಲ್ಲ. ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಅತಿ ಹೀನ ವಾದ ಆನಂದವು ಕೂಡ ಆತ್ಮ ಸಾರವಾದ ಆ ಪರಮಾನಂದದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಆತ್ಮಂತ ದ್ವೈಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವೇದಾಂತದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆಯೇ ಇದು, ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಇದನ್ನೇ ಸಾರುವುದು ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮ ವನ್ನು ನಾನಿನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿ ರುವುದೇ ಈ ಒಂದು ವಿಶ್ವಭಾವನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೈಬಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ: ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆ್ಯಡಮ್‌ನ ಅವನತಿಯ ರೂಪಕ ಕಥೆ ನೋಡಿ. ಪ್ರಥಮ ಮಾನವ ಆ್ಯಡಮ್ ಪರಿ ಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಹೀನ ನಡತೆಗಳಿಂದ ಅವನ ದಿವ್ಯತೆ ಅನಂತರ ಮಂಕಾಯಿತು. ಈ ರೂಪಕ ಕಥೆಯಿಂದ ಆದಿ ಮಾನವ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಅಶುದ್ಧತೆಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು. ಆ ದಿವ್ಯತೆವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅನಂತರ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮದ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯೆಲ್ಲ ಇದೇ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೂ ಕೂಡ ಆ್ಯಡಮ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯಲು ಮಹಮ್ಮದನು ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಇದ ರಂತೆಯೆ ಬೌದ್ಧರೂ ಕೂಡ. ಈ ಸಾವೇಕ್ಷ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾದ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಅವರು ನಂಬುವರು. ಇದೂ ವೇದಾಂತಿಗಳ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿಯೆ. ಕಳೆದುಹೋದ ನಿರ್ವಾಣ ಸ್ಥಿತಿ

ಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯುವ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಂತಿವೆ. ಯಾವುದು ಆಗಲೇ ನಮ್ಮದಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಪಡೆಯಲಾರರು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾರಿಗೂ ಋಣಿಗಳೆಲ್ಲ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ. ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವೇದಾಂತ ತಾತ್ವಿಕರೊಬ್ಬರು ಇದನ್ನೇ “ಸ್ವಾರಾಜ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ” ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಒಂದು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಆ ರಾಜ್ಯ ನಮ್ಮದು. ನಾವು ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ. ನೀವು ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಎಂದು ಮಾಯಾವಾದಿ ಹೇಳುವನು. ಇದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ.

ನಮಗೆ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯ ವಿತ್ತು. ನಾವು ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವೆವು ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಪುನಃ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಹಲವರು ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕೆಲವು ವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಕೆಲವು ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಮುಡುಪು ಕೊಡಬೇಕು, ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತರಬೇಕು ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅತೀತನಾದವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನೀವು ಆರ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಅವನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದರೆ ಪುನಃ ನೀವು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು ಎನ್ನುವರು. ನೀವು ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ಇಂತಹ ವಿವಿಧ ಸಲಹೆಗಳೆಲ್ಲ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿವೆ. ನೀವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಇವೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಕೊನೆಯ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉಪದೇಶವೆಂದರೆ ನೀವು ಅಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು. ನೀವು ಯಾವ ವ್ರತನಿಯಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮನಿಸ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನು ನೀವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಏಕೆ ಹೋಗಬೇಕು? ನೀವಾಗಲೇ ಪರಿಶುದ್ಧರು, ಮುಕ್ತರು. ಮುಕ್ತರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ನೀವು ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಮುಕ್ತರಾಗುವಿರಿ; ಬದ್ಧರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಬದ್ಧರಾಗಿಯೇ ಇರುವಿರಿ. ಅತಿ ಧೀರನುಡಿಗಳಿವು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅತಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಈಗ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ನೀವು ಮನನ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ, ನಾನೇನು ಹೇಳಿರುವೆನೋ ಅದು ಸತ್ಯವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ನೀವು ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಕ್ತರಾಗಲಾರಿರಿ. ಮೊದಲು ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ನೀವು ಮೊದಲು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾವುದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ

ಮಾಡುವುದು? ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದು ಎಂದಿಗೂ ಬದ್ಧವಾಗಲಾರದು. ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೆಂಬುದೊಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಮಾತ್ರ.

ಎರಡರಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಿರಿ? ಆತ್ಮವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು, ಸಾಂತದಲ್ಲಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವಂತಹದು ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಯಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಆತ್ಮವು ಎಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಮುಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳುವುದೊಂದು ಭ್ರಾಂತಿ. ನಾವು ಮುಕ್ತ ರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆತ್ಮವು ಎಂದಿಗೂ ಬದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ನಿರ್ಣಯವಾಗು ವುದು. ಇದು ಅನ್ಯಥಾ ಇರಲಾರದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಯಾವುದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು. ಅಂದರೆ ಹೊರಗಿರುವ ಯಾವುದೂ ಆತ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕಾರಣದಂತೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲಾರದು. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲೇ ಮಹಾ ಚಿಂತನೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಆತ್ಮವು ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಬಹುದಾದರೆ, ಅದು ಯಾವ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದು ಎಂದು ಒಪ್ಪುವವರೆಗೆ, ಆತ್ಮನ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾರೆವು. ಸಾವು ಎಂಬುದು ಬಾಹ್ಯಕಾರಣದಿಂದ ಉಂಟಾ ಗುವ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮ. ನಾನು ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೆ ಹೊರಗಿರುವ ವಿಷವು ನನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆತ್ಮವು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ ವಾಗಿದ್ದರೆ, ಯಾವುದೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಲಾರದು, ಅದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗದು ಎಂಬುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅಮೃತತ್ವ ಆನಂದ ಇವೆಲ್ಲ, ಆತ್ಮವು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮೀರಿದ್ದರೆ, ಮಾಯೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಿರಿ? ಮೊದಲನೆಯದು ಮಿಥ್ಯೆ ಎನ್ನಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಎರಡನೆಯದು ಮಿಥ್ಯೆ ಎನ್ನಿ. ನಿಜವಾಗಿ ನಾನು ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಮಿಥ್ಯೆ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಇದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ; ಆದರ್ಶದೊಂದಿಗೆ ಇದು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾನು ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಬಂಧನವು ಸತ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ವಾದವು ಎಲ್ಲ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಎರಡು ಪಕ್ಷ ಗಳಿವೆ: ಒಬ್ಬರು “ಆತ್ಮವಿಲ್ಲ, ಆತ್ಮವೆನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ; ಕಣಗಳ ನಿರಂತರ ಚಲನೆ ದೇಹದ ಮತ್ತು ಮೆದುಳಿನ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಈ ಕಣಗಳ ನಿರಂತರ ಚಲನೆಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು” ಎನ್ನುವರು. ಇದೇ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಬೌದ್ಧದಾರ್ಶನಿಕರಿದ್ದರು. ಅವರು ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀವು ಒಂದು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಂಜನ್ನು

ಹಿಡಿದು ವೇಗವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ, ಬೆಂಕಿಯ ವೃತ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಬೆಂಕಿಯ ವೃತ್ತ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಪಂಜು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳ ರಾಶಿ. ಅವು ವೇಗವಾಗಿ ಚಲಿಸುವಾಗ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆತ್ಮದ ಒಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದವರು, “ಚಿಂತನೆಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದರಿಂದ ಭೌತವಸ್ತುವೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ನಿಜ ವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ” ಎನ್ನುವರು. ಹೀಗೆ, ಆತ್ಮವು ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಒಂದು ಪಕ್ಷವು ಹೇಳಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷವು ಭೌತವಸ್ತುವು ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ನೀವು ಯಾವ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತೀರಿ? ನಾವೇನೂ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಭೌತವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸು ತ್ತೇವೆ. ಇಬ್ಬರ ವಾದಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಯಾದವು. ಆತ್ಮನ ಪಕ್ಷವಾದ ವಾದವು ಹೆಚ್ಚು ಬಲ ಯುತವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭೌತವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಏನೆಂದು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವು ಮಾತ್ರ, ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ತನ್ನಿಂದ ಹೊರಗೆ ವಸ್ತು ವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲವನನ್ನು ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ತಮ್ಮಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಲಾರರು. ಆದಕಾರಣವೇ ಆತ್ಮನ ಕಡೆ ವಾದವು ಹೆಚ್ಚು ಬಲವಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ದಾಗಿ ಆತ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು, ಜಡವಾದವು ವಿವರಿಸಲಾರದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಜಡವಾದಿಯ ವಿವರಣೆ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ನೀವು ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೂ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿದರೆ, ಅವು ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುವುವು. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕೂಡ ಆತ್ಮನ ಸಹಜ ಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ, ಆದರೆ ಅದು ಜಟಿಲವೂ ಹೆಚ್ಚು ತಾತ್ವಿಕವೂ ಆದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಮೊದಲ ನೆಯದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನುವರು, ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಎರಡನೆಯದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನು ವರು. ನಾವೇನೂ ಎರಡನೆಯ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸುತ್ತೇವೆ, ನಮ್ಮ ಬಂಧನ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಾವು ಬದ್ಧರಲ್ಲ, ಆಗಲೇ ಮುಕ್ತರು ಎಂಬುದೇ ವೇದಾಂತವು ನೀಡುವ ಪರಿಹಾರ. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾವು ಬದ್ಧರೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು, ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಕೂಡ ಅಪಾಯಕರ, ತಪ್ಪು, ಮನಸ್ಸಿನ ಭ್ರಾಂತಿ. “ನಾನು ಬದ್ಧ”, “ನಾನು ದುರ್ಬಲ”, “ನನಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಅದೊಂದು ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ, ನಿಮಗೆ; ಮತ್ತೊಂದು ಬಂಧನ ನಿಮಗೆ ಒದಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಡಿ, ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಬೇಡಿ. ಕಾಡಿ ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ, “ಶಿವೋಹಂ” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹುಲಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಲ್ಲಲು ಎಳೆದುಕೊಂಡುಹೋಯಿತು. ನದಿಯ ಆತ್ಮ ಕಡೆ ಇದ್ದ ಜನರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವತನಕ ಅವನ ಶಿವೋಹಂ ಎಂದು ಹುಲಿಯ ದವಡೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ರಿರುವರು. ಅವರನ್ನು ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗಲೂ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ದವರು ಇರುವರು. “ನಾನು ಅವನೆ, ನಾನು ಅವನೆ, ನೀನು ಕೂಡ ಅವನೇ, ನಾನು

ಶುದ್ಧ ಮುಕ್ತ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ವೈರಿಗಳು ಕೂಡ. ನೀವು ಅವನೇ, ನಾನೂ ಅವನ” ಎನ್ನುವವರು ಇರುವರು. ಇದು ಧೀರನ ಸ್ಥಿತಿ. ದ್ವೈತಿಗಳ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ಅಮೋಘವಾದ ಅದ್ಭುತ ಸತ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ, ನಾವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ, ಪ್ರೀತಿಸುವ ದೇವರ ಭಾವನೆ ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಭಾವನೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸಮಾಧಾನ ಆಪೀಮು ಸೇವನೆಯಿಂದಲೂ ಬರುವುದು. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ವೇದಾಂತ. ಕೊನೆಗೆ ಇದರಿಂದ ದುರ್ಬಲತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಇಂದು ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಶಕ್ತಿ. ದುರ್ಬಲತೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ದುಃಖಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ವೇದಾಂತ. ದುರ್ಬಲತೆಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಕಾರಣ. ನಾವು ದುರ್ಬಲರಾದುದರಿಂದ ದುಃಖಗಳಾಗಿರುವವು. ನಾವು ದುರ್ಬಲರಾದುದರಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ಕದಿಯುತ್ತೇವೆ, ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇವೆ, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ದುರ್ಬಲರಾದುದರಿಂದ ವ್ಯಥೆಗೀಡಾಗುತ್ತೇವೆ, ಸಾಯುತ್ತೇವೆ; ನಮ್ಮನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ನಮಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲ, ವ್ಯಸನವಿಲ್ಲ. ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ನಾವು ದುಃಖಿಗಳು. ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿ; ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದೆ, ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಚರ್ಚೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಯುಕ್ತಿಯ ಶ್ರಮಸಾಧನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸರಳವಾದ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತವು ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲೂ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ದ್ವೈತವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು. ಏಕೆಂದರೆ ಜನರು ಪರಮಸತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲ, ಜಟಿಲವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಿದರು. ಅನೇಕರನ್ನು ಅದ್ಭುತ ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ನೈಯಾಯಿಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸಿದುವು. ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇದು ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ತತ್ತ್ವದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವರು ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಅನೀತಿ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲತೆಗಳು ಉಂಟಾಗುವವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಪರಿಹಾರವೇ ಇದು ಎಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಜೀವವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವ ಅಮೃತ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಜನರು ಬಚ್ಚಲಿನ ನೀರನ್ನು ಏಕೆ ಕುಡಿಯಬೇಕು? ಅವರೆಲ್ಲ ಪರಿಶುದ್ಧರು ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಏಕೆ ಬೋಧಿಸಬಾರದು? ಹುಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಸಂತರಿಗೂ-ಪಾಪಿಗಳಿಗೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಪುರುಷರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲಿರುವವನಿಗೂ, ಬೀದಿಯ ಕಸವನ್ನು ಗುಡಿಸುವವರಿಗೂ ಇದನ್ನು ಏಕೆ ಸಿಡಿಲಿನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಬಾರದು?

ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಅಸಾಧ್ಯ ಸಾಹಸವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಅನೇಕರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ, ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂದೋ ಅಥವಾ ಉಪವಾಸದಿಂದ ನರಳಿಯೋ ನಾವು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಈಗ ಸೇವಿಸಲು ಅಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವೆವು. ನಾವು ಬಾಲ್ಯಾರಭ್ಯ ದುರ್ಬಲಕಾರಕ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆವು. ತಮಗೆ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಜನರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಂಜದವರು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ. ಇದು ಬರಿಯ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಕೂಡ. ಸೈತಾನನಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಧರ್ಮ ಸರ್ವನಾಶವಾಯಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಜನರು ಇಲ್ಲಿ (ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ) ಇರುವರು. ಸೈತಾನನಿಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿರುವರು. ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುವವರಿಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಬದುಕಬಲ್ಲೆವು? ನಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದು ಅಭ್ಯಾಸ. ಹೀಗೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಯಾರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೈಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ಹಳೆಯ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ! ಅದು ಈಗ ಎಷ್ಟೇ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ನಾವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವ ಒಂದು ಸಮಯ ಬಂದೇ ಬರುವುದು. ಆಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯದಿಂದ “ನಾನು ಈಗ ಮುಕ್ತ, ಹಿಂದೆಯೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವೆ” ಎನ್ನುವೆವು. ವೇದಾಂತದಿಂದ ಈ ಅದ್ವೈತ ಭಾವನೆ ಉದಯಿಸುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಾಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭಾವನೆ ಇದೊಂದೇ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಾಳೆ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಈ ಭಾವನೆ ಮೊದಲು ಹಿಬ್ಬುಗಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತೋ ಅಥವಾ ಧ್ರುವದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸತ್ಯ; ಸತ್ಯ ಸನಾತನವಾದುದು. ಇದು ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ದೇಶದ ವಿಶೇಷ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲ. ಈ ಸತ್ಯ, ಮನುಷ್ಯ, ಮೃಗ, ದೇವತೆ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸೇರಿದುದು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ. ಜೀವನವನ್ನೇಕೆ ದುಃಖಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಿರಿ? ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಪಾಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಜನರಿಗೆ ಏಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ. ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನರು ತಮ್ಮ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಾದರೆ ನಾನು ಹತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆಯಲು ಸಿದ್ಧ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತೊರೊರಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಜನರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೆ ಅವರು ಅಂಜುವರು. “ಈ ತತ್ತ್ವವು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ; ನಮ್ಮಂತಹ ಬಡ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧದ ಅಂಜಿಕೆ ಇರಲೇಬೇಕು, ಆಚಾರ ಇರಬೇಕು” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳುವರು.

ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಲ ದ್ವೈತಭಾವನೆ ಆಳಿದೆ. ಅದರ ಫಲವೇ ಇದು. ಬೇರೊಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ಎಲ್ಲರೂ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ

ಸಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶತಶತಮಾನಗಳು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಇಂದಿನಿಂದ ಏತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಾರದು? ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳಿ ದರೆ ಒಂದು ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ.

ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಇದು: “ನಾನೇ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆನಂದಮಯ ಎನ್ನುವದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾರೆ”. ಅದು ನಿಜ, ಆದರ್ಶ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಠಿಣವೇ. ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಮಗುವೂ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿರುವ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುವುದು. ಅದು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುವುದು ತಪ್ಪೆ? ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದರೆ ಸುಲಭವಾಗುವುದೇ? ಅಮೃತ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆ ಹರಿಯುವುದೇ? ತಕ್ಷಣ ನಾವು ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ, ದುರ್ಬಲತೆಗೆ ಮತ್ತು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗೆ ವಶರಾಗುವುದರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಹಿತವಾಗುವುದೇ?

ದ್ವೈತತ್ವದ ಹಲವು ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಮಾನವರನ್ನು ದುರ್ಬಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ನಾನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೈಹಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಮಾನಸಿಕ ವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ- ಬಾಲಕರನ್ನೂ ನಾನು ಈ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ: ನೀವು ಬಲಾಢ್ಯರಾಗಿರು ವಿರಾ? ಬಲಾಢ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ? ಸತ್ಯ ಒಂದೇ ಬಲವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸತ್ಯವೊಂದೇ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸತ್ಯದ ಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಬಲಾಢ್ಯರಾಗಬಹುದು. ಬಲಶಾಲಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸೇರಲಾರರು. ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸು ವುದೋ, ಮಂಕು ಕವಿದವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೋ, ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ರಹಸ್ಯವಾದ ಮೌಢ್ಯ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೋ, ಅದನ್ನು ನಾನು ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಅಪಾಯಕರ. ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಭಾವನೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಜಾಡ್ಯದಂತೆ; ಅದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು; ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಅದರಂತೆ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗದಷ್ಟು ಮನಸ್ಸು ದುರ್ಬಲವಾಗುವುದು. ನಮಗಿಂದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಶಕ್ತಿ. ಭವ ರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧ ಶಕ್ತಿ. ಶ್ರೀಮಂತರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ದೀನರಾದವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿರೂಪದ ಔಷಧಿಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾವಂತರ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯೇ ಔಷಧಿ. ಪಾಪಿ ಗಳು ಇತರ ಪಾಪಿಗಳ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಬೇಕು. ಅದ್ವೈತಭಾವನೆ ಶಕ್ತಿ ಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾರದು; ಅದರಷ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತಾವುದೂ ನೀತಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರದು. ನಾವೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೊಣೆಗಾರರಾದಾಗ ಮಾತ್ರ

ನಮಗೆ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನೀವು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತೀರಿ? ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವನ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ನೀವು ಏನಾದರೂ ಆಗಿರಿ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಾಗಿಯಾದರೂ ನೀವು ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಬೇಕು. ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಇಡೀ ಶೀಲ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ನಾವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಎಂದು ಹೊಣೆಗಾರರಾಗುವೆವೊ ಆಗ ನಮ್ಮ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ನಾವು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ಸೆಳೆಯದೆ ಇರುವಾಗ, ದೂರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೆವ್ವವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಾಕಾರ ದೇವರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ, ನಾವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೊಣೆಗಾರರಾದಾಗ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಶೀಲದ ಭವ್ಯ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರುವೆವು. ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಹೊಣೆ. ನಾನೇ ನನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ನಾನೇ ನನ್ನ ಕೆಟ್ಟದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನಾನು ನಿತ್ಯ-ಶುದ್ಧ-ಮುಕ್ತಸ್ವಭಾವದವನು. ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. “ನನಗೆ ಅಂಜಿಕೆ ಮರಣಗಳಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಲ್ಲ, ಮಿತ್ರಶತ್ರುಗಳಿಲ್ಲ, ಸಹೋದರರಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪನು. ನಾನೆ ಶಿವ, ನಾನೆ ಶಿವ. ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳಿಂದ, ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಂದ ನಾನು ಬದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಯಾಗಾದಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾರವು. ನನಗೆ ಹಸಿವು ದಾಹಗಳಿಲ್ಲ. ದೇಹ ನನ್ನದಲ್ಲ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭ್ರಾಂತಿ ಮತ್ತು ನಾಶ ಇವಾವುವೂ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ, ಶಿವೋಽಹಂ”.

ಇದೊಂದೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಬೇಕೆನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ. ನಾವು ಪವಿತ್ರರೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು, ಇತರರಿಗೂ ಅವರು ಪವಿತ್ರರೆಂದು ಬೋಧಿಸುವುದು, ಇದೊಂದೆ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ದಾರಿ. ನಾವು ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದು. ಯಾರು ಮೊದಲು ಹಿಂಜರಿಯುವರೋ ಅವರು ಬರಬರುತ್ತಾ ಧೀರರಾಗುವರು. ಸತ್ಯವು ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ, ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸುವವರೆಗೆ ಆ ವಾಣಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿ ತಗ್ಗುವುದು; ಅಜ್ಞಾನದ ಹೊರೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಅಂಧಕಾರವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಆ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯೊಂದೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಒಂದು ಸಮಯ ಬರುವುದು.

೧೧. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ

(೧೮೯೬ನೆಯ ಜನವರಿ ೧೯ರಂದು ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಹೂವುಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿವೆ; ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ; ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾನಾ ವರ್ಣಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿವೆ; ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಮಾನವನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಇವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಉತ್ತುಂಗ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳು, ಸಾಗರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾನದಿಗಳು, ಅಸೀಮ ಮರುಭೂಮಿ, ಅನಂತಸಾಗರ, ತಾರಾಖಚಿತ ಗಗನ-ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ, ಭವ್ಯವಾಗಿವೆ; ಭಯ-ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಎನ್ನುವ ಬಾಹ್ಯವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಮಾನವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ “ಇವೇನು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದ್ದಿವೆ. ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವ-ಕೃತ ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲೂ “ಇವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುವು? ಅಸ್ತಿನಾಸ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ, ಕತ್ತಲೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಯಾರು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದರು? ಹೇಗೆ? ಯಾರಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದವು. ಈಗಿನವರೆಗೂ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಕೋಟ್ಯಂತರ ವೇಳೆ ಅವಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೊಂದು ಉತ್ತರವೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಿದ್ದವು. ಸತ್ಯವು ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತ ಬರುವುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಇವಕ್ಕೆ ಇತ್ತ ಉತ್ತರಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಆಧುನಿಕ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗದಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಆಗಲೇ ಬಗೆಹರಿದಿರುವುದು ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದಂದರೆ ಆಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಕಾಲವಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಸಾಗರ ನದಿ ಗಿರಿ ನಗರ ಗ್ರಾಮ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿ ವೃಕ್ಷ ಪಕ್ಷಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಮ್ಮ ಪೃಥ್ವೀಮಾತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳಾವುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ? ಈ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸೋಣ. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ? ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗಿಡವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನು ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಕೊಂಚ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಸಿಯಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವನು. ಕ್ರಮೇಣ ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆದು ಅದು ಒಂದು ಭೀಮವೃಕ್ಷವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಅದು ಬೀಜವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯುವುದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ವೃತ್ತ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಬೀಜದಿಂದ ಒಂದು ಮರವಾಗಿ ಪುನಃ ಬೀಜದಲ್ಲೇ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಅದು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಂದು, ಬೆಳೆದು, ಮುಂದಿನ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟು ಸಾಯುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರು ಕೂಡ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕೆಲವು

ಬೀಜದಿಂದ, ಮೂಲ ಶಾಕೆಯಿಂದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಾರದಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬೆಳೆದು ಸೂಕ್ಷ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಸುಂದರ ರವಿಕಿರಣದಿಂದ ಮಿನುಗುತ್ತಿರುವ ಮಳೆಯ ಹನಿಯು ಸಾಗರದಿಂದ ಆವಿಯಂತೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮೇಲೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮಳೆಹನಿಯಾಗಿ, ಈಗ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರುವ ಹನಿಯಂತೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಅದು ಪುನಃ ಆವಿಯಾಗುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಮಹಾ ಪರ್ವತಗಳು ಹರಿಯುವ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ರಾಶಿಗಳ ಮತ್ತು ನದಿಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಧೂಳಿಯ ಕಣಗಳಾಗಿ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಗರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪದರ ಪದರಗಳಾಗಿ ಹರಡಿ, ಬಂಡೆಯಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಸಲ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಎಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಪುನಃ ಅವು ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಧೂಳಿಯ ಕಣಗಳಾಗುವುವು. ಹೀಗೆ ಘಟನೆಗಳು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುವು. ಮರಳಿನಿಂದ ಬೆಟ್ಟಗಳೇಳುವುವು. ಪುನಃ ಮರಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುವು.

ಪ್ರಕೃತಿಯು ಒಂದೇ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, (ಇದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವವೂ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿಲ್ಲ) ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮರಳಿನ ಕಣ ಹೇಗೆ ಆಗುವುದೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಬೃಹತ್ ಸೂರ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಾವಳಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಗುವುವು. ಒಂದು ಕಣ ಹೇಗೆ ಆಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ನಿಯಮ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ “ಒಂದು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಣ್ಣನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಬಹುದು.” ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಸಿಯು ಜೀವನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ. ಅದರಿಂದ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದೇ ವಾದಸರಣಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಮೊದಲು ತೋರುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದು. ಬೆಟ್ಟವು ಮರಳಿನಿಂದ ಆಗುವುದು, ಪುನಃ ಮರಳಿಗೆ ತೆರಳುವುದು. ನದಿ ಆವಿಯಿಂದ ಆಗುವುದು, ಪುನಃ ಆವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಸಸ್ಯಗಳು ಬೀಜದಿಂದ ಬಂದು ಬೀಜಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುವು. ಮಾನವನು ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಬಂದು ಜೀವಾಣುವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವನು. ಗ್ರಹತಾರಾವಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶ್ವವು ನೀಹಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದು ತಿರುಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆಯೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾವೇನು ಕಲಿಯುವೆವು? ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಅಥವಾ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿರುವುದು ಪರಿಣಾಮ; ಸೂಕ್ಷ್ಮವೇ ಕಾರಣ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳ ಜನಕನೆಂದಿದ್ದ ಕಪಿಲ, “ನಾಶವೆಂದರೆ ಮೂಲಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು” ಎಂದು ಸಾರಿದ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಮೇಜು ನಾಶವಾದರೆ, ಅದು ಯಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೇಜು ಎಂಬ ಆಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸುವುದೋ ಆ ಕಣಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತೆರಳುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲವಾದರೆ, ಅವನು ಯಾವ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಆಗಿರುವನೋ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವನು. ಈ ಭೂಮಿ ನಾಶವಾದರೆ ಯಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯಾಯಿತೋ ಅಲ್ಲಿಗೆಯೇ ಹಿಂತೆರಳುವುದು. ಇದನ್ನೇ

ನಾವು ನಾಶವೆನ್ನುವುದು; ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು. ಕಾರ್ಯವು ಕಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿಯುವೆವು. ಇದು ಬೇರೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗಾಜಿನ ಲೋಟ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಣವು ಈ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಗಾಜು ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಮೂಲವಸ್ತು, ಜೊತೆಗೆ ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವವನ ಶಕ್ತಿ ಇವೆರಡೂ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣ. ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಗಾಜಿನ ಲೋಟ ಆಯಿತು. ತಯಾರಿಸುವವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಕ್ತಿ ಗಾಜಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಣವು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಲೋಟವು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಗಾಜಿನ ಮೂಲವಸ್ತುವೂ ಇದೆ. ಲೋಟ ಎಂಬುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಣಗಳ ಹೊಸದೊಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಹೊಸ ದೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವ ತನಕ ಗಾಜಿನ ಕಣಗಳು ಅದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವವು.

ಕಾರ್ಯವು ಕಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಯಿತು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವ ಕಾರಣದ ಸ್ಥೂಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಕಾರ್ಯ. ಮನುಷ್ಯ ಮೃಗ ವೃಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಆಕಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವವು. ಬೀಜವು ಮರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ಮರವು ಬೀಜವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು, ಅದು ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಮರವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಹನಿ ಬೆಟ್ಟದಿಂದಿರುಳು ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವುದು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಆವಿಯಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಹನಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಪುನಃ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಬರುವುದು. ಹೀಗೆ ಏಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ ವೃತ್ತ ಸಾಗುವುದು. ಇದರಂತೆ ನಾವು ನೋಡುವ ಅನುಭವಿಸುವ ಕೇಳುವ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಕೂಡ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಉಚ್ಚ್ವಾಸ ನಿಶ್ವಾಸಗಳಂತೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಅಲೆ ಏಳುವುದು, ಒಂದು ಅಲೆ ಬೀಳುವುದು, ಪುನಃ ಏಳುವುದು, ಪುನಃ ಬೀಳುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಏರಿಗೂ ಇಳಿತವಿದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಳಿತಕ್ಕೂ ಏರಿಕೆ. ಇದೇ ನಿಯಮವು ಸಮಷ್ಟಿವಿಶ್ವಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಏಕ ರೂಪತೆ ಇದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಮೂಲ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ತಾರಾವಳಿ ಪೃಥ್ವಿ ದೇಹ ಮನಸ್ಸು, ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ, ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು, ಮಾಯವಾಗಬೇಕು, ನಾಶವಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವು ಪುನಃ ಹೊಸ ಭೂಮಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ತಾರೆಗಳಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು.

ಈ ಏರಿಳಿತಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೀಜವು ಮರದಿಂದಾಗುವುದು. ಅದು ತಕ್ಷಣವೇ ಮರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಂಚಕಾಲ ಆಕರ್ಮದಲ್ಲಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು.

ಬೀಜವು ನೆಲದೊಳಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಅವನತಿ ಹೊಂದುವುದು. ಆ ಅವನತಿಯಿಂದ ಪುನಃ ಜೀವನವು ಏಳುವುದು. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು; ಅವ್ಯಕ್ತ ಅದೃಶ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಳಯ ಎನ್ನುವುದು. ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ಥೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲವಿದ್ದು ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಒಂದು ಅವಧಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಆಧುನಿಕರಿಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ವಾದುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗುತ್ತಾ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಕಾರಣವೇ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವೇ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದೆವು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬರಲಾರದು. ಯಾವುದೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಬರಲಾರದು. ಕಾರಣವೇ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಯ.

ಹಾಗಾದರೆ ವಿಶ್ವವು ಯಾವುದರಿಂದ ಆಯಿತು? ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಶ್ವದಿಂದ. ಮಾನವನು ಯಾವುದರಿಂದ ಆದ? ಅವನಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ. ಮರವು ಯಾವುದರಿಂದ ಆಯಿತು? ಬೀಜದಿಂದ. ಮರವೆಲ್ಲ ಆಗಲೆ ಬೀಜದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲಾ ಅದೇ ವಿಶ್ವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಜನಿಸಿತು. ಅದು ಈಗ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪುನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು. ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ಥೂಲವಾಗುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುವುವು. ಈ ರೀತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಸ್ಥೂಲವಾಗುವುದನ್ನೇ. ಅವಯವಗಳ ಕ್ರಮ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೇ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಾದ ಎನ್ನುವುದು. ಇದು ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯ; ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾವ ವಿಚಾರಪರನೂ ವಿಕಾಸವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಗಳವಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದೇನು? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಕಾಸದ ಹಿಂದೆ ಅವಿಕಾಸಿತ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದು ಇರಬೇಕು. ಬೀಜವು ಮರದ ತಾಯಿ. ಮತ್ತೊಂದು ಮರವೇ ಆ ಬೀಜಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯಾಗಿರುವುದು. ಬೀಜ ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಅದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಮರ ಬರುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡ್ಡಮರ ಆಗಲೇ ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಜೀವಕಣ ಅನಂತರ ಮನುಷ್ಯನಾಗುವುದು. ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮೊದಲು ಜೀವಕಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅನಂತರ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ವಿಕಾಸವಾಗುವನು. ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದರೆ ವಿಕಾಸವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮಗೆ ಜಗಳವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಇದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಧರ್ಮಧ್ವಂಸಕರಾಗುವ ಬದಲು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಕರಾಗುವರು.

ಶೂನ್ಯದಿಂದ ನಾವೇನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರೆವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇತ್ತು. ಮುಂದೆಯೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರುವುದು. ಏಳು ಬೀಳುಗಳಂತೆ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು, ಪುನಃ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಸಂಕೋಚನ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು. ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಜೀವದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವನವರೆಗೆ ಆಗಿರುವ ವಿಕಾಸ ವೆಲ್ಲ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಬರಬೇಕು. ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ ಯಾವುದರ ಸಂಕೋಚನ. ಸಂಕೋಚನ ಗೊಂಡದ್ದು ಯಾವುದು? ಸಂಕೋಚನಗೊಂಡದ್ದು ದೇವರು. ಅದು ದೇವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ತಪ್ಪು ಎಂದು ವಿಕಾಸವಾದಿ ಹೇಳುವನು. ಏತಕ್ಕೆ? ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ದೇವರನ್ನು ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪ ಎನ್ನುವಿರಿ. ಆದರೆ ಚಿತ್ತು ವಿಕಾಸದ ಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯುವಂಥದ್ದು. ಅದು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಚಿತ್ತು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳಾದವು. ನಮ್ಮ ವಾದಸರಣಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ವಿಕಾಸವಾದಿಯ ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಬುಡವಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಮರ ಬೀಜದಿಂದ ಬಂದು ಪುನಃ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಭೂಮಿಯು ಕಾರಣದಿಂದ ಬಂದು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಆದಿಯು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅಂತ್ಯವೂ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊನೆಯು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಮೂಲ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಇದು ಹಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಕಾಸದ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಿದ್ಧಮಾನವನವರೆಗೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಈ ಶ್ರೇಣಿಯೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಜೀವನದ ವಿಕಾಸ ಕೊನೆಗೆ ನಮಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾನವ ದೊರಕುವನು. ಆದಕಾರಣ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಜೀವಾಣುವು ಮಹಾ ಚಿತ್‌ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೋಚನದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರಬಹುದು ಅವಿಕಾಸಿತ ಚಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುವವರೆಗೆ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ಬೇಕಾದರೆ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಶಕ್ತಿ ಸ್ಥಾಯಿತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನೀವು ಏನನ್ನೂ ಹಾಕದೆ ಇದ್ದರೆ ಏನೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಎಂಜಿನ್ನಿನಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ದೊರಕುವುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವು ನನ್ನ ದೇಹದೊಳಗೆ ಗಾಳಿ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಅಷ್ಟೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ನಾವು ಒಂದು ಕಣ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪೌಂಡಿನಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಹಾಕಲಾರೆವು ಅಥವಾ ಅಷ್ಟನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಿಂದ ತೆಗೆಯಲಾರೆವು. ಇದು ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಚಿತ್ತು ಎಂದರೇನು? ಇದು ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಬರುವುದೆಂಬುದು ಅಸಂಬದ್ಧ. ಆದಕಾರಣ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ, ಮುಕ್ತಾತ್ಮ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮಗಳಾಚೆ ಹೋಗಿರುವ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿರುವ, ಜನನ

ಮತ್ತು ಮರಣಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುವ, ಯಾರನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತರು ಕ್ರಿಸ್ತನೆನ್ನುವರೋ, ಬೌದ್ಧರು ಬುದ್ಧನೆನ್ನುವರೋ, ಯೋಗಿಗಳು ಮುಕ್ತನೆನ್ನುವರೋ, ಈತನೇ ವಿಕಾಸದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು ಎಂದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಇದೇ ವಾದವನ್ನು ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಚಿತ್ತೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ತೋರುವುದು. ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾವನೆ ಯಾವುದು? ಅದೇ ಚಿತ್ತು. ಒಂದು ಭಾಗವು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಚಿತ್ತಿನ ಕ್ರಿಯೆ. ಪುರಾತನ ಸೃಷ್ಟಿ ರಚನಾಸಿದ್ಧಾಂತವು ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣ ಚಿತ್ತೇ ಮೂಲ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅವಿಕಸಿತವಾಗಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಅದು ವಿಕಾಸವಾಯಿತು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಚಿತ್ತಿನ ಮೊತ್ತ ಈಗ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅವಿಕಸವಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವ ಚಿತ್ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಶ್ವ ಚಿತ್ತನ್ನೇ ನಾವು ದೇವರೆಂದು ಕರೆಯುವುದು. ನೀವು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದರೂ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಆನಂತ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯವಿತ್ತು ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾದುದು. ಆ ವಿಶ್ವ ಚಿತ್ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್ತನಂತೆ, ಬುದ್ಧನಂತೆ ಆಗುವವರೆಗೂ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆನಂತರ ಅದು ತನ್ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ತೆರಳುವುದು. ಆದಕಾರಣವೆ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ “ನಾವು ಅವನಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕುತ್ತೇವೆ” ಎನ್ನುವುವು. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳೂ “ನಾವು ದೇವರಿಂದ ಬಂದೆವು, ದೇವರಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆವು” ಎನ್ನುವುವು. ಇಂತಹ ದೇವತಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪದಗಳಿಗೆ ನೀವು ಅಂಜಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪದಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಂಜಿಸಿದರೆ ನೀವು ತತ್ತ್ವಜ್ಞರಾಗಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಈ ವಿಶ್ವಚಿತ್ತನ್ನೇ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳು “ದೇವರು” ಎನ್ನುವರು.

“ದೇವರು ಎಂಬ ಹಳೆಯ ಪದವನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿರುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒದಗುವ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಪದ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮಪದ ನಿಮಗೆ ದೊರಕಲಾರದು. ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಭರವಸೆ ಸಂತೋಷ-ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಆ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿವೆ. ಈಗ ಬದಲಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಪದಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾದ ಮೇಲೆ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೆ ಇವುಗಳ ಅಂತರಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆ ನಷ್ಟವಾದುವು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ “ದೇವರು” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವರು. ವಿಶ್ವಚಿತ್ತಿನ ಭಾವನೆ, ಪವಿತ್ರವಾದುದು, ಮಹಿಮಾನ್ವಿತವಾದುದು, ಎಲ್ಲವೂ ದೇವರು ಎಂಬ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿವೆ. ಆ ಪದವು ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವು ಮೂರ್ಖರು ಹೇಳಿದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಎಸೆಯಬೇಕೆ? ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಂದು ನನ್ನ ಪದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎನ್ನುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಂದು ನನ್ನ

ಪದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎನ್ನುವನು. ಹೀಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಪದಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಂತ್ಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ಪದವನ್ನೇ ಬಳಸಿ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ. ಅದನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತೊರೆಯಿರಿ. ಈ ಪುರಾತನ ಪವಿತ್ರ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಸಾಹಚರ್ಯ ನಿಯಮಶಕ್ತಿ ನಿಮಗೆ ಅರಿವಾದರೆ ಈ ಪದಗಳು ಅನಂತವೂ ಭವ್ಯವೂ ಆದ ಸಮರ್ಥ ಭಾವಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಿಗಳು ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವರು, ಆರಾಧಿಸಿರುವರು. ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಲ್ಲ, ಭವ್ಯವಾದುದೆಲ್ಲ, ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದುದೆಲ್ಲ, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಲ್ಲ, ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದೆಲ್ಲ, ವೈಭವಯುಕ್ತವಾದುದೆಲ್ಲ “ದೇವರು” ಎಂಬ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇಂತಹ ಭವ್ಯಭಾವನೆಗಳು ಉದಯಿಸುತ್ತವೆ; ಅದನ್ನು ನಾವು ತೃಪ್ತಿಸಲಾರೆವು. ದೇವರು ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ಎಂದಷ್ಟೆ ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ನಾನು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹೋರಾಟವೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಆ ಸನಾತನ ಈಶ್ವರನಡೆಗೆ ಬರಲೇಬೇಕು.

ವಸ್ತು ಆಲೋಚನೆ ವೇಗ ಚೈತನ್ಯ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಹಲವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಈಗ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು “ಪರಮೇಶ್ವರ” ಎಂದು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ನೀವು ನೋಡುವ, ಕೇಳುವ ಅನುಭವಿಸುವ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲ ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿ; ನಾವು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವುದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವಯಂ ಈಶ್ವರನೇ ಅವು. ಅವನೇ ಸೂರ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನೇ ಭೂಮಿತಾಯಿ, ಅವನೇ ಸಾಗರ, ಅವನೇ ಮಂದಗಮನದಿಂದ ಮಳೆಯಂತೆ ಬೀಳುವನು. ನಾವು ಉಸಿರಾಡುವ ಮಂದಾನಿಲನು ಅವನೇ. ಅವನೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಆಡಿದ ಮಾತೂ ಅವನೇ, ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಅವನೇ, ಇಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನೂ ಅವನೇ. ನಾನು ನಿಂತಿರುವ ವೇದಿಕೆಯೂ ಅವನೇ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಬೆಳಕೂ ಅವನೇ. ಎಲ್ಲಾ ಅವನೇ. ವಿಶ್ವದ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣ, ಎಲ್ಲಾ ಅವನೇ. ಅತಿಕ್ಷುದ್ರ ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅವಿಕಸಿತನಾಗಿರುವವನೂ ಅವನೇ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಾಗಿ ದೇವರಾಗುವವನೂ ಅವನೇ. ಅವರೋಹಣದಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಅಣುವಾಗುವುದು. ಕ್ರಮೇಣ ಆರೋಹಣದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಸೇರುವುದು; ಇದೇ ವಿಶ್ವರಹಸ್ಯ. “ನೀನೇ ಪುರುಷ, ನೀನೇ ಸ್ತ್ರೀ, ನೀನೇ ಯೌವನದ ಮದದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಯುವಕ, ನೀನೇ ಕೋಲೂರಿ ನಡೆಯುವ ವೃದ್ಧ, ನೀನೇ ಸರ್ವ, ಹೇ ದೇವ; ನೀನೇ ಸರ್ವ.” ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ

೧೪೦ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಮಾನವನ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬಲ್ಲ ನಿವಾರಣೋಪಾಯ ಇದೊಂದೇ. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ನಾವು ಅವನಿಂದ ಬಂದೆವು, ಅವನಲ್ಲಿರುವೆವು, ಅವನ ಬಳಿಗೆ ತೆರಳುವೆವು.

೧೨. ಜೀವ

(ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ೧೮೯೬ರ ಜನವರಿ ೨೬ ರಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದು. ಕಣ್ಣು ನೋಡಬೇಕು, ಕಿವಿ ಕೇಳಬೇಕು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಭವ್ಯತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೊದಲು ಆಕರ್ಷಿಸುವುವು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಆಕಾಶ ತಾರಾವಳಿ ಗ್ರಹ ಭೂಮಿ ನದಿ ಗಿರಿ ಸಾಗರ ಇವುಗಳ ರಹಸ್ಯದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾನವನು ಮೊದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮೊದಲು ಆಕರ್ಷಿತವಾದುದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುವೆವು. ನದಿಗೆ ಒಬ್ಬ ದೇವರು, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ದೇವರು, ಮೇಘಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ದೇವರು, ಮಳೆಗೆ ಒಬ್ಬ ದೇವರು ಇದ್ದರು. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿ ಎನ್ನುವೆವೋ ಆ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟು ಹೊಂದಿದವು. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಗಾಢವಾಗುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳು ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಮಾನವನ ಆಲೋಚನಾಶಕ್ತಿಯು ಅಂತರ್ಮುಖವಾಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವ ಎಂದರೇನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಿಂದ ಪಿಂಡಾಂಡದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು. ಬಾಹ್ಯ ವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಅಂತರ್ಮುಖವಾಯಿತು. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಅಂತರ್ಜಗತ್ತನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿ ವಿಕಾಸವಾದ ಮೇಲೆ ಅಂತರ್ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದಿತು.

ಇಂದಿನ ಉಪನ್ಯಾಸದ ವಿಷಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗ ಜಗತ್ತು. ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ, ಮಾನವನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಷ್ಟು ಪ್ರಿಯ ವಾದುದಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕೋಟಿ ವೇಳೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವರು! ಋಷಿಗಳು ರಾಜರು ಬಡವರು ಬಲ್ಲಿದರು ಪಾಪಿಗಳು ಯತಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವರು. ಈ ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಮಾನವನ ಬಾಳುವೆ ಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಶಾಶ್ವತವಾದುದು ಇದೆಯೇ? ನಮ್ಮ ದೇಹ ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾ ದರೆ, ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಗದ ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲವೇ? ದೇಹವನ್ನು ಭಸ್ಮೀಭೂತಮಾಡುವ ಬೆಂಕಿ ಯಿಂದ ದಹಿಸಲಾಗದ ಮತ್ತೊಂದು ಇದೆಯೇ? ಇದ್ದರೆ ಅದರ ಗುರಿ ಯಾವುದು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು? ಅದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಪುನಃಪುನಃ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರು ವರು. ಸೃಷ್ಟಿ ಇರುವವರೆಗೆ, ಆಲೋಚಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿರುವವರೆಗೆ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಲವೂ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು. ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಉತ್ತರ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು.

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಬಗೆಹರಿಸಿರುವರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿರುವರು, ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು, ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿರುವರು. ನಾವು ಉತ್ತರವನ್ನು ಈಗ ಪುನಃ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ನಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಪುರಾತನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ; ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ. ತಾತ್ವಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರಣ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ; ದೇವದೂತರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾನವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಷ್ಟೆ. ದೇವತೆಗಳ ಭಾವನೆಯನ್ನು ದೀನಮಾನವನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದವೋ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾರವು ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಅವನು ಅದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ.

ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಈ ನೋಟಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವಸ್ತುಗಳು ಅವಶ್ಯಕ? ಮೊದಲು ಕಣ್ಣು. ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದು ಕಣ್ಣುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದೇ ನಿಜವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಕೇಂದ್ರ; ಏಕೆಂದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿಜವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲ, ಅವು ಕೇವಲ ನೋಟದ ಉಪಕರಣಗಳು. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ನೋಟದ ಸ್ನಾಯುಕೇಂದ್ರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅವಯವ. ಆ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ತಗಲಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೂ ಅವನು ಏನನ್ನೂ ನೋಡಲಾರ. ಆದಕಾರಣ ಈ ನೋಟದ ನಿಜವಾದ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಅವಯವ ಅಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಕೂಡ. ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಕಿವಿಯು ಶಬ್ದದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಮೆದುಳಿನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಯಂತ್ರ. ಆದರೆ ಇವಿಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ನೀವು ಪುಸ್ತಕಾಲಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಓದುತ್ತಿರುವಿರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಗಡಿಯಾರ ಹೊಡೆಯುವುದು. ಆದರೂ ಅದು ನಿಮಗೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದವಿದೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸ್ವದನ ಇದೆ, ಕಿವಿ ಇದೆ, ಕೇಳುವ ಕೇಂದ್ರವೂ ಇದೆ. ಈ ಸ್ವದನವನ್ನು ಆ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನರಗಳು ಒಯ್ಯಿವೆ. ಆದರೂ ನಿಮಗೆ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದರ ಕೊರತೆ ಇತ್ತು? ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದ ಮೂರನೆಯದೇ ಮನಸ್ಸು ಎಂದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ಬಾಹ್ಯ ಯಂತ್ರಗಳು; ಈ ಬಾಹ್ಯ ಯಂತ್ರಗಳು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುವೋ ಆ ಕೇಂದ್ರ ಎರಡನೆಯದು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಆ ಕೇಂದ್ರವು ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಆ ಕೇಂದ್ರದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಕಿವಿ ಮತ್ತು ಆ ಕೇಂದ್ರವು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದಾದರೂ ಅದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಬರಿಯ ಒಂದು ವಾಹಕ. ಅದು ಈ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಯ್ಯ

ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ತಂದಿರುವ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯೇ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಬೇಕು. ತನಗೆ ಬಂದುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅದು ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇದೂ ಪೂರ್ಣವಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಒಯ್ಯಬೇಕು. ದೇಹದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮ-ರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅವನ ಮುಂದೆ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅವನಿಂದ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಬರುವುದು. ಅಪ್ಪಣೆಯೂ ಇದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸು ಮೆದುಳಿನ ಕೇಂದ್ರ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಆಗ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣ ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹದಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇವು ಹಿಂದೂ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಹೇಳುವಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿವೆ. ಇದನ್ನೇ ಕೈಸ್ಥ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೇಹ ಎನ್ನುವರು. ಇದು ದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಆದರೆ ಆತ್ಮವಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಇದನ್ನು ಮೀರಿದೆ. ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರವು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾರಣವು ಅದನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವು ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಉನ್ನತಿಗೆ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವನತಿಗೆ ಬರುವುದು. ವೃದ್ಧರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಪಟುತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಶರೀರ ದಾಡ್ಯವಿರುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ದೃಢವಾಗಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಔಷಧಿಗಳು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಬಲ್ಲದು. ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲದು. ದೇಹಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿಯುಗಳಿರುವಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಇರುವುವು. ಆದಕಾರಣವೇ ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮವು ವೃದ್ಧಿಯುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದು. ಇದು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇದೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಜ್ಞಾನವು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯ, ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಅದು ದರಿಂದ ಅದು ಜಡವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ಚೈತನ್ಯವೇ ಸಾರವಾಗಿರುವ ಯಾವ ಜಡ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಯಾರೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಜಡ ಅಚೇತನ ವಸ್ತುವೂ ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಚೇತನವೇ ಜಡವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು. ಈ ಸಭಾ ಭವನವು ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಚೈತನ್ಯವು ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹವು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯವಲ್ಲ. ಇದು ಹಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯ ನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯತೆಯು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಾಗಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವಾಗಲಿ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಲಾರದು. ಅದು ಚೈತನ್ಯದ ಸಾರವಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿರುವುದೋ ಅದು ನಾಶವಾಗಲಾರದು. ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದ ಕಾಂತಿ ಬರುವುದು ಮತ್ತು ಹೋಗುವುದು. ಆದರೆ ಯಾವುದು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯ ಆಗಿರುವುದೋ ಅದನ್ನು ಬಂದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಯಾವುದು? ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು

ಯಾವುದು? ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಎರವಲಾಗಿ ತಂದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಚೂರನ್ನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಅದು ಕಾದು ಕೆಂಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವುದು. ಆದರೆ ಆ ಬೆಳಕು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಎರವಲಾಗಿ ತಂದ ಬೆಳಕು. ಯಾವುದು ನಮ್ಮದಲ್ಲವೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವೆವೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಯವು ಸಾಧ್ಯ. ಯಾವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವೆವೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ.

ದೇಹಕ್ಕೆ, ಬಾಹ್ಯಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ್ವವಿಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಮನಸ್ಸೂ ಕೂಡ. ಏತಕ್ಕೆ? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ದೃಢವಾಗಿರುವುದು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೂ ಇದು ಒಳಗಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕಾಂತಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ಯಾವುದರದು? ಇದು ಯಾವುದರ ಸಾರವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಸಾರವಸ್ತುವಿಗೆ ಕ್ಷಯ ನಾಶಗಳಿಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಅದು ಸಬಲ ಅಥವಾ ನಿರ್ಬಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ಪ್ರಕಾಶವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಜ್ಞಾನವೇ ಆಗಿದೆ. ಆತ್ಮ ಇದೇ ಎನ್ನಲಾರೆವು. ಇರವೇ ಆತ್ಮ. ಅದು ಆನಂದವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾರೆವು. ಆನಂದವೇ ಆತ್ಮ. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಆನಂದವಿದೆಯೋ ಅದು ಆನಂದವನ್ನು, ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವಿದೆಯೋ ಅದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆಯೋ ಅದರ ಆ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯ ಇರವು. ಎಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳಿವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳು ದ್ರವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ಸತ್ ಚಿತ್-ಆನಂದಗಳೆಂಬುವು ಆತ್ಮದ ಗುಣಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಆತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ.

ಇದು ನಿಜ ಎಂದು ನಾವೇಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳಬಹುದು. ಸತ್-ಚಿತ್-ಆನಂದ ಆತ್ಮನ ಸಾರವಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ತಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಆತ್ಮದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ, ಅದರ ಆನಂದ, ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ-ಇವು, ಹೇಗೆ ದೇಹವು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದು ಬೆಳಗುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದೆಂದು ಏಕೆ ವಾದಿಸಬಾರದು? ಈ ರೀತಿ ವಾದ ಮಾಡಿದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಂತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಅದರ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ. ಯಾರಿಂದ ಇವನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದುದು? ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಇವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುವು ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ತಾರ್ಕಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದು.

ಮಾನವನು ಮೊದಲು ಸ್ಥೂಲದಿಂದಾಗಿರುವನು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಅಹಂಕಾರ-ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹವಾಗಿರುವನು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮನಿರುವನು. ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಗುಣಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹ ವೆಂಬ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಆತ್ಮನಿಂದ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುವವು. ಆತ್ಮನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶ ಮಾನನಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಇದ್ದಾನೆ, ಸತ್-ಚಿತ್-ಆನಂದವೇ ಅವನ ಸಾರ ಎಂದು ನಾವು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರೆ, ಇಂತಹ ಆತ್ಮವು ಎಂದಿಗೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಯಾವುದೂ ಮತ್ತೊಂದ ರಿಂದ ಬಂದಿರಲಾರದು. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಇತ್ತು. ಅದು ಇಲ್ಲದ ಕಾಲವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಆತ್ಮವು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು? ಕಾಲವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿದೆ. ಆತ್ಮವು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದಾಗ, ಮನಸ್ಸು ಆಲೋಚಿಸುವಾಗ ಕಾಲ ಬರುವುದು. ಆತ್ಮ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಆಲೋಚನೆಯೂ ನಿಜವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾಲವಿ ರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲವೇ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆತ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ಅದಕ್ಕೆ ಜನನಮರಣಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಈ ಹಲವು ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆ ಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ದೇಹ ದುರ್ಬಲವಾದಾಗ ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಳುವುದು. ಅದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿ ರುವ ಜೀವಿಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಎಂಬುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಜನರು ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೇ ಅಂಜುವರು. ವಿವೇಚನಾಪರರೂ ತಾವು ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬಂದೆವೆಂದು ನಂಬುವರು. ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಇಂತಹದು. ತಾವು ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬಂದರೂ ಅನಂತರ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರುವೆವು ಎಂದು ಅವರು ಬಹಳ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧಿಸುವರು. ಯಾರು ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬಂದಿರುವರೋ ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀವಾಗಲಿ ನಾನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಆಗಲಿ ಯಾರೂ ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗು ವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೆವು. ಇರುವೆವು. ನಿಮ್ಮನ್ನು, ನಮ್ಮನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಹೊರಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಭಾವನೆ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಇದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ವಿಚಾರಪರರು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾದ ಏಕ ಮಾತ್ರ ತರ್ಕಸಮ್ಮತ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದು. ನೀವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅನಂತವಾಗಿ ಬಾಳುವಿರಾದರೆ ನೀವು

ಹಿಂದೆಯೂ ಅನಂತವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಯಿತು; ಅನ್ಯಥಾ ಇರಲಾಗದು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ತರುವ ಕೆಲವು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅವು ನಿರಾಧಾರವಾದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳು ಎಂದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅತಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಅಸಂಜಸವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸುವರು. ತನ್ನ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ತಾತ್ವಿಕರನ್ನು ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಲಾರದ ಯಾವುದೇ ಅಸಂಬದ್ಧವಾದವು ಎಂದೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿದೆ! ಮೊದಲನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೇ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ದನ್ನು ಏಕೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು ಎಂಬುದು. ಈ ಜೀವನದ ಹಿಂದಿನದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆವೆ? ನೀವು ಸಣ್ಣ ಮಗುವಾಗಿರುವಾಗ ಏನು ಮಾಡಿದಿರಿ? ಅದಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ? ನಿಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾಪಕದ ಮೇಲೆ ಆಸ್ತಿತ್ವ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಈ ವಾದದಿಂದ, ನೀವು ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಇರವು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಪರಿಹಾಸ್ಯ, ಮೂರ್ಖತನ. ನಾವು ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಆಗ ಇದ್ದ ಮಿದುಳು ಈಗ ಇಲ್ಲ; ಹೊಸ ಮಿದುಳಿದೆ. ಈ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವವಾಸನೆಗಳ ಮೊತ್ತ. ಈ ವಾಸನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿರಲು ಬಂದಿರುವುದು.

ನಿಮ್ಮದುರಿಗೆ ಇರುವ ನಾನು ನನ್ನ ಹಿಂದಿರುವ ಅನಂತಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮ, ಫಲ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನದನ್ನೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನು? ಒಬ್ಬ ಪುರಾತನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮಹಾತ್ಮ, ಋಷಿ ಅಥವಾ ದೇವದೂತ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ, ಆಧುನಿಕರು ಅವನೊಬ್ಬ ಮೂರ್ಖ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರು. ಆದರೆ ಹಕ್ಸ್‌ಲೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಟೆಂಡಲ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನಿ. ಅದು ಸತ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಬದಲು ಆಧುನಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಬದಲು ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪೋಪರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವರು. ನೆನಪಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ತರುವ ಮುಖ್ಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೇ ಇದು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜೀವನದ ನೆನಪನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲವಾದರೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇಂತಹ ನೆನಪು ಬರುವುದು. ನಾವು ಮುಕ್ತರಾದಾಗ ಈ ನೆನಪೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಬರುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಜಗತ್ತು ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕೇವಲ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು, ಜಗತ್ತು ಒಂದು ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂದುಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಬರುವುದು. ಆಗ ಭೋಗೇಚ್ಛೆ, ಜೀವಾಸಕ್ತಿ

ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಇವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಹಗಲಿನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ನಮಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಇದ್ದುವು, ಎಷ್ಟೋ ಕೋಟಿ ವೇಳೆ ನಮಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮಗಳು ಮಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಬಂಧು ಬಳಗ ಐಶ್ವರ್ಯ ಅಧಿಕಾರ ಇದ್ದುವು. ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು. ಅವು ಬಂದು ಹೋದವು. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ನೀವು ಭರವಸೆಯ ಅಲೆಯ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ. ನೀವು ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ನಿರಾಶೆಯ ಕೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ. ನೆನಪು ನಿಮಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ನೀವು ಧೀರರಂತೆ ನಿಂತು ಬದ್ಧಭುಕುಟಿಯಿಂದ, ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವಿರಿ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನೀವು ಎದ್ದು ನಿಂತು, “ಮೃತ್ಯು, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನಿದೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಾಪ?” ಎನ್ನುವಿರಿ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರುವುದು.

ಈ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ವಾದಗಳಿವೆಯೆ? ತರ್ಕಬದ್ಧ ವಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೆ? ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದು ನಿಷೇಧರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೆ? ಇವೆ, ಬಹಳ ಯುಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಕೊಡಲಾರದು. ಮೊದಲು ನಾವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ನಾನು ರಸ್ತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ನಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅದೊಂದು ನಾಯಿ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗೀಕರಣ ವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನನಗೊಂದು ಹೊಸ ಅನುಭವ ಆದೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಹಳೆಯ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವೆನು. ಆಗಲೇ ಇಂತಹ ನೆನಪು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ಅದ ರೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವೆನು. ಆಗಲೇ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅದು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು ನಾಯಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಹೋಲುವ ಹಳೆಯ ಅನುಭವ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನನಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ. ಇದನ್ನೇ ಅಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವುದು. ಇಂತಹ ನೆನಪು ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವೆನು. ಒಂದು ಸೇಬು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆತ್ಮಪ್ರಿಯಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಅನುಭವದ ವರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಗುಂಪು ಯಾವುದು? ಎಲ್ಲಾ ಸೇಬುಗಳೂ ಬೀಳುವುವು ಎಂಬುದೇ ಅದು. ಅದನ್ನೇ ಗುರುತ್ವಾ ಕರ್ಷಣ ಎಂದರು. ಆಗಲೇ ಒಂದು ಅನುಭವದ ನಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೊಸ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಗುವು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೆ, ಆ ಮಗು ಎಂದಿಗೂ

ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಹೊಸ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವ ವರ್ಗವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜ್ಞಾನ ರಾಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಬರುವರು ಎನ್ನುವುದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನವು ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿರದಿದ್ದರೆ ಹಿಂದಿನ ಯಾವ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಅನುಭವ ಪಡೆದಿರಲೇಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೃತ್ಯು ಭಯವೇಕೆ ಇರುವುದು? ಕೋಳಿಮರಿ ಈಗತಾನೆ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಒಂದು ಹದ್ದು ಬರುವುದು. ಆಗಲೇ ಅದು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಓಡುವುದು. ಇದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಎನ್ನುವರು. ಈಗ ತಾನೆ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಮರಿ ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾವುದು? ಬಾತಿನ ಮರಿ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನೀರಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಈಜಬಲ್ಲದು? ಅದು ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಈಜಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಈಜುವವರನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜನರು ಇದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಎನ್ನುವರು. ಇದೊಂದು ಆಡಂಬರದ ಪದ. ಆದರೂ ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವು ಎಳೆಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣ. ಮಗು ಪಿಯಾನೋ ಬಾರಿಸುವುದು. ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅದು ಒತ್ತಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ವರುಷಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವಾದ ಮೇಲೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವೆವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಸಮರ್ಥನೆಯಲ್ಲ. ಇನ್ನರ್ಧ ಭಾಗ ಉಳಿದಿರುವುದು. ಈಗ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಇಚ್ಛೆಯ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬಹುದು. ದೇಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾಂಸಖಂಡವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅಧೀನಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ವಿವರಣೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಈಗ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಎನ್ನುವೆವೋ ಅದು ಐಚ್ಛಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅವನತಿ. ಈ ಉಪಮಾನವನ್ನು ನಾವು ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ, ಯಾವುದು ಕೆಳವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ಇಚ್ಛೆಯ ಅವನತಿ ಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಒಂದು ವಿಕಾಸವನ್ನೂ, ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಒಂದು ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಊಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ, ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆಂದರೆ ಯುಕ್ತಿಯ ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುವುದು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಎನ್ನುವೆವೋ ಅದು

ಐಚ್ಛಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅವನತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಐಚ್ಛಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನುಭವವೇ ಆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲ, ಆ ಜ್ಞಾನ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿರುವ ಮರಣ ಭಯ, ಬಾತಿನ ಮರಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈಜುವುದು, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅನೈಚ್ಛಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವದ ಪರಿಣಾಮ. ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವೆವು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಅತಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನವು ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಷ್ಟ ಬರುವುದು. ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳ ಭಾವನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮರಸ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮನಸ್ಸಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವವೇ ಮೂಲ ಎನ್ನುವರು. “ಆದರೆ ಅನುಭವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕು, ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಬಾರದು? ನಾನು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಬರುವ ಅನುಭವವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರ ಅನುಭವದ ಪರಿಣಾಮ ಎಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಬಾರದು? ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾನವನವರೆಗೆ ಆದ ಅನುಭವವೆಲ್ಲ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ, ಇದು ಒಂದು ದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹಕ್ಕೆ ಅನುವಂಶಿಕ ವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದಿದೆ”, ಎಂದರೆ ಏನು ತೊಂದರೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯೇನೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನಾವು ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಅನುವಂಶಿಕವೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು? ನಮಗೆ ಒಂದು ದೇಹವನ್ನು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ನಾವು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಬರುವುದು. ಅವರು ಅಂತಹ ಶಿಶುವಿನ ಜನ ನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮದಿಂದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು.

ಅನುವಂಶಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಾನಸಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಭೌತ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಭೌತವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಚಿತ್ತಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಲೆ ಏಳುವುದು. ಆ ಅಲೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಅನುಭವದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭೌತಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರ ಉಳಿಯುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬೇಕಾದರೆ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನು? ದೇಹವು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಯಾವುದು ಅದನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು? ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನಸಿಕ ಭಾವನೆಯೂ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಆದಿಮಾನವನಿಂದ ಹಿಡಿದು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರೆಗೂ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವಗಳೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ಹೇಗೆ ನನಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ರೇತಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವೇ? ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ತಂದೆಯ ದೇಹವೆಲ್ಲ

ಮಗುವಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಮಕ್ಕಳು ಇರಬಹುದು. ಈ ಅನುವಂಶಿಕ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅದು ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಆದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವು ಜನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಥವಾ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಗುವಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಶಿಶು ಜನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿಯಾಗುವುದು.

ವೀರ್ಯಕಣದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದ ಅನಂತ ಅನುಭವವೆಲ್ಲ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಇದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿ. ಆ ಜೀವಕಣದಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಅವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದವು? ಜೀವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ನಿರ್ದಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿವರಿಸುವವರೆಗೆ ಅವರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಇದಿಷ್ಟು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ: ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿವೆ; ಈ ಮನಸ್ಸು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲು ಬರುವುದು; ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅದು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮನಸ್ಸು ಆ ದೇಹ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವತನಕ ಕಾಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಅನಂತರ ಹೀಗೆ ಆಗುವುದು: ಜೀವಿಗೆ ಒಂದು ದೇಹವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನುವಂಶಿಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಜೀವಿಯು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ ಹಲವು ದೇಹಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದು; ಅದು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಹೊಸ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಲೆ ಏಳುವುದು. ಅದು ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು, ಆದರೆ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನೆನಪಿನಂತೆ ಬೇರೊಂದು ಅಲೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿವೆ. ನಾನು ಕಾಲವಾದರೆ ಇವೆಲ್ಲದರ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು. ಒಂದು ಚೆಂಡು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಒಂದು ದಾಂಡಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಚೆಂಡನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಡೆಯುವರು. ಚೆಂಡು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆ ತಗುಲಿ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದು. ಅದು ಏನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು? ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಇದೇ ಯಾವ ಕಡೆ ಚೆಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುವುದು. ದೇಹವು ನಾಶವಾದರೆ ಜೀವವನ್ನು ಯಾವುದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು? ಅದು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಯ ಫಲದ ಮೊತ್ತ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು. ಈ ಒಟ್ಟು ಸಂಘಟಿತ ಫಲದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವು ಆ ಜೀವಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಿದರೆ ಇಂತಹ ಜೀವಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೇಹವನ್ನು ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಬಳಿಗೆ

ಅದು ಹೋಗುವುದು. ಜೀವವು ಹೀಗೆ ದೇಹದಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಪುನಃ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವುದು. ಅದು ಮನುಷ್ಯ ನಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗುವುದು. ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ಹೀಗೆಯೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದು ವೃತ್ತವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವುದು. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ಅರಿವಾಗುವುದು. ಅಜ್ಞಾನ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಅದರ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಜೀವವು ಇನ್ನು ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದ ಮೂಲಕ ಅದು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾದ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಯಿಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು, ಮುಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅದು ಇನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ ಅಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಇವುಗಳ ವಿಶದವಾದ ವಿವರಣೆಗೆ ಈಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಜೀವಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಾರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಅದು. ನಮ್ಮ ಮಾನವ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಇತರರನ್ನು ದೂರುವುದು ಮಾನವನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ದೋಷ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಇತರರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುವುದು. ಮಾನವನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇತರರನ್ನು ದೂರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದೋಷವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರನು. ಇದು ಮಾನವ ಸಹಜ ದೋಷ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಜನರು ತಪ್ಪನ್ನೆಲ್ಲ ಇತರರ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವರು, ತಪ್ಪಿದರೆ ದೇವರು ಇಲ್ಲವೆ ದೆವ್ವ ಅಥವಾ ಅದೃಷ್ಟ ಎನ್ನುವರು. ಅದೃಷ್ಟವೆಲ್ಲಿದೆ? ಅದೃಷ್ಟ ಯಾವುದು? ನಾವು ಬಿತ್ತಿದುದನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವೇ ಹೊಣೆ. ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಹೊಗಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ದೋಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪಟಗಳನ್ನು ಹರಡಿವೆಯೋ ಅವು ಗಾಳಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುವು. ಯಾವುವು ಪಟವನ್ನು ಹರಡಿಲ್ಲವೋ ಅವು ಗಾಳಿಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರವು. ಇದು ಗಾಳಿಯ ತಪ್ಪೆ? ದಯಾಮಯ ನಾದ ತಂದೆಯ ತಪ್ಪೆ ಇದು? ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ, ಎಡಬಿಡದೆ ದಯೆ ಎಂಬ ಅವನ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ದಯೆ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ದುಃಖಿಗಳಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವನದೇನು ತಪ್ಪು? ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವೇ ಹೊಣೆ ಗಾರರು. ಅವನ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೆ ದುರ್ಬಲರಿಗೆ, ಸಬಲರಿಗೆ, ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಯತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದು. ಅವನು ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ಲೋಕಪಿತ, ದಯಾಮಯ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷ ಪಾತಿ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ದೇವರು ನಾವು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೆ ಜೀವನದ ಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರೇನು? ಅದು ಎಂತಹ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿದ ದೇವರ ಭಾವನೆ? ನಾವು ನಾಯಿಮರಿಗಳಂತೆ ಉಳಿವು ಅಳಿವುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡು

ತ್ತಿರುವೆವು. ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ದೇವರೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೋಡುವನು ಎಂದು ಭ್ರಾಂತಿಪಡುವೆವು. ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ನಾಯಿಯ ಚೆಲ್ಲಾಟ. ದೇವರನ್ನು ದೂರುವುದು, ಅವನನ್ನು ವರ ಅಥವಾ ಶಾಪ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಎಲ್ಲ ಮೂರ್ಖತನ. ಅವನು ಯಾರನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅನಂತ ದಯಾ ಮಾರುತ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಮೇಲಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ದೇವರನ್ನೂ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾರನ್ನೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೂರಬೇಡಿ. ನೀವು ವ್ಯಥೆಗೀಡಾದರೆ ನೀವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಉತ್ತಮರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ.

ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಇದೊಂದೇ ಪರಿಹಾರ. ಯಾರು ಅನ್ಯರನ್ನು ದೂರುವರೂ (ದುರದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ಅಂತಹವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ) ಅಸಹಾಯಕರೂ ಆಲೋಚಿಸಲಾರದವರೂ ಆದ ಅವರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದುಃಖಿಗಳು. ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ತಾವೇ ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ; ಇತರರನ್ನು ದೂರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಮೇಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರದು. ಇತರರನ್ನು ದೂರಿ ತಾವು ಮತ್ತಷ್ಟು ದುರ್ಬಲರಾಗುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ದೂರಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿ. ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. “ನಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದುಃಖಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾನೇ ಕಾರಣ. ಆದಕಾರಣ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ನಾನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.” ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನು ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಇತರರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ನಾಶಮಾಡಲಾರೆ. ಎದ್ದುನಿಲ್ಲಿ! ಧೀರರಾಗಿ! ಬಲಾಢ್ಯರಾಗಿ! ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೀವು ವಹಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀವೇ ಹೊಣೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ ಸಹಾಯವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇದೆ! ಆದಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನೀವೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕಳೆದುದನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಥೆಪಡಬೇಡಿ. ಅನಂತ ಭವಿಷ್ಯ ನಿಮ್ಮದುರಿಗೆ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತು, ಆಲೋಚನೆ, ಕೆಲಸ ನಿಮಗಾಗಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆ, ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಇವು ರಕ್ತಸರಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಆಲೋಚನೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯ ಇವು ಸಾವಿರಾರು ದೇವದೂತರ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾದ ಭರವಸೆ.

೧೩. ಅಮರತ್ವ

(ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಪುನಃಪುನಃ ಕೇಳಿರುವರು? ಯಾವ ಭಾವನೆಯು ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿರುವುದು? ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮಾನವನಿಗೆ ಅವನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಅತಿ ನಿಕಟವಾಗಿ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದು? ಜೀವಾತ್ಮನ ಅಮರತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅದು. ಇದು ಕವಿಗಳ ಋಷಿಗಳ ಪುರೋಹಿತರ ದೇವದೂತರ ಆಲೋಚನಾ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ರಾಜರು ಇದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರುವರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಭಿಕಾರಿಗಳು ಇದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿರುವರು. ಅತಿ ಉಚ್ಚಮಾನವರು ಇದನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅತಿ ನಿಕೃಷ್ಟ ಮಾನವರು ಇದನ್ನು ಆಶಿಸುವರು. ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ ಎಂಬುದು ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇದು ಮಾಯವಾಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹಲವಾರು ಉತ್ತರವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಇದರ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಆದರೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದಿ ನಂತೆಯೆ ಚಿರನೂತನವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜೀವನದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದನ್ನು ಮರೆತಂತೆ ತೋರುವುದು. ತಕ್ಷಣ ಯಾರಾದರೂ ಸಾಯುವರು. ನಾವು ಪ್ರೀತಿಸಿದ, ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತಿ ಸಮೀಪವಾದವರೊಬ್ಬರು, ಪ್ರಿಯವಾದವರೊಬ್ಬರು ನಮ್ಮಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವರು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ ಗೊಂದಲ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗುವುದು. “ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಜೀವ ಏನಾಗುವುದು?” ಎಂಬ ಹಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಮಾನವನು ಕೇಳುವನು.

ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಅನುಭವದಿಂದ ಜನಿಸುವುದು. ಅನುಭವದ ವಿನಃ ನಮಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು. ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯರೊಪಕ್ಕೆ ತಂದ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ಪರಸ್ಪರ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೇನು ಕಾಣುವುದು? ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆ. ಗಿಡ ಬೀಜದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿ ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಬೀಜವು ಮರವಾಗಿ ತನ್ನ ವೃತ್ತವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಪುನಃ ಬೀಜದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದು. ಪ್ರಾಣಿ ಜನಿಸುವುದು, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬಾಳುವುದು, ಅನಂತರ ಅಳಿಯುವುದು, ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ವೃತ್ತವನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು. ಅದರಂತೆಯೆ ಮನುಷ್ಯ. ಗಿರಿಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆದರೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಧೂಳೀಕಣಗಳಾಗುತ್ತಿರುವವು. ನದಿಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆದರೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಒಣಗಿಹೋಗುವವು. ಮಳೆ ಸಾಗರದಿಂದ ಬಂದು ಪುನಃ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜನನ, ವೃದ್ಧಿ, ಕ್ಷಯ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಗತಿಯ ವೃತ್ತವನ್ನು ಗಣಿತದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಪೂರೈಸುತ್ತಿರುವವು. ಇದೆ ನಮ್ಮ ಅನುದಿನದ ಅನುಭವ. ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪುಣ್ಯತಮ

ಪುರುಷನವರೆಗೆ ಇರುವ ಜೀವವೆನ್ನುವ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜಾತಿ ವರ್ಗಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಏಕತೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಗೋಡೆ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳೂ ಒಂದೇ ಭೌತದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಆಗಿವೆ ಎಂದು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇಂದು ಒಪ್ಪುವರು. ಅದು ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿರಂತರ ಸರಪಳಿಯಂತೆ ಒಂದು ಜೀವನ ಎಲ್ಲದರ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತ ಕೊಂಡಿಗಳಂತೆ ಇವೆ. ಇದನ್ನೇ ವಿಕಾಸವೆನ್ನುವುದು. ಇದೊಂದು ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಭಾವನೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜದಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದಿತ್ತು. ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನದ ಸೀಮೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಇದು ಹೊಸ ಹೊಸ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡುತ್ತಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವಿದೆ, ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿನವರು ನೋಡಿದರು; ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿ. ಬೀಜವು ಮರವಾಗುವುದು; ಮರಳಿನ ಕಣವು ಎಂದಿಗೂ ಮರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಮಗುವಾಗುವುದು. ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ ಎಂದಿಗೂ ಮಗುವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದು ಯಾವುದು? ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಯಾವುದು ಬೀಜ? ಅದು ಮರದಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಮುಂದೆ ಮರವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಆ ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಮುಂದೆ ಮನುಷ್ಯನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿರುವುವು. ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿರುವುವು. ಇದೇನು? ಪುರಾತನ ಭಾರತೀಯರ ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು “involution” ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಕಾಸದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಯಾವುದು ಆಗಲೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅದಂದಿಗೂ ವಿಕಾಸವಾಗಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನವು ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನೀವು ಒಂದು ಕಣ ಭೌತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಒಂದು ಪುಟ್-ಪೌಂಡು ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಕಡಮೆ ಮಾಡಲಾರಿರಿ. ಒಂದು ಕಣವನ್ನಾಗಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್-ಪೌಂಡು ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ನೀವು ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾರಿರಿ. ಆದಕಾರಣ ವಿಕಾಸವೆಂಬುದು ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬರಲಾರದು. ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ? ಹಿಂದಿನ ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ. ಶಿಶುವು ಅವಿಕಸಿತ ಮಾನವ. ಮಾನವನು ವಿಕಾಸವಾದ ಮಗು. ಬೀಜವು ಅವಿಕಸಿತ ಮರ, ಮರವು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬೀಜ. ಜೀವನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಸಮಸ್ಯೆ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನದ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅತಿಕ್ರೂರ ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಮಾನವನವರೆಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಒಂದೇ ಜೀವನ ಇರುವುದು. ಒಂದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಜೀವಾಣು ಶಿಶುವಾಗುವುದು, ಮಗುವಾಗುವುದು, ಯುವಕನಾಗುವುದು, ವೃದ್ಧನಾಗುವುದು. ಈ ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಿದ್ಧ ಮಾನವನವರೆಗೆ ನಿರಂತರ ಜೀವನಪ್ರವಾಹದ ಒಂದು ಅಖಂಡ

ಸರಪಳಿ ದೊರಕುವುದು. ಇದೇ ವಿಕಾಸ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಕಾಸವೂ ಒಂದು ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿ ಸೂಚಿಸುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದೆವು. ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ವರೆಗೆ, ಅವತಾರದವರೆಗೆ ವಿಕಾಸವಾಗುವ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಆ ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ನಿಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಡೀ ಜೀವನ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ ನಿಹಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅದು ವಿಕಾಸ ವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭೃಣಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ, ಜೀವನದ ಈ ಅಖಂಡ ಸರಪಳಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಯಾದ ಆ ಚೈತನ್ಯದ ಅವಿಕಸಿತ ಸ್ಥಿತಿ. ಚೈತನ್ಯ ರಾಶಿಯೊಂದೆ ಜೀವದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಪೂರ್ಣಾತ್ಮ ನವರೆಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ. ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತೊಡೆದುಹಾಕಿ. ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿ ನಿಂದ ಏನೋ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲೂ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅನಂತವು ಬಾಹ್ಯ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲ ಗಳೆಯುವುದು. ಅದೆಂದಿಗೂ ಬೆಳೆಯಲಾರದು. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಅಷ್ಟೆ.

ಪರಿಣಾಮ ಎಂದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕಾರಣ. ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ನಡುವೆ ಮುಖ್ಯ ವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಗಾಜಿನಲೋಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಲ ಭೌತದ್ರವ್ಯವಿದೆ. ಅದು ಮತ್ತು ತಯಾರು ಮಾಡುವವನ ಇಚ್ಛಾ ಶಕ್ತಿ ಇವು ಸೇರಿ ಒಂದು ಲೋಟವಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅವು ಅಲ್ಲಿವೆ. ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ? ಪರಸ್ಪರ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ. ಆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಗಾಜಿನ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಕಣವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ ಪರಿಣಾಮ ಎಂದರೆ ಏನು? ಅದು ಕಾರಣದಂತೆಯೆ; ಆದರೆ ಬೇರೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದು. ಕಾರಣವು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ, ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅದು ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದು. ನಾವು ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಭಾವನೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಜೀವ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಪೂರ್ಣಾತ್ಮನವರೆಗೆ ಆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯವೇ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನು ವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ಅದು ಸಂಕೋಚನಗೊಂಡು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಯಿತು; ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಕಾರಣವಸ್ಥೆಯಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತ, ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತ, ಸ್ಥೂಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು.

ಅಮರತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅವಿನಾಶಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಯಾವುದೂ ಹೊಸದಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಯಾವುದೂ ಹೊಸದಿರಲಾರದು. ಒಂದೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಚಕ್ರದಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚಲನೆಯೆಲ್ಲ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಲೆಯಂತೆ ಎದ್ದು ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಹಲವು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವ್ಯೂಹಗಳೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಬಂದು, ವಿಕಾಸವಾಗಿ,

ಸ್ಥೂಲರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ಪುನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕರಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಇರುವುವು. ಪುನಃ ಅವುಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ವಿಕಾಸವಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮರಳುವುವು. ಇವುಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವನವೂ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಮೇಲೇಳುವುದು, ಪುನಃ ಮರಳುವುದು. ಯಾವುದು ಮಾಯವಾಗುವುದು? ಆಕಾರ. ಆಕಾರವು ಧ್ವಂಸವಾಗುವುದು, ಪುನಃ ಬರುವುದು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆಕಾರಗಳೆರಡೂ ಶಾಶ್ವತ. ಹೇಗೆ? ನಾವು ಕೆಲವು ದಾಳಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಸೆಯೋಣ. ಅವು ೬, ೫, ೩, ೪ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವವು ಎನ್ನೋಣ. ನಾವು ದಾಳಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಎಸೆಯೋಣ. ಪುನಃ ಅದೇ ಗರ, ಅದೇ ಕ್ರಮ, ಬರುವ ಒಂದು ಕಾಲ ಬರಲೇಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಕಣವೂ ಅಂತಹ ದಾಳದಂತೆ; ಇದನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಎಸೆಯುತ್ತಿರುವವು. ನಿಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಇರುವ ಆಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂಯೋಗ - ಗ್ಲಾಸ್ಸು, ಮೇಜು, ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಇದು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಈಗಿರುವ ಕ್ರಮದಂತೆಯೇ ಮುಂದೆ ಸಂಯೋಗವಾಗುವ ಒಂದು ಕಾಲ ಬಂದೇ ಬರಬೇಕು. ಈಗ ನೀವು ಇಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವಿರಿ, ಈ ಆಕಾರ ಇಲ್ಲಿರುವುದು, ಇದೇ ಉಪನ್ಯಾಸವಾಗುವುದು, ಇದೇ ಪಾತ್ರೆ ಇಲ್ಲಿರುವುದು. ಇದು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ, ಮುಂದೆ ಆಗುವುದು. ಇಷ್ಟೂ ಬಾಹ್ಯ ಆಕಾರದ ಮಾತು ಆಯಿತು. ನಮಗೆ ಏನು ಕಾಣುವುದು? ಭೌತಿಕ ಆಕಾರಗಳ ಸಂಯೋಗವು ಕೂಡ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ನಿರ್ಣಯವೇ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಣೆ: ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಹೇಳುವವರನ್ನು ನೋಡಿರಬಹುದು. ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಏನಾಯಿತು, ಮುಂದೆ ಏನಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಒಂದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಯಾರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಫಲ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಇದು ನಿಜವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವೆವು. ಚಿಕಾಗೊ ನಗರದ ದೊಡ್ಡ ಫೇರಿಸ್ ಚಕ್ರವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರಬಹುದು. ಚಕ್ರ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಬರುತ್ತಿರುವವು. ಒಂದು ಗುಂಪು ಜನರು ಹತ್ತುವರು, ಅವರ ಸರದಿ ಆದಮೇಲೆ ಅವ ರಿಳಿಯುವರು, ಹೊಸಬರು ಏರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪೂ ಕೂಡ, ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನವರೆಗೆ ಇರುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಫೇರಿಸ್ ಚಕ್ರದ ಸರಣಿಯಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳೇ ದೇಹ ಅಥವಾ ಆಕಾರ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಜನರು ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು; ಮುಕ್ತರಾಗುವವರೆಗೂ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಅನಂತರ ಹೊರಗೆ ಬರುವರು. ಆದರೆ ಚಕ್ರ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೇಹವು ಚಕ್ರದಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬನ ಭೂತಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೆಲವು ಭೌತಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಒಂದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬರುವುವು. ಆ ಕ್ರಮವು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ನಡೆದಿರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇದು ಆತ್ಮನ ಅಮರತ್ವ ವಲ್ಲ. ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು, ಯಾವ ದ್ರವ್ಯವೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು. ಅದೇ ನಾಗುವುದು? ಅದು ಬಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವವರೆಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಸರಳರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಳರೇಖೆಯನ್ನು ಅನಂತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಅದೊಂದು ವೃತ್ತವಾಗುವುದು. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಜೀವಿಗೂ ಅನಂತ ನರಕವಿರಲಾರದು; ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ವೃತ್ತವನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕು. ಹೊರಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ನಾನು, ನೀವು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಿರಿ? ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಅವಿಕಾಸದ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾವು ನೀವುಗಳೆಲ್ಲ ಅವಿಕಾಸಿತಗೊಂಡ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯ, ವಿಶ್ವಜೀವನ, ವಿಶ್ವಮನಸ್ಸಿನ ಅಂಶಗಳೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ನಾವು ವೃತ್ತವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯವಾದ ದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯವನ್ನೇ ಜನರು ಈಶ್ವರ, ದೇವರು, ಕ್ರಿಸ್ತ, ಬುದ್ಧ, ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಭೌತವಾದಿಗಳು ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಇದನ್ನೇ. ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಗಳು ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾಗದ ಅನಂತ ಎನ್ನುವುದೂ ಇದನ್ನೇ. ನಾವೆಲ್ಲ ಇದರ ಅಂಶಗಳು.

ಇದೇ ಎರಡನೆಯ ಭಾವನೆ. ಆದರೂ ಇದಿಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಸಂದೇಹಗಳು ಇರುವುವು. ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇನೊ ಸರಿ. ನಾವು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ ಆಕಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆದುವು. ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಇರುವ ಆಕಾರ ಹಲವು ಭಾಗಗಳ ಒಂದು ಸಂಯೋಗ. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಕ್ತಿಯೂ ಒಂದುಮಿಶ್ರಣ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಹಲವು ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೊತ್ತ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಏನಾಗುವುದು? ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಬೇಗವಾಗಿಯೋ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೋ ತಮ್ಮ ಮೂಲಾವಸ್ಥೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಗಿದೆಯೋ ಅದು ಸಾಯಬೇಕು, ನಾಶವಾಗಬೇಕು; ಅದು ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಮೂಲ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು. ಆತ್ಮವು ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಭಾವನೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು; ಅದೇ ಭಾವನೆಯಲ್ಲ. ಅದು ದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು; ಅದೇ ದೇಹವಲ್ಲ. ಇದು ಹೇಗೆ? ದೇಹವು ಆತ್ಮವಾಗಲಾರದು. ಏಕೆ? ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಚೇತನ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಶವಕ್ಕೆ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಟುಕನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಚೂರು ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಚೈತನ್ಯ ಎಂದರೆ ನಾವು ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆವು? ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿ. ನಾವು ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲೊಂದು

ಪಾತ್ರ ಇದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗೆ? ಪಾತ್ರೆಯ ಕಿರಣ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಕ್ಷಿಪಟದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರವಾಗುವುದು. ಅದು ಮೆದುಳಿಗೆ ತಲುಪುವುದು. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಜ್ಞಾನವಾಹಕವೆಂದು ಕರೆಯುವ ನರಗಳು ಈ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಒಳಗೆ ಒಯ್ಯುವವು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿನ ಸ್ನಾಯುಕೇಂದ್ರವು ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ತಕ್ಷಣ ಆ ವಸ್ತು ಹೊಳೆಯುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಧಾರಣ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಒಂದು ಸೊಳ್ಳೆ ನಿಮ್ಮ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಚ್ಚುತ್ತಿದೆ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸೋಣ. ನೀವು ಅಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸೊಳ್ಳೆಯ ಅರಿವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆ? ಸೊಳ್ಳೆ ನಿಮ್ಮ ಚರ್ಮವನ್ನು ಕಚ್ಚಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನರಗಳಿವೆ. ಅವು ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮೆದುಳಿಗೆ ಒಯ್ದಿವೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಕಡೆ ನಿರತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಸೊಳ್ಳೆಯ ಅರಿವು ನಿಮಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹೊಸ ಅನುಭವವಾದರೆ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಆಗದೆ ಇದ್ದರೆ, ನಮಗೆ ಅದರ ಅರಿವು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಆದೊಡನೆಯೇ ನಮಗೆ ಅದರ ಅರಿವಾಗುವುದು, ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಕೇಳುವೆವು. ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸಾಂಖ್ಯ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಹೇಳುವಂತೆ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ದೇಹವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯಸಂವೇದನೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದವನು ಅದನ್ನು ಮಾತನಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಕೆಲವು ಇವೆ. ಅನಂತರ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವವರ ಹತ್ತಿರ ಅವನು ಬೆಳೆದಿದ್ದನೆಂದೂ ಆ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಅದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದ. ಮನಸ್ಸೊಂದೆ ಸಾಲದು, ಇದು ಮತ್ತೊಂದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಉಪಕರಣ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆ ಹುಡುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಭಾಷೆ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವ ಕಾಲ ಬಂತು. ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಬೇರೊಂದು ಅಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುವುದು. ಆತ ಸಣ್ಣ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ. ಮೊದಲು ದೇಹ, ಎರಡನೆಯದು ಮನಸ್ಸು ಅಥವಾ ಭಾವನೆಯ ಉಪಕರಣ, ಮೂರನೆಯದೆ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಜೀವಾತ್ಮ. ಆಧುನಿಕ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಣಗಳ ಚಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಆತ್ಮನನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವರು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಿದುಳಿನೊಂದಿಗೆ ಅತಿ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ದೇಹವು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮಿದುಳು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಆತ್ಮನೇ ಜ್ಞಾತೃ, ಮನಸ್ಸು ಅದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ಆ ಉಪಕರಣದ ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯಯಂತ್ರ, ದೊಡನೆ ಆತ್ಮನು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣವಾಗುವುದು. ಬಾಹ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಯಾಯ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುವು. ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮೊದಲಾದ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕೇವಲ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುವು ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಈ ಆಂತರಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಇವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವುವು. ಮನಸ್ಸು ಅವನ್ನು ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಅವು ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಳುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಆತ್ಮನಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುವುವು. ಅವನು ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡುವನು. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ತಕ್ಷಣ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಾಹ್ಯದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುವು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡುವವನು, ಆಳುವವನು, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆಸುವವನು ಆತ್ಮ.

ಹಾಗಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮವು ದೇಹವಲ್ಲ, ಅದು ಆಲೋಚನೆಯೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಅದೊಂದು ಸಂಯೋಗವಲ್ಲ. ಏಕೆ? ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಯೋಗವನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡಬಹುದು, ಊಹಿಸಬಹುದು. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ನೋಡಲಾರವೋ, ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾರವೋ ಅದು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ದ್ರವ್ಯವಲ್ಲ; ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಸಂಯೋಗವಾಗಲಾರದು. ಈ ಸಂಯೋಗದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇರುವುದು ನಮ್ಮ ಮನೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಆಲೋಚನಾ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದರಾಚೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ನಿಯಮ ಆಳುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾಗಿರುವುದು ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಸಂಯೋಗವಾಗಲಾರದು. ಮಾನವನ ಆತ್ಮವು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ನಿಯಮವನ್ನೂ ಮೀರಿರುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಸಂಯೋಗವಲ್ಲ. ಅದು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ, ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಳುವುದು. ಅದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾಶವೆಂದರೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಅದು ಆಗಿದೆಯೋ ಆ ಮೂಲಭೂತಗಳಿಗೆ ಅದು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಯಾವುದು ಎಂದಿಗೂ ಒಂದು ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗದು. ಅದು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಮೂರ್ಖತನ.

ನಾವೀಗ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಬಹುದು. ಆತ್ಮವು ದ್ರವ್ಯ, ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಯ ಕಿರಿಯ ಜಗತ್ತಿನ ಹೊರಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಮಿಶ್ರವಾದುದು. ಆದಕಾರಣ ಅದು ನಾಶವಾಗಲಾರದು. ಯಾವುದು ಸಾಯಲಾರದೋ ಅದು ಬದುಕಿಯೂ ಇರಲಾರದು. ಜನನಮರಣಗಳು

ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಜೀವನವು ಮರಣಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಹೆಸರು. ಮರಣವು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಹೆಸರು. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಜನನವೆನ್ನುವೆವು, ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮರಣವೆನ್ನುವೆವು. ಅಲೆ ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ಜೀವನ, ಅದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಮರಣ. ಯಾವುದಾದರೂ ಮರಣದ ಆಚೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಜೀವನದ ಆಚೆಯೂ ಇರಬೇಕು. ಮಾನವನ ಆತ್ಮವು ಭಗವಂತನೆಂಬ ವಿಶ್ವ ಚೈತನ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಶ ಎಂಬ ಮೊದಲಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆತ್ಮವು ಜನನಮರಣಾತೀತವೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಈಗ ತೋರುವುದು. ನೀವು ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ನೀವು ಎಂದೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಜನನ ಮರಣ ಎಂಬ ಇವು ಏನು? ಇವು ಕೇವಲ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳು. ಆತ್ಮವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಕುಳಿತಿರುವರು, ಆದರೂ ಆತ್ಮವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎಂದು ಹೇಳುವಿರಲ್ಲ? ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ನಿಯಮದ ಆಚೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಮಿತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಲ್ಲದೆಂದು ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಗ್ಲಾಸ್ ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ದ್ರವ್ಯವು ಆಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವುದು, ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದು ನಿಯಮದ ಆಚೆ ಇದೆಯೋ, ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಲಾರದೋ, ಅದು ಹೇಗೆ ಮಿತವಾಗಬಲ್ಲದು? ಅದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನೀವು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಇದ್ದೀರಿ. ಹಾಗಾದರೆ ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಾಯುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಏನು? ಅವು ಅಜ್ಞಾನ; ಮಿದುಳಿನ ಭ್ರಾಂತಿ. ನೀವು ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಎಂದಿಗೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಜನನವಾಗಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಜೀವನ ಅವತಾರ ಮುಂತಾದುವಾವುವೂ ಇಲ್ಲ. ಬಂದು ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಲ್ಲ ತಿರುಳಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ನೀವು ಸರ್ವತ್ರ ಇರುವಿರಿ. ಹಾಗಾದರೆ ಬಂದು ಹೋಗುವುದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಮನಸ್ಸನ್ನುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಭ್ರಾಂತಿ, ಅಷ್ಟೆ. ಅದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೋಡ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಂಚರಿಸಿದಂತೆ ಆಕಾಶವು ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಚಂದ್ರನ ಮುಂದೆ ಮೋಡವು ಚಲಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಚಂದ್ರನು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವೆವು. ನಾವು ರೈಲಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ನೆಲವು ಹಾರುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ನೀವು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ನೀರು ಸಂಚರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದು. ನಿಜವಾಗಿ ನೀವು ಹೋಗುತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ. ಬರುತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲ, ನೀವು ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಅನಂತ. ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವಿರಿ; ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಾಚೆ ಇರುವಿರಿ. ನೀವು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರು. ಹುಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಸಾವು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ನಾವು ತಾರ್ಕಿಕ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅರ್ಥ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು, ನೀವು ದುಃಖಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳಾಚೆ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಸರ್ವಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು, ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿ, ಮಂಗಳ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀವೇ ಸರ್ವಜ್ಞರು, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಗಳು. ಇಂತಹವರು ಹಲವರು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಒಂದು ಸಹಸ್ರ ಕೋಟಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಗಳು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಗತಿ ಏನಾಗುವುದು? ನೀನೊಬ್ಬನೇ; ಇಂತಹ ಆತ್ಮ ಒಂದೇ ಇರುವುದು. ಆ ಆತ್ಮವೇ ನೀನು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನೇ ನಾವು ಆತ್ಮವೆನ್ನುವುದು. ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವುದು, ಅಸ್ತಿತ್ವ ಒಂದೇ ಇರುವುದು. ಅವನು ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧನು, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯು, ಸರ್ವಜ್ಞನು ಮತ್ತು ಜನನ ಮರಣಾತೀತನು. “ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆಕಾಶವು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವುದು. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸೂರ್ಯ ಬೆಳಗುವನು. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಜೀವಿಸುವರು. ಆತನ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಸತ್ಯ. ಆತನೇ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮನ ಆತ್ಮ. ಇಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು; ನೀನೇ ಅವನು.” ಎಲ್ಲಿ ಎರಡು ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಅಂಜಿಕೆ, ಅಪಾಯ, ಘರ್ಷಣೆ, ಮನಸ್ತಾಪ. ಎಲ್ಲ ಒಂದಾದರೆ ದ್ವೇಷಿಸುವವರಾರು? ಹೋರಾಡುವವರಾರು? ಎಲ್ಲ ಆತ್ಮನೇ ಆದರೆ ಯಾರೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಹೋರಾಡಬೇಕು? ಜೀವನದ ನೈಜಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಇದು ವಿವರಿಸುವುದು; ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. ಇದೇ ಪೂರ್ಣತೆ, ಇದೇ ದೇವರು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀವು ಹಲವನ್ನು ನೋಡುವಿರೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀವು ಭ್ರಾಂತಿ ಯಲ್ಲಿರುವಿರಿ. “ಈ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಒಂದನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಅನವರತ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರೋ, ಯಾರು ಆತನನ್ನು ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸುವರೋ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಆತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸುವರೋ ಅವರ ಮುಕ್ತರು, ಅವರ ಶುದ್ಧರು, ಅವರ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವವರು.” ಆದ ಕಾರಣವೇ ಮೊದಲು ನೀವೇ ಅವನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ನೀವೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ದೇವರು. ತತ್ತ್ವಮಸಿ. ನಾನು ಗಂಡಸು, ಹೆಂಗಸು, ರೋಗಿಷ್ಯನು ಅಥವಾ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವವನು, ಬಲಿಷ್ಠ ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲ, ನಾನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ, ನನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಭ್ರಾಂತಿ. ಇವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ. ಯಾವುದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ದುರ್ಬಲ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು? ಯಾವುದಕ್ಕೆ ನೀವು ಅಂಜುವುದು? ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವವರು. ಯಾವುದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಂಜಿಸುವುದು? ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮುಕ್ತರಾಗಿ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಲೋಚನೆ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆ ದುರ್ಬಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೋ ಅದೊಂದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪ. ಯಾವುದು ಜನರನ್ನು ದುರ್ಬಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೋ, ಅಂಜಿಸುವುದೋ ಅದೊಂದೇ ಸಾವು; ಅದೊಂದೇ ಪಾರಾಗಬೇಕಾದ ಮಹಾಪಾತಕ. ಯಾವುದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಂಜಿಸುವುದು? ಸೂರ್ಯ ಬಿದ್ದರೆ, ಚಂದ್ರ ಪುಡಿಯಾಗಿ ಹೋದರೆ, ಅನಂತವ್ಯೂಹಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದರೆ, ನಿಮಗೇನಂತೆ? ಬಂಡೆಯಂತೆ ನಿಲ್ಲಿ. ನೀವು

ಅವಿನಾಶಿಗಳು. ನೀವೇ ಆತ್ಮ. “ವಿಶ್ವದ ದೇವರು ನಾನೆ. ನಾನೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ, ನಾನೇ ಅವನು” ಎನ್ನಿ. ಸಿಂಹವು ಪಂಜರವನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಶೃಂಖಲೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿ. ಯಾವುದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಂಜಿಸುವುದು; ಯಾವುದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದು? ಭ್ರಾಂತಿ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನ; ಮತ್ತು ಅವುದೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾರದು. ನೀವು ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧರು, ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪರು.

ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮೂರ್ಖರು ಪಾಪಿಗಳೆಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುವರು. ನೀವು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಳುವಿರಿ. ಪಾಪಿಗಳೆಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುವುದು ಶುದ್ಧ ಮೂರ್ಖತನ, ದುಷ್ಟತನ, ಠಕ್ಕತನ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ದೇವರು; ನಿಮಗೆ ದೇವರು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ! ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೀರಲ್ಲ? ಧೈರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಈ ಸತ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಬೇಡ ಎನ್ನಬೇಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀವೆ ನಿಮ್ಮ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ನೀವು ದೀನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಹಂಕಾರ ಪಡಬೇಡಿ. ಅದು ನಿಮಗೊಂದು ಪೂಜೆಯಂತೆ, ಅಹಂಕಾರಪಡಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ನೀವಲ್ಲವೇ? ನೀವಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಯಾವುದಿದೆ? ನೀವೇ ಈ ವಿಶ್ವದ ಆತ್ಮ. ನೀವೇ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಾವಳಿ. ನೀವೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ನೀವು. ನೀವು ದ್ವೇಷಿಸುವುದು ಯಾರನ್ನು? ಯಾರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವುದು? ನೀವೇ ಅವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಇಡೀ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ. ಯಾರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಇದರಂತೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವುದಿಲ್ಲ.

೧೪. ಆತ್ಮ

(ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್ ಬರೆದಿರುವ “ಮೂರು ವೇದಾಂತ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು” ಎಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಓದಿರಬಹುದು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಇದೇ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಫ್ರೊಫೆಸರ್ ಡಾಯ್ಸನ್ ಅವರ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿರಬಹುದು. ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ವಾದ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ವೆಂಬ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ವೇದಾಂತ ಬೋಧನೆ ಎಂದರೆ ಅದ್ವೈತ ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಹಿಂದೂ ತತ್ವಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಾನುಯಾಯಿಗಳು ಕಡಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯವರಾಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಸಂಘ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಜನರು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪಂಥಗಳಿವೆ. ಈಗ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಹಸ್ರ ಪಂಥಗಳಿವೆಯೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ಆ ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಂತ್ಯವೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುವುದು.

ವಿಭಿನ್ನ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು: ಆಸ್ತಿಕ ಮತ್ತು ನಾಸ್ತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಎಂದ. ವೇದವು ಸನಾತನ ತತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂದು ಯಾರು ನಂಬುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಆಸ್ತಿಕರು. ವೇದವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಒಪ್ಪುವವರು ನಾಸ್ತಿಕರು. ಮುಖ್ಯ ಆಧುನಿಕ ನಾಸ್ತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆ ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳು. ಆಸ್ತಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯುಕ್ತಿಗಿಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಉಳಿದುದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವರು. ಸಾಂಖ್ಯ, ನ್ಯಾಯ, ಮೀಮಾಂಸ ಎಂಬ ಮೂರು ಆಸ್ತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ, ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ದರ್ಶನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಪಂಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದೆ ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸ ಮತ ಅಥವಾ ವೇದಾಂತ. ಎಲ್ಲ ಹಿಂದೂದರ್ಶನಗಳೂ ವೇದಾಂತದಿಂದ ಅಥವಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುವು. ಆದರೆ ಅದ್ವೈತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ತಾವೇ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮತತತ್ವವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮತ್ತಾವುದರ ಮೇಲೂ ಅಲ್ಲದೆ ವೇದಾಂತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ

ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ವೇದಾಂತ ಒಂದೇ ಉಳಿಯಿತು. ಈಗ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಆದರೂ ಈ ಶಾಖೆಯವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಏಕಮತೀಯರಲ್ಲ.

ವೇದಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ನಮಗೆ ತೋರಿಬರುವುದು. ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಏಕಮತೀಯರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವರನ್ನು ನಂಬುವರು. ವೇದಾಂತಿಗಳೆಲ್ಲ ವೇದವು ದೇವೋಕ್ತ ಎಂದೂ ನಂಬುವರು. ಕ್ರೈಸ್ತರು ಅಥವಾ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ನಂಬುವಂತೆ ಅಲ್ಲ; ಬೇರೊಂದು ವಿಶೇಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುವು. ದೇವರು ಅನಾದಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಅವನ ಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಅನಾದಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಗಳೂ ಅನಾದಿ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಅದೇ ಸೃಷ್ಟಿತತ್ತ್ವ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು, ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗುವುದು. ಎಷ್ಟೋ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರುಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಕಡೆಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆ ಬರುವುದು. ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು. ವೇದಾಂತಿಗಳು ಈಗಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಈಥರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೋಲುವ ಆಕಾಶವೂ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಣವೂ ಇವೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣದ ಸ್ಪಂದನದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಉಂಟಾಗುವುದು ಎನ್ನುವರು. ಒಂದು ಕಲ್ಪ ಮುಗಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅವಿಭಾವಗಳೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾಗುವುವು. ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆವು, ಅನುಭವಿಸಲಾರೆವು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಅದರಿಂದ ಆಗಿರುವುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ, ಆಕರ್ಷಣ ಮತ್ತು ವಿಕರ್ಷಣ, ಆಲೋಚನೆ, ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಸ್ನಾಯುಗತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವುವು. ಪ್ರಾಣದ ಸ್ಪಂದನ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಲ್ಪದವರೆಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದು. ಪುನಃ ಪ್ರಾಣ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು. ಈ ಸ್ಪಂದನವು ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವುದು. ಆಗ ಈ ಎಲ್ಲ ಆಕಾರಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು.

ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವ ಮೊದಲನೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು 'ದ್ವೈತ' ಎನ್ನುವರು. ದ್ವೈತಿಗಳು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು ದೇವರು ಎಂದು ನಂಬುವರು. ಅವನೇ ಈಶ್ವರ. ಅವನು ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಜೀವ ಇವಕ್ಕಿಂತ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬೇರೆ ಎಂದು ನಂಬುವರು. ದೇವರು ಆದಿಅಂತ್ಯರಹಿತ. ಜಗತ್ತು ಆದಿಅಂತ್ಯರಹಿತ. ಹಾಗೆ ಜೀವರೂ ಕೂಡ. ಜೀವಜಗತ್ತುಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುವು. ಆದರೆ ದೇವರು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವನು. ದ್ವೈತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಸಗುಣನು. ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆಕಾರವಿಧಿ ಎಂದು ಅಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಗುಣಗಳಿವೆ. ಅವನಿಗೆ ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳಿವೆ. ಅವನು ದಯಾಮೂರ್ತಿ, ನ್ಯಾಯಪರ; ಅವನು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ, ಸರ್ವಶಕ್ತ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಬಹುದು, ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬಹುದು; ನಾವು ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬಹುದು. ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿ

ಸುವನು. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವನು ಮಾನವೀಯ ದೇವರು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡವನು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳಾವುವೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. “ಅವನು ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಣ.” ಇದೇ ದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತಿಗಳ ವಿವರಣೆ. ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರ. ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯ. ಕಣಾದಿಗಳೆಂಬ ಕೆಲವು ಅವೈದಿಕ ದ್ವೈತಿಗಳಿರುವರು. ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಅನಂತ ಕಣರಾಶಿ, ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಎಂದು ಅವರು ನಂಬುವರು. ವೇದಾಂತಿಗಳು ಈ ಕಣ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅಸಂಬದ್ಧ ಎನ್ನುವರು. ಉದ್ದ-ಅಗಲ-ಗಾತ್ರಗಳಿಲ್ಲದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಕಣಗಳನ್ನ ಎಷ್ಟು ಅಂಕೆಯಿಂದ ಗುಣಿಸಿದರೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುವು. ಭಾಗವಿಲ್ಲದುದು ಭಾಗವಿರುವ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರದು. ಎಷ್ಟು ಸೊನ್ನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೂ ಒಂದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣಕ್ಕೆ ಗಾತ್ರ ಭಾಗಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು ಅಸಂಭವ. ದ್ವೈತ ವೇದಾಂತಿಗಳು, ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಇದೆ, ಅದರಿಂದ ದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಎನ್ನುವರು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ದ್ವೈತಿಗಳು. ಮಾನವರು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿನ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ತೊಂಬತ್ತು ಮಂದಿ ದ್ವೈತಿಗಳು. ಯೂರೋಪಿನ ಮತ್ತು ಏಷ್ಯಾಖಂಡದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ವರೆಲ್ಲರೂ ದ್ವೈತ ಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳು. ಅವರು ದ್ವೈತಿಗಳೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿಲ್ಲದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಲಾರ. ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಯಾವುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲದೋ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಅವನು ಆಸಕ್ತನು. ಗಹನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನಿಂದ ತನ್ನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಎಳೆದುತಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಅವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲನು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಅವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲನು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಧರ್ಮವೇ ಇದು. ತಮ್ಮಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತಿರುವ ಸಗುಣನಾದ ದೇವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ನಂಬುವರು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಮಾನವ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ನೀಡಿ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಅವನಿಂದ ತೆಗೆಯುವರು- ಕೆಟ್ಟದಿಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಂತೆ! ಕತ್ತಲೆಯ ಭಾವನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಬೆಳಕಿನ ಭಾವನೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇನೂ ಎನ್ನುವಂತೆ!

ಇಂತಹ ದಯಾಮಯನಾದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತಿರುವ ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಾಶ್ರಯನಾದ ದೇವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ದೋಷಗಳು ಹೇಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ? ಇದೇ ಎಲ್ಲ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಳುವ ಮೊದಲಿನ ಕಷ್ಟ. ಎಲ್ಲ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಹಿಂದೂಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸೈತಾನನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ; ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ

ಕರ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆ? ನಾನು ಈಗತಾನೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆತ್ಮವು ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಜನಿಸಿತು ಎಂದು ಅವರು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ನಾವು ನಾಳೆಯ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವೆವು. ನಾಳೆ ಅದರ ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವೆವು. ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಕೂಡ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನಾಳೆಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ ಇದೇ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಾರದು? ಅನಂತ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೊಂಡಿ, ಒಂದು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಕೊಂಡಿಗಳ ವರ್ಗವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆ ಇಡೀ ಸರಪಳಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಅನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಇದೇ ವಿವರಣೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. ಈ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕರ್ಮವನ್ನು ಸಮಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮಗೆ ಈಗ ಕಾಣುವಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಾರಣ ಇರಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಈಗ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನದಲ್ಲ ಕಾರಣ ಎಂಬುದೂ ಸತ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಮಾನವನ ಭವಿಷ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮಾನವನಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವುದೂ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಿಂದ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವುದರಿಂದಲೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಾವೆ ಈ ಪಾಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದೆವು. ಈಗ ನಾವು ಪಾಪಕೃತ್ಯದಿಂದ ದುಃಖ ಬರುವುದನ್ನು ಪಡೆದೇವೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಬಹು ಪಾಲು ದುಃಖವೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯನ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಕರ್ಮದ ಫಲ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯ ನೊಬ್ಬನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಣೆ. ದೇವರು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರನಲ್ಲ. ನಿತ್ಯ ದಯಾಮಯನಾದ ತಂದೆಗೆ ದೂರು ಸಲ್ಲದು. “ಬಿತ್ತಿದಂತೆ ಬೆಳೆ!”

ದ್ವೈತಿಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಶೇಷವೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನುಗಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು. ಯಾರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಹಿರರಲ್ಲ. ಹಲವು ಏರಿಳಿತಗಳ ಮೂಲಕ, ಹಲವು ಸುಖದುಃಖಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊನೆಗೆ ಹೊರಬರುವರು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವರು? ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಅದು ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಈ ವಿಶ್ವದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂಬುದು. ನಾವು ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುವ ಜಗತ್ತಾಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಜಗತ್ತಾಗಲೀ ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದು ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವುದು. ದ್ವೈತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸಾರದ ಆಚೆ ಕೇವಲ ಆನಂದದಿಂದ ಮತ್ತು ಒಳಿತಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಲೋಕ ಒಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ದ್ವೈತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಭಾವನೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಲ್ಲ, ಮರಣ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂದ ವಿರುವುದು. ಅನವರತ ದೇವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಕೃಪಾನಂದ

ವನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಕೀಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ದೇವದೂತ, ದೇವತೆಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೂ ವೇಗವಾಗಿಯೂ ದುಃಖವಿಲ್ಲದ ಆ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲೆಯಂತೆ ಇದು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದೆಂದಿಗೂ ಕೊನೆಗಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕಾದ, ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಜೀವಿಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ, ಕೆಲವು ಕೀಳು ಮೃಗಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ, ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯರ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಕೆಲವು ದೇವರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಎಲ್ಲರೂ, ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಅಪೂರ್ಣರು, ಬದ್ಧರು. ಬಂಧನ ಎಂದರೇನು? ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದ, ಸಾಯಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವನೂ ಸಾಯುವನು. ಈ ದೇವತೆಗಳು ಯಾರು? ದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದೇವೇಂದ್ರ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನ. ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀವ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಕಲ್ಪವಾದ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಜನಿಸುವುದು. ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುವನೋ ಅವನು ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನಾಗುವನು. ಇದರಂತೆಯೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು. ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಿಗಳು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನುಭವಿಸಿ ಪುನಃ ಮಾನವರಾಗಿ ಜನಿಸುವರು. ಯಾರು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಮತ್ತು ಜನರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಸತ್ತ ಅನಂತರ ಆ ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅವರೇ ಇಂತಹ ದೇವತೆಗಳಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಇದು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದಿಗೂ ಲಭಿಸದು. ಮನುಷ್ಯನು ಏನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ದೇವರು ಕೊಡುವನು. ಕೀರ್ತಿ, ಗೌರವ ಅಧಿಕಾರ ದೇವತೆಗಳ ಆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ- ಇವನ್ನೆ ಮನುಷ್ಯರು ಇಚ್ಛಿಸುವರು. ಅವರು ಇವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವರು. ಯಾವ ಕರ್ಮಪರಿಣಾಮವೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇರಲಾರದು. ಕೆಲವು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಫಲ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವುದು. ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಉಳಿದರೂ ಅದು ಕೊನೆಗೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ದೇವತೆಗಳು ಪುನಃ ಮಾನವರಾಗಬೇಕು. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಕೆಳಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮನುಷ್ಯರಾಗುವುವು, ಬಹುಶಃ ದೇವತೆಗಳೂ ಆಗುವರು. ಕೊನೆಗೆ ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯರಾಗುವರು ಅಥವಾ ಮೃಗಗಳಾಗುವರು. ನಾನು, ನನ್ನದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಮಾಯವಾಗಿ, ಭೋಗಸುಖವನ್ನೆ ನಿಶ್ಚಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಜೀವನಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಸುತ್ತುಡುತ್ತಿರಬೇಕು. “ನಾನು, ನನ್ನದು” ಎಂಬುದೇ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ. ನೀವು ದ್ವೈತಿಗಳನ್ನು “ಈ ಮಗು ನಿನ್ನದು” ಎಂದರೆ “ಇಲ್ಲ, ಇದು ದೇವರದು” ಎನ್ನುವರು. “ಆಸ್ತಿ ನನ್ನದಲ್ಲ, ಇದು ದೇವರದು.” ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ದೇವರದು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಈ ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು ಶಾಕಾಹಾರಿಗಳು, ಅಹಿಂಸೋಪಾಸಕರು. ಆದರೆ ಇದು ಬೌದ್ಧರ ಭಾವನೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲ. ನೀವು ಬೌದ್ಧರನ್ನು “ಏತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆಗೆ ವಿರೋಧ ವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವರು “ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಅಧಿಕಾರ ವಿಲ್ಲ ನಮಗೆ” ಎನ್ನುವರು. ದ್ವೈತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, “ಇವೆಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು” ಎನ್ನು ವನು. ದ್ವೈತಿಗಳು “ನಾನು, ನನ್ನದು” ಎಂಬುದನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವರು. ಆತನೊಬ್ಬನೇ “ನಾನು,” ಎಲ್ಲವೂ ಅವನವು. ಒಬ್ಬ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಅವ ನಲ್ಲಿ ನಾನು, ನನ್ನದು ಇಲ್ಲದಾಗ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದಾಗ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಗಾದರೂ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧ ನಾಗಿರುವಾಗ, ಅವನ ಹೃದಯ ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು. ಹೃದಯ ಶುದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮ ಉದಯಿಸುವುದು. ದೇವರು ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರ. “ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಸೂಜಿ ಆಯಸ್ಕಾಂತ ಶಿಲೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವು ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸೂಜಿಯನ್ನು ತೊಳೆದೊಡನೆಯೆ ಅದು ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವುದು” ಎನ್ನುವನು ದ್ವೈತಿ. ದೇವರು ಅಯಸ್ಕಾಂತ ಶಿಲೆ, ಜೀವಿ ಸೂಜಿ, ಪಾಪಕರ್ಮವೇ ಅವನನ್ನು ಮತ್ತಿದ ಮಲ, ಜೀವಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದೊಡನೆಯೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ದೇವರ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ಣಾತ್ಮ ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಯಾವ ದೇಹವನ್ನಾದರೂ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ. ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ನೂರು ದೇಹಗಳನ್ನು ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬಲ್ಲ, ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ವಿನಃ ಉಳಿದ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಗಳಿಸಬಲ್ಲನು. ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯು ದೇವರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪಂಚ ಪಾಲನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರರು, ಅದು ದೇವರೊಬ್ಬನಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದು. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರೂ ಪೂರ್ಣಾತ್ಮರಾದಾಗ ನಿತ್ಯಸುಖಿಗಳಾಗಿ ಭಗ ವಂತನೊಡನೆ ಸದಾ ಇರುವರು. ಇದೇ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ದ್ವೈತಿಗಳು ಬೋಧಿಸುವರು. “ಇದನ್ನು ಕೊಡು, ಅದನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ಬೇಡುವುದನ್ನು ಅವರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಬೇಡಬಾರ ದೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುವರು. ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ಕೆಳಗಿ ರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೇಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳೊ ದೇವದೂತರೂ ಅಥವಾ ಯಾರಾದರೂ ಸಿದ್ಧರೂ ಇಂತಹವರಿಂದ ಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವರಗಳನ್ನು ಬೇಡಬಹುದು. ದೇವರು ಇರುವುದು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. “ದೇವರೆ, ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಕೊಡು, ಅದನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂದು ಬೇಡುವುದು ಈಶ್ವರನಿಂದ. ದ್ವೈತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದು ಬೇಗವಾಗಿಯೋ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೋ ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೇಡಿದರೆ ದೊರಕಿಯೇ ದೊರಕು ವುದು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ ದೇವರನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಧರ್ಮ.

ನಿಜವಾದ ವೇದಾಂತತತ್ತ್ವವು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅವರು, ಕಾರ್ಯವು ಕಾರಣದಿಂದ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣವೇ ಕಾರ್ಯ ಎನ್ನುವರು. ದೇವರು ಕಾರಣನಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ದೇವರೇ ಆಗಿರ ಬೇಕು, ಮತ್ತಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ದೇವರೇ ಉಪಾದಾನ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳು ವುದರೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು. ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಇಡೀ ಪ್ರಕೃತಿ ಅವ ನಿಂದಲೇ ಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ "Creation" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥದ ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ "ಸೃಷ್ಟಿ" ಎಂದರೆ ಶುನ್ಯದಿಂದ ಏನೂ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಆದರೆ ಭಾರತದ ತತ್ತ್ವಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಾವುವೂ ಹಾಗೆ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಭಾವನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಬಹಳ ಬೇಗ ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಈಗ ಅದನ್ನು ನಂಬುವ ಪಂಥ ಇರು ವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದರೆ ಆಗಲೇ ಇರುವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅರ್ಥ. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನೇ. ಅವನೇ ಈ ವಿಶ್ವದ ದ್ರವ್ಯ. ನಾವು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ "ಜೇಡವು ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ತಂತುವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಅವನಿಂದ ಬಂದಿದೆ" ಎಂದು ಓದುವೆವು.

ಪರಿಣಾಮವು ಕಾರಣದ ಪುನಃಸೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ, "ನಿತ್ಯ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ದೇವ ರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಏಕೆ ಜಡವಾಗಿದೆ, ಚೇತನಹೀನವಾಗಿದೆ? ಕಾರಣವು ಪರಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಪರಿಣಾಮವು ಏತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವುದು?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಏಳುವುದು. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಅವರದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಜೀವ ಜಗತ್ತು ದೇವರು ಮೂರು ಒಂದೇ ಎನ್ನುವುದು. ದೇವರು ಆತ್ಮ ನಂತೆ, ಜೀವ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವರ ದೇಹದಂತೆ. ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಒಂದು ದೇಹವಿದೆಯೋ, ಜೀವವಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ದೇವರ ದೇಹ. ದೇವರು ಜೀವಿಯ ಜೀವ. ದೇವರು ಹೀಗೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣ. ದೇಹ ಬದಲಾಗಬಹುದು, ಯುವಕ ಅಥವಾ ವೃದ್ಧನಾಗಿರಬಹುದು, ದುರ್ಬಲ ಅಥವಾ ಸಬಲನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದ ರಿಂದ ಆತ್ಮ ನಿಗೇನೂ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲ. ದೇಹದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಆ ಪರಾತ್ಪರ ತತ್ತ್ವ. ದೇಹ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು, ಆದರೆ ಆತ್ಮ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ದೇವರ ದೇಹವಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ದೇವರು. ವಿಶ್ವದ ಬದ ಲಾವಣೆಯಿಂದ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ದೇವರು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು. ಕಲ್ಪದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸಂಕುಚಿತ ವಾಗುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಲ್ಪದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಪುನಃ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದು. ವಿಕಾಸ ದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಜನಿಸುವುದು.

ದ್ವೈತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳು-ಇಬ್ಬರೂ, ಆತ್ಮವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆದರೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಶುದ್ಧವಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬುವರು. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳು ದ್ವೈತಿಗಳಿ

ಗಿಂತ ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವರು. ಆತ್ಮನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಎನ್ನುವರು. ನಾವು ಈಗ ಆತ್ಮನ ನೈಜ ಗುಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ಪವಿತ್ರತೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ - ಇವನ್ನು ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಹಲವು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನಂತ ಜ್ಞಾನ ವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೀನ ಕರ್ಮವೂ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಂಕೋಚಮಾಡುವುದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸತ್ಕರ್ಮವೂ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವುದು. ಈ ಆತ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ದೇವರ ಅಂಗ. “ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಿಂದ ಅದರ ಸ್ವಭಾವದಂತೆಯೆ ಇರುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಕಿಡಿಗಳೇಳುವಂತೆ ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಈ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಬಂದಿವೆ.” ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಗುರಿಯೂ ಒಂದೇ. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರು ಸಗುಣನು, ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಣಿ ಅವನು, ಅವನು ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಓತಪ್ರೋತನಾಗಿರುವನು, ಅವನು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವನು. ಶಾಸ್ತ್ರವು ದೇವರನ್ನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎಂದರೆ ದೇವರು ಸರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇರುವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ದೇವರು ಗೋಡೆ ಆಗಿರುವನು ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ದೇವರು ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿರುವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅವನಿಲ್ಲದ ಕಣವೊಂದೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಂತ. ಅವು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಯಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸದಿಂದ ಜೀವರು ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದರೆ ಅವರಿಗಿನ್ನು ಜನನ ಮರಣಗಳಿಲ್ಲ. ಅವರು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೆಲಸುವರು.

ನಾವೀಗ ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ಇದೇ ತತ್ತ್ವದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಚರಮ ಸೀಮೆ. ಮತ್ತಾವ ದೇಶವಾಗಲಿ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾವನಾ ಕುಸುಮವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಯುಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಇಲ್ಲಿ. ಇದು ಅಭೇದ್ಯವಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಇದೇ ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತ. ಇದು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಅತಿ ಗಹನವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಧರ್ಮವಾಗಲಾರದು. ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಮೂರುಸಾವಿರ ವರುಷಗಳಿಂದ ಪರಮಾಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹವಾದವಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವದ ತೊರೂರಾದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲೇ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹರಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅತಿ ಮೇಧಾವಂತ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಗೂ ಕೂಡ ಅತಿ ಕಷ್ಟವೆನ್ನುವುದು ನಾವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನಾವಷ್ಟು ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವೆವು, ದೀನರಾಗಿರುವೆವು. ನಮಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಪೌರುಷವಂತರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನಮಗೆ ಇತರರ ಆಸರೆ ಬೇಕು. ನಾವು ಸಣ್ಣ ದುರ್ಬಲ ಸಸಿಗಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಗೆ ಆಸರೆಬೇಕು. “ಸುಖವಾದ ಧರ್ಮ” ಕೊಡಿ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿರುವರು! ಸತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿರುವವರು ಅತಿ ವಿರಳ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಮತ್ತೂ ವಿರಳ. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಅತ್ಯಲ್ಪಮಂದಿ ಮಾತ್ರ. ಇದು ಅವರ ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ಅವರ ಮಿದುಳು ದುರ್ಬಲವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಹೊಸ ಭಾವನೆಯಾಗಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮ ಭಾವನೆಯಾದರೆ, ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಂದೋಳನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಅದು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರು ಒಂದು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವರು. ಹಲವು ಹಿಂದಿನ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು, ಪೂರ್ವಜರ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು, ಕೋಮಿನ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು, ನಗರ ದೇಶಗಳ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು-ಇವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೂ ಜನ್ಮತಃ ಬಂದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ರಾಶಿ ಎಷ್ಟೋ ಇದೆ. ಅದರಿಂದಲೂ ಪಾರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಧೀರರಿರುವರು. ಅವರು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವರು, ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು, ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವರು.

ಅದ್ವೈತಿ ಸಾರುವುದೇನು? ದೇವರೊಬ್ಬನು ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಜಗತ್ತಿನ ಉಪಾದಾನ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣ ಎರಡೂ ಆಗಬೇಕು ಎನ್ನುವನು. ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ, ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಕೂಡ ಅವನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅವನೇ ಜಗತ್ತಾಗಬೇಕು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವರೋ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ನೀವು ಮತ್ತು ನಾವು ನೋಡುವ ಸಕಲವೂ ಏನು? ಇದು ಕೇವಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಭ್ರಾಂತಿ. ಇರುವುದೊಂದೇ; ಅದು ಅನಂತವಾಗಿದೆ; ಶಿವಮಯವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಕನಸನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾಣುವೆವು. ಅದೇ ಆತ್ಮ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅತೀತವಾಗಿದೆ, ಜ್ಞೇಯ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ನಾವು ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಅದೊಂದೇ ಸತ್ಯ. ಅದೇ ಮೇಜು, ನನ್ನೆದುರಿಗಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ, ಗೋಡೆ ಆಗಿದೆ. ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದರೆ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮ, ಮೇಜಿನ ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದರೆ ಏನು ಉಳಿಯುವುದೋ ಅದೇ ಸತ್ಯ. ವೇದಾಂತಿಗಳು ಅದನ್ನು 'ಅವನು' ಅಥವಾ 'ಅವಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಲ್ಪನೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಭ್ರಾಂತಿ. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲ. ಮೃಗಗಳಂತೆ ಇರುವ ಭ್ರಾಂತರು ಪುರುಷರನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡುವರು. ಆದರೆ ಜಾಗೃತರಾಗಿರುವವರು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅತೀತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಲಿಂಗಭೇದ ಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಆತ್ಮ, ಲಿಂಗಾತೀತ ಪರಿಶುದ್ಧ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ. ನಾಮರೂಪ ದೇಹ ಮುಂತಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ದ್ರವ್ಯವೇ ಕಾರಣ. ಇರುವುದು ಒಂದೇ, ಎರಡಲ್ಲ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಏಕವೇ. ನೀನು ಮತ್ತು ನಾನು ಏಕವೇ. ದೇವರಾಗಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಲಿ, ವಿಶ್ವವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅನಂತ ಒಂದೇ ಇರುವುದು, ಇದೇ ನಾಮರೂಪಗಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು. ನೋಡುವವನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ಬಲ್ಲೀರಿ? ನೀವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬಲ್ಲೀರಿ. ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಬಿಂಬಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕದ

ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು. ಕೊಲೆ ಪಾತಕಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಆತ್ಮನು ಕೆಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಸಾಧುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಶುದ್ಧವಾದುದು. ಆತ್ಮನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಪರಿಶುದ್ಧ. ವಿಶ್ವದ ಏಕಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವೆ ಕ್ಷುದ್ರತಮಕೀಟ ದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಒಂದು; ಅಸ್ತಿತ್ವ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನೈತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒಂದು. ನಾವು ಏಕವನ್ನು ಹಲವು ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿರು ವೆವು. ಯಾವನು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಅದು ಮಾನವ ಜಗತ್ತಿನಂತೆ ತೋರುವುದು. ಯಾರು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಸ್ವರ್ಗವಾಗಿ ಭಾಗ ವಾಗಬಹುದು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದೇ ಆತ್ಮ, ಎರಡಲ್ಲ. ಅದು ಬರುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಹೋಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಪುನರ್ಜನ್ಮತಾಳು ವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದು ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ? ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯ ಈ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಬಯಲಭ್ರಾಂತಿ. ಅವು ಈಗ ಇಲ್ಲ, ಹಿಂದೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅನಂತಾತ್ಮ. ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ? ನಾನು ಆಗಲೇ ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ? ನಾನು ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವೆನು. ಜೀವನ ಒಂದು ಕನಸಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕನಸಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಜೀವನದ ಒಂದು ಪುಟ ತೆಗೆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕನಸು ಬರುವುದು; ಅದೂ ಉರುಳುರುಳಿ ಹೋಗುವುದು. ನಾನು ಓದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಪುಸ್ತಕ ವನ್ನು ಎಸೆದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವೆನು, ಆಗ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಅದ್ವೈತವು ಬೋಧಿಸುವುದೇನು? ಇದುವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಮತ್ತು ಇರಬಲ್ಲ ದೇವರನ್ನು ಪದಚ್ಯುತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡುವುದು. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿಗಿಂತ, ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕಗಳಿಗಿಂತ, ಮಹಾ ವಿಶ್ವಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿರುವನು ಅವನು. ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ತೋರುವ ಆತ್ಮನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಅತೀತವಾದುದು. ಇವನಿಗಿಂತ ಮಹಿಮಾಮಯ ದೇವರು ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ, ಈಗ ಇರುವ, ಮುಂದೆ ಇರಬಲ್ಲ, ಏಕಮಾತ್ರ ದೇವನು ಅವನೊಬ್ಬನೆ. ನಾನು ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವು ದನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. “ನಾನು ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು” ಎನ್ನುವನು ಅದ್ವೈತಿ. ನಾನಾರಿಗೆ ಬಾಗುವುದು? ಆತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಯಾರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದು? ವಿಶ್ವದ ಅನಂತಾತ್ಮನಾದ ನನಗೆ ಯಾರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲರು? ಇದೆಲ್ಲ ಕನಸು, ವ್ಯರ್ಥ ಭ್ರಾಂತಿ. ಯಾರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು? ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ದುರ್ಬಲ ದ್ವೈತಿ ಎಲ್ಲೊ ಮುಗಿಲಿನ ಆಚೆ ಇರುವ ಭಗವಂತನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಬನಿ ಗರೆದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಆ ಆಕಾಶವೂ ತನ್ನಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ. ಅವನಿಗೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ಸಹಾಯ ಬೇಕು. ಸಹಾಯ ಬರುವುದು. ಸಹಾಯ ಬಂದೊದಗುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವೆವು. ಆದರೆ ಅದು ತನ್ನ ಅಂತರಾಳದಿಂದಲೇ

ಬರುವುದು. ಅದು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ರೋಗಿ ಯೊಬ್ಬ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಬಾಗಿಲಿನ ಶಬ್ದ ಕೇಳುವನು. ಅವನು ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಾಗ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮಲಗಲು ಹೋಗುವನು. ಪುನಃ ಅದೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುವನು. ಪುನಃ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುವನು. ಯಾರೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅದು ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಶಬ್ದವೆಂದು, ಅದು ಹೊರಬಾಗಿಲಿನ ಸದ್ದು ಎಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಹೀಗೆಯೆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ದೇವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಹುಡುಕಿ ನಿರಾಶನಾಗಿ ತಾನು ಹೊರಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನೆಡೆಗೆ ಪುನಃ ಬರುವನು. ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಬೆಟ್ಟದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಅರಸುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಯಾವ ದೇವರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದನೋ, ಅವನ ತನ್ನ ಆತ್ಮವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನಾನೇ ಅವನು, ಅವನೇ ನಾನು. ನಾನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರು ದೇವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಅಹಂಕಾರ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಈ ಪೂರ್ಣಾತ್ಮ ಹೇಗೆ ಭ್ರಾಂತನಾದ? ಅವನೆಂದಿಗೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಾತ್ಮ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ? ಅವನೆಂದಿಗೂ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವೆಂದಿಗೂ ಕನಸು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಮೂಡಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅಸಂಬದ್ಧ ವಾದುದು. ಈ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಜನಿಸುವುದು. ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದೊ ಡನೆಯ ಮಿಥ್ಯ ಪಲಾಯನವಾಗುವುದು. ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಆಸರೆ; ಅದೆಂದಿಗೂ ದೇವರನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನು ಆತ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಎಂದಿಗೂ ಭ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಭ್ರಾಂತಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು, ನಿಮ್ಮದುರಿಗೆ ಇರುವುದು. ಮೋಡವೊಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಂದು ಅದನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಅದರ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವುದು. ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಮೋಡವು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವುದು. ನೀಲಿಯ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಣ್ಣದ ಮೋಡಗಳು ಬಂದು ಕೆಲವು ಕಾಲವಿದ್ದು ಮಾಯವಾಗಿ ಪುನಃ ಅದೇ ನೀಲಿಯಾಕಾಶ ಕಾಣುವಂತೆ ನೀವು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರು, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧರು ನೀವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಶ್ವದ ದೇವರು. ಎಂದಿಗೂ ಎರಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು. ನಾನು ಮತ್ತು ನೀನು ಎನ್ನುವುದು ಭ್ರಾಂತಿ. ಕೇವಲ “ನಾನು” ಎನ್ನಿ. ಕೋಟ್ಯಂತರ ವದನಗಳ ಮೂಲಕ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವವನು ನಾನು. ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಹಸಿ ವಾಗುವುದು? ಅನಂತ ಕರಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು ನಾನು. ನಾನು ಹೇಗೆ ಅಕರ್ಮಿಯಾಗಬಲ್ಲೆ? ನಾನೇ ವಿಶ್ವದ ಬಾಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಳುತ್ತಿರುವುದು. ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಗೆ ಅತೀತ. ನಾನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅರಸುವುದೆಲ್ಲಿ? ನಾನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಕ್ತನೇ ಆಗಿರುವೆನು. ವಿಶ್ವಾಧಿಪತಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವವರಾರು? ಪ್ರಪಂಚದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವದ ಏಕಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವಾದ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಕಿರಿಯ ಭೂಪಟಗಳು. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನನಗೇನು? ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತಿಯು ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ.

“ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊ, ತಕ್ಷಣ ಮುಕ್ತನಾಗು.” ಆಗ ಅಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಮಾನವನು ತಾನೆ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೆಂದು ಅರಿತಾಗ; ಭಿನ್ನತೆಯೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾದಾಗ; ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ, ದೇವದೇವತೆಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಸಸ್ಯರಾಶಿಗಳು-ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಆ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಕರಗಿದಾಗ; ಅಂಜಿಕೆಯೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ನನಗೆ ನಾನೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆನೆ? ಕೊಂದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆನೆ? ಗಾಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆನೆ? ಅಂಜುವುದಾರಿಗೆ? ನಿನಗೆ ನೀನೆ ಅಂಜುವೆಯೆ? ಆಗ ದುಃಖ ನಾಶವಾಗುವುದು. ನಾನೇ ವಿಶ್ವದ ಏಕಮಾತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಆಗ ಅಸೂಯೆಯೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಯಾರ ಮೇಲೆ ಅಸೂಯೆಪಡುವುದು? ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೆ? ಆಗ ಹೀನ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಯಾರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಹೀನ ಭಾವನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ? ನನ್ನೊಡನೆಯೆ? ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಿಲ್ಲ. ಇದು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುವನು ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತಿ. ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ. “ಬಹುತ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಏಕವನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಅಚೇತನದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಚೇತನವನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಅನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಂತಿ; ಇತರರಿಗಿಲ್ಲ.”

ಭಾರತದ ದರ್ಶನಗಳು ದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾರಿದ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆಗಳು ಇವು. ವಿಶ್ವದಾಚೆಗೆ ಇರುವ ಸಾಕಾರದೇವರಿಂದ ಈ ಭಾವನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಬಾಹ್ಯದಿಂದ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬಂದಿತು; ಮುಂದೆ ಆತ್ಮನೆ ಪರಮಾತ್ಮ, ಅವನೆ ವಿಶ್ವವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವನು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಯಿತು. ವೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಇದು. ದ್ವೈತದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತದ ಮೂಲಕ ಸಾಗಿ, ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಬರುವವರು ಕಡಮೆ. ಅದನ್ನು ನಂಬುವವರು ಕೂಡ ವಿರಳ, ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವವರು ಅದಕ್ಕೂ ವಿರಳ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮ ನೀತಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ವಿವರಣೆ ದೊರಕುವುದು. ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಏಕೆ ಹೇಳುವರು, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾಪುರುಷರೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವದ ಸಹೋದರತ್ವವನ್ನು ಏಕೆ ಬೋಧಿಸುವರು? ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ, ಅವರ ವಿಚಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು; ವೈವಿಧ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ಏಕ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು.

ಕೊನೆಯ ಬೋಧನೆ ನಮಗೆ ಒಂದು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ದ್ರವ್ಯದಂತೆ, ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಜೀವಿಯಂತೆ, ಆತ್ಮನ ಮೂಲಕ ದೇವರಂತೆ ನೋಡುವೆವು. ಪ್ರಪಂಚವು ಪಾಪ, ದೌರ್ಜನ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುವ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ನರಕ

ಕುಂಡವಾಗುವುದು. ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆನ್ನುವವನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಸ್ವರ್ಗವಾಗುವುದು. ಪೂರ್ಣಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಆತ್ಮವಾಗುವುದು.

ಈ ಸಮಾಜವಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಹಂತಗಳೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು. ಅದ್ವೈತಿ ಅಥವಾ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿ, ದ್ವೈತವನ್ನು ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಇದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಕೆಳಗಿನದು ಎನ್ನುವನು. ಇದು ಸತ್ಯದ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗೆ ದೊರಕುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ. ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಡಿ. ಯಾರ ಪಕ್ಷವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಡಿ. ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ, ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಯ್ಯಿರಿ. ಆದರೆ ಆತನಿಗೆ ತೊಂದರೆಕೊಡಬೇಡಿ, ನಾಶಮಾಡಬೇಡಿ. ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವರು. “ಹೃದಯದ ಆಸೆಯೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಮರ್ತ್ಯನೇ ಅಮೃತನಾಗುವನು,” ಈ ಮಾನವನೇ ದೇವನಾಗುವನು.

೧೫. ಆತ್ಮ: ಅದರ ಬಂಧನ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ

(ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸತ್ಯ, ಅದು ಬ್ರಹ್ಮ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮಾಯೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ನನ್ನು ಸೇರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಮಾಯೆ ಇವುಗಳ ಸಂಯೋಗ. ನಾವು ಈ ಮಾಯೆ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪಾರಾದರೆ ನಮ್ಮ ನೈಜಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವೆವು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆತ್ಮವೆಂಬ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ದೇಹವು ಬಾಹ್ಯಕವಚ. ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮನ ಒಳಗಿನ ಕವಚ. ಆತ್ಮನೇ ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾತೃ, ಭೋಕ್ತೃ. ಅವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

ಮಾನವದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಅದ್ರವ್ಯ ವಸ್ತು ಆತ್ಮ ಒಂದೇ. ಅದು ಅದ್ರವ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಸಂಯೋಗವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಯೋಗವಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾಗಿರುವುದು; ಆದಕಾರಣ ಅಮೃತವಾಗಿರುವುದು. ಯಾವುದು ಅಮೃತವಾಗಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಆದಿಯಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆದಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅಂತ್ಯವಿರಲೇಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅದು ನಿರಾಕಾರವೆಂದು ಕೂಡಾ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಆಕಾರವೂ ಇರಲಾರದು. ಆಕಾರವಿರುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದು ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯವಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಆಕಾರವು ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದಾಗುವುದು. ಕುರ್ಚಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಆಕಾರವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಮೊತ್ತದ ಶಕ್ತಿಯು ಒಂದು ಮೊತ್ತದ ದ್ರವ್ಯದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆಕಾರವು ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಯೋಗದ ಫಲ; ಸಂಯೋಗವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಲಾರದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಯೋಗವೂ ನಾಶವಾಗುವ ಒಂದು ಕಾಲ ಬಂದೇ ಬರಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಕಾರಕ್ಕೂ ಒಂದು ಆದಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಅಂತ್ಯವಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಹವು ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆದಿ ಇತ್ತು, ಒಂದು ಅಂತ್ಯವಿರಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾವ ಆಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದ ಆತ್ಮವು ಆದಿಅಂತ್ಯಗಳ ನಿಯಮದಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗಲಾರದು. ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಅದು ಇದೆ. ಕಾಲವು ಹೇಗೆ ಅನಂತವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮವೂ ಅನಂತ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಇದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆಕಾರವು ಮಾತ್ರ ದೇಶದಿಂದ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಆಕಾರಹೀನವಾದುದು ದೇಶದ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದಿರಲಾರದು. ಅದ್ವೈತದ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆತ್ಮವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುವುದು. ನೀವು ಈಗ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿರುವಷ್ಟೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವಿರಿ, ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟೇ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವಿರಿ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮತ್ತು

ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮವು ಕೆಲಸಮಾಡುವುದು. ಅವು ಎಲ್ಲಿವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಇದರ ಕಾರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬಿಡುವುದು. ಇದೇ ಸಂಸ್ಕಾರ. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಶೀಲವೆಂಬ ಪ್ರಚಂಡ ಶಕ್ತಿ. ಮನುಷ್ಯನ ಶೀಲವು ತಾನೇ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮ. ಈ ಜೀವನದ ಒಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ. ಮಾನವನು ಸಾಯುವನು. ದೇಹವು ಪಂಚಭೂತಗಳಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಬೇಗ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಇರುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ನಾಶವಾಗುವುದು. ನಾವು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈಗ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉಪಮಾನವು ಸುಂಟರಗಾಳಿ. ಹಲವು ವಾಯುತರಂಗಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಬಂದು ಒಂದು ಕಡೆ ಸಂಧಿಸುವುವು, ಅಲ್ಲಿ ಕಲೆತು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುವು. ಸುತ್ತುವಾಗ ಧೂಳಿನಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಕಾಗದದ ಚೂರು ಹುಲ್ಲು ಮುಂತಾದುವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹಾರುತ್ತ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಹೋಗುವುವು. ಹೀಗೆ ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಆಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುವು. ಇದರಂತೆ ಪ್ರಾಣ ಕೂಡ ದ್ರವ್ಯದ ಮೂಲಕ ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇಹ ಬೀಳುವವರೆಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಒಂದು ದೇಹವು ಬಿದ್ದಮೇಲೆ ಇತರ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ದೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಶಕ್ತಿ ಸಂಚರಿಸಲಾರದು. ದೇಹವು ಬಿದ್ದುಹೋದರೆ ಮನಸ್ಸು ಇರುವುದು. ಪ್ರಾಣವು ಸಂಸ್ಕಾರ ರೂಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊಸ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಸುಳಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಪುನಃ ಚಲಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ವ್ಯಯವಾಗುವವರಿಗೆ ಅದು ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಅದು ಶಕ್ತಿ ಮುಗಿದಾಗ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವುದು. ಯಾವ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ಣಲಯವಾಗಿ ಹೋದರೆ ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತರಾಗುವೆವು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಯವರೆಗೆ ಆತ್ಮವು ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಸುಂಟರಗಾಳಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದು, ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಾನು ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಸುಂಟರಗಾಳಿ ನಿಂತಾಗ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತಾನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ತನಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಅದು ಹೋಗುವುದು. ನಿತ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅದು ತನಗೆ ತೋರಿದಷ್ಟು ಮನಸ್ಸು ದೇಹಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇದು ಸುಂಟರಗಾಳಿಯಂತೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲದು. ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಗುರಿಯೆಡೆಗೇ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೆಂಡು ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದಾಂಡು ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನು ಹೊಡೆದು ಮೂಲೆಯಿಂದ ಮೂಲೆಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಅದು ಯಾವ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಡೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದು? ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೊತ್ತ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪೆಟ್ಟು ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ದೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅಂತಹ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು. ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸೇ ನಾವು ಏನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಚೆಂಡು. ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ನಮಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪೆಟ್ಟುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಚೆಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟು ಚೆಂಡಿನ ವೇಗವನ್ನು ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು. ನಾವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಜನ್ಮವು ಹಿಂದಿನದರ ಪರಿಣಾಮ. ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಕೊಂಡಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಬಿಳಿಕೊಂಡಿ ಇರುವುದು. ಈ ಸರಪಳಿಯ ಸ್ವಭಾವವೇನು ಎಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವೆನು. ಮೊದಲು ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸರಪಳಿಗೆ ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅದೊಂದು ಸರಪಳಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಿರಿ. ಈ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಕೊಂಡಿಗಳಿವೆ. ಅವನ್ನು ಅನಂತವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸರಪಳಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಬೇಗನೆ ತಿಳಿಯುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಆಗ ಸರಪಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ. ನಮ್ಮ ಭೂತ ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅನಂತವಾದ ಸರಪಳಿಯಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕೊಂಡಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಜನ್ಮ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಜನನ, ಒಂದು ಕಡೆ ಮರಣವಿದೆ. ಈ ಸರಪಳಿಗೆ ಆದಿಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಏನಾಗಿರುವೆವೋ, ಏನು ಮಾಡುವೆವೋ, ಅದನ್ನೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಾಡುವೆವು. ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ, ನಾವು ಎರಡು ಕೊಂಡಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆವು. ನಾವು ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುವು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವೆವು. ನಾವು ಇಲ್ಲಿಂದ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಮೊತ್ತ ದೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗುವೆವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಮೊತ್ತದೊಂದಿಗೆ ಬರುವೆವು. ಯಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಚೆಗೊಯ್ಯುವುದೋ ಅದೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ತರುವುದು. ಯಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ತರುವುದು? ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಕರ್ಮ. ಯಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು? ಇಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲಗಳು. ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವು. ಕಂಬಳಿಯ ಹುಳು ತನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ನೂಲನ್ನು ತೆಗೆದು

ಗೂಡುಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕರ್ಮತಂತುವಿನಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು. ನಾವೇ ಕರ್ಮಬಲೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಬೀಸಿಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳ ಚಕ್ರದ ಗತಿಗೆ ನಾವೇ ಕಾರಣ. ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಈಗ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ನಾವೆ ಆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅದರಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಜರ್ಝರಿತರಾಗುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು ಎಂದು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಾರುವುದು.

ಆತ್ಮವು ಬರುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಹೋಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಚಲನೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದು. ಆತ್ಮವು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ “ನಾನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲ” ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಆತ್ಮ ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಬಂಧನ. “ನಾನು ಎಂದೂ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ” ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಮುಕ್ತಿ. ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮವನ್ನೇ ಜೀವ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ‘ಆತ್ಮಹೋಗುತ್ತದೆ’ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು. ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಲೆಂದು, ಸತ್ಯವಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಸೂರ್ಯನು ಭೂಮಿ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಈ ಮಾತು. ಇದರಂತೆಯೇ ಜೀವವು ಉತ್ತಮ ಅಥವಾ ಅಧಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಇದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಇದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಯುವುದು.

ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರು, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಬರುವೆನ್ನವು ಎಂದು ತುಂಬಾ ಹೇಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಏಕೆ? ಆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುರಿಯೇನು? ಅವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವುಗಳೇ? ನಮಗೆ ಆತ್ಮವಿದ್ದರೆ ಅವಕ್ಕೂ ಆತ್ಮವಿದೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನಮಗೂ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮವಿದೆ, ಅವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಮೌಢ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾದ ಮಾನವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮಾನವ ಜೀವವು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಬಂದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವನಂತೆ ಇರುವ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ. ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಮಾನವನ ದೇಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಎಲ್ಲ ದೇಹಗಳಿಗಿಂತ ಮಾನವನ ದೇಹ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಮಾನವನು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜೀವಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವನೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು.

ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದಂತೆ ಇದೆ. ಡೈನಮೋ ದಿಂದ ಬರುವ ವಿದ್ಯುತ್-ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಚಾರ ಮುಗಿಸಿ ಪುನಃ ಬಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ, ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಆತ್ಮವು ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಸಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಾಗಿ, ಈ ಮನುಷ್ಯ

ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪ. ಜನರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿದಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮನಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೇ ಈ ಮಹಾ ಹೋರಾಟವೆಲ್ಲ. ನಾವು ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಖನಿಜ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಚಲನೆ ಹೋರಾಟ ನೋಡುವೆವೋ ಅದೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಹಿಂದೆ ಸಮತ್ವ ಇತ್ತು. ಅದು ಈಗ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳು, ಕಣಗಳು ತಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಮತ್ವ ವನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಅವು ಸಂಯೋಗವಾಗಿ ಹಲವು ಆಕಾರಗಳಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಪ್ರಾಣಿ, ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹೋರಾಟ, ಸ್ಪರ್ಧೆ - ಇವೆಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಆಂದೋಳನ ಮತ್ತು ಘೋರ ಯುದ್ಧಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟದ ಚಿಹ್ನೆ.

ಜನನದಿಂದ ಮರಣದಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ, ಈ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಎನ್ನುವುದು; ಎಂದರೆ ಜನನಮರಣಗಳ ಚಕ್ರ. ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ ಈ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಬೇಗವಾಗಿಯೋ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೋ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದು. ನಾವೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನವೇಕೆಪಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬಹುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕುಳಿತು ನಮ್ಮ ಸರದಿ ಕಾಯೋಣ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವವೂ ಇಂದೂ ನಾಳೆಯೂ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಯಾರೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾವುದೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು. ಎಲ್ಲರೂ ಮೇಲೆ ಬರಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ನಾವೇಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕು? ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಈ ಹೋರಾಟ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮನ್ನು ಗುರಿಯ ಎಡೆಗೆ ತರುವುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ನಾವು ಏತಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡುವೆವೋ ಅದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹೋರಾಡಲೇಬೇಕು. “ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರಲ್ಲಿ ತಾವು ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಜಾಗ್ರತರಾಗುವರು.” ಪ್ರಪಂಚದ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಜನರು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ ತಾವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಡಿ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂತಿರುಗಲು ಕಾತುರಾಗಿರುವರು. ಇಂತಹವರು ಅರಿತು ಹೋರಾಡುವರು. ಉಳಿದವರು ಅರಿಯದೆ ಹೋರಾಡುವರು.

ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೇ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು. ಅಸತ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ. ಯಾರು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿರುವರೋ ಅವರು “ಏಕೆ ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕು? ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು? ನಾವೆಲ್ಲ ದೇವರಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ಏತಕ್ಕೆ ನಾವು ಇದನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಆಶಿಸಬಾರದು? ಇದರಿಂದ ನಾವು ಏತಕ್ಕೆ ಪಾರಾಗಬೇಕು?” ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ನೋಡಿ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಾಗಿ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು! ಇದು ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ನಾವೇಕೆ ಇದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮತ್ತಾವು

ದನ್ನೂ ಅರಸಬೇಕು? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ, ಪ್ರಪಂಚವು ನಾಶವಾಗಿ, ಚೂರುಚೂರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಹಲವು ವೇಳೆ ಆಗಲೇ ಇಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೆವು. ಈಗ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಈಗ ನಾವಿರುವ ಪ್ರಪಂಚ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಇತ್ತು. ನಾವೂ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದೆ, ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿರುವೆ. ಇದು ಹೀಗೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿಯುವಿರಿ. ನೀವು ಈಗ ಏನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರೋ ಅದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಪುನಃ ಇದನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಕೇಳುವಿರಿ. ಆತ್ಮವು ಎಂದಿಗೂ ಬೇರೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇಹವು ನಿರಂತರ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಾಳಗಳಿವೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವನ್ನು ಎಸೆದರೆ ಒಂದು ದಾಳದಲ್ಲಿ ಐದು, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು, ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೀಳುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ನೀವು ಹೀಗೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಗರ ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಬೀಳುವ ಸಮಯ ಬಂದೇ ಬರುವುದು. ಎಷ್ಟು ಸಲ ಎಸೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅದು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಲಾರೆವು. ಇದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ನಿಯಮ. ಕಾಲದ ಅಂತರ ಎಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೂಡ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಯೋಗದ ಮತ್ತು ವಿಂಯೋಗದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಆಗುವುವು. ಇದೇ ಜೀವನ- ಕುಡಿಯುವುದು, ತಿನ್ನುವುದು, ಸಾಯುವುದು, ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭೋಗಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದುದು ಏನೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ, ಇದೇ ಗುರಿಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೃದ್ರ ಕೀಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾನವನವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಕಾರವೂ ಚಿಕಾಗೋ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಗಿರಿಗಿಟ್ಟೆಯ ಒಂದೊಂದು ತೊಟ್ಟಿನಂತೆ. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದು. ಜನರು ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಮನುಷ್ಯನು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸುತ್ತಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವನು. ಚಕ್ರ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು. ಜೀವ ಒಂದೇ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಚಕ್ರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಮುಕ್ತರಾಗುವವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇರುವುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆತ್ಮವು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಇರುವವರೆಗೆ - ಅದರ ಮೂಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಾಶವಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಆತ್ಮವನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ-ಜಗತ್ತಿನ ಆಚೆ ಒಯ್ಯುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ (ಇದು ಮುಕ್ತ ಪುರುಷರ ಜೀವನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ)- ಅದರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳ

ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಭೂತ-
ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ.

ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿರುವುದು ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನಿಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ
ಇಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಆಸೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅವನು ದೇವನಾಗಲಾರ.
ಅವನೂ ಅಪೂರ್ಣನಾಗುವನು. ದೇವರಿಗೆ ಅದು ಬೇಕು, ಇದು ಬೇಕು, ಅವನಿಗೆ ಒಂದು
ಸಲ ಕೋಪ, ಒಂದು ಸಲ ತೃಪ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ಪೊಳ್ಳು ಹರಟೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.
ಆದಕಾರಣವೇ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲ “ಏನನ್ನೂ ಆಶಿಸಬೇಡಿ, ಆಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಿ, ನಿತ್ಯತೃಪ್ತ
ರಾಗಿ” ಎನ್ನುವುದು.

ಮಗು ತೆವಳುತ್ತ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬರುವುದು. ವೃದ್ಧನು ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ತೆವಳುತ್ತ
ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಸಾಗುವನು. ಎರಡು ಕೊನೆಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯವು. ಮಗುವಿಗೆ ಜೀವನದ
ಪರಿಚಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧನು ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿರುವನು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಸ್ಪಂದನ ಅತಿ ಕನಿಷ್ಠವಾದಾಗ ನಮಗೆ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆ. ಸ್ಪಂದನ ವಿಪರೀತ
ಜಾಸ್ತಿಯಾದಾಗಲೂ ಕತ್ತಲೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಧ್ರುವಗಳಷ್ಟು ಅಂತರವಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ
ರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಗೋಡೆಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಿಗೂ
ಆಸೆ ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆಸೆ ಇಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಮೂರ್ಖರಿರುವರು; ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ
ಮಿದುಳು ಇನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಿತಿಯು ದೊರಕುವುದು ಕೂಡ
ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಯವಾದಾಗಲೆ. ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು
ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವಗಳಂತೆ. ಒಂದು ಮೃಗದ ಸಮೀಪವಿದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ದೇವರ ಸಮೀಪವಿದೆ.

೧೬. ಮಾನವನ ನೈಜ ಮತ್ತು ತೋರಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿ

(ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ನಾವಿಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆವು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಲವು ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದ ವರೆಗೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವುವು. ಮಾನವನು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ದಂದಿನಿಂದಲೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ದೇಹವು ನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆರಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿರುವರು, ಹಲವು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವರು. ಕೆಲವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಹೀಗೆಯೆ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು. ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಿವೆ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವೂ ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ. ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ವಿಚಾರಗಳ ಸಾರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿ ಡಲು ಯತ್ನಿಸುವೆನು. ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ತಾತ್ತ್ವಿಕರ ನಡುವೆ ರಾಜಿಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅವರಿಗೂ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ರಾಜಿಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವೆನು.

ವೇದಾಂತ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವೆ ಏಕತೆಯೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ. ಹಿಂದೂ ಹೃದಯವು ವಿವರಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅರಸುವುದು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು, ವಿಶ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು, “ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಹುದೋ ಅದಾವುದು?” ಎಂಬುದೆ ಅವರ ಗುರಿ. “ಒಂದು ಹಿಡಿ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಆದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆವೋ ಅದಾವುದು?” ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆಯೊಂದೆ ಅವರ ಗುರಿ. ಹಿಂದೂ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಮತದಂತೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ಆಕಾಶ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುವ, ಅನುಭವಿಸುವ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವ, ರುಚಿ ನೋಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಆಕಾಶದ ವಿಭಿನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಇದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಘನ, ದ್ರವ, ಅನಿಲ, ದೇಹ, ಆಕಾರ, ಪೃಥ್ವಿ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ತಾರಾವಳಿ ಎಲ್ಲವೂ ಆಕಾಶದಿಂದ ಆಗಿವೆ.

ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಶಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು? ಆಕಾಶದೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವ-ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ, ಆಕರ್ಷಣೆ, ಆಲೋಚನೆ ಯೂ ಕೂಡ ಈ ವಿಶ್ವ-ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಇದನ್ನೇ ಹಿಂದೂಗಳು ಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಪ್ರಾಣವು ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವು ಆಕಾಶದ ಅನಂತ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾದಂತೆ ಇರುವುದು. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಚಲಿಸದೆ ಇತ್ತು. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣದ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ

ಆಕಾಶದ ಮಹಾ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಆಗ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಲೋಕಗಳು, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲ ಪೃಥ್ವಿ, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯಗಳು ಅವಿಭವವಿಸುವುವು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರಾಣವೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ರವ್ಯವಸ್ತುವೂ ಆಕಾಶದ ಅವಿಭಾವ. ಈ ಕಲ್ಪದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಘನವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದ್ರವ್ಯವಾಗುವುವು, ಅನಂತರ ಅನಿಲವಾಗುವುವು, ಮುಂದೆ ಸಮಾನ ಶಾಖದ ಸ್ವಂದನವಾಗುವುವು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮೂಲ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದುವುವು. ಆಕರ್ಷಣ ಅಪಕರ್ಷಣ ಚಲನೆ ಮುಂತಾದು ವೆಲ್ಲ ಕ್ರಮೇಣ ಮೂಲ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುವು. ಆಗ ಪ್ರಾಣವು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸುಪ್ತಾ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪುನಃ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು. ಆ ಕಲ್ಪವು ಕೊನೆಗೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪುನಃ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿದೆ, ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಓಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅದು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದು ಅಂತಸ್ಥವಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಪರ್ಯಾಯ ಕ್ರಮವು ಸಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಆದರೂ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಸಂಪೂರ್ಣ. ಇಷ್ಟು ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲಾರವು. ಆದರೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ಇನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಹಿಂದೂ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಆಕಾಶ ಎಂಬ ಎರಡು ರೂಪಗಳಿಗೆ ತಂದದ್ದಾಯಿತು. ಅನಂತರದ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಕಾಶವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದು. ಎರಡನ್ನೂ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಉನ್ನತತರ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಏಕೈಕಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ಮಹತ್ವ. ಮಹತ್ತರಿಂದ (ಸಮಷ್ಟಿ ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿ) ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ ಇವು ಆಗಿರುವುವು. ಆಕಾಶಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದು. ಮಹತ್ತೇ ಆಕಾಶದಂತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣದಂತೆ ವಿಭಾಗವಾಗುವುದು. ಆದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹತ್ವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ, ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿ ಆಕಾಶದಂತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣದಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿತು. ಈ ಎರಡರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ.

ಅನಂತರ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಕಣ್ಣುಗಳು ನನಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ತರುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂವೇದನ ವಾಹಕ ನರಗಳು ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯ ಉಪಕರಣಗಳು. ಕಣ್ಣುಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನರ ಮುಖ್ಯ. ಅದು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಯ್ಯದೆ ಇದ್ದರೆ ನನಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೂ ನೋಡಲಾರೆ.

ಅಕ್ಷಿಪಟಲದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಇಂದ್ರಿಯವು ಬಾಹ್ಯ ಉಪಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ. ಕಣ್ಣಿನ ಹಿಂದೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿರಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಸಂವೇದನೆಗಳೂ ಕೂಡ. ಮೂಗು ವಾಸನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಕೇವಲ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಮೂಗಿನ ಇಂದ್ರಿಯವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ: ಮೊದಲು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಯಂತ್ರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಅದೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಇವೇ ಸಾಲದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಆತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ನೀವು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಆಗ ಏನೂ ಆಗುವುದು. ಗಂಟೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ನಿಮಗೆ ಅದು ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಧ್ವನಿಯ ಸ್ಪಂದನ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬಂತು, ಒಳಗೆ ಇರುವ ಪರಗೆ ತಾಕಿತು. ಆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೂ ಒಯ್ಯಾಯಿತು. ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುವವರೆಗೂ ಕ್ರಮವು ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ಏಕೆ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ? ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಂದರೂ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಇದು ಕೂಡ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪಕರಣವೂ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಸ್ಪಂದನೆಯನ್ನು ತರಬಹುದು. ಇಂದ್ರಿಯವು ಅದನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಬಹುದು, ಮನಸ್ಸು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಆವಶ್ಯಕ, ಅದೇ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಹೊರಗೆ ಇರುವಂಥದು ಸುದ್ದಿಯ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಇದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯು ಇದನ್ನು ಆಗಲೇ ನೋಡಿದ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು. ಆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಣವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲೇ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾರೂಪವಾದುದೇ ಬುದ್ಧಿ. ಆದರೆ ಇದೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಆವಶ್ಯಕ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಇದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆರೆ ಇದೆ. ನಾನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ನಾನು ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡಬೇಕು. ನಾವು ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಚಲಿಸದೆ ಇರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಅದು ಬೀಳಬೇಕು. ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಬೇಕು. ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆ ಇರಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು, ಮನಸ್ಸು ಪುನಃ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು. ಚಿತ್ರವೆಲ್ಲ

ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಏಕತೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾವುದು? ನಮ್ಮ ಹಲವು ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಒಂದುಕೂಡಿಸಿ ಭಾವನೆಯನ್ನಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು ಯಾವುದು? ಇಂತಹ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತಾವುದೋ ಇರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಅದು ಚಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಯಾವ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬೀರುವುದೋ ಆ ತೆರೆ, ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಿರಣಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಬೇಕು. ಸ್ಥಿರವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಚಿತ್ರವೇ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಹಕ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಚಿತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಚಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ, ಯಾವುದು ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ತಂದ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆಸಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಭಾವೈಕ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದೋ ಅದೇ ಮಾನವನ ಜೀವಾತ್ಮ.

ಮಹತ್ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಮನಸ್ಸೇ ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ ಇವುಗಳಂತೆ ಕವಲೊಡೆಯುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಮನಸ್ಸಿನಾಚೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿರುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಿನ ಹಿಂದೆ ಆತ್ಮವಿದೆ. ಇದೇ ದೇವರು ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇದು ಜೀವಾತ್ಮ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತು ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣವಾಗುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಮಹತ್ತು (ವಿಶ್ವ ಮನಸ್ಸು) ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೇ? ಅವನ ಆತ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವೇ? ಮನಸ್ಸು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ? ಅಂದರೆ ಅವನ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು, ಆತ್ಮ ಇವು ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಅಥವಾ ಒಂದರಲ್ಲೇ ಮೂರು ಇವೆಯೇ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಿನ್ನಭಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗಳೇ? ಕ್ರಮೇಣ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸೋಣ. ನಮಗೆ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು ಇವು ಬಾಹ್ಯ ದೇಹವಿದೆ, ಇದರ ಹಿಂದೆ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಗಳು ಇವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮ ದೇಹದಿಂದ ಬೇರೆ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದವಿದೆ. ದ್ವೈತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಕ್ತಾಲುಪಾಲು ಜನರು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಸಗುಣ ಎನ್ನುವರು. ಸುಖ-ದುಃಖ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವಿಗೆ ಸೇರಿದವು ಎನ್ನುವರು. ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಇಂತಹ ಗುಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಅದು ನಿರ್ಗುಣ ಎನ್ನುವರು.

ಮೊದಲು ದ್ವೈತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಜೀವನದ ಮತ್ತು ಅದರ ಗುರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈಗ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಕೊನೆಗೆ ಅದ್ವೈತ ನೀಡುವ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ. ಜೀವಾತ್ಮವು ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಆಕಾಶ ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಜನನ ಮರಣರಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆ? ನಾಶ ಎಂದರೆ ಏನು ಅರ್ಥ? ಕ್ಷಯಿಸುವುದು. ಸಂಯೋಗದಿಂದಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ

ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಎರಡು ಮೂರು ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಯಾವುದೆಲ್ಲ ಆಗಿರುವುದೋ ಅದಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಬೇಕು. ಯಾವುದು ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಆದಕಾರಣ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಮಾತ್ರ ಅಮರವಾದುದು. ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಅದು ಇದೆ. ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಲಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಸಂಯೋಗದ ಫಲ. ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಯಾರೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಜೀವಾತ್ಮವು ಮಿಶ್ರಣವಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಎಂದೆಂದೂ ಅದು ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು, ಮುಂದೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರಲೇಬೇಕು. ದೇಹವು ನಾಶವಾದರೆ ಆತ್ಮವು ಜೀವಿಸಿರುವುದು. ವೇದಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವು ನಾಶವಾದರೆ ಜೀವದ ಶಕ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಕೈವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದು. ಆ ಪ್ರಾಣವು ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕೈವಾಗುವುದು. ಜೀವಾತ್ಮವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೇಹ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ದೇಹ ಎಂದು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಯುವುದು. ನೀವು ಈ ದೇಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಇವೆ. ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಂದರೇನು? ಮನಸ್ಸು ಸರೋವರದಂತೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಲೋಚನೆಯೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಅಲೆಯಂತೆ. ಹೇಗೆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಎದ್ದು ಪುನಃ ಮಾಯವಾಗುವುವೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಚಿತ್ತಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅನವರತವೂ ಅಲೆಗಳು ಎದ್ದು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುವು. ಆದರೆ ಅವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಎದ್ದು ಬರಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಅಲೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ ಸ್ಮೃತಿ. ನಾವು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವೂ, ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲವಾದರೆ ಅವನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತವೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು. ಅವು ಪುನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸಮಾಡುವುವು. ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದಂತೆ ಇರುವ ಆತ್ಮವು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಹಲವು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತದ ಪರಿಣಾಮ ಅವನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಮೂರು ಗತಿಗಳಿವೆ.

ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಗಳೋ ಅವರು ಕಾಲವಾದರೆ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಯ ಮೂಲಕ ಸೂರ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಚಂದ್ರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್‌ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಆಗಲೆ ಮುಕ್ತಾಂತನಾದ ಒಬ್ಬ ಜೀವಿಯನ್ನು ಅವರು ಸಂಧಿಸುವರು. ಆ ಮುಕ್ತಜೀವಿ ಅವರನ್ನು ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ದೇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸರಿಸಮ

ವಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ದ್ವೈತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರುವರು. ಅಥವಾ ಅದ್ವೈತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾಗುವರು. ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ಮಾನವರು ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು. ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ಅವರನ್ನು ಚಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುವು. ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಸ್ವರ್ಗಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ದೇವತೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ಅನುಭವಿಸುವರು. ಆ ಸಮಯ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳು ಪುನಃ ಅವರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವುವು. ಅವರು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವರು. ಅವರು ಗಾಳಿ-ಮೋಡಗಳ ಮೂಲಕ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿಯುವರು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿರುವರು. ಅನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯರಾದಂತಹವರು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುವರು. ಕೊನೆಯ ಗುಂಪಿನವರೆ ದುಷ್ಟರು. ಅವರು ಕಾಲವಾದರೆ ಭೂತಪ್ರೇತಗಳಾಗುವರು. ಚಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೂ ಭೂಮಿಗೆ ಮಧ್ಯದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಇರುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾನವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯವು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೆಟ್ಟವು. ಅವರು ಕೂಡ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಮೃಗಗಳಾಗುವರು. ಮೃಗದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇದ್ದಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯರಾಗುವರು. ಪುನಃ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶ ಅವರಿಗೆ ದೊರಕುವುದು. ಯಾರು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿರುವರೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ದೋಷ ಅತಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿರುವುದೋ ಅವರು ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಯ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರು ಚಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸುವರು. ಅವರೂ ಕೂಡ ಪುನಃ ಮಾನವರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ಣತೆ ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶ ಅವರಿಗೆ ದೊರಕುವುದು. ಯಾರು ಅತಿ ದುಷ್ಟರಾಗಿರುವರೋ ಅವರು ಭೂತಪ್ರೇತಗಳಾಗುವರು. ಅನಂತರ ಅವರು ಮೃಗಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪುನಃ ಮಾನವರಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಪೃಥ್ವಿಯು ಕರ್ಮಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾನವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದರೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಫಲ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ, ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನು ಪುನಃ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಭೂತಪ್ರೇತಾದಿಗಳು ಆದವರೂ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವರು. ಹೊಸ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅವರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಹೊಸ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇರುವರು. ಆ ಸ್ಥಿತಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅನಂತರ ಅವರೂ ಮನುಷ್ಯರಾಗುವರು. ಕೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲವಾಗಿ ಪಡೆದ ಶಿಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಬಹುಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರೇರೇಪಣಾ ಶಕ್ತಿ

ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ. ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟಕರ್ಮವಿದ್ದರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದರ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಒಬ್ಬನು ಜೀವಾವಧಿ ಹೀನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಒಂದು ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಸತ್ಕರ್ಮದ ಫಲವು ತಕ್ಷಣವೇ ಬರುವುದು. ಇದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಹೀನಕರ್ಮಗಳೂ ತಮ್ಮ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಯಾರು ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ, ಆದರೆ ಯಾರ ನಿತ್ಯ ಜೀವನವು ಅಷ್ಟು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ದೇವತೆಗಳಾಗುವರು. ದೇವತೆಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅನುಭವಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಪುನಃ ಮಾನವರಾಗುವರು. ಸತ್ಕರ್ಮಫಲ ತೀರಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಪೂರ್ವ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾರು ಅತಿ ನೀಚ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಭೂತಪ್ರೇತಗಳ ಜನ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಣಾಮ ತೀರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕಿಂಚಿತ್ ಸತ್ಕರ್ಮ ಅವರನ್ನು ಪುನಃ ಮಾನವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವೇ 'ದೇವಯಾನ' ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಹಿಂತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಿತೃ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವೇ 'ಪಿತೃಯಾನ'.

ಹೀಗೆ ವೇದಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಮಾನವನು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಾಣಿ. ಈ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಲೋಕ. ಒಬ್ಬನು ಪೂರ್ಣನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು. ದೇವತೆಗಳು, ದೇವದೂತರು ಇಂತಹವರೆಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ಣರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಾನವರಾಗಬೇಕು. ಈ ಮಾನವ ಜೀವನವೇ ಮಹಾಕೇಂದ್ರ, ಇದೊಂದೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅವಕಾಶ.

ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬೇರೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಈಗ ಬರುವೆವು. ನಾನು ಈಗ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆತ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಂಬದ ಬೌದ್ಧರಿರುವರು. ಅವರು "ದೇಹಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಊಹಿಸಬೇಕು? ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ಆಲೋಚನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬಾರದು? ದೇಹಮನಸ್ಸುಗಳಿಗಿಂತ ಮೂರನೆಯದಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಏಕೆ ಊಹಿಸಬೇಕು? ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಶರೀರ ಒಂದೆ ಸಾಲದೆ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ? ಮೂರನೆಯದನ್ನು ಏಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ?" ಎನ್ನುವರು. ಇವು ಬಹಳ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳು; ಅವರ ಯುಕ್ತಿಸರಣಿ ಸಾಧುವಾಗಿಯೇ ತೋರುವುದು. ಹೊರಗಿನ ಅನ್ವೇಷಣಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವುವು ಎಂದು ತೋರುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಈ ರೀತಿಯೇ ಭಾವಿಸುವರು. ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಆತ್ಮ ಏಕೆ ಇರಬೇಕು? ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲದೆ ಅವಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಇರಬೇಕು? ದೇಹ-ಮನಸ್ಸುಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರಲಿ. ಅನವರತ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ದ್ರವ್ಯ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ದೇಹ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅನವರತ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಲೋಚನಾ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ತೋರಿಕೆಯ ಏಕತೆಯನ್ನು ಯಾವುದು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು? ಇಂತಹ ಏಕತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನೋಣ. ಒಂದು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಂಜನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿ. ಆಗ ಬೆಂಕಿಯ ಒಂದು ವೃತ್ತವನ್ನು ನೀವು ನೋಡುವಿರಿ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಬೆಂಕಿಯ ವೃತ್ತವಿಲ್ಲ. ಪಂಜು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ವೃತ್ತವಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಅನವರತ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿ. ಈ ಇಡೀ ದ್ರವ್ಯದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಏಕ ಎಂದು ಬೇಕಾದರೆ ಕರೆಯಬಹುದೇ ಹೊರತು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಲೋಚನೆಯೂ ಇತರ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ. ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಲೋಚನಾ ಪ್ರವಾಹವು ಏಕತೆಯ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಮೂರನೆಯ ವಸ್ತುವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾದ್ಯಂತವೂ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇವು ಮಾತ್ರ ಇರುವುದು. ಇವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಊಹಿಸಬೇಡಿ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ದಾರ್ಶನಿಕರು ಇಂತಹ ಬೌದ್ಧರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಇವು ಹೊಸವು, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಮುಕ್ತಾಲುಪಾಲು ಬೌದ್ಧದಾರ್ಶನಿಕರ ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆ - ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆ ಸಾಕು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಬೇರೊಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದು. ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಗತ್ತು ಮಾತ್ರ. ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆಧಾರವಿದೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು? ಎಲ್ಲವೂ ಗುಣಗಳ ಒಂದು ಸಂಯೋಗ. ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ದ್ರವ್ಯ ಏಕೆ ಇರಬೇಕು? ಗುಣಗಳು ಬಹಳ ಬೇಗ ಬದಲಾಗುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯದ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಬದಲಾಗದ ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಗುಣ ಅದರಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ಅಲ್ಲ. ಕೆಲವರ ವಾದಸರಣಿ ಎಷ್ಟು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ. ಮಾನವನ ಸಾಧಾರಣ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಇದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಿಡಿಸುವುದು. ನಿಜವಾಗಿ ಕೋಟಿಗೊಬ್ಬನೂ ಕೂಡ ದೃಶ್ಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವುದನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಜನಸಾಧಾರಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ, ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಮಿಶ್ರವಾಗುತ್ತಿರುವ ಚಲನೆಯ ಮೊತ್ತದಂತೆ ಕಾಣುವುದು ಪ್ರಕೃತಿ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಶಾಂತಸಾಗರದ ಅನುಭವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಲೆಗಳ ಸ್ತೋಮವೆ. ನಮಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಏಳು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಅಲೆಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ: ಒಂದು ದೇಹ-ಮನಸ್ಸುಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಿ ಕಾರಿಯಾದ, ಅಚಲವಾದ ವಸ್ತುವೊಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ-ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದು ಅಚಲವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಈ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆಯಿಂದ. ಅದೇ ಆದ್ವೈತ.

ಬದಲಾಗದೆ ಇರುವ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ದ್ವೈತಿಗಳು ಊಹಿಸುವುದು ಸರಿ. ಅವಿ ಕಾರಿಯಾಗದೆ ಇರುವುದು ಒಂದು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು

ಊಹಿಸಲಾರೆವು. ಒಂದು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬದಲಾಗುವ ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬದಲಾಗುವುದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲನೆಯದು ಕೂಡ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬದಲಾಗದೆ ಇರುವ ಒಂದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಮೌನವಾಗಿ, ನಿಸ್ಪಂದಿತವಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಮನ್ವಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸಮಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆಗ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮತ್ವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಈ ವಿಶ್ವವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸಮತ್ವದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಮಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಇದು. ದ್ವೈತಿಗಳು ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದು ಇದೆ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಅವರು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಅದು ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲದುದು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಅವರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪು. ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದು ಬೌದ್ಧರು ವಾದಿಸಿದರೆ ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ಸರಿ; ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ವಿಶ್ವದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವೆನೋ, ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ನನ್ನ ಮುಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆನೋ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೃಗ್‌ದೃಶ್ಯಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಇವೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ನಿರಂತರ ಬದಲಾಗುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಿಕಾರ ಎರಡೂ ಇವೆ. ಜೀವ ಮನಸ್ಸು ದೇಹ ಈ ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ, ಈ ಮೂರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದೆ. ದೇಹದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ತೋರಿ, ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾಗಿರುವಂತೆ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ವಸ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಇದಾವುದೋ ಅಲ್ಲ. ಯಾರು ದೇಹವನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಲಾರರು; ಯಾರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರು ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. ಯಾರು ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲದಂತೆಯೆ. ಯಾರು ಚಲನೆಯನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರು ಅಚಲವಾದುದನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. ಯಾರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಚಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಚಾಲನೆ ತಿಳಿಯದು. ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವರು. ಯಾರು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಭ್ರಾಂತಿಯು ಹೋಗಿ ಅವರು ಹಗ್ಗವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹಾವು ಮಾಯವಾಗಿರುವುದು.

ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೊಂದು ಇರುವುದು. ಅದೇ ಹಲವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆತ್ಮ ಜೀವ ಅಥವಾ ವಸ್ತುವೊಂದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವುದು. ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಇದನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎನ್ನುವರು. ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಅದು ವಿವಿಧವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಒಂದು ಅಲೆಯೂ ಸಾಗರದಿಂದ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ಅಲೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಯಾವುದು? ನಾಮ ಮತ್ತು ರೂಪ; ಅಲೆಯ ರೂಪ

ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಅಲೆಯೆಂಬ ಹೆಸರು; ಇವೇ ಸಾಗರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡುವುದು. ನಾಮರೂಪಗಳು ಹೋದರೆ ಅದೇ ಸಾಗರವಾಗುವುದು. ಅಲೆಗೂ ಸಾಗರಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಯಾರು ಕಲ್ಪಿಸಬಲ್ಲರು? ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಅಖಂಡ ಬ್ರಹ್ಮ. ನಾಮರೂಪಗಳು ಈ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸಿವೆ. ಸೂರ್ಯನು ಕೋಟ್ಯಂತರ ಹಿಮಮಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಗಿದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಡೀ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಇರುವಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಆತ್ಮ, ಒಂದು ಜೀವ, ಒಂದೇ ವಸ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ನಾಮ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಇರುವುದು ಒಂದೇ. ನಾನು ಇಲ್ಲ, ನೀವು ಇಲ್ಲ. ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಅಖಂಡ, ಏಕ. ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ 'ನಾನು' ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ 'ನೀನು' ಆಗಿರಬೇಕು. ಎರಡು ಎಂಬ ದ್ವೈತಭಾವನೆ ಅಸತ್ಯ. ನಾವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವು ನಮ್ಮ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಪರಿಣಾಮ. ವಿವೇಕ ಬಂದಾಗ, ನಿತ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅನಿತ್ಯವಸ್ತು ಎಂದು ಎರಡಿಲ್ಲ, ಇರುವುದೊಂದೆ ಎಂದು ಅರಿತಾಗ, ನಾನೇ ವಿಶ್ವದಂತೆ ತೋರುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವದಂತೆ ತೋರುವವನೂ ನಾನೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲ ಗುಣ-ವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಅತೀತ. ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೇ ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತತೆ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧತೆ.

ಆದಕಾರಣ ಆತ್ಮ ಒಂದೇ ಇರುವುದು. ಅದು ನಿತ್ಯಶುದ್ಧ, ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣ, ಅವಿಕಾರಿ. ಇದು ಎಂದಿಗೂ ವಿಕಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದಂತೆ ಕಾಣುವ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ತೋರಿಕೆ ಮಾತ್ರ.

ಆತ್ಮನ ಮೇಲೆ ನಾಮರೂಪಗಳು ಈ ಕನಸನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪಿಸಿವೆ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಅಲೆ ಬೇರೆಯಾದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ರೂಪ. ಅಲೆ ನಿಂತರೆ ರೂಪ ಉಳಿಯುವುದೇ? ಇಲ್ಲ, ಅದೂ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಅಲೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಸಮುದ್ರ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಸಮುದ್ರ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅಲೆ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲೆ ಇರುವವರೆಗೆ ರೂಪ ಇರುವುದು. ಅಲೆ ಮಾಯವಾದೊಡನೆ ಅದೂ ಮಾಯವಾಗುವುದು, ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ನಾಮರೂಪಗಳು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಬಂದುವುಗಳು. ಈ ಮಾಯೆಯೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ, ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆದರೂ ಅದು ನಿಜವಲ್ಲ. ಮಾಯೆ ಇದೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರೂಪ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಇರಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ ಭೂತವಾಗಿದೆ. ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದ ರೀತ್ಯಾ ಈ ಮಾಯೆ, ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ನಾಮ ರೂಪ, ಅಥವಾ ಐರೋಪ್ಯರು ಕರೆಯುವಂತೆ ಕಾಲದೇಶನಿಮಿತ್ತ - ಇವೆಲ್ಲ ಬಂದಿರುವುದು ಒಂದು ಅಖಂಡ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಅದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ವಸ್ತುತಃ ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಒಂದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ ನಾದರೂ ಎರಡು ಪರಮಸತ್ಯಗಳಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನ ಭಾವನೆ

ತಪ್ಪು. ಇರುವುದೊಂದೇ ಎಂದು ಯಾವಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ, ಆವಾಗ ಅವನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸತ್ಯ. ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಇದು ಉದಾಹರಣೆ ವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೀವು ನಾನು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ತಾರಾವಳಿ ಒಂದೇ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಕಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು ಈ ದ್ರವ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ - ಎಂಬುದನ್ನು ಇಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಶಕ್ತಿ ಒಂದು ಅಂಶ ಈಗ ನನ್ನಲ್ಲಿರಬಹುದು, ನಾಳೆ ಅದು ಮೃಗದಲ್ಲಿರಬಹುದು, ನಾಡಿದ್ದು ಸಸ್ಯದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದ ಅನಂತ ಅಖಂಡ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿ ಇದು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಂದು ಸೂರ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದು ಚಂದ್ರ, ಇನ್ನೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರ, ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ, ಸಸ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರಂತರ ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತಿರುವ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿ. ಮತ್ತೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವವೇ ಭಾವಸಾಗರವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಿಂದುವಿಗೂ ಬೇರೊಂದು ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ನೀವೊಂದು ಮನಸ್ಸು, ನಾನೊಂದು ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮನಸ್ಸು. ಭ್ರಾಂತಿ ಅಳಿದಾಗ, ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾದಾಗ, ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಇದೇ ವಿಶ್ವ ನಿತ್ಯಶುದ್ಧ, ಅವಿಕಾರಿ, ಅಮೃತ, ಅಖಂಡ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

ದ್ವೈತಿಗಳ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಅಂತಿಮ ಗತಿ ಏನಾಗುವುದು? ಮನುಷ್ಯ ಸತ್ತರೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು, ದುಷ್ಟರು ಸತ್ತರೆ ಭೂತಪ್ರೇತಗಳೊ ಮೃಗಗಳೊ ಆಗುವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಏನಾಗುವುದು? ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವನು ಅದ್ವೈತಿ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವೆ? ನೀನು ಅನಂತ. ನೀನು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲಿರುವುದು? ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರೀಕ್ಷಕ ಹಲವು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು: “ಭೂಮಿ ಏತಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ?” ಗುರುತ್ತಾ ಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವುದಾದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನ ಮನೋಭೀಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಲವು ಬಗೆಯ ತಪ್ಪು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾದ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು, “ಭೂಮಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕು?” ಎಂದು. ಪರೀಕ್ಷಕರ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೆಳಗೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಂಬಂಧಿಕ ಪದ. ಇದರಂತೆಯೇ ಆತ್ಮನೂ ಕೂಡ. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಜನನ ಅಥವಾ ಮರಣ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೋಗುವವರಾರು? ಬರುವವರಾರು? ನೀನು ಆಗಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ? ನೀನು ಆಗಲೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲಿದೆ? ಮಾನವನ ಆತ್ಮಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ. ಅದು ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ? ಅದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು? ಅದು ಎಲ್ಲಾ

ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಿಗೆ ಜನನ ಮರಣ ಸ್ವರ್ಗ ಪಾತಾಳ ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದವರೆಗಿನ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿ ಈ ಭ್ರಾಂತಿ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಇರುವುದು.

ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಜನರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜನನ ಮರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಹೇಗೆ? ನಾನು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವೆನು. ಪುಟವಾದ ಮೇಲೆ ಪುಟವನ್ನು ನಾನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಯಾರು ಬದಲಾಗುವವರು? ಬರುವವರಾರು? ಹೋಗುವವರಾರು? ನಾನಲ್ಲ, ಪುಸ್ತಕ, ಪ್ರಕೃತಿಯೆಲ್ಲ ಆತ್ಮನೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಂತೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಅನಂತರ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಪದೇಪದೇ ಹೊಸ ದೃಶ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು. ಅದನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸುವೆವು. ಹೊಸದೊಂದು ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರ ಅನಂತ. ಪ್ರಕೃತಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಮಾನವನ ಆತ್ಮನಲ್ಲ. ಆತ್ಮ ಎಂದಿಗೂ ವಿಕಾರ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಜನನಮರಣಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿವೆ, ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಜ್ಞರು ಭ್ರಾಂತರಾಗುವರು. ನಾವು ಹೇಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವನು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವೆವೋ ಹಾಗೆ ನಾವು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭ್ರಾಂತಿ. ನಾವು ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಹೊಲ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ, ನಾವು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರೈಲುಗಾಡಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಂತೆಯೇ ಜನನ ಮರಣಗಳೂ ಕೂಡ. ಮನುಷ್ಯರು ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ತಾರೆ ಎಂದು ನೋಡುವರು. ಯಾರು ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡುವರು. ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಿಗಳು ಇರಬಹುದು. ನಾವು ಅವರನ್ನು ನೋಡಲಾರೇವು. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. ಯಾರು ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವರೋ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡುವೆವು. ಸಮವಾಗಿ ಶ್ರುತಿ ಮಾಡಿದ ವಾದ್ಯಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವುವು. ಮನುಷ್ಯನ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರೆ ಅವನಿಗಿನ್ನು ಮನುಷ್ಯರೇ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಅದರ ಬದಲು ಬೇರೊಂದು ಲೋಕ ಬರುವುದು. ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕ ಬರಬಹುದು. ದುಷ್ಟನಿಗೆ ಭೂತಪ್ರೇತಗಳ ಲೋಕ ಗೋಚರವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ವಿಶ್ವದ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಶ್ಯಗಳು. ಈ ವಿಶ್ವವೇ ಮಾನವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೃಥ್ವಿ-ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ತಾರೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ದುಷ್ಟನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಇದೇ ನರಕದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಇದೇ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಂತೆ ಕಾಣುವರು. ಯಾರು ಎಲ್ಲೋ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ದೇವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಜೀವಾವಧಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವರೋ ಅವರು ಕಾಲವಾದರೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಹೊರಗೆ ನೋಡುವರು. ಇಡೀ ವಿಶ್ವವು

ಹಾರುವ ದೇವದೂತರಿಂದ ತುಂಬಿದ, ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ದೇವರು ಕುಳಿತಿರುವ ಸ್ವರ್ಗದಂತೆ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ಈ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಮಾನವಕೃತ. ದ್ವೈತಿ ಹೇಳುವುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಲ್ಪನೆ ಎನ್ನುವನು ಅದ್ವೈತಿ. ಹಲವು ಲೋಕಗಳು, ಭೂತಪ್ರೇತಗಳು, ಪುನರ್ಜನ್ಮಾದಿಗಳು-ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಂತೆಪುರಾಣ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮಾನವಜೀವನ ಕೂಡ. ಮನುಷ್ಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪೆಂದರೆ ಈ ಜೀವನವೇ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಇತರರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಂತೆಪುರಾಣ ಎಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅದೇ ಗತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯೆ. ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ಅನೃತವೇ ನಾವು ದೇಹ ಎಂಬುದು. ನಾವೆಂದಿಗೂ ದೇಹವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ದೇಹವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಾವು ಮನುಷ್ಯರೆಂಬುದೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಸುಳ್ಳು. ನಾವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ದೇವರು. ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಾಗ ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಸುಪ್ತ ಆತ್ಮವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಿಮಗೆ ನೀವು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅತಿಹೀನ ಸುಳ್ಳು ಎಂದರೆ ನೀವು ಹುಟ್ಟು ಪಾಪಿಗಳು, ದುಷ್ಟರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಇತರರನ್ನು ಪಾಪಿಗಳಂತೆ ಯಾರು ನೋಡುವರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಪಾಪಿಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಗು ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಚಿನ್ನದ ಗಂಟನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇಡುವಿರಿ. ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳ ಬಂದು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಮಗುವಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಒಂದೆ. ಅದರ ಒಳಗೆ ಕಳ್ಳನಿಲ್ಲ; ಹೊರಗೂ ಇಲ್ಲ. ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ, ಕಪಟಿಗಳಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಪಟ್ಟಿವಿದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ದುಷ್ಟರು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನರಕದಂತೆ ನೋಡುವರು. ಸದ್ಗುಣ ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವವರು ಇದನ್ನೆ ಸ್ವರ್ಗದಂತೆ ನೋಡುವರು. ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಇದನ್ನು ದೇವರಂತೆಯೇ ಕಾಣುವರು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಭ್ರಾಂತಿಯ ತೆರೆ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವುದು. ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬದಲಾಗುವುದು. ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಪ್ನವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಯಾರು ತಾನು ಮನುಷ್ಯ ದೇವತೆ ಅಥವಾ ಭೂತ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅವನು ತಾನು ನಿಜವಾದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಕಾಲ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು, ತಾನು ಕಾಲದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಗಗಳೂ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು. ತಾನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಮಾನವನು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವರು. ತಾನು ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ದೇವಾಸುರರು ಮನುಷ್ಯರು ಸಸ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬೆಟ್ಟಗಳು ಕಲ್ಲುಗಳು-ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನೇ ಮಾನವನು. ಈಗ ಮಾನವನಿಗೆ ತನ್ನ ನೈಜ ಸ್ವಭಾವ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲು, ನಮ್ಮ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮ. ಹೀಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾನವ ನಿರ್ಭಯನಾಗುವನು, ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಆಗ ಭ್ರಾಂತಿ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು, ದುಃಖ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು. ಅಂಜಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಲ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಜನನ ಹೋಗುವುದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮರಣವೂ ಹೋಗುವುದು. ಯಾತನೆಗಳು ಹೋಗುವವು, ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುಖವೂ ಹೋಗುವುದು; ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ ಹೋಗುವುದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೂ

ಹೋಗುವುದು. ದೇಹ ತೊಲಗುವುದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸೂ ತೊಲಗುವುದು. ಆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದು, ಶಕ್ತಿಗಳ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟ ಇವೆಲ್ಲ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಪ್ರಾಣದಂತೆ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯದಂತೆ ಯಾವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ, ಯಾವುದೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೋರಾಟದಂತೆ ಇತ್ತೋ, ಯಾವುದೆಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ಸಸ್ಯ ಮಾನವ ದೇವತೆಗಳು - ಇವುಗಳಂತೆ ಇತ್ತೋ, ಅವೆಲ್ಲ ಅನಂತ ಅಖಂಡ ಅವಿಕಾರಿಯಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಯು ತಾನು ಆ ಅಸ್ತಿತ್ವದೊಡನೆ ಒಂದು ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವನು. ಆಕಾಶದ ಮುಂದೆ ವಿವಿಧ ವರ್ಣದ ಮೋಡಗಳು ಚಲಿಸಿ ಮಾಯ ವಾಗುವಂತೆ, ಈ ಆತ್ಮದ ಮುಂದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಶ್ಯಗಳು ಭೂಸ್ವರ್ಗಗಳು, ದೇವದೇವತೆಗಳು, ಸುಖದುಃಖಗಳು ಸುಳಿದು ಮಾಯವಾಗುವವು. ಆದರೆ ಅವಿಕಾರವಾದ ಅನಂತ ನೀಲಾ ಕಾಶ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುವುದು. ಆಕಾಶ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೊಂದು ಭ್ರಾಂತಿ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಮೋಡಗಳು ಮಾತ್ರ. ನಾವು ಅಶುದ್ಧರು, ನಾವು ಮಿತಿಯುಳ್ಳವರು, ನಾವು ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ತಪ್ಪು. ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಅಖಂಡ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಈಗ ಏಳುವುವು. ಮೊದಲನೆಯದು: “ಇದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇದೇನೋ ಒಂದು ತತ್ತ್ವವಾಯಿತು, ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಯಿತು ಸರಿ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?” ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪಾರಾದ ಕೆಲವರು ಈಗಲೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡ ತಕ್ಷಣ ಕಾಲವಾಗುವರೇ? ನಾವು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೋಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ ಎರಡು ಗಾಲಿಗಳು ಚಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮತ್ತೊಂದು ಚಕ್ರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವ ಕೋಲನ್ನು ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಕಡಿದರೆ, ನಾನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಚಕ್ರ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಚಕ್ರದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ವೇಗ ವಿದೆ. ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ನಂತರ ಬೀಳುವುದು. ನಿತ್ಯಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ ಆತ್ಮ ಒಂದು ಚಕ್ರ. ದೇಹ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬ ಬಾಹ್ಯ ಭ್ರಾಂತಿ ಮತ್ತೊಂದು ಚಕ್ರ. ಇವೆರಡೂ ಕರ್ಮವೆಂಬ ಕೋಲಿನಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಜ್ಞಾನವೆ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಭೇದಿಸುವ ಕೊಡಲಿ. ಆತ್ಮವೆಂಬ ಚಕ್ರ ನಿಲ್ಲುವುದು. ನಾನು ಬರುತ್ತಿರುವ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು. ತಾನು ಪ್ರಕೃತಿ, ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ತನಗೆ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು. ತಾನು ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣ, ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಚಕ್ರವಾದ ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳ ವೇಗವಿದೆ. ಈ ವೇಗವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಅದು ಇರುವುದು. ಅನಂತರ ಅದು ಬೀಳುವುದು ಮತ್ತು ಆತ್ಮವು ಮುಕ್ತವಾಗುವುದು. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಲೋಕ ಗಳಿಗೂ ಹೋಗುವುದಾಗಲಿ ಬರುವುದಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಬರುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಯಾವ ಮನುಷ್ಯ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೋ, ಯಾರಿಗೆ

ಒಂದು ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಾಧಾರಣ ದರ್ಶನವು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಸತ್ಯದರ್ಶನವಾಗಿದೆಯೋ ಅವನು “ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ”. ಇದೇ ವೇದಾಂತಿಗಳ ಗುರಿ, ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಭರತಖಂಡದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮರಳು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಾನು ಮರಳುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಸರೋವರವನ್ನೂ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಮರಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಛಾಯೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಇದೆಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು, ಆದರೂ ಇದನ್ನು ಮರಳುಗಾಡು ಎನ್ನುವರಲ್ಲ!” ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನವರೆಗೆ ಆ ಸುಂದರ ಸರೋವರದ ಗಿಡ ಮರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಂದು ದಿನ ನನಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಆಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕುಡಿಯ ಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿತು. ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಸುಂದರ ಸರೋವರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ. ನಾನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲೇ ಅದು ಮಾಯವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣ ನನಗೆ “ನಾನು ಇಡೀ ಜೀವನ ಓದಿದ ಮರೀಚಿಕೆ ಇದು!” ಎಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು. ಇದರೊಡನೆ, ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ನಾನು ಈ ಮರೀಚಿಕೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಆದರೆ ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೂ ಬಂದಿತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಪುನಃ ನಡೆಯಲುಪಕ್ಕಮಿಸಿದೆ. ಪುನಃ ಸರೋವರ ಕಂಡುಬಂತು. ಆದರೆ ಅದರೊಡನೆ ಇದು ಮರೀಚಿಕೆ, ನಿಜವಾದ ಸರೋವರವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ಬಂದಿತು. ಇದರಂತೆಯೇ ವಿಶ್ವ ಕೂಡ. ನಾವೆಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ಮರೀಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಗಟ್ಟಲೆ, ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ, ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಆದರೂ ಇದು ಮರೀಚಿಕೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅದು ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಪುನಃ ಅದು ಬರುವುದು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮ ವಿಶೇಷವಿರುವುದು. ಅದಕಾರಣವೇ ಮರೀಚಿಕೆ ತೋರುವುದು. ನಾವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರೂ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಇರುವುದು. ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ, ಪ್ರಾಣಿ, ಸಸ್ಯ, ನಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿ, ಕರ್ತವ್ಯ, ಇವೆಲ್ಲ ಪುನಃ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವುವು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕರ್ಮವೇಗ ತಗ್ಗುವುದು, ಅದರ ವಿಷ ಹೋಗುವುದು. ಅದು ಬೇರೆ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅದರ ನೈಜಸ್ವಭಾವವಾದ ಜ್ಞಾನ ಬರುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯೆಗೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಗ ಪ್ರಪಂಚ ಈಗಿರುವಂತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೊಂದು ಅಪಾಯವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಆಚೆ ಇರುವೆ. ನಾನು ಯಾವ ನೀತಿನಿಯಮಗಳಿಂದಲೂ ಬದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ತೋಚಿದುದನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ” ಎನ್ನಬಹುದು. ಈಗಲೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮೂರ್ಖರು “ನಾನು ಬದ್ಧನಲ್ಲ, ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತ. ನನಗೆ ತೋಚಿದುದನ್ನು ನಾನು

ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ದೈಹಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವುದೇನೂ ನಿಜ. ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಬಂಧನ, ನಿಯಮದ ಆಚೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಅದರ ಆಜ್ಞೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಹಕ್ಕು. ಆತ್ಮನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ದ್ರವ್ಯದ ತೆರೆಯ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಿ. ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಬದುಕಲಾರೆವು. ಮಾತನಾಡಲಾರೆವು. ಉಸಿರಾಡಲಾರೆವು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ನಾವು ಯಂತ್ರದಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹೀನರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವುದು ಸತ್ಯ? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ? ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಬಂಧನ ಎಂಬುದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನುವರು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮನುಷ್ಯ, ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯ ನಿತ್ಯಸ್ವತಂತ್ರನು, ಅವನು ಮಾಯಾವರಣದೊಳಗೆ ಬಂದಾಗ, ನಾಮರೂಪಗಳ ಬೇಲಿಯೊಳಗೆ ಬಂದಾಗ, ಬದ್ಧನಾಗುವನು. ಇಚ್ಛಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಭ್ರಾಂತಿ. ಇಚ್ಛೆ ಎಂದಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರದು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ನಿಜವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಬದ್ಧನಾಗುವನೋ ಆಗ ಇಚ್ಛೆ ಬರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಇಚ್ಛೆ ಬದ್ಧ. ಆದರೆ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಯಾವುದು ಮೂಲವೋ ಅದು ನಿತ್ಯಸ್ವತಂತ್ರ. ಆದ ಕಾರಣ ನಾವು ಸ್ವರ್ಗ-ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ ಮಾನವರಂತೆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನೆನಪು ಇರುವದು. ನಾವೆಲ್ಲ ಅರಿತೂ ಅರಿಯದೆಯೂ ಅದರಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಮಾನವ ಮುಕ್ತನಾದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಡಿಯಾಗಿರುವನು? ಈ ವಿಶ್ವದ ಯಾವ ನಿಯಮವೂ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವಿಶ್ವವೇ ಅವನದು.

ಅವನೇ ಇಡೀ ವಿಶ್ವ. ಅವನೇ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೆನ್ನಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಅವನಿಗೆ ವಿಶ್ವವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿ. ಆಗ ಲಿಂಗ ದೇಶಗಳ ಕ್ಲುದ್ಧಭಾವನೆ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅವನು ತಾನು ಪುರುಷ ಸ್ತ್ರೀ ಬಾಲಕ ಎಂದು ಆಗ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲ? ಇವೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೆ? ಇದು ಅನೃತವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇವು ಪುರುಷರ ಹಕ್ಕು, ಅವು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಕ್ಕು, ಎಂದು ಅವನು ಆಗ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲ? ಯಾರಿಗೂ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಪುರುಷನೂ ಇಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಲಿಂಗಾತೀತ, ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ. ನಾನು ಗಂಡಸು ಅಥವಾ ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾಗಲಿ, ನಾನು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಹೇಳುವುದಾಗಲಿ ಎಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ದೇಶ. ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ನನ್ನದು. ಅದು ನನ್ನ ದೇಹದಂತೆ ಇದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾ, ಜೊತೆಗೆ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಪಾಪವೆನ್ನುವೆವೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವವರನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು

ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಅದು ನಿಮ್ಮ ಭ್ರಾಂತಿ, ನಾವೆಂದಿಗೂ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡುವವರಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಅವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದು ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳೆರಡೂ ಆತ್ಮನ ತೋರಿಕೆಯ ಆವಿರ್ಭಾವಗಳಾದರೂ ಪಾಪ ಅತಿ ಹೊರಗಿನ ಕವಚ, ಪುಣ್ಯ ಮಾನವನ ನೈಜತೆಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯ ಪಾಪದಿಂದ ಪಾರಾದ ಹೊರತು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಲಾರ. ಅವನು ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳೆರಡರಿಂದಲೂ ಪಾರಾಗದೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲಾರ. ಯಾರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರಲೊಲ್ಲದು? ಸ್ವಲ್ಪ ಕರ್ಮ ಉಳಿದಿರಬಹುದು. ಅದು ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಅವಶೇಷ. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮ. ತನ್ನ ಹೀನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸವೆಯಿಸಿ, ಹಿಂದಿನ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲ ದಗ್ಧವಾದ ಹೊರತು ಯಾರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು. ಯಾರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೋ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡಿರುವರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವುದು ಹಿಂದಿನ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಅವಶೇಷ ಮಾತ್ರ. ಅವನು ದೇಹಧಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಇತರರ ಹಿತಕ್ಕೆ. ಅವನಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾತ್ರ ದೊರಕುವುದು. ಅವನ ಕರಗಳು ಸತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವುವು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಲೋಚಿಸುವುದು. ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಅವನ ಇರವೆ ಮಂಗಳಕಾರಿ, ಅವನೇ ಸಚೇತನ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಕೂಡ ಅತಿಹೀನ ಮನುಜರನ್ನೂ ಪುಣ್ಯವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದು. ಅವನು ಮಾತನಾಡದೆ ಇದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಅವನ ಸಮ್ಮುಖವೇ ಮಾನವ ಕೋಟಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು. ಅವನು ಏನಾದರೂ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವನೆ? ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವನೆ? ಬರಿಯ ಮಾತಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಧ್ರುವದಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ಅಂತಹ ಮೂರ್ಖ ಬೇಕಾದರೂ ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಅರಗಿಗಳಿಗೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ. ಮಾತು ಬೇರೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಬೇರೆ. ತತ್ತ್ವ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ವಾದ, ಗ್ರಂಥ, ಚರ್ಚು, ಪಂಗಡ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯವೆ. ಆದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಾಗ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭೂಪಟವೇನೋ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಆದರೆ ನೀವೇ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿ ಅನಂತರ ಭೂಪಟವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣುವುದು! ಯಾರು ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ತರ್ಕದ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯ ಯಾವ ಕಸರತ್ತೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವರ ಜೀವನದ ಜೀವ, ಜೀವಂತ ಸತ್ಯ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಮಲಕದಂತೆ. ಯಾರು ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರೋ ಅವರು ಎದ್ದುನಿಂತು “ಆತ್ಮವಿಲ್ಲಿದೆ” ಎನ್ನುವರು. ನೀವು ವರುಷಗಟ್ಟಲೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಾದ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವರು, ಇದನ್ನು ಬಾಲಭಾಷೆಯಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸುವರು, ಮಗು ಹರಟಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವರು. ಅವರು ಸತ್ಯವನ್ನರಿತು ಪೂರ್ಣರಾಗುವರು. ನೀವು ಒಂದು ದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಂದು ಆ ದೇಶವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ವಾದ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀವು ಅವನನ್ನು ನೋಡುವ ಏಕಮಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯೇ, ಅವನು ಹುಚ್ಚರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸೇರಲು ಯೋಗ್ಯ ಎಂಬುದು. ಆದಕಾರಣ ಸಿದ್ಧ “ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಕುರಿತು ಜನರು ಆಡುವ ಮಾತೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಹರಟೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಗುರಿ. ಅದೇ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳು” ಎನ್ನುವನು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನೀವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ರುವಿರಾ? ಅದು ನಿಮಗೆ ಬೇಕೆ? ನಿಮಗೆ ಅದು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ದೊರಕುವುದು. ಆಗ ನೀವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗುವಿರಿ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆಯುವವರೆಗೂ ನಿಮಗೂ ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೂ ಏನೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ನಾಸ್ತಿಕನು ನಿಷ್ಕಪಟ. ಆದರೆ, ಯಾರು ತಾವು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬುವವು ಎನ್ನುವರೂ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಲ್ಲ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಏನಾಗುವುದೆಂಬುದು ಅನಂತರದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವಿಶ್ವದ ಅಖಂಡ ಅಸ್ತಿತ್ವ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನಾವೆ ಅಖಂಡ-ಅನಂತ-ಸ್ವರೂಪದವರಾಗಿರುವವು; ಈ ಆತ್ಮ ವೊಂದೇ ಇರುವುದು, ಇದೇ ಪ್ರಪಂಚದ ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ನಾವೇನು ಆಗುವವು? ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಾಯುವೆವೆ? “ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?” ಅದೇ ಹಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ! ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕು? ಅದು ಹಾಗೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆಯೇ? “ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇತರರಿಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ಹೀಗೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಮಗುವಿಗೆ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಇಷ್ಟ. ನೀವು ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಮಗು ಬಂದು “ಇದರಿಂದ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಸಿಗುವುದೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವುದು. “ಇಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಿರಿ ನೀವು, ಮಗು “ಹಾಗಾದರೆ ಇದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?” ಎನ್ನುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು “ಇದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಇದರಿಂದ ಹಣ ದೊರಕುವುದೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವರು. “ಇಲ್ಲ” ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅದೇ ಅರ್ಥ.

ಆದರೂ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ. ಇದನ್ನು ಪಡೆದರೆ, ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೊಂದು ಆತ್ಮ ಎಂದು ಅರಿತರೆ, ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಚಿಲುಮೆಯೆಲ್ಲ ಬತ್ತಿಹೋಗು ವುದು, ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದೆಲ್ಲ ಮಂಗಳಮಾಯವಾಗುವುದು ಎಂದು ಜನರು ಅಂಜುವರು. ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದವರೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಕರ್ಮಪಟುಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಜನ ಅರಿಯರು. ತಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದು ಕ್ಷುದ್ರ ಅಲ್ಲ ಮರ್ತ್ಯ ವಸ್ತುವಲ್ಲ ಎಂದು ಅರಿತಾಗ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನು ಅದನ್ನು

ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲ. ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ವಸ್ತು ಬೊಗಸೆಮಣ್ಣಿನಿಂದಾದುದಲ್ಲ, ಅದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತ ಎಂದು ಅರಿತಾಗ ಮಾತ್ರ, ಅವನು ನೈಜವಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸ ಬಲ್ಲ. ಗಂಡನು ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತ ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಅರಿತಾಗ ಅವಳು ಗಂಡನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲಳು. ಹೆಂಡತಿ ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತ ಎಂದು ಗಂಡ ಅರಿತಾಗ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲನು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭಗವಂತನೆಂದೇ ತಿಳಿದ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುವಳು. ವೈರಿಯೂ ದೇವರೆ ಎಂದು ಯಾರು ಅರಿತಿರುವನೋ ಅವನು ತನ್ನ ಪರಮ ಶತ್ರುವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ಸಾಧು ದೇವರೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ ಅವನು ಸಾಧು ವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ಅವನು ಅಸಾಧುವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ಅಸಾಧುವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಕೂಡ ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತನೆ ಆಗಿರುವನು. ಯಾರಲ್ಲಿ ಕ್ಷುದ್ರ, ಅಹಂಕಾರ ಮಾಯವಾಗಿ ದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರಿರುವನು. ಅವನೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಚಲಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವನು. ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಆಗ ಯಾತನಾಮಯ ವಾಗಿರುವುದು, ದುಃಖಕರವಾಗಿರುವುದು ಎಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಹೋರಾಟವೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು. ನಾವು ಅನುದಿನ ಒಂದು ತುತ್ತು ಕೂಳಿಗಾಗಿ, ಹೋರಾಡಿ ಕಾದಾಡಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಜಗತ್ತು ಲೀಲಾಭೂಮಿಯಾಗುವುದು. ಆಗ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಸುಂದರವಾಗು ವುದು! ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಎದ್ದು ನಿಂತು, “ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಇಂತಹ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವಿದು. ಅನುದಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಆ ಮಹಾ ಸತ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನಾದರೂ ಮಾನವಕೋಟಿ ಮನಗಂಡರೆ, ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಬೇರೆ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಜಗಳ, ಕದನಗಳ ಬದಲು ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸುವುದು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿ ನಾವು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಮೃಗೀಯ ಆತುರ ಆಗ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೋರಾಟ, ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ, ಪಾಪ- ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಈ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೇ ಸ್ವರ್ಗಧಾಮವಾಗುವುದು. ದೇವರು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಆಡುವಾಗ, ದೇವರು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ, ದೇವರು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಾಗ ಏನು ಪಾಪವಿರಬಲ್ಲದು? ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಇದು. ಈಗ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಣು ತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು, ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ನೀವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪಾಪಿ ಎಂದು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಪ್ರಥಮ ಮಹಾ ಪ್ರಯೋಜನ. ದಿನ ಜಾರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ತಿರಸ್ಕಾರಭಾವದಿಂದ ನೋಡ ಲಾರಿರಿ! ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನೀವು ದೇವರನ್ನೇ ನೋಡುವಿರಿ. ಅಸೂಯೆ, ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೇ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಪ್ರೇಮ ಒಂದೇ ಮಹಾ ಪ್ರೇಮಾದರ್ಶ ಒಂದೇ ಪ್ರಬಲವಾಗುವುದು. ಮಾನವನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರುವ ಚಾವಟಿ-ಸರಪಳಿಗಳು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ “ನೀವೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು, ಹೇ ಮಾನವರೇ, ಪ್ರಾಣಿಗಳೆ, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೆ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬನೇ ಭಗವಂತನ ಆವಿರ್ಭಾವ” ಎಂದರೆ, ಪೃಥ್ವಿ, ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುವುದು. ಆವಾಗ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಗೆ ದ್ವೇಷದ ಸಿಡಿಗುಂಡನ್ನು ಎಸೆಯುವ ಬದಲು, ಅಸೂಯಾದಿಹೀನಭಾವ-ತರಂಗಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಬದಲು, ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರೆಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನೇ ಆಗಿರುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ನೀವು ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುವ ವಸ್ತುವೆಲ್ಲ ಅವನೇ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪಾಪವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಕಳ್ಳ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನೀವು ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ನೀವೇ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಗಳಾಗುವವರೆಗೆ ಅನ್ಯ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ನೋಡಬಲ್ಲೀರಿ? ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾಗಿ; ಪಾಪ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪಲಾಯನವಾಗುವುದು. ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಬದಲಾಗುವುದು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲಾಭ. ಇದರಿಂದ ಮಾನವಕೋಟಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿದರು, ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಗುರುಗಳ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ನಾವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅನ್ಯರಿಗೆ ದಾಸರಾದುದು ಇವುಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಈ ಭಾವನೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹರಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವು ಮಹಾಸತ್ಯಗಳು. ಎಲ್ಲಿ ಇವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಾನವ ದೇವನಾಗಿರುವನು. ಇಂತಹ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷರ ಸ್ಪರ್ಶ ಒಂದರಿಂದ ನನ್ನ ಇಡೀ ಜೀವನ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಬರುವ ಭಾನುವಾರ ಹೇಳುವೆನು. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಪ್ರಚಾರವಾಗಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೇವಲ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರದೆ, ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಡಗಿರದೆ, ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಕೋಮಿನ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗದೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವು ಪಾಪಿ-ಪುಣ್ಯವಂತರ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ-ಬಾಲರ ಪಂಡಿತ-ಪಾಮರರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಸ್ತಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಗ ಇದು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು. ನಾವು ಉಸಿರಾಡುವ ಗಾಳಿ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ “ತತ್ತ್ವಮಸಿ” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು. ಅನಂತ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾವಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶ್ವ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೂಡ, ಎಲ್ಲರೂ ಏಕಕಂಠದಿಂದ “ತತ್ತ್ವಮಸಿ” ಎಂದು ಸಾರುವರು.

೧೭. ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ¹

(ಅಮೆರಿಕದ ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ಯಾಸಡೇನಾದ ಯೂನಿವರ್ಸಲಿಟ್ಸ್
ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ೧೯೦೦ರ ಜನವರಿ ೨೮ ರಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಭಗವಂತನಿಂದ ಬೆಳಕು ತರುವ ವಿದ್ಯೆಯಷ್ಟು ಮತ್ತಾವುದೂ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯತಮವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಈಗಾಗಲಿ ಮಾನವನು ಆತ್ಮ, ದೇವರು, ತನ್ನ ಜೀವನದ ಗುರಿ-ಇವಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಕಾಲವನ್ನು ಮತ್ತಾವ ವಿದ್ಯೆಗೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾವೆಷ್ಟೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಕರ್ಮಕಷ್ಟಗಳು ಹೋರಾಟಗಳು-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗುವುದು, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ದರ್ಶನದ ಕ್ಷಣಿಕನೋಟ ದೊರಕುವುದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಮಾನವನು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಡುವನು. ಎಲ್ಲ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವುದು. ಮಾನವನು ಅತೀತವಾದುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು, ತಾನು ವಿಕಾಸವಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು. ಮಾನವನು ಜೀವನದ ಗುರಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಭಗವದನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹೋರಾಡುವನೋ ಅದರ ಮೇಲೆ ಅವನ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಸಮಾಜದ ಹೋರಾಟಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗುವಂತೆ, ಮಾನವನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹೋರಾಟಗಳೂ ವಿಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಸರ್ವದಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರಿದ ಜನರು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ದುರ್ಬಲರನ್ನು ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿ ತಾವು ಬಾಳಲು ಯತ್ನಿಸುವರು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಘೋರ ಹೋರಾಟ ಈಗ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಗಡದವರೂ ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುವರು. ಆದಕಾರಣವೇ ಧರ್ಮದಷ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮತ್ತಾವುದೂ ನೀಡದಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮದಷ್ಟು ಭಯಾನಕವಾದುದೂ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮವು ದುಡಿದಿರುವಷ್ಟು ಮತ್ತಾವುದೂ ದುಡಿದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಘೋರವೈಮನಸ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದುದೂ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾನವ-ಸಹೋದರತ್ವದ ಭಾವನೆ ನೆಲಸುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಸಹಾಯವನ್ನು ಮತ್ತಾವುದೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಬಿತ್ತಿದಷ್ಟು ಅಸಹನೀಯ ದ್ವೇಷವನ್ನೂ ಮತ್ತಾವುದೂ

¹ ★ The Complete Works of Swami Vivekananda Vol.II, P.359

ಬಿತ್ತಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಾರ್ಥದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಔಷಧಾಲಯಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು ಇವನ್ನು ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದಷ್ಟು ಮತ್ತಾವುದೂ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ತೋಯಿಸಿಲ್ಲ. ವಿಭಿನ್ನ ವೈಮನಸ್ಯದ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಉದಯಿಸುವಂತೆ ಹಲವು ಅಗೋಚರ ಭಾವನಾತರಂಗಗಳಿವೆ. ಹಲವು ಪಂಗಡಗಳು, ತಾತ್ವಿಕರು, ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಹಲವಾರು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಂಥಗಳ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದಭಾವನೆಯನ್ನು ತರಲು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ.

ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಪಂಥಗಳೂ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಇವು ಪ್ರೇರೇಪಿತವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಥದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಮಹಾಭಾವವಿದೆ, ಅರ್ಥವಿದೆ. ಜನರ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡುವುದು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಅವು ಸಾರಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಭಾವನೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದಕ್ಕೂ ಹಲವು ವೇಳೆ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಹಲವು ವೇಳೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಅಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೋರಾಡುತ್ತೇವೆ. ಇದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ.

ಮತಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಚೇತನ ಶಕ್ತಿ ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಕೆಲವರು ತಮಗೆ ಅದು ಅರಿಯದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನ ಕ್ಷಮಾರ್ಹವಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ “ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಆದ ಕಾರಣ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಯಾವುದೂ ಆಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಲಾರ. ಅವನು ಕ್ಷಮೆಗೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವವರು, ಯಾವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮವು ಕೂಡ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆ ಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮುಂದು ವರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಕ್ರೈಸ್ತರೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಹಿಂದೂಗಳೂ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯೆಹೂದ್ಯರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತ ದಿನೇದಿನೇ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವರು.

ವಿಶ್ವದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ, ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಮಾತ್ರ ಕುಗ್ಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿದೆ. ಅದೇ ಜಾರತೂಷ್ಟ್ರ ಧರ್ಮ, ಪುರಾತನ ಪಾರ್ಸಿ ಧರ್ಮ. ಪರ್ಷಿಯಾ ದೇಶವನ್ನು ಮಹ್ಮದೀಯರು ಗೆದ್ದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಪರ್ಷಿಯನ್ನರು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಉಳಿದ ಕೆಲವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಪರ್ಷಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು.

ಪರ್ಷಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅನವರತ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಅವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಪರ್ಷಿಯನ್ನರು ಇರಬಹುದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಂಭತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಜನರಿರುವರು. ಆದರೆ ಅವರು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆ ಒಂದು ತೊಂದರೆ ಇದೆ. ಅವರು ಇತರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮದುವೆಯಾಗುವರು. ಸೋದರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ಧರ್ಮದವನಾ ಉಳಿದ ದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಬದುಕಿವೆ, ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿವೆ, ಹರಡುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಅವುಗಳಾವುವೂ ಈಗ ಆದವುಗಳಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೂ ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಯೂಫ್ರೇಟಿಸ್ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯಭೂಮಿ. ಯಾವ ಒಂದು ಮಹಾಧರ್ಮವೂ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಲಿಲ್ಲ, ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಏಷ್ಯಾಖಂಡವೇ ತೊರೂರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಧರ್ಮವೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಆ ಭಾಗದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. 'ಸತ್ವವುಳ್ಳವುಗಳೇ ಉಳಿಯುವುದು ಕೊನೆಗೆ' ಎಂಬ ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಧರ್ಮಗಳು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಇವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರುವುದು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ನೋಡಿ! ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹರಡುತ್ತಿರುವರು! ಆಫ್ರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಹೇಗೆ ಹರಡುತ್ತಿರುವರು! ಬೌದ್ಧರು ಇಂದಿಗೂ ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತಿರುವರು. ಹಿಂದೂಗಳು ಯೆಹೂದ್ಯರಂತೆ ಇತರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇತರ ಜನಾಂಗಗಳೂ ಹಿಂದೂಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿವೆ; ಅವರ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಹಿಂದೂಗಳಂತೆ ಆಗುತ್ತಿವೆ. ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ವೃದ್ಧಿ ಅವರು ಪಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಇದೆಯೆ ಎಂಬುದು ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗಿರಬಹುದು. ಕ್ರೈಸ್ತರ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ನ್ಯೂನತೆಯಿದೆ. ಅದೇ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನ್ಯೂನತೆ. ಶಕ್ತಿಯ ತೊಂಬತ್ತು ಪಾಲನ್ನು ಪ್ರಚಾರಣಾಯಂತ್ರ, ಸಾಮಗ್ರಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಯಂತ್ರಜಾಲವಿದೆ. ಬೋಧನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಏಷ್ಯಾ ಜನರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಮಾಜರಚನೆ, ಸೈನ್ಯ, ಸರ್ಕಾರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರು. ಆದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಚಾರ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಏಷ್ಯಾಖಂಡದ ಜನರೆದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಾರರು. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡದ ಜನರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮವಿದೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಇವೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ವಿಷಯ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ! ಒಂದು ಧರ್ಮ ಮಾತ್ರ ನಿಂತು ಉಳಿದುವು ನಾಶವಾಗ ಬೇಕೆಂಬುದು ಅನಂತದಯಾ ಸಿಂಧುವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇದು ಎಂದೂ ನಿಜವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಮಿಕ್ಕವುಗಳು ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಇದು ಹಾಗಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಒಂದು ಧರ್ಮವೂ ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುವು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುವುವು. ಈಗ ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: ನಿಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರು ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜೆಗಳಿರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ಕೋಟಿ ಜನರು ಮಾತ್ರ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವರು. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಗತಿ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಧರ್ಮಗಳು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುವುದು. ಪಂಗಡಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಒಂದು ಧರ್ಮವು ಸತ್ಯವೆಲ್ಲಾ ತನಗೇ ಮೀಸಲು, ಅದನ್ನು ದೇವರು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಏತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪಂಗಡಗಳಿವೆ? ಐವತ್ತು ವರುಷಗಳು ಆಗುವುದೇ ತಡ, ಆಗಲೇ ಒಂದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪಂಗಡಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು. ದೇವರು ಸತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಕಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ನಾವೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಪಾಠಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಅವನು ನಮಗೆ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನಿಜವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಏಕೆ? ದೇವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೈಬಲನ್ನು ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಿ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವರು, ಮತ್ತು ತಾವೇ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು, ಉಳಿದವರಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಇದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಮಾನವರಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿವೆ, ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ವೃಥಾವಾಗುವುದೂ ಸಿದ್ಧ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವವನು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲಿದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಅವರು ಆಗಲೇ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡುವಿರಿ. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎರಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು

ನಿಜ. ಹೀಗಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ನಾನು ಯಾವ ಪಂಗಡಕ್ಕೂ ವಿರೋಧಿ ಯಲ್ಲ. ಪಂಗಡಗಳಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಅವಿನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಆಶಯ ಏಕೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಷ್ಟೆ: ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿಚಾರವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಲನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎರಡು ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಂಘರ್ಷಣೆ ಆಗಬೇಕು. ಭಾವನೆಗಳ ಘರ್ಷಣೆ, ಭಾವನೆಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇವು ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುವುವು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ, ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಮಮ್ಮಿಗಳಾಗುವುವು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಅಲ್ಲ! ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುಳಿಗಳು ಮತ್ತು ತರಂಗಗಳು ಏಳುವುವು. ನಿಂತ, ಚಲಿಸದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಳಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ನಿರ್ಮೂಲವಾದರೆ ಪಂಗಡಗಳಾವುವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಸ್ತುತಾನ ಸದೃಶವಾದ ಮೌನವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾನವ ಆಲೋಚಿಸುವನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪಂಗಡಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಜೀವನದ ಚಿಹ್ನೆ. ಅದು ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನರಿರುವರೋ ಅಷ್ಟು ಪಂಗಡಗಳಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಮಾರ್ಗ, ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿ ದೊರಕುವುದು.

ಆದರೆ ಇದು ಆಗಲೇ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆದರೆ ಈ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಡಚಣೆ ಇತ್ತು. ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ಬೇರೆ ರೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು. ನ್ಯೂಯಾರ್ಕಿನ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬೋಧಕನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ: “ಫಿಲಿಪಿನೋ ಜನರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು, ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ!” ಅವರಾಗಲೇ ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕ್ ಆಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೆಸ್ಬಿಟೀರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಹರಿಸುವ ಮಹಾಪಾಪದಿಂದ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಲುಷಿತ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಕ್ರೌರ್ಯ? ಈತ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬೋಧಕ; ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನು. ಇಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು ನಿಂತು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಾತನ್ನು ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಡಿದರೆ ಆ ದೇಶ ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವೇ ಗಮನಿಸಿ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಇಂತಹವನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರೆ ಆ ದೇಶದ ಗತಿಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ? ಇದು ನಾಗರಿಕತೆಯೇ? ಇದು ವ್ಯಾಘ್ರಗಳ, ನರಭಕ್ಷಕರ, ಕಾಡುಜನರ, ರಕ್ತದಾಹ. ಇದು ಬೇರೊಂದು ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಬೇರೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಮತ್ತೇನು? ಈಗಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೆ, ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಅನ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಮಾನುಷ ಯಾತನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೀವೇ ಊಹಿಸಿ!

ಚರಿತ್ರೆ ಇದನ್ನು ತೋರುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಘ್ರ ಇನ್ನೂ ನಿद्रಿಸುತ್ತಿದೆ, ನಾಶವಾಗಿಲ್ಲ. ಅವಕಾಶ ಒದಗಿದರೆ ಪುನಃ ನೆಗೆಯುವುದು, ನಖಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು. ಖಡ್ಗಗಳಲ್ಲದೆ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲದೆ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಘೋರವಾದ ಆಸ್ತ್ರಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮಂತೆಯಾರು ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯುವ ಆಸ್ತ್ರಗಳೆ ತಿರಸ್ಕಾರ, ದ್ವೇಷ, ಸಮಾಜ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ನಮ್ಮಂತೆಯಾರು ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಬಹುದಾದ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಘೋರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ಇವು. ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮಂತೆಯ ಏಕೆ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು? ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನನಗೆ ಕಾಣದು. ನಾನು ಆಲೋಚನಾ ಜೀವಿಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನನ್ನಂತೆ ಆಲೋಚಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕು. ನಾನೊಂದು ಶ್ರುತಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಬೇಕು, ಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಾಳಬೇಕು. ಆಲೋಚನಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಮತಗಳಿರಬೇಕು. ಭಿನ್ನತೆಯೇ ಆಲೋಚನೆಯ ಪ್ರಥಮ ಚಿಹ್ನೆ. ನಾನು ಆಲೋಚನಾ ಜೀವಿಯಾದರೆ, ಭಿನ್ನ ಮತಗಳಿರುವ ಆಲೋಚನಾಪರರೊಂದಿಗೆ ಇರಲು ನಾನು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವೈವಿಧ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದು ಉದಯಿಸುವುದು. ಒಂದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಅದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವಂತಹದು ಅಸತ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವಾಗಬಲ್ಲವು? ನಾನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಇದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾಗಿವೆಯೆ ಎಂಬುದೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೊದಲು ಕೇಳುವುದು. ಮಹಾಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡ ಬಾಹ್ಯ ಆಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕಟ್ಟಡ, ಭಾಷೆ, ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ಅಂತರ್ಗತಭಾವನೆ ನಿಜವಾಗಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆಯೆ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದು ಚೈತನ್ಯವಿದೆ. ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ಧರ್ಮದ ಚೈತನ್ಯದಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವೇ? ಅವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾಗಿವೆಯೆ ಅಥವಾ ಪೂರಕವಾಗಿವೆಯೆ? ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನಾನು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಾನು ಇದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವಾದೀತೆಂದು ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಈ ಧರ್ಮಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ, ಪೂರಕಗಳು ಎಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ವಿಶ್ವ-ಸತ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಇದರಿಂದ ಲಾಭವೆ ಹೊರತು ನಷ್ಟವಲ್ಲ. ಇದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಉದಯಿಸುವುವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಒಂದು ಮಹಾ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆದರ್ಶಗಳು ಒಂದಾಗಬೇಕು, ಮಾನವನ ಪ್ರಗತಿಯ ಮಾರ್ಗವಿದು. ಮನುಷ್ಯ

ಅಸತ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯದಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ; ಸತ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು, ಕನಿಷ್ಠ ಸತ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯದಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು. ಆದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಅಸತ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ. ಮಗ ತಂದೆಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ತಂದೆ ಬರಿಯ ದಡ್ಡನಾಗಿದ್ದನೇ? ಮಗ ತಂದೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೇನೋ ಸೇರಿ ಆದವನು. ನಿಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಈಗ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀವು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈಗ ನಿಶ್ಚಿಷ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವಿರಾ? ಈಗಿನ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯದರ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೇನೋ ಸೇರಿ ಆಗಿದೆ.

ಪುನಃ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಎಷ್ಟೋ ಮುಖಗಳಿರಬಹುದು ಎಂಬುದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬನು ಸೂರ್ಯನಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅವನು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯನ ಹಲವು ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವನು. ಯಾವ ಎರಡೂ ಹೋಲುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ಸೂರ್ಯನ ಚಿತ್ರಗಳೆ ಅವು ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬಲ್ಲರು? ಚರ್ಚೆನ ಪೋಷೋಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವು ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಕಾಣುವುವು? ಆದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಚರ್ಚೆನ್ನೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುವು. ಇದರಂತೆಯೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಅವಕಾಶವಾದಷ್ಟು ನಾವು ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಲೇಪಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ, ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಮಾತ್ರ, ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲೆವು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಆದರೂ ನಾವೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಒಂದೇ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವೆವು.

ವಿಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿ, ಅವು ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು, ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಲಾರವು. ನೀವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಯಾವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಲಾರಿರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಲಾರಿರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಬದುಕಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಉನ್ನತಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬಹುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದರ ಮುಕ್ತಾಯ ಪಾಲು ಬಾಹ್ಯ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಚೇತನವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದೆ

ಇರುವುದು; ಅದೆಂದಿಗೂ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಯಾವ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಅದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ತಾತ್ತ್ವಿಕರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮ ಆಗಲೇ ಇದೆ. ಮಾನವನ ವಿಶ್ವಸಹೋದರತ್ವದ ಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ಆಗಲೇ ಇದೆಯೋ ಅದರಂತೆಯೇ ವಿಶ್ವಧರ್ಮವೂ ಇದೆ. ಯಾರು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ದೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿರು ವಿರೋ ಅವರಿಗೆ ಸಹೋದರ ಸಹೋದರಿಯರು ಸಿಕ್ಕಿದ ದೇಶ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವರು ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವರು. ಸಹೋದರತ್ವದ ಭಾವನೆ ಆಗಲೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅನೇ ಕರು ಇದನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. ಹೊಸ ಸಹೋದರತ್ವಕ್ಕೆ ಕೂಗಾಡಿ ಕೆಡಿಸುವರು, ಅಷ್ಟೇ ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮವು ಕೂಡ ಆಗಲೇ ಇದೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವುದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಮುಂತಾದವರು ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ಕಾಲ ಮಾನ ವಾಗಿದ್ದರೆ ಆಗ ವಿಶ್ವಧರ್ಮವಿರುವುದು ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು. ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗವು ಪೂರ್ವಾಚಾರಬದ್ಧರು. ಇದು ಏಕೆ? ಜನ ರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗವು ಬಹಳ ಕಡಮೆ. ಜನರೇ ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಕರು. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವರು; ಅವರ ಗುಲಾಮರು. ನೀವು ಶುಷ್ಕವೆಂದರೆ ಅವರು ಶುಷ್ಕವೆನ್ನುವರು, ನೀವು ಕಪ್ಪು ಎಂದರೆ ಅವರೂ ಕಪ್ಪು ಎನ್ನುವರು. ಜನರು ಮುಂದು ವರಿದರೆ ಪುರೋಹಿತರೂ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಅವರು ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರರು. ಪುರೋ ಹಿತ ವರ್ಗವನ್ನು ದೂರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ (ಅವರನ್ನು ದೂರುವುದೊಂದು ಚಾಳಿಯಾ ಗಿದೆ) ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ದೂರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೀವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೋ ನಿಮಗೆ ಅದು ದೊರಕುವುದು. ಪುರೋಗಾಮಿಯಾದ ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇತ್ತು ನಿಮಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಿಯಾಗಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದ ಗತಿ ಏನಾಗುವುದು? ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಉಪ ವಾಸದಿಂದ ನರಳಿ ಅವರು ಚಿಂದಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ನೀವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವಿರೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಅವರು ಕೂಡ. ನೀವು ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ, ಆಗಲಿ ನಡೆಯೋಣ ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಬಹಿರಂಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಾಗದ ಕೆಲವು ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇರುವರು. ಅವರು ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವರು. ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ಪರಿಗಣಿಸುವರು. ಸತ್ಯವು ಅವರನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅವರನ್ನು ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಇದೆ. ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲ. ಅವರೆಂದೂ ಹಿಂದೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಜನರಿಲ್ಲ, ದೇವರೊಬ್ಬನೆ ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದು. ಅವರ ಮುಂದಿರುವ ಬೆಳಕೇ ಅವನು, ಅವರು ಈ ಬೆಳಕನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾರ್‌ಮಾನ್ ಸಭ್ಯಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡೆ. ಆತ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು “ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತುಂಬ ಗೌರವವಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಹಲವು ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ನೀನು ಬೋಧಿಸಲು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಹೋಗಬಾರದು?” ಎಂದೆ. ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ “ನೀವು ಮದುವೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ನಾವು ಹಲವು ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಆದರೂ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು “ಹೌದು, ನನ್ನ ದೇಶದವರು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುವರು. ನೀನು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣ ಹಲವು ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನರಿರುವರು, ಅವರಿಗೆ ಈಗ ಇರುವ ಯಾವ ಪಂಥದಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಅದ ರಿಂದ ಅವರು ಧರ್ಮದ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನಿನ್ನ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದು” ಎಂದೆ. ಪಂಥಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಜನರಿಗೆ ಧರ್ಮ ಸಿಕ್ಕುವ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ವುದು. ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿರುವ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಆಸೆಯೂ ತೃಪ್ತಿ ಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಪ್ರತಿದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಥಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆ. ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವುದು. ಧರ್ಮವು ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ನಾನು ಅದನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಅವ ರಿಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೋಧಕರು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಲಾರರು. ನಾಸ್ತಿಕ, ಜಡವಾದಿ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಂಡವನೇ ಬೇರೊಬ್ಬನಿಂದ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಮಾಜ ದಲ್ಲಿ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಯಾಗಬಹುದು. ನಾವು ನಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು. ನಾವು ಹಿಂದೂಗಳು, ಕೈಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಊಟಮಾಡುವೆವು. ನಮ್ಮ ಬೆರಳು ನಿಮ್ಮದಕ್ಕಿಂತ ನಾಜೂಕು. ನೀವು ನಮ್ಮಂತೆ ಬೆರಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾರಿರಿ. ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ನಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವು ನಿಮ್ಮ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ದೊರಕಬೇಕು. ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ನನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವವನು ಬಂದರೆ, ಸತ್ಯವನ್ನು ನನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು; ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ.

ಇದರಿಂದ, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಹಲವು ವರ್ಗಗಳಿರುವವು, ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಇರುವರು ಎಂಬಂತೆ ಆಯಿತು. ಧರ್ಮವು ಎಂತಹ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುವುದು!

ಒಬ್ಬನು ಒಂದೆರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತರುವನು, ತನ್ನ ಧರ್ಮವು ಇಡೀ ಮಾನವಕೋಟಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುವನು. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ಒಬ್ಬ ದೇವದೂತ ನಂತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಜರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. “ದೇವರು, ಆನೆ, ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲ ಇದರೊಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆನೆಯನ್ನು ಚೂರುಮಾಡಿದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಅದೂ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕು” ಎನ್ನುವನು. ಕೆಲವು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವನೆ ಗಳಿರಬಹುದು. ಅವರು “ಎಲ್ಲರೂ ಒಳಗೆ ಬರಬೇಕು” ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ “ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ, ಅವರನ್ನು ಚೂರುಮಾಡಿದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗೂ ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಿ. ಅವರು ಒಳಗೆ ಹೋಗದೆ ಹೋದರೆ ನರಕದ ಪಾಲಾಗುವರು!” ಎನ್ನುವರು. ಯಾವ ಪಂಗಡದವನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನಿಸಿ, “ಜನರು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಏಕೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಜನರಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು “ಜನರು ದುಷ್ಟರು” ಎನ್ನುವನು. “ಜನರು ಏಕೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ? ಅವರು ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಏಕೆ ನಾನು ಮಾಡಲಾರೆ? ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನನಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ? ನಾನೇಕೆ ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾರೆ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರ ಬೇಕು. ಜನರು ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ, ಇತರರನ್ನು ದೂರುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮನ್ನೇ ದೂರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದು ಜನರ ತಪ್ಪು! ಎಂದಿಗೂ ಅವರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬುವಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಪಂಥವನ್ನು ವಿಶಾಲ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಂಕುಚಿತಭಾವ ಇದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈಗ ತಕ್ಷಣ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅಂಶವು ತಾನೇ ಪೂರ್ಣ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಕ್ಷುದ್ರವಾದುದು, ಅಲ್ಪವಾದುದು ತಾನು ಅನಂತ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು - ಇದೇ ಕಾರಣ. ಕೆಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ತಪ್ಪು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನ ಮಿದುಳಿನಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಈ ಪಂಥಗಳು, ಭಗ ವಂತನ ಅನಂತ ಸತ್ಯ ತಮಗಲ್ಲದೆ ಇತರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು ಎಂದು ಅವರಾಡುವ ಅಹಂಕಾರದ ಮಾತನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ! ಅವರ ಧೂರ್ತತನವನ್ನು ನೋಡಿ! ಇದು ಏನನ್ನಾದರೂ ತೋರಿದರೆ ಅದು ಈ ಮಾನವ ಎಂತಹ ನಿರರ್ಥಕ ಜೀವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸು ವುದು. ಇಂತಹ ಔದ್ಧತ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ನಿಷ್ಣಾತರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕತ್ತಿಯ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟರು. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಿರಾನ್, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದೇ ನಡೆದರು. “ಮಿರಾನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಮೃತ್ಯುವಶರಾಗಬೇಕು. ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ!” ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹರಡಿದರು ಎಂಬುದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಕ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆರುನೂರು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಯಾವುದೂ

ಅವರನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಅವರು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಬಂದಿತು. ಇತರ ಧರ್ಮಗಳೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಬೇಕು. ನಾವೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಂತೆ! ನಮಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗ ಭವಿಷ್ಯವು ಮಹತ್ತಾದುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವೆವು. ನಾವು ಅದನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುವಂತೆ ಯಾವುದೂ ಮಾಡಲಾರದು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ವಯಸ್ಸಾದಾಗ ಬೇರೆ ಆಲೋಚಿಸುವೆವು. ಇದರಂತೆಯೇ ಧರ್ಮವು ಕೂಡ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದಾಗ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಸದೆಬಡಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವರು. ಕೊನೆಗೆ ನಿರಾಶರಾಗುವರು, ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವರು. ಈ ಪಂಗಡಗಳು ತಾವು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟವೋ ಅದು ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಮತಭ್ರಾಂತ ಪಂಗಡವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಗತಿ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಅವರು ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮಹಾಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ. ಅದೇ ಅದರ ಜೀವಾಳ. ಹಳೆಯ ಕಥೆಯೊಂದು ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ರಾಕ್ಷಸರಿದ್ದರು. ಅವರು ಜನರಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರ ಪ್ರಾಣಗಳು ಕೆಲವು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಇದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಇದೆ. ಅದೇ ಆದರ್ಶ; ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಚರಮ ಉದ್ದೇಶ. ನೀವು ಮತ್ತೇನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆದರ್ಶ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಉದ್ದೇಶ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವುದೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾರದು. ಐಶ್ವರ್ಯ ಬರಬಹುದು ಹೋಗಬಹುದು; ದುರದೃಷ್ಟದ ಪರ್ವತರಾಶಿಯ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾವುದೂ ನಾಶಮಾಡಲಾರದು. ನೀವು ವೃದ್ಧರಾಗಬಹುದು, ನಿಮಗೆ ನೂರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ, ದೃಢವಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾವುದೂ ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲದು? ಆದರೆ ಆ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಆ ಉದ್ದೇಶವೇ ಮಾಯವಾದರೆ, ಯಾವುದೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾರದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಐಶ್ವರ್ಯವಾಗಲಿ ಅಧಿಕಾರವಾಗಲಿ ಯಾವುದೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಾಂಗವೆಂದರೇನು? ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೊತ್ತವಷ್ಟೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನಾಂಗದ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಜನಾಂಗವು ಆ ಧೈಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಯಾವುದೂ ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಲಾರದು. ಆದರೆ ಆ ಜನಾಂಗವು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು

ತೊರೆದು ಅನ್ಯರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅದರ ಆಯುಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಅದು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವುದು.

ಇದರಂತೆಯೇ ಧರ್ಮವು ಕೂಡ. ಹಳೆಯ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವು ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅವು ಎಷ್ಟೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡಲಿ, ಅವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಬರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿರಲಿ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಜೀವ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಘನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅವು ಬಂದುವೋ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೊಂದೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಲಾಭಕಾರಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಧರ್ಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಕೈಸ್ತರು ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವಷ್ಟು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಷ್ಟು ಹೀನರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಒಬ್ಬನು ಮಹಮ್ಮದೀಯನಾದ ತಕ್ಷಣ, ಇಡೀ ಇಸ್ಲಾಂ ಪ್ರಪಂಚವು ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೋದರನಂತೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಮತ್ತಾವ ಧರ್ಮವೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾರದು. ಒಬ್ಬ ಅಮೆರಿಕಾ ಇಂಡಿಯನ್ನನು ಮಹಮ್ಮದೀಯನಾದರೆ ತುರ್ಕಿ ಸುಲ್ತಾನನು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ (ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ) ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮನುಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಸೇರುವುದನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಚರ್ಚೆ ನಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. ಇಸ್ಲಾಂ ತನ್ನ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು. ಇದೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ವಿಶೇಷ ಸದ್ಗುಣ. ಹಲವು ಕಡೆ ಖುರಾನಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನೋಡುವಿರಿ. ಇದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಧರ್ಮ ಬಂದುದು ತನ್ನ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸಹೋದರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ. ಇದೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳು. ಸ್ವರ್ಗ, ಜೀವನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಗಗಳಾ ವುವೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಧರ್ಮವಲ್ಲ ಅವು ಹೊರಪದರ.

ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನೋಡುವಿರಿ; ಅದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ. ಮತ್ತಾವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಪಂಚದ ಮತ್ತಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಷ್ಟೊಂದು ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ದಿಂದ ಮಲಿನವಾಗದಂತೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆತ್ಮವು ದಿವ್ಯವಾದುದು. ಅದನ್ನು ದುರ್ಬಲ ಮಾನವನ ಅಧೋಗತಿಗೆ ತರಬಾರದು. ಏಕತೆ, ಭಗವತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ, ಅವನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವ ಇವನ್ನೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಿಸಿರುವರು. ದೇವರು ಸ್ವರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಇವೆಲ್ಲ

ಕೇವಲ ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿ ಇರುವ ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲ ಈಗ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣದಂತೆಯೇ ಇರುವುದು. ನೀವು ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ಈಗಲೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ನಾವು ಅವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೇವಲ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಂಬುವುದಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಿಯ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಈಡುಗೊಂಡು ಅಥವಾ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಸಾರುವುದಲ್ಲ; ದೇವರಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರುವಿರಾ? ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವನನ್ನು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ದೇವರು ಇರುವನೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಶಯ ನಿಮಗೆ ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಏಕೆ ಹೋರಾಡಬಹುದು? ಈ ಒಂದು ಗುರಿಗಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು? ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಭರತ ಖಂಡದ ಎರಡು ಮಹಾಭಾವನೆಗಳು. ಭರತಖಂಡ ಇನ್ನೂ ಈ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪುಗಳು ಅಷ್ಟು ಗಣನೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೈಸ್ತರಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಅವರು ಸಾರಿದ ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆ “ಜಾಗೃತರಾಗಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು” ಎನ್ನುವುದು. ಅಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಿ ಎನ್ನುವರು. ಆತ್ಮವು ಎಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಸ್ತರು ಆತ್ಮಾಂತ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಆತ್ಮಾಂತ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಭಗವಂತನ ಬರವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಲು ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು, ಔಷಧಾಲಯ ಕಟ್ಟುವುದು, ಇವೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಕೈಸ್ತರು ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಧರ್ಮ ಉಳಿಯುವುದು.

ಒಂದು ಆದರ್ಶವು ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕನಸಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅದು ಎಂದಾದರೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಿರ್ಜೀವ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನೇ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕನಸುಣಿಯಾಗುವುದು ಮೇಲು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೂಡ ಮಹಾಸತ್ಯಗಳು ಹಿತಕಾರಿ, ದುರ್ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲು. ಆದಕಾರಣ, ಕನಸನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸ್ಥಿತಿಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನೀವು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನಷ್ಟೆ ನಂಬುವಂತಹವರಿರಬಹುದು, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಬುದ್ಧಿಯವರಾಗಿರಬಹುದು, ನೀವು ಬಾಹ್ಯ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದಿರಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಅನಂತರ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲೆಕ್ಕಿಸದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿರುವರು. ಅವರು ಪೂಜೆಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ವಿಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯದು! ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕಲೋಪಾಸಕನ

ಸ್ವಭಾವದವನಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಲೆ ಬೇಕು. ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸುಂದರ ವಾದ ಆಕಾರ, ಬಣ್ಣ, ಹೂವು, ದೀಪ, ಮಂಗಳಾರತಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯಾಚಾರದ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕು. ನೀವು ದೇವರನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಅವನು ಇಂತಹ ಆಕಾರದ ಮೂಲಕ ದೇವರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅನಂತರ ಭಕ್ತನಿರುವನು. ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುವುದಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಇವರಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿನಿಂತು ಇವರನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾತ್ತ್ವಿಕನಿರುವನು. “ಏನೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಜನ! ದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು” ಎನ್ನುವನು.

ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿ ನಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಹಲವು ಜನರು ಹಲವು ರೀತಿ. ಇದು ಆವಶ್ಯಕ. ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಧರ್ಮ ಎಂದಾದರೂ ಇರುವುದಾದರೆ ಅದು, ಇಂತಹ ವಿಭಿನ್ನ ಭಾವದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೋಷಿಸುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿರಬೇಕು, ಉದಾರವಾಗಿರಬೇಕು. ತಾತ್ತ್ವಿಕನಿಗೆ ತತ್ತ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವಂತಹದಿರಬೇಕು. ಭಕ್ತನಿಗೆ ಭಕ್ತನ ಹೃದಯವನ್ನು ನೀಡುವಂತಹದಿರಬೇಕು. ಆಚಾರಪರನಿಗೆ ಅದ್ಭುತ ಚಿಹ್ನೆ ಏನೇನನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀಡುವಂತಹದಿರಬೇಕು. ಕವಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತಹದಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ವಿಶಾಲ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕು.

ಹೊರಗಿಡುವುದಲ್ಲ, ಸ್ವೀಕಾರ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಪಲ್ಲವಿ. ಕೇವಲ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಎಂಬುದು ಈಶ್ವರನಿಂದ. ನಾನು ಅದನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ನಂಬುವೆನು. ನಾನೇಕೆ ಸಹಿಸಬೇಕು? ಸಹಿಸುವುದು ಎಂದರೆ, ನೀವು ತಪ್ಪು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು; ಆದರೆ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು ಎಂದು. ನಾನು ಮತ್ತು ನೀವು, ಇತರರು ಜೀವಿಸಲು ಅವಕಾಶಕೊಡುವುದು ಈಶ್ವರನಿಂದೆಯಲ್ಲವೇ? ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಾನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಯಾವ ರೀತಿ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ನಾನೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಕ್ರೈಸ್ತರ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಶಿಲುಬೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಬಾಗುತ್ತೇನೆ, ಬೌದ್ಧರ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಾನಾಗುತ್ತೇನೆ, ಹಿಂದೂಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಬರುವುದೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತೆರೆದಿರುವೆನು. ಭಗವಂತನ ಗ್ರಂಥ ಅಂತ್ಯ ವಾಯಿತೇನು? ಅಥವಾ ನಿರಂತರ ದರ್ಶನ ಇನ್ನೂ ಆಗುತ್ತಿದೆಯೋ? ಪ್ರಪಂಚದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದರ್ಶನಗಳು ಒಂದು ಅಮೋಘಶಾಸ್ತ್ರ. ಬೈಬಲ್ಲ, ವೇದ, ಖುರಾನ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಅದರ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಅನಂತ ಪುಟ ಗಳಿವೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ನಾನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿರು ವೆನು. ಅನಂತ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವೆನು. ಹಿಂದೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸು ವೆನು, ಈಗಿರುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆನು. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವೀಕರಿಸು ವುದಕ್ಕೆ ಹೃದಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವೆನು. ಹಿಂದಿನ ಮಹಾತ್ಮರಿಗಲ್ಲಾ ವಂದನೆ, ಈಗಿರುವ ಮಹಾತ್ಮರಿಗಲ್ಲಾ ವಂದನೆ, ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದನೆ.

೧೮. ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶ¹

ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ, ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಅವು ನಾವು ನೋಡುವ ಆಲೋಚಿಸುವ ಮಿಶ್ರದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಆಕರ್ಷಣ ಮತ್ತು ವಿಕರ್ಷಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲೂ ಇದು ಪ್ರೀತಿ ದ್ವೇಷ, ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವರನ್ನು ನಾವು ಆಕರ್ಷಿಸುವೆವು, ಕೆಲವರನ್ನು ವಿಕರ್ಷಿಸುವೆವು, ಕೆಲವರಿಂದ ನಾವು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುವೆವು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಂದ ವಿಕರ್ಷಿತರಾಗುವೆವು. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಯೆ ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಈ ವಿರೋಧಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವುದು, ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು. ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಾವನೆಯ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಧರ್ಮ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಮಾನವನಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾದ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರೇಮವು ಧರ್ಮದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದು. ಘೋರತಮ ಆಸುರೀದ್ವೇಷವು ಕೂಡ ಧರ್ಮದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದವರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ಶಾಂತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪದಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಲಿಸಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚವು ಕೇಳಿದ ಅತಿಘೋರ ನಿಂದೆ ಕೂಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಬಂದದ್ದೇ. ಧರ್ಮವು ಭವ್ಯವಾದಷ್ಟೂ, ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದಷ್ಟೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳು ಕೂಡ ಸ್ತೂರ್ಯವಾಗುವವು. ಮಾನವನ ಮತ್ತಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಧರ್ಮದಷ್ಟು ರಕ್ತದ ಕೋಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧರ್ಮಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಔಷಧಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಅನಾಥಾಲಯಗಳು ಮತ್ತಾವುದರಿಂದಲೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವು ಮಾನವಕೋಟಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಡೀ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮದಷ್ಟು ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಭಾವವೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕ್ರೂರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವಷ್ಟು ಮತ್ತಾವುದೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವು ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವನ್ನು ಮೃದುಮಾಡುವಷ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೂ ಹಲವು ಧರ್ಮಗಳ ಪರಸ್ಪರ ತಿಕ್ಕಾಟಗಳ, ಗೊಂದಲಗಳ, ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚ ತಮ್ಮನ್ನು ಆಲಿಸುವಂತಹ ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದಗಳ ವಾಣಿಗಳು ಬಲಯುತವಾಗಿ ಮೊಳಗಿವೆ. ಅಂತಹ ವಾಣಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬರುವುದೇ?

ಮಹಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಂದೋಳನಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಖಂಡ ಸೌಹಾರ್ದ ಎಂದಾದರೂ ತಾಂಡವವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಈ ಶತಾಬ್ದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದಭಾವನೆ ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರು

¹ ★ C.W.II, P.375

ವರು, ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಇದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಜೀವನದ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಮಾನವನ ಪ್ರಚಂಡ ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿರುವ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೆ, ಮಾನವನ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತರುವುದು ಒಂದು ಸಾವಿರಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಜಾಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬನ್ನಿ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಬಾಲ್ಯಾರಭ್ಯ ಪ್ರೀತಿ, ಶಾಂತಿ, ದಯೆ, ಸಮತ್ವ, ವಿಶ್ವಭ್ರಾತೃತ್ವ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆವು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಅವು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪದಗಳಾಗಿವೆ. ಅರಗಿಗಳಿಗಿಂತ ನಾವು ಅವನ್ನು ಉಚ್ಛರಿಸುವೆವು. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು. ನಮಗೆ ಬೇರೆ ವಿಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾಪುರುಷರು ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಅನಂತರ ಪದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಆಗ ಹಲವರಿಗೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಚಲ್ಲಾಟಕ್ಕೆ ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವರು. ಧರ್ಮವು ಕೇವಲ ಬಾಯಿ ಮಾತಾಯಿತು, ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ “ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಧರ್ಮ” “ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಧರ್ಮ” ಎಂಬಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ದೇಶಭಕ್ತಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪಕ್ಷಪಾತಿ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ತರುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಧರ್ಮಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ತತ್ತ್ವ ಇದರಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವದ ಗುರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. ಎರಡನೆಯದು ಪುರಾಣಗಳು-ಇಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥೂಲ ರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿರುವರು. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮಾನವರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಥೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿವೆ. ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಮಾನವ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲಕ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಮೂರನೆಯದು ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿ. ಇದು ಮತ್ತೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಅಂಗನ್ಯಾಸ, ಕರನ್ಯಾಸ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹೂವು ಗಂಧ ಮುಂತಾದುವು ಇವೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವು ಮೂರು ಇವೆ. ಕೆಲವರು ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವರು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವರು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಮೊದಲು ಪ್ರಥಮ ಭಾಗವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಒಂದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವ ಇದೆಯೇ? ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಯಾರು ಇದನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಘೋರ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಎನ್ನುವುದು. ತಮ್ಮಂತೆ ಇತರರೂ ನಂಬುವಂತೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಬಲಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೂ ಕೆಲವರು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ದುಷ್ಟತನದಿಂದ

ಅಲ್ಲ; ಮತಭ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ಮಾನವ ಮಿದುಳಿನ ಒಂದು ಜಾಡ್ಯದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ. ಈ ಮತಭ್ರಾಂತರು ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ನಿಷ್ಕಪಟಿಗಳು. ಆದರೆ ಅವರು ಹುಚ್ಚರಂತೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಲ್ಲದವರು. ಮತಭ್ರಾಂತಿ ಎಂಬುದೊಂದು ಬಹಳ ಅಪಾಯಕರವಾದ ರೋಗ. ಮಾನವನ ಹೀನ ಸ್ವಭಾವವೆಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ಜಾಗ್ರತವಾಗುವುದು, ಕೋಪವು ನೆತ್ತಿಗೇರಿ ಉದ್ದೇಗ ಪರವಶರಾಗಿ ವ್ಯಾಘ್ರಗಳಂತೆ ಆಗುವರು.

ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೇನಾದರೂ ಒಂದು ಸಾಮ್ಯವಿದೆಯೇ? ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಪುರಾಣವಿದೆಯೇ? ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪುರಾಣವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ “ನಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಕೇವಲ ಕಥೆಯಲ್ಲ” ಎನ್ನುವರು. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಟೀಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕ್ರೈಸ್ತರು ದೇವರು ಪಾರಿವಾಳದ ಹಕ್ಕಿ ಯಂತೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಎಂದು ನಂಬುವರು. ಅವರಿಗೆ ಇದು ಶುದ್ಧ ಚರಿತ್ರೆ, ಪುರಾಣವಲ್ಲ. ಹಿಂದೂಗಳು ದೇವರು ಗೋವಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವನು ಎಂದು ನಂಬುವರು. ಕ್ರೈಸ್ತರು, “ಅದೆಲ್ಲ ಪೌರಾಣಿಕ, ಅದು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಲ್ಲ, ಅದೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ” ಎನ್ನುವರು. ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಮಾಡಿ ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ದೇವದೂತನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಎಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಾದರೂ ಇಡಬಹುದೆಂದು ಯೆಹೂದ್ಯರು ಭಾವಿಸುವರು. ಇದು ಯೆಹೋವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರ. ಆದರೆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಇದೊಂದು ಹೀನ ವಿಗ್ರಹ, ಇದನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ಎನ್ನುವರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ಇದು! ಒಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಮತಸ್ಥಾಪಕ ಅದ್ಭುತ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಎಂದರೆ, ಇದೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಎಂದು ಅದನ್ನೇ ಇತರರು ಹಳಿಯುವರು. ಆದರೆ ಅವರ ತಮ್ಮ ಮತಸ್ಥಾಪಕ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೀರಿದ ಮಹಾನ್ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯ ಎಂದು ನಂಬುವರು. ಈ ಜನರಿಗೆ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಯಾವ ಧರ್ಮಕ್ಕಾದರೂ ಸೇರಿದರೆ, ಅವೆಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಷಯ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚರಿತ್ರಾಂಶ ಬೆರೆತಿರಬಹುದು.

ಅನಂತರವೆ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿ ಬರುವುದು. ಒಂದು ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿ ಇದೆ. ಅದು ಬಹಳ ಪವಿತ್ರವಾದುದು ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುವರು. ಮತ್ತೊಂದು ಪಂಗಡದ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮೌಢ್ಯವೆನ್ನುವರು. ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಪಂಗಡದವರು “ಓ ಇದು ದುಸ್ಸಹನೀಯ” ಎನ್ನುವರು. ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಶಿವಲಿಂಗದ ಚಿಹ್ನೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಲೈಂಗಿಕ ಚಿಹ್ನೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಭಾವನೆ ಮರೆತು ಹೋಗಿ ಈಗ ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಒಂದು ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಯಾವ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಇದು

ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿದೆಯೋ ಅವರು ಇದನ್ನು ಲೈಂಗಿಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಚಿಹ್ನೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಬೇರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಭಾವವಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ದೂರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅದು ಲಿಂಗಾರ್ಚಕರಿಗೆ ಅತಿ ಹೇಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ: ಹಿಂದೂಗಳ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ, ಕ್ರೈಸ್ತರ ಪ್ರಭುಭೋಜನ ಸಂಸ್ಕಾರ. ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೆ ಲಿಂಗ ಅತಿ ಹೇಯವಾದುದು. ಕ್ರೈಸ್ತರ ಪ್ರಭುಭೋಜನ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಹೇಯವಾದುದು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಅವನ ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ನರಭಕ್ಷಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಅವಶೇಷ ಎಂದು ಹಿಂದೂ ಹೇಳುವನು. ಕೆಲವು ಕಾಡು ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಹೀಗೆ. ಒಬ್ಬ ಬಹಳ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು, ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ತಿನ್ನುವರು. ಇದರಿಂದ ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಧೈರ್ಯ ಸ್ಪೈರ್ಯಗಳು ತಮಗೆ ಬರುವುವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಕ್ರೈಸ್ತರ ಪ್ರಭುಭೋಜನ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೂಲ ಅನಾಗರಿಕರ ಭಾವನೆ; ಅದು ನರಮಾಂಸಭಕ್ಷಣೆಯ ಅವಶೇಷ ಎಂದು ಸರ್ ಜಾನ್ ಲುಬಕ್ ನಂತಹ ಕ್ರೈಸ್ತಭಕ್ತ ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಕ್ರೈಸ್ತರೇನೂ ಈ ಮೂಲವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಇದೊಂದು ಪವಿತ್ರ ಚಿಹ್ನೆ. ಅದಷ್ಟೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಆಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರತೀಕ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಭಾವನೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿದೆ? ವಿಶ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ! ಅದೇನೋ ಆಗಲೇ ಇದೆ. ಅದೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ವಿಶ್ವಬಾಂಧವ್ಯ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಕೇಳಿರುವೆವು. ಇದನ್ನು ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ಕಾತರಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮದ್ಯಪಾನ ಅತಿ ಹೇಯವಾದುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವರು. ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದರು. ಅವರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಆಚಾರವಂತ. ಆತ ಅವರ ಕೋಣೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ “ನಾವು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಏಳುವನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ದನು. ಕುಡಿಯುವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ “ಸುಮ್ಮನಿರು, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಏಳುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಒಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಎದ್ದು ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಗುಟ್ಟಿಲ್ಲ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಆ ದಡ್ಡರಂತೆ ವಿಶ್ವಬಾಂಧವ್ಯ ಎಂದು ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಸಮಾನರು, ಆದಕಾರಣ ಒಂದು ಪಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ನೀವು ಒಂದು ಪಂಥವಾದೊಡನೆಯೇ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು

ವಿರೋಧಿಸುವಿರಿ. ಅಲ್ಲಿನ್ನು ಸಮಾನತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ವಿಶ್ವಬಾಂಧವ್ಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವರು. ಆದರೆ ಮಾತಿನಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನು ಮಹಮ್ಮದೀಯನಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಅಪಾಯವಿರಬಹುದು. ಕ್ರೈಸ್ತರೂ ವಿಶ್ವಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವರು. ಆದರೆ ಯಾರು ಕ್ರೈಸ್ತ ರಲ್ಲವೋ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಸಮಾನತೆ, ವಿಶ್ವಬಾಂಧವ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಿ. ಆ ಮಾತಿನ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತೀವ್ರವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥ ಇದೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮೋಡ ಆವರಿಸುವುದು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗುಡುಗು ಮಿಂಚಿನ ಆರ್ಭಟ ಇದ್ದರೂ ಒಂದು ಹನಿ ಮಳೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಡ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಯಿಸುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಯಾರು ನಿಜವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ವಿಶ್ವ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವರೋ, ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಅವರ ಇಡೀ ಜೀವನ, ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ವಬಾಂಧವ್ಯವಿದೆ, ಪ್ರೀತಿ ದಯೆ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುವು. ಅವರು ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಂತೆ ಬಾಳುವರು, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವರು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾತಿನ ಅಬ್ಬರವಿದೆ. ನಮಗಿಂದು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಕಾರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು, ಮಾತು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕು.

ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿಷಯವು ದೊರಕುವುದು ಇದುವರೆಗೆ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಅದು ಇದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಮಾನವರು, ಆದರೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವೆವೆ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಬರಿಯ ಹುಚ್ಚರು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವರು. ನಾವೆಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೇಹಬಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವೆವೆ? ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಬಲಶಾಲಿ, ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ. ನಾವೆಲ್ಲ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ತಾರತಮ್ಯವೇಕೆ? ಯಾರು ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದರು? ನಾವೇ. ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಇದೆ, ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಗಲೇಬೇಕು. ಆದರೂ ಸಮಾನತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೃದಯಕ್ಕೂ ಸಮೃತವಾಗುವಂತಹುದು. ನಾವೆಲ್ಲ ಮಾನವರು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಕೆಲವರು ಪುರುಷರು, ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಕಪ್ಪು ಮನುಷ್ಯ, ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಬಿಳಿ ಮನುಷ್ಯ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮನುಷ್ಯರು, ಒಂದು ಮಾನವಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಮುಖಚರ್ಯೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಧ. ಯಾರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವೆಲ್ಲ

ಮಾನವರು. ಈ ಒಂದು ಮಾನವಕೋಟಿ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಒಬ್ಬನು ಸ್ತ್ರೀಯೊ ಪುರುಷನೊ ಕಪ್ಪಗೊ ಕೆಂಪಗೊ ಇರಬಹುದು. ಈ ಮುಖಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲ ಮಾನವರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾನವತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡ ಬೇಕು, ಹಿಡಿಯಬೇಕು, ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅದು ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೂ ಅದು ಅಲ್ಲಿದೆ. ನಾನು ಯಾವುದಾದರೂ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಮಾನವೀಯತೆ. ಈ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಂತೆ ನೋಡುವುದು. ಹಲವು ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮ ಭಾವನೆ ಕೂಡ ಇದರಂತೆಯೇ. ಇದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು “ಹಲವು ಮಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸೂತ್ರ ನಾನು.” ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಣಿಯೂ ಒಂದು ಧರ್ಮ, ಒಂದು ಪಂಥ. ಹಲವು ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಇಂತಹ ಮಣಿಗಳು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸೂತ್ರದಂತೆ ಇರುವವನೆ ದೇವರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯದು, ಅಷ್ಟೆ.

ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯ ವಿಶ್ವದ ನಿಯಮ. ನಾವೆಲ್ಲ ಮಾನವರು, ಆದರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಮಾನವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರಾಣಿಗಿಂತ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಇಡೀ ಜೀವ ವರ್ಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ, ಪ್ರಾಣಿ, ಸಸ್ಯ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ. ಅಸ್ತಿತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀವು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದೊಂದಿಗೆ ಒಂದು. ಆ ವಿಶ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ದೇವರು, ವಿಶ್ವದ ಚರಮ ಐಕ್ಯವೇ ಅವನು. ಅವನಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದು, ಆದರೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವುವು. ಹೊರಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ, ಕ್ರಿಯೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು. ವಿಶ್ವಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಇಡೀ ಮಾನವ ಕೋಟಿ ನಂಬುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವ ಕಾಲ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪುರಾಣವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇದರಂತೆಯೇ ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಆಚಾರವೂ ಇರಲಾರದು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದಿಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇನಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ವೈವಿಧ್ಯವೇ ಜೀವನದ ಪ್ರಥಮ ನಿಯಮ. ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು? ವೈವಿಧ್ಯ. ಪೂರ್ಣಸಮತ್ವ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಖೆ ವಿದೆ. ಸಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು ಅದರ ಸ್ವಭಾವ. ಇದು ಹಾಗೆ ಪ್ರಸರಿಸಿದರೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಾಖೆವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಚಲನೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸಮತ್ವವು ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ. ಸಮತ್ವದ ಏಕತೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಳಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ; ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಕೂಡ ಅಪಾಯಕರವೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸಬಾರದು. ಆಗ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಲೋಚನೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲ ಆಗ ವಸ್ತುಪ್ರ

ದರ್ಶನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಮಮ್ಮಿಗಳಂತೆ ಆಗುವೆವು. ಆಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯವೇ, ನಮ್ಮ ಸಮತ್ವದ ನಷ್ಟವೇ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯ ಜೀವಾಳ, ಭಾವನೆಯ ಜೀವಾಳ. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರಬೇಕು.

ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಯಾವುದನ್ನು ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶವೆನ್ನುವುದು? ನಾನು ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತತ್ತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ, ಪುರಾಣವನ್ನಾಗಲೀ, ಆಚಾರವನ್ನಾಗಲೀ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಅದ್ಭುತವಾದ, ಅತಿ ನಾಜೂಕಾದ ಚಕ್ರದೊಳಗೆ ಚಕ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತ್ರ, ಚಲಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅದು ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಬಹುದು, ಚಕ್ರಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸವರಿದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದು ಹೇಗೆ? ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ನಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಏಕತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವೆವೋ ಹಾಗೆಯೇ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾವಿರ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ನೂರು ಕಡೆಗಳಿಂದ ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೂ ವಸ್ತುವೊಂದೇ ಆಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಅದು ಆಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚೆಂಡಿನಂತೆ ಇರುವುದು. ಸೂರ್ಯನಡೆಗೆ ಅವನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಾಗ ಒಂದು ಕ್ಯಾಮರಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸೇರುವವರೆಗೆ ಹಲವು ಕಡೆ ಸೂರ್ಯನ ಪೋಟೋಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆಯ ಪೋಟೋ ಇತರ ಕಡೆಯ ಪೋಟೋಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು. ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಹಲವು ಸೂರ್ಯರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪೋಟೋಗಳನ್ನು ತಂದಂತೆ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಒಂದೇ ಸೂರ್ಯನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ಪೋಟೋಗಳು ಇವು ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ದೇವರೂ ಕೂಡ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತತ್ತ್ವದ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅನಾಗರಿಕ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ, ಅತಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಆಚಾರದ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅತಿ ಮೂಢಾಚಾರದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಥ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮ, ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿಯದೆಯೂ ದೇವರಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸತ್ಯದರ್ಶನವೂ ದೇವರದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರರದಲ್ಲ. ಸರೋವರದಿಂದ ನೀರನ್ನು ತರಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಒಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾಡಿ,

ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಕೆಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿವೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬುವೆವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪಾತ್ರೆಯ ಆಕಾರ ವನ್ನೇ ಧರಿಸುವುದು. ಬಟ್ಟಲು ತಂದವನಿಗೆ ನೀರು ಬಟ್ಟಲಿನ ಆಕಾರವಾಗಿದೆ. ಜಾಡಿಯವ ನಿಗೆ ನೀರು ಜಾಡಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ನೀರು ಅವರವರ ಪಾತ್ರೆಯ ಆಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಈ ಪಾತ್ರೆಯಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವನು. ದೇವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿ ನಂತೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರು ಪಾತ್ರೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುವನು. ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರು ಇರು ವುದು. ನಮಗೆ ದೊರಕಬಹುದಾದ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಭಾವನೆ ಇದೊಂದೆ.

ಸಿದ್ಧಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದೇನೊ ಸರಿ. ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ತರಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾರ್ಗವಿದೆಯೆ? ಧರ್ಮದ ವಿಭಿನ್ನ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಭಾವನೆ ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಭರತಖಂಡ, ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡ್ರಿಯ, ಯೂರೋಪ್, ಚೈನಾ, ಟಿಬೆಟ್, ಕೊನೆಗೆ ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಪ್ರೀತಿ ಯಿಂದ ಸಹಕರಿಸಲಿ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ; ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾದುವು. ಅವು ಯಾವ ಅನುಷ್ಠಾನಿಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಹಲವರು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮ ಗಳೂ ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಆದರೆ ಆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗ ವನ್ನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡದೆ, ಇತರ ರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಂಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಡುವ, ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಂಥ ಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿವೆ. ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣಯ ಯೋಜನೆಯಿದೆ. ಇದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವೊ ಇಲ್ಲವೊ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ಇದನ್ನು ತರುವೆನು. ನನ್ನ ಯೋಜನೆ ಏನು? ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಾನು ಮಾನವರನ್ನು, “ನಾಶ ಮಾಡಬೇಡಿ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಧ್ವಂಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿ ಸುವ ಸಮಾಜಸುಧಾರಕರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಾರದು. ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ಎಳೆಯಬೇಡಿ. ಆದರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಿ. ಕೆಲಸ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು

ನೋಡಿ. ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೂ, ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿರುವರೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, ದೂರಬೇಡಿ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಯ್ಯಿರಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ. ದೇವರೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾದರೆ, ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಾಸಾರ್ಥರೇಖೆಯ ಮೂಲಕ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಸಾರ್ಥರೇಖೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಧಿ ಸುವ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವವು. ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರುವ ತನಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇರಲೇಬೇಕಾಗುವುದು. ವ್ಯಾಸಾರ್ಥರೇಖೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಸುವವು. ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದು ವ್ಯಾಸಾರ್ಥರೇಖೆಯ ಮೂಲಕ ಹೋಗುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮತ್ತೊಂದು ರೇಖೆಯ ಮೂಲಕ ಹೋಗುವನು. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದರೆ ನಾವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸೇರು ವೆವು. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವನು. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತೇ ಅರಿಯುವನು. ಅಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾನು ನೀವು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು? ಒಂದು ಮಗುವಿಗಾದರೂ ನೀವು ಕಲಿಸಬಲ್ಲೀರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀರಾ? ಅದೆಂದಿಗೂ ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಮಗು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಕಲಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, ಇರುವ ಆತಂಕವನ್ನು ತೆಗೆ ಯುವುದು, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಒಂದು ಸಸಿ ಬೆಳೆಯುವುದು, ನೀವು ಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಾ? ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಿ ದನ ತಿನ್ನದಿರಲಿ ಎಂದು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ಗಿಡ ತನ್ನ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿಷಯವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಯಾರು ನಿಮಗೆ ಕಲಿಸಲಾರರು. ಯಾರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ ಲಾರರು. ನೀವೇ ಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬಾಹ್ಯ ಗುರು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲ? ಹೊರಗಿನ ಆತಂಕವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿವಾರಿಸಬಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ; ಆದರೆ ಎಂದಿಗೂ ನಾಶಮಾಡಬೇಡಿ. ನೀವು ಜನರನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ವಿನಃ ಬೇರೊಬ್ಬ ಗುರು ನಿಮಗಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನಾಗುವುದು? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪ್ರಕೃತಿಯವರನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಸಹಸ್ರಾರು ಸ್ವಭಾವದವರಿರುವರು, ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಯವರಿರುವರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲ ಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲು, ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದ ಕರ್ಮಿ ಇರುವನು. ಅವನು ಕೆಲವು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಕೆಲಸ

ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾನಸಿಕ ಶಾರೀರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದು ಅವನ ಗುರಿ. ಔಷಧಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು, ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವನು. ಭಾವಜೀವಿ ಇರುವನು; ಅವನು ಭವ್ಯವಾದುದನ್ನು ಸುಂದರವಾದುದನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ಸುಂದರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಆಸೆ; ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಮ್ಯ ಮನೋಹರ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವ ಆಸೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಮಾಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೇಮೇಶ್ವರನಾದ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನೂ ದೇವದೂತರನ್ನೂ ಅವತಾರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ಕ್ರಿಸ್ತ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧ ಇದ್ದ ಎಂದು ಯುಕ್ತಿ ತೋರುವುದೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಖಚಿತವಾಗಿ ಯಾವ ದಿನ ಏನುಕ್ರಿಸ್ತ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ ಗಣನೆಗೇ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲೂ ಅವನಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಪ್ರೀತಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅವರ ರೂಪಗಳು. ಅವನ ಆದರ್ಶ ಇದು. ಭಾವಜೀವಿಯಾದ ಭಕ್ತನ ಸ್ವಭಾವ ಇದು. ಅನಂತರ ಯೋಗಿ ಇರುವನು. ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ, ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಯಾವ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ, ಅವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದು, ಅವುಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಲು ಆಶಿಸುವನು. ಇದು ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು. ಅನಂತರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಇರುವನು; ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಆತನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವನು; ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಅತೀತವಾದುದನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವನು.

ಒಂದು ಧರ್ಮವು ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಇಂತಹ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ಎಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಧರ್ಮ ಸಂಕುಚಿತವಾಗುವುದು. ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಒಂದು ಪಂಥಕ್ಕೆ ಹೋದಿರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅವರು ಹಾಡುವರು, ಆಳುವರು, ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವರು. ಆದರೆ ನೀವು “ಸ್ನೇಹಿತನೆ, ಇದೇನೂ ಸರಿ, ನನಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾಗಿರುವುದು ಬೇಕು; ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತತ್ತ್ವ ಬೇಕು, ಯುಕ್ತಿ ಬೇಕು, ನಾನು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆ” ಎಂದರೆ, “ತೊಲಗು” ಎನ್ನುವರು ಅವರು. ತೊಲಗಿ ಆಚೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಏನಾಗುವುದೆಂದರೆ ಆ ಪಂಥವು ಕೇವಲ ಭಾವಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲದು; ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು

ಹವಣಿಸುವುದು. ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹಳ ನೀಚವಾದುದೆ, ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೂ ನಂಬದಿರುವುದು. ಅನಂತರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿರುವರು; ಅವರು ಭರತಖಂಡ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚ್ಯ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವರು; ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಐವತ್ತು ಮಾತೃಗಳುಳ್ಳ ಮಾನಸಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ನನ್ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವನಾಗಲು ನನಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತೀರಾ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರು ಮೊದಲು ಮಾಡುವುದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವುದು. “ಓ, ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನಮಗಿಂತ ಬಹಳ ಕೀಳು, ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ?” ಎನ್ನುವರು. ಇವರೇ ಮೇಧಾವಿಗಳು, ಉಚ್ಚವರ್ಗದ ತಾತ್ತ್ವಿಕರು. ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವರು. ಅನಂತರ ಯೋಗಿಗಳ ಪಂಗಡದವರು ಇರುವರು. ಹಲವು ಲೋಕಗಳು, ಮನಸ್ಸಿನ ಹಲವು ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಮನಶ್ಚಕ್ತಿ ಯಾವುದು ಯಾವುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲುದು ಎಂಬ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಮಾತನಾಡುವರು. ನೀವು ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿದ್ದು ಅವರನ್ನು “ನಾನು ಏನಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿ, ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಕಲ್ಪನಾಜೀವಿಯಲ್ಲ ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರು ನಗುವರು. “ಕೇಳಿ ಆ ಮೂರ್ಖನ ಮಾತನ್ನು, ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಾಳು ವೃಥಾ” ಎನ್ನುವರು. ಇದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಈ ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಅವರ ಸುಂದರವಾದ ಅಣಕಿಸುವ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ!

ಇದೇ ಈಗಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಎಲ್ಲರ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಅದು ಸಮಾನವಾಗಿ ತಾತ್ತ್ವಿಕವಾಗಿರಬೇಕು, ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು, ಯೋಗಸಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು, ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು, ಭೌತ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಶಿಸುವರು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ಪಡೆಯಲಿ. ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗದೆ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಹಂತವೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅವರು “ದೇವರು, ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಿ” ಎನ್ನುವರು. ನಾನು “ಆಯ್ಯಾ, ತಾತ್ತ್ವಿಕನೆ, ದೇಹ ನಿನ್ನದೆಂಬುದೆ ದೊಡ್ಡ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಊಟಕ್ಕೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಬೇಡ, ಪಾಠಕ್ಕೆ ಕಾಲೇಜಿಗೂ ಹೋಗಬೇಡ. ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸೋತೆನೆಂದು ತಪ್ಪಗೆ ಕುಳಿತುಕೋ” ಎನ್ನುವೆನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದೇ, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ತತ್ತ್ವ ಸಾರುವುದು. ಧರ್ಮ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತೋರುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಯೋಗಿ ಬಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಭಾವಜೀವಿಗಳು ಬಂದರೆ ನಾವೂ

ಅವರೊಡನೆ ಕುಳಿತು, ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಗಬೇಕು, ಅಳಬೇಕು, ಪ್ರೇಮಾಮೃತವನ್ನು ಹೀರಿ ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಕರ್ಮಪಟು ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಕರ್ಮಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವೇ ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಆದರ್ಶ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನ, ಯೋಗ, ಭಕ್ತಿ, ಕರ್ಮಗಳು ಸಮವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ! ಇದೇ ಆದರ್ಶ; ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಆದರ್ಶ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಇಂತಹ ಗುಣಗಳಿರುವವೂ ಅವರನ್ನು ಅಪೂರ್ಣರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಏಕಪಕ್ಷದವರೇ ಹೆಚ್ಚು, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದ ಪರಿಚಯ ಒಂದೇ ಇರುವುದು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ಅಪಾಯಕರ, ಅಸಹ್ಯಕರ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುವರು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಥಗಳಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನನ್ನ ಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶ. ಇದು ನಮಗೆ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯೋಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಕರ್ಮಯೋಗಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಇದು ಮಾನವರು ಇಡೀ ಮಾನವಕೋಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗುವುದು, ಅನುಭಾವಿಗೆ ಇದು ತನ್ನ ಅಲ್ಪಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದು, ಭಕ್ತನಿಗೆ ಇದು ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಏಕತೆ, ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲದರ ಐಕ್ಯತೆ. ಯೋಗ ಎಂದರೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಯೋಗಗಳಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಇಂತಹ ಏಕತೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಬಯಸುವವನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಿ, ಅನುಭಾವದ ಮೂಲಕ ಬಯಸುವವನು ರಾಜಯೋಗಿ, ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಬಯಸುವವನು ಜ್ಞಾನಯೋಗಿ, ಕರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಬಯಸುವವನು ಕರ್ಮಯೋಗಿ. ಯೋಗಿ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲು ರಾಜಯೋಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಅಥವಾ ರಾಜಯೋಗ ಎಂದರೇನು? ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ (ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ) 'ಯೋಗ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವೆಲ್ಲ ಇದೆ. ಇವಕ್ಕೂ ಯೋಗಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುವೂ 'ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಚೆಗೆಸೆಯಿರಿ' ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. 'ಮೋಸಹೋಗಿ ಅಥವಾ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ' ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಅತಿಮಾನುಷ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಯೋಗಗಳೂ "ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡಿ, ಅದನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರಿ" ಎನ್ನುವುವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಮೂರು ಸಾಧನೆಗಳಿರುವುದು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಹುಟ್ಟುಗುಣ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಜ್ಞಾನದ ಅತಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಸಾಧನ. ಎರಡನೆಯ ಸಾಧನ ಯಾವುದು? ಯುಕ್ತಿ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇದು ತನ್ನ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಅತಿ ಕಿರಿದು. ಆ ಅಲ್ಪಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಯುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರುವುದು

ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯವಲಯ ಇಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯುಕ್ತಿ ಕೂಡ ಸಾಲದು. ಯುಕ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದು ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರದು. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಅದು ಭ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಯುಕ್ತಿ ಅಯುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು. ತರ್ಕವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು? ಯಾವುದು ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದೋ ಅದು. ಶಕ್ತಿ ಎಂದರೇನು? ಯಾವುದು ದ್ರವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದೋ ಅದು. ಈ ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ! ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಆಶ್ರಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯುಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅಡಚಣೆಯಿದೆ. ಅದನ್ನು ಯುಕ್ತಿ ಮೀರಿಹೋಗಲಾರದು. ಆದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಂತದೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿ ಕಾತರವಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅನುಭವಿಸುವ, ಮನಸ್ಸು ಆಲೋಚಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚ ಅನಂತದ ಒಂದು ಅಂಶ. ಇದು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ನಿಲುಕಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಲೆಗೆ ನಿಲುಕುವ ಈ ಸಣ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲಾರದು. ನಮ್ಮನ್ನು ಇದರಾಚೆ ಒಯ್ಯಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಧನವಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ. ಹುಟ್ಟುಗುಣ, ಯುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಇವು ಮೂರು ಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನಗಳು. ಹುಟ್ಟುಗುಣ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು; ಯುಕ್ತಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು; ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದೇವಮಾನವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಎಲ್ಲ ಮಾನವ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೂರು ಯಂತ್ರಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಾನಸಿಕ ಸಾಧನಗಳು ವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆಗಲೆ ಅವುಗಳ ಬೀಜ ಅಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಪೂರಕ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಯುಕ್ತಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗುವುದು; ಆದ ಕಾರಣವೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು. ಯುಕ್ತಿಗೆ ಯಾವುದು ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವುದು. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧನು ಮಗುವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರ ಪೂರಕ ಅವನು. ಕೆಳಗಿನ ಸಾಧನವೇ ಮೇಲಿನ ಸಾಧನವೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಅಪಾಯ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅನೇಕರು ಹುಟ್ಟುಗುಣವನ್ನೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎಂದು ಜಗತ್ತಿನ ಮುಂದೆ ಸಾರುವರು. ಅನಂತರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಎಂದು ವಂಚಿಸುವರು. ಮೂರ್ಖ ಅಥವಾ ಮರುಳ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಂದೋಳನವನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಜನ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವನು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಅತಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಭಾವಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗಳು ಬುದ್ಧಿಕೆಟ್ಟವರು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿದ ಹುಟ್ಟುಗುಣದ ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪ.

ನಿಜವಾದ ಬೋಧನೆಯ ಪ್ರಥಮ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಯೋಗಗಳ ತಳಹದಿಯೆ ಇದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡುವಿರಿ. ರಾಜಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಏಕತೆಗೆ ಸೇರುವೆವು. ಇದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಈಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈ ಯೋಗದ ಕೇಂದ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೋರಬಲ್ಲೆ. ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ನಮಗೆ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವಿರುವುದು. ಅತಿ ಕೇಳುಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಮಹೋತ್ತಮ ಯೋಗಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಎನ್ನುವುದು. ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ವಿಜ್ಞಾನಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವನು. ದ್ರವ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವುವು. ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು ಹೀಗೆ. ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಕೂಡ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ದೂರದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರುವನು. ತಾರೆ ನೀಹಾರಿಕೆಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ನೀಡುವುವು. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ. ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಪುಸ್ತಕದೊಡನೆ ಕುಳಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅದರ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರವಾಗುವುದು. ಆಗ ಗಡಿಯಾರ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನಾನು ಹೇಳುವುದರ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಶಬ್ದ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿಡುವಿರೋ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಹೆಚ್ಚು ಏಕಾಗ್ರತೆ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯಾಗುವುದು. ಇದೊಂದೇ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಇರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಮಾರ್ಗ. ಬೂಟಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವ ಅತಿ ಹೀನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೂಟಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಬಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನೆಯಾಗಲಿ, ದೇವರ ಪೂಜೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಹೆಚ್ಚು ಏಕಾಗ್ರತೆ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಕರೆಯೊಂದೇ, ಈ ಶಬ್ದ ಒಂದೇ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಏಕಾಗ್ರತೆಯೊಂದೇ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಬೀಗದಕೈ. ರಾಜಯೋಗ ಇದನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಶದವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ದೇಹದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತುಂಬ ಚಂಚಲಚಿತ್ತರಾಗಿರುವೆವು, ಮನಸ್ಸು ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಯ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಧಾಳಿ ಇಡುವುವು. ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಎಂಬುದೇ ರಾಜಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ.

ಈಗ ಕರ್ಮದ ಮೂಲಕ ದೇವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟಿರು ವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಕೇವಲ ಭಾವನಾ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಾಣುವ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ. ಇಂತಹ ಜೀವ ನಕ್ಕೂ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತ ರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಬಹು ಮಂದಿ ಜನರು ಮನಸ್ಸಿನ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೋಲು ಮಾಡುವರು. ನಮಗೆ ಕರ್ಮರಹಸ್ಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಯೋಗ ನಮಗೆ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು, ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಈ ರಹಸ್ಯದೊಡನೆ, ಕರ್ಮ ನಮಗೆ ಯಾತನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ದುಃಖ ಯಾತನೆ ಇವೆಲ್ಲ ಬರುವುವು. ನನಗೆ ಕರ್ಮಮಾಡಲು ಆಸೆ, ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಸೆ. ನನ್ನಿಂದ ಉಪಕಾರ ಪಡೆದ ಬಹುಮಂದಿ ಜನರು ಕೃತಘ್ನರಾಗಿ ನನಗೆ ವಿರೋಧ ವಾಗಿ ಹೋಗುವರು. ಇದರಿಂದ ದುಃಖವೇ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ. ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುವು. ದುಃಖ ಮತ್ತು ಯಾತನೆಯ ಅಂಜಿಕೆ ಇವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವುವು. ಕರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ, ಯಾರಿಗೆ ಏಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ದೆವು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವನು, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವ. ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸುವನು. ಇದ ರಾಚೆ ಅವನು ಏನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಕೊಡುವವನದು. ಅವನು ಏನನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಆಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ, ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗುವನು. ದುಃಖ ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಅದು ಆಸಕ್ತಿಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಸರಿ.

ಭಾವಜೀವಿಗೆ, ಪ್ರೀತಿಸುವವನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಆಸೆ. ಬಾಹ್ಯ ತಂತ್ರ ಮಂತ್ರ ಹೂವು ಗಂಧ ಸುಂದರವಾದ ಕಟ್ಟಡ, ವಿಗ್ರಹ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವನು. ಇವೆಲ್ಲ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರೇನು? ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವವರು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಪ್ರಪಂಚದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವೀರರೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪುರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಆಚಾರಗಳುಳ್ಳ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವತ್ತಿದರು. ದೇವರನ್ನು ಯಾವ ಆಕಾರವೂ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಆರಾಧಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಪಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಅತಿ ಭವ್ಯವಾದ ಸುಂದರವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ದಯ

ವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಿವೆ. ಅಂತಹವರ ಧರ್ಮ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಬರಿಯ ಶುಷ್ಕ ಮತಭ್ರಾಂತಿ. ಪ್ರಪಂಚದ ಇತಿಹಾಸ ಇದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಡಿ. “ಮೂರ್ಖರು ಬೇಕಾದರೆ ಅವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿ” ಎಂಬ ತಾತ್ಪಾರದ ನಗೆಯಿಂದ ಅವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಡಿ. ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ, ನಾನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವೀರರು ಈ ಆಚಾರದ ಶಿಸ್ತಿನ ಮೂಲಕ ಬಂದಿರುವರು. ನಾನು ಅವರ ಪದತಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೂ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ. ಅಂತಹವನಾದ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಟೀಕಿಸುವುದೇ? ಈ ಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು, ಯಾವುದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಟೀಕಿಸಲು ಹವಣಿಸುವೆವು. ಜನರು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಪುರಾಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಬೇಕಾದರೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿ. ಭಾವಜೀವಿಗಳು ಸತ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ದೇವರು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವನು. ಅದೊಂದೆ ಸತ್ಯ, ಅವರು ಅವನನ್ನು ನೋಡುವರು, ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವರು, ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಪರನಾದವನು ಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದು ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಒಡೆದ ಮೂರ್ಖನಂತೆ ತೋರುವನು, ಭಕ್ತರಿಗೆ. ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಬೋಧಿಸುವುದು. ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವರು, ಸ್ವರ್ಗ ಮಕ್ಕಳು ಐಶ್ವರ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಯೇ ಪರಮ ಫಲ. ದೇವರು ಪ್ರೇಮಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ಭಕ್ತಿ ಬೋಧಿಸುವುದು. ದೇವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ನಮ್ಮ ತಂದೆ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಎಂದು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ನೋಡಿ ಹೊಗಳಿ ಎನ್ನುವುದು. ಅವನನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪದವೇ, ಮಾನವ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠಭಾವ ನೆಯೇ, “ದೇವರು ಪ್ರೇಮ ಸ್ವರೂಪನು” ಎಂಬುದು. ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೂ ಅದು ಅವನೇ. “ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಎಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿರುವನು.” ಪತಿ ಸತಿಯನ್ನು ಚುಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಆ ಚುಂಬನದಲ್ಲಿರುವನು. ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ಚುಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಆ ಚುಂಬನದಲ್ಲಿರುವನು. ಎಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರು ಸಂಧಿಸುವರೂ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರು ಪ್ರೇಮೇಶ್ವರನಂತೆ ಇರುವನು. ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಉದಾರವಾಗಿ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನಿಗೆ ಕರುಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಎಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನಿರುವನು. ಇದನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಬೋಧಿಸುವುದು.

ಕೊನೆಗೆ ನಾವು ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಜ್ಞಾನಯೋಗಿ ವಿಚಾರಪರ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞ. ಅವನು ಶೋಕಿಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲೆತ್ತಿಸುವನು, ಪ್ರಪಂಚದ ಅಲ್ಪವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ತಿನ್ನುವುದು ಕುಡಿಯುವುದು ಮುಂತಾದ ನಿತ್ಯ ದೈನಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. ಸಹಸ್ರಾರು ಗ್ರಂಥಗಳ ಬೋಧನೆಯಿಂದಲೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಾರದು. ವಿಜ್ಞಾನವು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ತರುವುದು ಅಷ್ಟೆ. ಮತ್ತಾವುದು ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು? ಸೃಷ್ಟಿವ್ಯಾಪ್ತವೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಾರದು. ಇವೆಲ್ಲ ಅಸ್ತಿತ್ವಸಾಗರದ ಒಂದು ಬಿಂದು ಮಾತ್ರ. ಅವನ ಆತ್ಮ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ಸತ್ಯ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವುದು, ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು, ಅದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು. ಇವನೇ ಜ್ಞಾನಿ. ದೇವರನ್ನು ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಅದರ ಸಂರಕ್ಷಕ, ಅದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಎನ್ನುವ ವರ್ಣನೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ದೇವರು ತನ್ನ ಜೀವದ ಜೀವನ, ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮ; ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮವೇ ದೇವರಾಗಿರುವುದು. ದೇವರಿಲ್ಲದ ಅನ್ಯ ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಾಘಾತಕ್ಕೆ ಅವನ ಮರ್ತ್ಯ ಭಾಗವೆಲ್ಲ ಜರ್ಝರಿತವಾಗಿ ಉದುರಿಹೋಗುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಏನು ಉಳಿಯುವುದೋ ಅದೇ ದೇವರು.

ಒಂದೇ ಮರದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಹಕ್ಕಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಮೇಲಿನ ರೆಂಬೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಳಗಿನ ರೆಂಬೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೇಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದು. ಕೆಳಗಿನ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಹಕ್ಕಿ ಸಿಹಿ, ಕಹಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಲೆ ರೆಂಬೆಯಿಂದ ರೆಂಬೆಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ದುಃಖದಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸುಖದಿಂದ ಇರುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೆಳಗಿರುವ ಹಕ್ಕಿ ತುಂಬ ಕಹಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು. ಆಗ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಮೇಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದು. ಹೊಂಗರಿಗಳ ಅದ್ಭುತವಾದ ಹಕ್ಕಿ ಅದು. ಅದು ಕಹಿಯಾಗಲಿ ಸಿಹಿಯಾಗಲಿ ಯಾವ ಹಣ್ಣನ್ನೂ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಖಿಯಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ದುಃಖಿಯಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಶಾಂತವಾಗಿ ತನ್ನಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತಾನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ತನ್ನಾತ್ಮವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದನ್ನೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗಿರುವ ಹಕ್ಕಿ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಆಶಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಬೇಗ ಮರೆಯುವುದು. ಪುನಃ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಅತಿ ಕಹಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು. ಆಗ ತುಂಬಾ ದುಃಖಗೊಂಡು ಮೇಲೆ ನೋಡಿ ಎರಡನೇ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸುವುದು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಅನಂತರ ಪುನಃ ಮರೆಯುವುದು. ಪುನಃ ಮೇಲೆ ನೋಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾದ ಹಕ್ಕಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಆ ಹಕ್ಕಿಯ ಕಾಂತಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದು. ಅದರಿಂದ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದು.

ತನ್ನ ಇರವನ್ನೇ ಮರೆಯುವುದು. ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದು. ಆಗ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಅದ್ಭುತ ಬದಲಾವಣೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಕೆಳಗಿರುವ ಹಕ್ಕಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಛಾಯೆ, ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಇದುವರೆವಿಗೂ ತಾನೆ ನಿಜವಾಗಿ ಮೇಲಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯಾಗಿದ್ದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಕೆಳಗಿರುವ ಹಕ್ಕಿ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು, ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಅನುಭವಿಸುವುದು-ಇವೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಭ್ರಾಂತಿ, ಕನಸು. ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಜವಾದ ಹಕ್ಕಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಮೌನವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮಹಿಮಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದುಃಖಶೋಕಾತೀತವಾಗಿ ಮೇಲಿತ್ತು. ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕಿಯೇ ದೇವರು, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ; ಕೆಳಗಿನ ಹಕ್ಕಿಯೇ ಜೀವಾತ್ಮ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರಪಂಚದ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವನು. ಯಾವಾಗಲಾದರೊಮ್ಮೆ ಜೀವಿಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆಘಾತವಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೇವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬರುವುದು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯೆಂದು, ಒಂದು ಕನಸೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಆದರೆ ಪುನಃ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅವನನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯುವುವು. ಹಿಂದಿನಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುವನು. ಪುನಃ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುವುದು. ಅವನ ಹೃದಯ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಗಾಗಿ ಪುನಃ ತವಕಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅವನು ದೇವರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವನು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಅವನ ಹಳೆಯ ಜೀವನ ಮಾಯವಾದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದು. ಅವನು ಬಹಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ತಾನು ದೇವರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅವನು “ಯಾರನ್ನು ನಾನು ವಿಶ್ವಚೇತನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆನೋ, ಯಾವನು ಅಣು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನೋ, ಅವನೇ ನನ್ನ ಜೀವನಾಧಾರ. ನನ್ನ ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮ. ಇಲ್ಲ ನಾನೇ ಅವನು” ಎನ್ನುವನು. ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಬೋಧಿಸುವುದು ಇದನ್ನು. ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವತಃ ಪವಿತ್ರ ಎಂದು ಇದು ಸಾರುವುದು. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಜವಾದ ಏಕತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭೂತರಾದ ದೇವರು. ನಮ್ಮ ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಹರಿದಾಡುವ ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಕೀಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಾವು ಗೌರವಾರ್ಹಯುಗಗಳಿಂದ ನೋಡುವ ಪೂಜ್ಯತಮ ವ್ಯಕ್ತಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬನೇ ಭಗವಂತನ ಆವಿರ್ಭಾವಗಳು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಈ ಯೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾದುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಕೇವಲ ಇವುಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು, ಅನಂತರ ಮನನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾವು ಅವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಬೇಕು, ಅವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅವು ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಉಸಿರಾಗುವಂತೆ ಅವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಧರ್ಮವು ಆಗ ಕೇವಲ ಭಾವನೆಯ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಯುಕ್ತಿಸಮ್ಮತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು. ನಾವು

೨೩೬ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಕೇವಲ ಯುಕ್ತಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಹಲವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ನಾಳೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮ ಎಂದಿಗೂ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ, ಅದು ಬರಿಯ ಮಾತಲ್ಲ, ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲ, ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟೇ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬೇಕಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುವುದು, ಅದರಂತೆ ಆಗುವುದು-ಇದೇ ಧರ್ಮ; ಕೇವಲ ಶ್ರವಣವಲ್ಲ, ಸಮ್ಮತಿಯಲ್ಲ; ಜೀವ ತಾನು ಯಾವುದನ್ನು ನಂಬುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಪರಿವರ್ತನಗೊಳ್ಳುವುದು ಅದೇ ಧರ್ಮ.

ಅನುಷ್ಠಾನ ವೇದಾಂತ

೧೯. ಅಧ್ಯಾಯ ೧

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ೧೮೯೬ರ ನವೆಂಬರ್ ೧೦ ರಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವರು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇನೋ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದಲೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಕಸರತ್ತಾಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ವೇದಾಂತವು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗ ಬೇಕು. ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಭೇದಭಾವ ಮಾಯವಾಗಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ವೇದಾಂತವು ಏಕತ್ವವನ್ನು, ಎಲ್ಲೆಡೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಏಕ ಜೀವನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶವು ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಬೇಕು; ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು; ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬರಬೇಕು. ನಾನು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಕ್ರಮೇಣ ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲವು ಮೂಲ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು ಮೊದಲು ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಆದಕಾರಣ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧಾಂತ ವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅನಂತರ ಅದು ಕಾನನಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು, ನಗರದ ಗಡಿಬಿಡಿಯ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ ಏನೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಮಹದಾ ಲೋಚನೆಗಳು ಕಾನನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಾಮದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಮುನಿವರರಿಂದ ಬಂದವು ಗಳಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಅಂತಹ, ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಆಳರಸದಿಂದ ಬಂದಿವೆ.

ಶ್ವೇತಕೇತುವು ಆರುಣಿ ಋಷಿಯ ಮಗ. ಬಹುಶಃ ಅವನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆ ದವನು. ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರವಾಹನ ಜೈವಲಿ ಎಂಬ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಾಜನು, “ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ಹೋಗು ತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ “ಇಲ್ಲ, ಮಹಾಶಯರೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ರಾಜ, “ಅವರು ಪುನಃ ಹೇಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. “ದೇವಯಾನ, ಪಿತೃ ಯಾನಗಳು ಗೊತ್ತಿವೆಯೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅನಂತರ ರಾಜನು ಬೇರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಶ್ವೇತಕೇತುವಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ದೊರೆ ಆತನಿಗೆ ನಿನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹುಡುಗನು ತಂದೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ತಂದೆಯು ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ತಾನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳ ಬಾರದೆಂದು ಅಲ್ಲ, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬಾರ ದೆಂದೂ ಅಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿ ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಶ್ವೇತಕೇತುವು ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಮರಳಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ, ತಮಗೆ ಆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜನು “ಇದು ವರವಿಗೂ, ಈ ರಹಸ್ಯವು ರಾಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿತ್ತು; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೂ ಆತನು ಯಾವುದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೋ, ಅದನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಅನೇಕ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರಗಳು, ಕೇವಲ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ವರು, ಜೀವನದ ಅನುದಿನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಧಾವಿಗಳು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಂಕುಶ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಉಳ್ಳವರನ್ನು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಇಂತಹ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ವೇದಾಂತವು ಅನುಷ್ಠಾನಯೋಗ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲವೂ ತೋರುವುವು. ಕ್ರಮೇಣ ನಾವು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ-ಬಹುಶಃ ಹಲವರು ಇದನ್ನು ಓದಿರ ಬಹುದು. ಇದು ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಭಾಷ್ಯ. ಇಲ್ಲೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವೇನೆಂದರೆ, ಗೀತೋಪದೇಶದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ರಣರಂಗ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತನ್ನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದರೆ ತೀವ್ರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಶಾಂತಿ ಇದೆ. ಇದೇ ಕರ್ಮರಹಸ್ಯ. ಇದನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ವೇದಾಂತದ ಗುರಿ. ನಾವು ಸೋಮಾರಿತನ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಅಕರ್ಮವೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಎಂದಿಗೂ ಗುರಿಯಾಗ ಲಾರದು. ಇಂತಹ ಅಕರ್ಮವೇ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಗೋಡೆಗಳು ಬಹಳ ಮೇಧಾವಿಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ, ಮರದ ತುಂಡು ಇವು ಪ್ರಪಂಚದ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಋಷಿಗಳಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅಕರ್ಮವೇ ಆಸಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತರೆ, ಅದು ಕೂಡ ಕರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಾಂತದ ಗುರಿಯಾದ ಕರ್ಮವು ಅನಂತರ ಶಾಂತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತಿರುವುದು. ಏನಾದರೂ ಆ ಶಾಂತಿಗೆ ಭಂಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸಿನ

ಸಮತ್ವಕ್ಕೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಜೀವನದ ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆವು.

ನಮಗೆ ಆಸೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅನೇಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ವಯಸ್ಸಾದಂತೆಲ್ಲ, ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಲ್ಲ ಅದು ನಿಜ ವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾದಷ್ಟೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವೆವು. ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ನಮಗೆ ಉತ್ತಮ. ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯ ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ಯಾವ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹರಿಯಲು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯವಾಗುವುದು, ನಮ್ಮ ನರಗಳು ಬಲಹೀನವಾಗು ವುವು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಶಾಂತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಆಗ ಆತಿ ಅಲ್ಪ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯು ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರದೋರಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಉದ್ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಣುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತ ವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಚಂಡ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅವರು ಅಷ್ಟೇ ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಾಂತಜೀವಿಗಳು ಆಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರುವಂತೆ ಇರ ಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣವೇ ಯಾರು ಕೋಪ ತಾಳುವರೋ, ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರರು. ಯಾರು ಏನಾದರೂ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲಾರರೋ ಅವರು ಎಷ್ಟೋ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು, ಕೋಪ ಅಸೂಯೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಯಾವು ದಾದರೂ ಹೀನ ಗುಣಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಚದುರಿಹೋಗುವುದೇ ಹೊರತು ಕಾರ್ಯತಃ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರ. ಯಾರು ಶಾಂತರೋ, ಕ್ಷಮಾಜೀವಿಗಳೋ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವರೋ, ಸಮತ್ವಬುದ್ಧಿ ಯುಳ್ಳವರೋ, ಅವರೇ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು.

ವೇದಾಂತವು ನಮಗೆ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಯಾವಾ ಗಲೂ ಆದರ್ಶವು ಇಂದಿನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ, ಎಂದರೆ ಇಂದು ಯಾವುದು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿರುವುದು. ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸ್ವಭಾವಗಳಿವೆ. ಒಂದು, ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು, ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಆದರ್ಶದ ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವಭಾವವೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮೋಹ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಕೆಡಹುವುದು. ನನಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಧದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ

ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುವೆನು. ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಕೆಟ್ಟದ್ದು; ಬಹುಶಃ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೋಪ, ಆಸೆ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಇವೇ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿ. ಈಗ ನನಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಆದರ್ಶವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು, ಮೊದಲು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ತೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ಅದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ತಂದರೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷ. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುವೆನು. ಅದೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಆದರ್ಶ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ಅದು ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಹೇಗೆ ತಿರುಚಲಾಗಿದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಪದವನ್ನೂ ಕೂಡ. “ನನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ”, “ನಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ದುಸ್ಸಂಪ್ರದಾಯ.” ಇದರಂತೆಯೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕೂಡ. ನನಗೆ ಯಾವುದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆಯೋ, ಅದೊಂದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ. ನಾನೊಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥನಾದರೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವೊಂದೇ ಅನುಷ್ಠಾನಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳನಾಗಿದ್ದರೆ, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದೊಂದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ಯವಹಾರವೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ಮಾಡದವರು ವ್ಯವಹಾರಚತುರರಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನೋಡಿರಾ! ಈ ಅನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ನಾವುಗಳು ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆವೋ, ಯಾವ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ! ಆದಕಾರಣ ವೇದಾಂತವು ಎಷ್ಟು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ, ಅದು ಆದರ್ಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟು ಮೇಲಿದ್ದರೂ, ವೇದಾಂತವು ಒಂದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮೇಲಿರುವುದು. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಈ ಆದರ್ಶವೇ ನೀವು ಪವಿತ್ರರೆಂಬುದು. “ತತ್ತ್ವಮಸಿ” ಇದೇ ವೇದಾಂತ ಸಾರ. ಅನೇಕ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ, ಬುದ್ಧಿಯ ಗರಡಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಮೇಲೆ, ಮಾನವನ ಆತ್ಮವೇ ಶುದ್ಧವೆಂದೂ, ಸರ್ವಜ್ಞವೆಂದೂ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆತ್ಮನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಜನನ ಮರಣ ಮುಂತಾದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಳಸಿದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಹೀನ. ಆತ್ಮನು ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಇನ್ನೇನು ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿರುವೆವು, ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಜುವೆವು, ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು, ಅಥವಾ ಮಾಡಲಾರೆವು ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು. ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಇಡಿ ಎಂದು ವೇದಾಂತವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳು, ಯಾರಿಗೆ ತಮಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ದೇವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕರೆಂದು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮದ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲವೋ ಅವರನ್ನು ವೇದಾಂತವು ನಾಸ್ತಿಕರೆಂದು

ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಅನೇಕರಿಗೆ ಇದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಭಾವನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು, ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧಿಸಲಾರೆವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ವೇದಾಂತವು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಗಂಡಸಾಗಲೀ, ಹೆಂಗಸಾಗಲೀ, ಮಕ್ಕಳಾಗಲೀ, ಜಾತಿಭೇದವಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಲಿಂಗಭೇದವಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ, ಈ ಆದರ್ಶದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆ ತರಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ಆಗಲೇ ಸಾಧಿಸಿ ಆಗಿದೆ. ಈ ಆದರ್ಶವು ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವೇದಾಂತವು ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಆಗಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವವು. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಲೆ ಎಂದು ಅಳುವವರು ನಾವು. ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಯಾವ ಕತ್ತಲೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಕೈಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿರಿ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಇದ್ದ ಬೆಳಕು ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುದು. ಕತ್ತಲೆ ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಢರಾದ ನಾವು ಬಲಹೀನರೆಂದು ಅಳುವೆವು. ಮೂಢರಾದ ನಾವು ಅಶುದ್ಧರೆಂದು ಅಳುವೆವು. ಆದಕಾರಣ ವೇದಾಂತವು ಈ ಆದರ್ಶವು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದುದೇ ಹೀಗೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಈ ಸತ್ಯವೇ, ಈ ಆದರ್ಶವೇ, ನಿಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಭಾವ. ನೀವು ನೋಡುವ ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಸತ್ಯ, ಕಪಟ. ಎಂದು ನೀವು, “ನಾನೊಬ್ಬ ಹುಲು ಮನುಷ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರೋ, ಆಗ ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ದುರ್ಬಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ, ನೀಚರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ.

ವೇದಾಂತವು ಯಾವ ಪಾಪವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾನು ನಿರ್ಬಲನೆಂದೂ, ಪಾಪಿಯೆಂದೂ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಸ್ತುವೆಂದೂ, ನನಗೆ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಘೋರತಮವಾದ ತಪ್ಪೆಂದು ವೇದಾಂತವು ಸಾರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಗಲೇ ಬಂಧಿಸಿರುವ ಸರಪಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಆಗುವುದು; ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೋಹದ ತೆರೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಆಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಯಾರು ತಾನು ನಿರ್ಬಲನೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾನೋ, ಯಾರು ತಾನು ಪಾಪಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವನದು ತಪ್ಪು. ಅವನು ಒಂದು ಹೀನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವನು. ಪ್ರಕೃತ ಜೀವನವನ್ನೂ, ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಜೀವನವನ್ನೂ, ನಾವು ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಕಪಟಬದುಕನ್ನೂ ಆದರ್ಶದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ವೇದಾಂತವು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಪಟ ಜೀವನವು ಮಾಯವಾಗಬೇಕು. ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಇರುವ ಸತ್ಯಜೀವನವು

ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕು, ಕಂಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಮಾನವನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಮೋಹದ ತೆರೆಯು ಜಾರುತ್ತದೆ, ಆತ್ಮದ ಆಜನ್ಮ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನಂತ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವವು.

ಕಾನನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಗಿರಿಗುಹಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲ; ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಂದಲೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ವೇದಾಂತವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಈ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಗುಹೆ ಕಾನನಗಳ ವಾಸಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಸಾಧಾರಣ ಜನರಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವರೂ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿರುವೆವು. ಅವರು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕರ್ಮಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದವರೆಂದು ನಾವು ಪ್ರಮಾಣಸಹಿತ ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಸೇನೆಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ರಾಜನು ಬಹು ಪಾಲು ಕೇವಲ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯನಾಗಿರುವ ಇಂದಿನಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಮಹದಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನವತೆಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಜೀವನವು, ಅವರ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ವಿರಾಮದಂತಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಮಗೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾಲವಿದೆ! ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಸದಾಕಾಲವೂ ವಿರಾಮದಂತಿದೆ. ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ. ಅಂತಹ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಮಗೆ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ನಿರಂಕುಶ ಸಾರ್ವಭೌಮರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಇರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಬಯಕೆಗಳು ಅತಿ ಅಲ್ಪ. ಆದರೂ ಆ ಸಮರದ ಗಡಿಬಡಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಗಹನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಲ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹಿಂದಿನವರಿಗಿಂತ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ, ಸುಲಭವಾದ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಸೌಖ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಮಗೆ ಅವರು ಮಾಡಿದಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ನಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾಲವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇದ್ದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವಿದೆ. ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಇರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಇನ್ನೂರು ಆದರ್ಶಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ಆದರ್ಶವನ್ನು ಈಗ ನಾವಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಸಿಕೊಡದು. ನಾವು ಮಾಡಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ನೆವಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ

ದನ್ನು ಕೆಲವರು ನಮಗೆ ಕಲಿಸುವರು. ಅವರ ಆದರ್ಶವೇ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯುವೆವು. ಆದರೆ ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ. ವೇದಾಂತವು ಇಂತಹದಾವುದನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಾವಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ ಆದರ್ಶದ ಸ್ಥಿತಿಗೇರಬೇಕು. ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಅನಂತರ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ವೇದಾಂತದ ಏಕಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರ ಆದರ್ಶವೇ ಈ ಏಕತ್ವ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಜೀವನಗಳಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಪಂಚಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜೀವನಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ವೇದಾಂತಿಗಳು ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ತತ್ತ್ವದ ಪರಮ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಆಚೆಗೆಸೆಯುವರು. ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಜೀವನ, ಒಂದೇ ಜಗತ್ತು ಒಂದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಎಲ್ಲವೂ ಅದೊಂದೇ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ವರ್ಗ ಭೇದದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾನವನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದುವು, ನಮ್ಮ ಆಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ದೇವರು ಅವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವೇದಾಂತವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುವುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಒಂದು ಸಂಘವನ್ನು ಕೆಲವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು. ಅವರ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ: “ಸಹೋದರನೇ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವುದು ನ್ಯಾಯ; ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅನ್ಯಾಯ ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೀಯೆ?” ಅದಕ್ಕೆ ಆತನು, “ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಮಹಾಪಾತಕ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಆಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ದೇವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು” ಎಂದನು. ಜೀವನದ ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸೇರಿವೆ. ಮಾನವನ ಜೀವವು ಅಮರವಾದುದಾದರೆ ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವವೂ ಅಮರವಾದುದು. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ತರತಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಜೀವಾಣು ಮತ್ತು ನಾನೂ ಒಂದೇ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ತರತಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅತ್ಯುನ್ನತ ಜೀವನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಮನುಷ್ಯನು ಸಣ್ಣ ಹುಲ್ಲಿಗೂ ಮರಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಹಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿ ಹೋದರೆ ಮರ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ತೋರುವವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀವನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಆದರ್ಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳ ತುಚ್ಛ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಒಂದೇ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾನವನೂ ಒಂದೇ. ದೇವರಿರುವನೆಂದು ನೀವು ನಂಬಿದರೆ, ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಜೀವಿಯೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನೆಂಬ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಂಬ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕ್ರೂರನು ಆದರೆ ಅಂತಹ ದೇವರು ರಾಕ್ಷಸರಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳು. ಅಂತಹ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿ

ಸುವ ಬದಲು ನಾನು ನೂರು ಸಲವಾದರೂ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವೆನು. ನನ್ನ ಇಡೀ ಜೀವ ನವೇ ಅಂತಹ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಹೋರಾಟವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವರೋ, ಅವರು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇಲ್ಲದ, ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಹೃದಯ ಹೀನರು. ಅನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಅಪಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ನಾನೇ ಶುದ್ಧ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಯಾಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದರ ಆದರ್ಶ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವಾಗ ಅದು ತಪ್ಪು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲೇ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಅದು ಕ್ರೌರ್ಯ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಾವು ಇಂದಿರುವ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಎಳೆದು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಆದರ್ಶವೆಂದರೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನದೇ ಇರುವುದು, ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಮ್ಮ ಸಹೋದರರು. ನೀವು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಹೋದರರೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಸಹೋದರತ್ವದ ಆದರ್ಶದಡೆಗೆ ನೀವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮಾನವ ಸಹೋದರತ್ವದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ಮಕ್ಕಳಾಟ. ಈ ಆದರ್ಶವು ಅನೇಕರಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಇಂದು ನಾವಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಇನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ, ಆದರ್ಶದಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಜನರ ಈಗಿನ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಸರಿಹೋಗುವಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತಂದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಬೇಡ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ - ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬಹಳ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಹಿಮದಲ್ಲಿ ಘನೀಭೂತರಾದ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಓದಿದ್ದೆ. ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವವೂ ಅಂತಹುದೇ. ಹಿಮದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವವರು ತಾವು ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅವರನ್ನು ನೀವು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೆ, “ನಿದ್ರೆಮಾಡೋಣ, ಹಿಮದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷ” ಎನ್ನುವರು. ಆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಅವರು ಸಾಯುವರು. ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವೂ ಕೂಡ. ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಕಾಲಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಶೀತವೇರುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಾವು ನಿದ್ರೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವೆವು. ಆದಕಾರಣ ನೀವು ಆದರ್ಶದ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ಆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆದರ್ಶವನ್ನು, ನೀವಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಎಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಆ ಉನ್ನತ ಧೈಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅದು ಕಾರ್ಯತಃ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ನಾನು

ಅದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ವಿಷಯಪ್ರಲೋಭನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕೊಡುವಾಗ ಜೋಪಾನವಾಗಿರಿ. ಪಾಪ! ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಲೋಭನಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ, ವಿಚಾರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಮಗೆ, ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬೋಧಿಸಿದರೆ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಾವೆಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಲಾರೆವು. ನಾನು ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ನೋಡಿರುವೆನು. ನನಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಭವವಿದೆ. ನಾಯಿ ಬಣಬೆಗಳಂತೆ ಧರ್ಮ, ಪಂಥಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ದೇಶ ಮತ್ತು ತಾಯ್ನಾಡು. ಪ್ರತಿವರುಷವೂ ಹೊಸ ಪಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುವು. ಆದರೆ ನಾನು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುವೆನು. ಯಾರು ಸತ್ಯಸಾಧಕರಿಗೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ಮಾನವನಿಗೂ ರಾಜಿಮಾಡಿಸಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ಮಾತ್ರ ಮುಂದುವರಿಯುವರು. ಎಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಧೈಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆಯೋ, ಎಲ್ಲಿ ದೇವನನ್ನು ಮಾನವನ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಎಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆಯೋ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕ್ಷೀಣದೇಶ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಮಾನವನನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದ ಅಡಿಯಾಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಕೂಡದು. ಅವನನ್ನು ದೇವತ್ವದ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬೇಕು.

ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವಿದೆ. ಉಳಿದವರನ್ನು ನಾವು ನಿಕ್ಕಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಕೂಡದು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಶಕ್ತಿಗೂ ದುರ್ಬಲತೆಗೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆ ತರತಮದಲ್ಲಿ. ಪಾಪಕ್ಕೂ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆ ತರತಮದಲ್ಲಿ. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ನರಕಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆ ತರತಮದಲ್ಲಿ. ಜೀವನಕ್ಕೂ ಮರಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆ ತರತಮದಲ್ಲಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ತರತಮದಲ್ಲಿದೆ, ವಸ್ತುಭೇದದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಏಕತ್ವವೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳ ಗೂಢ ರಹಸ್ಯ. ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಕಾಣಲಿ, ಪ್ರಾಣದಂತೆ ಕಾಣಲಿ, ಆತ್ಮನಂತೆ ಕಾಣಲಿ ಅಥವಾ ದೇಹದಂತೆ ತೋರಲಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೆ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ. ಆದಕಾರಣ ನಮ್ಮಷ್ಟು ಯಾರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಅವರನ್ನು ನಿಕ್ಕಷ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ನಮಗೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಬೇಡಿ, ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಕೈ ಎತ್ತಿ. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಸಹೋದರನನ್ನು ಹರಸಿ. ಅವರ ದಾರಿಯನ್ನು ಅವರು ಹಿಡಿದು ನಡೆಯಲಿ. ಅವರನ್ನು ಕೆಳಗೆಳೆದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ದೂರುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯುವೆವು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ನಿರರ್ಥಕ. ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದನ್ನೇ, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೇ ಆದರ್ಶವನ್ನು, ನಮ್ಮ ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಇರುವ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಕಾರಣವೆಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಪಾಪವೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗ ತಾನೆ ನಾನು ವೇದಾಂತದ ಭಾವನೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಭಾವನೆಯೇ ಮಾನವ ನನ್ನು ಪಾಪಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಎರಡೂ ವಸ್ತುತಃ ಒಂದೆ. ಒಂದು ಅಸ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ಮತ್ತೊಂದು ನಾಸ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಒಂದು ಮಾನವ ನಿಗೆ ಆತನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುವುದು, ಮತ್ತೊಂದು ಅವನ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ತೋರು ವುದು. ದುರ್ಬಲತೆ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಬೇಡಿ, ನಾವು ಬೆಳೆಯಬೇಕು- ಎನ್ನುತ್ತದೆ ವೇದಾಂತ. ಮನುಷ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದ ಒಡನೆಯೇ ಖಾಯಿಲೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ನಮ್ಮ ರೋಗವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ನಾವು ರೋಗದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವೆವು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಔಷಧಿ ಆಗತ್ಯ. ನಾವು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಮೆರೆಯಬಹುದು, ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಕಪಟಿಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಯೋ ಜನವಿಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಸರ್ವದಾ ನಿರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ವೇದಾಂತ. ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುವುದಲ್ಲ, ಆದರೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು. ಜನರಿಗೆ ಆಗಲೇ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿ. ವೇದಾಂತವು ಅವರನ್ನು ಪಾಪಿ ಗಳೆಂದು ಕರೆಯದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ, “ನೀವು ಶುದ್ಧರು, ಪೂರ್ಣರು, ಯಾವುದನ್ನು ಪಾಪವೆನ್ನುವಿರೋ ಅದು ನಿಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ” ಎನ್ನುವುದು. ಪಾಪವೆಂಬುದು ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮ್ಯದ ನೀಚ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ. ಇದೊಂದು ನಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೆಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. “ಇಲ್ಲ” “ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಎಂದೂ ಹೇಳಬೇಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಅನಾದಿ, ಅನಂತರು. ನಮ್ಮ ಸಹಜಸ್ವಭಾವ ದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಾಲದೇಶಗಳೂ ಗಣನೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನಾದರೂ, ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ನೀವು ಮಾಡಬಲ್ಲರಿ. ನೀವು ಸರ್ವಶಕ್ತರು.

ಇವು ನೀತಿಯ ತತ್ತ್ವಗಳು. ಆದರೆ ಈಗ ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಅದನ್ನು ವಿಶದ ಪಡಿಸೋಣ. ಈ ವೇದಾಂತದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುದಿನದ ಕಾರ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ, ನಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಜನಾಂಗದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗದ ಜೀವನಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಆಚರಣೆಗೆ ತರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಮಾನವನು ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಾದರೂ ಇರಲಿ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾದರೂ ಇರಲಿ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮವು ಸಹಾಯ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ, ಅದರಿಂದ ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದು ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವುದು. ಧರ್ಮವು ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಮಾನವನು ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿ

ಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇರಲಿ, ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದರಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರಲಿ, ಪಾಪದ ಆಳದಲ್ಲಿರಲಿ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿರಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವೇದಾಂತದ ತತ್ತ್ವಗಳು, ಈ ಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶಗಳು, ಅಥವಾ ಇದನ್ನು ನೀವು ಮತ್ತಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದಲಾದರೂ ಕರೆಯಿರಿ, ಇವು, ಈ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕೃತಕೃತ್ಯವಾಗುವವು.

ಆತ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯ ಆದರ್ಶ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಹಕಾರಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬೋಧಿಸಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳು ಮತ್ತು ದುಃಖದ ಬಹುಭಾಗ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜನ ಶಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದು ಅವರ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ. ತಾವು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಅವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು. ಜನರು ಎಷ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲ ಒಂದೇ ಬರುವುದು. ಆಗ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾಗಿಯೂ ಅವರು ಮೇಲೇಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು. ಆಗ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಹಿತಕಾರಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏತಕ್ಕೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು? ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲಿದೆ ಎಂದು ತೋರುವುದು. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನನಗೆ ವಯಸ್ಸು ಆದಂತೆಲ್ಲ ಆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇನ್ನೂ ದೃಢವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲವೋ ಅವನು ನಾಸ್ತಿಕ. ಹಳೆಯ ಧರ್ಮಗಳು ಯಾರಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರನನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕನೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದುವು. ನವೀನ ಧರ್ಮವು ಯಾರು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಹೀನರೋ, ಅವರನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕರೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸ್ವಾರ್ಥಪರತೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ವೇದಾಂತವೇ ಏಕತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬೇಕೆಂದು ಆಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನೇ ಸರ್ವವೂ ಆಗಿರುವೆ. ಆತ್ಮಪ್ರೀತಿ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೂ ಪ್ರೀತಿ, ಎಲ್ಲರದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರೀತಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು. ಈ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಲವಲೇಶವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಾಗಿ ಯಾರು, “ನನ್ನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅವರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾನವರು. ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ

ಗೊತ್ತೆ? ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಾವ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವನು? ಮನುಷ್ಯನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಾಂತರ ವರುಷಗಳಾದುವು. ಆದರೂ ಅವನ ಅನಂತರ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಣು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ದುರ್ಬಲರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಅಡಗಿರುವುವೋ ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ ಆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದದ ಸಾಗರವೇ ಇದೆ.

“ಮೊದಲು ಈ ಆತ್ಮದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ” ನೀವು ಆತ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕೇಳಬೇಕು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಿಮ್ಮ ನಾಡಿಗಳೊಳಗೆ ಸೇರುವ ಪರಿಯಂತರವೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಕ್ತದ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಅನುರಣಿತವಾಗುವವರೆವಿಗೂ, ನಿಮ್ಮ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸವಾಗಿ, ಮೂಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಳೆಯಾಗುವ ಪರಿಯಂತರವೂ ಅದನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಬೇಕು. “ನಾನು ಜನನ ಮರಣಾತೀತನು. ಆನಂದಮಯನು, ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಸರ್ವ ಶಕ್ತನು, ಪರಮಪಾವನಾತ್ಮನು” ಎಂಬ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಈ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡಲಿ. ಹಗಲಿರುಳು ಅದನ್ನೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಅದು ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಅದನ್ನೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. “ಹೃದಯ ಪೂರ್ಣವಾದಾಗ ವದನ ತೆರೆಯುವುದು”. ಹೃದಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೈಗಳು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುವು. ಆ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ. ನೀವು ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ. ಆಲೋಚನೆಯ ಶಕ್ತಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಬೃಹದಾಕಾರ ತಾಳುವುದು, ರೂಪ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ಎಲ್ಲಾ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದು. ಜಡಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಆಲೋಚನೆ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಈ ಭಾವನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ, ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ತುಂಬಿ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಯಾವ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಬದೆ ಇರಲಿ! ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಾರಭ್ಯ ಈ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಮತ್ತು ನೀಚತ್ವ-ಇಂತಹ ಭಾವಗಳ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೆಳೆಯದೇ ಇರಲಿ! ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಮಾನವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಜೀವನದ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅತಿ ಕಠಿಣ ಮಾಡಬೇಡಿ.

ಇವು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು. ಇವುಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅಂಜುವವರನ್ನೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಯಾರು ಇನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರ ಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುವರೋ, ಅವರು ಮೊದಲು ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದು ಇದು. ನಿಮಗೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಎಂದಿಗೂ ನೀವು ದುರ್ಬಲರೆಂದು ಹೇಳಬೇಡಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿ. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿ. ಆತ್ಮನಿಂದ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ದೇವರೆದುರಿಗೆ ಅಳುವುದು, ಬೇಡುವುದು, ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವಗಳು ಮೌಢ್ಯ ಎಂಬುದು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಫಲವಾದ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನಾದರೂ ನನಗೆ ಕೊಡಿ. ದೊರೆತ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ತರಗಳೂ ನಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಹೊರಬಂದವು. ದೇವ್ವಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಇದ್ದ ತಕ್ಷಣವೇ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ತಲ್ಲಣಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಯಾನಕ ಭಾವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಲೆಗೆ ತುಂಬಿದ್ದುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಭಾವಗಳನ್ನು, ಸಮಾಜದ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ಸ್ನೇಹಿತರ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ನಾವು ಬಹಳ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆಯೆಂದಾಗಲಿ, ಪರರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಡಿ. ನೀವು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಿ. ವಿಶ್ವದ ಏಕತ್ವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವುದು ಏನಿದೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ? ಕಳೆದ ಸಾವಿರಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಮಾನವನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಈ ಒಂದು ಗುರಿಯೆಡೆಗಾಗಿ ಸಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುಗಳಾಗಿವೆ. ಮಾನವ ಜನಾಂಗವು ಇಂದು ಕೂಡ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಸರದಿ. ನಿಮಗೆ ಸತ್ಯ ಗೊತ್ತಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನೇ ಸಾರಿವೆ. ಈ ವಿಶ್ವದ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಂಜುವ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಎಲ್ಲಿ ಇರುವನು? ಅನೇಕ ಜಗತ್ತುಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗಿದೆ? ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ. ಇರುವ ಜೀವನ ಒಂದು. ಇರುವ ಜಗತ್ತು ಒಂದು. ಈ ಒಂದು ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಜಗತ್ತೆ ನಮಗೆ ಅನೇಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅನೇಕ ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ. ನೀವು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನ ಜಾರುವುದು. ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಬರುವುದು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕನಸುಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಬರುವುದು. ಒಂದು ದೃಶ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯವು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬರುವುದು. ತೊಂಬತ್ತರಷ್ಟು ದುಃಖ, ಹತ್ತರಷ್ಟು ಸುಖವಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಶೇಕಡ ತೊಂಬತ್ತರಷ್ಟು ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಆಗ ಸ್ವರ್ಗವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವ ಒಂದು ಸಮಯವು ಸಂತನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ದೇವರಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ತನ್ನಾತ್ಮವೇ ದೇವರಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಅನೇಕ ಪ್ರಪಂಚಗಳೂ ಇಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಜೀವನ

ಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅನೇಕವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಏಕದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ, ಆ ಏಕವೇ ಅನೇಕದಂತೆ-ವಸ್ತು, ಆತ್ಮ, ಆಲೋಚನೆ, ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅನೇಕದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು ಅದೊಂದೇ. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇ ಆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದು.

ಈ ಆದರ್ಶವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನುರುಣಿತವಾಗಲಿ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಮಾಯವಾಗಲಿ. ಯಾರು ನಿರ್ಬಲರೋ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಬಿಡದೆ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿ: ಶುದ್ಧಾತ್ಮನು ನೀನು. ಜಾಗ್ರತನಾಗು, ಏಳು. ಹೇ! ಸರ್ವಶಕ್ತನೆ, ನಿನ್ನ ನಿನಗೆ ತರವಲ್ಲ. ದುಃಖಿಯೆಂದೂ, ಹೀನನೆಂದೂ ನೀನು ಆಲೋಚಿಸದಿರು, ಸರ್ವಶಕ್ತನೆ, ಏಳು, ಜಾಗ್ರತನಾಗು. ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸು. ನಾನು ಪಾಪಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ನಿನಗೆ ತರವಲ್ಲ. ದುರ್ಬಲನು ನೀನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ನಿನಗೆ ತರವಲ್ಲ. ಇವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಾರಿ. ಎಂತಹ ಒಂದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಫಲ ದೊರಕುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ. ವಿದ್ಯುದ್ದೇಗದಿಂದ ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು, ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ. ಇದನ್ನು ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಾರಿ. ಅವರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿ. ಆಗ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ನಾವು ವಿವೇಕವೆಂಬುದನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದುಗಳಿಗೆ ಯಲ್ಲೂ, ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ಯಾವುದು ಸರಿ, ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಯಾವುದು ಸತ್ಯ ಯಾವುದು ಅಸತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಸತ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಅದೇ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಏಕತ್ವ. ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಯಾವುದು ಸಹಾಯಮಾಡುವುದೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯ. ಪ್ರೀತಿಯ ಸತ್ಯ. ದ್ವೇಷವೇ ಅಸತ್ಯ, ದ್ವೇಷವೇ ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಮೂಲ. ದ್ವೇಷವೇ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಪಡಿಸುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಇದು ತಪ್ಪು ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯ. ಇದು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ. ಇದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಿ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೇಮವು ಒಂದುಗೂಡಿಸುತ್ತದೆ, ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ, ಮನೆಗಳು ನಗರದೊಂದಿಗೆ, ಇಡೀ ವಿಶ್ವವು ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮವೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಅದೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವರು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇಮವೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ತರತಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಪ್ರೇಮವೊಂದೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಅದು ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆ ಅಥವಾ ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆ ಎಂದು ನೋಡಬೇಕು. ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಮೂಲವಾದರೆ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಸಹಾಯವಾದರೆ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂಬುದು ನಿಜ. ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳೂ

ಕೂಡ. ಅದು ಭಿನ್ನಗೊಳಿಸುವುದೋ ಅಥವಾ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೋ, ಏಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೋ, ನೋಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಅದು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸೋಣ, ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಘೋರಪಾಪದಂತೆ ಅದನ್ನು ಹೊರದೂಡೋಣ.

ನೀತಿಯ ಭಾವನೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಲಾರದ ಯಾವುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಲಾರದ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಮಗೆ ಅದು ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ, “ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರದವನೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ, ಅದೇ ದೇವರನ್ನೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ.” ನಿಮಗೆ ಏನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೂ ಅದು ಆತ್ಮನ ಮೂಲಕ. ನಾನು ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು, ಪ್ರಪಂಚ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮನ ಮೂಲಕ. ಆದಕಾರಣ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದವನೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮನ ಮೂಲಕ. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿದ ವಸ್ತು. ಯಾವುದನ್ನು “ನಾನು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಯೋ ಅದೇ “ನೀನು” ನನ್ನ ಅಹಂಕಾರ ನಿಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರವು ಹೇಗೆ ಆಗುವುದೆಂದು ನೀವು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬಹುದು. ಈ ಸಾಂತ್ ‘ನಾನು’ ಹೇಗೆ ಅನಂತವಾದೀತು – ಎಂದು ನೀವು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯಾಂಶವೇ ಇದು. ಮಿತಿ ಇರುವುದು ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗೆ. ಅನಂತ ಮಿತಿಯಾದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಭಾಗ ನಾನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಅನಂತ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಂತವಾಗಲಾರದು. ಇದು ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ. ಆದಕಾರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಗಂಡಸಿಗೆ, ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಅಥವಾ ಮಗುವಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ಈ ಆತ್ಮವು ತಿಳಿದಿರುವುದು. ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಬದುಕಲಾರೆವು, ಚಲಿಸಲಾರೆವು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿರಲಾರದು. ಈ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಉಸಿರಾಡಲಾರೆವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಬದುಕಿರಲಾರೆವು. ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಿತನಾದವನು ವೇದಾಂತದ ದೇವರು. ಇದು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಫಲವಲ್ಲ.

ಇದೇ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೇವರನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಧಾನ. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೇವರನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು? ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಾಣುವ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾದ, ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸತ್ಯವಾದ ದೇವರಿಗಿಂತಲೂ ಅನುಷ್ಠಾನಯೋಗ್ಯವಾದ ದೇವರು ಮತ್ತೊಂದು ಎಲ್ಲಿರುವುದು? ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾದ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮವಾದ ದೇವರೇ ನೀವು. ನೀವು ಅದಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದಂತೆ. ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದಿರಲಿ. ಅಂತೂ ನನಗೆ ಅದರ ಸತ್ಯ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆತ್ಮನೆ ಏಕ, ಎಲ್ಲದರ ಮೊತ್ತ, ಎಲ್ಲಾ ಜೀವನದ, ಎಲ್ಲಾ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸತ್ಯ.

ವೇದಾಂತದ ನೈತಿಕ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳ್ಮೆ ಇರಬೇಕು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಹಳ ಕೆಳಗಿನ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ವಿಚಾರ ಗಳು ಬೆಳೆದು, ಹೇಗೆ ಒಂದು ಏಕತ್ವದ ಮಹಾ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ವಿಶ್ವ ಪ್ರೇಮದ ರೂಪ ವನ್ನು ತಾಳಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ನಾವು ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕೆಳಗಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ರೂಢಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನಮ್ಮ ತರುವಾಯ ಬರುವವರಿಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿ ಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಆದಕಾರಣ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರ ವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮ. ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಏನೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ ದಿದ್ದರೂ ಮೊದಲು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಭಾವನೆ ಅಥವಾ ಹೃದಯ. ಹೃದಯದ ಮೂಲಕ ನಾವು ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕವಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿ ದಾರಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸು ವವನು, ನಮಗೋಸುಗವಾಗಿ ದಾರಿಯನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟ ಮಾಡುವವನು. ಅಷ್ಟೇನು ಮುಖ್ಯ ವಾದ ಕೆಲಸಗಾರನಲ್ಲ. ಅದು ಪೋಲೀಸಿನವನಂತೆ. ಸಮಾಜದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪೋಲೀಸಿನ ವನು ಅನಿವಾರ್ಯ. ದೊಂಬಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಹಿಡಿಯು ವುದು, ಇವುಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕೆಲಸ. ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೂ ಅಷ್ಟೇ. ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುವಾಗ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಆದ ಮೇಲೆ, “ಭಗ ವಂತನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿರುವೆನು” ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಚಲಿಸಲಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೈಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯುತ್ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವುದಾದರೂ ಶಕ್ತಿಗಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಚಲಿಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದೇ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ. ನಿಮಗೆ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಇದೆಯೇನು? ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಹಾಗೆ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಇರುವುದಾದರೆ ನೀವು ದೇವರನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲೀರಿ. ಇಂದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯು ತೀವ್ರತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸ್ಪಂದಿಸುವ, ಎಲ್ಲದ ರಲ್ಲಿಯೂ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು, ದೇವರನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಇತರರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಹೋನ್ನತ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದೇ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ. ಬುದ್ಧಿ ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಲಾರದು. “ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ನಾನಾ ವಿಧಾನಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಇವು ಕೇವಲ ಪಂಡಿತರ ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ಜೀವಿಯ ಮುತ್ತಿಗೆಲ್ಲ.” (ವಿವೇಕಚೂಡಾಮಣಿ, ೫೮)

ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರು ಥಾಮಸ್ ಎ. ಕೆಂಪಿಸ್‌ನ “ಇಮಿಟೇಷನ್ ಆಫ್ ಕ್ರೈಸ್ಟ್” (ಏಸುವಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ) ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಆತನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪುಟ ದಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದೈವಭಕ್ತನೂ ಕೂಡ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಇದನ್ನೇ. ಬುದ್ಧಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು

ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಅನೇಕ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇವೆ, ಎಷ್ಟೋ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಬುದ್ಧಿ ಅವನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಆಶಿಸಬೇಡಿ. ಇದು ಅಚೇತನವಾದ, ಅಷ್ಟೇನೂ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲದ ಸಹಾಯ. ನಿಜವಾದ ಸಹಾಯವೇ ಹೃದಯ ವಂತಿಕೆ, ಪ್ರೀತಿ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ನೀವು ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತೀರೇನು? ನೀವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಏಕತ್ವ ದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವಿರಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ನೀವು ಸ್ಪಂದಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ, ನೀವು ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೇಧಾವಿಯಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನ ವಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮದು ಕೇವಲ ಒಣಪಾಂಡಿತ್ಯ. ನೀವು ಮುಂದೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವಿರಿ. ನೀವು ಭಾವಜೀವಿಯಾದರೆ, ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಇದ್ದರೂ, ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ, ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಿರಿ; ದೇವರು ನಿಮ್ಮ ವನು.

ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲವು ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲವೇ? ಅದು ಎಲ್ಲಿತ್ತು? ಅವರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತೇನು? ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತರ್ಕದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆ ದರೆ? ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕ್ರಿಸ್ತನಂತೆ ನೀವು ಇತರರಿ ಗಾಗಿ ಮರುಗಬಲ್ಲವರಾದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತರಾಗುವಿರಿ. ಬುದ್ಧನಂತೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬುದ್ಧರಾಗು ವಿರಿ. ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯು ಜೀವಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪೌರುಷ. ಇದಿಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಸರತ್ತು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ದೇವರನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಂತ ಚಾಲನ ಶಕ್ತಿ ಯಿಲ್ಲದ ಅಂಗಾಂಗಗಳಂತೆ. ಭಾವವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದಾಗಲೇ ಅವು ಚಲಿಸಿ ಬೇರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುವು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತಿರು ವುದು ಹೀಗೆಯೇ ಹಾಗೆಯೇ, ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಇದು. ವೇದಾಂತದ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಬಹಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯ ವಾದ ವಿಷಯ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಪುರುಷರು, ಮಹಾಪುರುಷರಾಗಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ವೇದಾಂತದ ಬೋಧನೆ. ನಿಮ್ಮ ನಡತೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣವು ಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲ, ನೀವೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ. ಒಂದು ಗ್ರಂಥ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಏಕೆಂದರೆ ನೀವೇ ಸತ್ಯ, ನೀವು ಅದನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ. ವೇದಾಂತವು ಹೇಳುವುದೇ ಇದನ್ನು. ಜಗತ್ತಿನ ಕ್ರಿಸ್ತ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾವುದು? ನಾನು ಮತ್ತು ನೀವು ಅವರಂತೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ, ಅವರು ನಿಜವೆಂದು ನಾನು ಮತ್ತು ನೀವು ಕಾಣುವುದೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಅವರ ಆತ್ಮದ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಮಹತ್ವವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಿಮ್ಮ ದೈವತ್ವವೇ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ. ನೀವು ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ದೇವರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಸತ್ಯ ವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ದೇವರಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಮತ್ತಾವ ದೇವರೂ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಆದರ್ಶವೆಂದು ವೇದಾಂತ ಸಾರುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ದೇವಾಂಶ ಪುರುಷರಾಗಬೇಕು.

೨೫೬ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ನೀವು ಆಗಲೇ ಅದಾಗಿರುವಿರಿ. ಅದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಷ್ಟೆ. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಏನಾದರೂ ಇದೆ ಎಂದು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದೇ ನಾಸ್ತಿಕತೆ. ಪಾಪವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ನೀವು ನಿರ್ಬಲರೆಂದೂ, ಉಳಿದವರು ನಿರ್ಬಲರೆಂದೂ ಹೇಳುವುದೇ ಮಹಾ ಪಾಪ.

೨೦. ಅಧ್ಯಾಯ ೨

(ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ೧೮೯೬ನೇ ನವೆಂಬರ್ ೧೨ರಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ಎಂಬ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪ ನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕಥೆಯೇನೋ ಅಷ್ಟು ನಯ ವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತತ್ತ್ವ ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ, ನಾನು ವೇದವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಜಾತಿಯನ್ನು ಹೇಳು ಎಂದನು. ತಾಯಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಮದುವೆಯಾದವಳಲ್ಲ. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮಗುವನ್ನು ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜವು ಅವನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವನು ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ, ಪಾಪ ತಾಯಿ, “ಮಗು, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ವಂಶದ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಅನೇಕ ಕಡೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಯಾರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಜಬಾಲಾ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಸತ್ಯಕಾಮ” ಎಂದಳು. ಆ ಹುಡುಗನು ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಋಷಿ, “ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಏನು? ನಿನ್ನ ಜಾತಿ ಯಾವುದು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ದನು. ತಾಯಿಯಿಂದ ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ಹುಡುಗನು ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು. ಋಷಿಯು ತಕ್ಷಣವೇ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ತನ್ನ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ತರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳನು. ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಸತ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿ ಸಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು.

ಹಿಂದೆ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಿಚಿತ್ರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಈಗ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಗುರುವು ಸತ್ಯಕಾಮನಿಗೆ ನಾನೂರು ನಿರ್ಬಲವಾದ ಬಡಕಲ ಆಕಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಾಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹುಡುಗನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಗಳು ಇದ್ದನು. ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ದನಗಳು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಲುಪಿ ದಾಗ ಹಿಂದಿರುಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ದೊಡ್ಡ ಎತ್ತೊಂದು ಸತ್ಯಕಾಮನಿಗೆ, “ನಾವೀಗ ಒಂದು ಸಾವಿರವಾಗಿರುವೆವು. ನಿನ್ನ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಿತು. ಸತ್ಯಕಾಮನು, “ಹೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದನು. ಆಗ ಎತ್ತು, “ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು ದೇವರ ಒಂದು ಅಂಶ. ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ದೇವರ ಅಂಶಗಳೇ. ಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಮುಖ್ಯ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳು. ಅಗ್ನಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳುತ್ತದೆ” ಎಂದಿತು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸತ್ಯಕಾಮನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಸಾಯಂಕಾಲ ತನ್ನ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ತೀರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ “ಓ, ಸತ್ಯಕಾಮ” ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಸತ್ಯಕಾಮನು, “ಮಾತನಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದನು (ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲನು ರಹಸ್ಯವಾದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿದನು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೀವು ಬೈಬಲಿನಲ್ಲಿ ಓದಿರಬಹುದು). “ಓ ಸತ್ಯಕಾಮ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಈ ಪೃಥ್ವಿಯು ಆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಒಂದು ಭಾಗ; ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಗಳು ಅದರ ಒಂದು ಅಂಶ. ಸಾಗರವೂ ಕೂಡ ಅದರ ಒಂದು ಅಂಶ. ” ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿಯು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿಯು ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿಸುವುದೆಂದಿತು. ಸತ್ಯಕಾಮನು ತನ್ನ ಪಯಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ಸಂಜೆಯ ಹೋಮ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಂಸ ಬಂದಿತು. “ನಾನು ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಪೂಜಿಸುವ ಈ ಅಗ್ನಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದ ಒಂದು ಅಂಶ, ಸೂರ್ಯನು ಅದರ ಒಂದು ಅಂಶ, ಚಂದ್ರನು ಅದರ ಒಂದು ಅಂಶ, ಮಿಂಚು ಅದರ, ಒಂದು ಅಂಶ. ಮದ್ದು ಎಂಬ ಹಕ್ಕಿಯು ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದು” ಎಂದಿತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಆ ಪಕ್ಷಿ ಬಂದಿತು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಧ್ವನಿ ಸತ್ಯಕಾಮನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು: “ಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮದ ಒಂದು ಭಾಗ. ನೋಟ ಒಂದು ಭಾಗ. ಕೇಳುವುದು ಒಂದು ಭಾಗ. ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಭಾಗ”. ಅನಂತರ ಹುಡುಗನು ಗುರುವಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿದನು. ಶಿಷ್ಯನ ಮುಖ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಗುರು, “ಸತ್ಯಕಾಮ, ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಮುಖ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಯಾರು ನಿನಗೆ ಕಲಿಸಿದರು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. “ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಜೀವಿಗಳು” ಎಂದನು ಸತ್ಯಕಾಮ. “ಆದರೆ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನೀವು ನನಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಗುರುವಿನಿಂದ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದೇ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದಾರಿ ಎಂದು ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಕೇಳಿರುವೆನು” ಎಂದನು. ಗುರುಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರು. “ಏನನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ಏನನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ”

ಈಗ ಎತ್ತು ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಬೋಧಿಸಿರುವ ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕಥೆಗಳ ಅರ್ಥ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಆದು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವೆವು. ಮಹದಾಲೋಚನೆಯ ಬೀಜರೂಪವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆವು. ಈ ಧ್ವನಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮೊಳಗೇ ಇರುವುವು. ಈ ಸತ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾದಂತೆಲ್ಲ, ಈ ಧ್ವನಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ

ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಣೆ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಧ್ವನಿ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಎರಡ ನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಧರ್ಮದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಹುಡುಕುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಕ್ರಮೇಣ ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಸತ್ಯವು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಪೃಥ್ವಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ಭಾಗ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅನಂತರದ ಕಥೆಯೇ ಸತ್ಯಕಾಮನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಉಪಕೋಸಲ ಕಾಮಲಾಯನನದು. ಅವನಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೋಗಿ, ಕಾಮಲಾಯನನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುವಿ ನೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲವಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಸತ್ಯಕಾಮನು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಶಿಷ್ಯನು ಬಹಳ ಖಿನ್ನನಾದನು. ಗುರುಪತ್ನಿ ಬಂದು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಊಟಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, “ನನಗೆ ತುಂಬ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ಊಟ ಮಾಡಲಾರೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಧ್ವನಿಯೊಂದು, “ಈ ಪ್ರಾಣವು ಬ್ರಹ್ಮ, ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಕಾಶ, ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆನಂದ. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿ” ಎಂದಿತು. ಹುಡುಗನು, “ಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಾಣವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೇನೋ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಆನಂದವೆನ್ನು ವುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ಆಗ ಬೆಂಕಿಯು, ಆಕಾಶ ಆನಂದಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು, ಎಂದರೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಚೇತನವಾದ ಆಕಾಶ (ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ)ವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದಿತು. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಪ್ರಾಣವೆಂದೂ, ಹೃದಯಾಕಾಶವೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಬೆಂಕಿ, “ನೀನು ಪೂಜಿಸುವ ಪೃಥ್ವಿ, ಅನ್ನ, ಬೆಂಕಿ, ಸೂರ್ಯ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಕಾರಗಳು. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪುರುಷನೂ ನಾನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಅವನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವನ ಪಾಪ ವೆಲ್ಲ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದು. ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳುವನು. ಯಾರು ದಶ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವನೋ, ಯಾರು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ, ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ, ಜಲದಲ್ಲಿ ಇರುವನೋ, ಅವನೇ ನಾನು. ಯಾರು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸು ವನೋ ಅವನೇ ನಾನು” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ಧರ್ಮದ ಭಾವವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಧ್ವನಿ ಇವೇ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿ, ಅವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ಅರ್ಥ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಂತದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಭಾಗ. ಇದು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ವೈಕಿತ್ಯವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡು ವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನ ನಿಜವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತೋರಿ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ

ಕಣ್ಣು ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುವ ಜಗತ್ತು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದುಂದೂ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳದೆ, ಪ್ರಪಂಚ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಯಿಸದೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಉಪಕೋಸಲನಿಗೆ ಆ ಧ್ವನಿಯು, ಅವನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಬೆಂಕಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೃಥ್ವಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅದೇ ಶಕ್ತಿಯೇ ತನ್ನಲ್ಲಿಂದೆ ಎಂದಿತು. ಇದರಿಂದ ಉಪಕೋಸಲನಿಗೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ತೋರಿದವು. ಮೊದಲು ಯಾವ ಬೆಂಕಿ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕೇವಲ ವಾಸ್ತವಿಕ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿದ್ದಿತೋ, ಅದು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿ ದೇವರಾಯಿತು. ಭೂಮಿಯು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿತು. ಜೀವನವು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿತು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ತಾರಾವಳಿಗಳು ಮಿಂಚು ಮತ್ತು ಸಕಲವೂ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿ ದೈವತ್ವವನ್ನು ತಾಳಿದವು. ಅವುಗಳ ನಿಜಸ್ವರೂಪವು ತಿಳಿಯಿತು. ಸಕಲದರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರನ್ನು ನೋಡುವುದು, ವಸ್ತುಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ನೋಡದೆ ಅವುಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುವುದೇ ವೇದಾಂತದ ಗುರಿ. ಅನಂತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬೋಧನೆ ಬರುತ್ತದೆ. “ಯಾರು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನೋ ಅವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಅವನೇ ಸೌಂದರ್ಯಮಯನು. ಅವನೇ ಕಾಂತಿಮಯನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಅವನೇ.” ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳಕು ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ, ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮರಿಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಾಂತಿ ಎಂದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕಾಂತಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾಷ್ಯಕಾರರೊಬ್ಬರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾಂತಿಯು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಅಂತರಾತ್ಮನದು. ಆ ಕಾಂತಿಯು ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ, ತಾರಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಈ ಪುರಾತನ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಜನನ, ಮರಣ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಬಹುಶಃ ನಿಮಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಬಹುದು. ಶ್ವೇತಕೇತುವು ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ರಾಜನು, “ಮಾನವರು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಅವರು ಹೇಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ? ಬೇರೆ ಲೋಕವು ಏತಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಹುಡುಗನು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಅವನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ತಂದೆಯು “ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ಅನಂತರ ಅವನು ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಈ ಜ್ಞಾನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದು ರಾಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿತ್ತೆಂದೂ ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು. ಆದಕಾರಣವೇ ರಾಜರು ದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ರಾಜನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ರಾಜನು ಅದನ್ನು

ಬೋಧಿಸುತ್ತೇನೆಂದನು. “ಓ ಗೌತಮ, ಆ ಪರಲೋಕವೇ ಅಗ್ನಿ. ಸೂರ್ಯನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸೌದೆ, ಕಿರಣಗಳೇ ಧಾಮ, ಹಗಲೇ ಉರಿ, ಚಂದ್ರನೇ ತನಿಗೊಂಡ, ತಾರಾವಳಿಗಳ ಕಿಡಿಗಳು. ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವರು. ಈ ಆಹುತಿಯಿಂದ ಸೋಮರಾಜನು ಜನಿಸುವನು. ” ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು. “ಆ ಸಣ್ಣ ಅಗ್ನಿಗೆ ನೀನು ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಶ್ವವೇ ಆ ಅಗ್ನಿ. ಈ ಆಹುತಿಯು, ಈ ಪೂಜೆಯು ಅನವರತವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ದೇವತೆಗಳು, ಯಕ್ಷರು, ಮಾನವರು ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಮಾನವ ದೇಹವೇ ಅಗ್ನಿಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಾದ ಚಿಹ್ನೆ. ” ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆದರ್ಶವು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ತತ್ತ್ವವೇನೆಂದರೆ ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರ ಬಹುದು, ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು; ಆದರೆ ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದೊಂದು ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು. ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ನೀವೊಂದು ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಚಿಹ್ನೆಯೊಂದು ಜೀವಂತನಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನೇ. ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನೀವೊಂದು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬಹುದು. ಅದು ಸುಂದರವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾನವ ದೇಹವು ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವುದು.

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ, ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಭಾಗವಿರುವುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ ಕರ್ಮಕಾಂಡವು ಬಹಳ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ತೊಡಕಾಯಿತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದೇ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದಕಾರಣ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಕಾಂಡದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವನ್ನೇ ವಜಾಮಾಡಿರುವುದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದಿರುವರು. ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಆಹುತಿ ಮತ್ತು ಬಲಿಗಳ ಇರುವುದನ್ನೇ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅನಂತರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಬಂದರು. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಂತೆ ನಿಷೇಧ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೆ, ಮೂಢಮತಿಗಳ ಕೈಯಿಂದ, ಅವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು, ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕೃಮಿಸಲು ಉತ್ತಮವಾದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಅವರು ಕೊಟ್ಟರು. “ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಚಿಹ್ನೆಯೊಂದು ಇದೆ. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೃಥ್ವಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ. ಎಷ್ಟು ಮಹೋತ್ತಂಗವಾದ ಸುಂದರ ಚಿಹ್ನೆ ಇದು! ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಯೊಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನ. ಮನುಷ್ಯನು ತನಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಬಹುದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಬಿಡಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ವಿಚಿತ್ರ, ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ, ಮತ್ತು ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಗಳಿವೆ. ಉಸಿರಾಡುವ ಸಚೇತನವಾದ ಮಾನವ ದೇಹವೇ

ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವೇದಿಕೆ. ಈ ವೇದಿಕೆಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದೇ ನಿರ್ಜೀವವಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅನಂತಾನಂತ ಪಾಲು ಉತ್ತಮ.”

ಈಗ ನಾವೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗ ನನಗೇ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಏನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಇದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಯಾರು ಪವಿತ್ರರಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸುವರೋ, ಅವರು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಬೆಳಕಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಹಗಲಿಗೆ, ಹಗಲಿನಿಂದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಾಯಣಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ವರುಷಕ್ಕೆ ವರುಷದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ, ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಚಂದ್ರನಿಗೆ, ಚಂದ್ರನಿಂದ ಮಿಂಚಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮಿಂಚಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಒಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವರು. ಆತನು ಇವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವನು. ಇದು ದೇವಯಾನದ ಮಾರ್ಗ. ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ಕಾಲವಾದರೆ ಅವರು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವರು. ಪುನಃ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾಸ ವರುಷ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ಏನೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅದಕ್ಕೇನೂ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಚಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದರೇನು? ಮಿಂಚಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಲೋಕವು ಜೀವಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳ ಎಂಬ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಜೀವ ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂದು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಆದರೆ ಯಾರು ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವರೋ, ಅವರು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಧೂಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾತ್ರಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಿತೃಲೋಕಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಆಹಾರವಾಗಿ, ಅನಂತರ ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮ ಸವೆಯುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಅದೇ ದಾರಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವರು. ಮೊದಲು ಆಕಾಶ, ನಂತರ ಗಾಳಿ, ನಂತರ ಧೂಮ, ನಂತರ ಹಿಮ, ನಂತರ ಮೋಡವಾಗಿ ಮಳೆಹನಿಯಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಂತರ ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವರು. ಯಾರು ಸುಕರ್ಮಿಗಳೋ, ಅವರು ಉತ್ತಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವರು. ಯಾರದು ಕುಕರ್ಮವೋ ಅವರು ಹೀನವಂಶದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಜನಿಸುವರು. ಒಂದು ಸಮನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಇದು ಖಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಭರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಇದು ಬಹುಶಃ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇವು ಏನೆಂದು ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಕೊನೆಯದು, ಎಂದರೆ, ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವರು ಎಂಬುದು ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಒಟ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏನೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯಸ್ವರ್ಗವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಯಾರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ, ಆದರೆ (ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ) ಯಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಫಲ ಸವಯುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ವೇದಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತವೊಂದು ಮೂಡುತ್ತದೆ: ನಾಮರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಶ್ವರ; ಈ ಜಗತ್ತೂ ಕ್ಷಣಿಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನಾಮರೂಪಗಳಿವೆ. ಇದರಂತೆಯೇ, ಸ್ವರ್ಗವು ಕೂಡಾ ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿರಬೇಕು, ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಾಮರೂಪಗಳಿವೆ. ನಿತ್ಯಸ್ವರ್ಗ ಎಂಬುದು ಅಸಂಬದ್ಧವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾಮರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು, ಕಾಲದಲ್ಲಿಲಯವಾಗಬೇಕು. ಇದು ವೇದಾಂತದ ಸುನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವರು.

ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಕ್ರೈಸ್ತರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದೀಯರಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಅನಂತವಾದದ್ದು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಇದನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆಯೆಂದೂ, ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿವೆಯೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅರೇಬಿಯದ ಮರಳು ಕಾಡಿನವರು ನೀರನ್ನು ಬಯಸುವರು. ಆದಕಾರಣವೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರಿರುವುದೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಪ್ರತಿ ವರುಷವೂ ಆರು ತಿಂಗಳು ಮಳೆ ಇರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಅಷ್ಟೇನೂ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದ ದೇಶವಾಗಿ ನಾನು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರೂ ಕೂಡ. ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಅನಂತವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವರಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ದೇಹಗಳಿರುವುವು. ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು. ಅನಂತರ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖವಾಗಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇತರ ನಂಟರನ್ನು ನೋಡುವರು. ಇಲ್ಲಿನಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಜೀವನ ನಡೆಸುವರು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಖ್ಯವೇನೋ ಅಲ್ಲಿರುವುದು, ಅಷ್ಟೆ. ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖಕ್ಕೆ ಇರುವ ಆತಂಕಗಳು ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ಕೇವಲ ಸುಖವು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಖವೆಂದು ಮಾನವನು ಎಷ್ಟೇ ಭಾವಿಸಿದರೂ ಸತ್ಯವೇ ಬೇರೆ ಮತ್ತು ಸೌಖ್ಯವೇ ಬೇರೆ. ಸತ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ನಾವು ಮುಟ್ಟುವವರೆವಿಗೂ ಸತ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖಕರವಾಗಿರು

ವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಬದಲಾವಣೆ ಬೇಡವೆನ್ನುವುದು ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವ. ಅದು ಏನಾದರೊಂದನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ದಾರಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಾನವನು ಕಾಲಾನಂತರ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರೊಡನೆ ವಾಸಿಸುವ ಸ್ವರ್ಗ ನಿತ್ಯವಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾಮರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ನಾಶವಾಗಲೇಬೇಕು. ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ವರ್ಗವಿದ್ದರೆ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ನಾಶವಾಗಲೇಬೇಕು. ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರುಷಗಳು ಅದು ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ನಾಶವಾಗುವ ಸಮಯ ಒಂದು ಬಂದೇ ಬರುವುದು. ಈ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದಿತು. ಜೀವಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಲೋಕ ಸ್ವರ್ಗ ಇದರ ಫಲ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಾಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ಇವುಗಳಿಂದ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧದ ತತ್ತ್ವ ವೇದ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಅದನ್ನು ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕ ವೇಷದಲ್ಲಿ ತರುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲದರೂ ಅದು ಬಾಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ನೀವು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಂತರಂಗವೇದ್ಯವಾದುವು. ಇವು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿದರೆ, ಇವು ಮೊದಲು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಯಿತು, ಅನಂತರ ತತ್ತ್ವವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಉತ್ತರ. ಮೊದಲು ಇವು ವೇದ್ಯವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದುವು, ಅನಂತರ ಇವನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರೆಂಬುದನ್ನು ನೀವೇ ನೋಡಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾತನಾಡಿತು, ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿದವು, ಮೃಗಗಳು ಮಾತನಾಡಿದವು, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂತ ರಾಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ, ತರ್ಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಾಗಿರುವ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಅಂತಹ ಋಷಿಗಳ ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ನನ್ನಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾವಧಾನವಾದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅರಸುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಅವರು ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಅವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗವೇ ಅಭ್ಯಾಸ. ಆದಕಾರಣ ಅದರಂತೆಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರಬೇಕು. ಧರ್ಮವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಬರಿಯ ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಧರ್ಮ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಇರಲಾರದು. ಮೊದಲು

ಅನುಷ್ಠಾನ, ಅನಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಜೀವಿಗಳು ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಆಗಲೇ ಇದೆ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯಾರು ಸತ್ಯರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಫಲವೇನೋ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಫಲವು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಕಾರಣದ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಾರ್ಯ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಾರಣವಿದ್ದಂತೆ ಪರಿಣಾಮವೂ ಕೂಡ. ಕಾರಣವು ಮಿತಿಯಾದುದರಿಂದ ಫಲವೂ ಮಿತಿಯಿಂದಲೇ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಕಾರಣವು ಅನಂತವಾಗಿದ್ದರೆ ಕಾರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಅನಂತವಾಗಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳೆಲ್ಲ ಅಂತವಾದುವು. ಆದಕಾರಣ ಇವು ಅನಂತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಾರವು.

ಈಗ ನಾವು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬೇರೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ಏಕೆ ಅನಂತ ಸ್ವರ್ಗ ವಿರಲಾರದೋ, ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅನಂತವಾದ ನರಕವೂ ಇರಲಾರದು. ನನ್ನ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ದುರಾತ್ಮನು ನಾನೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ನನ್ನ ಅನಂತ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಇಂದಿನ ನನ್ನ ಕ್ಷಣಿಕ ಬಾಳು ಗಣನೆಗೆ ಬಾರದು. ಏನಾದರೊಂದು ಅನಂತ ನರಕದ ಶಿಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ, ಅಂತವುಳ್ಳ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅನಂತದ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತೆಂದು ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದಿಗೂ ಹಾಗೆ ಆಗಲಾರದು. ನನ್ನ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನನಗೆ ಅನಂತ ಸ್ವರ್ಗಲಭಿಸಲಾರದು. ಇದೂ ಕೂಡ ಹಿಂದಿನ ದೋಷವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರಿಗೆ ಅದು ತಿಳಿದಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೂರನೆಯ ದಾರಿ ಇದೆ. ಈ ಮಾಯಾ ಮೋಹದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದೇ ಹಾದಿ. ಸತ್ಯಾನುಭವವೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ತು ಬೋಧಿಸುವುದು.

ಅಂದರೆ ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳು ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾವು ಗುರುತಿಸಿಕೊಡದು. ಸರ್ವವೂ ಆತ್ಮನಿಂದ ಬರುವುದರಿಂದ, ಆತ್ಮನು ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪ್ರಪಂಚವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಪಂಚವು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಬೇಕು. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನರಕದಲ್ಲಿ, ಮರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಓದಿದ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥಸರಣಿ ಇದು ಪೃಥ್ವಿಯು ದೇವರ ಒಂದು ಚಿಹ್ನೆ, ಆಕಾಶವು ದೇವರು, ನಾವಿರುವ ಸ್ಥಳವು ದೇವರು, ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಮಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕು, ಇದನ್ನು ನಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾತನಾಡುವುದಲ್ಲ ಅಥವಾ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ. ಇದರ ತಾರ್ಕಿಕ ನಿರ್ಣಯದ ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂದರೆ, ಎಂದು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಮಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೋ ಆಗ ಅದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ, ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಲಿ, ಪುನಃ ಅದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲಿ ಇವಾವುದನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನ ಪಾಲಿಗೆ ಇವುಗಳಾವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ

ಸ್ಥಳವೂ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳವೂ ದೇವರಿರುವ ಗುಡಿಯಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವೂ ಪುಣ್ಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗವಾಗಲಿ ನರಕವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವ ಸ್ಥಳವೇ ಆಗಲಿ ಅದು ನೋಡುವುದು ಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದನ್ನೇ. ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳಿಲ್ಲ; ಜನನ ಮರಣ ಗಳಿಲ್ಲ; ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮವೊಂದೇ ಇರುವುದು.

ವೇದಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂತಹ ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಮಾನವನು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ. ಉಳಿದವರು ಅಲ್ಲ. ಯಾರು ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಾಳುವರು? ಅವರ ಬಾಳೊಂದು ದುಃಖದ ರಾಶಿ. ಯಾರು ಅಪಾಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಬಾಳೊಂದು ದುಃಖದ ರಾಶಿ. ಯಾರು ಸಾವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಜೀವನ ಒಂದು ದುಃಖದ ರಾಶಿ. ಯಾರಿಗೆ ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಸತ್ಯವು ಗೋಚರಿಸುವುದೋ ಅವನು ಮಾತ್ರ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಾಳಬಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾತ್ರ “ನಾನು ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲ. ಆದಿರಲಿ, ನರಕದ ಭಾವನೆ ವೇದದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಬಹಳ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪರಮಾವಧಿ ಎಂದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬರುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಭಾವನೆಗಳು ಅವ್ಯಕ್ತದಡೆಗೆ ತಿರುಗುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷೆ ಬಹುಮಾನಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಗಳು ಬಹಳ ಸ್ಫೂಲವಾದುವು. ಇವು ನಮ್ಮಂತೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಮಾನವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿಹೋಗುವುವು. ಅಂತಹ ದೇವರಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ದೇವರಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಭಯವು ಆಗಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ನಾವು ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅದು ಮಾಯವಾಗುವುದು. ನಿರಾಕಾರವು ಅದರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರಾಕಾರ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕಾರವನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಬಹಳ ಆಲೋಚನಾಪರರು ಎಂದು ಹೆಸರಾದವರು ಕೂಡ ದೇವರ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಾವನೆಗೆ ಅಂಜುವರು. ಆದರೆ ನನಗೇನೋ ದೇವರನ್ನು ಮಾನವನಂತೆ ಭಾವಿಸುವುದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಬದುಕಿರುವ ದೇವರೋ ಅಥವಾ ಸತ್ತ ದೇವರೋ, ಯಾವುದು ಉತ್ತಮವಾದ ಆದರ್ಶ? ಯಾರೂ ನೋಡದ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯದ ದೇವರೋ ಅಥವಾ ತಿಳಿದ ದೇವರೋ?

ಈ ನಿರ್ಗುಣ ದೇವರೆ ಸಚೇತನ ದೇವರು. ಅದು ಒಂದು ತತ್ತ್ವ. ಸುಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ದೇವರಿಗೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದು-ಸುಗುಣ ದೇವರು ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ, ನಿರ್ಗುಣ ದೇವನಾದರೋ, ಅವನೇ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು, ಅವನೇ ಮಾನವನು,

ಅವನೇ ಪ್ರಾಣಿ. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಕಾಣದ ಇನ್ನು ಏನೇನೋ ಆಗಿರುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ನಿರ್ಗುಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳ ಮೊತ್ತ ಅವನು. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಮೀರಿರುವನು. “ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯೊಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದು ಹೇಗೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಅಧಿಕ ಪಾಲು ಮೀರಿದೆಯೋ” ಅದರಂತೆಯೇ ನಿರ್ಗುಣವೂ ಕೂಡ.

ನಾವು ಒಬ್ಬ ಜೀವಂತ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾನು ದೇವರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ನೀವೂ ಕೂಡ ಅದರಂತೆಯೇ. ನೀವು ಈ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ದೇವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅವ ನಿಂದ, ಅವನ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ನೀವು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. “ನಾನಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಾ ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನು. “ನಾನಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಮಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಚೇತನವಾದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೋಡದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು? “ಪುರುಷನೆ ನೀನು, ಸ್ತ್ರೀಯು ನೀನೆ, ಕುಮಾರಿಯೂ ನೀನೆ, ಕುಮಾರನು ನೀನೆ. ಕೋಲೂರಿಕೊಂಡು ನಡುಗುತ್ತ ನಡೆಯುವ ಮುದುಕನು ನೀನೆ, ನವಶಕ್ತಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಯುವಕನು ನೀನೆ.” ಇರುವ ಸಕಲವೂ ನೀನೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಚೇತನವಾದ ಅದ್ಭುತ ವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನೀನೇ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಯಾರೂ ನೋಡದ, ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಇರುವ, ಸಂಪ್ರ ದಾಯಶೀಲರ ದೇವರ ಭಾವಕ್ಕೆ ಇದು ವಿರೋಧವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದರೆ, ಅವರ ನಿಂದೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದರೆ, ನಾವು ಅವರು ತೋರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಭರವಸೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ನಾವು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ, ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ! ಈ ಸ್ವರ್ಗದ ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಪೂಜಾರಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

ನಿರ್ಗುಣ ಭಾವನೆ ಧ್ವಂಸಕಾರಿಯೇನೋ ನಿಜ. ಇದು, ಪೂಜಾರಿ ಚರ್ಚು ಗುಡಿ ಇವರ ಕೈಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ಕ್ಷಾಮಗಾಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ರಾಜನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು, ಅಪಾರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟನ್ನು ತೆತ್ತ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದಾದಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಆಭರಣ ಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆ. ಜನರಿಗೆ ಈ ನಿರಾಕಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪೂಜಾರಿಗಳು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ಅವರ ಕಸಬಿಗೇ ಸಂಚಕಾರ ಬರುವುದು. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಪೂಜಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿಂದ ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕು. ನೀವೂ ದೇವರು, ನಾನೂ

ದೇವರು. ಯಾರು ಯಾರ ಅಣಿತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು, ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ದೇವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದೇಗುಲ ನೀವು; ಬೇರಾವ ಗುಡಿಯನ್ನೋ, ವಿಗ್ರಹವನ್ನೋ, ಗ್ರಂಥವನ್ನೋ ಪೂಜಿಸುವ ಬದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವರೇತಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವಿರೋಧಾಭಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವರು? ಅವರು ನಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ ನುಣಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೀನಿನಂತೆ ಇರುವರು. ತಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ದೃಷ್ಟಿಯವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಯಾವುದು? ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನೀವು ದೇವರೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮಹಮ್ಮದೀಯರು “ಅಲ್ಲ” ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ದೇವರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವೇದಾಂತವಾದರೋ, ದೇವರಲ್ಲದ ವಸ್ತು ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರನ್ನು ಇದು ಅಂಜಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ನಿಮಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಂತನಾಗಿರುವ ದೇವರು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವನು. ಆದರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕಟ್ಟುಕಥೆ ನಂಬಿ ಚರ್ಚು ಗುಡಿ ಇವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಮನುಜ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮವೊಂದೇ ನಾವು ಪೂಜಿಸಬೇಕಾದ ವಸ್ತು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹವೂ ಕೂಡ ದೇವರ ಗುಡಿಯೇನೋ ಹೌದು. ಆದರೆ ಮಾನವನದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು. ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ತಾಜ್ ಮಹಲ್ ಇದ್ದಂತೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪೂಜಿಸಲು ಆಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಉಳಿದ ಎಂತಹ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನವ ದೇಹದ ಗುಡಿಯಲ್ಲೂ ಕುಳಿತಿರುವ ದೇವರು ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಒಡನೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನದುರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಅವನಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೆ, ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದುದೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವುದು, ನಾನು ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಾಗುವೆನು.

ಇದೊಂದೇ ಎಲ್ಲಾ ಪೂಜೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾದುದು. ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಊಹೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದು ಅನೇಕರನ್ನು ಅಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು, ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆನ್ನುವರು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರು ಯಾರಿಗೋ ತಾನು ದೇವರೆಂದು ಹೇಳಿದನು ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಮುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೇಳಿದ ಪುರಾತನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ಇರುವುದು ಬರಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ, ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳು ಅಲ್ಲ! ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಒಂದು ದಾರಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ವೇದಾಂತ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಾರಿಯೇ ಗುರಿಯಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಮುಂತಾದುವು ಕೆಟ್ಟದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲ ಸತ್ಯದಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮೆಟ್ಟಿಲು, ಅದೇ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಅವು ಹಿತಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಅದ್ಭುತ ಭಾವನೆಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆಯೂ ವೇದಾಂತ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

“ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನೆ, ಯಾರನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿಯದವನೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ, ಅವನೇ ನಾನೆಂದು ನಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾರನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿಯಲಾರದವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಜಗದಲ್ಲಿ ಅರಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ, ಅವನು ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನಿಂದ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಬದುಕಿರುವೆ, ಆತನೇ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿತ್ಯಸಾಕ್ಷಿ. ” “ವೇದಗಳು ಯಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತವೆಯೋ, ಇಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾದ ‘ಅಹಂ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವನೋ, ಯಾರಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚ ಇರುವುದೋ, ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಜೀವ. ‘ಅಹಂ’ ಎಂಬುದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರದೇ ಇದ್ದರೆ, ನೀನು ಸೂರ್ಯ ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೊತ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದ ರಿಂದ ನೀನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುವೆ. ”

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವರು. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ, ನಾನೇ ದೇವರು, ನಾನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಯೋ, ಆಲೋಚಿಸುತ್ತೇನೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾಗಿರಬೇಕು; ಏಕೆಂದರೆ ದೇವರು ಎಂದಿಗೂ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎನ್ನಲು ಮೊದಲು ಮಾಡ ಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಈ ವಿಪರೀತ ತರ್ಕವನ್ನು ಸರಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಇತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀವು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ತೋರುವಿರೇನು? ತಮ್ಮಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರನ್ನು ಅವರು ಪೂಜಿಸುವರು, ಅವನಿಗೆ ಅಂಜುವರು. ಅವರು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಲೇ ಜನಿಸಿರುವರು, ಮತ್ತು ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚ ಬಹಳ ಉತ್ತಮ ವಾಯಿತೇನು? ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾನ್ ಕರ್ಮಪಟುಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾನ್ ನೀತಿಶಾಲಿಗಳು ಸಗುಣ ದೇವರ ಉಪಾಸಕರೋ ಅಥವಾ ನಿರ್ಗುಣ ದೇವರ ಉಪಾಸಕರೋ? ನಿಜ ವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಗುಣ ದೇವರ ಉಪಾಸಕರು. ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ನೀತಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದು? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. “ಎಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೋ, ಎಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಅದೇ ಮಾಯೆ. ಎಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಮಯವಾಗಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ನೋಡುವರು? ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವರು?” ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ, ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೆ. ಆತ್ಮವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೇಮವೆಂದರೇನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಪ್ರೇಮವು ಎಂದಿಗೂ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಉದಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀವು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಸೋದರತ್ವ ಮತ್ತು ಮಾನವತೆ ಎಂದರೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಲ್ಲ.

ಆದಕಾರಣ ನಿರ್ಗುಣ ಭಾವನೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪಾಪಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ವೇನು? ಮತಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ರಕ್ತದ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿ ಮಾನವರನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲಿಲ್ಲವೇನು? “ನನ್ನ ದೇವರ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ದೇವರು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೋರಾಡಿ ಇದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸೋಣ.” ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ದ್ವೈತದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಇದು. ಬನ್ನಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದ ಹಗಲ ಬೆಳಕಿಗೆ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಂದಿಗ್ಧೋದಿಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬನ್ನಿ. ಅನಂತಾತ್ಮವು ಹೇಗೆ ಸಣ್ಣ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವುದು? ಬನ್ನಿ ಹೊರಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಜಗತ್ತಿಗೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರುವ ಸಕಲವೂ ನಿಮ್ಮದು. ನಿಮ್ಮ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಲಂಗಿಸಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಮಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ದೇವರ ಅನುಭವ ದೊರೆತಂತೆ.

ಬುದ್ಧದೇವನು ಹೇಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ, ಅನಂತವಾದ ಪ್ರೇಮದ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ, ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ, ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಇದರಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳು ಕಾಡುವಂತೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀವು ಓದಿರುವಿರಿ. ಅಂತಹ ವಿಶ್ವಾನು ಕಂಪ ನಿಮ್ಮ ಎದೆಗುಳ್ಳಿದ್ದರೆ ಆಗ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು. ವಿಶ್ವವೇ ಒಂದು ವಿರಾಟ್ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅಲ್ಪ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೊರೆಯಿರಿ. ಮಹತ್ತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಪವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ. ಕ್ಷುದ್ರ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಕೋಸುಗ ತೊರೆಯಿರಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮದು. ನಿರಾ ಕಾರವು ಸಾಕಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ದೇವರು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರ ಮತ್ತು ನಿರಾಕಾರ. ಅನಂತವಾದ ನಿರಾಕಾರವಾದ ಮಾನವನು ಆಕಾರದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ಅನಂತವಾದ ನಾವು ಸಾಂತವಾಗಿ ಸಂಕೋಚವಾದಂತೆ ತೋರುವೆವು. ಅನಂತವೆ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ವೇದಾಂತ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಕರ್ಮದಿಂದ ನಮಗೆ ನಾವೇ ಮಿತಿ ಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆವು. ಆ ಕರ್ಮವೇ ನಮ್ಮ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸರಪಳಿಯಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದಿರುವುದು. ಆ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ, ನಿಯಮ ವೆಂಬುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯಿರಿ. ಮಾನವ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಹಣೆಯ ಬರಹವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಅದೃಷ್ಟವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತದಲ್ಲಿ ನಿಯಮ ಹೇಗೆ ಬರು ವುದು? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಅದರ ಪಲ್ಲವಿ. ಅದರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಅದರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಹಕ್ಕು. ಮೊದಲು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ. ಅನಂತರ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಅನಂತರ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷುಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಟಿಸುವ ಪಾತ್ರಧಾರಿ ಯಂತೆ ನಾವು ಆಡುತ್ತೇವೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ನಿಜವಾದ ಭಿಕ್ಷುಕನೊಂದಿಗೆ ಅವ ನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ. ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಬಹುಶಃ ದೃಶ್ಯ ಒಂದೆ, ಮಾತು ಒಂದೆ ಆಗಿರುವುದು. ಆದರೂ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸ! ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಪಾತ್ರದಿಂದ

ಆನಂದಿಸುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅದರಿಂದ ದುಃಖಿಸುವನು. ಈ ಅಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಒಬ್ಬನು ಮುಕ್ತ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬದ್ಧ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿ ನಿಜವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕೇವಲ ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ನಟಿಸಿರುವನೆಂದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಭಿಕ್ಷುಕನಾದರೋ ಅದೇ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವಭಾವವೆಂದೂ, ತನಗೆ ಅದು ಬೇಕಾಗಲೀ, ಬೇಡವಾಗಲೀ, ಸಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ನಿಯಮ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯ ಜ್ಞಾನ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ನಾವು ಭಿಕ್ಷುಕರು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಕ್ತಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಸಹಾಯ ಕೊಡುವಾಗಲೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೊರೆ ಇಡುವೆವು. ಆದರೆ ಸಹಾಯ ನಮಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲ್ಪನಿಕ ದೇವರನ್ನು ನಾವು ಬೇಡುವೆವು. ಆದರೂ ಸಹಾಯ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಸಹಾಯ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವು ನೆಚ್ಚುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಆಳುವುದು, ಗೋಳಿಡುವುದು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವನ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಇದೇ ಆಟ ಪುನಃ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಡಿ. ಇದುವರೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಾರದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ನೆಚ್ಚಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿರರ್ಥಕವೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಬಂದ ಸಹಾಯವೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ. ನೀವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿರೋ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೂ ಕೂಡ ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊರಗಿನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕಾದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದಿರುವರು. ಆದರೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅದೇ ಜನರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದವರು ಶ್ರೀಮಂತನಿಂದ ತಮಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ಆಶಿಸುವರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಂದಿಗೂ ಸಿದ್ಧಿಸದ ಫಲವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಚ್ಚುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ. ನೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಎನ್ನುವುದು ವೇದಾಂತ. ನೀವು ಏತಕ್ಕೆ ಆಶಿಸುವುದು? ನಿಮಗೆ ಆಗಲೇ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳೂ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇಲ್ಲ, ನೀವೇ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ? ರಾಜನೊಬ್ಬನು ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಾಜನನ್ನು ಹುಡುಕಾಡಲು ಅಲೆದಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನೇ ರಾಜನಾಗಿರುವನು. ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೂ, ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಳುತ್ತ ಹುಡುಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನೇ ರಾಜನಾಗಿರುವನು. ನಾವೇ ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ತೊರೆಯುವುದು ಮೇಲು. ನಾವೇ ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತೇವೆ, ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಕಾಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು, ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಟನು ಮಾಡುವಂತೆ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪಾಲ್ಗಿಗೆ ಬಂದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ.

ಆಗ ಒಟ್ಟು ನೋಟವೇ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಜಗತ್ತು ಒಂದು ನಿತ್ಯ ಸೆರೆಮನೆಯಾಗದೆ ಆಟದ ಮೈದಾನವಾಗುವುದು. ಪರಸ್ಪರ ಪೈಪೋಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅನವರತವೂ ವಸಂತಯುತು, ಅರಳಿದ ಅಲರು, ಹಾರುವ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆನಂದದ ತವರೂ ರಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ಯಾವುದು ನರಕವಾಗಿತ್ತೋ ಆ ಜಗತ್ತೇ ಸ್ವರ್ಗವಾಗುವುದು. ಬದ್ಧ ಜೀವಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇದು ನರಕ ಯಾತನೆಯ ಮನೆ. ಆದರೆ ಮುಕ್ತ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣುವುದೇ ಬೇರೆ ಬಗೆ. ಈ ಜೀವನವೇ ವಿಶ್ವ ಜೀವನ. ಸ್ವರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಲೋಕ ಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇ ಇವೆ. ಮಾನವನನ್ನು ಹೋಲುವ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿರುವರು. ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮಂತೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನಂತೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿದೆ ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲರೂಪ. ಇಂದ್ರನಿಲ್ಲಿರುವನು, ವರುಣನಿಲ್ಲಿರುವನು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದ ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿರುವರು. ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆವು. ಈ ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲರೂಪ ನಾವೆ. ಪೂಜಾಯೋಗ್ಯ ವಾದ, ಸತ್ಯವಾದ, ಏಕಮಾತ್ರ ದೇವತೆಗಳು ನಾವೆ. ವೇದಾಂತದ ರೀತಿಯೆ ಇದು. ಇದೇ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕಾರಿತ್ವ. ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಮೇಲೆ ಹುಚ್ಚರಂತೆ ಅಲೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲೋ ಗುಹೆಯಲ್ಲೋ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾ ಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ಎಲ್ಲಿದ್ದವೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈಗಿನ ನೋಟವೇ ಆಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆಯ ಅರ್ಥ ದಲ್ಲಿ. ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಪಂಚದ ರಹಸ್ಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಅದು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಅದರ ನಿಜತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ನಿಯಮ, ಅದೃಷ್ಟ, ಗ್ರಹಚಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವರೂಪದ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಭಾಗವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಆಗ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಬೇರೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ನಮಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ನಾವು ಪಾಪದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು, ಬೇಟೆಯವರಿಂದ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೊಲವು ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮೋಹದಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ನೈಜತೆ ಯನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನೈಜಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಸು ವಿಕೆ. ನಮಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತಪ್ಪು ಪ್ರಭಾವಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಅದು ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ದೇವರಿಂದ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಾವಳಿಗಳಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ನಾವು ಆಲೋ ಚಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಿಂದಲೇ ಬಂದಿತೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನಿಜ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಶಾಶ್ವತಧ್ವನಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿದೆ. ಅನ ವರತವೂ ಇದರ ಗಾನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಆತ್ಮಗಾನದ ಒಂದು ಅಂಶವೇ ಪೃಥ್ವಿಯಾಗಿರುವುದು, ನಿಯಮವಾಗಿರುವುದು, ವಿಶ್ವವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು,

ಮತ್ತು ನಮ್ಮದಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ವೇದಾಂತದ ಆದರ್ಶವೇ, ಮಾನವನ ನೈಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇರುವ ದೇವರಾದ ಸಹೋದರ ಮಾನವನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಲು ಆಗದೆ ಇದ್ದರೆ, ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ದೇವರನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಪೂಜಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂಬುದೇ ವೇದಾಂತದ ಸಂದೇಶ.

ಬೈಬಲ್ಲು ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲವೇ? “ನೀನು ನೋಡಿದ ಸಹೋದರನನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸಲಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ, ನೋಡದ ದೇವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಸ ಬಲ್ಲೆ?” ಮಾನವಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ದೇವರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲೋ ಮೋಡಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಜಡವಾದ ಅಚೇತನವಾದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲೀರಿ? ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಲು ನೀವು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ದಿನದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಬಲದ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದರೆ ಎಡದ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಏನೆಂಬುದು ಆಗ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನೀವು ಎಂದು ಮಾನವನನ್ನು ದೇವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀರೋ ಅಂದಿನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ, ದುಷ್ಟ ವ್ಯಾಘ್ರವನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ನಿಮಗೆ ಏನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಮಯನಾದ ಭಗವಂತನೇ. ಆತನೇ ನಮಗೆ ನಾನಾ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ, ತಂದೆಯಂತೆ, ತಾಯಿಯಂತೆ, ಸ್ನೇಹಿತನಂತೆ, ಮಗುವಿನಂತೆ, ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮಾತ್ಮವೇ ಅವನು.

ಹೇಗೆ ಮಾನವರೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ನಮಗೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಾನವಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಧರಿಸಬಹುದು. ದೇವರನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಸ್ನೇಹಿತ, ಪ್ರಿಯತಮ ಮುಂತಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬಹುದು. ದೇವರನ್ನು ತಾಯಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದು, ತಂದೆಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಮತ್ತೂ ಮೇಲಾದುದು. ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದೇ ಪ್ರಿಯತಮನೆಂಬುದು. ಇವುಗಳ ಪರಮಾವಧಿಯೆ ಪ್ರಿಯನು ಪ್ರೇಯಸಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ನೋಡದೆ ಇರುವುದು. ಒಬ್ಬ ಪ್ರಿಯನು ಬಂದು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿ ಇರುವ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಪರ್ಸಿಯ ದೇಶದ ಹಳೆಯ ಕತೆ ಬಹುಶಃ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿರಬಹುದು. ಪ್ರೇಯಸಿ ನೀನಾರೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ‘ನಾನು’ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಪ್ರಿಯನು “ನಾನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೇ ಸಲ ಅವನು ಬಂದನು, ಒಳಗಿನಿಂದ ಧ್ವನಿಯು “ಯಾರವರು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿತು. ಆತನು “ನಾನೇ ನೀನು, ಎನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮಳು” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಇದ

ರಂತೆಯೇ ದೇವರಿಗೂ ನಮಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೂ ಕೂಡ. ಸಮಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನು ಇರುವನು. ಆತನೇ ಸಮಸ್ತವೂ ಕೂಡ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪುರುಷನೂ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾದ, ಆನಂದಮಯನಾದ, ಸಚೇತನ ದೇವರು. ದೇವರು ಅಜ್ಞಾತನೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಯಾರು? ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಯಾರು? ಶಾಶ್ವತವಾದ ದೇವರನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿರುವೆವು. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಅವನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಎಲ್ಲೆಡೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಆತನು ನಿತ್ಯ ಪರಿಚಿತನು, ನಿತ್ಯಪೂಜಿತನು.

ಅನಂತರ ಮಿಕ್ಕ ಪೂಜಾವಿಧಾನಗಳು ತಪ್ಪಲ್ಲವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ನಾವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಅಂಶವೇ, ಬಾಹ್ಯ ಚಾರದ ಮೂಲಕ, ಎಷ್ಟೇ ಒರಟಾದ ವಿಗ್ರಹದ ಮೂಲಕ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಕೂಡ ತಪ್ಪು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. ಸತ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯದಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಇದು. ಸಣ್ಣ ಸತ್ಯ ದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯದಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ. ಕತ್ತಲೆ ಎಂದರೆ, ಕಡಿಮೆ ಬೆಳಕು, ಕೆಟ್ಟದು ಎಂದರೆ ಕಡಿಮೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮಲಿನತೆ ಎಂದರೆ ಕಡಿಮೆ ಪಾವನತೆ. ನಾವು ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಅವರೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವರು ಎಂಬ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ, ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ನೀವೀಗ ಮುಕ್ತ ರಾದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಈಗಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿಯೋ ಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ನೀವು ಮುಕ್ತರಾದರೆ ಅಶಾಶ್ವತತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುವಿರಿ? ನೀವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊರಗೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತೀರಿ? ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದು ಅಂತ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೋ ಅದೇ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಲಿನತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಗೆ ಮಲಿನತೆ ಯನ್ನು ನೋಡಲಾರೆವು. ಇದು ವೇದಾಂತದ ಒಂದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಭಾಗ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಗುರಿ. ನಮಗೆ ಇದರಿಂದ ಆಗುವ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ, ಅತ್ಯಪ್ತಿ ಅಶಾಂತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತಿಯಿಂದ, ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸತ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅದು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನು ಸುಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೨೧. ಅಧ್ಯಾಯ ೩

(೧೮೯೬ನೆಯ ನವೆಂಬರ್ ೧೭ ರಂದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಭಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾರದಋಷಿಯು ಸನತ್ಕುಮಾರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಈಗ ನಿಮಗೆ ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಧರ್ಮವು ಕಾರಣವೇ ಎನ್ನುವುದು. ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಆತನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿದೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಆಕಾಶತತ್ತ್ವದ ಪರಿಯಂತರವೂ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಆಕಾಶವು ಜ್ಯೋತಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಾವಳಿಗಳು, ಮಿಂಚು ಇವೆಲ್ಲ ಇರುವುದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ. ನಾವು ವಾಸಮಾಡುವುದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ. ಆಗ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದು ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದು ಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೇದಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣವೇ ಜೀವತತ್ತ್ವ. ಇದು ಆಕಾಶದಂತೆ ಒಂದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ತತ್ತ್ವ. ದೇಹದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಚಲನೆಯೂ ಪ್ರಾಣದ ಕೆಲಸ. ಇದು ಆಕಾಶಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದು. ಇದರ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವೂ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣವು ತಾಯಿಯಲ್ಲಿದೆ, ತಂದೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯ ರಲ್ಲಿದೆ, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಾಣವೇ ಜ್ಞಾತೃ.

ಶ್ವೇತಕೇತುವು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸತ್ಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗ ವನ್ನು ಈಗ ನಿಮಗೆ ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ತಂದೆಯು ಆತನಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, “ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಾವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಾರಣವೋ, ಯಾವುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ಆಗಿ ವೆಯೋ, ಅದೇ ಸರ್ವ, ಅದೇ ಸತ್ಯ! ಓ ಶ್ವೇತಕೇತು, ನೀನೇ ಅದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪೂರೈಸು ವನು. ಅನಂತರ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನು. “ಓ ಶ್ವೇತಕೇತು, ಜೇನುಹುಳವು ಮಕರಂದವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹುವುಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವುದು ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವಂತೆ, ನಾವು ಕೂಡ ಅಂತಹ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಬಂದೆವೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಯಾವುದು ಅಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಾರವೋ ಅದೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಆತ್ಮ. ಅದೇ ಸತ್ಯ, ಅದೇ ಆತ್ಮ, ಓ ಶ್ವೇತಕೇತು, ನೀನೇ ಅದು.” ನದಿಗಳು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹರಿದುಹೋಗುವ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವನು. “ಸಾಗರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನದಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನದಿಗಳಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯವೋ ಅದರಂತೆಯೇ ನಾವು ಕೂಡ ಅಂತಹ ಸತ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಅದೇ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿ ಯದು. ಓ, ಶ್ವೇತಕೇತು, ನೀನೇ ಅದು.” ಹೀಗೆ ಅವನ ಉಪದೇಶ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದು.

ಜ್ಞಾನದ ಎರಡು ನಿಯಮಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ವಿಶೇಷವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಾರಣ ವಾದುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಅನಂತರ ಸಾಧಾರಣವಾದುದನ್ನು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾದುದಕ್ಕೆ

ಹೋಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುವುದು. ಎರಡನೆಯ ನಿಯಮವೆ, ವಿವರಣೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವದ ಮೂಲಕವೆ ವಿವರಿಸುವುದು. ಮೊದಲನೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಉನ್ನತದಿಂದ ಉನ್ನತ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಡೆದರೆ ನಮಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ. ಆ ಸಂಗತಿಯು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ನಿಯಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಸೇಬಿನ ಹಣ್ಣು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಪ್ರಿಯವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೇಬಿನ ಹಣ್ಣುಗಳೂ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯ ನಿಯಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ವಿಶೇಷವಾದುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದನ್ನು ತರ್ಕಿಸಿ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

ನಾವು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಅದೇ ನಿಯಮವೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದೇ ನಿಯಮವನ್ನೇ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಿರುವುದು. ನಿಮಗೆ ನಾನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಒಂದು ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ವಾದಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ತಲುಪುವ ಪ್ರಾಚೀನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದೇ ಅದು. ದೇವತೆಗಳು ಹೇಗೆ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾದರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದೆವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆ ಪುರಾತನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದ, ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಿತಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಅವರು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಬೇರೆಯಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಯಮವು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಆಕಾಶವೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ ಪ್ರಾಣವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಾಣವೇ ಮೂರ್ತರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಆಕಾಶವಾಗುವುದು, ಮತ್ತು ಆಕಾಶವು ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಗುಣ ದೇವರ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವಿದೆ. ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಹೇಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳೆಲ್ಲದರ ಮೊತ್ತವೆಂದು ಕರೆದರು ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಷ್ಟ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ ಅಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅರ್ಧಭಾಗವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಉಳಿದ ಅರ್ಧವನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ

ದೋಷಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕುಂದಿದೆ. ಅದು ಎರಡನೆಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅದರ ಸ್ವಭಾವದ ಮೂಲಕ ವಾಗಿಯೆ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಸೇಬಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭೂತ ನೆಲಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯಿತೆಂದು ನಂಬುವ ಕೆಲವರಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯ ನಿಯಮವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಆ ಘಟನೆಯ ವಿವರಣೆ. ಇದೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ತೃಪ್ತಿ ದಾಯಕವಾದ ವಿವರಣೆ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ವಿವರಣೆ ಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವುದು. ಮೊದಲನೆಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ, ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ವಿವರಣೆಯು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದುದು; ಯಾವ ವಿವರಣೆ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೋರುವುದೋ ಅದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದುದಲ್ಲ.

ಆದಕಾರಣ ಸಗುಣ ದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯು ಆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಬೇಕು. ಆ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದು, ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲ ದಿಂದಲೂ ಸಗುಣ ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ದುರ್ಬಲ ಅಂಶವೂ ಇದೇ. ಏಕದೇವವಾದ ಅಥವಾ ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮವಾದ ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾ ರೆಯೋ, ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಕೊರತೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಸಾಕಾರ ದೇವರಲ್ಲಿ ಮಾನವರಲ್ಲಿರುವ ಸುಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಗುಣಾಕಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು, ಆದರೂ ಆತನು ಅದರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವನು, ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಎರಡು ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಗುರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನಮಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಇದು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣವಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಇದು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯವು ಕಾರಣವಲ್ಲ, ಕಾರಣವು ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆ ಎಂದು ಇದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನ ವೆಲ್ಲವೂ ಕಾರ್ಯವು ಕಾರಣದ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯು ದಿನಕ್ರಮೇಣ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕವಾದ ನಿಯಮವೆಂದರೆ ವಿಕಾಸವಾದ. ಕಾರ್ಯವು. ಕಾರಣದ ರೂಪಾಂತರ ವೆನ್ನುವುದು ಅದರ ಮುಖ್ಯ ತತ್ತ್ವ. ಕಾರ್ಯವು ಕಾರಣದ ಒಂದು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿತ, ಕಾರಣವೇ ಕಾರ್ಯದ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಈಗ, ಧರ್ಮವು ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲದೇ? ಈ ಎರಡು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲೂ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಬಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಯಮಗಳಿದ್ದರೆ, ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಪರರಿಗೆ ಸ್ವೀಕಾರ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಆಗಲೀ, ಪಾದ್ರಿಗಳ, ಚರ್ಚಿನ ಅಥವಾ ಪುಸ್ತಕದ ಬಲದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಇಂದಿನವರು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಒಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಅಪನಂಬಿಕೆಯ ರಾಶಿ. ಹೊರಗಡೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ನಟಿಸುವವರು ಹೃದಯದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಪನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಉಳಿದವರು ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ಪುರೋಹಿತರ ಕಾರುಬಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರಿಂದ ದೂರ ವಾಗಿರುವರು.

ಧರ್ಮವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಬಾಹ್ಯ ಆಚರಣೆ ಎಂಬ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಂದು ತಂದಿರುವರು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಉಳಿದಿರುವ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಅಂಗ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು. ಅದುದರಿಂದ ಇದು ಇರಲಿ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ತಾತಂದಿರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕತೆ ಈಗಿನವರಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಇದು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಾಕಾರ ದೇವರು, ಇಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ಏಕದೇವ ವಾದ-ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಯಾದರೋ ಇವು ಬೌದ್ಧರ ದೆಸೆಯಿಂದ ತಲೆ ಎತ್ತದೇ ಹೋದವು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರು ಜಯವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಈ ಒಂದು ವಿಚಾರದ ಮೇಲೆ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಇದೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಂದು ಬೇರೆ ಇದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿದರು. ಆತ್ಮನೂ ಕೂಡ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಬೌದ್ಧರು ಹೇಳಿದರು.

ಗುಣ ಮತ್ತು ಗುಣಿಗಳ ಚರ್ಚೆ ಬಹಳ ಹಳೆಯದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಳೆಯ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬಹುದು. ಮಧ್ಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಕೂಡ ಈ ಚರ್ಚೆ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಸನವಾಗುವುದು. ಉದ್ದ, ಅಗಲ, ದಪ್ಪವೆಂಬ ಗುಣಗಳು ನಾವು ಅಚೇತವೆಂದು ಕರೆ ಯುವ ಗುಣಿಗೆ ಸೇರಿದವೆ? ಗುಣಗಳು ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಗುಣಿ ಒಂದು ಇದೆಯೇ? ಇವು ಚರ್ಚೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಓದಿ ರುವೆವು. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬೌದ್ಧರು “ಅಂತಹ ಒಂದು ಗುಣಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಗುಣಗಳೊಂದೇ ಇರುವುದು. ಇದರ ಆಚೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇರು ವುದು ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗೇನೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವರು. ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಆಧು ನಿಕ ಆಯತಾವಾದಿಗಳ ನಿಲುವು ಇದು. ಗುಣ ಗುಣಿಗಳ ಚರ್ಚೆಯ ಮುಂದುವರಿದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವ್ಯಕ್ತಗಳ ಚರ್ಚೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅನವರತವೂ ಚಲಿಸು

ತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದೆ. ಇದರ ಹಿಂದೆ ಅವಿಕಾರವಾದ ಯಾವುದೋ ವಸ್ತುವಿದೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತ ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೆಲವರು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬುವರು. ಉಳಿದವರು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ನಿಮಗೆ ಎರಡನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ನೋಡುವುದು, ಅನುಭವಿಸುವುದು, ಆಲೋಚಿಸುವುದು ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತವಾದುದು ಮಾತ್ರ; ವ್ಯಕ್ತದಾಚೆ ಮತ್ತೊಂದು ಏನೋ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ನಿಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಉತ್ತರ ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಇರುವುದು ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದು. ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿವೆ, ಒಂದು ವಿಕಾರವಾದುದು-ಮತ್ತೊಂದು ಅವಿಕಾರವಾದುದು ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಇರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಸ್ತು ವಿಕಾರವಾದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ಅದು ಅವಿಕಾರವಾದುದು. ನಾವು ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು, ಆತ್ಮ, ಹಲವು ಇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿರುವೆವು. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು ಒಂದೇ. ಆ ಒಂದೇ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದ್ವೈತಿಗಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಾದ “ಹಾವಿನಂತೆ ಕಾಣುವ ಹಗ್ಗ”ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಕೆಲವರು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೋ ಅತವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವರು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬಂದಾಗ ಹಾವು ಮಾಯವಾಗಿ ಹಗ್ಗವು ಕಾಣುವುದು. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ನಮಗೆ, ಹಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹಗ್ಗ ಮಾಯವಾಗಿರುವುದು, ಹಗ್ಗ ಇದ್ದಾಗ ಹಾವು ಮಾಯವಾಗುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ನಾವು ವ್ಯಕ್ತವನ್ನೇ ಯಾವಾಗ ನೋಡುವೋವೋ ಆಗ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಾಯವಾಗಿದೆ, ಅವಿಕಾರಿ ಯಾದ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡುವೋವೋ, ಆಗ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿರ್ಮಯವಾಗುವುದು. ವಸ್ತುಸತ್ತಾವಾದಿಗಳ ಮತ್ತು ಭಾವಸತ್ತಾವಾದಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆವು. ವಸ್ತುಸತ್ತಾವಾದಿ ವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡುವನು. ಭಾವಸತ್ತಾವಾದಿ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ನೋಡುವನು. ಭಾವಸತ್ತಾವಾದಿಗೆ, ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ಭಾವಸತ್ತಾವಾದಿಗೆ, ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಮೀರಬಲ್ಲ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವನಿಗೆ, ಈ ವಿಕಾರವಾದ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲ ಭ್ರಮೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ವಸ್ತುಸತ್ತಾವಾದಿಯು ಪರಿವರ್ತನ ಶೀಲವಾದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದು ಇಲ್ಲ. ಕಾಣುವ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಅವನಿಗೆ ಉಂಟು.

ಈ ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು? ಅದೇ, ಸಗುಣ ದೇವರ ಭಾವನೆ ಸಾಲದೆಂಬುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿರುವ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಮುಂದಿನ ತರ್ಕಮಾರ್ಗವೇ ಇದು. ಇದರಿಂದ ಸಗುಣ ದೇವರ ಭಾವನೆ

ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ. ಸಗುಣ ದೇವರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ವನ್ನು ನಾವು ಒದಗಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಗುಣ ದೇವರನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾ ದರೆ ನಾವು ನಿರ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನಿರ್ಗುಣವು ಸಗುಣಕ್ಕಿಂತ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ. ನಿರ್ಗುಣವೊಂದೆ ಅನಂತವಾಗಬಲ್ಲದು, ಸಗುಣವೂ ಸಾಂತ ವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ನಾವು ಸಗುಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಗುಣದೇವರ ಭಾವನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಸಗುಣ ದೇವರಿಗೆ ಉಳಿವಿಲ್ಲ; ನಿರ್ಗುಣ ಮಾನವನ ಭಾವನೆಗೆ ಬಂದರೆ, ಮಾನವನ ಪೃಥಕ್ಭಾವ ನಾಶವಾಗುವುದು ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಬರುವುದು. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೊರತು ಅದನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ ವೇದಾಂತದ ಗುರಿ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ವಸ್ತುವಿ ನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲದೆ, ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದುದೆಂದು ತೋರಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪ್ರತ್ಯೇಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅದು ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ಕೂಡ ಇರಲಾರದು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವಿವರಣೆಯು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕು ಎಂಬ ಎರಡ ನೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯವಾದ, ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಅತಿ ಗಹನವಾದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ಅದರ ಸಾರಾಂಶವಿಷ್ಟು: ಆ ನಿರಾಕಾರ ಸತ್ಯವು, ನಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯತೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ನಾವೇ ಅದು. “ಓ, ಶ್ವೇತಕೇತು, ನೀನೇ ಅದು,” ನೀನೇ ಆ ನಿರಾಕಾರವಾದ ಸತ್ಯ. ಯಾವ ದೇವರಿಗೋಸ್ಕರ ನೀನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ, ಅದೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನೀನಾಗಿದೆ. ನೀನು ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಭಾವರಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ. ನಾವು ಈಗ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾನವನು, ವ್ಯಕ್ತೀಕರಣಗೊಂಡವನು. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ವೇನೆಂದರೆ ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರಹಿತ ನಾದವನು. ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾ ದರೆ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಭಾವ ರಹಿತವಾದುದರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬೇಕು, ವಿಶೇಷವನ್ನು ನಾವು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬೇಕು. ಆ ಅವ್ಯಕ್ತವೇ ಸತ್ಯ. ಅದೇ ಮಾನವನ ಆತ್ಮ.

ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಮುಂದುವರಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳು ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಅದ್ವೈತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ವ್ಯಕ್ತಿದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವೆವು. ಆದರೆ ಸತ್ಯವು ಒಂದು. ಆ ಏಕದಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆ ಯಾಗಿರುವೆವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಮೇಲು. ಪೂರ್ಣದಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆ ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಆಲೋಚಿಸುವವೋ ಅಷ್ಟು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವೆವು. ಈ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವದ ಮೂಲಕ ನಾವು ನೀತಿಯ ತಳಹದಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತೆಲ್ಲದಿಲ್ಲ

ಯಾವ ನೀತಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ನೀತಿಯ ಭಾವನೆ ಯಾವುದಾಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ, ನೀತಿಯು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಹಲವರ ಇಚ್ಛೆ ಎಂಬುದು. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಅಂತಿಕವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ. ಇವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಏಕೆಂದರೆ ವೇದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತನು ವೇದದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಇವನ್ನು ಅವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಬೈಬಲ್ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕ್ರೈಸ್ತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಬೈಬಲಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರ ಮೇಲೆ ಇದು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲಾರದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಆವರಿಸುವಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆ ಸಾಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನನ್ನು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಅತ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಅಂತಹ ಸಾಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ನಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದವರಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಆಶಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿಚಾರ ಪರರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮವಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಅತಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಾಹಿರರಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ವಿಚಾರಪರರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮವು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಧರ್ಮವು ಸಾರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಯುಕ್ತಿದೃಷ್ಟಿಗೆ ತಾವು ಬದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದು ಧರ್ಮಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಅದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಯುಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ಣಯವಿರಲಾರದು. ಒಂದು ಧರ್ಮವು ಅತಿ ತಿರಸ್ಕರಣೀಯವಾದುದನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರದ ವರಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. “ನಾಸ್ತಿಕರು ಮಹಮ್ಮದೀಯರಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಖುರಾನಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಕತ್ತಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡಬೇಕು, ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಗೆ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅವರು, “ಅದು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ ಅದು ಸರಿ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ (ಬೈಬಲ್) ಖುರಾನಿಗಿಂತ ಹಳೆಯದು ಎಂದರೆ, ಬೌದ್ಧರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪುರಾತನವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಹಿಂದು ಬಂದು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವೇ ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲು ಇರುವ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾವುದು? ನೀವು (ಎಂದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತರು) ಕ್ರಿಸ್ತನು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ

ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಖುರಾನಿನಲ್ಲಿರುವ ನೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವರು. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸರಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರನಾರು ಎಂದು ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಖುರಾ ನಾಗಲೀ ಬೈಬಲ್ ಆಗಲೀ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಲಾರದು. ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಪ್ರಮಾಣ ಅಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅದು ಯಾವ ಗ್ರಂಥವೂ ಆಗಲಾರದು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಬೇಕು. ಯುಕ್ತಿಗಿಂತ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದಿದೆ? ಯುಕ್ತಿ ಅಷ್ಟೇನು ಬಲವಾದುದಲ್ಲ, ಸತ್ಯವನ್ನರಿಯಲು ನಮಗೆ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇದು ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ನಿರ್ಣಯವೇನೆಂದರೆ ಚರ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಂಬಲೇಬೇಕು! ಹೀಗೆಂದು ಒಬ್ಬ ರೋಮನ್ ಕೆಥೊಲಿಕ್ ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಯುಕ್ತಿ ನನಗೆ ಸರಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಿಯೇ ಅಷ್ಟು ನಿರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿರ್ಬಲರು ಪಾದ್ರಿಗಳ ಗುಂಪು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಎಷ್ಟೇ ನಿರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಂತಹ ಒಂದು ಭರವಸೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಬಾರದವರಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಬೇಕು. ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಾಸ್ತಿಕರಾಗುವುದು, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಇತರರು ಹೇಳಿದ್ದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲಾದದ್ದು. ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಗತಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ ಎಂದಿಗೂ ಮಾನವನನ್ನು ಉತ್ತಮನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಗ್ರಂಥರಾಶಿಯಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಪವಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರದು. ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅದು ಬರುವುದು ವಿಚಾರದಿಂದ. ಮಾನವರು ವಿಚಾರಪರರಾಗಲಿ. ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ ಎಂದಿಗೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು. ಮಾನವನು ಆಲೋಚನಾಜೀವಿಯಾಗಿರುವುದೇ ಆತನ ಹಿರಿಮೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಮೃಗಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವನು. ನನಗೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಪಥವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಧಿಕಾರವಾದದ (authority) ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೋಡಿರುವೆನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಧಿಕಾರವಾದವು ತನ್ನ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ಜನ್ಮ ತಾಳಿದವನು.

ಸೃಷ್ಟಿಯು ವೇದಗಳಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದುಗಳು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಹಸು ವಿದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಏಕೆಂದರೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಹಸುವೆಂಬ ಪದವಿದೆ. ಹೊರಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಇರುವನು ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ನೆಂಬ ಪದ ವೇದದಲ್ಲಿದೆ, ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಹೊರಗೆ ಮನುಷ್ಯರೇ ಇರುತ್ತಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳುವುದೇ ಇದು. ಅಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ವೇದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ! ನಾನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವರು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಯುಕ್ತಿಪೂರಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನೇಯಿರುವರು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿರುವರು. ಒಂದು ತತ್ತ್ವವು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾವಿರಾರು ವರುಷಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ಸ್ವಾರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಈ ತತ್ತ್ವ ನಿರ್ಣಯ ಕ್ಕೋಸುಗವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನರ್ಪಿಸಿರುವರು. ಪ್ರಮಾಣದ ಶಕ್ತಿ ಹೀಗಿರುವುದು. ಅದ ರಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾಯಗಳೆಷ್ಟು! ಅದು ಮಾನವನ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೆ ಆತಂಕವನ್ನು ತರುವುದು. ನಾವು ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಕೂಡದು. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಸತ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅನುಷ್ಠಾನ. ಅದೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನ.

ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಈ ಒಂದು ಗುಣವಿದೆ: ನಾವು ವಿಚಾರಿಸಬಹುದಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ತ್ವಗಳೆಲ್ಲ ಇದು ಬಹಳ ಯುಕ್ತಿಪೂರಿತವಾದುದು. ಉಳಿದ ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು, ಅಸಂಪೂರ್ಣವಾದ, ಅಲ್ಪವಾದ, ಸಾಕಾರ ದೇವರ ಭಾವಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಯುಕ್ತಿಪೂರಿತವಾ ಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಅದೇ ಅಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ದೇವರ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವು ಮಾನವನಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕಾರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೆಲವರು ಈ ಸಾಕಾರ ವಿವರಣೆಯು ಅತಾರ್ಕಿಕವಾದುದೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜನರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದಾಯಕವಾದ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಇದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯದ ಪೂರ್ಣ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವರು ಅಲ್ಪಮಂದಿ. ಅದರಂತೆ ಬಾಳುವವರು ಮತ್ತೂ ಅಲ್ಪ ಮಂದಿ. ಆದಕಾರಣ ಇಂತಹ ಸಮಾಧಾನಕರ ಧರ್ಮವಿರುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಅನೇಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಇದು ಉತ್ತಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾರ ಆಲೋಚನಾಕ್ಷೇತ್ರ ಆತಿ ಕಿರಿ ದಾಗಿರುವುದೋ, ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಅಲ್ಪ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಸಾಕೋ, ಅಂತಹ ಸಂಕುಚಿತ ಬುದ್ಧಿ ವಂತರು ಆಲೋಚನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾರರು. ಅವರ ಭಾವನೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ದೇವತೆಗಳದ್ದು ಆಗಲಿ, ವಿಗ್ರಹಾದಿ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳದ್ದು ಆಗಲಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವವು. ಆದರೆ ನೀವು ನಿರ್ಗುಣ ಸತ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಮತ್ತು

ಅದರ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಗುಣ ದೇವರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿರ್ಗುಣ ದೇವರನ್ನು ನಂಬುವವರು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜಾನ್ ಸ್ಟುಯರ್ಟ್ ಮಿಲ್ಲನು, ಸಗುಣ ದೇವರು ಅಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಸಗುಣ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಮಾನವ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಸಿಕ್ಕುವ ನಿರ್ಗುಣ ಸತ್ಯದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ ಸಗುಣ. ಜಗತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ಪ್ರರಬ್ರಹ್ಮನ ಭಿನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಅದು ನಮ್ಮದುರಿಗೆ ಇರುವ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಂತೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಂದಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನು ತಾವೇ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ಆದಕಾರಣ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ನಾನು ಮತ್ತು ನೀವು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ. ಬೇರೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಬಂದ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ: ಅವನಿಗೆ ಕುರ್ಚಿ ಕಾಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾದ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸುಗಳೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವುವು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಜಗತ್ತೇ ಏಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ. ಅದು ಅವಿಕಾರಿಯಾದದ್ದು, ಅವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತವಾದುವೆಲ್ಲ ಅದರ ಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗಳು. ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಮಿತವಾದುದೆಂದೂ ನಮಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಾವು ನೋಡುವ, ಆಲೋಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುವ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಕಾರ ದೇವರೂ ಕೂಡ, ಸಾಂತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧದ ಭಾವಿರುವುದೇ ವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ದೇವರನ್ನು ಸಾಂತವೆಂದೇ ನಾವು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ನಿರಾಕಾರವಾದ ಅನಂತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ. ಈ ಜಗತ್ತು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸತ್ಯವೋ ಅದೇ ಆ ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮ. ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಮೇಜಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ ಅದೇ ಆ ಸತ್ಯ. ಮೇಜಿನ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಆಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಈಗ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವ್ಯಕ್ತ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಶೇಷಣವಾದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚೂರು ಕೂಡ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣವು ಕೂಡ ಅನವರತವೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ, ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವು ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಚಲನೆ ಅಥವಾ ವಿಕಾರ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದುದು, ಚಲಿಸದೇ ಇರುವ ಮತ್ತಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ವಸ್ತು ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಬಹುದು. ಚಲನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ

ಬೇಕಾದರೆ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು ಇರಬೇಕು. ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ನಾವು ಒಂದು ಏಕವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡರೆ ಅದು ಚಲಿಸಲಾರದು. ಯಾವುದರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅದು ಚಲಿಸುವುದು? ಅದು ವಿಕಾರಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಅದು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು? ಆದಕಾರಣ ಪೂರ್ಣವೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಆದರೆ ಅದರಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣ ಕೂಡ ನಿರಂತರ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿರುವುದು, ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದು ಏಕ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾರಿಯಾದುದು ಮತ್ತು ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದು. ಅದು ನಿರಾಕರಾವೂ ಹೌದು ಸಾಕಾರವೂ ಹೌದು. ಸೃಷ್ಟಿ, ಚಲನೆ, ದೇವರು ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯೇ ಇದು. “ತತ್ತ್ವಮಸಿ” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇ ಇದು. ನಿರಾಕಾರವು ಸಾಕಾರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಬದಲು ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರಪೇಕ್ಷವು ಸಾಪೇಕ್ಷವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವುದರ ಬದಲು ಅದನ್ನು, ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಕಾರ ದೇವರು ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಉಳಿದವು ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ನೋಡಿದ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವೆ. ನಮ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮೀರಿಹೋದ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಕ್ಷುದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಳಿಸಿಹೋದಮೇಲೆ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗುವೆವು. “ತತ್ತ್ವಮಸಿ” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇ ಇದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಅನಂತತೆಯನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಂತವುಳ್ಳ, ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ತಾನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು, ತಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ವ್ಯಕ್ತರೂಪಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ನಾವು, ವಿಭಿನ್ನರಾದ ನಾವು, ನಮ್ಮ ನಿಜತ್ವವನ್ನು ಮರೆಯುವೆವು. ಈ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಿನ್ನತೆಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾವು ಅನಂತಬ್ರಹ್ಮ. ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು, ಆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಸತ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿವೆ. ನಾವು ವಿಕಾಸವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಮೊತ್ತವು, ಆತ್ಮವು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ನಾವು ಈ ಅನಂತತೆಯ ಕಡಲಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವು ಅನಂತವಾ ಗದೆ ಇರದು. ಅನಂತ ಶಕ್ತಿ, ಅನಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಆನಂದಗಳು ನಮ್ಮವು. ಅವನ್ನು ನಾವು ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಅವು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಸ್ತುಗಳು. ಅವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ.

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅತಿ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಅದ್ವೈತದ ಮುಖ್ಯಭಾವನೆ ಇದು. ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ ನಿರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುವರು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಅಬಲನೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತಿ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವೇಷಣೆಯಿಂದ, ವಿಚಾರದಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಶಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನ ನನಗೆ ಬರುವುದು. ಅನುಭವದಿಂದ ನಾನದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ಅದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಯಾವ ಜ್ಞಾನ ಹೊರಗೆ ಇತ್ತು? ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವು ಜಡವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಮಾನವನಲ್ಲಿತ್ತು. ಯಾರು ಎಂದಿಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ತರುವನು. ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅನೇಕ ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವ ಆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅಲದ ಮರ ಬಹುಶಃ ಸಾಸುವ ಕಾಳಿನ ಎಂಟನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಕೂಡ ದೊಡ್ಡದಾಗಿಲ್ಲದ ಅದರ ಸಣ್ಣ ಬೀಜದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಮೊತ್ತವೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತು. ಪ್ರಚಂಡ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಜೀವಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅನಂತ ಶಕ್ತಿ ಏಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು? ಅದು ಹಾಗಿರುವುದೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆ ಸತ್ಯ ವಿರೋಧಾಭಾಸದಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಸತ್ಯ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವೆವು. ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಅದೆಲ್ಲ ಆಹಾರದಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರವನ್ನು ನೀವು ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ರಾಶಿ ಹಾಕಿದರೆ ಏನು ಶಕ್ತಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ? ಆ ಶಕ್ತಿ ಸುಪ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾನವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಿ ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಅವನಾತ್ಮನಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಅರಿವು ನಮಗೆ ಆದಾಗ ಅದು ಜಾಗೃತವಾಗುವುದು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಈ ಅನಂತ ಮಹಾಮಹಿಮನು ಸುಜಾಗೃತನಾಗಿ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯ ಹೊಂದಿ ಮೇಲೇಳುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಶಾಲವಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಅವನ ಬಂಧನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತಿವೆ, ಸರಪಳಿಗಳು ಮುರಿಯುತ್ತಿವೆ. ತನ್ನ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ, ಅನಂತ ಜ್ಞಾನದ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಿಲ್ಲುವ ದಿನ ಬರುವುದು ನಿಜ. ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬೇಗ ಹೋಗಲು ನಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡೋಣ.

೨೨. ಅಧ್ಯಾಯ ೪

(೧೮೯೬ರ ನವೆಂಬರ್ ೧೮ ರಂದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ)

ಇದುವರೆಗೂ ನಾವು ಸಮಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇಂದು ವ್ಯಷ್ಟಿಗೂ ಸಮಷ್ಟಿಗೂ ವೇದಾಂತದ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು. ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವರಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ಮಿತವಾದ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಆತ್ಮವಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಆತ್ಮನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಚರ್ಚೆ ಹಳೆಯ ವೇದಾಂತಿಗಳಿಗೂ ಹಳೆಯ ಬೌದ್ಧರಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ವೇದಾಂತಿಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಆತ್ಮವಿದೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೌದ್ಧರು ಅಂತಹ ಆತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ಚರ್ಚೆಯಂತೆ ಇದೆ ಇದು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಗುಣಗಳ ಹಿಂದೆ ಗುಣ ಎಂಬುದೊಂದು ಇದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವೆಲ್ಲ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ ಎಂತಲೂ; ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದವರು, ಅಂತಹ ಗುಣ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದೂ, ಗುಣಗಳು ತಮಗೆ ತಾವೆ ಇರಬಹುದೆಂದೂ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತ್ಮನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತಾದಾತ್ಮ್ಯವಾದದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು. “ನಾನೆ ನಾನು. ” – ನಿನ್ನೆಯ ನಾನೆ ಇಂದಿನ ನಾನು, ಇಂದಿನ ನಾನೆ ನಾಳೆಯ ನಾನು ಗುವುದು. “ನಿನ್ನೆಯ ದೇಹ ಎಷ್ಟೇ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಹಿಂದಿನ ನಾನೆ ಇಂದಿನ ನಾನು ಎಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.” ಮಿತವಾದ ಆದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆತ್ಮವು ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಾದ ಇದು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಬೌದ್ಧರಾದರೂ ಇಂತಹ ಊಹೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದುದೆಂದು ಸಾರಿದರು. ತಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದುದೆಲ್ಲ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ತಂದರು. ವಿಚಾರಹೊಂದದ ಮತ್ತು ಅವಿಚಾರಿಯಾದ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಊಹಿಸುವುದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂದೂ ಅಂತಹ ಒಂದು ವಿಚಾರವಾಗದ ವಸ್ತು ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು, ಅದರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಬೌದ್ಧರು ವಾದಿಸಿದರು. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವ ಸತ್ತಾವಾದಿಗಳಿರುವರು. ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿವಾದಿಗಳೂ ಆಜ್ಞೆಯತಾ ವಾದಿಗಳೂ ಇರುವರು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತು ಹಿಂದೆ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬುವರು. ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಹರ್ಬರ್ಟ್ ಸ್ಪೆನ್ಸರ್. ಆಧುನಿಕ ಕಾಮೈ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಜ್ಞೆಯತಾ ವಾದಿಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವರು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹರ್ಟ್‌ಸೋ ಸ್ಪೆನ್ಸರ್ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಡರಿಕ್

ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು, ಅದು ಆ ಹಳೆಯ ವಾದವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಗುಣಗಳ ಹಿಂದೆ ಬದಲಾಯಿಸದ ಒಂದು ಗುಣ ಇದೆ ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಅಂತಹ ಉಹ ಅನಗತ್ಯವಾದುದು ಎನ್ನುವರು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಅವಿಕಾರಿಯಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಗ್ರಹಣವಿಲ್ಲದೆ ವಿಕಾರವನ್ನು ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆವು ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಅದು ಕೇವಲ ಅನಗತ್ಯವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ವಿಕಾರವಾದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದನ್ನು ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆವು, ಅನುಭವಿಸಲಾರೆವು ಅಥವಾ ನೋಡಲಾರೆವು.

ಭಾರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಗುಣಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲದ ಗುಣಿಯನ್ನು ಊಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ನೆನಪಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿನ ವಾದವಾದ - ನಿನ್ನೆಯ ನಾನೆ ಇಂದಿನ ನಾನು; ಏಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ಅದು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿದೆ, ಆದಕಾರಣ ನಾನೊಂದು ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಇಂದು ಇರುವ ವಸ್ತು-ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರಮಾಣ ಸಹಿತ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವುದು ದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣ ವಾಗಿ ಅವರು ತರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕುತರ್ಕ ಕೇವಲ ಪದಗಳ ಆಡಂಬರ ಅಷ್ಟೆ. ಉದಾ ಹರಣಗೆ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. “ನಾನು ಮಾತ ನಾಡುತ್ತೇನೆ” “ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” “ನಾನು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ” “ನಾನು ಮಲಗುತ್ತೇನೆ” “ನಾನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ” ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದ ಪದ ಯಾವುದೆಂದರೆ “ನಾನು” ಎಂಬುದು. ಆದಕಾರಣ ಅವರು ನಾನು ಎಂಬುದು ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದೆಂದೂ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದುದೆಂದೂ, ವಿಕಾರವೆಲ್ಲದೇಹಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಾದ ತೋರಿಕೆಗೆ ಬಹಳ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಇದು ನಿಂತಿರುವುದು ಪದಗಳ ಆಟದ ಮೇಲೆ. ನಾನು ಹಾಗೂ ಕಾಣುವುದು, ಹೋಗು ವುದು ಮತ್ತು ಕನಸು ಕಾಣುವುದು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಅದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ನಾನೇ ಊಟ ಮಾಡುವಂತೆ ತಿಳಿಯುವೆನು, ನಾನು ಊಟಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಾರೂಪ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು. ನಾನು ಓಡುವಾಗ, ನಾನು ಮತ್ತು ಓಡುವುದು ಎಂಬ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವಾದ ಅಷ್ಟೇನು ಬಲವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನೆನಪಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಾದವೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ದುರ್ಬಲವಾದುದು. ನೆನಪಿನ ಮೇಲೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವು ನಿಂತಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಮರೆತ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಮಾಯವಾದಂತೆಯೆ.

ಜನರು, ಕೆಲವು ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಹಿಂದನ್ನು ಮರೆಯುವರು. ಹುಚ್ಚಿನ ಕೆಲವು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನು ಗಾಜಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದೂ, ಅಥವಾ ತಾನು ಪ್ರಾಣಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ನೆನಪನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೆ ಅವನು ಗಾಜಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನೆನಪಿನಂತಹ ಅಭದ್ರ ಅಂಶದ ನೆರವಿನಿಂದ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆತ್ಮವೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಬಹುದಾದ ಮಿತವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಬೌದ್ಧರ ವಾದವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಯಾವುದೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮವೆಂದರೆ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಗುಣಗಳ ಒಂದು ಮೊತ್ತ, ಹಾಗೂ ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಅದ್ವೈತಿಯ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವು ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳಿಗೂ ರಾಜಿಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದ್ವೈತಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಇದು: ಗುಣಗಳಿಂದ ಗುಣಿಯು ಬೇರೆ ಇದೆ ಎಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ವಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಿಕಾರವನ್ನು ನಾವು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದು ಗುಣಿಯೋ ಅದೇ ಗುಣ. ಗುಣ ಮತ್ತು ಗುಣಿ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ. ಅವಿಕಾರವಾದುದೇ ವಿಕಾರವಾದಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು. ವಿಶ್ವದ ಅವಿಕಾರ ವಸ್ತುವು ವಿಕಾರವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಅವ್ಯಕ್ತವು ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತವೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಅವಿಕಾರವಾದ ಆತ್ಮವೊಂದಿದೆ; ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಚಿಂತನೆ, ಭಾವನೆ, ಹಾಗೂ ದೇಹವೂ ಕೂಡ, ನಾವು ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ ಈ ಆತ್ಮವೆ. ನಮಗೆ ದೇಹಗಳಿವೆ, ಆತ್ಮಗಳಿವೆ, ಎಂದು ಹೇಳುವ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ನಮಗೆ ಬಂದಿರುವುದು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಒಂದು.

ನಾನು ದೇಹವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಾಗ, ನಾನು ದೇಹಮಾತ್ರ; ನಾನು ದೇಹವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆತ್ಮವೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದಾಗ ದೇಹಬುದ್ಧಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ, ದೇಹದ ಅರಿವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹದ ಭಾವನೆ ಮಾಯವಾಗುವವರೆಗೂ, ಯಾರಿಗೂ, ಆತ್ಮದ ಭಾವನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಣಗಳ ಭಾವನೆ ಮಾಯವಾಗುವವರೆಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಗುಣಿಯ ಭಾವನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದ ರಜ್ಜು ಸರ್ಪ ಭ್ರಮೆಯ ಹಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯು ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದಾಗ ಹಗ್ಗ ಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಹಗ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಹಾವು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಗ್ಗ

ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಮೂರು ವಸ್ತುಗಳು ಇವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅಪೂರ್ಣವಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಆಲೋಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬರುವುದು. ಇಂತಹ ಭಾವನೆ ಯನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತೇವೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೇಳಿ ನಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಇದೆ ಎಂಬ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನ ನಿಜವಾಗಿ ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ದೇಹ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯುಕ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಇದನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು.

ನಾನೊಂದು ನಿರ್ದೇಹನಾದ ಆತ್ಮ ವಸ್ತು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ನೋಡಿ, ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟವೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಯತೀಲರಾದ ಅಲ್ಪಮಂದಿಗೆ ತಾವು ಆತ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಆಲೋಚನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ದೀರ್ಘಧ್ಯಾನ, ಸ್ವಸಮ್ಮೋಹಿನೀ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವ, ಸನ್ನಿ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗದ ಪರಿಣಾಮ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರ ವಾದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಬಹುಶಃ ಕೇಳಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ನೋಡಿ ರಬಹುದು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೋ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತು ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ವಸ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರುವುದು. ಆ ಏಕವೆ ಅನಂತ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಅನೇಕವೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಸಂಬಂಧವು ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಾರಣವು ಮಾಯವಾದಂತೆ ತೋರಿ ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಆತ್ಮವು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಆತ್ಮವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಯವಾದಂತೆ ತೋರಿ ದೇಹ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುವುದು; ದೇಹವು ಮಾಯವಾದಾಗ ಆತ್ಮವು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಇದು ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹೂಡಿದ ಬೌದ್ಧರ ವಾದಸರಣಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳೆಂಬ ದ್ವೈತ ಭಾವವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ, ಗುಣ ಮತ್ತು ಗುಣಿಗಳು ಒಂದೆ ಎಂದೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವೇ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅವಿಕಾರವಸ್ತುವಿನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತಪಡಿಸ ಬಹುದೇ ಹೊರತು ಎಂದಿಗೂ ಅಂಶ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವಾಗಲೇ ನೋಡಿ ರುವೆವು. ಅಂಶದ ಭಾವನೆ ಬರುವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಚಲನೆಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ. ಅಂತವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತವುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳು ವಿಕಾರವಾಗಬಲ್ಲವು. ಪೂರ್ಣವಾದರೂ ವಿಕಾರವಾಗದೆ ಇರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದಲ್ಲದೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಹೋಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇದು ಬದಲಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೋ

ಅಂತಹ ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದೆ ಇರುವ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಬದಲಾವಣೆ ಯಾಗುವ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಆದಕಾರಣ ಅದ್ವೈತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದುದು, ಅವಿಕಾರಿ ಯಾದುದು ಮತ್ತು ಅಮೃತವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೋರಿಸ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಷ್ಟವಿರುವುದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆತ್ಮವಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳ, ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಹಾದು ಹೋಗಬೇಕೋ ಅಂತಹ, ಮಿತವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳ, ಆ ಹಳೆಯ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಾವು ಏನು ಮಾಡೋಣ?

ಪೂರ್ಣದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಅಮರರು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ರುವೆವು. ಆದರೆ ಬರುವ ಕಷ್ಟವೇ ಇದು. ನಾವು ಪೂರ್ಣದ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಮರರಾಗಲು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಅನಂತ, ಅದೇ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿರುವೆವು. ಆದರೆ ನಾವು ಈ ಅಲ್ಪಾತ್ಮನನ್ನೇ ನಮ್ಮ ನೈಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಬಯಸುವೆವು. ನಮ್ಮ ಅನುದಿನದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಈ ಅಲ್ಪಾತ್ಮವೇ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಆದರೆ ಅದು ಎಡೆಬಿಡದೆ ವಿಕಾರ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಆತ್ಮ ಎಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಅದರ ಪಾಡೇನಾಗುವುದು? ಅದು ಒಂದೇ ಆದರೂ ಒಂದೆ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆಯ ನಾನೆ ಇಂದಿನ ನಾನು. ಆದರೂ ಅದು ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಯಿಸಿರುವುದು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿದೆ ಎಂಬ ದ್ವೈತ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾದದ ಆತ್ಮಾಧುನಿಕ ಭಾವವನ್ನು ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ, “ನಾನು” ಎಂಬುದು ಅನುಗಾಲವೂ ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮಾನವನು ಬಸವನ ಹುಳುವಿನಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಬಸವನ ಹುಳುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಒಂದೇ ಆದರೆ, ಬಸವನ ಹುಳು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕು, ಅಷ್ಟೇ. ಬಸವನ ಹುಳುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾನವನವರೆಗಿನ ವಿಕಾಸವು ಅನಂತತೆಯ ಕಡೆಗಿನ ನಿರಂತರ ವಿಕಾಸವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಅನಂತ ತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಅನವರತವಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅನಂತವನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅದು ಸದಾ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಹಿಂದಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡುವುದು. ಅನೇಕ ಸಲ ಇದು ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯಮಾಡಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಅದಕ್ಕೆ ಕುಂದನ್ನೂ ತಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಕಾಸವಾದ, ಎಂದರೆ ಬೆಳ ವಣಿಗೆಯು ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಆಗುವುದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಈ ಅಂಶ ವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದುದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯ

ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದಕಾರಣ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಯಾವ ಭಾವನೆ ಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅನವರತ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬೌದ್ಧರಿಗೆ ಗೋಚರ ವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಆಸೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಕುಂದು. ಆದಕಾರಣ ಅದು ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಹಿಂದಿನ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅಹಿತಕರವೆಂದೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೆಂದೂ ಅವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿತು.

ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬಹಳ ಕೇಡಿಗೆ ಕಾರಣ. ಮಾನವನಿಗೆ ಒಂದು ಸೊಗಸಾದ ಉತ್ತಮ ಭಾವನೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ತಾನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿಕ್ಕಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವನು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅವು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ, ಕೇಡಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದೂ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಆದರೆ ಆತನ ಈಗಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವು ಎಷ್ಟೇ ಒರಟಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಅವ ನಿಗೆ ಹಿಂದಿನದೂ ಬಹಳ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅವು ಬಹಳ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದ್ದವು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು. ಮೊದಲು ಒರಟಾದ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಅದ್ವೈತವು ಪುರಾತನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದಿರುವುದು. ಅದ್ವೈತವು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ದ್ವೈತ ಮುಂತಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು; ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಭುಜತಟ್ಟೆ ಉತ್ತೇಜನ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಏಕಸತ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಗಳೆಂದು, ತಾನು ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದೇ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅವು ಕೂಡ ಒಯ್ಯುವವು ಎಂಬ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅದ್ವೈತವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಾನವ ಜನಾಂಗವು ಹತ್ತಿಹೋಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಈ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಂದಿಸದೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಈ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಾವುದನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಎಸೆದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನೂ ಕಳೆಯದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವರು. ಪರಿಮಿತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾತ್ಮನಿಗೆ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿದೆ.

ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲವಾಗಿ ಇತರ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗು ತಾನೆ. ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆಯದೆ ಇಟ್ಟಿರುವರು. ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸತ್ಯವನ್ನು ಆಂತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ದ್ವೈತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಜಡವಸ್ತು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಇಚ್ಛೆಯ ಲೀಲೆ ಎಂದು ನೋಡ ಬಹುದು. ಆ ಇಚ್ಛೆಯು ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ

ಕಾರಣ ಅಂತಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾನವನು ತನ್ನನ್ನು ದೇಹ ಆತ್ಮಗಳ ದ್ವಂದ್ವಮಿಶ್ರವೆಂದು ನೋಡಲೇಬೇಕು. ಈ ಆತ್ಮವು ಮಿತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತಹ ಮಾನವನ ಅಮರತ್ವ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನದ ಭಾವನೆಗಳು ಆತನು ಆತ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾಳಿರುವ ಭಾವನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು. ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿರುವರು. ಆದಕಾರಣ ದ್ವೈತಿಗಳ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರೀತಿ ನಮಗೆ ಒಂದು ದೇಹವೇನೂ ಇರುವುದು. ಇದರ ಹಿಂದೆ ಅವರು ಕರೆವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವಿದೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವೂ ಕೂಡ ಭೌತ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿದೆ, ಆದರೆ ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಷ್ಟೇ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ನಿಧಿ ಇದು. ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬೀಜರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುವುವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಅವು, ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಅನಂತರ ಮೇಲೆದ್ದು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಈ ಫಲಗಳೇ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನಾಗುವನು. ಮಾನವನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಂಧನಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಬದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆ, ಮಾತು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೂ ಕೆಟ್ಟದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ನಾವು ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಲೆಯ ದಾರಗಳು. ಒಮ್ಮೆ ನಾವೊಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಲೇಬೇಕು. ಇದೇ ಕರ್ಮ ನಿಯಮ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದ ಹಿಂದೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿರುವನು. ಜೀವಾತ್ಮನ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹಲವು ಚರ್ಚೆಗಳಿವೆ. ಕೆಲವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕಣದಂತೆ ಬಹಳ ಸಣ್ಣದು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅಷ್ಟು ಸಣ್ಣದಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು-ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಒಂದು ಅಂಶ. ಇದೂ ಕೂಡ ಅದರಂತೆ ಅನಾದ್ಯನಂತ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದು ಇದೆ. ಮುಂದೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು. ತನ್ನ ನೈಜಸ್ವರೂಪವಾದ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಹಲವು ಆಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಇದು ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಪಾವಿತ್ರದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆತಂಕವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಪಾಪ. ಅದರಂತೆಯೇ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಕೂಡ. ಜೀವಾತ್ಮನು ವಿಕಾಸವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ನೈಜ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ ಕೂಡ ಪುಣ್ಯ. ಅತ್ಯಂತ ಒರಟಾದ ದ್ವೈತಿಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದ ಅದ್ವೈತಿಗಳವರೆಗೂ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ, ಆತ್ಮನ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಆಗಲೆ ಅವನಲ್ಲಿವೆ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುವುದು. ಆಗಲೆ ಇವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುವು. ಇವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಇರುವುದು.

ಅವರಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಇದೆ. ಜೀವಾತ್ಮವು ಈ ಜಗದಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೋ ಈ ಜನ್ಮವಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಜನ್ಮ, ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದೇ ಇರುವ ಜಗತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಉಳಿದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖವು ಇಲ್ಲಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಮತ. ಆದರೆ, ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಇದ್ದು ಕಷ್ಟವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವನು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಜಾಗೃತನಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಆಶಿಸುವನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇದೆಯೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವನಿಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆ. ಇದರ ಅವಸ್ಥೆಯು ಶ್ರೀಮಂತನಂತೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಸುಖ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಅಷ್ಟೆ. ಜೀವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೋಗ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹವಿರುವುದು. ಹಸಿವು ದಾಹಗಳ ಭಾಧೆ ಇದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಇದರ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಭೋಗದ ಮೇಲೆ ಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಜೀವವು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ನೈಜ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅದು ಮರೆಯುವುದು. ಎಷ್ಟು ಭೋಗಗಳಿದ್ದರೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಆತ್ಮವು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ವರ್ಗವೇ ಕೆಲವು ದೈವಿಗಳ ಗುರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ದೇಹಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಾವು, ರೋಗ ಮತ್ತು ಪಾಪದ ಸುಳಿವು ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗುವುವು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಮಾನವನಿಗೆ ದೇವರಡೆಗೆ ದಾರಿ ತೋರಲು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಹಧಾರಣೆ ಮಾಡುವರು. ಇಂತಹವರೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರು. ಅವರಾಗಲೇ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಮಾನವರಿಗಾಗಿ ಅವರದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಸಹಾನುಭೂತಿ ಜಿನುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದಕಾರಣ ಮಾನವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಇದೇ ನಮ್ಮ ಪರಮ ಆದರ್ಶವಾಗಲಾರದೆಂದು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ದೇಹಾತೀತರಾಗುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಆದರ್ಶವು ಸಾಂತವಾಗಿ ರಲಾರದು. ಅನಂತಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಅದು ನಮ್ಮ ಆದರ್ಶವಾಗಲಾರದು, ಮತ್ತು ಅನಂತವಾದ ದೇಹವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೇಹವು ಸಾಂತದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಕಾರಣ ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತ ಆಲೋಚನೆ ಕೂಡ ಇರಲಾರದು, ಏಕೆಂದರೆ ಆಲೋಚನೆ ಹುಟ್ಟುವುದೇ ಸಾಂತದಲ್ಲಿ. ನಾವು ದೇಹದ ಆಚೆ, ಆಲೋಚನೆಯ ಆಚೆ ಕೂಡ

ಹೇಗೆಬೇಕೆಂದು ಅದ್ವೈತ ಸಾರುವುದು. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಅದು ಆಗಲೇ ನಮ್ಮದಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಆಗಲೇ ನೋಡಿರುವೆವು. ನಾವು ಅದನ್ನು ಮರೆತು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವೆವು ಅಷ್ಟೆ. ನಾವು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದಾಗಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು. ಅಮರತ್ವ ಮತ್ತು ಅನಂದವನ್ನು ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದಾಗಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು. ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ನಮ್ಮದಾಗಿರುವುದು.

ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಸಾರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ, ಈ ಕ್ಷಣವೇ ನೀವು ಮುಕ್ತರು. ನೀವು ಬದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಬದ್ಧರಾಗಿಯೇ ಇರುವಿರಿ. ಇದನ್ನೇ ಅದ್ವೈತವು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಾರುವುದು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ದ್ವೈತಿಗಳ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವೆನು. ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು.

ವೇದಾಂತದ ಗಹನ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕಾದಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಆತಂಕವೇ ಇದು: ಕೆಲವು ಭಾವನೆಗಳು ಇವರ ವಶವಾದರೆ, ಉಳಿದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವರು. ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾದುದನ್ನು ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಯಾವುದು ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅವರು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವ ವ್ಯಷ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನೀವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಅದರಂತೆ ಇರಿ. ಬಯಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಇರಿ. ಮಾನವೀಯ ಅನುಭವವು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ತನಕ ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ನಿಮ್ಮಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದು. ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಯಾರೂ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಲಾರರು. ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ನೀವು ಆಶಿಸುವಿರೋ ಅಷ್ಟು ಕಾಲ ನೀವು ಮನುಷ್ಯರಾಗಿರುವಿರಿ. ಯಾರೂ ನಿಮಗೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ತರಲಾರರು. ನೀವು ದೇವತೆಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ನೀವು ದೇವತೆಗಳಾಗುವಿರಿ. ಅದೇ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ. ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಆಗಲು ಇಚ್ಛಿಸದವರು ಕೆಲವರು ಇರಬಹುದು. ಅವರದು ಒಂದು ಘೋರ ಭಾವನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ನಿಮ್ಮ ಹಣದಲ್ಲಿ ನೂರು ಪೌಂಡನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ತುಂಬಾ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವ ಹೋದರೂ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೂಡ ಮಿಟಕಿಸದವರು ಕೆಲವರು ಇರಬಹುದು. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರು; ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಇರುವರು. ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಆಲೆಯಲು ಏಕೆ ಸಾಹಸ ಪಡುವಿರಿ? ನಿಮಗಿರುವ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ನೀವು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ಈ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಕ್ವದ್ರ ವಿಷಯಗಳು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಗುರಿಯ ಪರಾಮಾವಧಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ನೀವು ಬೇಕಾದರೆ ಅವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ನೀವು ಬಯಸಿದಂತೆ ನಿಮಗೆ ಆಗುವುದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ

ಕೆಲವರು ಇರುವರು. ಈ ಬಂಧನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಾಳಲಾರರು. ಇವುಗಳೇನೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವರು. ಸಮಸ್ತ ಸುಖಭೋಗಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಜಗತ್ತು ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಸರಿನ ಗುಂಡಿಯಂತೆ. ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಏಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುವಿರಿ? ಈ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ನೀವು ಒಮ್ಮೆಯೇ ಪಾರಾಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಡಿ.

ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರ ದ್ವೀಪಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೆಲವು ಹಡಗುಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಓದಿದೆ. ಇಲಸ್ಟ್ರೇಟೆಡ್ ಲಂಡನ್ ನ್ಯೂಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದರ ಒಂದು ಚಿತ್ರವಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರ ಹಡಗೊಂದು ಉಳಿದು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಹಡಗುಗಳೂ ನಾಶವಾದುವು. ಅದು ಈ ಪ್ರಚಂಡ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದು ವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರು ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಡಗಿನ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಚಿತ್ರವಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಿ, ಉದಾರಿಗಳಾಗಿರಿ. ನೀವಿರುವ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಎಳೆಯಬೇಡಿ. ಮತ್ತೊಂದು ಮೂಢ ಭಾವನೆ ಯಾವುದೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ, ನೀತಿಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಮಾನವ ಕುಲದ ಉದ್ಧಾರವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂಬುದು. ಇದುವರೆಗೂ ಏನೋ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ! ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜನ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ಸ್ವರ್ಣಯುಗ ಐದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಉದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆವು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಣ ವೇದಾಂತ, ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಅಲ್ಪ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರೇ ಮಾನವ ವರ್ಗದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉಪಕಾರಿಗಳು. ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ. ಒಂದು ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಾರ್ಥ. ಅಲ್ಪಭೋಗಗಳ ದಾಸನಾಗಿ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರಬೇಕೆಂದು, ಅದು ಮುಂದೆಯೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುವುದು ಶುದ್ಧ ಸ್ವಾರ್ಥ. ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಸತ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದುದಲ್ಲ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿರಲಿ. ಈ ಭಾವಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ, “ಎಲ್ಲವೂ ನನಗಿರಲಿ. ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಮಾನವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥ ಭಾವನೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ನನಗೆ ತೋರುವುದು ಹೀಗೆ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರ ಆಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ನೂರು ಜನ್ಮಗಳನ್ನಾದರೂ ತೆರಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದ, ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಋಷಿಗಳಂತಹ ದೇವದೂತರನ್ನು, ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಬಯಸುವೆನು! ನೀತಿಯನ್ನು, ಪರೋಪಕಾರದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೀವು ಮಾತನಾಡುವಿರಲ್ಲ! ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ

ಇಂದಿನ ಕಾಲದ ಮಾತು! ಸಾಕಾರ ದೇವರಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಡದ ಅದರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಎತ್ತದ, ಅತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾದಂಥ ಬುದ್ಧನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಬಯಸುವೆನು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಜ್ಞೆಯತಾವಾದಿಯಾಗಿದ್ದನವನು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಸರ್ವರ ಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ದುಡಿದನು. ಎಲ್ಲರ ಹಿತಚಿಂತನೆಯೇ ಅವನ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಜನರ ಹಿತಕ್ಕೆ, ಬಹುಜನರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅವನು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದನು ಎಂದು ಅವನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಸರಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲೋಸುಗ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದವನಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚ ದುಃಖದ ಕಾಡುಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವನ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖವಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಅವನ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿದ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬುದ್ಧದೇವನಷ್ಟು ನಾವು ನೀತಿವಂತರೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರೇನು?

ಮನುಷ್ಯನು ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದಷ್ಟೂ ಅಧರ್ಮಿಯಾಗುವನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಜನಾಂಗಗಳೂ ಕೂಡ. ತನ್ನ ಸುಖವೇ ಪರಮಾವಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಜನಾಂಗವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತೀಕ್ರೂರವಾದುದು ಮತ್ತು ಹೀನವಾದುದು. ಅರೇಬಿಯದ ಪ್ರವಾದಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ. ಇತರರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇವರಷ್ಟು ನಿರ್ದಯರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ, ಇವರಷ್ಟು ರಕ್ತದ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಈ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಖೊರಾಸಾನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಅಂತಹವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೊಂದು ದಯೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪರೋಪಕಾರ! ಚಿರಯೌವನದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ವಿಷಯಭೋಗಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೋಗಲು, ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೊಂದೇ ನೇರವಾದ ಹಾದಿ. ಇಂತಹ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ರಕ್ತ ಹರಿದಿದೆ ಎಂದು ನೀವೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ!

ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒರಟುತನವಿರುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ. ಶುದ್ಧ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮಕ್ಕೂ ವೇದಾಂತಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಏಕತ್ವದ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತನು ಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕೆಲವು ಸ್ಥೂಲಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕ್ರಮೇಣ ಅವರನ್ನು ಪರಮಾದರ್ಶದಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದ್ವೈತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. “ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ತಂದೆ” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದ ದೇವದೂತನೇ “ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಒಂದೆ” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. “ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಂದೆ ಒಂದೆ” ಎಂಬ ಭಾವಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ “ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ತಂದೆ” ಎಂಬ

ಭಾವನೆಯ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಎಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಸ್ತಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಆಶೀರ್ವಾದವೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಎಂದು ಒರಟುತನ ಅದರಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿತ್ತೋ, ಅಂದು ಅದು ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದು, ಅರೇಬಿಯದ ಪ್ರವಾದಿಯ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಏನೂ ಉತ್ತಮವಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅಲ್ಪಾತ್ಮನಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು, ಅದನ್ನೇ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದು, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸತ್ತ ಮೇಲೆಯೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒರಟುತನ. ಇದನ್ನೇ ಅವರು ನಿಃ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಎಂದು ಸಾರುವುದು, ನೀತಿಯ ತಳಹದಿ ಎನ್ನು ವುದು. ಇದು ನೀತಿಯ ತಳಹದಿಯಾದರೆ ದೇವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ! ಆದರೆ ಇದೇ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ - ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಪಮತಿಗಳಾದ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಈ ಅಲ್ಪಾತ್ಮನು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನೀತಿಯಿಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಈ ಕ್ಷುದ್ರಾತ್ಮನು ನಾಶ ವಾದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನೀತಿಯು ನಿಲ್ಲುವುದಾದರೆ ಅವರು ಸ್ತಂಭೀಭೂತರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಎಲ್ಲಾ ಹಿತ ಚಿಂತನೆಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯ ಸಂಕೇತ ಪದವೆ 'ನಾನಲ್ಲ' 'ನೀನು' ಎಂಬುದು. ಸ್ವರ್ಗವಿದೆಯೋ ನರಕವಿದೆಯೋ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಆತ್ಮನಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದರಿಂದ ಏನು? ಶಾಶ್ವತವಾದೊಂದು ವಸ್ತುವಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವಿದೆ. ಅದು ದುಃಖದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬುದ್ಧನಂತೆ ಅದ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದುಃಖವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಆ ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಿರಿ; ನೀವು ಆಸ್ತಿಕರೊ ನಾಸ್ತಿಕರೊ, ಆಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಗಳೊ, ವೇದಾಂತಿಗಳೊ, ಕೈಸ್ತರೊ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರೊ, ಯಾರಾದರಾಗಲಿ-ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಪಾಠವಿದು. ಮೊದಲು ಕ್ಷುದ್ರಾತ್ಮನ ನಾಶ. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮನ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಪಾಠ ಇದು.

ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳು ಒಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಾನಾಂತರ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಮೊದಲನೆಯದು ನಾನು ಎನ್ನುವುದು, ಎರಡನೆಯದು ನಾನಲ್ಲ ಎನ್ನು ವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ತೋರುವುದು; ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕ್ಷುತ್ರತಮ ಕೀಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು. ಮಾನವನ ಬಿಸಿರಕ್ತವನ್ನು ತನ್ನ ನಖಗಳಿಂದ ಬಗೆವ ಹುಲಿಯು ಕೂಡ ತನ್ನ ಮರಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವುದು. ತನ್ನ ನೆರೆಯವರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೂಡ ತೆಗೆಯಲು ಹಿಂಜರಿಯದ ದುರ್ಭಾಗ್ಯನು, ಉಪವಾಸದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಹುಶಃ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಆದಕಾರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಎಲ್ಲಿ ನೀವು ಒಂದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರೋ, ಅಲ್ಲಿ ನೀವು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ಒಂದು ಸ್ವಾರ್ಥ, ಮತ್ತೊಂದು ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥತೆ. ಒಂದು ಆರ್ಜನೆ, ಮತ್ತೊಂದು ತ್ಯಾಗ. ಒಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸು

ವುದು, ಮತ್ತೊಂದು ದಾನ ಮಾಡುವುದು. ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಕ್ರಿಮಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪವಿತ್ರತಮ ಮಹರ್ಷಿಯವರೆಗೆ, ವಿಶ್ವವು ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳ ಆಟದ ಭೂಮಿ. ಯಾರೂ ಇದನ್ನು ತೋರ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಸ್ವತಃ ವೇದ್ಯ.

ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ತಳಹದಿ ಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಕಾಸ ವನ್ನೆ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ, ಕೋಮಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ಕಾಮ, ಹೋರಾಟ, ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇವುಗಳೇ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರ ವಿದೆ? ಇವುಗಳು ಇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ಪ್ರೇಮ, ನಾನಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು, ತ್ಯಾಗ, ಇವೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನಿರಾಕರಿಸಬಲ್ಲರೆ? ಮತ್ತೊಂದೇ ಪ್ರೇಮ ಶಕ್ತಿಯ ತಪ್ಪು ಬಳಕೆ. ಪ್ರೇಮದ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ತರುವುದು. ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಮೂಲ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿದೆ. ಪಾಪಕ್ಕೆ ಮೂಲ ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಪಾಪದ ಕರ್ತೃವೇ ಪುಣ್ಯ. ಕೊನೆಯ ಗುರಿಯು ಕೂಡ ಪುಣ್ಯವೆ. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಪುಣ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೇ ಪಾಪ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನನ್ನು ಮೀರಿ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ಬಹುಶಃ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬಹುದು. ಅವನ ಪ್ರೇಮವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಟಿ ಮಾನವರನ್ನು ತೊರೆದು ಆ ಮಗು ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿ ಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಸಾಂತವೋ ಅನಂತವೋ ಅದು ಯಾವುದಾದರೇನು? ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದೇ, ಅದೇ ಪ್ರೇಮ.

ಆದಕಾರಣ ವಿಶ್ವಪ್ರವರ್ತಕಶಕ್ತಿ, ಅದು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದರೂ, ಒಂದು ಅತ್ಯಮೋಘವಾದ ವಸ್ತು. ಅದೇ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ, ತ್ಯಾಗ, ಪ್ರೇಮ, ಸತ್ಯ. ಅದೊಂದೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿರಜಾಗ್ರತ ಶಕ್ತಿ. ಆದಕಾರಣವೇ ವೇದಾಂತಗಳಾದ ನಾವು ಏಕತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು. ನಾವು ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣ ಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾರೆವು. ಆ ಸುಂದರ ಅತ್ಯಮೋಘ ಪ್ರೇಮ, ಮಿತಿಗೊಳಗಾಗಿ ಪಾಪದಂತೆ, ಕ್ರೂರದಂತೆ, ಕಾಣುವುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಪ್ರೇಮಶಕ್ತಿ ಒಂದರಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಾಪ, ಒಂದು ಪುಣ್ಯ, ಒಂದು ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತೊಂದು ದ್ವೇಷ. ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದುದು? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಏಕಶಕ್ತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಇನ್ನು ಬಹುಶಃ ದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಸೇರದ ವಿಷಯಗಳನ್ನಾಲೋಚಿಸಲು ಮುಂದುವರಿಯೋಣ. ದ್ವೈತದೊಂದಿಗೆ ನಾನು ದೀರ್ಘಕಾಲವಿರಲಾರೆನು. ನೀತಿ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗದ ಮಹೋತ್ತಮ ಆದರ್ಶಗಳು ಅತಿ ಗಹನವಾದ ತತ್ತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು

ತೋರುವುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ. ನೀತಿಗೋಸುಗ ನಿಮ್ಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀತಿಯ ನಿಜವಾದ ತಳಹದಿ ಸಿಕ್ಕಬೇಕಾದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನವು ಮಾನವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲದೆ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಜ್ಞಾನವೊಂದೇ. ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಇದೆ. ಹೆಚ್ಚು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ತೋರಿ ಕೆಗೆ ಪಾಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅನಂತವನ್ನು ಸಾಂತವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದು ವೇದಾಂತ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾಂತ ವಾಗಿ ಪಾಪದಂತೆ ತೋರುವ ಪ್ರೇಮವೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಹರಿದು ಹೊರಬಂದು ದೇವರಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ತೋರಿಕೆಯ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದೆಂದು ವೇದಾಂತ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಅತಿಪ್ರಾಕೃತ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ದೂರಬೇಡಿ, ಹತಾಶರೂ ವಿಶಾದಿಗಳೂ ಆಗಬೇಡಿ, ಅಥವಾ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕೈ ನೀಡಿದ ಹೊರತು ಮುಕ್ತರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇರುವೆವು ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡಿ. ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ರೇಶ್ಮೆಯ ಹುಳುವಿನಂತೆ ಇರುವೆವು. ನಮ್ಮ ಸತ್ತ್ವದಿಂದಲೇ ನಾವು ನೂಲನ್ನು ಎಳೆಯುವೆವು, ಗೂಡನ್ನು ಹೆಣೆಯು ವೆವು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರಾಗುವೆವು. ಆದರೆ ಇದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರು ವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಆ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆದು ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಚಿಟ್ಟೆ ಯಂತೆ ಹೊರಗೆ ಬರುವೆವು. ಈ ಕರ್ಮದ ಬಲೆಯನ್ನು ನಾವೇ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಹೆಣೆದು ಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾವು ಬದ್ಧರೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಬನಿಗರೆದು ಅಳುವೆವು. ಆದರೆ ಸಹಾಯವು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ಬರು ವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರಿಗೆಲ್ಲ ಗೋಳಿಡಿ. ನಾನೂ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಗೋಳಿಟ್ಟೆ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಕೊನೆಗೆ ದೊರಕಿತು. ಆದರೆ ಆ ಸಹಾಯ ಬಂದುದು ನನ್ನ ಒಳಗಿ ನಿಂದಲೇ. ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ನಾನು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆನೋ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅದೊಂದೇ ದಾರಿ. ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಬೀಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಲೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕಾ ಯಿತು. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋದ ನನ್ನ ಯಾವ ಆಶಯವೂ ವೃಥಾವಾಗಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಪೂರ್ವ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಕರ್ಮದ ಪ್ರತಿಫಲ ನಾನು. ನಾನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಿ. ಹಿಂದಿನ ಯಾವ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಇಂದಿನಂತೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಹಾಗೆ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕರವಾಗಿದೆ. ನೀವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬೇಕೆಂದು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಸಪ್ತ ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಆಗಲಾರದು, ಏಕೆಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ

ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ, ಪಾವಿತ್ರವೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ. ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನಾಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ವಭಾವ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದು.

ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಇದು: ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ತಪ್ಪು ಮತ್ತು ಪಾಪ ವೆನ್ನುವೆವೋ ಬಲಹೀನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಕಾರಣವೇ ಬಲಹೀನರಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಪಾಪವೆಂಬ ಪದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಪದವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ನನಗೆ ಅಂಜಿಕೆ ಯಾಗುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಾಸನ ಇದೆ ಅದಕ್ಕೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ನಾವೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕತ್ತಲೆ ಎಂದು ಅಳುತ್ತೇವೆ. ಕೈಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿರಿ. ಬೆಳಕು ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುದು. ಆತ್ಮದ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಕು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಏನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದೆ? ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಆಸೆ. ಪ್ರಾಣಿಯು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವುದು, ಆದರೆ ವಾತಾವರಣ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಹೊಸ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದು? ಪ್ರಾಣಿಯೆ, ಅದರ ಇಚ್ಛೆಯೆ ಕಾರಣ. ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಅಣುವಿನಿಂದ ನೀವು ವಿಕಾಸಹೊಂದಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು. ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಾನ್. ಅದು ಸರ್ವಶಕ್ತವಾದರೆ ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಲ್ಪ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಕೀಟದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾನವ ಜನ್ಮದವರೆವಿಗೂ ಆದ ನಿಮ್ಮ ವಿಕಾಸವನ್ನು ನೀವೆ ಪರಿಗಣಿಸಿ. ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದವರಾರು? ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಾನ್ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಿರಾ ನೀವು? ಇಷ್ಟು ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯವರೆವಿಗೂ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಶೀಲ.

“ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಕೆಟ್ಟದು; ನೀವು ಹೋಗಿ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೈಗೆ ಬೂದಿ ಬಳಿದುಕೊಂಡು, ಬದುಕಿರುವ ತನಕ ಕುಳಿತು ಅಳಬೇಕು, ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದೆ ನೀವು ತಪ್ಪು ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿರಿ” -ಎಂದು ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಹಾಯವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತೂ ಬಲಹೀನ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ದಾರಿ ತೋರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಿದ್ದರೆ ನೀವು ಬಂದು “ಅಯ್ಯೋ, ಕತ್ತಲೆ” ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದರೆ ಕತ್ತಲೆ ಹೋಗುವುದೇ? ಒಂದು ಬೆಂಕಿಯ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗೀರಿದರೆ ಬೆಳಕು ತಕ್ಷಣವೇ ಬರುವುದು. “ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಪಾಪ ಮಾಡಿರುವೆ; ಅನೇಕ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ” ಎಂದು ನೀವು ಬದುಕಿರುವ ತನಕ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಏನು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದು? ಪಾಪಿಗಳೆಂದು ನಮಗೆ ಹೇಳಲು ಯಾವ ಭೂತವು

ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ತಂದರೆ ಪಾಪವು ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ನಡತೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಿತ್ಯಶುದ್ಧವಾದ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ನೀವು ನೋಡುವ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ಅತಿ ಪಾಪಾತ್ಮನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಂದಿಸುವ ಬದಲು, “ಹೇ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮನೆ, ಜಾಗ್ರತನಾಗು! ಹೇ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧನೆ ಏಳು! ಜನನ ಮರಣಾತೀತನೆ ಏಳು! ಸರ್ವಶಕ್ತನೆ ಏಳು! ನಿನ್ನ ನೈಜಸ್ವಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸು. ಈ ಕುದ್ವರೂಪುಗಳು ನಿನಗೆ ತರವಲ್ಲ” ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದ್ವೈತಿಯು ಬೋಧಿಸುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ಇದು: ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನವರತವೂ ಇರುವ ಅಂತರಾತ್ಮನ ನಿಜ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮರೆಯದಿರುವುದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಅನಂತವಂತಲೂ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಾನ್ ಎಂತಲೂ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧನು, ನಿತ್ಯೋಪಕಾರಿಯು, ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥನು, ಸರ್ವ ಉಪಾಧಿ ವರ್ಜಿತನು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದು. ಅದರ ಸ್ವಭಾವವು ಸ್ವಾರ್ಥಹೀನವಾದ ಕಾರಣ ಅದು ಬಲಾಢ್ಯವಾದುದು, ನಿರ್ಭಯವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂಜಿಕೆ ಬರುವುದು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ತನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಯಾರು ಏನನ್ನೂ ಆಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನು ಅಂಜುವುದು ಯಾರಿಗೆ? ಅವನನ್ನು ಅಂಜಿಸುವುದು ಯಾವುದು? ಅವನಿಗೆ ಸಾವಿನಿಂದ ಏನು ಭಯ? ಪಾಪದಿಂದ ಯಾವ ಭಯ? ನಾವು ಅದ್ವೈತಿಗಳಾದರೆ ಈ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಹಳೆಯ ಶ್ರೀಮಾನ್, ಶ್ರೀಮತಿ, ಕುಮಾರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಯಿತು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಉಳಿಯುವುದೇ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧವಾದ ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ ಸರ್ವಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞ. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಜಿಕೆಗಳೂ ಅದರಿಂದ ಪಲಾಯನವಾಗುವವು. ಸರ್ವಶಕ್ತನನ್ನು ಯಾರು ನೋಯಿಸಬಲ್ಲರು? ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಬಲಹೀನತೆಯೆಲ್ಲ ಮಾಯೆ. ನಮ್ಮ ಸಹೋದರರಲ್ಲಿ ಈ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವುದೊಂದೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ಅವರೂ ಕೂಡ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೆಂದು ಆಗ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಅನಂತಾತ್ಮವನ್ನು ಜಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಡೀ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದುದೆಂದು ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಬಹುಶಃ ಅನೇಕ ಪರ್ವತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಳೆಯದು. ಸತ್ಯವೆಲ್ಲ ನಿತ್ಯವಾದುದು. ಸತ್ಯ ಯಾರ ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವ ಜನಾಂಗವೇ ಆಗಲೀ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಲೀ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾರದು. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ನೈಜಸ್ವಭಾವವೇ ಸತ್ಯ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯಾರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಲ್ಲರು? ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಅತಿ ಸುಲಭ. ಅದು ಸಮಾಜದ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು. ಪ್ರೌಢವಂಡಿತರ ಮತ್ತು

ಪಾಮರರ, ಪುರುಷರ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ, ಅಬಾಲ ವೃದ್ಧರ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಸ್ತಿಯಾಗಬೇಕು. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹೊರೆ, ಪುರಾಣ, ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯಾಚಾರ ನಿಯಮಗಳು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ, ಪ್ರತಿ ಜೀವರಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವೇ ಪೂಜಾವಸ್ತುವಾಗಿ, ಪ್ರತಿ ಮಾನವನೂ ಉಪಾಸಕನಾಗುವ ಪುಣ್ಯಯುಗ ಉದಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡೋಣ.

ರಾಜಯೋಗ

೨೩. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ, ಮಾನವ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಪವಾಡಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯವರು ಅಥವಾ ವಂಚಕರಿಂದ ಬಂದಿರುವುದಾದ್ದರಿಂದ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಪವಾಡವೆನ್ನುವೆವೋ ಅದು ಅನುಕರಣೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಅನುಕರಿಸುವುದು ಯಾವುದನ್ನು? ಯಾವುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು ಸರಳ ಅಥವಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸ್ವಭಾವದ ಗುರುತಲ್ಲ. ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತ ಮಾನಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗದೆ, ಅವುಗಳ ಇರವನ್ನೇ ಕಡೆ ಗಣಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವರು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮೋಡಗಳಾಚೆ ಇರುವ ಯಾರೋ ದೇವತೆಗಳೋ ದೇವರೋ ಕೇಳಿದರು ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗತ್ತಿನ ಗತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಂಬುವ ಭಕ್ತರಿಗಿಂತಲೂ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ನಿಂದಾರ್ಹರು. ಈ ರೀತಿಯ ಭಕ್ತರ ನಂಬಿಕೆಗೆ, ಅಂತಹ ದೇವರನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿ ಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಈಗ ಅದು ಅವರ ಸಹಜಗುಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ದೋಷಪೂರ್ಣ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮ ಅಥವಾ ಅವರ ಅಜ್ಞಾನ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ನುರಿತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಯಾವುದೇ ನೆವದಿಂದಲೂ ಈ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಂತಹ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಿಸಿರುವರು; ಮಾನವನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿರುವರು; ಇಂತಹ ಶ್ರಮದ ಫಲವೇ ರಾಜಯೋಗ. ರಾಜಯೋಗವು ಕ್ಷಮಾಪಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಂತೆ, ವಿವರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು, ಪವಾಡಗಳು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಉತ್ತರ, ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಿಜವಾದರೂ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾರೋ ಮುಗಿಲಿನ ಆಚೆ ಕುಳಿತಿರುವ ದೇವರೋ, ದೇವತೆಗಳೋ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು ಎಂಬ ವಿವರಣೆ ಅಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ - ಎಂದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯವರಿಗೆ ನಯವಾಗಿಯಾದರೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಹರಿದುಬರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಣಾಳವಿದ್ದಂತೆ ಎಂದು ರಾಜಯೋಗವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿವೆ; ಅವನನ್ನು ಪೂರ್ಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಅವನಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಎಂದಾದರೂ, ಎಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಮಾನವನ ಬಯಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಈಡೇರಿದರೆ ಅದು ಈ ಅನಂತ ಸಾಗರದಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮೋಡಗಳಾಚೆ ಇರುವ ಅತಿಪ್ರಾಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿ

ಗಳಿಂದ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ರಾಜಯೋಗವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅತಿಪ್ರಾಕೃತ ದೇವರ ಭಾವನೆ ಮಾನವನ ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಜನತೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ತರುವುದು, ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನೂ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನೂ ತುಂಬುವುದು. ಅದು ಮಾನವನ ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಡುವ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಯೋಗಿಯು ಅತಿಪ್ರಾಕೃತವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಕಾರಣ, ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಣಾಮ. ಸ್ಥೂಲವನ್ನು ನಾವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ರಾಜಯೋಗದ ಅಭ್ಯಾಸವು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

ಎಲ್ಲಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾರತೀಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಗುರಿ ಇರುವುದು ಒಂದೆ. ಅದೇ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮಾರ್ಗ ಯೋಗ. ಯೋಗವೆಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತಗಳೆರಡೂ ಯೋಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ರಾಜಯೋಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಯೋಗವೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಸ್ತು. ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೆ ಪತಂಜಲಿಯ ಯೋಗಸೂತ್ರವೇ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಇದೇ ಅದರ ಪಠ್ಯಗ್ರಂಥ. ಉಳಿದ ದಾರ್ಶನಿಕರಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ರಾಜಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಾಧನೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತನು ನೀಡಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರವಚನಗಳಿವೆ. ಎರಡನೆಯದು ಸರಳ ಭಾಷ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪತಂಜಲಿ ಯೋಗಸೂತ್ರದ ಭಾವಾನುವಾದ. ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರಳವಾದ ಸಂವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಸುಲಭವಾದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೊರತು, ರಾಜಯೋಗದ ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಒಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಲಿಯಬಹುದೆಂದು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಓದಿ, ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಉಂಟಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಗುರುವು ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರಲಾರ.

ಪತಂಜಲಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಾಂಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿರುವುದು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಕಡಮೆ. ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದು ಆದಿಗುರುವಿನಂತಿರುವ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪತಂಜಲಿಯು

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ೩೦೯

ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಸಾಂಖ್ಯರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ದೇವರು, ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷ. ಎರಡ ನೆಯದೆ, ಯೋಗಿಯು ಆತ್ಮ ಅಥವಾ ಪುರುಷರಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೆಂದು ನಂಬುವನು. ಆದರೆ ಸಾಂಖ್ಯರು ಇದನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯತೆ ಹುದುಗಿರುವುದು. ಈ ಸುಪ್ತವಾದ ದಿವ್ಯತೆಯನ್ನು
ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದೇ ಜೀವನದ ಗುರಿ.

ಇದನ್ನು ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದಾದಲಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಾಗಲಿ, ರಾಜಯೋಗದಿಂದಾಗಲಿ,
ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದಾಗಲಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಾ
ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗಲಿ ಸಾಧಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗಿ.

ಇದೇ ಧರ್ಮದ ಸರ್ವಸ್ವ. ಸಿದ್ಧಾಂತ, ನಂಬಿಕೆ, ಬಾಹ್ಯಾಚಾರ, ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ, ದೇವಸ್ಥಾನ,
ವಿಗ್ರಹ - ಇವೆಲ್ಲಾ ಗೌಣ.

— ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

೨೪. ಪೀಠಿಕೆ

ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಮಾನ ಜ್ಞಾನ ವೆನ್ನುವೆವೋ, ಎಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವೋ, ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ದಿಂದ ವಿಶೇಷದ ಕಡೆ ಬರುವೆವೋ, ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅನುಭವವೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸತ್ಯವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ನಂಬಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಯು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ಮತ್ತು ವಿಚಾರದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವು ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಗೊತ್ತಿವೆ. ತನ್ನ ನಿರ್ಣಯ ಗಳನ್ನು ನಾವು ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದಾಗ, ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಕೆಲವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವು ತಾಳೆ ಹೊಂದುತ್ತವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಖಚಿತವಾದ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಇಡೀ ಮಾನವ ಕೋಟಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ತಳಹದಿ ಇದೆ. ಆದಕಾರಣ ಅವುಗಳಿಂದ ಬಂದ ನಿರ್ಣಯ ಸರಿಯೋ, ತಪ್ಪೋ ಎಂಬುದನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ನೋಡಬಹುದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಒಂದು ತಳಹದಿ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ - ಎಂಬುದೇ ಈಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನಾನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಇದೆ ಎಂತಲೂ, ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಧರ್ಮಗಳು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಅನೇಕವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇದೇ. ಪುನಃ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ನಿಂತಿರುವುದು ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ. ಒಬ್ಬನು ಮೋಡದಾಚೆ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಆಧಾರವೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಅದನ್ನು ನಂಬಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಂತ ಭಾವನೆಗಳು ಇರಬಹುದು; ಇತರರೂ ಅದನ್ನು ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಕಾರಣ ಕೇಳಿದರೆ ನಾನು ಕೊಡಲಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾವಂತನೂ ಕೂಡ, “ಓ, ಈ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕಂತೆ, ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನಗೆ ತೋಚಿದುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವನು” - ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಪಂಥಗಳ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಆಳುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವೂ ಕೂಡ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾವು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವನ್ನು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು: ಒಂದು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದು, ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವಿರುವುದೋ ಅದೇ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಅದೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಧರ್ಮಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಅಳಿದುಹೋಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿರುವ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ ಇವೆಲ್ಲ ದರಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಒಂದು ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ ಅವುಗಳು ಬೋಧಿಸುವ ಸತ್ಯಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಾದ ಅನುಭವಗಳ ಫಲ-ಎಂಬುದು. ಕ್ರೈಸ್ತಮತೀಯನು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ “ನನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ; ಕ್ರಿಸ್ತನನ್ನು ನಂಬಿ; ಅವನು ದೇವರ ಅವತಾರವೆಂದು ನಂಬಿ; ದೇವರಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಾನು ಅವನ್ನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವನು. ಆದರೆ ನೀವು ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅದು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ತಾನು ದೇವರನ್ನು ನೋಡಿದನು ಎಂದು ಕ್ರಿಸ್ತನು ಹೇಳಿದನು, ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ತಾವು ದೇವರನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಬುದ್ಧನ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಕೆಲವು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿದನು; ಅವನ್ನು ಕಂಡನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದನು; ಮತ್ತು ಆ ಸತ್ಯಗಳನ್ನೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಹಿಂದೂಗಳೂ ಕೂಡ. ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಋಷಿಗಳು ಕೆಲವು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತಾವು ಅನುಭವಿಸಿದವೆಂದು ಸಾರಿದರು ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವವೆಂದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ವಜ್ರೋಪಮವಾದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿವೆ, ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬೋಧಕರೆಲ್ಲರೂ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡರು; ತಮ್ಮಾತ್ಮವನ್ನು ಕಂಡರು, ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಂಡರು, ತಮ್ಮ ಅನಂತತೆಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿದರು. ತಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಕಂಡರೋ ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈಗಿರುವ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳು, ಆ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಚಿತ್ರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಳೆದಿರುವರು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲ ಪುರಾತನ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ; ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಅನುಭವವಿದ್ದರೆ, ಆ ಅನುಭವವು ಹಿಂದೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವೇಳೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮುಂದೆಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸಮಾನತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಠೋರ ನಿಯಮ. ಯಾವುದು ಒಮ್ಮೆ ನಡೆ ಯಿತೋ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಡೆಯಬಲ್ಲದು.

ಆದಕಾರಣ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು, ಧರ್ಮವು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವರ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಿಂತಿಲ್ಲ, ಯಾರಿಗೆ ಅದೇ ಅನುಭವವು ಆಗಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗ ಲಾರರು ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿ ಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಯೋಗ. ಧರ್ಮದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೆಗೆ ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಕಲಹ? ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವಷ್ಟು ರಕ್ತಪಾತ ಬೇರಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಜನರು ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತರಾದರು, ಉಳಿದವರು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನು ಆತ್ಮನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ತನಗೆ ಆತ್ಮವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ, ಅಥವಾ ತಾನು ದೇವರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಅಂತಹ ದೇವರು ಇರುವನೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ದೇವ ರಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕು; ಆತ್ಮವಿದ್ದರೆ, ಅದು ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಂಬದಿರುವುದೇ ಮೇಲು. ಛಾಂಬಿಕನಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿರುವುದು ಮೇಲು. ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಒಂದು ಪಂಗಡ ದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಪರತತ್ತ್ವ, ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನು ಇರುವನು ಎಂದು ಅರಸು ವಿಕೆ - ಇವೆಲ್ಲ ನಿರರ್ಥಕ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ಅಲ್ಪವಿದ್ಯಾವಂತರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇದು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ, ಇದೊಂದೇ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ. ಮಾನವರು ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ಅವರು ಉತ್ತಮರಾಗಬಹುದು, ನೀತಿವಂತರಾಗ ಬಹುದು; ಇದರಿಂದ ಜನಾಂಗವು ಉತ್ತಮವಾಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅವರನ್ನು ದೂರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಬೋಧನೆಯಿಷ್ಟೆ: ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ಶಬ್ದಜಾಲವನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ಬಾಳುವುದನ್ನೇ ಅವರು ಕಲಿತಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಅವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಗೌರವ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವನಿಗೆ ಸತ್ಯ ಬೇಕಾಗಿದೆ; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸತ್ಯ ವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅವನು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಅದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ವಾದ ಮೇಲೆ, ತನ್ನ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ, ಸಂಶಯಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುವುವು; ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು; ಅವನ ಹೃದಯ ನಿರ್ಮಲ ವಾಗುವುದು - ಎಂದು ವೇದಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. “ಹೇ ಅಮೃತಪುತ್ರರೆ, ಕೇಳಿ! ಸ್ವರ್ಗ

ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿ! ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು! ಈ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಾರಿ ಇದೆ! ಅದೇ ಅಜ್ಞಾನಾತೀತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ. ಬೇರಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ಇಲ್ಲ. ”

ರಾಜಯೋಗವು ಇಂತಹ ಪರಮಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಅನುಷ್ಠಾನ-ಯೋಗ್ಯವಾದ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾನವನ ಮುಂದಿಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ನೀವು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಅರಚುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ನಿಮಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ, ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಕೂಡ. ನಾವು ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು. ನೀವು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಒಂದು ವೀಕ್ಷಣಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಒಂದು ದೂರದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ನೀವು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗುವಿರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಅವನ್ನು ನೀವು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಹೊರತು ಅವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರವು. ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದ, ಪರಿಶುದ್ಧರೂ ನಿಷ್ವಾರ್ಥರೂ ಆದ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವ ದೊಂದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರದ ಮಹಾ ಋಷಿಗಳ ಸತ್ಯವಚನಗಳಿವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಮಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಕೆಲವು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತಾವು ಸಂದರ್ಶಿಸಿರುವವು, ಅವನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಅವರು ಸಾರುವರು. ಅವರು ನಮಗೆ, ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಈ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಸತ್ಯ ಗೋಚರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ, ನಾವು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸತ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವರ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಅಲ್ಲಗಳೆದರೆ ಅದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅವರು ಹೇಳಿದ ರೀತಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಬೆಳಕು ಬರುವುದು.

ನಾವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ಬಾಹ್ಯಪರಿಶೀಲನೆಯ ಮೇಲಿದೆ. ಮೊದಲು ನಾವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇವೆ. ಅನಂತರ ಅವುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೂ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ

ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವತನಕ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಂತರಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗೆ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದೇನೂ ಸುಲಭ. ಏತಕ್ಕೇದರೆ, ಇದಕ್ಕೋಸುಗ ಅನೇಕ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿರುವರು. ಆದರೆ ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಇಂತಹ ಯಾವ ಯಂತ್ರಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸರಿಯಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಕೂಡ ಯುಕ್ತಿ ಪೂರಿತವಾಗಲಾರದು-ಕೇವಲ ಒಂದು ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುವುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ, ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಲು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡ ಕೆಲವರು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ವಿನಾ ಇತರ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಕಾದಾಡುತ್ತಿರುವರು.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ರಾಜಯೋಗವು, ಅಂತರಂಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೆಂದನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೇ ಉಪಕರಣ. ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ರೂಢಿಸಿ ಆಂತರಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಅದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯು ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳಂತೆ ಚದರಿಹೋಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಕಾಶ ಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಇದೊಂದೇ ದಾರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ, ಅದನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ಯಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಶೀಲನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಿಯು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅದನ್ನೇ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ಆಂತರಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಹರಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೇಕು. ಜನನಾರಭ್ಯ ನಮಗೆ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿರುವರು; ಎಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಆಂತರಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಾಗಿಯೇ ಆಂತರಿಕ ವಸ್ತುರಚನೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನೇಕರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಅಂತರ್ಮುಖ ಮಾಡಿ, ಆ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು, ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಗತಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾದರೆ ಇದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ.

ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಜ್ಞಾನವೇ ಆ ಜ್ಞಾನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಯೋಜನ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ, ಮಾನವನು ಎಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗದ, ನಿರಂತರವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಪರಿ

ಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಅವನು ಇನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನರಳಲಾರ, ದುಃಖದಲ್ಲಿರಲಾರ. ನಮ್ಮ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲ ಬರುವುದು ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ, ಈಡೇರದ ಬಯಕೆಗಳಿಂದ. ತಾನೆಂದಿಗೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾನವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ, ಅನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಸಾವಿನ ಭಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೀನ ಆಸೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳು ಯಾವಾಗ ಇಲ್ಲವೋ, ಆಗ ದುಃಖವಿನ್ನೆಂದಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಪೂರ್ಣಾನಂದವಿರುವುದು.

ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಇರುವುದು. ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ತಾನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆ ಬಿಡುವನು. ಇದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವನು. ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ದೂರದರ್ಶಕಯಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸುವನು. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುವವು. ನಾನು ಯಾವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವೆನೋ, ಆ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಏಕಾಗ್ರನಾದಷ್ಟೂ ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟಷ್ಟೂ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಮೂಲಕವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದರು? ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ತಟ್ಟಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ತನ್ನ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಪೆಟ್ಟಿನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವೇಗ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಬರುವುದು, ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಿತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರವಾದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುವುದು, ಇದೇ ರಹಸ್ಯ.

ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ಮನಸ್ಸು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತೃ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳಾದ ಧರ್ಮ, ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ವಸ್ತು ಅಂತರಿಕವಾದುದು, ಮನಸ್ಸೇ ಆಜ್ಞೇಯ ವಸ್ತು. ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ; ಮನಸ್ಸು ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆತ್ಮಚಿಂತನೆ ಎಂಬ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆನು, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇರೆಯವನಂತೆ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೂ, ತಿಳಿಯುತ್ತಲೂ ಇರುವೆನು. ನೀವು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಮತ್ತು

ಆಲೋಚಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂಶವೊಂದು ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ನೀವು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಕೋರೈಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳೆದುರಿಗೆ ಕಗ್ಗತ್ತಲಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸ್ಥಳ ತನ್ನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತೋರುವಂತೆ, ಈ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಗಹನ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ನಿಜವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ನಮಗೆ ಆತ್ಮವಿದೆಯೆ, ಜೀವನ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವೇ, ಅಥವಾ ಸನಾತನವೇ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರುವನೆ, ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವೆವು. ಇವು ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುವವು. ರಾಜಯೋಗ ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವುದೇ ಇದನ್ನು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು, ಮನಸ್ಸಿನ ರಹಸ್ಯತಮವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ತರುವುದು, ಅನಂತರ ಅವುಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು-ಎಂಬುದೇ ರಾಜಯೋಗದ ಉಪದೇಶದ ಗುರಿ. ಆದಕಾರಣ ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಎಂದಿಗೂ, ನಾವು ಆಸ್ತಿಕರೆ ಅಥವಾ ನಾಸ್ತಿಕರೆ, ಕ್ರೈಸ್ತರೆ, ಯೆಹೂದ್ಯರೆ ಅಥವಾ ಬೌದ್ಧರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲ ಮಾನವರು. ಅದೇ ಸಾಕು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಗೂ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿದೆ, ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಗೂ ಇದು ಏಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಮತ್ತೆ ತಾನೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ರಾಜಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಅನಾವಶ್ಯಕ ವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುದಾಯಿತು. ನೀವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಯಾವುದನ್ನೂ ನೀವು ನಂಬಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಅದು ನಮಗೆ ಹೇಳುವುದು. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಾವ ಆಸರೆಯೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅಥವಾ ಕನಸುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯೇ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರಾಜಯೋಗದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅನವರತ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲವೂ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಯ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ಶಾರೀರಿಕವಾದುದು, ಆದರೆ ಬಹುಭಾಗ ಮಾನಸಿಕವಾದುದು. ನಾವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು ದೇಹದ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಸ್ಥೆ, ಅದು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನಂಬುವುದಾದರೆ, ದೇಹವೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ದೇಹವು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗುವುದು. ದೇಹವು ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ, ಬಲವಾಗಿರುವುದು. ಒಬ್ಬನು ಕೋಪ ತಾಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸೂ ವಿಚಲಿತವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು ವಿಚಲಿತವಾದಾಗ ದೇಹವೂ ತೊಂದರೆ

ಗೀಡಾಗುವುದು. ಬಹುಪಾಲು ಮಾನವರ ಮನಸ್ಸು ಅವರ ಶರೀರದ ವಶಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರು
ವುದು; ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಪಾಲು ಮಾನವ
ಜನಾಂಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಏನೂ ಬಹಳ ಮೇಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅವರಲ್ಲಿ
ರುವ ಮನಃಸ್ವಾಧೀನತೆ, ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಿರಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ನಮ್ಮ
ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಹಿಡಿತವಿರುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅಂತಹ
ಒಂದು ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಕೆಲವು ದೈಹಿಕ ಸಹಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸ
ಬೇಕು. ದೇಹವನ್ನು ನಾವು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಮೇಲೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮಿಚ್ಛೆ
ಯಂತೆ ಅದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀ
ಕರಿಸಬಹುದು.

ರಾಜಯೋಗಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥೂಲ
ರೂಪ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾರಣ, ಸ್ಥೂಲ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ. ಆದುದರಿಂದ ಆಂತರಿ
ಕವು ಕಾರಣ, ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಕಾರ್ಯ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವ ಆಂತರಿಕ
ಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಥೂಲಭಾವವೇ ಬಾಹ್ಯಶಕ್ತಿ. ಯಾರು ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವರೋ,
ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವರೋ, ಅವರು ಪ್ರಕೃತಿಯೆಲ್ಲ
ವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಯೋಗಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ
ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅದರ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಹೋಗು
ವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿನಿಯಮಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅವಕ್ಕೆ ಬದ್ಧ
ನಾಗದೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿರುವ ಒಂದು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅವನು ಸೇರಲು ಇಚ್ಛಿಸುವನು.
ಅವನು ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಒಡೆಯನಾಗುವನು. ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ
ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿನಿಗ್ರಹವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.
ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಾಹ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆಂತರಿಕ
ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವಂತೆಯೇ; ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಂತರಿಕಪ್ರ
ಕೃತಿಯ ನಿಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲ
ವರು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲೆವೆಂದು ಹೇಳುವರು.
ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳು
ವರು. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಒಂದು ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸರಿ. ಏಕೆಂದರೆ
ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಇದು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಕಾಲ್ಪ
ನಿಕ ಭೇದ ಭಾವನೆ. ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳು ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ
ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸುವರು. ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು

ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿದರೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ಭೌತವನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯೂ ಕೂಡ. ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ಜಡ ಮತ್ತು ಚೇತನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಭಿನ್ನತೆ ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆ ಮಾತ್ರ, ಸತ್ಯ ಒಂದೇ - ಎಂದು ಅವನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವನು.

ಯಾವ ಏಕದಿಂದ ಅನೇಕವು ಉಂಟಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾವ ಏಕವು ಅನೇಕದಂತೆ ಇದೆಯೋ, ಆ ಏಕವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದೇ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿ. ಆಂತರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಎರಡನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಜಯೋಗವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದ ಪ್ರಯತ್ನ. ಭರತಖಂಡವು ಇದರ ವಿಶೇಷ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗದವರು ಕೂಡ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿರುವರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಹಸ್ಯವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಮಾಟಗಾತಿ, ಮಂತ್ರವಾದಿ ಎಂದು ಕರೆದು ಅವರನ್ನು ಜೀವಸಹಿತ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಇಲ್ಲವೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಕೆಲವರ ಕೈಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅವರು ಶೇಕಡ ತೊಂಬತ್ತರಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಉಳಿದುದನ್ನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಹಸ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಅನೇಕರು ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವರು. ಇವರು ಭಾರತೀಯರಿಗಿಂತಲೂ ಕೆಳಮಟ್ಟದವರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದಿತ್ತು, ಈ ಆಧುನಿಕ ಪಂಡಿತರಿಗೋ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು.

ಈ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯೇ ಜೀವನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಂತೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಲಹೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳ ಬೇಡಿ. ಈ ರಹಸ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಯೋಗವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ದಿನದಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿ ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿರುವರು. ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಆಧುನಿಕರಾದಷ್ಟೂ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪುರಾತನಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದರೆ ಆತನ ವಿಚಾರ ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತಿಪೂರಿತವಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ. ಹೆಚ್ಚುಪಾಲು ಆಧುನಿಕ ಬರಹಗಾರರು ಏನೇನೋ ರಹಸ್ಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವರು. ವಿಚಾರದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಬದಲು ಅದನ್ನು ಒಂದು ರಹಸ್ಯವನ್ನಾಗಿ

ಮಾಡಿದ ಕೆಲವರ ಕರಗತವಾಯಿತು ಈ ಯೋಗ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಅಧಿಕಾರದ ಶಕ್ತಿ ಉಳಿ ಯಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರು.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ರಹಸ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಅಲ್ಪವನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರ ವನ್ನು, ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ನೀವು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸಾಧ್ಯವೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕು. ನೀವು, ಬೇರೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತೀರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇದನ್ನು ಕೂಡ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದ ರಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಾದುದನ್ನು ಯಾವ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ರಹಸ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ವೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಅಪಾಯಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

ಇನ್ನು ನಾನು ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣಕ್ರಿಯೆಯ ವಿಧಾನವು ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಆಯಾ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮೆದುಳಿನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರ ಗಳು ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ; ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪುರುಷನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನಮಗೆ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ ಲಾಗುವುದು. ಪುರುಷನ ವಿನಾ ಉಳಿದ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಜಡವಾದುವು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ವಾಗಿದೆಯೋ ಅದೇ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಲೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳಾದ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಇವೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಾಗುವುವು. ಇದೇ ಸಾಂಖ್ಯರ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ. ಬುದ್ಧಿಗೂ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಜಡವಸ್ತುವಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತರತಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಪುರುಷ ನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರವೇ ಚೇತನನಾಗಿರುವನು. ಆತ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೆಂಬುದು ಒಂದು ಕರಣ ದಂತಿದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಚಂಚಲ ವಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅದನ್ನು ಅನೇಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಬಹುದು, ಒಂದೇ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಯಾವ ಇಂದ್ರಿ ಯಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸದೇ ಇರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಗಡಿಯಾರ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಾನು ಬಹುಶಃ ಯಾವುದನ್ನೂ ನೋಡಲಾರೆ. ಮನಸ್ಸು ಕೇಳುವ ಇಂದ್ರಿಯದ ಕಡೆಗೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ನೋಡುವ

ಕಡೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲದು. ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ತಾನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದೇ ಯೋಗಿಯು ಆಶಿಸುವುದು. ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಮಾಡಿ, ಅಂತರ್ಮುಖಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ನಂಬಿಕೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ; ಇದು ಕೆಲವು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ನಿರ್ಣಾಯ. ಆಧುನಿಕ ಶರೀರವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಾರುವುದು ಹೀಗೆ: ದೃಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯವು ಕಣ್ಣಲ್ಲ, ಈ ದೃಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯವು ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ನರಗಳ ಕೇಂದ್ರ. ಇದರಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಕೂಡ. ಮೆದುಳು ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿದೆಯೋ ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಆಗಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು. ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗವು ಹೇಳುವುದು ಕೂಡ ಇದನ್ನೇ. ಮೊದಲನೆಯದು ಶಾರೀರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದು, ಎರಡನೆಯದು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ. ಆದರೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ನಾವು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರವಿರುವುದು ಇದರಾಚೆ.

ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಯೋಗಿಯ ಉದ್ದೇಶ. ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಣವಿರಬೇಕು. ಸಂವೇದನೆಯು ಹೇಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ, ಬುದ್ಧಿಯು ಅದನ್ನು ಪುರುಷನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ-ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಬೇಕೋ, ಹೇಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಕ್ರಮವೂ ಇದೆಯೋ, ಅದರಂತೆ ರಾಜಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ.

ನಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವ ಆಹಾರವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ನೀವು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಒಡನೆಯೇ ಇದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಮೃಗವಾದ ಆನೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಸಿಂಹಗಳ ಮತ್ತು ಹುಲಿಗಳ ಬೋನಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವುಗಳ ಚಂಚಲತೆ ಕಾಣುವುದು. ಆಹಾರದಿಂದ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರುವುದು. ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಆಹಾರದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕಾಣುವುದು. ನೀವು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರೆ, ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ಶರೀರ ನಿರ್ಬಲವಾಗುವುದು. ಶಾರೀರಿಕ ಶಕ್ತಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಅನಂತರ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದು. ಮೊದಲು ಸ್ಮೃತಿ ಶಕ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅನಂತರ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದಿರಲಿ, ಯಾವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿ ಬರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಮೊದಲು ಯಾವ ವಿಧದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ನಮಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಂದು

೩೨೨ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ವರಿದ ಮೇಲೆ, ಆಹಾರದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಷ್ಟು ಚೋಪಾನವಾಗಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಸಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ತಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಒಂದು ಮರವಾದ ಮೇಲೆ ಬೇಲಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಬಿಡುವರು. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎದುರಿಸಲು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಯೋಗಿಯು ಭೋಗ ಮತ್ತು ಕರೋರ ತಪಸ್ಸು-ಈ ಅತಿರೇಕಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗ ಬೇಕು. ಅವನು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಕೂಡದು ಅಥವಾ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಲೂ ಕೂಡದು. ಯಾರು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಯೋಗಿಗಳಾಗಲಾರರೆಂದು ಗೀತೆ ಬೋಧಿಸು ವುದು. ಯಾರು ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಯಾರು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಅತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರೋ, ಅಥವಾ ಯಾರು ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ-ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯೋಗಿಗಳಾಗಲಾರರು.

೨೫. ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು

ರಾಜಯೋಗವನ್ನು ಎಂಟು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿರುವರು. ಮೊದಲನೆಯದು ಯಮ: ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪರಿಗ್ರಹ. ಎರಡನೆಯದು ನಿಯಮ: ಶುಚಿ, ತೃಪ್ತಿ, ತಪಸ್ಸು, ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ. ಅನಂತರ ಆಸನ, ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಮುಂದಿನದು ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅನಂತರ ಧಾರಣ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡುವುದು. ಇದರನಂತರ ಬರುವುದು ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ. ನಮಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಯಮ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು ನೈತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ. ಇವುಗಳ ತಳಹದಿ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವೂ ಜಯಪ್ರದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಮ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯೋಗವೆಂದಿಗೂ ಫಲಕಾರಿ ಯಾಗದು. ಯೋಗಿಯು ಮಾತು, ಕೃತಿ-ಆಲೋಚನೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ-ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಕೂಡದು. ದಯೆ ತೋರುವುದು ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅದು ಈ ಹಂತವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹೋಗಿ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಅನಂತರದ ಮೆಟ್ಟಿಲೇ ಆಸನ. ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರುವವರೆವಿಗೂ ಕೆಲವು ವಿಧದ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದ ಕಾರಣ ನಾವು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಒಂದು ಆಸನವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಆಸನ ಸುಲಭವೋ ಅವರು ಅದನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಆಸನ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಅನಂತರ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಹಿಂದಿನ ದಾರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸ್ಪಂದನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಇಡೀ ದೇಹರಚನೆಯೇ ಬದಲಾದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗ ನಡೆಯುವುದು ಬೆನ್ನಲುಬಿನ ಮೂಲಕ. ಆದಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಆಸನದ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಅಂಶವೇ, ನೇರವಾಗಿ ಎದೆ, ಕತ್ತು ಮತ್ತು ತಲೆ - ಈ ಮೂರನ್ನು ಒಂದೇ ಸರಳರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದು. ದೇಹದ ತೂಕವೆಲ್ಲವೂ ಪಕ್ಕಲುಬುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲಿ. ಅನಂತರ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆ ನೇರವಾಗಿ, ಸುಲಭವಾದ ಮತ್ತು ಸಹಜವಾದ ಆಸನ ಸಿದ್ಧವುವುದು. ಎದೆ ಬಗ್ಗಿರುವಾಗ ನೀವು ಯಾವ ಉದಾತ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಲಾರಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನೋಡುವಿರಿ. ರಾಜಯೋಗದ ಈ ಭಾಗವು

ಹಠಯೋಗವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಹಠಯೋಗವು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತದ್ದು. ದೇಹವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ಅದರ ಗುರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಸಾಧನೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಅದನ್ನು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಹಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು, ದೇಹವನ್ನು ವಿವಿಧ ಭಂಗಿ ಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವುದನ್ನು, ನೀವು ಡೆಲ್‌ಸಾರ್ಟಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ನೋಡ ಬಹುದು. ಇದರ ಗುರಿ ಶಾರೀರಿಕವೇ ಹೊರತು ಮಾನಸಿಕವಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾರದ ಯಾವ ಒಂದು ಮಾಂಸಖಂಡವೂ ಕೂಡ ಆತನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು; ಅಥವಾ ಪುನಃ ಅದನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು.

ಹಠಯೋಗದ ಒಂದು ಗುರಿ ಮಾನವರನ್ನು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ವುದು. ಆರೋಗ್ಯವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ. ಅದೇ ಅದರ ಗುರಿ, ತಾನು ಎಂದಿಗೂ ಕಾಯಿಲೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಠಯೋಗಿ ಶಪಥ ಮಾಡುವನು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನೆಂದಿಗೂ ಕಾಯಿಲೆ ಬೀಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಬಹಳ ಕಾಲ ಬದುಕುವನು. ನೂರು ವರ್ಷ ಗಳು ಬದುಕುವುದೇನೂ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನದಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ನೂರೈವತ್ತು ವರುಷವಾದರೂ, ತಲೆಯ ಒಂದು ಕೂದಲೂ ಕೂಡ ನೆರೆಯದೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಷ್ಟೆ. ಆಲದ ಮರವು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಐದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಬದುಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಆಲದ ಮರ ಮಾತ್ರ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯನು ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿದರೆ ಅವನೊಂದು ದೃಢಕಾಯನಾದ ಮೃಗ ಮಾತ್ರ. ಹಠಯೋಗಿಯು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಒಂದೆರಡು ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಬಹಳ ಉಪಯೋಗಕಾರಿಗಳಾಗಿವೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ತಲೆನೋವಿದ್ದರೆ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಮೂಗಿನ ಮೂಲಕ ಸೆಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅನುಕೂಲವಿದೆ. ಇಡೀ ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಮೆದುಳು ತಂಪಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ರುವುದು ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಎಂದಿಗೂ ನೆಗಡಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ. ನಿಮ್ಮ ಮೂಗನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಗಂಟಲನ್ನು ನೀರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಯಂತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ.

ಸ್ಥಿರವಾದ ಆಸನ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುವ “ನಾಡಿಗಳ ಶುದ್ಧಿ” ಎಂಬ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವೆಂದು ತಿರಸ್ಕ ರಿಸುವರು. ಆದರೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿರು ವುದರಿಂದ ನಾನು ಇದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪ ನಿಷತ್ತಿನ ಭಾಷ್ಯದಿಂದ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ: “ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ

ದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು. ಮೊದಲು ನಾಡಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡ ಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದು. ಹೆಚ್ಚಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಲಗಡೆಯ ಮೂಗನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಎಡಗಡೆಯ ಮೂಗಿನಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅನಂತರ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಎಡಗಡೆ ಮೂಗನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಲಗಡೆಯ ಮೂಗಿನಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡಿ. ಪುನಃ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬಲಗಡೆ ಮೂಗಿನಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಎಡಗಡೆಯ ಮೂಗಿನಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡಿ. ಇದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗಳಿ ಗೊಂದಾವರ್ತಿ ಅಂದರೆ ಆರುಣೋದಯ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಸಾಯಂಕಾಲ ಮತ್ತು ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾರಿ ಅಥವಾ ಐದು ಸಾರಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಅಥವಾ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿಗಳ ಶುದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು; ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮೊದಲಾಗು ವುದು.”

ಅಭ್ಯಾಸ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳ ಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡದೆ ಹೋದರೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಮುಂದು ವರಿಯಲಾರಿರಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಇವನ್ನು ನಾವೇ ಅನುಭವಿ ಸುವ ತನಕ ನಮಗೆ ಇವು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಇವನ್ನು ನೋಡ ಬೇಕು; ಅನುಭವಿಸಬೇಕು; ಸುಮ್ಮನೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಲವು ಅಡಚಣೆಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಡಚಣೆಯೇ ದೇಹದ ಅನಾರೋಗ್ಯ. ದೇಹವು ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ, ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಆತಂಕ ಬರು ವುದು. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ದೇಹವನ್ನು ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ನಾವು ಸೇವಿಸುವ ಆಹಾರ, ಪಾನೀಯ, ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರ ಬೇಕು. ದೇಹವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪ ಯೋಗಿಸಿ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕೈಸ್ರವಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆ, ದೇಹದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆರೋಗ್ಯವು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಗುರಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಆರೋಗ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಕೂಡ ಮೃಗಗಳಂತೆ ಆಗುವೆವು. ಮೃಗಗಳು ರೋಗದಿಂದ ನರಳುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಎರಡನೆಯ ಆತಂಕವೇ ಸಂಶಯ. ನಮಗೆ ಕಾಣದೆ ಇರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನುಮಾನಿಸುವೆವು. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಮಾನವನು ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಸ ಲಾರ. ಆದಕಾರಣ ಇಂತಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸತ್ಯವಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನಮಗೆ ಬರುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮರೂ ಕೂಡ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅನು ಮಾನಿಸುವರು. ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನಂಬಿ ಕೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷಣಿಕ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು. ಯೋಗ ದರ್ಶನದ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೊಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ನಮಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ

ಅದು ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಪವಾದರೂ, ಇಡೀ ಯೋಗದ ಉಪದೇಶದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು.” ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಸಾಧನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಓದಬಹುದೆಂದು ನಿಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಚಿತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ನಿಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುವು. ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಮಾಡಿದರೆ, ಬಹುಶಃ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಆಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಮೊದಲು ಇಂತಹ ಕ್ಷಣಿಕ ನೋಟಗಳು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬರುವುವು. ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಇದು ಸಾಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೂಗಿನ ಕೊನೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡಿದರೆ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಿರಿ. ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧ ವಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಮಾನಸಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಲು ಇವು ಸಾಕು. ಆದರೆ ಇವು ಮಾರ್ಗಮಾತ್ರವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಅಂತ್ಯ ಗುರಿ, ಅಂತಿಮ ಲಕ್ಷ್ಯ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮನ ವಿಮೋಚನೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಧೀನತೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಕಡಮೆಯಾಗಕೂಡದು. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಲಾಮರಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಆಳುವವರಾಗಬೇಕು. ದೇಹವಾಗಲೀ ಮನಸ್ಸಾಗಲೀ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನನಾಗಕೂಡದು. ದೇಹ ನನ್ನದು, ನಾನು ದೇಹದ ಆಳಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಕೂಡದು.

ದೇವ ಮತ್ತು ದಾನವ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಹಾ ಋಷಿಯೊಬ್ಬನಿಂದ ಆತ್ಮನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಋಷಿಯು “ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಿರೋ ಅದೇ ನೀವು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದರು. ತೃಪ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜನಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. “ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ದೆಲ್ವನ್ನೂ ನಾವು ಕಲಿತೆವು. ತಿನ್ನಿರಿ, ಕುಡಿಯಿರಿ, ಸಂತೋಷವಾಗಿರಿ. ನಾವು ಆತ್ಮ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ಅಜ್ಞಾನವೇ ದಾನವನ ಸ್ವಭಾವ. ಅವನು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಏನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ದೇವರು ಮತ್ತು ಆತ್ಮನೆಂದರೆ ದೇಹವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಈತನಿಗಿಂತ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಭಾವ ದೇವನದು. ಆತನು ಕೂಡ ಮೊದಲು “ಈ ದೇಹವಾದ ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ; ಆದಕಾರಣ ಅದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು, ಚೆನ್ನಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಋಷಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇದಲ್ಲ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಏನೋ ಉನ್ನತವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು “ಗುರುಗಳೇ, ಈ ದೇಹವೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ನನಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಿರೇನು? ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇಹಗಳೂ ಸಾಯುವುದು ನನಗೆ

ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮನೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗಲಾರನು” ಎಂದನು. ಋಷಿಯು “ನೀನೇ ಅದು, ಅದನ್ನೇ ಹುಡುಕು,” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ದೇವನು ದೇಹವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣವೇ ಆತ್ಮನಿರಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಾಣ ಬಲವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ, ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ನಿರ್ಬಲವಾಗುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದನು. ಪುನಃ ಋಷಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ಗುರುಗಳೇ, ನೀವು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಋಷಿಯು “ನೀನೇ ಅದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಪುನಃ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಹುಶಃ ಆತ್ಮನು ಮನಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದಲ್ಲೇ, ಆಲೋಚನೆಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಒಳ್ಳೆಯವು, ಒಮ್ಮೆ ಕೆಟ್ಟವು – ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧವಾಗಿವೆ; ಮನಸ್ಸು ಅತಿ ಚಂಚಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಆತ್ಮನಾಗಲಾರದೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. ಪುನಃ ಋಷಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ಗುರುಗಳೇ ಮನಸ್ಸು ನನಗೆ ಆತ್ಮನೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದಿರೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. “ಇಲ್ಲ, ನೀನೇ ಅವನು; ಅದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದೇವನು ಕೊನೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಲೋಚನಾತೀತವಾದ ಆತ್ಮನು ತಾನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. ಜನನ ಮರಣಾತೀತನವನು. ಕತ್ತಿ ಅವನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾರದು. ಬೆಂಕಿ ಅವನನ್ನು ದಹಿಸಲಾರದು. ಅವನು ಆದಿ-ಅಂತ್ಯರಹಿತನು, ಅಚಲನು, ಅಗೋಚರನು, ಅವನೇ ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಾನ್. ಅವನು ದೇಹವೂ ಅಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸೂ ಅಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನು. ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಪಾಪ! ದಾನವನಿಗೆ ದೇಹಾಭಿಲಾಷೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸತ್ಯವು ಗೋಚರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಸುರೀ ಪ್ರಕೃತಿಯವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ದೇವತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇರುವರು. ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಸಿಕ್ಕುವರು. ಜೀವನದ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವರಲ್ಲೋ ಅಲ್ಪ ಮಂದಿ. ಈ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರಿಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಾಧನೆಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಮಾಧಾನವಿರುವವರು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆ. ದೇಹವನ್ನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಬದುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವವರು ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ. ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದಿ ರಿಸಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಹೋದರೆ ಅದು ನಾಶವಾಗಲೇಬೇಕು. ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದದೆ ದೇಹವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲವಾದರೂ ಇಡಬಲ್ಲ ಮಾನವನು ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಒಂದು ಶ್ರೇಣಿಗೆ ದೇಹವೆಂದು ಹೆಸರು. ಹೇಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಹೊಸ ನೀರು ಬರುತ್ತಿದೆಯೋ, ಅದರೂ ಕೂಡ ಹಿಂದಿನ ಆಕಾರವನ್ನೇ ತಾಳಿದೆಯೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ದೇಹವೂ ಕೂಡ.

ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ದೇಹವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ, ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿಡ ಬೇಕು. ನಮಗೆ ಇರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಯಂತ್ರವೇ ಇದು.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ದೇಹಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು ಈ ಮಾನವ ದೇಹ. ಮಾನವನೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಜೀವಿ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮನಾದವನೇ ಮಾನವನು. ಮಾನವನಿಗಿಂತ ಅತ್ಯುತ್ತಮನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಾನವ ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಮಾನವನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕುವುದು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಯೆಹೂದ್ಯರ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, ಈಶ್ವರನು, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಆದಮೇಲೆ ಮಾನವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅನಂತರ ಬಂದು ಮಾನವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಇಬ್ಬಿನ್ನನು ವಿನಾ ಉಳಿದವರಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಸೈತಾನನಾದನು. ಈ ರೂಪಕ ಕಥೆಯ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯವಿದೆ. ನಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಜನ್ಮದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಾನವ ಜನ್ಮವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು. ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವು; ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು ಅವು. ಬಹಳ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇರಲಾರದು. ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾನವ ದೇಹ ವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅತಿ ಬಡತನ, ಅತಿ ಐಶ್ವರ್ಯ ಇವೆರಡೂ ಉತ್ತಮ ಆತ್ಮವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಮಹಾಪುರುಷರು ಬರುವುದು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದವರಿಂದ. ಇಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ವಿಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಸಮತೂಕದಿಂದಿರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ಮುಂದಿನ ಹಂತ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಅಥವಾ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಚ್ವಾಸಗಳ ನಿಗ್ರಹ. ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧವಿದೆ? ಈ ದೇಹವೆಂಬ ನಮ್ಮ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಉಸಿರು ಚಲನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಚಕ್ರದಂತೆ. ದೊಡ್ಡ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಫ್ಲೈವೀಲ್ ಚಲಿಸುವುದು. ಈ ಚಲನೆಯು ಅನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಗುಪ್ತ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ ಕ್ರಿಯೋಶ್ಲೇಷಕ ಶಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಚಕ್ರ ಉಸಿರು ಎಂಬುದು.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ದೊರೆಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಒಮ್ಮೆ ರಾಜನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದನು. ಆತನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ರಾಜಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವಾಗಲೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು.

ಆತನಿಗೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದಳು. ರಾತ್ರಿ ಗೋಪುರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮೇಲಿದ್ದ ಗಂಡನನ್ನು ಕರೆದು ತಾನು ಹೇಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಮಂತ್ರಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಮಾರನೆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಗ್ಗ, ಗಟ್ಟಿಯಾದ ದಾರ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸಣ್ಣದಾದ ದಾರ, ತೆಳ್ಳಗಿರುವ ರೇಷ್ಮೆ ನೂಲು, ಒಂದು ಜೀರುದುಂಬಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನು ತುಪ್ಪ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತರುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ವಿಧೇಯಳಾದ ಹೆಂಡತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಗಂಡನ ಅವಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾರನೆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಂದಳು. ಗಂಡನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ರೇಷ್ಮೆ ನೂಲನ್ನು ಜೀರುದುಂಬಿಗೆ ಬಿಗಿದು, ಅದರ ಮುಖದ ಮೇಲಿರುವ ಕೂದಲಿಗೆ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಸವರಿ, ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲು ಮಾಡಿ ನೇರವಾಗಿ ಗೋಪುರದ ಕಡೆಗೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಆಕೆಯು ಸಲಹೆಯಂತೆ ಮಾಡಿದಳು. ಜೀರುದುಂಬಿಯು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ದೂರ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿತು. ಮೇಲಿರುವ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಮೂಸಿನೋಡುತ್ತ, ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿ, ಕೊನೆಗೆ ಗೋಪುರದ ತುದಿಯನ್ನು ಸೇರಿತು. ಆಗ ಮಂತ್ರಿಯು ಜೀರುದುಂಬಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರೇಷ್ಮೆ ಎಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ರೇಷ್ಮೆ ಎಳೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಗೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ದಪ್ಪವಾಗಿರುವ ದಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಕೊನೆಗೆ ದಪ್ಪ ದಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟು ಎಂದನು. ಅನಂತರ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಯಿತು. ಮಂತ್ರಿಯು ಹಗ್ಗದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಗೋಪುರ ದಿಂದ ಇಳಿದು ಸೆರೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಿನ ಚಲನೆಯೇ “ರೇಷ್ಮೆಯ ನೂಲು.” ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದನ್ನು ಕಲಿತಮೇಲೆ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ದಪ್ಪ ನೂಲಿನ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದಪ್ಪನಾದ ಆಲೋಚನೆಯ ದಾರ ನಮ್ಮ ವಶವಾಗುವುದು; ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ದಾರ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತರೆ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

ನಮ್ಮ ದೇಹದ ವಿಚಾರ ನಮಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ನಾವು ಒಂದು ಹೆಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಒಂದು ಬದುಕಿರುವ ಮೃಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರೊಳಗೆ ಏನಿವೆ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಹದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ. ನಮಗೆ ಏಕೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಏಕೆಂದರೆ ಒಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಗಮನ ನಮಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ದೇಹದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಾದರೆ ಆಗ ನಮಗೆ ಅವು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಥೂಲಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಡೀ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಚಲಿಸು

ವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದೇ ಪ್ರಾಣ. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಆವಿರ್ಭಾವವೇ ಉಸಿರು. ನಾವು ಉಸಿರಿನೊಂದಿಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆವು. ಅದು ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿತರಂಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಅವು ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿ, ಅದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದಕೂಡಲೇ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಧೀನತೆ ಬರುವುದು. ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಪ್ರವಾಹವೇ ದೇಹವನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಕೊನೆಗೆ ದೇಹವನ್ನು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಅವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸೇವಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವೆವು. ಜ್ಞಾನವೇ ಶಕ್ತಿ; ನಮಗೆ ಈ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣದ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸ, ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಚುರುಕಾಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾವು ಕ್ರಮೇಣ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹಲವು ಯುಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀವೇ ಇದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಅವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲಾರವು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿ ಸಂಚಾರದ ಚಿಹ್ನೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೇ ಸಂಶಯಗಳು ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತೀವ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕಡಮೆ ಪಕ್ಷ ಎರಡು ಸಾರಿಯಾದರೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಾಲ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಹಗಲಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ದಿನ ಕಳೆದು ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ವಭಾವತಃ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಎರಡೂ ಶಾಂತಿ ಸಮಯ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ದೇಹವೂ ಕೂಡ ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಬಾಹ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಹೊರತು ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿ. ಆಗ ಹಸಿವಿನ ಬಲವಂತವೇ ನಿಮ್ಮ ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಡಿಯಾದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಧನೆ ಅಥವಾ ಪೂಜೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹೊರತು ಊಟ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಇದು ಅವರ ಸಹಜ ಗುಣವಾಗುವುದು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಹೊರತು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಹಸಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಈ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಬೇಡಿ. ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ನೀವು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡೂ ಪವಿತ್ರವಾಗುವ ತನಕ ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸ ಬೇಡಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಇಡಿ. ಯೋಗಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇರ ಬೇಕಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಾತಾವರಣ ಇದು. ನಿಮಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಡಿ. ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಉರಿಸಿ. ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಜಗಳ, ಕೋಪ ಮತ್ತು ಯಾವ ವಿಧದ ಅಪವಿತ್ರ ಆಲೋಚನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ ದಿರಲಿ. ನಿಮ್ಮಂತೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡಿ. ಅನಂತರ, ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ದುಃಖ, ಸಂತಯ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿರುವಾಗ, ನೀವು ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದರೆ ಸಾಕು; ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸುವುದು. ಗುಡಿ ಮತ್ತು ಚರ್ಚುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಭಾವನೆಯೇ ಇದು. ಕೆಲವು ಗುಡಿ ಮತ್ತು ಚರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣುವಿರಿ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆ ಮಾಯವಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆಲೋಚನಾ ತರಂಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಪವಿತ್ರವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಪವಿತ್ರತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಯಾರಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಹುದು. ನೇರವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮೊದಲನೇ ಕೆಲಸವೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪವಿತ್ರ ಆಲೋಚನಾ ತರಂಗವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು: “ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳೂ ಸುಖವಾಗಿರಲಿ; ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳೂ ಶಾಂತವಾಗಿರಲಿ; ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳೂ ಆನಂದವಾಗಿರಲಿ” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿ. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆ ಮಾಡಿ. ನೀವು ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಂಡುಬರುವುದು. ನೀವು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಬಹಳ ಸುಲಭ ವಾದ ಮಾರ್ಗವೇ ಇತರರನ್ನು ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ನಾವು ಸಂತೋಷ ವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವೇ ಉಳಿದವರನ್ನು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿರು ವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ನಮಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಯಾರು ದೇವರನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೋ ಅವರು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು- ಹಣಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಅಂತರ್ಜ್ಯೋತಿಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅನಂತರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೇ ನಿಮ್ಮ ದೇಹದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಆಲೋ ಚಿಸುವುದು. ಅದನ್ನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಇರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಯಂತ್ರವೇ ಇದು. ವ್ಯಕ್ತದಂತೆ ಬಲವಾಗಿರುವುದು ಇದು, ಇದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಸಾರ

೫೫೨ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಬಲಹೀನರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಿರಿ. ದೇಹಕ್ಕೆ, ಅದು ದೃಢವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿ; ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದು ಬಲವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿ. ಅಪರಿಮಿತ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಲಿ.

೨೬. ಪ್ರಾಣ

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದರೆ ಅನೇಕರು ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಉಸಿರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಉಸಿರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ. ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾದರೆ ಉಸಿರಾಡುವುದು ಅನೇಕ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣದ ನಿಗ್ರಹ. ಭಾರತೀಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆಕಾಶವೆನ್ನುವರು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದೇ ಇದು. ರೂಪವಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕೂಡ, ಸಂಯೋಗದ ಫಲವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕೂಡ ಈ ಆಕಾಶದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಆಕಾಶವೇ ಗಾಳಿಯಾಗುವುದು, ದ್ರವವಾಗುವುದು, ಘನವಾಗುವುದು; ಆಕಾಶವೇ ಸೂರ್ಯನಾಗುವುದು, ಪೃಥ್ವಿಯಾಗುವುದು, ಚಂದ್ರನಾಗುವುದು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗುವುದು, ಧೂಮಕೇತುವಾಗುವುದು; ಆಕಾಶವೇ ಮಾನವ ದೇಹವಾಗುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹವಾಗುವುದು, ಸಸ್ಯವಾಗುವುದು. ನಾವು ನೋಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಕಾರವೂ, ನಾವು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಕೂಡ ಆಕಾಶವೇ. ಅದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣ ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಮೀರಿರುವುದು. ಅದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಒಂದು ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ, ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲೆವು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಕಾಶವೊಂದೇ ಇರುವುದು. ಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಘನ, ದ್ರವ ಮತ್ತು ಅನಿಲ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ಪುನಃ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವುವು. ಮತ್ತೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಆಕಾಶದಿಂದ ಹೊರಬರುವುವು.

ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಆಕಾಶವು ಈ ಜಗದ್ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ? ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ. ಹೇಗೆ ಆಕಾಶವು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಅನಂತವೂ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಯೂ ಆದ ಮೂಲವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪ್ರಾಣವು ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಅನಂತಶಕ್ತಿ. ಪ್ರತಿ ಕಲ್ಪದ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಆಕಾಶವಾಗುವುವು; ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನಾವು ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಈ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಜನಿಸುವುದು. ಚಲನೆಯಂತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಪ್ರಾಣ. ಪ್ರಾಣವೇ ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಇರುವುದು. ಅದೇ ಅಯುಸ್ಕಾಂತ ಶಕ್ತಿ. ಶಾರೀರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೂ ಅದೇ. ನರಗಳ ಶಕ್ತಿ ತರಂಗದಂತೆ ತೋರುವುದೂ ಅದೇ. ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದೂ ಅದೇ. ಆಲೋಚನೆಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಕೆಳಗಿರುವ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಜಡಶಕ್ತಿಯವರೆಗೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಣದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಧವಿಧವಾದ ಶಕ್ತಿಸಮೂಲವೆಲ್ಲದರ ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಹೆಸರು. “ಇದೆಯೆಂತಲೂ ಅಲ್ಲ, ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಅಲ್ಲ, ಆ

ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ಅಂಧಕಾರವು ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗ ಇದ್ದುದೇನು? ಆಕಾಶವು ಚಲನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇತ್ತು.” ಪ್ರಾಣದ ಸ್ಥೂಲ ಚಲನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಪ್ರಾಣವಿತ್ತು. ಈಗ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಮುಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಪುನಃ ಜಾಗೃತವಾಗುವವು. ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವವು. ಆಗ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಜಗತ್ತು ಆಕಾಶದಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದು. ಆಕಾಶವು ಬದಲಾಯಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಣವೂ ಕೂಡ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಾಣದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಗ್ರಹವನ್ನೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆನ್ನುವುದು.

ಅನಂತಶಕ್ತಿಯ ಆಗರಕ್ಕೆ ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಾಣವೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಶಕ್ತಿ ಅವನ ಕರಗತವಾಗಲಾರದು? ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕದಲಿಸಬಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಕಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಸೂರ್ಯನವರೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ಅವನ ವಶವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಕೊನೆ ಮತ್ತು ಗುರಿ. ಯೋಗಿಯು ಸಿದ್ಧನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದೆ ಇರುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಗತಿಸಿದವರ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಬರುವಂತೆ ಅವನು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ಬರುವರು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಗುಲಾಮರಂತೆ ಅವನ ಅಣತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವು. ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಯೋಗಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇದನ್ನು ಪವಾಡವೆಂದು ಕರೆಯುವನು. ಹಿಂದೂವಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಣವೇನೆಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅದರ ವಿಶದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದು. “ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಹುದೋ ಅದು ಯಾವುದು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ, ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಏತಕ್ಕೆ ಬರೆದಿರುವುದೆಂದರೆ, ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವೆವೋ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ. ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಮನುಷ್ಯನು ಆಶಿಸಿದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣವನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಕಾಲ ಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಾರ. ಹಾಗಾದರೆ ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು? ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ, ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ, ಒಂದು ಮೂಲತತ್ತ್ವವಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀವು

ತಿಳಿದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಂತೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅನಂತ ಅದ್ವಿ ತೀಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲತತ್ವಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿರುವರು. ಯಾರು ಆ ಮೂಲತತ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರೋ, ಅವರು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಯೋಗಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಇಳಿಸಿರುವರು. ಯಾರು ಈ ಪ್ರಾಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರೋ, ಅವರು ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರು. ಯಾರು ಪ್ರಾಣ ವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿರುವರೋ, ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಮತ್ತು ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು; ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲವೇ ಪ್ರಾಣ.

ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದೊಂದೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಗುರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸ, ಅಂಗಸಾಧನೆ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಈ ಒಂದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು. ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬನೂ ಕೂಡ ತಾನು ಇರುವ ಎಡೆಯಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವುದು ಈ ದೇಹ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಮನಸ್ಸು. ಈ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೆಲಸ ಮಾಡು ವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣವೇ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ರುವುದು. ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಕಿರಿಯ ಶಕ್ತಿತರಂಗವನ್ನು ನಾವು ನಿಗ್ರಹಿಸು ವುದರಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲರಾದರೆ ಆಗ ನಾವು ಪ್ರಾಣವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸ ಬಹುದು. ಯಾವ ಯೋಗಿಯು ಇದನ್ನು ಮಾಡಿರುವನೋ ಅವನ್ನು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಇನ್ನು ಮತ್ತಾವ ಶಕ್ತಿಯ ಅಧೀನಕ್ಕೂ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರ್ವಶಕ್ತ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವು ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುವೆವು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ (ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ) ಮಾನಸಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸಕರು (Mind healers), ಶ್ರದ್ಧಾ ಚಿಕಿತ್ಸಕರು (Faith healers), ಭೂತವಾದಿಗಳು (Spiritualists), ಕ್ರೈಸ್ತವಿಜ್ಞಾನಿ ಗಳು (Christian Scientists), ಸುಪ್ತಿ ಆವಾಹಕರು (Hypnotists) ಮುಂತಾದ ವರು ಇರುವರು. ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಹಿಂದೆಯೂ ಕೂಡ, ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಲಿ, ಪ್ರಾಣದ ನಿಗ್ರಹವಿದೆ. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದೇ ಇದು. ಈ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಯನ್ನೇ ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಾಣದೆ ಎಡವಿರುವುದು ಇದೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು. ಅದರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಉಪ ಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಯೋಗಿಯು ಕೂಡ ಇದೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಈ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದು ಪ್ರಾಣದಿಂದ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣವು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಶಕ್ತಿ. ಆಲೋಚನೆ ಪ್ರಾಣದ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮತ್ತು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕ್ರಿಯೆ. ನಮಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಆಲೋಚನೆಯ ಸರ್ವವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹುಟ್ಟುಗುಣ (Instinct) ಅಥವಾ ಅಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿವೆ. (Unconscious thought). ಒಂದು ಸೊಳ್ಳೆ ಕಚ್ಚಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕೈಗಳು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆಲೋಚನೆಯ ಒಂದು ವಿಧದ ಪ್ರಕಾಶವಿದು. ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಆಗುವ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ಈ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅನಂತರ ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡುವ ಆಲೋಚನೆಗಳಿವೆ. ನಾನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ತೀರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಲವು ವಿಧದಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಯುಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಮೇರೆ ಇದೆ ಎಂಬುದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಮಾತ್ರ, ಯುಕ್ತಿ ಹೋಗಬಲ್ಲದು. ಅದರಾಚೆ ಹೋಗಲಾರದು. ಅದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಿರಿದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಣ್ಣ ವೃತ್ತದೊಳಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳು ಬರುವುದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೃಥ್ವಿಯ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಧೂಮಕೇತುಗಳಂತೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಈ ಯುಕ್ತಿಯ ವೃತ್ತದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುವುವು. ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಇವುಗಳು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲೆಯಾಚೆಯಿಂದ ಬರುವುದೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಈ ಯುಕ್ತಿಯೆಂಬ ಸಣ್ಣ ವೃತ್ತದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುವ ವಿಷಯಗಳ ಮೂಲ ಕಾರಣವು ಈ ವೃತ್ತದ ಆಚೆ ಇರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಇದನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ (Superconscious) ಇರುವುದು. ಸಮಾಧಿ, ಪೂರ್ಣ ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಏರಿದಾಗ ಅದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವುದು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಕ್ಕಾಗಲೀ, ಯುಕ್ತಿಗಾಗಲೀ ಎಂದೂ ತೋರದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಗೋಚರಿಸುವುವು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಲಿತರೆ, ಅದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೂಕಿ, ಇನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಆಗ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಇದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದೇ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ವಸ್ತು. ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದು. ನಿಮಗೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಒಂದು ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಭ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನುವನು ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಮೇಜಿಗೂ ನನಗೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ವಸ್ತುರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಜು ಒಂದು ಭಾಗ. ಅನಂತ ದ್ರವ್ಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವೂ ಕೂಡ ಒಂದೊಂದು ಸುಳಿಯಂತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಒಂದು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ

ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸುಳಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಕೂಡ ಹೊಸ ನೀರು ಬರುವುದು, ಅದು ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣ ಸುತ್ತುವುದು, ಪುನಃ ಹೊಸ ನೀರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಸದಾ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರವಾಹ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಸುಳಿಗಳು. ಕೆಲವು ದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯು ಮಾನವ ದೇಹವೆಂಬ ಸುಳಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲವಿದ್ದು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಖನಿಜವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಅನಂತರವೂ ಇದು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಯಾವ ಒಂದು ವಸ್ತುವು ಕೂಡ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೇಹ, ನಿಮ್ಮ ದೇಹ ಎಂಬ ಭೇದವಿರುವುದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ವಿರಾಟ್ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಮನುಷ್ಯ, ಭೂಮಿ, ಸಸ್ಯ, ಖನಿಜ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗ. ಯಾವುದೂ ಕೂಡ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ವಸ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಮತ್ತೊಂದರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುವುದು.

ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಅದರಂತೆಯೇ. ಆಕಾಶವೇ ವಸ್ತುವಿನ ಮೂಲಸ್ಥಿತಿ. ಪ್ರಾಣದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವಾಗ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವದನದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಆಕಾಶವನ್ನು ಮನಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯುವೆವು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವದನದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ನೀವು ಪಡೆದರೆ ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವದನದಿಂದ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯದ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳು ಆಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬಲ್ಲವು. ನಗುವಿನ ಅನಿಲಕ್ಕೆ (Laughing gas) ಪರವಶನಾದ ಸರ್ ಹಂಫ್ರಿಡೇವಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಶೋಧನೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಆತ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಸ್ವಬ್ದನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಭಾವಮಯ ಎಂದನು. ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ಥೂಲ ಸ್ವದನಗಳು ನಿಂತು ಭಾವವೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವದನವೊಂದೇ ಅವನಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಕೂಡ ಅವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವದನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲವೂ ಭಾವನಾಮಯವಾಯಿತು. ತಾನು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯ ಸುಳಿಗಳಾದುವು.

ಹೀಗೆ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಐಕ್ಯ ಇರುವುದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಆತ್ಮನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಐಕಮಾತ್ರವೆನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವದನಗಳೆರಡೂ ಇರುವುದು ಒಂದು. ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಐಕ್ಯವೊಂದೇ ಇರುವುದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಕೂಡ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಮೊತ್ತವೆಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿರು

ವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಇದು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿರುವುದು. ಇದು ಮೊದಲು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು; ಅನಂತರ ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುವ ಬಹುವಿಧ ಶಕ್ತಿರೂಪಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಅನಂತರ ಇದು ಪುನಃ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತ ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಪ್ರಾಣದ ನಿಗ್ರಹವನ್ನೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆನ್ನುವುದು.

ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಾಣದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳ ಚಲನೆ. ಅದು ನಿಂತರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳ ಚಲನೆಯೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಚಲನೆ ನಿಂತು ಹೋದರೂ ಕೂಡ ದೇಹ ಬದುಕಿರುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲವರು ಕೆಲವರು ಇರುವರು. ಅವರು ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಉಸಿರಾಡದೆ ಜೀವಿಸಬಲ್ಲರು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ನಾವು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಥೂಲದ ಸಹಾಯವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯು ಸಿಕ್ಕುವಂತನಕ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮ ವಸ್ತುವಿನೆಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದು. ಈ ಚಲನೆಗೂ ಉಸಿರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಉಸಿರು ಈ ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣವೆಂತಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಇದು ಉಸಿರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ಚಲನೆಯು ಪಂಪಿನಂತೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣವು ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಚಲನೆಯು ವಾಯುವನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆಯುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದರೆ ಉಸಿರಾಡುವುದೆಂದಲ್ಲ ಅರ್ಥ, ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು. ನರಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಂಸಖಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆ ಶಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಾಣ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣವು ಸ್ವಾಧೀನವಾದ ಮೇಲೆ, ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ತಕ್ಷಣವೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ದೇಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾಂಸಖಂಡವನ್ನೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲ ಕೆಲವರನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿರುವೆನು. ಇದು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಾರದು? ಕೆಲವು ಮಾಂಸಖಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನತೆ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾಂಸಖಂಡದ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನರದ ಮೇಲೆ ಏತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಧೀನತೆ ಇರಲಾರದು? ಇದರಲ್ಲಿ ಏನು ಅಸಾಧ್ಯವಿದೆ? ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಸ್ವಾಧೀನತೆ ತಪ್ಪಿದೆ. ಅದಕ್ಕೋಸುಗವೇ ಚಲನೆ ಅನೈಚ್ಛಿಕವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಂತೆ ನಾವು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾಡುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾವು ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಅಟಾವಿಸಂ (Atavism) ಎನ್ನುವುದು.

ಯಾವ ಚಲನೆಯು ಸುಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ದೇಹದ ಕೆಲವು ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ದೇಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇದನ್ನೇ ಯೋಗಿಯು ಪ್ರಾಣಯಾಮದ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸುವನು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಯು ವನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ದೇಹದ ಆದ್ಯಂತವನ್ನೂ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ತುಂಬ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬಹುಶಃ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಓದಿರಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೆಂದರೆ ಉಸಿರು ಎಂದು ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನೀವು ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸಬಹುದು. ತಪ್ಪು ಭಾಷಾಂತರಕಾರರದು. ದೇಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವನ್ನೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನೀವು ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲ ರೋಗ ಮತ್ತು ವೇದನೆಗಳನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇತರರ ದೇಹವನ್ನೂ ನೀವು ನಿಯಂತ್ರಿಸ ಬಲ್ಲಿರಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವಾದುದು. ನಿಮ್ಮ ದೇಹವು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದೇ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ನೀವು ದೃಢಕಾಯರಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಕೂಡ ದೃಢಕಾಯರಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಆದರೆ ನೀವು ರೋಗಿಗಳಾಗಿ ನಿರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಗುಣ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಆರೋಗ್ಯ ವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವುದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾವನೆ. ಇದೇ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗುಣ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಿಳಿದೋ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ನಾವು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಬಲಾಢ್ಯನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಬಲಹೀನನನ್ನು, ತನಗೆ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಾಢ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಡು ವಾಗ ಆ ಕ್ರಿಯೆಯು ಉತ್ತಮವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ತ್ವರಿತವೂ ಆಗುವುದು. ಅನಂತರ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬನು ತಾನೇ ಹೆಚ್ಚು ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾಗದೆ ಇರ ಬಹುದು, ಆದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಸ್ಪಂದನಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವನು.

ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ನಿಜ ವಾಗಿ, ಅಂತರ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೂರವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಅಂತರವೆಲ್ಲಿದೆ? ನಿಮಗೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಏನಾದರೂ ಅಂತರ ಇದೆಯೇನು? ಇದೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅಖಂಡವಾದ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿ. ಸೂರ್ಯನು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ನೀವು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ.

ನದಿಯ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆಯೇನು? ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಏತಕ್ಕೆ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು? ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದ ಗುಣಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಹಳ ದೂರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಜವಿದ್ದರೆ ಮೋಸ ನೂರಾರು ಇವೆ. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಗುಣ ಮಾಡುವುದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಷ್ಟು ಸುಲಭವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅವರು ಮಾನವದೇಹದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆರೋಗ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಆಂಗ್ಲೇಯ ವೈದ್ಯನು ಕಾಲರಾ ರೋಗಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ತನ್ನ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಹೋಮಿಯೋಪತಿ ವೈದ್ಯರು ಒಂದು ರೋಗಿಗೆ ತನ್ನ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಹುಶಃ ಆಂಗ್ಲೇಯ ವೈದ್ಯನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ರೋಗಿಯನ್ನು ತೊಂದರೆ ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಪ್ರಕೃತಿಯು ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವನು. ಶ್ರದ್ಧಾ ವೈದ್ಯನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಗುಣ ಮಾಡುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ರೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತ ಗೊಳಿಸುವನು.

ಶ್ರದ್ಧಾವೈದ್ಯರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಇದೆ. ಅವರು, ನಂಬಿಕೆಯೇ ನೇರವಾಗಿ ರೋಗಿಯನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೂ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಖಾಯಿಲೆಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವವೇನೆಂದರೆ, ರೋಗಿಯು ತನಗೆ ಆ ಖಾಯಿಲೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಸಾಧ್ಯ ನಂಬಿಕೆಯೇ ರೋಗದ ಒಂದು ಚಿಹ್ನೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅವನು ಬೇಗ ಸಾಯುವನೆಂಬುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯು ಗುಣಪಡಿಸುವುದು ಎಂಬ ನಿಯಮವು ಸರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಂಬಿಕೆಯೊಂದೇ ಗುಣಪಡಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ರೋಗಿಗಳೂ ಗುಣಮುಖರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಜವಾಗಿ ಗುಣವಾಗುವುದು ಪ್ರಾಣದಿಂದ. ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸ್ವದನಕ್ಕೆ ತರುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೂ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಪ್ರತಿದಿನದ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆನು? ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಸ್ವದನಾ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು ಇದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದಷ್ಟೂ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಯಾದ ದಿನ ನೀವು ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀರಿ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಸಾಹವಿರುವ ದಿನ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ.

ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಬಲ್ಲ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು, ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅತಿ ಮೇಲಿನ ಸ್ಪಂದನಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲರು. ಉಳಿದವರನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಅವರಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅರ್ಧ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅವರು ಆಲೋಚಿಸಿದಂತೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗದ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ದೇವದೂತರಿಗೆ ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯಿತ್ತು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಚಂಡ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದೇ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ವಾಯಿತು. ಶಕ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬರುವುದು ಈ ಪ್ರಾಣದ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ. ಇದರ ರಹಸ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣನಿಗ್ರಹ ಕಾರಣ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಿಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣವು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಮತ್ವ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಪ್ರಾಣದ ಸಮತ್ವಕ್ಕೆ ಆತಂಕ ಬಂದಾಗ ರೋಗ ತಲೆದೋರುವುದು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದು, ಅಥವಾ ಕಡಮೆ ಪ್ರಾಣ ವಿರುವ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹರಿಸುವುದು - ಇದನ್ನೇ ರೋಗನಿವಾರಣೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರಬೇಕಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಕಡಮೆ ಪ್ರಾಣವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುವುದೆಂದರೆ ಕಾಲು ಅಥವಾ ಕೈಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಕಡಮೆ ಯಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಪ್ರಾಣ ವನ್ನು ಕಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇವೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯ ಗಳು. ಇವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕು. ನೀವು ನೋಡಿದಂತೆಯೇ ರಾಜ ಯೋಗದ ಮುಖ್ಯಗುರಿಯೇ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿದಾಗ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತದಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿರುವ ಅಲೆಗಳಿವೆ. ಅನಂತರ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಗಳು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಗಳು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಅನಂತ ಸಾಗರವಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ನೀರುಗುಳ್ಳೆಯು ಅನಂತ ಸಾಗರದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅಗಾಧವಾದ ಅಲೆಯೂ ಸಾಗರದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬನು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಾಲಿಯಾಗಿರಬಹುದು; ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಸಣ್ಣ ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆ ಗಳಂತೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಕೂಡ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕಾದ, ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಸಾಗರದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿದೆ. ಚೇತನ ವೆಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಸಾಗರ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇದೆ. ಅಣಬೆಯಂತಹ ಒಂದು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕುದ್ರ ಜೀವಿಯು ಕೂಡ ಅನವರತವೂ ಆ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ ಆಗರದಿಂದ ಸತ್ತ

ವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಕಾರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಮರವಾಗಿ, ಮೃಗವಾಗಿ, ಮಾನವನಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ದೇವರಾಗುವುದು. ಇದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾಲ ಎಂದರೇನು? ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ, ಹೋರಾಟ ಬಲವಾದರೆ, ಕಾಲದ ದೀರ್ಘತೆ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಕಡಮೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ ಆಗರದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ದೇವನಾಗಲು ಅವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳು ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಐದು ಲಕ್ಷ ವರುಷಗಳು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಅನಂತರ ಅವನು ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬಹುಶಃ ಐವತ್ತು ಲಕ್ಷ ವರುಷಗಳು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ಕಾಲ ಕಡಮೆಯಾಗುವುದು. ನಾವು ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಈ ಪೂರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಆರು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿಯೋ ಪಡೆಯಲು ಏತಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ? ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಒಂದು ನಿರ್ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಿಯು ಇದನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಯಂತ್ರವು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೊತ್ತದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನಿಂದ ಗಂಟೆಗೆ ಎರಡು ಮೈಲಿ ಓಡಿದರೆ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲನ್ನು ಜಾಸ್ತಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಅದೇ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅದ ರಂತೆಯೇ ಜೀವನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯ ಆಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಏತಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಾರದು? ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಕಾದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಹನೆ ಇದೆ? ಈ ಮಾನವದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ, ಇದೇ ದೇಹದಿಂದಲೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣವೇ ನಾವು ಸೇರಬಾರದು? ಆ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಏತಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಬಾರದು?

ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ, ಇಡೀ ಮಾನವ ಜನಾಂಗವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವತನಕ ಕಾದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವ ಬದಲು, ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕಾಲವನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವಿರುವುದು. ಇದೇ ಯೋಗಿಯ ಗುರಿ. ದೇವದೂತರು, ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಮತ್ತು ತಪಸ್ವಿಗಳು ಏನು ಮಾಡಿದರು? ಒಂದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಬಾಳನ್ನೇ ಬಾಳಿದರು. ಸಾಧಾರಣ ಮಾನವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮತ್ತಾವುದನ್ನೂ ಅವರು ಆಲೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇರಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಒಂದು

ಗಳಿಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರ ದೂರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಏಕಾಗ್ರತೆಯೆಂದರೆ ಇದೇ. ಕಾಲವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಗಹನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ರಕ್ತಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುವುದು. ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ರಾಜಯೋಗ.

ಭೂತವಾದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಭೂತವಾದವೂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಒಂದು ರೂಪ. ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಗಳು ಇರುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ನಾವು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದ, ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದ, ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದ, ಸಹಸ್ರಾರು ಆತ್ಮಗಳು ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ನಾವು ಅವುಗಳ ದೇಹಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆದಾಡುತ್ತ ಇದ್ದರೂ, ಅವು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡದೆ, ಅನುಭವಿಸದೆ ಇರಬಹುದು. ಇದು ವೃತ್ತದೊಳಗೊಂದು ವೃತ್ತದಂತೆ, ವಿಶ್ವದೊಳಗೊಂದು ವಿಶ್ವದಂತೆ ಇದೆ. ನಮಗೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ವದನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಸ್ವದನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಕಾಣುವುವು. ಆದರೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿನ ಸ್ವದನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಜ್ಯೋತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನೋಡಬಲ್ಲ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವರು ಇರಬಹುದು. ಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರಕಾಶವು ಬಹಳ ಕಡಮೆಯಾದರೂ ಅದು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಂತಹ ಬೆಳಕನ್ನೂ ಕೂಡ ನೋಡಬಲ್ಲ ಬೆಕ್ಕು ಮತ್ತು ಗುಬೆಗಳಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವದನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪದರವಿದೆ. ಭೂಮಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಪದರವು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪದರಕ್ಕಿಂತ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ನೀವು ಮೇಲೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲ ವಾಯುಗುಣದ ಸಾಂದ್ರತೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಅಥವಾ ಸಾಗರದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ನೀರಿನ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಸಾಗರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರಲಾರವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಂದರೆ ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಒಡೆದುಹೋಗುವುವು.

ಆಕಾಶದ ಮಹಾಸಾಗರದಂತೆ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆಯ ಸ್ವದನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅನೇಕ ಪದರಗಳು ಇರುವುವು. ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ದೂರವಾದಷ್ಟೂ ಸ್ವದನ ಕಡಮೆಯಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದಷ್ಟೂ ಸ್ವದನ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ವಿಧದ ಸ್ವದನ ಒಂದೊಂದು ಸ್ತರವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವದನಗಳುಳ್ಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ ಮೈಲಿಗಳು ಒಂದು ಸ್ವದನದ ಲೋಕ, ಅನಂತರ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ ಮೈಲಿಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವದನದ ಲೋಕ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದುದರಿಂದ

ಒಂದು ಸ್ಪಂದನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವವರು, ಅಲ್ಲಿರುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಮೇಲಿರುವವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರರು. ಆದರೂ ದೂರದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರಗಳ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಪಂದನದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಏನಾ ಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಈ ಕೋಣೆ ತುಂಬಿದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವರ ಪ್ರಾಣ ಒಂದು ಸ್ಪಂದನದಲ್ಲಿದೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಒಂದು ಸ್ಪಂದನದಲ್ಲಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಅವರದು ಬಹಳ ವೇಗವಾದ ಸ್ಪಂದನವಾಗಿರಬಹುದು; ನಮ್ಮದು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರು ಮತ್ತು ನಾವು ಪ್ರಾಣದಿಂದಲೇ ಆದ ವರು, ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಣಸಾಗರದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳು, ನಾವು ಅವರು ಬೇರೆ ಆಗಿರುವುದು ಸ್ಪಂದನದ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ. ನಾನು ವೇಗವಾದ ಸ್ಪಂದನಕ್ಕೆ ಏರಿದರೆ ಈ ಸ್ತರ ತಕ್ಷಣವೇ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ನಾನು ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ನೀವು ಮಾಯ ವಾಗಿ ಅವರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವೆಂದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಗೊತ್ತಿರ ಬಹುದು. ಮೇಲಿನ ಸ್ಪಂದನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏರಿಸುವ ಈ ವಿಷಯವೆಲ್ಲ ಯೋಗ ಅಥವಾ ಸಮಾಧಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಈ ಉನ್ನತ ಸ್ಪಂದನದ ಸ್ಥಿತಿ, ಮಾನಸಿಕ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಸಮಾಧಿಯ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪದ್ಧತಿಯು ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನೋಟವನ್ನು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಯಾವ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿದ್ದಾರೆಯೋ, ಆ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡು ವುದೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಮಾಧಿಯ ಅವಸ್ಥೆ. ಆ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯ ವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಂತೆ.

ಆದಕಾರಣ ಭೂತವಾದದಲ್ಲಿ ಯಾವುವು ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುವೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಣಾ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಯಾವ ಮತವೇ ಆಗಲಿ, ಯಾವ ಪಂಗಡವೇ ಆಗಲಿ, ಏನಾದರೂ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರು ನಿಜ ವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಈ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಯೋಗವನ್ನು. ಎಲ್ಲಿಯಾದ ರೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಪ್ರಭಾವವಿದ್ದರೆ ಅದು ಈ ಪ್ರಾಣದ ಆವಿರ್ಭಾವ. ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಆವಿಯ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಯಾವುದು ಚಲಿಸುವುದು? ಆವಿಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣ. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಮುಂತಾದು ವೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಎಂದರೇನು? ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ತೋರುವ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾಣದ ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನದ ಮೂಲಕ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲಕ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದೇ ರಾಜ ಯೋಗ.

೨೭. ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾಣ

ಯೋಗಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಡ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಳ ಎಂಬ ಎರಡು ನರಗಳ ಪ್ರವಾಹವಿದೆ. ಬೆನ್ನಿನ ಮೂಳೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಷುಮ್ನಾ ಎಂಬ ನಾಳ ಇದೆ. ಈ ನಾಲೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ಕರೆಯುವ ಕುಂಡಲಿನಿಯ ಪದ್ಧವಿರುವುದು. ಅದು ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿನಿ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಕುಂಡಲಿನಿ ಜಾಗೃತವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲೆಯ ಮೂಲಕ ಮೇಲೆ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಏರಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಅನೇಕ ಪದರಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುವುವು. ಆಗ ಯೋಗಿಗೆ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ದರ್ಶನಗಳಾಗುವುವು. ಹಲವು ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದು ಮೆದುಳನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ, ಯೋಗಿಯು ದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆತ್ಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದು. ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಎಂಟನ್ನು ಮಲಗಿಸಿದರೆ (೯) ಅದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ನೀವು ಎಂಟರ ಮೇಲೆ ಎಂಟು ರಾಶಿ ಹಾಕಿರುವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದೇ ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯಾಗುವುದು. ಎಡಗಡೆಯದೇ ಇಡ, ಬಲಗಡೆಯದೇ ಪಿಂಗಳ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನವರವಿಗೂ ಹರಿಯುವ ಟೊಳ್ಳು ನಾಳವೇ ಸುಷುಮ್ನಾ. ಮಿದುಳುಬಳ್ಳಿಯು ಬೆನ್ನು ಹುರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನರವು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯು ಇರುವುದು. ತ್ರಿಕಾಸ್ಥಿ ನರಜಾಲ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲುವೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಆಧುನಿಕ ಶರೀರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಮಿದುಳು ಬಳ್ಳಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬರುವ ಅನೇಕ ನರಗ್ರಂಥಿಗಳು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುವ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೆಳಗಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮೇಲಿರುವ ಸಹಸ್ರದಳಪದ್ಮದವರೆಗೆ ಯೋಗಿಯು ಅನೇಕ ಚಕ್ರ ಅಥವಾ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ನರಗ್ರಂಥಿಗಳು ವಿವಿಧ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆಧುನಿಕ ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಯೋಗಿಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಈ ನರಗಳ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ: ಒಂದು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು, ಮತ್ತೊಂದು ಮೆದುಳಿನಿಂದ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಮತ್ತೊಂದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ. ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಾಕರ್ಷಕ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೇಂದ್ರಾಪಕರ್ಷಕ. ಒಂದು ಮಿದುಳಿಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಮಿದುಳಿನಿಂದ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಿದುಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮುಂದಿನ ವಿಷಯವನ್ನು

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಹಲವು ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಈ ಮಿದುಳುಬಳ್ಳಿ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಮೆಡುಲ (Medulla) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥಿಯಂತೆ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು. ಇದು ಮಿದುಳಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ದ್ರವದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಮಿದುಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದರೆ, ಆ ವೇಗವು ದ್ರವದಲ್ಲಿ ವೈಯವಾಗಿ ಮಿದುಳಿಗೆ ಏಟುಬೀಳದೆ ಇರುವುದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಇರುವ ಚಕ್ರಗಳ ಪೈಕಿ ಮೂರನ್ನು, ಎಂದರೆ ಮೂಲಾಧಾರ (ಕೆಳಗಿರುವುದು) ಸಹಸ್ರಾರ (ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಹಸ್ರದಳದ ಪದ್ಮ ಮತ್ತು ಮಣಿಪೂರ (ಹೊಕ್ಕುಳಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದು) - ಇವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ನಾವು ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ವಿದ್ಯುತ್ತು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿರುವೆವು. ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಚಲನೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧದ ಚಲನೆಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಬಹುಶಃ ಈ ಮೇಜು ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ -ಎಂದರೆ ಯಾವ ಕಣಗಳಿಂದ ಈ ಮೇಜು ಆಗಿದೆಯೋ ಅವುಗಳು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೇ ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿ. ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಾಹವು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಕಣಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಒಂದು ಕೋಣೆಯೊಳಗಿರುವ ವಾಯು ಕಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದು ಆ ಕೋಣೆಯನ್ನೇ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಚ್ವಾಸಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸುವ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನರಗಳ ಕೇಂದ್ರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವಿಧದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇದೆ.

ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುವುದನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವೀಗ ನೋಡೋಣ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇದರಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಕಣಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಹರಿಯುವ ಸ್ವಭಾವ ಬರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ, ನರಪ್ರವಾಹವು ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ನರಗಳು ಧ್ರುವತ್ವವನ್ನು (Polarity) ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇಚ್ಛಾ ಶಕ್ತಿಯು ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಒಂದು ವಿಧದ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೇಹದ ಚಲನೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಲಯಬದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ, ದೇಹವು ಒಂದು ಪ್ರಚಂಡ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಬ್ಯಾಟರಿಯಂತೆ ಆಗುವುದು. ಯೋಗಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವುದೇ ಈ ಪ್ರಚಂಡ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಶ್ವಾಸೋಚ್ಚ್ವಾಸ ಸಾಧನೆಯ ಶಾರೀರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿವರಣೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಲಯಬದ್ಧ

ವಾದ ಚಲನೆಯನ್ನು ತರುವುದು, ಮತ್ತು ಶ್ವಾಸೋಚ್ಚ್ವಾಸಗಳ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಉಳಿದ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಗುರಿಯು ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕುಂಡಲಿನಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದು.

ನಾವು ನೋಡುವ, ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಎಲ್ಲವೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಈ ದೇಶವನ್ನೇ ಮಹಾಕಾಶ ಅಥವಾ ಭೌತಿಕ ಆಕಾಶ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ, ಅಥವಾ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಚಿತ್ತಾಕಾಶವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೋಡುವನು. ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯು ವಸ್ತು ಹೀನವಾಗಿ, ಆತ್ಮವು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಚಿದಾಕಾಶ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಾಕಾಶವೆಂದು ಹೆಸರು. ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಮೇಲೆ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಚಿತ್ತಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವುದು. ಮಿದುಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಕಾಲುವೆಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ, ವಸ್ತುಹೀನ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯು (Objectless Perception) ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವುದು. ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿಯ ಉಪಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಮನುಷ್ಯನು ಅದನ್ನು ಒಂದು ತಂತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಕಳುಹಿಸಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಯಾವ ತಂತಿಯೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಂತಿಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ದೇಹದ ಎಲ್ಲಾ ಚಲನೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆಗಳೂ ಈ ನರತಂತುಗಳೆಂಬ ತಂತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಿದುಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮಿದುಳಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಮಿದುಳು ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನರಗಳ ಭಾಗವೇ ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುವ ಇಡಾ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಳ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕವೇ, ಮಿದುಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತರುವ ಪ್ರವಾಹವು ಹರಿಯುವುದು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ತಂತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಕಳುಹಬಾರದು? ಅಥವಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು? ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೀವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜಡವಸ್ತುವಿನ ಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದಂತೆ ಎಂದು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು? ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ನರಗಳೆಂಬ ಜಾಲವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಬೇಕು, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ತಂತಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇರಕೂಡದು. ಆಗಲೇ ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು. ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ದೇಹದ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ. ತಂತಿಯಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಯಾವ ನರಗಳ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯ ಮೂಲಕ ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿದಂತೆ. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಯೋಗಿಯು ಸಾರುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಈ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯ ಕೆಳಭಾಗವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂವೇದನೆಯು ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವುದು. ಸ್ವಯಂ ಚಾಲಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ (Automatic Center) ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ನಂತರ ಚಲನೆಯುಂಟಾಗುವುದು. ಪ್ರಜ್ಞಾಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಾದರೂ ಮೊದಲು ಅರಿವು, ಅನಂತರ ಕ್ರಿಯೆ ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಣವೂ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗ್ರಹಣ ಉಂಟಾಗುವುದು? ಆಗ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಇಂದ್ರಿಯ ಜನ್ಯ ಚಲನೆಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಅಡಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾನೊಂದು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂದ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ, ನಮಗೆ ಪಟ್ಟಣವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಎಂದರೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಸುದ್ದಿ ತರುವ ನರಗಳು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಲನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವು. ಆ ನರಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣ ಹೊರಗಿರುವ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು. ಈಗ ನಾನು ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ. ಈ ನೆನಪು ಕೂಡ ಮೊದಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆಯೇ, ಅದರ ಇದು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸೌಮ್ಯವಾದುದು. ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ನೆನಪೆಂಬ ಸೌಮ್ಯ ಚಲನೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಿಯೆ ಎಲ್ಲಿದೆ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೂಲ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ (Primary Sensation) ಅಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಈ ಸಂವೇದನೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿವೆ. ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸ್ವಪ್ನವೆಂಬ ಸೌಮ್ಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬರುವುದು.

ಈ ಸಂವೇದನಾ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುವೋ ಆ ಕೇಂದ್ರವೇ ಮೂಲಾಧಾರ. ಅದೇ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನ ಮೂಲ. ಕ್ರಿಯೆಯ ಗುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕುಂಡಲಿನಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮಿದುಳಿನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಬಹುಶಃ ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ದೀರ್ಘವ್ಯಾಸಂಗ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಮೂಲಾಧಾರದ ಚಕ್ರವಿರುವ ಭಾಗ ಬಿಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ, ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ಮಾಡಿ, ಸ್ವಪ್ನಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯ ಮೂಲಕ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದು ಒಂದು ಚಕ್ರದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಪ್ರಚಂಡ

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಶಕ್ತಿಯ ಅಲ್ಪಭಾಗ ನರತಂತುವಿನ ಮೂಲಕ ಚಲಿಸಿ, ಆಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ಕನಸು ಅಥವಾ ಕಲ್ಪನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘ ಅಂತರಂಗ ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಯು ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಆಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಚಂಡವಾದುದು. ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಕನಸು ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದುದು. ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣದಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಗಿಂತಲೂ ಬಹುಪಾಲು ತೀವ್ರವಾದುದು. ಇದು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣ. ಎಲ್ಲಾ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮಿದುಳನ್ನು ಇದು ತಲುಪಿದಾಗ ಮಿದುಳ್ಳೆಲ್ಲವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಇದರ ಫಲವೇ ಪೂರ್ಣ ಅಂತಃಕೋಶಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾನುಭವ. ಒಂದು ಚಕ್ರದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಕುಂಡಲಿನ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ದಂತೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಅನೇಕ ಪದರಗಳು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಆಗುವುವು. ಆಗ ಯೋಗಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಕಾರಣ ಪ್ರಪಂಚವು ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಆಗ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರಣವಾದ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇವುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅವನು ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ಕಾರಣವು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮದ ಜ್ಞಾನ ಬಂದೇ ಬರುವುದು.

ಆದಕಾರಣ ಪರಮಾರ್ಥಲಾಭಕ್ಕೆ, ಅತೀಂದ್ರಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ಆತ್ಮಾನುಭಾವಕ್ಕೆ ಕುಂಡಲಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಮಾಡುವುದೊಂದೇ ದಾರಿ. ಇದರ ಜಾಗೃತಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿ, ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾನುಭಾವರ ಕೃಪೆ, ಅಥವಾ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ -ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಇದು ಜಾಗೃತವಾಗಬಹುದು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಾವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕರೆಯುವ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕುಂಡಲಿನ ಶಕ್ತಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಗೆ ಸೇರಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಬಹುಪಾಲು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರು ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಕುಂಡಲಿನಿಯ ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶವನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲವು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪೂಜೆಗಳೂ, ನಮಗೆ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ, ಈ ಗುರಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವವನಿಗೆ ಇದು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯ ಅಂಶವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಂಚೆಕೆ ಸಂಕಟಗಳಿಗೀಡಾಗಿ ಮಾನವರು ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳ ಮೂಲಕ ಯಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲಿಯೂ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ನಿಜವಾದ ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಯೋಗಿಯು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಸಮೀಪಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದೇ ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣದ ತವರೂರು. ರಾಜಯೋಗವು ಧರ್ಮದ ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರ, ಇದೇ ಎಲ್ಲಾ ಪೂಜೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಬಾಹ್ಯಾಚಾರಗಳ ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತಗಳ ವೈಚಾರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ.

೨೮. ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾಣದ ಸ್ವಾಧೀನತೆ

ನಾವೀಗ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಯೋಗಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸವೇ ಶ್ವಾಸ ಕೋಶಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದು. ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದೇನೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯ ಮುಖವಾಗಿದೆ, ಒಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಲನೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಮರೆತಿದೆ. ಅವು ಗಳನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು ಮತ್ತು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಈ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ದೇಹ ದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾಂಸಖಂಡಕ್ಕೂ ಜೀವವನ್ನು ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗದು. ಅದನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ. ಕೆಲವು ಕಾಲ ನಾವು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ಈಗ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ನೇರವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದೇಹ ನೇರವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಿದುಳು ಬಳ್ಳಿ ಕಶೇರುಕದೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರದಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಒಳಗೆ ಇರುವುದು. ನೀವು ಬಾಗಿ ಕುಳಿತರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆಯನ್ನು ತರುವಿರಿ. ಆದಕಾರಣ ಅದು ಆರಾಮವಾಗಿರಲಿ. ನೀವು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಬಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ನಿಮಗೆ ನೀವೇ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ದೇಹದ ಮೂರು ಭಾಗಗಳು ಎಂದರೆ, ಎದೆ ಕತ್ತು ಮತ್ತು ತಲೆ ಇವು ಒಂದೇ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಇದು ನಮಗೆ ಉಸಿರಾಡುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರುವುದು. ಎರಡನೆಯ ಕೆಲಸವೇ ನರಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದು. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಚ್ವಾಸಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗೊಳಿಸುವ ನರಗಳ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಉಳಿದ ನರಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು. ಆದ ಕಾರಣ ಒಂದು ನಿಯಮಿತ ಉಸಿರಾಟ ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿರು ವೆವು. ನಾವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುವುದನ್ನು ಉಸಿರಾಟವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಹಳ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತೆ ಉಸಿರಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಪುರುಷರಿಗೂ ಕೆಲವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಳತೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದು ಬಿಡುವುದು. ಅದು ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡು ತ್ತದೆ. ನೀವು ಇದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ “ಓಂ” ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪವಿತ್ರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ. ಇಂಡಿಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಎಂದು ಎಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ “ಓಂ” ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವು

ದಾದರೊಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದೊಂದಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಪದ ಉಸಿರಿನೊಂದಿಗೆ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಹರಿಯಲಿ. ಇದರಿಂದ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಲಯಬದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎಂದರೆ ಏನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ನಿದ್ರೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬಂದರೆ ಬಹಳ ಬಳಲಿದ ನರಗಳೂ ಕೂಡ ಶಾಂತವಾಗುವವು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನೀವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನಿಮಗೆ ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ಈ ಸಾಧನೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಒಬ್ಬನ ಮುಖಭಾವದ ಬದಲಾವಣೆ. ಒರಟುತನ ಮುಖದಿಂದ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಶಾಂತ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ಶಾಂತಿಯೇ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಲಿಯುವುದು. ಅನಂತರ ಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿ ಬರುವುದು. ಕಿರುಚಲು ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯೋಗಿಯನ್ನು ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವಾದ ಮೇಲೆ ಬರುವವು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಸಿರಾಡುವುದನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದಿನದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಡಗಡೆ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಯಿಂದ, ಇಡಾದ ಮೂಲಕ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಾಯುವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಶ್ವಾಸಕೋಶವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ, ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ. ನೀವು ಆ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯ ಕಾಲುವೆಯ ಮೂಲಕ ಕೆಳಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಕುಂಡಲಿನಿಯ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾದ ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರದ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾವಿಸಿ. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ. ಪಿಂಗಳಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಆ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಉಸಿರನ್ನು ಬಲಹೊಳ್ಳೆಯ ಮೂಲಕ ಬಿಡಿ. ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ. ಇದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವೇ, ಬಲಗಡೆಯ ಮೂಗನ್ನು ಬಲಗೈ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎಡಗಡೆಯ ಮೂಗಿನ ಮೂಲಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎರಡು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನೂ ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ, ಆ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಅದು ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯ ಕೆಳಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಲಗಡೆಯ ಮೂಗಿನ ಮೂಲಕ ಉಸಿರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಬಲಗಡೆಯ ಮೂಗಿನಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅನಂತರ ಎರಡನ್ನೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಮುಚ್ಚಿ. ಹಿಂದೂಗಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ರೀತಿ ಈ ದೇಶದವರಿಗೆ (ಅಮೆರಿಕಾ) ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಕ್ಷಣಗಳು ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಿ; ಹದಿನಾರು ಕ್ಷಣಗಳು ಉಸಿರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ; ಎಂಟು ಕ್ಷಣ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡಿ. ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಾಗುವುದು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ. ಆ ಚಕ್ರದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ. ಕಲ್ಪನೆಯು ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಒಳಗೆ ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ತಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಷ್ಟು: ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ಉಸಿರನ್ನು ಒಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿತ್ತು. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಒಳಗೆ ಉಸಿರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ, ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ. ಅನಂತರ, ಕೃಮೇಣ ವೇಳೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ನಿಮಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಉತ್ಸಾಹವಿದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ರಿಂದ ಆರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ. ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅಪಾಯವಾಗಬಹುದು, ಪ್ರತಿದಿನ ಮಾಡಬೇಕು.

ನರಗಳ ಶುದ್ಧಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ನೆಯದು ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದು ಕಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಂತರಾಗುವಿರಿ. “ಓಂ” ಪದವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ. ನೀವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ಉತ್ತಮ. ನೀವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗುವುದು. ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ವೇಳೆಯೋ ಅಥವಾ ಎರಡು ವೇಳೆಯೋ ಯಾರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶಾಂತಿಯೂ, ಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿಯೂ ಬರುವುವು. ಯಾರು ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಲ್ಲ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರ ತೆರೆಯುವುದು. ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಹಾಯ ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೇ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪುಸ್ತಕವಾಗುವುದು. ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆ, ಅದರ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುವ ಇಡಾ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಳಗಳೆಂಬ ಶಕ್ತಿ, ಇವುಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಆಗಲೇ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮೂರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಬೆನ್ನಲುಬು ಇದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಮೂರು ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಸಾಧಾರಣ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆ ಮುಚ್ಚಿರುವುದು. ಅದರ ಚಲನೆ ಅಷ್ಟು ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಎರಡು, ಇಡಾ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಳ, ದೇಹದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಯೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆ ತೆರೆದಿದೆ. ಈ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಳವು ತೆರೆದು ಶಕ್ತಿಯು ಮೇಲೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ನಾವು ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತರಾಗುವೆವು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾಗಿ ಯುಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವುದೇ ಯೋಗಿಯ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಯೋಗಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧ ಕೇಂದ್ರಗಳಿರುವವು. ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅವನ್ನು ಕಮಲಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅತಿ ಕೆಳಗಿನದು ಬೆನ್ನಲುಬಿನ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಮೂಲಾಧಾರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿರುವುದು ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ, ಮೂರನೆಯದು ಮಣಿಪೂರ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಅನಾಹುತ, ಐದನೆಯದು ವಿಶುದ್ಧ, ಆರನೆಯದು ಆಜ್ಞಾ, ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೊನೆಯದೇ ಸಹಸ್ರಾರ, ಅಥವಾ ಸಹಸ್ರ ದಳದ ಪದ್ಮ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ದಾದ ಮೂಲಾಧಾರ, ಕೊನೆಯದಾದ ಸಹಸ್ರಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದರ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾದ ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮವಾದುದೆ ಓಜಸ್ಸು ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಓಜಸ್ಸು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವುದು. ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಓಜಸ್ಸು ಇರುವುದೋ, ಮನುಷ್ಯನು ಅಷ್ಟೂ ಬಲಾಢ್ಯನಾಗಿರುವನು, ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿರುವನು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವನು. ಒಬ್ಬನು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಭಾವನೆಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಲನೆಯೂ ಕೂಡ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಓಜಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಓಜಸ್ಸು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ದೇಹ ದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಕೊನೆಗೆ ಓಜಸ್ಸಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವವು. ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಓಜಸ್ಸಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಲೈಂಗಿಕ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಆ ಮಾನವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತಂದಾಗ ಅದು ಓಜಸ್ಸಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಇವುಗಳು ಮೂಲಾಧಾರದ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಯೋಗಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಭೋಗಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಓಜಸ್ಸನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅವನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತ ವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ಓಜಸ್ಸನ್ನು ಮೇಲೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬಹುದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಶೀಲವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು, ಮಾನಸಿಕ ಪಟುತ್ವವಾಗುವುದು, ನೈತಿಕಶಕ್ತಿ

೩೫೪ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ತಗ್ಗುವುದು ಎಂದು ಮಾನವನಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಮದುವೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗುವರು. ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ರಾಜಯೋಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಅಪಾಯಕರ. ಅದು ಅವರನ್ನು ಹುಚ್ಚರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಜನರು ರಾಜಯೋಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಂಕಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಅವರು ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಗೆ ಆಗಬಲ್ಲರು?

೨೯. ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಮತ್ತು ಧಾರಣ

ಮುಂದಿನ ಮೆಟ್ಟಲೇ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆನ್ನುವುದು. ಇದೇನು? ನಿಮಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು ಹೇಗೆ? ಮೊದಲು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿವೆ, ಅನಂತರ ಮಿದುಳಿನ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಂತರಿದ್ರಿಯಗಳು, ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಇರುವುದು. ಇವು ಕಲೆತು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದರೆ ಆ ವಸ್ತುವು ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಮಾಡಿ ಒಂದೇ ಇಂದ್ರಿಯದ ಕಡೆ ಬಿಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸ. ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಗುಲಾಮನಂತೆ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ “ಉತ್ತಮರಾಗಿ” “ಉತ್ತಮರಾಗಿ” “ಉತ್ತಮರಾಗಿ” ಎಂಬ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿರುವೆವು. “ಕದಿಯಬೇಡ” “ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ” ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳದೆ ಇರುವ ಮಗುವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತಿನಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಲಾರದು. ಏತಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳನಾಗಬಾರದು? ಕದಿಯದೆ ಇರುವುದು ಹೇಗೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಗುವಿಗೆ ಕದಿಯಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳುವೆವು. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಕೇಂದ್ರದೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತಾಗ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುವವು. ಬೇಕೆಂತಲೋ ಬೇಡವೆಂತಲೋ ಮನಸ್ಸು ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಯುವಂತೆ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಜನರು ಮೂಢ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವ್ಯರ್ಥ ಪಡುವರು. ಮನಸ್ಸು ಏನಾದರೂ ಅವರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಅವರೆಂದಿಗೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಗ್ರಹದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆಗುವುದೇನು? ಮನಸ್ಸು ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯ ಕೇಂದ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸ್ವಭಾವತಃ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಇಚ್ಛೆಗಳೆರಡೂ ನಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯ. ಇದನ್ನು ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ರೋಗವನ್ನು ಗುಣ ಮಾಡುವ ವೈದ್ಯರು ದುಃಖ, ಸಂಕಟ, ಪಾಪಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ತತ್ತ್ವ ಯುಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಅವರು ತಿಳಿಯದೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಯೋಗದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರು ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಗುಣಮುಖರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ಬಳಸಿರುತ್ತಾರೆ- ಅಂದರೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ರೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಲ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಸುಪ್ತಾವಾಹಕ (hypnosis) ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ರೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು

ವಿಧವಾದ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಪ್ಪಾವಾಹನೆಯ ಸಲಹೆಗಳು ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವುವು, ಸುಪ್ಪಾವಾಹಕನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುವುದು ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳ ಮೂಲಕ ರೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಮೂಢಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವ ತನಕ ಅವನ ಸಲಹೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಸುಪ್ಪಾವಾಹನೆಗೆ ಅಥವಾ ಶ್ರದ್ಧಾಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ರೋಗಿಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ವೈದ್ಯನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಅದು ರೋಗಿಗೆ ಅಪಾಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಿದುಳಿನ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿರದೆ, ರೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸಕರ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯು ಆಘಾತವನ್ನು ನೀಡಿ ಅದನ್ನು ಸ್ತಬ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪಳಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಡಿವಾಣ ಮತ್ತು ಬಾಹುಬಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಇತರರು ಅದರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಅದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ರೋಗಿಯು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು, ಆಕಾರ ರಹಿತವೂ, ಶಕ್ತಿ ರಹಿತವೂ ಆಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಯು ಕೊನೆಗೆ ಹುಚ್ಚಾಸ್ವತ್ತೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೈಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆತನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಅನರ್ಥಕಾರಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನ ಗುರಿಯೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಜಡವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಯ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು; ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂದ ಬರುವ ಇಚ್ಛಾತರಂಗಕ್ಕೆ ನಾವು ವಶರಾದರೆ, ಅದು ಯಾವ ರೂಪದ್ದೇ ಆಗಲಿ - ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಇಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಬಲವಂತ ಪಡಿಸುವುದಾಗಲಿ- ಆಗಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಗಳ, ಪೂರ್ವಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಭಾರೀ ಸರಪಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜೋಪಾನವಾಗಿರಿ. ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಹೇಗೆ ನಾಶಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜೋಪಾನವಾಗಿರಿ. ಅವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಸದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ಮೆಚ್ಚಿಗಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗಿರುವರು, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡುವ ಅನೈಚ್ಛಿಕ ಸಲಹೆಗಳಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ಪುರುಷರನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಯಾವಾ

ಗಲೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದು, ಕೊನೆಗೆ ಅವರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಂಬಿ ಎಂದು ಕೇಳುವನೋ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಪ್ರಬಲವಾದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಲವಂತ ದಿಂದ ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನೋ, ಅವನು ತಾನು ಇಚ್ಛಿಸಿದೇ ಇದ್ದರೂ ಮಾನವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

ಆದಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೀವೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ನೀವು ದುರ್ಬಲರಾದ ಮನಸ್ಸಿನವರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ, ಯಾವ ಹೊರಗಿನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಗಲಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಿ. ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡದೆ, ತನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ ಎನ್ನುವ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ, ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿ ರಲಿ, ದೂರವಿರಿ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡುವ ಕೂಗಾಡುವ ಎಷ್ಟೋ ಮತಪಂಥಗಳಿವೆ. ಅವು ಹಾಡು, ನರ್ತನ, ಬೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗದಂತೆ ಹರಡುತ್ತವೆ. ಅವರೂ ಒಂದು ವಿಧದ ಸುಪ್ತಾವಾಹಕರು. ಅವರು ಭಾವಜೀವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಅಯ್ಯೋ! ಇದು ಕೊನೆಗೆ ಇಡೀ ಜನಾಂಗವನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತದೆ! ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಜನಾಂಗ ಇಂತಹ ಬಾಹ್ಯ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಕೃತಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ರುವುದು ಹಿತಕರ. ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇಲ್ಲದ ಆದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತಾಂಧರಿಂದ ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುವುದು. ಕೀರ್ತನೆ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವರ ಸಲಹೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಕ್ಷಣವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರಬಲ್ಲ ಮನಸ್ಸು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಅಡಿ ಯಾಳಾಗುತ್ತದೆ, ನಿರ್ದೇಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇದು ಇತರರ ಎಂತಹ ದುಷ್ಟ ಸಲಹೆಗಳಿಗೂ ವಶ ವರ್ತಿಯಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರು ಅರಿಯರು. ಮಾನವ ರನ್ನು ಉತ್ತಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೂ, ಅದು ಎಲ್ಲೋ ಮುಗಿಲುಗಳಾಚೆ ಇರುವ ದೇವರು ತಮಗೆ ಸ್ವತಃ ಕೊಟ್ಟಿರುವನೆಂದೂ ಜಂಭಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಮೂರ್ಖರು, ತಾವು ಭಾವೀ ನಾಶದ, ಪಾತಕದ, ಹುಚ್ಚಿನ ಮತ್ತು ಸಾವಿನ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿರುವೆವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯರು. ಆದಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಎಲ್ಲರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಜೋಪಾನವಾಗಿರಿ. ಅದು ಅಪಾಯಕರವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಅದರಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಿ.

ಯಾರು ಆಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಡಬಲ್ಲರೋ, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆಯಬಲ್ಲರೋ ಅವರು ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲರಾಗಿರುವರು. ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದು; ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು; ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶೀಲವಂತರಾಗುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಮುಕ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ನಡೆದಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಾವು ಕೇವಲ ಯಂತ್ರಗಳು.

ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ! ಇದನ್ನು ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಕಪಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಪಿಗಳಂತೆ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಪಿ ಇತ್ತು. ಇದೂ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೆಂಡವನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅದು ಇನ್ನೂ ಚಂಚಲವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಚೇಳು ಕುಟುಕಿತು. ಮನುಷ್ಯನು ಚೇಳು ಕುಟುಕಿದರೆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಕುಣಿದಾಡುವನು. ಪಾಪ! ಕಪಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ತುಂಬಾ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇರುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿಯು ಬೇರೆ ಅದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಕಪಿಯ ನಿಗ್ರಹಿಸಲದಳವಾದ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಯಾವ ಭಾಷೆ ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲದು? ಆ ಕಪಿಯಂತೆ ಮನಸ್ಸು. ಸ್ವಭಾವತಃ ಅದು ಚಂಚಲ. ಅನಂತರ ಆಸೆಯೆಂಬ ಸುರೆಯನ್ನು ಕುಡಿದು ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆಸೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಜಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದ ಅಸೂಯೆ ಎಂಬ ಚೇಳು ಬೇರೆ ಕುಟುಕುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಸಮಾನ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅಹಂಕಾರದ ಪಿಶಾಚಿ ಮೆಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇಂತಹ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ!

ಮೊದಲನೆ ಸಾಧನೆಯೇ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಬಿಡುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಆ ಕಪಿಯಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಕಪಿ ತನ್ನ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ನೆಗೆಯಲಿ. ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ. ಜ್ಞಾನವೇ ಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಇದೆ. ಇದು ನಿಜ. ಮನಸ್ಸು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವ ತನಕ, ಅದನ್ನು ನೀವು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಗಾಮನ್ನು ಸಡಿಲಬಿಡಿ. ಅನೇಕ ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬರಬಹುದು. ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀವು ಆಲೋಚಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ದಿನಕಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕೊನೆಗೆ ಶಾಂತವಾಗುವುದು ನಿಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಮೊದಲಿನ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಅವು ಕಡಮೆಯಾದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ನಾವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ರೈಲ್ವೆ ಯಂತ್ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡ

ಬೇಕು. ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ವಸ್ತು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಅದರ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಒಂದು ಯಂತ್ರವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಯಾವುದರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ ತಾನು ಒಳಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ. ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು? ಇದೇನು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸ. ಅನೇಕ ವರುಷಗಳು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ನಾವು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬಹುದು.

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಆದಮೇಲೆ, ಮುಂದಿನ ಸಾಧನೆಯಾದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಧಾರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೆಂದರೆನು ಅರ್ಥ? ಶರೀರದ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದೇಹದ ಉಳಿದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಚಿತ್ತ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಧಾರಣವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಧಾರಣ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸುವುದು ಮೇಲು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಮಲವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭ. ಆ ಕಮಲವು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಲ್ಲಿಡಿ. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲವು ಪ್ರಕಾಶ ಮಾನವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ. ಅಥವಾ ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಇನ್ನು ಇತರ ಚಕ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನಿರಿಸಿ.

ಯೋಗಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅನ್ಯ ಸ್ವಭಾವದವರ ಸಂಗ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುವುದು. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡಕೂಡದು, ಏಕೆಂದರೆ ಮಾತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಕೂಡದು. ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚದುರಿಸುವುದು. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮೇಲಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಯಾರು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಯೋಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರಿದರೂ ಕೂಡ ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಯೋಗದ ಮಹಿಮೆ. ಯಾರಿಗೂ ಇದು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇದು ನರಗಳ ಉದ್ದೇಗವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದು; ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಸ್ವಭಾವ ಉತ್ತಮವಾಗುವುದು. ಆರೋಗ್ಯವೂ ಉತ್ತಮವಾಗುವುದು. ಮಂಜುಳವಾದ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಇವುಗಳು ಮೊದಲನೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳು. ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು

ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಬರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಇದು. ಯಾರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಾಣುವುವು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ದೂರದ ಘಂಟೆಗಳ ಧ್ವನಿಯಂತೆ, ಶಬ್ದಗಳು ಕಲೆತು ಒಂದು ನಿರಂತರ ಶಬ್ದ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳು ಕಾಣುವುವು. ಬೆಳಕಿನ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳು ತೇಲುತ್ವಾ ಬರುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡದಾಗುವುವು. ಇವುಗಳು ಕಂಡ ಮೇಲೆ ನೀವು ಚುರುಕಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವಿರಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಯಾರಿಗೆ ತಾವು ಯೋಗಿಗಳಾಗಬೇಕು, ತಾವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಆಸೆ ಇದೆಯೋ ಅವರು ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಆಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾರು ದೈನಿಕ ದಿನಚರಿಯಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಉಣ್ಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಉಣ್ಣಬಾರದು. ಅಷ್ಟೇ. ಯಾರು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ನಿಯಮಿತ ಆಹಾರ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳು ಹಾಲಿನ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುತ್ತ ಬಂದಂತೆಲ್ಲ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೂ ಅವರ ಸಮತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗುವುದು. ಒಂದು ತುತ್ತು ಆಹಾರ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಯಾದರೂ ಅವರ ಶರೀರಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಗ್ರಹ ಸಿದ್ಧಿಸುವವರೆಗೆ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಊಟ ಮಾಡಬಹುದು.

ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಗುಂಡುಸೂಜಿ ಬಿದ್ದರೂ ಅದು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದಂತೆ ಕೇಳುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದಷ್ಟೂ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುವುದು. ಇವು ನಾವು ಸಾಗಿಹೋಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಘಟ್ಟಗಳು. ಯಾರು ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವರೋ ಅವರು ಜಯಶೀಲರಾಗುವರು. ವಾದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲಪಡಿಸುವ ಇತರ ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಕೇವಲ ಒಣಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕಸರತ್ತಿನಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಇದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಅಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತರುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವೇ ಕಣ್ಣಾರೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಮಾತು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದೇ? ಆದಕಾರಣವೆ ಬರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಬಿಡಿ. ಯಾರಿಗೆ ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದೆಯೋ ಅವರು ಬರೆದ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ.

ಮುತ್ತಿನ ಕಪ್ಪೆಯಚಿಪ್ಪಿನಂತೆ ಇರಿ. ಸ್ವಾತೀ ನಕ್ಷತ್ರದ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದರ ಹನಿ ಕಪ್ಪೆಯಚಿಪ್ಪಿನ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ ಆ ಹನಿ ಮುತ್ತುಗುವುದು ಎಂಬ ಒಂದು ಕಥೆ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕಪ್ಪೆಯ ಚಿಪ್ಪಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಸ್ವಾತೀ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ತನ್ನ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡು, ಬೀಳುವ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಹನಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತ ತೇಲುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರೊಳಗೆ ಹನಿಯೊಂದು ಬಿದ್ದ ತಕ್ಷಣವೇ ಮುಚ್ಚಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ

ಅದನ್ನು ಮುತ್ತು ಮಾಡಲು ಕಡಲಿನ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಅವುಗಳಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಮೊದಲು ಕೇಳಬೇಕು, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಎಲ್ಲಾ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಬೇಕು. ಒಂದು ವಿಷಯ ಹೊಸತಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನಂತರ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೊಸದಾಗಿರುವುದು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಮೊದಲಿನದನ್ನು ತೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿ ವೃದ್ಧವಾಗುವುದು. ಈ ಒಂದು ಅಪಾಯದಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟುವ ತನಕ ಬಿಡಬೇಡಿ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಾವನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಯಾರು ಅದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಪಲತೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು. ಅವರು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದಾಸರಾಗುವರು. ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಮೀರಿ ಎಂದಿಗೂ ಹೋಗಲಾರರು.

ಯಾರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯೋಗಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವರೋ ಅವರು ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ರುಚಿನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಒಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನೇ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ. ಅದನ್ನೇ ಕನಸು ಕಾಣಿ. ಆ ಒಂದು ಭಾವನೆಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸವೆಸಿ, ಮೆದುಳು, ಮಾಂಸಖಂಡಗಳು, ನರಗಳು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ದೇಹದ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಭಾಗವೂ ಕೂಡ ಆ ಭಾವದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡಲಿ. ಉಳಿದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವುಗಳ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಡಿ. ಜಯ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದೇ ದಾರಿ. ಮಹಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವೀರರು ಆಗುವ ರೀತಿಯ ಇದು. ಉಳಿದವರು ಕೇವಲ ಮಾತನಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳು. ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲಹೆಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಲಿಸದೆ ಇರುವುದು. ಯಾರ ಆಲೋಚನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಕೂಡದು. ಕೆಲವು ಸ್ಥಳ, ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಆಹಾರ ಜುಗುಪ್ಸೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೆಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿ, ಯಾರು ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತುತ್ತ ತುದಿಗೇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವರೋ ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಸಹವಾಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ. ನೀವು ಬದುಕಿದರೇನು ಸತ್ತರೇನು, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬೇಕು. ನೀವು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಯೋಗಿಗಳಾಗುವಿರಿ. ಆದರೆ ಯಾರು ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ, ಜೊತೆಗೆ ಉಳಿದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೆಲವು

೫೬೨ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ತುಂಬಾ ತಾಮಸಿಗಳೋ, ಸೋಮಾರಿಗಳೋ, ದಡ್ಡರೋ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆಯ ಮೇಲೂ ನಿಲ್ಲಲಾರದೋ, ಬೇಜಾರನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಏನನ್ನಾದರೂ ಆಶಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹವರಿಗೆ ಧರ್ಮ, ತತ್ತ್ವ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಮನೋರಂಜನೆಯ ವಸ್ತುಗಳು. ಇವರೆಂದಿಗೂ ಭಲದಿಂದ ಒಂದು ಆದರ್ಶವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರಲ್ಲ. ಇಂತಹವರು ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಅನಂತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಯ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಭಲ ಇವುಗಳು ಬೇಕು. “ಸಾಗರವನ್ನೆ ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ”, “ಪರ್ವತಗಳು ಧೂಳಿ ದೂಸರವಾಗುವುವು, ನನ್ನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ” ಎನ್ನುವನು ಭಲಗಾರ. ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಇರಲಿ, ಅಂತಹ ಶಪಥವಿರಲಿ. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಧನೆಮಾಡಿ. ನೀವು ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರಿಯೇ ಸೇರುತ್ತೀರಿ.

೩೦. ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ

ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವ ಯಾವ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಗೆ ರಾಜಯೋಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದೋ ಅಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಯುಕ್ತಿಪೂರಿತವಾದುದೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೆಂದು ಮಾನವರಾದ ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಎದುರಿಗಿರುವ ಮೇಜಿನ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನನಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಜು ಮತ್ತು ನೀವು ಇಲ್ಲಿರುವಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಬರದ ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಯವ, ಮಿದುಳಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗ, ಇವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ದೂರವಾಗಿವೆ.

ನಾನು ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಊಟಮಾಡುವೆನು. ಅದನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದನ್ನು ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆಹಾರದಿಂದ ರಕ್ತ ತಯಾರಾಗುವುದು ನನ್ನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು ನಾನು. ಈ ಒಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವ ಇಪ್ಪತ್ತು ಬೇರೆಬೇರೆ ಜನರಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವವನು ನಾನೆ, ಬೇರೆಯವರಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಕೆಲಸ, ಆಹಾರದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದನ್ನು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೆಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಈಗ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬಹು ಪಾಲು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿನ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲದೆ ಹೃದಯ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹೃದಯವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರರು, ಅದು ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವುದು. ಆದರೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೂಡ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು. ಅದು ನಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಅಥವಾ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಡಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವವರೆಗೂ ಹೋಗಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ಇದು ಏನನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ? ನಮ್ಮ ಅರಿವಿನ ಕೆಳಗಿರುವ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಕೂಡ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮಿಂದಲೇ. ಆದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಎರಡು ಸ್ತರಗಳಿವೆ ಎಂದ ಹಾಗೆಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯದು ಅರಿವಿನಿಂದ ಮಾಡುವ ಸ್ತರ. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳೂ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಎರಡನೆಯದು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ತರ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾನು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡದೆ ಇರುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೆಲಸವೆ ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತ ಕೆಲಸ. ಅಹಂಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೆಲಸವೆ

ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ಣ ಕೆಲಸ. ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಾನವ ನಲ್ಲಿ ಅರಿವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೆಲಸವಿದೆ.

ಆದರೆ ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಕೊನೆಗಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ತರವೂ ಇದೆ. ಮನಸ್ಸು ಅರಿವಿನಾಚೆಯೂ ಹೋಗಬಲ್ಲದು. ಹೇಗೆ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೆಳಗೆ ಇದೆಯೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಕೆಲಸವೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಾನು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಭಾವನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯದ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಹಂಭಾವವಿರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಕೆಳಗೆ ಇರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಮನಸ್ಸು ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೀರಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಾ ವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿರುವವನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರುವ ಬದಲು ಕೆಳಗೆ ಜಾರಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸ ದೊಂದಿಗೆ ಅಹಂಕಾರದ ಭಾವನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮದಿಂದ, ಕೆಲಸದ ಫಲದಿಂದ ಯಾವುದು ಅಹಂಕಾರದ ಕೆಳಗೆ ಇರುವುದು, ಯಾವುದು ಅಹಂಕಾರದ ಮೇಲಿರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಆಳ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅರಿವಿನ ಕೆಳ ಗಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಅವನು ದೇಹದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಉಸಿರಾಡುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಂಬ ಅಹಂಭಾವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಮೇಲೆ, ಯಾರು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಲು ಹೋದನೋ ಅದೇ ಹಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಜ್ಞಾನದ ಮೊತ್ತವು, ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೇಲೆಯೂ ಹೆಚ್ಚದೆ, ಅಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಜ್ಞಾನವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನು ಸಮಾಧಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅವನು ಹೋಗುವಾಗ ಮೂಢನಾಗಿದ್ದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗುವನು.

ಯಾವುದು ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣ? ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದಂತೆಯೇ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ, ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗಿ, ಋಷಿಯಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ದೇವದೂತನಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಶೀಲವೆಲ್ಲ ಪವಿತ್ರವಾಗುವುದು, ಜೀವನವೇ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವಾಗುವುದು. ಇವು ಎರಡು ಪರಿಣಾಮಗಳು. ಈಗ ಫಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಕಾರಣ ಕೂಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಬರುವ ಜ್ಞಾನ, ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಥವಾ ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ಮೇಲುವರ್ಗಕ್ಕೆ

ಸೇರಿದುದು. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತವಾಗಿರಬೇಕು. ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಾ ವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಸಮಾಧಿ ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷೇಪಾರ್ಥವಿದು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು? ಅದರ ಉಪಯೋಗ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಯುಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಧಿಯು ಬಹಳ ಕಿರಿದು. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವೃತ್ತದೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನ ಯುಕ್ತಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲದು, ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಅದು ಹೋಗಲಾರದು. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯು ಪ್ರಿಯತಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ವಿಷಯವೆಲ್ಲವೂ ಯುಕ್ತಿಯೆಂಬ ಬೇಲಿಯಾಚೆ ಇರುವುವು. ಜನನಮರಣಾತೀತ ಆತ್ಮನಿರುವನೆ? ದೇವನಿರುವನೆ? ಪ್ರಪಂಚವನ್ನಾಳುವ ಯಾವುದಾದ ರೊಂದು ಪರಮಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲ ಯುಕ್ತಿಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಇರುವುವು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಯುಕ್ತಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು. ಯುಕ್ತಿ ಹೇಳುವುದೇನು? “ನಾನು ಆಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿ, ಈಶ್ವರನು ಇರುವನು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅದು ಹೇಳುವುದು. ಆದರೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಮಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ದೊರಕದೇ ಇದ್ದರೆ ಜೀವನ ಉದ್ದೇಶ ಹೀನವಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ನೈತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ, ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ, ಯುಕ್ತಿ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಚೆ ಯಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ತರದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜೀವನ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿಕ ಆಟವಾ ದರೆ, ಪ್ರಪಂಚ ಎಂಬುದು ಕಣಗಳ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು! ದಯೆ, ನ್ಯಾಯ, ಸಹೋದರಭಾವನೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಏಕಿರಬೇಕು? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಸುಖವನ್ನು ಹೀರು ವುದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಆದರ್ಶವಾಗುವುದು. ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಸಹೋದರನನ್ನು ನಾನು ಏಕೆ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು? ಅವನ ಕೊರಳನ್ನೇಕೆ ಕತ್ತರಿಸ ಬಾರದು? ಈ ಜೀವನದಾಚೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಜಡ ನಿಯಮಗಳಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನೀತಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ತಳಹದಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಈ ತಳಹದಿ ಯಾವುದು? ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಜನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಖವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವುದು. ನಾನೇಕೆ ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ನನ್ನ ಬಯಕೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸುಖವನ್ನು ನಾನೇಕೆ ಕೊಡಬಾರದು? ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಯಾವುದು ಸರಿ; ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ನಾನು ಸುಖದ

ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು, ಇದೇ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ಬಯಕೆಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀವೇಕೆ ದೂರುವುದು? ಮಾನವ ಜೀವನ, ನೀತಿ, ಜನನ-ಮರಣಾತೀತ ಆತ್ಮ, ದೇವರು, ಪ್ರೀತಿ, ದಯೆ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವುದು, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುವುದು-ಈ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು?

ಎಲ್ಲಾ ನೀತಿಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವಕರ್ಮಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ನೀಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಭಾವನೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿವೆ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಇಡೀ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿಡಬಹುದು. ನಾವೇಕೆ ನೀಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಬೇಕು? ನನಗೆ ನೀಸ್ವಾರ್ಥನಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನು? ಅದನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು? ನಾನೊಬ್ಬ ವಿಚಾರವಾದಿ, ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಕಾರಣವನ್ನು ತೋರದೆ ಇದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಿಚಾರಹೀನರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ನಾನೇಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರನಾಗಬಾರದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ನೀಸ್ವಾರ್ಥಪರನಾಗೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯದಂತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯ ಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ನನಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತೋರಿ. ನಾನೇಕೆ ನೀಸ್ವಾರ್ಥನಾಗಬೇಕು? ನಾನೇಕೆ ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಬೇಕು? ಯಾರೊ ಇಂತಿಂಥವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ ಆತ್ಮಧಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾದರೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರನಾಗುವುದೇ ನನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಉತ್ತರ? ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕೊಡಲಾರ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆನ್ನುವುದು ಅನಂತಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಂದು, ತುದಿಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಸರಪಳಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಕೊಂಡಿ, ಎಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ. ಯಾರು ನೀಸ್ವಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಬೋಧಿಸಿದರೋ ಅವರಿಗೆ ಈ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಇದು ಹುಟ್ಟುಗುಣದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲ. ಬರೀ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ಯುಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರಗಳಾವುವೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುವು?

ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬೋಧಕರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸತ್ಯ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಕಂಡ ಸತ್ಯವು ಇಂದ್ರಿಯಾ ತೀತ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ಹಲವರಿಗೆ ಆ ಸತ್ಯ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿ ತೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬನು, “ದೇವದಾತನು ರೆಕ್ಕೆಯ ಮನುಷ್ಯ ನಂತೆ ಬಂದು ‘ಹೇ ಮಾನವನೇ, ಕೇಳು ಇದೇ ಸಂದೇಶ’ ಎಂದಿರುವನು” ಎನ್ನುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು, ತೇಜಸ್ವಿಯೊಬ್ಬನು ತನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳುವನು. ಮೂರನೆಯ ವನು, ತನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಿಕನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನೆನ್ನು

ವರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿದೆ: ಅದೇ ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು, ಅದು ಯುಕ್ತಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂದುದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಏನನ್ನು ಬೋಧಿಸು ವುದು? ಈ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ಅದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದುದು ಅವರ ಅಂತರಂಗ ದಿಂದಲೇ.

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಉನ್ನತಾವಸ್ಥೆಯೊಂದು ಇರುವುದು ಎಂದು ಯೋಗಿಯು ಬೋಧಿಸುವನು. ಆ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಏರಿದಾಗ ಈ ತರ್ಕಾತೀತ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು, ಅತಿಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಅಚಿಂತ್ಯಜ್ಞಾನ ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ಈ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವ ಅವಸ್ಥೆಯು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದು. ಇದರ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವನಿಗೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಉಂಟಾಗ ಬಹುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಎಡವಿದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಅದನ್ನು ಎಡವಿದಾಗ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅದು ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ಅತೀಂದ್ರಿಯಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ದೇವದೂತನೊಬ್ಬನಿಂದ ಬಂದಿ ತೆಂದೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ದೇವತೆಗಳೊಬ್ಬರಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಈಶ್ವರ ನಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದೂ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೇನು? ಹಾಗೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಭಾವತಃ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಂದಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯು ವುದು ಮಾತ್ರ, ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಸತ್ಯಾಂಶ ವೇನೆಂದರೆ ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಎಡವಿದಂತಿ ರುವುದು.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಎಡವಿ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ಅಪಾಯವಿದೆ ಎಂದು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆದವರು ಹುಚ್ಚರಾಗುವ ಅಪಾಯವೂ ಇದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಈ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಎಡವಿ ದರೋ, ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವರಾಗಲೀ, ಅವರ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಜ್ಞಾನ ಬೆರೆತೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಮ್ಮದನು ಒಂದು ದಿನ ಗ್ಯಾಬ್ರಿಯಲ್ ದೇವದೂತನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಗುಹೆಗೆ ಬಂದು, ಹರಾಕ್ ಎಂಬ ದೇವಲೋಕದ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕೂಡ ಮಹಮ್ಮದನು ಕೆಲವು ಅದ್ಭುತವಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು. ನೀವು ಖೊರಾನನ್ನು ಓದಿದರೆ, ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಸತ್ಯ ವಾಣಿಗಳು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೀವು

ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೀರಿ? ಅವನು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವನು ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ. ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಆತನು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಯೋಗಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಮ್ಮದನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಮತ್ತು ಅವನ ಮತಾಂಧತೆಯಿಂದ ಆದ ಮಹಾನಷ್ಟವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿ! ಅವನ ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಸಾವಿರಾರು ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ವಿಯೋಗವಾಯಿತು. ಶಿಶುಗಳು ತಬ್ಬಲಿಗಳಾದರು, ದೇಶವೇ ಸರ್ವನಾಶವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಕೊಲೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಆದಕಾರಣವೇ ಮಹಮ್ಮದ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬೋಧಕರ ಜೀವನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಈ ಅಪಾಯ ತೋರುವುದು. ಪ್ರವಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಾವಸ್ಥೆಗೆ ಏರಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಹಾನಿಕರವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಅವರು ತಂದರು. ಮಾನವ ಜೀವನ ಎಂಬ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಯ ರಾಶಿಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಮೀರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಾದ, ನಿಯಮಿತ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬೇಕು. ಅತೀಂದ್ರಿಯಾವಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯುಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಅದು ನಮಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಅದನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಎಂದು ಯುಕ್ತಿಯು ಸೋಲುವುದೋ ಆಗ ಅದೇ ನಮಗೆ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರುವುದು. ಯಾರಾದರೂ ತಾನು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಅದೇತಕ್ಕೇ? ಏಕೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟುಗುಣ, ಯುಕ್ತಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಮೀರಿದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದುವು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮನಸ್ಸುಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುವುದು. ಹುಟ್ಟುಗುಣವೇ ಯುಕ್ತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಯುಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಯಾವ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಕೂಡ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನೆಂದಿಗೂ ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು. “ನಾನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ ಬರುವುದು; ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ” ಎಂಬ ಮಹಾತ್ಮರ ವಾಣಿಯಂತೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದಿರುವುದು.

ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಾವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಸಮಾಧಿಗೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯೋಗದ ಹಲವು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಇರುವುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾವು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿತೋ ನಮಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಧ್ಯ. ಆ ಮಹಾತ್ಮರೇನು ಅಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲ. ಅವರು ಕೂಡ ನಮ್ಮಂತೆ ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯರು. ಅವರು ದೊಡ್ಡ ಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ನೀವು ಮತ್ತು ನಾವು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅವರೇನೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು ಎಂಬುದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಆ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೇಬೇಕು. ಧರ್ಮವೆಂಬುದೇ ಅದು. ಅನುಭವವೊಂದೇ ನಮಗಿರುವ ಗುರು. ನಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲ ನಾವು ಮಾತ್ರ ನಾಡಬಹುದು, ವಿಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಂತ ನಾವೇ ಅನುಭವಿಸುವವರೆಗೆ, ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಮಾತಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನೀವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರಿರಿ. ಒಂದು ದೇಶವನ್ನು ನೋಡಲು ನನಗಿರುವ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಭೂಪಟವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲಾರಿರಿ. ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭೂಪಟಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಘೋರವಾದ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಇದೆಯೇ? ದೇವರನ್ನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಒಂದು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಎಷ್ಟು! ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನಂಬದಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದೇ ಅವರ ತಪ್ಪು! ಸಾವು ಮತ್ತು ಕೊಲೆಯೇನೋ ಈಗ ನಿಂತಿದೆ ನಿಜ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪಂಚವು ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಘೋರವಾಗಿ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ರಾಜಯೋಗದ ಹಲವು ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧಾರಣೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವು ಆಂತರಿಕ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಆ ವಸ್ತುವಿನೆಡೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನವೆನ್ನುವುದು. ಬಾಹ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನ

ಏಕಾಗ್ರತೆಯು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಂತರಂಗ ಅಥವಾ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸು ತಲ್ಲೀನವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಸಮಾಧಿ ಎನ್ನುವುದು. ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ, ಸಮಾಧಿ ಎಂಬ ಮೂರನ್ನೂ ಸಂಯಮವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಮೊದಲು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬೇಕು; ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು; ಅನಂತರ ಅನವರತ ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಮೂಲಕ, ವಸ್ತು ನಮಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣದ ಒಳಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಬಂದರೆ ಸರ್ವವೂ ಅಂತಹ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪರಮಾವಸ್ಥೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಆಸೆ ಇರುವುದೂ ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದೇ ನಮಗೆ ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಮತ್ತು ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಸುಖ ಇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿದೆ; ಮಾನವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಇಂತಹ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರಿದ ಜೀವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜಗತ್ತು ನಿಜವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗುವುದು. ಯಾರು ಏನನ್ನೂ ಆಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾನಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಭವ್ಯತೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ.

ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾವೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲು ಅದರ ಬಾಹ್ಯಸ್ಪಂದನ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ನರಗಳ ಚಲನೆ, ಮೂರನೆಯದು ಮಾನಸಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬಾಹ್ಯಸ್ಪಂದನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾನಸಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯವರೆವಿಗೂ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ವಸ್ತು ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇವು ಮೂರಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ, ಅರ್ಥ, ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಶಾರೀರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಬಾಹ್ಯಸ್ಪಂದನ, ಮಿದುಳು ಮತ್ತು ನರಗಳ ಚಲನೆ. ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಲೆತುಹೋಗಿವೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆ ಇವಾವುದೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವೆಂಬ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೂರು ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಕಲೆತಿವೆ. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳೂ ಇಲ್ಲ.

ಹಿಂದಿನ ಸಿದ್ಧತೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ದೃಢವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು. ಧ್ಯಾನ ಸ್ಥೂಲ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಅವಸ್ತುವಾಗುವವರೆಗೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಬೇಕು. ಸಂವೇದನೆಯ ಬಾಹ್ಯಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೊದಲು ನೇಮಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಂತರಿಕ ಚಲನೆಗಳು, ಅನಂತರ ತನ್ನದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ—

ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಸಂವೇದನೆಯ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲರಾದ ಮೇಲೆ, ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತ ಮೇಲೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನಸಿಕ ತರಂಗಗಳು ಅವನ ಅಧೀನವಾಗುವುವು, ಅವು ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಅವು ತಿಳಿಯುವುವು. ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತ ಮೇಲೆ ಸರ್ವವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ ಯೋಗಿಯ ಅಧೀನವಾಗುವುದು. ನಾವು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. ಆಗ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತಳಹದಿಯನ್ನೇ ಅವನು ನೋಡಿದಂತೆ ಆಗುವುದು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಅವನ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದು. ಆಗ ಯೋಗಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರ ಚಪಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರೂ ಅವನು ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಭೋಗಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಿದು. ಈ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಅವನು ನಿರಾಕರಿಸುವಷ್ಟು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧಿಸಬಲ್ಲ ರಾಜಯೋಗದ ಗುರಿಯನ್ನು ಅವನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತೆ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಅವನ ಆತ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದು. ಜ್ಞಾನಮಯವೂ, ಅಮೃತಮಯವೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಆದ ತನ್ನ ಈಗಿನ ಮತ್ತು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಭಾವ ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು.

ಸಮಾಧಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಆಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು. ಕ್ಷುದ್ರ ಮೃಗದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪರಮದೇವನವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಲೇಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮ ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಯವರೆವಿಗೂ ನಾವು ಆ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವೆವು ಅಷ್ಟೆ. ಈಗ ನಮಗೂ ಮತ್ತು ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ಅನುಭವವೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮನೋ ಏಕಾಗ್ರತೆಯು ಈ ಮಹಾ ಅನುಭವದಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇಕೆ ಇರುವುದು? ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನೂ ಕೂಡ ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಶ್ರದ್ಧಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾವು ಅದನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಇಚ್ಛಿಸುವ ಗುರಿಯಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು. ಆಗ ದುಃಖ ಶಮನವಾಗುವುದು; ಕಷ್ಟ ಮಾಯವಾಗುವುದು; ಕರ್ಮ ಬೀಜ ಸೀಯುವುದು. ಜೀವನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೩೧. ಸಂಕ್ಷೇಪ ರಾಜಯೋಗ

ಇದು ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಜಯೋಗದ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಸರಳಾನುವಾದ

ಯೋಗಾಗ್ನಿಯು ಮಾನವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವ ಪಂಜರವನ್ನು ದಹಿಸುವುದು, ಜ್ಞಾನ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವುದು, ನಿರ್ವಾಣ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಭಿಸುವುದು. ಯೋಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಲಭಿಸುವುದು, ಜ್ಞಾನವು ಯೋಗಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆರಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅವರು ಈಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಯಾರು ಮಹಾಯೋಗವನ್ನು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ವೇಳೆ, ಎರಡು ವೇಳೆ, ಮೂರು ವೇಳೆ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಯೋಗವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಅಭಾವವೆಂದೂ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಮಹಾಯೋಗವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಗುಣಾತೀತವಾದ ಶೂನ್ಯವೆಂದು ಯಾರು ತಮ್ಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಾವವೆಂದು ಹೆಸರು. ಯಾರು ತಮ್ಮಾತ್ಮವು ಆನಂದಮಯವೆಂದು, ಅಕಳಂಕವೆಂದು, ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾಯೋಗವೆಂದು ಹೆಸರು. ಯೋಗಿಗೆ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೂ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಲಭಿಸುವುದು. ನಾವು ಓದುವ ಮತ್ತು ಕೇಳುವ ಇತರ ಯೋಗಗಳನ್ನು ತನ್ನನ್ನೂ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಈಶ್ವರನೆಂದು ಕಾಣುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಮಹಾಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಯೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದುದು.

ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ, ಸಮಾಧಿ ಎಂಬುವು ರಾಜಯೋಗದ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಯಮವೆಂದರೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹ ಇವು. ಇದರಿಂದ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಯಾವ ಜೀವ ಜಂತುವಿಗೂ ಕೂಡ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯವಾಗಿ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅಹಿಂಸೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಹಿಂಸೆಗಿಂತ ಪರಮ ಧರ್ಮ ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾನವನಿಗೆ ಅಹಿಂಸಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಜಂತುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಆನಂದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಆನಂದವು ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯದಿಂದ ನಮಗೆ ಕರ್ಮಫಲ ದೊರಕುವುದು. ಸತ್ಯದಿಂದ ನಮಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ದೊರಕುವುದು, ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಂತಿರುವುದು. ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಳ್ಳತನದಿಂದಲಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದಲಾದರೂ ಆಗಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದೇ ಅಸ್ತೇಯ. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವುದೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ. ಎಂತಹ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಯಾರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಇರುವುದೇ ಅಪರಿಗ್ರಹ. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅವನ ಹೃದಯ ಮಲಿನವಾಗುವುದು, ಅವನು ನೀಚನಾಗುವನು, ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು.

ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮಗಳು ಸಹಕಾರಿ: ತಪಸ್ಸು, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಸಂತೋಷ, ಶೌಚ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನ. ಉಪವಾಸ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಾರೀರಿಕ ತಪಸ್ಸು ಎಂದು ಹೆಸರು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವಂತಹ ವೇದ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಪವಿತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ; ಎರಡನೆಯದು ಕೇವಲ ಬಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಚಲಿಸುವುದು, ಆದರೆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಮೂರನೆಯದು, ಬಾಯಿ ಚಲಿಸದೆ ಆದರ ಅರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಕ ಜಪವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು. ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಎರಡು ವಿಧದ ಶೌಚವನ್ನು ಯೋಗಿ ಹೇಳುವನು. ನೀರು, ಮಣ್ಣು, ಮತ್ತು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡುವುದು ಬಾಹ್ಯ ಶುದ್ಧಿ. ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ. ಎರಡೂ ಅವಶ್ಯಕ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಕಶ್ಮಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ಎರಡೂ ಸಿಕ್ಕದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಯೋಗಿಗಳಾಗರು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಧ್ಯಾನ, ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಯಮ ನಿಯಮದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುವೆವು. ಮುಂದಿನದೇ ಆಸನ. ಇದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದೆಂದರೆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವ ನಿರ್ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು; ಎದೆ, ಭುಜ ಮತ್ತು ತಲೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಪ್ರಾಣವೆಂದರೆ ಒಬ್ಬನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಶಕ್ತಿ, ಆಯಾಮವೆಂದರೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ: ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದುದು, ಮಧ್ಯಮ ತರಗತಿಯದು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಯದು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಬಿಡುವುದು, ಎಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ಹನ್ನೆರಡು ಕ್ಷಣದಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡುವುದು ಕೊನೆಯದರ್ಜೆಯದು: ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಕ್ಷಣದಿಂದ ಮೊದಲಾಗುವುದು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ್ದು; ಮೂವತ್ತಾರು ಕ್ಷಣದಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದ್ದು. ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಸುರಿಯುವುದು; ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಕಂಪಿಸುವುದು; ಯಾವಾಗ ದೇಹ ಹಗುರವಾಗಿ ಅನಂತರ ಪರಮಾನಂದದ ಪ್ರವಾಹ ಹರಿಯುವುದೋ ಅದೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಮಂತ್ರವಿದೆ. ಇದು ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ಮಂತ್ರ: “ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಾತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆತನು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಲಿ.” ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಓಂ ಎಂಬ ಪದವು ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು

ಉಚ್ಚರಿಸಿ. ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ರೇಚಕ (ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡುವುದು), ಪೂರಕ (ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು), ಕುಂಭಕ (ಉಸಿರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು) ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿರುವರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹೊರಹೋಗಿ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಅಂದರೆ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧಾರಣವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅದನ್ನೇ ತಳಹದಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡರೆ ಕೆಲವು ವಿಧದ ಮಾನಸಿಕ ತರಂಗಗಳು ಏಳುವುವು. ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಮಾನಸಿಕ ತರಂಗಗಳು ಇವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾರವು. ಕ್ರಮೇಣ ಇವು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಉಳಿದುವು ದೂರವಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಅನಂತರ ಉಳಿದ ಈ ಬಹುವಿಧದ ತರಂಗಗಳು ಐಕ್ಯವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದೇ ತರಂಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ತಳಹದಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಐಕ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಅಲೆಯಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆಗ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಗಳ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಚಿಂತನೆಯ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವುದು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಕೇಂದ್ರದ ಮೇಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಅದು ಧಾರಣ. ಅಂತಹ ಹನ್ನೆರಡು ಧಾರಣ ಒಂದು ಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಹನ್ನೆರಡು ಧ್ಯಾನ ಒಂದು ಸಮಾಧಿಯಾಗುವುದು.

ಬೆಂಕಿ ಇರುವ ಕಡೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ತರಗಲೆಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹುತ್ತವಿರುವ ಕಡೆ, ಕಾಡು ಮೃಗಗಳಿರುವ ಕಡೆ, ಅಪಾಯವಿರುವಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕು ರಸ್ತೆಗಳು ಸಂಧಿಸುವಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗದ್ದಲವಿರುವ ಕಡೆ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟ ಜನರು ಇರುವ ಕಡೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಕೂಡದು. ಇದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಂಡಿಯಾದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ದೇಹ ಸೋಮಾರಿಯಾದಾಗ ಅಥವಾ ಖಾಯಿಲೆಯಾದಾಗ, ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಜನರು ಬಂದು ತೊಂದರೆ ಕೊಡದೆ ಇರುವ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಶ್ಮಲವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನೋ, ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಕೋಣೆಯನ್ನೋ ಆರಿಸಿ. ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ, ಮತ್ತು ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ.

ಧ್ಯಾನವೆಂದರೆ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ನೇರವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಇದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ನೋಡುವೆವು. ನಯನೇಂದ್ರಿಯದ ಎರಡು ನರಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯದ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾ

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧ್ಯಾನದ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಮಲವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ಶೀಲವೆ ಅದರ ಕೇಂದ್ರ, ವೆಂತಲೂ, ಕಮಲದ ದಂಟನ್ನೇ ಜ್ಞಾನವೆಂತಲೂ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕಮಲದ ಅಷ್ಟದಳಗಳು ಯೋಗಿಯ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು. ಒಳಗಿರುವ ಕೇಸರಗಳೇ ತ್ಯಾಗ. ಯೋಗಿಯು ಬಾಹ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಸಾಯುಜ್ಯ ಪದವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದಕಾರಣ, ಕಮಲದ ಅಷ್ಟದಳ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ, ಅದರ ಒಳಗಿರುವ ಕೇಸರಗಳು ತೀವ್ರತ್ಯಾಗ, ಇದೇ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ ನಿರಾಕರಣೆ. ಅದರ ಒಳಗೆ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವ ಸರ್ವಶಕ್ತವೂ, ಅವ್ಯಕ್ತವೂ, ವಾಗತೀತವೂ ಆದ ಓಂಕಾರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜ್ಯೋತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಆ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನೇ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮವೆಂದೂ, ಈ ಜ್ಯೋತಿಯೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಜ್ಯೋತಿ ಇದೆ, ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಆತ್ಮನಾದ ದೇವರೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಪರಮ ಶತ್ರುವನ್ನು ಕೂಡ ಕ್ಷಮಿಸುವುದು, ಸತ್ಯ, ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಗಳು. ಈ ಶೀಲವೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂಜಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಇವು ಬರುತ್ತವೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಂಜಿಕೆ, ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಡುವರೋ, ಯಾರು ದೇವರಿಗೆ ಶರಣಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ಹೃದಯವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದೋ ಅವರು ಯಾವ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಈಶ್ವರನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೂ ಅವನು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸುವನು. ಆದಕಾರಣ ಭಗವಂತನನ್ನು ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ ಅಥವಾ ತ್ಯಾಗ ಭಾವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ.

“ಯಾರು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲರ ಸ್ನೇಹಿತರೋ ಯಾರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕಂಪ ತೋರುವರೋ, ಯಾರಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ಸುಖದುಃಖದಲ್ಲಿ ಸಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವರೋ, ಯಾರು ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತರೋ, ನಿತ್ಯಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವರೋ, ಯಾರು ಜಿತಾತ್ಮರೋ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ದೃಢವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿದೆಯೋ ಅವರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಭಕ್ತರೆಂದು ತಿಳಿ. ಯಾರಿಂದ ಉಳಿದವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಉಳಿದವರಿಂದ ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಸಂತೋಷ ದುಃಖ ಅಂಜಿಕೆ ಆತಂಕಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವರೋ, ಅಂತಹವರು ನನ್ನ ಭಕ್ತರು. ಯಾರು ಮತ್ತಾವುದನ್ನೂ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ, ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಕೆಟ್ಟದಾಗಲಿ ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯಸನ ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ತನಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವರೋ, ಯಾರು ಸ್ತುತಿನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವರೋ, ಮೌನವಾಗಿ, ವಿಚಾರಪರರಾಗಿ, ತಮಗೆ ಬಂದ ಅಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ, ಮನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತನ್ನೇ

ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿರುವರೋ ಅವರೇ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಭಕ್ತರು.” ಅಂತಹವರು ಯೋಗಿಗಳಾಗುವರು.

ಹಿಂದೆ ನಾರದರು ಎಂಬ ದೇವಯುಷಿಗಳಿದ್ದರು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದೊಡ್ಡ ಯೋಗಿಗಳಿರುವರೋ ಅದರಂತೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಿರುವರು. ನಾರದರು ಒಬ್ಬ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಅವರು ಅರಣ್ಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಋಷಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಸುತ್ತ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘ ಕಾಲದಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ನಾರದರಿಗೆ “ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಿರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ನಾರದರು “ನಾನು ವೈಕುಂಠದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು” ಎಂದರು. “ಹಾಗಾದರೆ, ಎಂದು ದೇವರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎಂದು ನನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ” ಎಂದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದಮೇಲೆ ನಾರದರು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆತನು ಕುಣಿಯುತ್ತ, ಹಾಡುತ್ತ, ನಗದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. “ನಾರದರೆ, ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದನು. ಅವನ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ನಡತೆ ಬಹಳ ಒರಟಾಗಿತ್ತು. ನಾರದರು “ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. “ಹಾಗಾದರೆ, ಎಂದು ನಾನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ” ಎಂದನು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ನಾರದರು ಪುನಃ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮಧ್ಯೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. “ಏನು ನಾರದರೆ, ನನ್ನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ನಾರದರು “ದೇವರು ನಿನಗೆ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು” ಎಂದರು. ನಂತರ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಗೋಳಾಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ತನಕ ನಾನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ, ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ್ಮಗಳು ಬೇಕೆ ನನ್ನ ಮುಕ್ತಿಗೆ, ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸಿದನು. ನಾರದರು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು. “ಏನು, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಾ?” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾರದರು “ಹೌದು. ಈ ಹುಣಸೇಮರವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯೆ, ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಎಲೆಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ವೇಳೆ ನೀನು ಜನ್ಮ ತಾಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದು” ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತ “ಏನು ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಕ್ಕುವುದೆ!” ಎಂದನು. “ಮಗು, ನೀನು, ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಮುಕ್ತಜೀವಿ” ಎಂದಿತು ಒಂದು ಧ್ವನಿ. ಅವನ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಇದು ಪ್ರತಿಫಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನ್ಮಗಳು ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದನು. ಯಾವುದೂ ಅವನ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯವನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಜನ್ಮಗಳೂ ಕೂಡ ಬೇಸರವಾಗಿತ್ತು. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಕಾಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರತಿಫಲವು ದೊರಕುವುದು.

೩.೨. ಪಾತಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರಗಳು

ಪೀಠಿಕೆ

ಯೋಗಸೂತ್ರದ ಬಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಯೋಗಿಗಳ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವವೆಲ್ಲವೂ ನಿಂತಿರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ವ್ಯಕ್ತ ಅವಸ್ಥೆಯ ಹಿಂದೆ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಅವಸ್ಥೆ ಇದೆ, ನಾವು ಬಂದಿರುವುದು ಅದರಿಂದ, ಅವ್ಯಕ್ತವೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಪುನಃ ಅವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದು - ಎಂಬುದು ಪ್ರಪಂಚದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯ. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯ ಪಾಲು ಆಗಲೇ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ತೋರಿರುವರು. ಇದನ್ನೇನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತ ವಸ್ಥೆ ಉತ್ತಮವೂ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಯೂ ಎಂಬುದು ಈಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಯೇ ಮಾನವನ ಪರಮಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುವವರಿಗೆ ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅವ್ಯಕ್ತ ವಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಕ್ತಸ್ವರೂಪ, ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಯು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬುದು ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಗಳಾದ ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಣಗಳೂ ಇರಲಾರವು, ಅದು ಜಡ, ಅಚೇತನ, ನಿರ್ಜೀವ, ಸಾವೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುವರು. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇರುವ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲೆವು, ಅದಕ್ಕೇ ಅದನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಕೂಡದು ಎಂಬುದು ಅವರ ಮತ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಜೀವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಇತರ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಒಂದು ಪರಿಹಾರವೇನೆಂದರೆ, ಮರಣಾನಂತರ ಮನುಷ್ಯನು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ; ಅವನ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳು ಕಳೆದು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಅವನಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು. ತಾರ್ಕಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಾನವನ ಗುರಿಯ ಪ್ರಪಂಚ ಎಂಬುದು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾದರೆ ಅದನ್ನೇ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗ ಅನ್ನುವುದು. ಈ ವಾದ ಅಸಂಬದ್ಧ ಮತ್ತು ಹುರುಳುಬಿಡು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಹಾಗಿರಲಾರದು. ಒಳ್ಳೆಯದಿಲ್ಲದೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೆಯದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಕುಸುಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಮತ್ತೊಂದು ವಾದವನ್ನು ತರುವರು. ಅದೇ, ಮಾನವನ ಗುರಿ ಯಾವಾಗಲೂ ದೋಷವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದು, ಆದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯೂ ಕೂಡ ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಡರೂ ದೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಚಲನೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಚಲನೆಯೆಲ್ಲ ಒಂದು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಎಸೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನಂತರ ನೀವು ಬದುಕಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಲ್ಲಿಗೆ

ಮತ್ತಾವ ಅಡಚಣೆಯೂ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇದ್ದರೆ, ಆ ಕಲ್ಲು ಪುನಃ ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸರಳರೇಖೆಯನ್ನು ಅನಂತವಾಗಿ ಎಳೆದರೆ ಅದು ಒಂದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಮಾನವ ಗುರಿಯು ನಿಲ್ಲದೆ ಎಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಎನ್ನುವುದು ದೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗಾದರೂ ಕೂಡ, ನೀವು ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸಕೂಡದು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆಂಬ ನೈತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಇದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇನೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿಯು ಡೈನಮೋ ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಪುನಃ ಡೈನಮೋ ಸೇರುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಗಳೂ ಕೂಡ. ಅವುಗಳೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಮೂಲಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಆದಕಾರಣವೇ, ನೀವು ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸಬೇಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ ದ್ವೇಷ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಕೊನೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಸೇರಬೇಕು. ನೀವು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ, ಅದು ತನ್ನ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೇ ಬರುವುದು. ಅದು ಸತ್ಯದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವಾದುದು. ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ವೇಷದ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ವೇಗವಾಗಿ ಪುನಃ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದು. ಇದನ್ನು ಯಾವುದೂ ತಡೆಯಲಾರದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾವನೆಯೂ ಕೂಡ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು.

ಬೇರೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಕೊನೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ನಾಶದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಅಂಜಿಕೆ, ಆಸೆ, ಆನಂದಗಳು ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವವು? ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು ಸಾವಿನಲ್ಲಿ. ಇದರಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಯ ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸರಳರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ಎಂಬುದೆಲ್ಲಿದೆ? ಈ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಗತಿ ಎಂಬುದೆಲ್ಲಿದೆ? ಇದೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದು. ನೋಡಿ, ಹೇಗೆ ನೀಹಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ತಾರಕೆಗಳು ಬಂದಿವೆ? ಪುನಃ ಅವುಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ನೀಹಾರಿಕೆಗಳೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು. ಸಸ್ಯವು ಭೂಮಿಯಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ವಿಘಟಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅದಕ್ಕೇ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಕಾರವೂ ಕೂಡ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಕಣಗಳಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಕಣಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ನಿಯಮ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಯಮವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಜವಾಗಿರುವುದು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮವಾದರೆ ಇದು ಆಲೋಚನೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆಲೋಚನೆಯು ಕರಗಿ ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ನಮಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಇರಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಲಿ ನಾವು ಬಂದಲ್ಲಿಗೆ ಅಂದರೆ, ದೇವರಡೆಗೆ, ಅವ್ಯಕ್ತದಡೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ನಾವೆಲ್ಲ ಬಂದಿರುವುದು ದೇವರಿಂದ. ನಾವೆಲ್ಲ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀವು ಅದನ್ನು ದೇವರು, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಏನು

ಬೇಕಾದರೂ ಕರೆಯಿರಿ. ಆದರೆ ಸತ್ಯವು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಯಾರಿಂದ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಬಂದಿದೆಯೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವಿಸುತ್ತಿವೆಯೋ, ಕೊನೆಗೆ ಯಾರಲ್ಲಿಗೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರುತ್ತವೆಯೋ,” ಅದೊಂದೇ ಸತ್ಯಾಂಶ. ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಈ ನಿಯಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವುವು. ಗ್ರಹಗಳ ಗತಿ ಹೀಗೆಯೆ. ಭೂಮಿ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಗತಿಯೂ ಕೂಡ ಇದೇ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಲೆ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಗಳ ಮೊತ್ತ, ಅವುಗಳು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಅಲೆಗಳಾಗಿರ ಬಹುದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಇಡೀ ಜೀವನವೇ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸಣ್ಣ ಜೀವಗಳ ಮೊತ್ತ. ಒಟ್ಟು ವಿಶ್ವದ ನಾಶವೇ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸಣ್ಣ ಜೀವಗಳ ಮೊತ್ತದ ನಾಶ.

ಈಗೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ದೇವರೆಡೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು ಉತ್ತಮ ಅವಸ್ಥೆಯೇ, ಅಲ್ಲವೇ? ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವನ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಒಂದು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಧರ್ಮವೂ ಕೂಡ ಈ ಜೀವನವು ಅವನ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ಮಾನವನ ಆದಿ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು, ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಅವನು ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷೀಣದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಷೀಣದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ಪುನಃ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುವ ಒಂದು ಸಮಯ ಬಂದೇ ಬರುವುದು. ಆಗ ವೃತ್ತ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಅವನು ಎಷ್ಟೇ ಕ್ಷೀಣದೇಶಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಮೇಲೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದೇ ಬರಬೇಕು, ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವಾದ ದೇವರೆಡೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಮೊದಲು ಮಾನವನು ಬರುವುದು ದೇವರಿಂದ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾಗುವನು, ಕೊನೆಗೆ ಪುನಃ ದೇವರೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವನು. ದ್ವೈತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ. ಅದ್ವೈತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನರನೇ ದೇವರು, ಅವನಲ್ಲಿಗೇ ಅವನು ಪುನಃ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಾದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟ ದುಃಖಗಳಿವೆ ಏಕೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಒಂದು ಅಂತ್ಯವಿದೆ? ಇದೇ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾದರೆ ಏತಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗಾಣಬೇಕು? ಯಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ, ಯಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದೆಂದಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ರಲಾರದು. ಇದೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಅಯುಕ್ತಿಕರವಾಗಿರಬೇಕು? ಭಯಂಕರವಾಗಿರಬೇಕು? ಇದು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲು; ನಾವು ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ, ಎಂದರೆ ಇದು ಕ್ಷಮಾರ್ಹವಾದುದು. ನೀವು ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ನೆಲ ದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಮೊದಲು ಕೊಳೆತು ಅದು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಆ ನಾಶದಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ಸಸಿ ಬರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವನೂ ಕೂಡ ದೇವರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ನಾಶವಾಗಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಇದರಿಂದ ಏನು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ನಾವು ಕರೆಯುವ ಮಾನವ ಜೀವನವೆಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅಷ್ಟು ಅನು

ಕೂಲ. ಏನು, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಿಂದ ನಾವು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು ಇನ್ನೂ ಹದಗೆಡೆದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮ ಹಿಂಸೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದೂರುವುದು ನಾವು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಲ್ಲ. ನಿರಾಶೆಯ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಾದುಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾವು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ದಾಟಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮಾನವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಪರಮಾವಸ್ಥೆ ಎನ್ನುವ ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಥಿತಿಯು ಕೆಲವರು ಅಂಜುವಂತೆ ಕಲ್ಲು ಅಥವಾ ಸಸ್ಯ ಜಾತಿಯ ಜಡತನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವಾದ ವಿಭಾಗವಿದೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದು, ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಅಚೇತನ, ಮತ್ತೊಂದು ಆಲೋಚನೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಏನು ಹಕ್ಕಿದೆ? ಆಲೋಚನೆಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲವೆ? ಜ್ಯೋತಿಯ ಸ್ಪಂದನ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ನಮಗೆ ಅದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿಯಾದಾಗ ಬೆಳಕಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಂತೆ. ಕೊನೆಯ ಕತ್ತಲೆ ಮತ್ತು ಮೊದಲ ಕತ್ತಲೆ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಏನು? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ, ಅವು ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿವೆ. ಕಲ್ಲಿನ ಆಲೋಚನಾರಾಹಿತ್ಯವೂ ದೇವರ ಆಲೋಚನಾರಾಹಿತ್ಯವೂ ಒಂದೇ ಏನು? ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ದೇವರು ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನು ತರ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೇಕೆ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು? ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವ ವಸ್ತುವು ಇದೆಯೇನು ಅವನು ಆಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ? ಕಲ್ಲಿಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ದೇವರು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಇದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಈ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವುದು ತುಂಬಾ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದಾಚೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಆಚೆ ನಮಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಅವಸ್ಥೆ ಕಾಣುವುದು. ಆಲೋಚನೆ, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ದೇವರಡೆಗೆ ಮೊದಲನೆ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಇಟ್ಟಂತೆ ಇದೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಜೀವನವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದಿನ್ನೂ ಭ್ರೂಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮಾವಸ್ಥೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೇನು ಎನ್ನುವುದೇ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಾಪುರುಷರು ಕೇವಲ ಬಾಯಿಮಾತಿನವರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರು. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿದವರು ಅವರು. ಒಂದಾದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಅಂತಹವರೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯ ಆಚೆ ಇರುವ

ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಸೇರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಕ್ಷಣಿಕ ಅವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಎರಡ ನೆಯದಾಗಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಉಳಿದವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮನ್ನು ಅನು ಸರಿಸಲಿ ಎಂದು ದಾರಿ ತೋರುತ್ತಾರೆ; ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ, ಬೇರೊಂದು ವಿವರಣೆಯಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಸದಾ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು? ಮತ್ತಾವ ಯುಕ್ತಿಯು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲುದು? ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲು ನಮಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನಾವು ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಕೂಡದು ಎಂದರೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರ ಪ್ರಪಂಚವೇ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪರಮಾವಧಿಯಾಗುವುದು. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದ ಎನ್ನುವುದು. ಆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಸಾಯುವವನನ್ನು ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಯುಕ್ತಿಯೇ ಪರಮಾವಧಿಯಾದರೆ ಶೂನ್ಯತೆಯ ಈ ದಡದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಣ, ಕೀರ್ತಿ ಇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದಿಯಾದರೆ ಅವನು ಆಷಾಢ ಭೂತಿ. ಯುಕ್ತಿ ಎಂಬ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಕೋಟೆಯ ಆಚೆ ಇಣಕಿ ನೋಡಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನಾದ ಕಾಂಟನು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿರುವನು. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೊದಲನೆ ಅಡಿಗಲ್ಲೇ ಅದು. ಜ್ಞಾನಿಯು ಯುಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿರುವುದನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಸಾಹಸಪಡುವನು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲನಾಗುವನು. ನಮ್ಮ ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಿವರಣೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ಸಂಸಾರದಾಚೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ದೊರಕುವ ಫಲವೇ ಇದು. “ನೀನು ನಮ್ಮ ತಂದೆ, ಈ ಮಾಯೆಯ ಕಡಲಿನಾಚೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆ.” ಇದೇ ಧರ್ಮದ ವಿಜ್ಞಾನ, ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲ.

೩೩. ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಇದರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಯೋಜನ

ಅಥ ಯೋಗಾನುಶಾಸನಮ್ || ೧ ||

ಇನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.

ಯೋಗಶ್ಲೋಕಾನ್ತರೋಧಃ || ೨ ||

ಯೋಗವೆಂದರೆ ಚಿತ್ತದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವುದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಣೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಚಿತ್ತವೆಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನನಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಿದುಳಿನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟರೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಗೆ ಇರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ನರಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಇರಬಹುದು; ಅದರ ಮೇಲೆ ವಸ್ತುವಿನ ಚಿತ್ರವೂ ಇರಬಹುದು; ಆದರೂ ಕಣ್ಣು ನೋಡಲಾರದು. ಆದಕಾರಣ ಕಣ್ಣು ಅಪ್ರಧಾನವಾದ ಕರಣ, ಇದೇ ನೋಟದ ಇಂದ್ರಿಯವಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿಯ ಇಂದ್ರಿಯ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ನರದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಸಾಲದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮನುಷ್ಯನು ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಿದ್ರಿಸುವನು. ಬೆಳಕಿದೆ, ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಆದರೆ ಮೂರನೆಯದೊಂದು ಅವಶ್ಯಕವಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಬಾಹ್ಯಕರಣ; ನಮಗೆ ಮಿದುಳಿನ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆ ಎರಡೂ ಬೇಕು. ಗಾಡಿಗಳು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಅದು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಏಕೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕೇಳುವ ಇಂದ್ರಿಯದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಕರಣವಿದೆ; ಎರಡನೆಯದು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳ ಕೇಂದ್ರ; ಮೂರನೆಯದು ಇವೆರಡರೊಡನೆ ಸೇರಿರುವ ಮನಸ್ಸು. ಮನಸ್ಸು ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವುದು. ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ನಾನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಹೊಳೆಯುವುದು. ಅನಂತರ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಿಶ್ರವು ಪುರುಷನ ಮುಂದೆ ಇಡಲ್ಪಡುವುದು. ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮನು. ಈ ಮಿಶ್ರಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವನು. ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಿತ್ತದ ನಾನಾ ವಿಕಾರಗಳು. ಚಿತ್ತದ ಆಲೋಚನಾ ತರಂಗಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆಲೋಚನೆ ಎಂದರೇನು? ಆಕರ್ಷಣ ಮತ್ತು ವಿಕರ್ಷಣದಂತೆ ಅದೂ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ ಗಣಿಯಿಂದ ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಯಂತ್ರವು ಕೆಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣಿಸಿ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು. ಶಕ್ತಿಯು ನಮಗೆ ಆಹಾರದಿಂದ ಬರುವುದು. ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ದೇಹವು ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಉಳಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಲೋಚನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಮನಸ್ಸೇ ಚೇತನವಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮಗೆ

ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಅದು ಚೇತನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೇನು? ಏಕೆಂದರೆ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಚೇತನಾತ್ಮನಿರುವನು. ನೀವೇ ಆ ಚೇತನಾತ್ಮರು. ಮನಸ್ಸು ನೀವು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಒಂದು ಯಂತ್ರ ಮಾತ್ರ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಂತೆ ಹೊರಗೆ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಇರುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾತವಾದುದು. ಅಜ್ಞಾತವಸ್ತುವು ನಮಗೆ ಒಂದು ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಸೂಚನೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಪುಸ್ತಕದಂತೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಇದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ನೀರೊಳಗೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಸೆ ದರೆ, ನೀರು ಅಲೆಯಂತೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯಾವುದು ಕಾರಣವೋ ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಪಂಚ. ಪುಸ್ತಕ, ಆನೆ, ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನ ರೂಪ ಹೊರಗೆ ಇಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಹೊರಗಿನ ಸೂಚನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಮಾತ್ರ. “ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸಂವೇದನೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ದ್ರವ್ಯವಸ್ತು.” -ಎಂದು ಜಾನ್‌ಸ್ಟುಯರ್ಟ್ ಮಿಲ್ಲರ್ ಹೇಳಿರುವನು. ಸೂಚನೆಯೊಂದೇ ಹೊರಗೆ ಇರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಮುತ್ತು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪರೋಪಜೀವಿಯು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಚಿಪ್ಪಿನ ಒಳಗೆ ಸೇರಿ ಅದಕ್ಕೆ ನವೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯು ಒಂದು ವಿಧದ ಗಿಲಾಯಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ರವಿಸುವುದು. ಇದೇ ಮುತ್ತುಗು ವುದು. ಈ ಅನುಭವದ ಪ್ರಪಂಚ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುದು, ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಿಜವಾದ ಪ್ರಪಂಚ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪರೋಪಜೀವಿ. ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ತನ್ನಿಂದ ತನ್ನ ಗಿಲಾಯಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಗಿಲಾಯಿ ಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡುವನು. ಈಗ ನಮಗೆ ವೃತ್ತಿ ಎಂದರೇನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಿಜ ವಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿಂದೆ ಇರುವನು. ಮನಸ್ಸೆಂಬುದು ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ಆತನ ಚೇತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಜನುಗುತ್ತಿರುವುದು. ನೀವು ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದಾಗ, ಅದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಹೋಗುವುದು. ಚಿತ್ತವೆಂದರೆ ಏನೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಚಿತ್ತವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸು; ವೃತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ಅದನ್ನು ಕಲಕಿದಾಗ ಮೇಲೇಳುವ ಅಲೆಗಳು. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚ.

ಕಡಲಿನಾಳವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಲಾರವು. ಅದರ ಮೇಲಿನ ಭಾಗವು ಅಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅಲೆಗಳು ಅಡಗಿ ನೀರು ಶಾಂತವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ, ತಳಭಾಗ ವನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನೋಡಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ನೀರು ಬಗ್ಗಡವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಥವಾ ಸದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಕಿದ್ದರೆ, ತಳಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ತಿಳಿಯಾಗಿ, ಅಲೆ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ ತಳಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕಡಲಿನ ತಳಭಾಗವೇ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ

ಆತ್ಮ; ಕಡಲೇಚಿತ್ತ, ಅಲೆಗಳೇ ವೃತ್ತಿ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ತಾಮಸ ಪ್ರಕೃತಿ. ಇದು ಸಾಧಾರಣ ವಾಗಿ ದಡ್ಡರು ಮತ್ತು ಮೂರ್ಖರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಪಾಯ ವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತಾವ ಭಾವನೆಯೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜಸಿಕ ಅವಸ್ಥೆ. ದರ್ಪ ಮತ್ತು ಭೋಗವೇ ಅದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. “ನಾನು ಬಲಾಢ್ಯನಾಗುತ್ತೇನೆ, ಉಳಿದವರನ್ನು ಆಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬುದೇ ಅದರ ಉದ್ದೇಶ. ಮೂರನೆಯದೇ ಸಾತ್ವಿಕಾವಸ್ಥೆ. ಇದು ನಿರ್ಮಲತೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಅಡಗುವುವು, ಮಾನಸಿಕ ಸರೋವರದ ನೀರು ಶುಭ್ರವಾಗುವುದು. ಇದು ಜಡಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲ, ತೀವ್ರ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದು. ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದೆ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಮಾ ವಸ್ಥೆ. ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಸುಲಭ. ಲಗಾಮನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ. ಕುದುರೆಗಳು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವುವು. ಇದನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾರು ಓಡುವ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನೇ ಶಕ್ತನು. ಲಗಾಮನ್ನು ಸಡಿಲ ಬಿಡುವುದೇ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿಯುವುದೇ? ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು? ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವನು ಸೋಮಾರಿಯಲ್ಲ. ಸಾತ್ವಿಕಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೋಮಾರಿತನ ಅಥವಾ ಮೌಢ್ಯ ಎಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನ ವಿದೆಯೋ ಅವನೇ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವನು. ಚಟುವಟಿಕೆ, ಕೀಳುದರ್ಜೆಯ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಶಾಂತಿಯ ಉತ್ತಮ ಶಕ್ತಿಯ ಚಿಹ್ನೆ.

ಚಿತ್ತವು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರು ವುದು. ಆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಚೇತನಾತ್ಮನ ಕಡೆ ತಿರುಗು ವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ಕೆಲಸ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ, ಚಿತ್ತವು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಆತ್ಮಂತ ಕ್ಷುದ್ರತಮ ಮೃಗದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಜೀವಿಯವರೆವಿಗೂ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ತವಿದ್ದರೂ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದು ಬುದ್ಧಿಯಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವವರೆವಿಗೂ, ಈ ದಾರಿ ಯಲ್ಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೂ ಹಸು ಅಥವಾ ನಾಯಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಚಿತ್ತವು ಇನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ತವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಕ್ಷಿಪ್ತ, ಮೂಢ, ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ, ಏಕಾಗ್ರ, ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಧ. ಕ್ಷಿಪ್ರಾವಸ್ಥೆಯು ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಗುರುತು. ಸುಖ ಅಥವಾ ದುಃಖದಂತೆ ತೋರುವುದೇ ಅದರ ಸ್ವಭಾವ. ಮಂದಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮೂಢಾವಸ್ಥೆ. ಕೇಡು ಮಾಡುವುದೆ

ಅದರ ಸ್ವಭಾವ. ಮೂರನೆಯದು ದೇವತೆಗಳ; ಮೊದಲನೆ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದು ಅಸುರರ ಸ್ವಭಾವ ಎಂದು ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ತವು ತಾನು ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಾವಸ್ಥೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನೆಲೆನಿಂತಾಗ ಅದು ಏಕಾಗ್ರತೆ. ಈ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿರುದ್ಧಾವಸ್ಥೆ.

ತದಾ ದ್ರಷ್ಟುಃ ಸ್ವರೂಪೇವಸ್ಥಾನಮ್ || ೩ ||

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ನಿರುದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ನೈಜಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವನು. ಆಲೆಯು ನಿಂತು ಸರೋವರ ಶಾಂತವಾದೊಡನೆ ಅದರ ತಳವು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ. ಅದು ಶಾಂತವಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ನಮಗೆ ಪರಿಚಯ ವಾಗುವುದು. ನಾವು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವೇ ಬೇರೆ ಯಾಗುವೆವು.

ವೃತ್ತಿಸಾರೂಪ್ಯಮಿತರತ್ರ || ೪ ||

ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ, ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ) ಆತ್ಮನು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿರುವನು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆಂದು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಏಕೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಇದರ ಫಲವೇ ದುಃಖ.

ವೃತ್ತಯಃ ಪಂಚತಯಃ ಕ್ಲಿಷ್ಟಾ ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಾಃ || ೫ ||

ಐದು ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳಿರುವುವು. ಕೆಲವು ಕಷ್ಟವಾದವು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದವು.

ಪ್ರಮಾಣ-ವಿಪರ್ಯಯ-ವಿಕಲ್ಪ-ನಿದ್ರಾ-ಸ್ಮೃತಯಃ || ೬ ||

ಇವುಗಳು ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನ, ವಿವೇಚನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮೋಹ, ನಿದ್ರೆ ಮತ್ತು ನೆನಪು ಎಂದು ಐದು ವಿಧ.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಾಗಮಾಃ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ || ೭ ||

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ, ಆಪ್ತವಾಕ್ಯಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣ.

ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಒಂದನ್ನೊಂದು ವಿರೋಧಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ನಾನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಆಗಲೇ ಕೇಳಿರುವುದನ್ನು ಇದು ವಿರೋಧಿಸಿದರೆ, ಇದನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಮೂರು ವಿಧದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಯಾವುದೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಏನೇನನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದು

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ; ಅಂದರೆ ನಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆಯೋ ಅಥವಾ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆಯೋ ಅದು ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣ. ನಾನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಪಂಚವಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ. ಎರಡನೆಯದೆ ಅನುಮಾನ. ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಚಿಹ್ನೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನೀವು ಅದು ಸೂಚಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೀರಿ. ಮೂರನೆಯದು ಆಪ್ತವಾಕ್ಯ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ಯೋಗಿಯ ಮಾತು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಆದರೆ ನಾನು ಮತ್ತು ನೀವು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ವಿಚಾರವೆಂಬ ದೂರದ ಕಷ್ಟದ ಹಾದಿಯ ಮೂಲಕ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತರಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಿರುವರು. ಅವರೆದುರಿಗೆ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ ವರ್ತಮಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಓದುವ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಂತಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಪಡುವಷ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅವರು ಪಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಾತೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಸತ್ಯ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಆದಕಾರಣವೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪ್ರಮಾಣ. ಬೇರೆ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಆಪ್ತವಾಕ್ಯದ ಮೇಲೆ ದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅವರ ಮಾತಿನ ಪ್ರಮಾಣವೇನೆಂದು ಕೇಳುವರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವವೇ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನೇನು ನೋಡಿರುವೆನೋ ಅದು ಪ್ರಮಾಣ; ನೀವೇನು ನೋಡಿರುವಿರೋ ಅದು ಪ್ರಮಾಣ, ಇದು ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದ ಜ್ಞಾನವೊಂದಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಇದು ಎಂದು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಇದೊಂದು ಪ್ರಮಾಣ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಹುಚ್ಚನು ಈ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ದೇವತೆಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವರು, ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಅದು ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವಾಗಿರಬೇಕು; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಕೂಡದು; ಮೂರನೆಯದು ಅದನ್ನು ಹೇಳುವವನ ನಡತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಬ್ಬರು ಹೇಳುವ ಉಪದೇಶದಷ್ಟು ಅವರ ಶೀಲವೇನೂ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ; ಅವರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮೊದಲು ಕೇಳೋಣ ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದು ಸತ್ಯವಿರಬಹುದು. ಒಬ್ಬನು ಕೆಟ್ಟಚಾಳಿಯವನಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೂ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಹೊಸದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಶುದ್ಧರಾದ ಯಾರೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಆಪ್ತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಾವು, ಆತ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಪರನೆ, ಸಜ್ಜನನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅವನು ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತನಾಗಿರಬೇಕು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅವನ ಬೋಧನೆ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಕೂಡದು. ಯಾವ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಸತ್ಯವೂ ಕೂಡ ಹಿಂದಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಕೂಡದು, ಆದರೆ ಅದರೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಆ ಸತ್ಯವನ್ನು, ಅದು ಸರಿಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. “ತನಗೆ ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಕಂಡಿದೆ” ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ಹೇಳಿ, ಅದನ್ನು ನನಗೆ ನೋಡಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಾನು ಅವನನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಿಗೂ ಕೂಡ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿರಬೇಕು. ಯಾರು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರೆಂದಿಗೂ ಆಪ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಆಪ್ತನು ಸಜ್ಜನನಾಗಿರಬೇಕು, ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಇರಕೂಡದು. ಅವನಿಗೆ ಲಾಭ, ಕೀರ್ತಿಗಳ ಆಸೆ ಇರಕೂಡದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತನೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸಿಕ್ಕದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾಗಬೇಕು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅದು ಉಳಿದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಉಳಿದ ಯಾವುದಾದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಅವನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದು ತನಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬಂತಿರಬಾರದು. ಎಲ್ಲರೂ ಯಾವುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲರೂ ಅಂಥದನ್ನು ಅವನೂ ಸಾಧಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಮೂರು ವಿಧದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾವುವೆಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಆಪ್ತವಾಕ್ಯ.

ವಿಷಯಯೋ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಮತದ್ರೂಪಪ್ರತಿಷ್ಠಮ್ || ೮ ||

ವಿಷಯಯವು ಅಸತ್ಯಜ್ಞಾನ. ಇದು ನೈಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವೃತ್ತಿಯೇ ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬರುವುದು-ಕಪ್ಪೆಯಚಿಪ್ಪನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಎಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಪಟ್ಟಂತೆ.

ಶಬ್ದಜ್ಞಾನಾನುಪಾತೀ ವಸ್ತುಶೂನ್ಯೋ ವಿಕಲ್ಪಃ || ೯ ||

ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಸ್ತು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶಬ್ದಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ವೃತ್ತಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಯಾರೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಕಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಕ್ಷಣವೇ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಚಿತ್ತದ ನಿರ್ಬಲತೆಯ ಕುರುಹು. ಈಗ ನಿಗ್ರಹದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನಿರ್ಬಲವಾದಷ್ಟೂ ಅವನಿಗೆ ನಿಗ್ರಹ ಕಡಮೆ. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ನೀವು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕೋಪಗೊಂಡಾಗ ಅಥವಾ ದುಃಖ ಪಡುವಾಗ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ನೋಡಿ. ನಿಮಗೆ ಬಂದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸುದ್ದಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವೃತ್ತಿಗಳೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ.

ಅಭಾವ-ಪ್ರತ್ಯಯಾಲಂಬನಾ ವೃತ್ತಿನಿದ್ಯಾ || ೧೦ ||

ಅಭಾವವೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿದ್ರೆಯೆಂಬ ವೃತ್ತಿ.

ನಿದ್ರೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ನವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ವೃತ್ತಿಗಳು. ನಾವು ಎದ್ದ ಮೇಲೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣದ ನೆನಪು ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಇರಬಲ್ಲದು. ನಮಗೆ ಗೋಚರವಿಲ್ಲದುದರ ನೆನಪು ಎಂದಿಗೂ ನಮಗೆ ಆಗಲಾರದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಲೆಯಂತೆ. ಈಗ ನಾವು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಅಥವಾ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣವೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆಯ ನೆನಪು ಇರುವ ಕಾರಣವೇ, ನಾವು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಲೆಗಳಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸ್ಮೃತಿ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧದ ವೃತ್ತಿ.

ಅನುಭೂತವಿಷಯಾಸಂಪ್ರಮೋಷಃ ಸ್ಮೃತಿಃ || ೧೧ ||

ಅನುಭವಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು ಮಾಯವಾಗದೆ ಇದ್ದು (ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದು) ಸ್ಮೃತಿ.

ಸ್ಮೃತಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ವಿಪರ್ಯಯ ವಿಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಗಳಿಂದ ಬರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನೀವು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಿ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆ ಮಾತು ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಸೆದಂತೆ. ಇದು ಒಂದು ಅಲೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಆ ಅಲೆ ಅನೇಕ ಅಲೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸ್ಮೃತಿ. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದರಂತೆಯೇ. ನಿದ್ರೆ ಎನ್ನುವ ಅಲೆಯು ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿ ಎಂಬ ಬೇರೆ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಪ್ನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಸ್ವಪ್ನವೆನ್ನುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧದ ಅಲೆ. ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಮೃತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಅಭ್ಯಾಸವೈರಾಗ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ತನ್ನಿರೋಧಃ || ೧೨ ||

ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಬಹುದು.

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿರಬೇಕು, ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಪೂರಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ನಾವು ಏತಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ ಅದುರುತ್ತಿರುವ ಸ್ಪಂದನದಂತೆ. ಸ್ಪಂದನವೇನೋ ಅಳಿಸಿಹೋಗುವುದು, ಆದರೆ ಉಳಿಯುವುದೇನು? ಅವೇ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆದ ಪರಿಣಾಮಗಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಉಳಿದರೆ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಲೆತು ಒಂದು ಚಾಳಿಯಾಗುವದು. “ಚಾಳಿ ನಮ್ಮ ಎರಡನೇ ಸ್ವಭಾವ” ಎಂಬ ನಾಣ್ನುಡಿಯಿರುವುದು. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದೇ ನಮ್ಮ ಮೊದಲನೇ

ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವವೆಲ್ಲ ಕೂಡ. ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆಲ್ಲ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ. ನಮಗೆ ಇದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ನಾವು ಇದನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಬಿಡಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ಪಂದನವೂ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಡುವುದು. ಈ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ನಮ್ಮ ಶೀಲ. ಯಾವ ಅಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೆಯೋ ಅವನು ಆ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಇದ್ದರೆ ಕೆಟ್ಟವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಸಂತೋಷವಾಗಿರುವುದಿದ್ದರೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ರೂಢಿಸುವುದು. ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಲದಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಎಡೆಬಿಡದೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಿ; ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಇರಿ. ನಮ್ಮ ಕೀಳು ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ದಾರಿ. ಯಾರನ್ನೂ ಕೆಟ್ಟವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಡಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಕೆಲವು ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಬಲದಿಂದ ಒಂದು ಶೀಲವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶೀಲವನ್ನು ನಾವು ಬೇರೆ ಉತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ತಿದ್ದಬಹುದು. ಶೀಲವೆಂದರೆ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸ. ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಶೀಲವನ್ನು ತಿದ್ದಬಹುದು.

ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೌ ಯತೋಭ್ಯಾಸಃ || ೧೩ ||

ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೇ ಅಭ್ಯಾಸ. ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದರೇನು? ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಿತ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಲೆಗಳಾಗಿ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯುವುದು.

ಸ ತು ದೀರ್ಘಕಾಲಞ್ಚರಂತರ್ಯಸತ್ಕಾರಾಸೇವಿತೋ ದೃಢಭೂಮಿಃ || ೧೪ ||

ಅದು ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಲದಿಂದ ಮತ್ತು (ನಾವು ಸೇರಬೇಕೆಂದಿರುವ ಗುರಿಯ ಮೇಲಿರುವ) ಪ್ರೇಮದಿಂದ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕು.

ದ್ರಷ್ಟಾನ್ಮುತ್ರವಿಕ ವಿಷಯ ವಿತ್ಯಷ್ಟಸ್ಯ ವಶೀಕಾರಸಂಕ್ಷಾ ವೈರಾಗ್ಯಮ್ || ೧೫ ||

ಕೇಳಿದ ಮತ್ತು ನೋಡಿದ ವಿಷಯಗಳ ಆಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವಿಷಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನದ ಪರಿಣಾಮವೆ ವೈರಾಗ್ಯ.

ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ನಾವಾಗಿ ಏನನ್ನು ನೋಡುವೆಯೋ ಅದು; ಎರಡನೆಯದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಅನುಭವ. ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಯೋಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅವುಗಳ

(ವಸ್ತುಗಳ) ತ್ಯಾಗ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ನಾನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ನನ್ನ ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಇದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ. ನಾನು ಇದನ್ನು ಸ್ವತಃ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಪದ ಅಲೆ ಏಳುವುದು ಹಾಗೆ ಆಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅದು ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನೀವು ಯಾವ ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಿಮಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದವರು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖವೇ ಪರಮ ಸುಖ ವೆಂದು ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಲೋಭನೆ. ಇದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಕದಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ವೈರಾಗ್ಯ. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಅನುಭವ ದಿಂದ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಅನುಭವದಿಂದ ಏಳುವ ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜಕ ಶಕ್ತಿ ಯನ್ನು ತಡೆದು, ಮನಸ್ಸು ಅದರ ವಶವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ವೈರಾಗ್ಯ. ಅದು ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಬೇಕು, ನಾನು ಅದರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಇರುವುದು ವೈರಾಗ್ಯದ ದಾರಿಯೊಂದೇ.

ತತ್ಪರಂ ಪುರುಷಖ್ಯಾತೇರ್ಗುಣವೈತ್ಯತ್ಸಮ್ || ೧೬ ||

ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಯಾವುದು ತ್ಯಜಿಸುವುದೋ ಅದು ಪರಮ ವೈರಾಗ್ಯ. ಇದು ಪುರುಷನ ನೈಜ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ.

ಗುಣಗಳಾಸೆಯ ಕಡೆಗೂ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ಪರಮ ವೈರಾಗ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆ. ಮೊದಲು ನಾವು ಪುರುಷ ಎಂದರೇನು ಮತ್ತು ಗುಣಗಳೆಂದರೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮೂರು ಗುಣ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ: ತಮಸ್ಸು, ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ಎಂಬುವು. ಅವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಜಡತೆ, ಆಕರ್ಷಣ ಅಥವಾ ವಿಕರ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಮತ್ವ ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಮಿಶ್ರದಿಂದ ಆದುವು. ಸಾಂಖ್ಯರು ಪ್ರಕೃತಿ ಯನ್ನು ಹಲವು ತತ್ತ್ವಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿರುವರು. ಮಾನವನ ಆತ್ಮ (ಪುರುಷ) ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿರುವುದು, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿರುವುದು. ಇದು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶವೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಚೇತನವೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಆತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜಡವಾದುದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಅದ ರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೂ ಕೂಡ ಸೇರಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಕೃತಿ ಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಆಲೋಚನೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಜಡವಸ್ತುವಿನವರೆವಿಗೂ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮಾನವ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆದ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮವು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ೧೫ನೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವೈರಾಗ್ಯ (ವಸ್ತುಗಳ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಾಧೀನ) ಆತ್ಮನ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ

ಬಹಳ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವುದು. ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರವು ಯೋಗಿಯ ಗುರಿಯಾದ ಸಮಾಧಿ ಅಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.

ವಿತರ್ಕವಿಚಾರಾನನ್ದಾಸ್ಥಿತಾನುಗಮಾತ್ ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಃ || ೧೭ ||

ಯುಕ್ತಿ, ವಿವೇಕ, ಆನಂದ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಣರಹಿತ ಅಹಂಕಾರ-ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಾಧಿಯೇ ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ.

ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸುವರು: ಒಂದು ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಮತ್ತೊಂದು ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ. ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಸವಿತರ್ಕ. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಪದೇ ಪದೇ ಅದನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು. ಸಾಂಖ್ಯರ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಿಧದ ವಸ್ತುಗಳು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ: ೧. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಚೇತನ ತತ್ತ್ವಗಳು. ೨. ಚೇತನಾತ್ಮಕ ಪುರುಷ. ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಸಾಂಖ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೇಲೆ ಈ ಭಾಗ ನಿಂತಿರುವುದು. ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿರುವಂತೆ ಅಹಂಕಾರ, ಇಚ್ಛೆ, ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಳಹದಿಯೇ ಚಿತ್ತ. ಇದರಿಂದ ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಿವೆ. ಚಿತ್ತವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಹೊರಗಡಹುವುದು. ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದು ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ಅವ್ಯಕ್ತವೆನ್ನುವುದು-ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರದ ಪ್ರಕೃತಿ. ಮುಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಇಡೀ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಇದರಾಚೆ ಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಪುರುಷನಿರುವುದು. ಜ್ಞಾನವೇ ಶಕ್ತಿ. ನಮಗೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವ ತಿಳಿದೊಡನೆಯೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಧೀನ ಬರುವುದು. ಇದರಂತೆಯೆ, ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದಂತೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾವು ಎಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಜಡವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸವಿತರ್ಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ವಿತರ್ಕ ಎಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ; ಸವಿತರ್ಕ ಎಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಿತ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದು-ಅವುಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಭೋಗವನ್ನಂಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಜನರು ಇವನ್ನ ಹುಡುಕುವರು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಹುಡುಕುವುದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವೆನ್ನುವುದು ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಬುದ್ಧಿವಾದ. ಅದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಕಲಿಯಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡುವನು. ಅವನು ಇದನ್ನು ಕಲಿತ ಮೇಲೆ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದೂರವಾಗುವನು; ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಈ ಗುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯೆಲ್ಲ ಮಾನವನ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಇವು ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ಪತಂಜಲಿಯು ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರಿದರೂ, ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಆಸೆಗೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಅದೇ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಲದೇಶಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಅವುಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಿಠಕ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತೊಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಧ್ಯೇಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳು ಕಾಲ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವುದು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಅದು ಸವಿಚಾರ. ಅದೇ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ದೇಶವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ತನ್ಮಾತ್ರದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದು ನಿರ್ವಿಚಾರ. ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತನ್ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಅಂತಃಕರಣವೇ ಧ್ಯೇಯವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಃಕರಣವು ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾನಂದ ಸಮಾಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮನಸ್ಸೇ ಧ್ಯಾನದ ವಸ್ತುವಾದಾಗ, ಧ್ಯಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಪಕ್ಷವೂ ಏಕಾಗ್ರವೂ ಆದಾಗ, ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಟು ಹೋದಾಗ, ಅಹಂಕಾರವು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಅದರ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಾಗ ಅದು ಸಾಸ್ಥಿತ ಸಮಾಧಿ. ಯಾರು ಇದನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೋ ಅವರು ವಿದೇಹಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥೂಲ ದೇಹಧಾರಿ ತಾನಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ ತಾನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆಯಲೇಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಯವಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಗಲು ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವರು.

ವಿರಾಮ ಪ್ರತ್ಯಯಾಭ್ಯಾಸಪೂರ್ವಃ ಸಂಸ್ಕಾರಶೇಷೋನ್ಯ || ೧೮ ||

ಎಲ್ಲಾ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ, ಚಿತ್ತವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೋ ಆಗ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

ಇದೇ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತವಾದ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿ. ಮೊದಲನೆ ಸ್ಥಿತಿ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಿಂದೆ ಬೀಳಬಹುದು. ಜೀವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವವರೆಗೆ ಅವನು ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗನು. ಮಾರ್ಗವು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದೇ ದಾರಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಆಲೋಚನೆ ಬಂದಾಗ ಅದವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಅಟ್ಟಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಬೇರಾವ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಬರದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಶೂನ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ, ತಕ್ಷಣವೇ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೇ ಜನರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶೂನ್ಯಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಡಮಾಡಿ ಸೋಮಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ,

ಅಜ್ಞಾನದ ಮೂಲವಾದ ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವೃತ್ತರಾಗಿ, ತಾವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶೂನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಚಂಡ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಸಮಾಧಿಯು ನಿರ್ದೀಪವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಂದರೆ ಏನು ಅರ್ಥ? ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಚಿತ್ತದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯ ಅಲೆಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುವು. ಕಾಲ ಬಂದಾಗ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೇ (ಬೀಜಗಳೇ) ಪುನಃ ಅಲೆಯಾಗುವುವು. ಆದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಬಹುಪಾಲು ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಸಮಾಧಿಯು ನಿರ್ದೀಪವಾಗುವುದು. ಆಗ ಜನನ ಮರಣಗಳೆಂಬ ಸಂಸಾರದ ಮರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಬೀಜಗಳಾವವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ, ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ, ಸ್ಥಿತಿ ಎಂತಹದು ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆನ್ನುತ್ತೀರೋ ಅದು ಜ್ಞಾನತೀತಾವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನದು. ಎರಡು ಅತಿರೇಕಗಳೂ ಕೂಡ ನೋಡಲು ಒಂದೆಯಾಗಿ ತೋರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡಮೆ ಸ್ಪಂದನವನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬೆಳಕಾಗುವುದು; ತೀವ್ರ ಸ್ಪಂದನವಿರುವುದು ಪುನಃ ಕತ್ತಲಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನವು ಬಹಳ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ; ಜ್ಞಾನವು ಮಧ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ. ಜ್ಞಾನಾತೀತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಿತಿ. ಅತಿರೇಕಗಳೆರಡೂ ಒಂದರಂತೆಯೇ ಕಾಣುವುವು. ಜ್ಞಾನವೆನ್ನುವುದೇ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ಒಂದು ಸಂಯೋಗ. ಅದೇ ಸತ್ಯವಲ್ಲ.

ಈ ಮೇಲುತರದ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಇದರಿಂದ ಹಳೆಯ ರಾಜಸಿಕ ಮತ್ತು ತಾಮಸಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಚಿನ್ನವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಲೋಹಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ದ್ರವದಂತೆ ಇದು. ಚಿನ್ನದ ಅದುರನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕಾಯಿಸಿದಾಗ ಕೊಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿದ ರಸಾಯನ ದ್ರವ್ಯವೂ ಉರಿದು ಹೋಗುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಸತತವೂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಹಿಂದಿನ ಹಳೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಾವುದರಿಂದಲೂ ಮಲಿನವಾಗದೆ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿರೂಪನಾದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಆತ್ಮನು ತನ್ನ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವನು. ಆಗ ತನಗೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಮಾನವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಂದೂ ಬಂದವನಲ್ಲ ಮತ್ತು

ಹೋಗುವವನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಚಲಿಸುತ್ತ ಇದ್ದುದು ಪ್ರಕೃತಿ. ಇದರ ನೆರಳು ಆತ್ಮನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕನ್ನಡಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಬೆಳಕು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಗೋಡೆ ತಾನು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಂತೆ ನಾವು. ಇದರಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಚಿತ್ತ. ಈ ಹಲವು ರೂಪಗಳೇ ನಾವೆಂದು ಭ್ರಮೆ ಪಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಭ್ರಾಂತಿ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಮುಕ್ತಾತ್ಮನು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ (ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದಲ್ಲ, ಬೇಡುವುದಲ್ಲ) ತನ್ನ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲ ತಕ್ಷಣವೇ ಈಡೇರುವುವು, ತನಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಖ್ಯತತ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ದೇವರಿರಲಾರ. ಏನಾದರೂ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬನು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮನಾಗಿರಬೇಕು. ಆತ್ಮನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಮುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಂಧನಕ್ಕೋಗಾದ ಅಥವಾ ಅದರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಜೀವನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲನು? ಜೀವನೇ ಮತ್ತೊಂದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವನು. ಅದಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಇದಲ್ಲವನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಿತ್ತು? ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಈಶ್ವರಸಿದ್ಧಾಂತ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲದು. ದೇವರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅನೇಕ ಜನರು ಸಂಪೂರ್ಣವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ತಿ ಐಕ್ಯರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲಾರರು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭುಗಳಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಕಾಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತಹ ದೇವರುಗಳಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕಪಿಲರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಅಂತಹ ದೇವರುಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ಸಾಂಖ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವೇದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಮುಕ್ತ ಜೀವಿಗಳು. ಇವರನ್ನು ಮೀರಿದ ನಿತ್ಯಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆನಂದಮಯನೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಾಂಖ್ಯರ ವಾದಸರಣಿ. ಆದರೆ ಯೋಗಿಗಳು, “ಹಾಗಲ್ಲ ದೇವರೊಬ್ಬನು ಇರುವನು. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿರುವನು. ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿತ್ಯ ವಿಧಾತನು, ನಿತ್ಯಸ್ವತಂತ್ರನು. ಗುರುಗಳ ಗುರುವಾತ” ಎನ್ನುವರು. ಸಾಂಖ್ಯರು ಯಾರನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಲೀನವಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವರೋ ಅಂತಹವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಗಳಿಸದವರು. ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡಿಯಾದರೂ, ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಲವು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರಾಗಿ ಉಳಿಯುವರು.

ಭವ-ಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಿದೇಹ - I ಪ್ರಕೃತಿಲಯಾನಾಮ್ || ೧೯ ||

(ಇದೇ ಸಮಾಧಿಯು ಪರಾವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದದ್ದರೆ) ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಲಯರಿಗೆ ಪುನಃ ಆವಿರ್ಭವಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂಧೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೇವತೆಗಳು ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು ಹೆಸರು, ಅನೇಕ ಜೀವಿಗಳೂ ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು

ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣರಲ್ಲ.

ಶ್ರದ್ಧಾ-ವೀರ್ಯ-ಸ್ಮೃತಿ-ಸಮಾಧಿ-ಪ್ರಜ್ಞಾ-ಪೂರ್ವಕ ಇತರೇಷಾಮ್ || ೨೦ ||

ಇತರರಿಗೆ ಸಮಾಧಿಯು, ಶ್ರದ್ಧೆ, ವೀರ್ಯ, ಸ್ಮೃತಿ, ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವಸ್ತು ವಿವೇಕ ಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವತೆಗಳ ಪದವಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆಯಾ ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಆಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೂಡ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವರು ಇವರು. ಇವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

ತೀವ್ರಸಂವೇಗಾನಾಮಾಸನಃ || ೨೧ ||

ಯಾರು ತೀವ್ರಸಾಧಕರೋ ಅವರಿಗೆ ಜಯವು ಬೇಗ ಲಭಿಸುವುದು.

ಮೃದುಮಧ್ಯಾಧಿಮಾತ್ರತ್ವಾತ್ತತೋಪಿ ವಿಶೇಷಃ || ೨೨ ||

ಮಂದ, ಮಧ್ಯ, ತೀವ್ರ ಪಥಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಂತೆ ಅವರ ಜಯವೂ ಕೂಡ ಬದಲಾ ಯಿಸುವುದು.

ಈಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನಾಧ್ಯಾ || ೨೩ ||

ಅಥವಾ ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ಇಡುವ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ.

ಕ್ಷೇಶಕರ್ಮವಿಪಾಕಾಶಯೈರಪರಾಮೃಷ್ಣಃ ಪುರುಷವಿಶೇಷ ಈಶ್ವರಃ || ೨೪ ||

ಈಶ್ವರನು, ದುಃಖ, ಕರ್ಮ, ಅದರ ಫಲ ಮತ್ತು ಆಸೆಯಿಂದ ದೂರವಾದ ವಿಶೇಷ ಪುರುಷನು.

ಪತಂಜಲಿಯ ಯೋಗಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಾಂಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು. ಆದರೆ ಸಾಂಖ್ಯರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿ ನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಯೋಗಿಗಳು ದೇವರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಭಾವನೆ ಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಎಂದರೆ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಲ್ಲ. ವೇದಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈಶ್ವರನು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮರಸ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಒಂದು ಇಚ್ಛೆಯ ಕೈವಾಡವಿರಬೇಕು. ಯೋಗಿಗಳು ದೇವರನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಯತ್ನಿಸು ವರು. ಆದರೆ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಿಂದ ಬರುವರು. ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ತತ್ರ ನಿರತಿಶಯಂ ಸರ್ವಜ್ಞಬೀಜಮ್ || ೨೫ ||

ಯಾವ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯು ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿದೆಯೇ ಅದು ಅವನಲ್ಲಿ ಅನಂತವಾಗುವುದು.

ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಎರಡು ಅತಿರೇಕಗಳ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕು. ನೀವು ಪರಿ ಮಿತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಮಿತಭಾವನೆ ನಿಮಗೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಮಿತಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಮಿತಾಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಪರಿಮಿತ ಆಕಾಶ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಯಾಗುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಕಾಲವೂ ಕೂಡ. ನೀವು ಒಂದು ಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು

ಯೋಚಿಸಿ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅನಂತ ಕಾಲದ ಅನುಭವವೂ ಕೂಡ ಆಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಇದರಂತೆ. ಜ್ಞಾನವು ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಇದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸುತ್ತಲೂ ಅಪರಿಮಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಯೋಗಿಗಳು ಇಂತಹ ಅಪರಿಮಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ದೇವರೆಂದು ಕರೆಯುವುದು.

ಸ ಪೂರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಗುರುಃ ಕಾಲೇನಾನವಚ್ಛೇದಾತ್ || ೨೬ ||

ಈಶ್ವರನು ಕಾಲದಿಂದ ಬಾಧಿತನಾಗದ ಕಾರಣ ಹಿಂದಿನ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಗುರುವಾಗಿರುವನು.

ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಗಳೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸುಪ್ತ ವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವನ್ನುತ್ತಾನೆ ಯೋಗಿ. ಸತ್ತ ಜಡವಸ್ತು ಎಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನದ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತರಬಲ್ಲದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತದ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಿಳಿ ದಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಮ್ಮೊಡನಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿಬೇಕು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರೆಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವೂ ನಮಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರೆ ಎಲ್ಲಾ ಗುರುಗಳ ಗುರು. ಈ ಗುರು ಗಳು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವರಾಗಲೀ, ದೇವತೆಗಳಾಗಿರಲೀ, ದೇವದೂತರಾಗಲೀ, ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಲ ವಶರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಈಶ್ವರನು ಇದನ್ನು ಮೀರಿರುವನು. ಈ ಯೋಗಿಗಳ ಎರಡು ವಿಶೇಷ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು: ಮೊದಲನೆಯದು ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದುದನ್ನು ನಾವು ಯೋಚಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ಎರಡು ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಜವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ನಿಜವಾಗಲೇಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ದರ್ಜೆಗೆ ಸೇರಿದುವು. ಮನುಷ್ಯ ನಿಗೆ ಅಲ್ಪ ಜ್ಞಾನವಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವೇ, ದೇವರಿಗೆ ಅನಂತಜ್ಞಾನವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರುವುದು. ನಾನು ಒಂದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು? ಎರಡನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ತಪ್ಪಿದರೆ ಎರಡನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯುಕ್ತಿ ಬೋಧಿಸು ವುದು. ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನಿರುವನು ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಿದರೆ, ಅವನ ಹಿಂದೆ ಅಪರಿ ಮಿತ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿರುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನಂಬಲೇಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ನಿರ್ಣಯವೆಂದರೆ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವೂ ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು. ಕೆಲವು ಆಧು ನಿಕ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಹೇಳುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಾಗುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಹುದುಗಿದೆ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ವಾತಾ ವರಣ ಅವಶ್ಯಕ. ಗುರುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವೂ ನಮಗೆ ದೊರಕಲಾರದು. ಮಾನವ

ಗುರುಗಳು, ದೇವಗುರುಗಳು ಮುಂತಾದವರಿದ್ದರೆ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಮಿತಿಯುಳ್ಳವರು. ಅವರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಯಾರು ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು? ಕಾಲಾತೀತನಾದ, ಆದಿ ಅಂತ್ಯ ರಹಿತನಾದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಆತನೇ ದೇವರು.

ತಸ್ಯ ವಾಚಕಃ ಪ್ರಣವಃ || ೨೭ ||

ಅವನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅಕ್ಷರವು 'ಓಂ'

ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಹೋಲುವ ಪದ ಒಂದು ಇದೆ. ಪದ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಹೊರಭಾಗವನ್ನು ನಾವು ಪದವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆಂತರಿಕ ಭಾಗವನ್ನು ಆಲೋಚನೆ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಪದದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿದರು; ಕೆಲವು ಜನ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಯಾವ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ತಪ್ಪು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಗಲೇ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿರುವರು. ಮನುಷ್ಯನು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಪದ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ಇದ್ದವು. ಪದಕ್ಕೂ ಭಾವನೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧವಿದೆ? ಪ್ರತಿ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಪದ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ತೋರಿದರೂ, ಆಯಾ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಒಂದೇ ಪದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಪ್ಪತ್ತು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆ ಒಂದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೂ ಭಾಷೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಮಗೆ ಒಂದು ಪದವಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಪದಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಗಳು ಬದಲಾಯಿಸುವುವು. ನಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಆಲೋಚನೆಗೂ ಪದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಅತಿ ಸಹಜವಾದರೂ ಒಂದು ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಧ್ವನಿಗಳು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವುವು. ಆದರೂ ಧ್ವನಿಗೂ ಭಾವಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಸಹಜವಾದುದು. ಸಂಕೇತಕ್ಕೂ ಅದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ವಸ್ತುವಿಗೂ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಧ್ವನಿಗೂ ಅದರ ಭಾವಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಆಗುವವರೆಗೂ ಆ ಸಂಕೇತವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಕೇತವು ತಾನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ವಸ್ತು ಆಗಲೇ ಇದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಆ ಪದಸಂಕೇತ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ, ಆಗ ಪದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆ ವಸ್ತು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ಪದಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅದು ಉದ್ದೇಶಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ಇರುವರು. ಸಂಕೇತಕ್ಕೂ ಅದು ಉದ್ದೇಶಿಸುವ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಒಂದು ಸಹಜ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕು. ಆಗ ನಾವು ಆ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ವಸ್ತು ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ದೇವರೆಂಬ ಭಾವಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪದವೇ

“ಓಂ” ಎಂದು ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಅವರು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಡುವುದು ಏತಕ್ಕೆ? ದೇವರೆಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ನೂರಾರು ಇರುವ ಪದಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಸಾವಿರಾರು ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವೂ ಕೂಡ ದೇವರೆಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಸಂಜ್ಞೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದೇನೋ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಯಾವುದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದೇ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದು. ಇದೊಂದೇ ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಕಂಠನಾಳ ಮತ್ತು ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಯು ಹೊಮ್ಮುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಫಲಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೂಲವಾಗಿ, ಅತಿ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಶಬ್ದವಿದೆಯೇ? “ಓಂ” ಎಂಬುದು ಅಂತಹ ಶಬ್ದ. ಅದೇ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಮೂಲ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ “ಅ” ಎಂಬುದೇ (ಅ+ಉ+ಮ=ಓಂ) ಶಬ್ದಮೂಲ. ನಾಲಗೆಯ ಮತ್ತು ಗಂಟಲಿನ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟದೆ ಇದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವೆವು. “ಮ” ಎಂಬುದು ಶಬ್ದದ ಕೊನೆ. ಇದನ್ನು ತುಟಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತೇವೆ. “ಉ” ಎಂಬ ಮಧ್ಯಾಕ್ಷರವು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬಾಯಿಯ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ಸಂಚರಿಸುವುದು. ಆದಕಾರಣ “ಓಂ” ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದೇ ಸಹಜವಾದ ಸಂಜ್ಞೆಯಾಗಿರಬೇಕು; ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ವೈಚಾರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ “ಓಂ” ಎಂಬ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಭರತಖಂಡದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲಸಿವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೂ, ಅಮೇರಿಕ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧವಿದೆ? ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೊಸ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯೂ ವಿಕಾಸವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು. ಎಲ್ಲ ಭಗವದ್ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಇದು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಇದೇ ಇದರ ಉಪಯೋಗ. ದ್ವೈತಿಗಳು, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾಸ್ತಿಕರೂ ಕೂಡ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದರು. ಬಹುಪಾಲು ಮಾನವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಒಂದು ಗುರುತಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ “ಗಾಡ್” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಿ. ಆದರೆ ಇದು ಒಂದು ಮಿತ ಭಾವನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನೀವು ಅದನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗಿ ದೇವರನ್ನು ಸಾಕಾರ, ನಿರಾಕಾರ, ಅಥವಾ ನಿರ್ಗುಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮಿಕ್ಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಇರುವ ಪದವೂ ಕೂಡ. ಪದ ಬಹಳ ಅಲ್ಪವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು. ಆದರೆ “ಓಂ” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಎಲ್ಲರ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ತಜ್ಞಪಸ್ವದರ್ಥಭಾವನಮ್ || ೨೮ ||

ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಇತರ ಅರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು (ಇದೇ ದಾರಿ).

ನಾವೇಕೆ ಇದನ್ನು ಪುನಃ ಜಪ ಮಾಡಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಾವು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇವು ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುವು. ಸರಿಯಾದ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದೊಡನೆಯೇ ಇವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು. ಕಣಗಳ ಸ್ಪಂದನ ಎಂದಿಗೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ತರಂಗಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ತಾರೆಗಳು, ಪೃಥ್ವಿ, ಎಲ್ಲ ಕರಗಿ ಹೋಗುವುವು. ಆದರೆ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದನವು ಉಳಿಯುವುದು. ಬೃಹತ್ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಚಿತ್ತದ ಸ್ಪಂದನ ಶಾಂತವಾದರೂ, ಇದರ ಕಣಗಳ ಸ್ಪಂದನ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಅವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು. ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಎಂದರೆ ಏನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಈಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಮಹಾಶಕ್ತಿ ಇದು. ನಮಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಲಭಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂಗವು ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ನಾವೆಯನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವುದು. ಸಂಗದ ಮಹಾತ್ಮೆ ಇದು. ಆದಕಾರಣ “ಓಂ” ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪ ಮಾಡುವುದು, ಅದರ ಅರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ. ಮೊದಲು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ. ನಂತರ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನ ಲಭಿಸುವುದು, ಅಂತರಾತ್ಮನು ನಿಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗುವನು.

ಆದರೆ ಒಬ್ಬನು “ಓಂ” ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ದುರ್ಜನರ ಸಂಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಳೆಯ ಗಾಯದ ಮಚ್ಚೆ ಆಗಲೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಪುನಃ ಹುಣ್ಣಾಗುವುದಕ್ಕೆ ದುರ್ಜನರ ಸಂಗವೇ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಸತ್ಸಂಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ, ಆದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ, ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸತ್ಸಂಗಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವುವು.

ತತಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ ಚೇತನಾಧಿಗಮೋಪ್ಯಂತರಾಯಾಭಾವಶ್ಚ || ೨೯ ||

ಅದರಿಂದ ಆತ್ಮವಿಚಾರಜ್ಞಾನ ಲಭಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆತಂಕಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು.

ಪ್ರಣವಜಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ, ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಲು ತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಯೋಗಿಗೆ ಬರುವ ಅಡಚಣೆಗಳಾವುವು?

ವ್ಯಾಧಿ-ಸ್ಥಾನ-ಸಂಶಯ-ಪ್ರಮಾದಾಲಸ್ಯಾವಿರತಿ-ಭ್ರಾಂತಿ-

ದರ್ಶನಾಲಬ್ಧಭೂಮಿಕರ್ತಾವಸ್ಥಿತತ್ವಾನಿ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಷೇಪಾಸ್ತೇನೈವೈವಾಚ್ಯಾಃ || ೩೦ ||

ವ್ಯಾಧಿ. ಮಾನಸಿಕ ಜಾಡ್ಯ, ಸಂಶಯ, ಉತ್ಸಾಹ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು, ಆಲಸ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿ, ಭ್ರಾಂತಿ, ಏಕಾಗ್ರತೆ ಸಿದ್ಧಿಸದೆ ಇರುವುದು, ಪಡೆದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಜಾರುವುದು-ಇವುಗಳೇ ಆತಂಕಗಳು.

ವ್ಯಾಧಿ: ಸಂಸಾರಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ನಾವೆ ಈ ದೇಹ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದವರು ಎಂದಿಗೂ ಯೋಗಿಗಳಾಗಲಾರರು. ಮಾನಸಿಕ ಜಾಡ್ಯ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳುಮಾಡುವುದು. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆ ಯಾಗಲೀ, ಶಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ದೃಢತೆ ಎಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ದೂರದಿಂದ ಕೇಳುವುದು, ನೋಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವ ಆಗುವವರೆಗೆ ಯೋಗದ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುವುದು. ಕ್ಷಣಿಕ ಅನುಭವ ದುರ್ಬಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು. ಪಡೆದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಜಾರುವುದು-ಅಂದರೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಅಥವಾ ವಾರ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು; ಸುಲಭವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡಬಹುದು; ನೀವು ಬಹಳ ಬೇಗ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಒಂದು ದಿನ ನಿಲ್ಲುವುದು. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಆದರೂ ಬಿಡಬೇಡಿ, ಮುಂದುವರಿಯಿರಿ. ಇಂತಹ ಏಳುಬೀಳುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಜಯವೆಲ್ಲ ನಿಂತಿರುವುದು.

ದುಃಖ-ದೋರ್ಮನಸ್ಯಾಂಗಮೇಜಯತ್ವ-ಶ್ವಾಸಪ್ರಶ್ವಾಸಾ ವಿಕ್ಷೇಪಸಹಭುವಃ || ೩೧ ||

ದುಃಖ, ಮಾನಸಿಕ ಕೊರಗು, ದೇಹಕಂಪನ, ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುವುದು-ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಸಿದ್ಧಿಸದೆ ಇರುವಾಗ ಬರುವುವು.

ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇದು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತರುವುದು. ಅಭ್ಯಾಸ ತಪ್ಪಿದಾಗ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ನಿಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದಾಗ ಈ ತೊಂದರೆಗಳು ಬರುವುವು. “ಒಂ” ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪ ಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ದೇವರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾಗುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ದೃಢವಾಗುವುದು; ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಚೇತನ ಬರುವುದು. ನರಗಳ ಕಂಪನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರುವುದು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಿ. ಅಭ್ಯಾಸ ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಸನ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು.

ತತ್ ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥಮೇಕತತ್ತ್ವಾಭ್ಯಾಸಃ || ೩೨ ||

ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ತೊಂದರೆಗಳು ಮಾಯವಾಗುವವು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬುದ್ಧಿವಾದ. ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸೂತ್ರಗಳು ಇದನ್ನು ವಿಶಾಲಮಾಡಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸರಿಹೋಗದ ಕಾರಣ ಅನೇಕ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಯಾವುದು ತಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಕಾರಿಯೋ ಅದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯ ಬೇಕು.

ಮೈತ್ರಿ-ಕರುಣಾ-ಮುದಿತೋಪೇಕ್ಷಾಣಾಂ ಸುಖ-

ದುಃಖಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯವಿಷಯಾಣಾಂ ಭಾವನಾತತ್ತಿತ್ತಪ್ರಸಾದನಮ್ || ೩೩ ||

ಸುಖ, ದುಃಖ, ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ, ಕರುಣೆ, ಸಂತೋಷ, ಉಪೇಕ್ಷೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಾಳುವುದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಚಿತ್ತ ಪ್ರಸನ್ನ ವಾಗುವುದು.

ನಮಗೆ ಇಂತಹ ನಾಲ್ಕು ಭಾವನೆಗಳು ಇರಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾವು ಮಿತ್ರರಾಗಿರಬೇಕು. ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಕರುಣೆ ತೋರಬೇಕು. ಜನರು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವಾಗ ನಾವು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರಬೇಕು. ದುಷ್ಟರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಉಪೇಕ್ಷೆ ತಾಳಬೇಕು. ನಮ್ಮದುರಿಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ ಇರಬೇಕು. ಅದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ನೋಡಬೇಕು; ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು; ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕು; ಅದು ಕೆಟ್ಟದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ದೊರಕುವುದು. ನಮ್ಮ ಅನುದಿನದ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗದೆ ಇರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬನು ನಮಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಾವು ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರುವುದು. ಅದು ವಸ್ತುವಿನಡೆಗೆ ಅಲೆಯಂತೆ ತೆರಳುವುದು, ಆಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆವು. ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಷ್ಟು ನಷ್ಟವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ವೇಷದ ಆಲೋಚನೆ, ಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಗಲಿ ಇವನ್ನು ತಡೆದಷ್ಟೂ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹೀಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ನಮಗೇನೂ ಕೇಡಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅಶಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಲವೂ ಬರುವ ಕೋಪ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಡೆದಷ್ಟೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಟ್ಟಂತೆ. ಇದೇ ಶಕ್ತಿ ಮುಂದೆ ಉತ್ತಮತರದ ತಪಶ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

ಪ್ರಚ್ಛದ್ಧನ-ವಿಧಾರಣಾಭ್ಯಾಂ ವಾ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ || ೩೪ ||

ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ.

ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಪದ ಪ್ರಾಣ. ಪ್ರಾಣವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಉಸಿರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿದು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಸಂಚರಿಸುವ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ, ಅಥವಾ ಚೇತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಕಲ ವಸ್ತು ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಸಮೂಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಹೆಸರು. ಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಾಣವು ಬಹು ಪಾಲು ತಟಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಕಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಚಲನೆ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನರಗಳ ಚಲನೆಯಂತೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣವು ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದೇ ಪ್ರಾಣವೇ ಆಲೋಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚವೇ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದ ಮಿಶ್ರಣ. ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ದೇಹವೂ ಕೂಡ. ನೀವು ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಬರುವುದು ಆಕಾಶದಿಂದ; ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದು ಪ್ರಾಣದಿಂದ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಎಂದರೆ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲ ಕರ್ತೃವಾದ ಪತಂಜಲಿಯು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೇಲೆ ಹಲವು ವಿಧದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಬಂದ ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹಲವು ತಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅದನ್ನೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಪತಂಜಲಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಇದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವೇನೆಂದರೆ, ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತೀರಿ, ಅಷ್ಟೇ. ಇದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬ ವಿಜ್ಞಾನವು ಅನಂತರ ಇದರಿಂದ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಿ. ಅನಂತರ ಬಂದ ಯೋಗಿಗಳು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳೋಣ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯವನ್ನು ಆಗಲೇ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಾಣವೆಂದರೆ ಉಸಿರಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಯಾವುದು ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೋ, ಯಾವುದು ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಗಳ ಜೀವಾಳವೋ, ಅದೇ ಪ್ರಾಣ. ಪ್ರಾಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರಾಣವೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಅದನ್ನು ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಣದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಇದೇ. ಚಿತ್ತವು ಬಾಹ್ಯ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು

ಯಂತ್ರ. ಇದು ದೇಹಪೋಷಣೆಗೆ, ಆಲೋಚನೆಗೆ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಲವು ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣದ ಮೂಲಕ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೂಲಕ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ನಾನಾ ವಿಧದ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು. ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತೇವೆ, ಅನಂತರ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನಾವು ಅವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇವೆ.

ಮಾನವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ಅನಂತರ ಬಂದ ಯೋಗಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಒಂದನ್ನು ಇಡಾ ಎಂತಲೂ, ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಪಿಂಗಳ ಎಂತಲೂ, ಮೂರನೆಯದನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು ಪಿಂಗಳ, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು ಇಡಾ, ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಬರಿದಾದ ನಾಲೆಯೇ ಸುಷುಮ್ನಾ ಇಡಾ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಳಗಳೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿ. ಇದರ ಮೂಲಕ ನಾವು ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಸುಷುಮ್ನಾ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇದೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಯೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಯೋಗ ದೇಹವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ನೀವು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ನಿಮ್ಮ ದೇಹ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಸಾಧನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಅನಂತರ ಇರುವುದು. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದುದು. ಬೇಕಾದರೆ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಯ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ. ಮಾನವನು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಆಗಲೇ ಇರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸುಲಭ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಸೂಜಿ ಎಂತಲೂ, ಮಿದುಳು ಅದರ ಮುಂದಿರುವ ಮೃದುದ್ರವ್ಯ ಎಂತಲೂ ತಿಳಿದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವುದು. ಈ ದಾರಿಯನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೂದು ದ್ರವ್ಯ (Grey Matter) ಬರದೇ ಇದ್ದರೆ ದಾರಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಬೂದು ದ್ರವ್ಯ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾಪಕವೆಂದರೆ ಹಳೆಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೋಗುವುದು, ಆಲೋಚನೆಯ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ತಿದ್ದಿದಂತೆ. ಈಗ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬಹುದು. ಯಾರಾದರೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಚಿತವಾದ ಕೆಲವು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ದಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ, ಇದು ಅವರಿಗೆ ಪುನಃ ಹೊಳೆಯಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಹೊಸ ವಿಷಯ ಬಂದರೆ ಹೊಸ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕಾರಣವೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗು

ವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಮಿದುಳು (ಮನುಷ್ಯರ ಮಿದುಳು) ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಬೀಳಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ್ನು ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು. ಪ್ರಾಣವು ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಿದುಳು ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರ ಗುಟ್ಟು ಇದೇ. ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಕಡಮೆ ದಾರಿ ಇದ್ದಷ್ಟೂ, ಪ್ರಾಣದ ಸೂಜಿ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ಮಿದುಳು ಪ್ರತಿಗಾಮಿಯಾಗುವುದು, ಅದು ಅಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಸ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಹೆಚ್ಚು ಆಲೋಚನಾಪರನಾದಷ್ಟೂ, ಅಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ದಾರಿಗಳು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅವನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಸ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೊಸ ಭಾವನೆಯೂ ಅಷ್ಟೆ. ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದೊಂದು ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಒತ್ತುವುದು, ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಆದಕಾರಣವೇ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ (ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸ ಭಾವ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೋತ್ತೇಜನ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ) ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಶಾರೀರಿಕ ಆಡಚಣೆ ಆಗುವುದು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜನರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಆದರೆ ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಾಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಡೆಗಣಿಸುವರು.

ಈ ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು, ಅನಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿನ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಈ ಜಗತ್ತು. ಅನಂತತೆಯ ಅಲ್ಪಭಾಗ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತೆಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಇದನ್ನು ಮೀರಿದ ಅನಂತತೆ ಇದೆ. ಜಗತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಈ ಒಂದು ಚೂರು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಮೀರಿರುವುದು ಎರಡನ್ನೂ ಧರ್ಮವು ತನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವ ಧರ್ಮ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅದು ದೋಷಯುಕ್ತವಾದುದು. ಧರ್ಮವು ಆದಕಾರಣ ಇವೆರಡನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವ ಧರ್ಮ ಕಾಲದೇಶನಿಮಿತ್ತವೆಂಬ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಬದ್ಧವಾದ, ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿನ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಅನಂತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅದು ನಮಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವಾಗಲೇ ಅದರಲ್ಲಿರುವೆವು. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪಂಚದ ಭಾವನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಅತೀಂದ್ರಿಯಾವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಅನಂತತೆ ನಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸದಾಗಿರುವುದು. ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾವಗಳು ಬಂದರೆ ಇಡೀ ನಮ್ಮ ಶರೀರದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಸಾಧಾರಣ ಜನರು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಈ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪತಂಜಲಿಯು ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ನಮಗೆ ಸರಿಯೋ ಅದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಹುದು.

ವಿಷಯವತೀ ವಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿರುತ್ಪನ್ನಾ ಮನಸಃ ಸ್ಥಿತಿಬಂಧಿನೀ || ೩೫ ||

ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಗಳನ್ನು ತರುವಂತಹ ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಮಾನಸಿಕ ವಾದ ದೀರ್ಘ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ.

ಇದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಧಾರಣದಿಂದ ಬರುವುದು. ಮೂಗಿನ ಕೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾದರೆ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತ ಸುವಾಸನೆಯ ಅನುಭವ ವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಲಗೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರವಾದರೆ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸುವುದು. ನಾಲಗೆಯ ಕೊನೆಯ ಮೇಲಾದರೆ ಅನೇಕ ರುಚಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸವಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲಗೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಯೋಗ ಉಂಟಾದಂತೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಟಲಿನ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಚಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲ ವಾಗಿರುವವನು ಈ ಯೋಗಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಯಸಿದರೆ, ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಇವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು. ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆ ಯಾಗಿ ದೃಢಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ.

ವಿಶೋಕಾ ವಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕತೀ || ೩೬ ||

ಅಥವಾ ಶೋಕದೂರವಾದ ಉಜ್ವಲ ಬೆಳಕನ್ನು (ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ)-

ಇದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಏಕಾಗ್ರತೆ. ಹೃದಯ ಕಮಲದ ದಳಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿವೆ; ಸುಷುಮ್ನಾ ಕಾಲುವೆ ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಉಸಿರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಿಡುವಾಗ ಕಮಲವು ದಳಸಹಿತ ಮೇಲು ಮುಖವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ.

ವೀತರಾಗವಿಷಯಂ ವಾ ಚಿತ್ತಮ್ || ೩೭ ||

ವಿಷಯ ಭೋಗಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊರೆದವರ ಹೃದಯದ (ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ)-

ಪೂರ್ಣ ಅನಾಸಕ್ತರೆಂದು ತೋರುವ ಯಾರಾದರೂ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮರನ್ನೊ ಮಹಾನುಭಾವ ರನ್ನೊ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿ. ಅವರ ಹೃದಯವೂ ಅನಾಸಕ್ತ ವಾದದ್ದು. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೆ ಇದು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇದೆ:

ಸ್ವಪ್ನವಿದ್ರಾಜ್ಞಾನಾಲಂಬನಂ ವಾ || ೩೮ ||

ಅಥವಾ ನಿದ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ-

ಕೆಲವು ವೇಳೆ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಬ್ಬ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿರುವ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಭರಿತನಾಗುವನು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿರುವ ತನಕ ಅವನು ಸಂತೋಷ ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನು ಜಾಗೃತನಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಪ್ನವು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿ. ಇದು ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ, ನಿಮಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮತ್ತಾವುದಾದರೊಂದು ಪುಣ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿ.

ಯಥಾಭಿಮತಧ್ಯಾನಾದ್ವಾ || ೩೯ ||

ತಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ತೋರುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ-

ಅಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸು ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ತೋರುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು, ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯಕರವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕುರಿತು, ಪ್ರಿಯಕರವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು, ಪ್ರಿಯಕರವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸಿ.

ಪರಮಾಣು-ಪರಮಮಹತ್ವಾನ್ಮೋಸ್ಯ ವಶೀಕಾರಃ || ೪೦ ||

ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ಪರಮಾಣುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿ ಮಹತ್ವವಾದ ವಸ್ತುವಿನವರೆಗೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗುವುದು.

ಈ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷುದ್ರತಮವಾದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಅತಿ ಮಹೋನ್ನತ ವಸ್ತುವಿನವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬಲ್ಲದು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ವೃತ್ತಿಗಳು ನಿರ್ಬಲವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕ್ಷೀಣವೃತ್ತೇರಭಿಜಾತಸ್ಯೇವ ಮರ್ಣೇರ್ಗ್ರಹೀತ್ಯ-ಗ್ರಹಣ-

ಗ್ರಾಹ್ಯೇಷು ತತ್ತ್ವ ತದಂಜನತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಃ || ೪೧ ||

ಚಿತ್ತಾವೃತ್ತಿಯು ತನ್ನ ವಶವಾದ ಯೋಗಿಯು ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಜ್ಞಾತಾ ಕರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವಸ್ತು (ಆತ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತು) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ, ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತುಗಳ ಮುಂದಿರುವ ಸ್ಪಟಿಕ ಮಣಿಯಂತೆ, ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನೂ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಈ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ? ಹಿಂದಿನ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪತಂಜಲಿಯು ಹೇಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯ ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ. ಯೋಗಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಗ್ರಹೀತ್ಯ, ಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು

ಗ್ರಾಹ್ಯ ಅಂದರೆ ಆತ್ಮ, ಮನಸ್ಸು, ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತು. ನಮಗೆ ಮೂರು ಧ್ಯಾನದ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ದೇಹ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ ಸ್ಥೂಲವಸ್ತುಗಳು, ಎರಡನೆಯದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮನಸ್ಸು, ಮೂರನೆಯದು ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುರುಷ, ನಿಜವಾದ ಪುರುಷ ನಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಅಹಂಕಾರ. ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಲದಿಂದ ಯೋಗಿಯು ಯಾವಾಗ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೂ ಮರೆಯಬಲ್ಲ. ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದರ ತದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಧ್ಯಾನಮಾಡುವಾಗ ಅವನು ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಮನೆಯಂತೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿರುವ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣವನ್ನೇ ಸ್ಥಿತಿಮನೆಯಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಹೂವು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ಥಿತಿ ಮನೆಯೂ ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಹೂವು ನೀಲಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ಥಿತಿಮನೆಯೂ ಕೂಡ ನೀಲಿಬಣ್ಣವನ್ನೇ ತಾಳುವುದು.

ತತ್ರ ಶಬ್ದಾರ್ಥಜ್ಞಾನವಿಕಲ್ಪೈಃ ಸಂಕೀರ್ಣಾ ಸವಿತರ್ಕಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಃ || ೪೨ ||

ಶಬ್ದ, ಅರ್ಥ, ಜ್ಞಾನ-ಈ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಗೆ ಸವಿತರ್ಕ ಸಮಾಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವೆಂದರೆ ಸ್ವದನ; ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಸ್ವದನವನ್ನು ಒಳಗೆ ಒಯ್ಯುವ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಒಳಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ನಾವು ಓದಿದ ಹಲವು ವಿಧದ ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಪತಂಜಲಿ ಸವಿತರ್ಕವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಉತ್ತಮ ತರದ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸವಿತರ್ಕದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನೋಡುವವರ ಭೇದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಶಬ್ದ ಅರ್ಥ ಜ್ಞಾನಗಳ ಮಿಶ್ರದಿಂದ ಆಗುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಶಬ್ದವೆಂಬ ಬಾಹ್ಯ ಸ್ವದನವಿದೆ, ಇದನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಇಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದಾದಮೇಲೆ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಅಲೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಜ್ಞಾನ. ಆದರೆ ನಾವು ಜ್ಞಾನವೆನ್ನುವುದು ಈ ಮೂರರ ಮಿಶ್ರ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಿಶ್ರವೇ ನಮ್ಮ ಧ್ಯಾನದ ಗುರಿಯಾಗಿರುವುದು. ಅನಂತರ ಬರುವ ಸಮಾಧಿಯು ಮೇಲಿನದು.

ಸ್ಮೃತಿಪರಿಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪಶೂನ್ಯವಾರ್ಥಮಾತ್ರ ನಿರ್ಭಾಸಾ ನಿರ್ವಿತರ್ಕಾ || ೪೩ ||

ಸ್ಮೃತಿಯು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ, ಅಥವಾ ಅದು ನಿರ್ಗುಣವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಸಮಾಧಿಗೆ ನಿರ್ವಿತರ್ಕವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಶಬ್ದ, ಅರ್ಥ, ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ, ಈ ಮೂರು ಮಿಶ್ರವಾಗದೇ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲು ಈ ಮೂರು ವಿನಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವಿದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಚಿತ್ತವು ಒಂದು ಸರೋವರದಂತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೀವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಶಬ್ದವೆನ್ನುವುದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಏಳುವ ಒಂದು ಅಲೆಯಂತೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶಾಂತ ಸರೋವರವಿದೆ. ನಾನು ಹಸು ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಶಬ್ದ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಅಲೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಆ ಅಲೆ ಹಸು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಆಕಾರ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವೆನ್ನುವುದು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಹಸು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಶಬ್ದದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಅಲೆಯೂ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲೆ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಾರದು. ನಾವು ಹಸುವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ನೀವೇ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡುವಿರಿ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಸು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ, ಆಗ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಲೆಯೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಅಲೆಯೂ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಶಬ್ದವಿರುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದ ಮಾಯವಾದರೆ ಅಲೆಯೂ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಉಳಿಯುವುದೇನು? ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಉಳಿಯುವುದು. ಅದೇ ಜ್ಞಾನ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಅತಿ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಇವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಲಾರೆವು. ಶಬ್ದ ಬಂದಾಗ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು. ಇದರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಅಲೆ ಏಳುವುದು. ಇವು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ತಕ್ಷಣ ಬರುವುದರಿಂದ ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕಾಲ ಈ ಧ್ಯಾನಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಆಶಯವಾದ ಸ್ಮೃತಿಯು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದರಿಂದ ಒಂದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ನಿರ್ವಿರ್ತಕ ವೆನ್ನುವುದು, ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದು.

ಏತಯೈವ ಸವಿಚಾರಾ ನಿರ್ವಿಚಾರ ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ || ೪೪ ||

ಇದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸವಿಚಾರ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಿಚಾರ ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತು.

ಹಿಂದಿನ ವಿಧಾನವೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಧ್ಯಾನದ ಗುರಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದೆ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯತ್ವಂ ಚಾಲಿಂಗಪರ್ಯವಸಾನಮ್ || ೪೫ ||

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಧಾನದೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಗಾಣುವುವು.

ಸ್ಥೂಲವಸ್ತುವೇ ಭೂತಗಳು. ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳೂ ಇದರಿಂದ ತಯಾರಾಗಿರುವುವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತು ಮೊದಲಾಗುವುದು ತನ್ಮಾತ್ರದಿಂದ. ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಅಹಂಕಾರ, ಚಿತ್ತ (ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಇದೇ ಮೂಲಕಾರಣ), ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ಸು ತಮಸ್ಸುಗಳ ಸಮಾವಸ್ಥೆಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತ-ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುವಿನ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಪುರುಷ (ಅಂದರೆ ಆತ್ಮ) ಮಾತ್ರ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ.

ತಾ ಏವ ಸಬೀಜಃ ಸಮಾಧಿಃ || ೪೬ ||

ಈ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಬೀಜದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಇವು ಪೂರ್ವಕರ್ಮದ ಬೀಜವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು. ಆದರೆ ಯೋಗಿಗೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ವಿಚಾರ-ವೈಶಾರದ್ಯೇಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಸಾದಃ || ೪೭ ||

ನಿರ್ವಿಚಾರಧ್ಯಾನವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತವು ದೃಢ ಪ್ರತಿಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ.

ಋತಂಭರಾ ತತ್ರ ಪ್ರಜ್ಞಾ || ೪೮ ||

ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ 'ಋತಂಭರಾ' (ಸತ್ಯದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದುದು) ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರುತಾನುಮಾನಪ್ರಜ್ಞಾಭ್ಯಾಸನ್ಯವಿಷಯಾ ವಿಶೇಷಾರ್ಥತ್ವಾತ್ || ೪೯ ||

ಶ್ರುತಿ ಅನುಮಾನಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈಗ ತಾನೆ ಹೇಳಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಜ್ಞಾನವು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗದ್ದು. ಶ್ರುತಿ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದ ಕಡೆಯೂ ಕೂಡ ಇದು ಹೋಗಬಲ್ಲದು.

ಸಾಧಾರಣ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಯೋಗ್ಯರಾದವರೆಂದರೆ, ಋಷಿಗಳು ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ವೇದದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟರು ಎಂದು ಯೋಗಿಯ ಅರ್ಥ. ಇಂತಹ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದವರ ಆಪ್ತವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿರುವುದೇ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಶ್ರುತಿಯು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ವೇದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓದಬಹುದು. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ಅದರ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ, ಎಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣ, ಅನುಮಾನಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಆಪ್ತವಾಕ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾರುವುದು ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾವು ಬರುತ್ತೇವೆ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮ, ಉಳಿದುವೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು. ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೇಳುವುದು, ಪುಸ್ತಕ ಓದುವುದು, ಅಥವಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾತ್ರ. ಇವೇ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಆರೋಹಣ ಅವರೋಹಣಗಳು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ನಾವು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂಬುದೇ ಯೋಗಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರೆಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಲಾರವು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ದೇವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲಾರೆ. ಅಥವಾ ಕೈಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅತೀಂದ್ರಿಯ

ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾವು ಆಲೋಚಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಬರದ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಾವೂ ಕೂಡ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಇದೇ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ. ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿದುದನ್ನು ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾವು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣದ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯುಕ್ತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲಾರದು. ಆದಕಾರಣ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣಾತೀತವಾಗಿದೆ. ಮಾನವನು ಇಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅತೀತನಾಗಿ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಮೀರಿ ಹೋಗಬಲ್ಲನು ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ತನ್ನ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಈ ಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಾನವನು ಯುಕ್ತಿಯ ಸಾಧಾರಣ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರುವನು. ಆಗ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಪರಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವನು.

ತಜ್ಞಃ ಸಂಸ್ಕಾರೋಽನ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಪ್ರತಿಬಂಧೀ || ೫೦ ||

ಈ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಬರುವ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ತಡೆಯುವುದು.

ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದೇ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ದಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದು ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಕಾಲವೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ತಲೆ ಎತ್ತುವ ಸಮಯ. ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಯಾವಾಗ ಅವು ಬೇಡವೋ ಆಗಲೇ ಅವು ಅಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುವು. ಇದು ಏತಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು? ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವು ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಆಗಬೇಕು? ಅದು ಏತಕ್ಕಿಂದರೆ ನೀವು ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅದುಮಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೀರಿ. ಆದಕಾರಣವೇ ಅವು ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವು ಅಷ್ಟು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಚಿತ್ತದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯಂತೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಎಷ್ಟು ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿವೆಯೋ! ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾತ್ರ ಮೇಲೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಉಳಿದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು

ನಾವು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಬದಲು ಎಲ್ಲವೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಅಡಚಣೆ ತರುವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಬಹು ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳಿವು. ಆದ ಕಾರಣ ಈಗ ತಾನೆ ಹೇಳಿದ ಸಮಾಧಿಯು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಧ್ಯಾನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಉಳಿದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆದು ಅವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಷ್ಟು ಬಲವಾದುದು.

ತಸ್ಯಾಪಿ ನಿರೋಧೇ ಸರ್ವನಿರೋಧಾನ್ನಿರ್ಬೀಜಃ ಸಮಾಧಿಃ || ೫೧ ||

(ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ) ಈ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ನಿರೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಆಗ ನಿರ್ಬೀಜ ಸಮಾಧಿ ಬರುವುದು.

ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆತ್ಮನು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಇದು ಬೆರೆತುಹೋಗಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನಿ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರು. ಆತ್ಮನು ಇತರ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಹೋಗುವಂತೆ ಯಾವುದು ಮಾಡುವುದು? ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಅಲೆಗಳಿದ್ದು ಆತ್ಮನನ್ನು ಮುತ್ತುವುವು. ಈ ಅಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನ ಮಂಕಾದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮುಕ್ತಿದ ಅಲೆ ಕೋಪದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮನು ಕೋಪಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ, “ನನಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿದೆ” ಎಂದು ಆಗ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಂಡು, “ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲೆ ನಿರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆತ್ಮನು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದರೆ “ನಿರ್ಬಲರು ನಾವು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆತ್ಮನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಇಂತಹ ನಾನಾ ವಿಧದ ಭಾವನೆಗಳು ಬರುವುವು. ಚಿತ್ತದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯೊಂದು ಇರುವ ತನಕ ಆತ್ಮನ ನೈಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಲಾರೇವು. ಅಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಾಂತವಾಗುವವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಆತ್ಮನ ನೈಜಸ್ವರೂಪ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೋಸುಗವೇ ಪತಂಜಲಿ ಮೊದಲು ಅಲೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಅಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಡಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಅಲೆಗಳನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತಹ ಒಂದು ಅಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬೆಂಕಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನುಂಗುವಂತೆ ಇದು. ಇದೇ ಆಲೋಚನೆ ಉಳಿದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ಇದೂ ಹೋದಮೇಲೆ ಬರುವ ಸಮಾಧಿಗೆ ನಿರ್ಬೀಜವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶೇಷವೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶನು. ಆತ್ಮವು ಸಂಯೋಗವಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯ ಸರಳ ವಸ್ತು ಅದೊಂದೇ ಎಂಬುದು ಆಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಅದು ಹುಟ್ಟಲಾರದು, ಸಾಯಲಾರದು. ಅದು ಅಮೃತ, ಅವಿನಾಶಿ, ಚಿರಜಾಗೃತವಾದ ಚೇತನದ ಸಾರ.

೨೪. ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸ

ತಪಸ್ಸಾ ಧ್ಯಾಯೇಶ್ವರ ಪ್ರಣಿಧಾನಾನ್ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಃ || ೧ ||

ತಪಸ್ಸು, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು-ಇವುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಕಳೆದ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಮಾಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಅದನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ಮಟ್ಟಲಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗವೆಂದು ಹೆಸರು. ಪದಶಃ ಇದರ ಅರ್ಥ ಕರ್ಮವೆಂದು: ಯೋಗಕ್ಕೋಸುಗ ವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕುದುರೆಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಲಗಾಮು, ಬುದ್ಧಿ ಸಾರಥಿ, ಆತ್ಮನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವವನು. ಕುದುರೆಗಳು ಬಲವಾಗಿದ್ದು ಲಗಾಮಿನ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ಇದ್ದರೆ, ಸಾರಥಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದರೆ, ಆಗ ರಥಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಒದಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಸಾರಥಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಡಿವಾಣ ವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ರಥ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು. ಆದಕಾರಣ ತಪಸ್ಸು ಎಂದರೇನು? ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ದೇಹವನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ಲಗಾಮನ್ನು ಬಿಗಿ ಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು; ಇಂದ್ರಿಯವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವ ಕಾಶ ಕೊಡದೆ, ದೇಹ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ: ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದಲ್ಲ-ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದು. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ವೆಂದರೆ ವಾಗ್ವಾದಪೂರಿತವಾದುದಲ್ಲ, ವಾಗ್ವಾದದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಯೋಗಿ ಆವಾಗಲೆ ಪೂರೈಸಿರುವನು. ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡು ವನು. ವಾದ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯ ನಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವಾಗ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ವಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು, ಪರ-ವಿರೋಧವಾದ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದರೆ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವನು. ಸುಮ್ಮನೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಸಾಲದು. ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಾವು ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಗ್ರಂಥಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಇವೆ. ಆದರೆ ಇರುವ ಕಾಲ ಕಡಮೆ. ಆದಕಾರಣ, ಜ್ಞಾನದ ರಹಸ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅದರಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ. ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಥೆಯಿದೆ. ನೀವು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ರಾಜ ಹಂಸದ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅದು ಹಾಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯವೋ, ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದು ದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿಯ ಕಸರತ್ತು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾವು

ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು. ಯೋಗಿಯು ವಾಗ್ವಾದದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನು. ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬಂಡೆಯಂತೆ ಅಚಲ. ಈಗ ಅವನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದೊಂದೇ: ಅದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಲಪಡಿಸುವುದು. ವಾದಿಸಬೇಡಿ. ಯಾರಾದರೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಾದಕ್ಕೆ ಎಳೆದರೆ ಮೌನ ತಾಳಿ ಎನ್ನುವನು ಯೋಗಿ. ಯಾವ ವಾದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಡಿ. ಶಾಂತವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿ. ಏಕೆಂದರೆ ವಾದಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುವು ಅಷ್ಟೆ. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಾವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೊಂದೇ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಅಸ್ವಸ್ಥಗೊಳಿಸುವಿರಿ? ಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಬಲವಾದ ಯಂತ್ರ. ಇಂದ್ರಿಯ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಒದಗಿಸಬಲ್ಲದು. ಯೋಗಿಯು ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಆದಕಾರಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಯೋಗಿಗೆ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವನು ಮೌನವಾಗಿರುವುದು, ವಾದಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಾದ ಅವನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದು, ಸಮತ್ವವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದು. ಚಂಚಲತೆ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಕುರುಹು. ಯುಕ್ತಿಯವಾದ ಮತ್ತು ಪರಿಶೋಧನೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಧಾರಣವಾದುವು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರ ವಾದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಚರ್ಚಾ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಜೀವನವಿರುವುದು. ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣ ಮಾಡುವುದು, ಎಂದರೆ, ನಾವು ನಿಂದೆ ಮತ್ತು ಹೊಗಳಿಕೆಗಳಾವು ದನ್ನೂ ಇಚ್ಛಿಸದೆ ಎರಡನ್ನೂ ದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು.

ಸಮಾಧಿ-ಭಾವನಾರ್ಥಃ ಕ್ಲೇಶ-ತನೂಕರಣಾರ್ಥಶ್ಚ || ೨ ||

ಇದು ಸಮಾಧಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ಲೇಶಕಾರಕವಾದ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಟ ಹುಡುಗರಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನು ಇಚ್ಛೆಯಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವೆವು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾದರೆ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗವನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಕಾದಷ್ಟು ನಿಗ್ರಹಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಆತಂಕಗಳು ಎದ್ದು ನಮಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುವು. ಕ್ರಿಯಾಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳದೆ ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ನಾವು ಅವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದು.

ಅವಿದ್ಯಾಸ್ಮಿತಾರಾಗ್ವಿಷಾಭಿನಿವೇಶಾಃ ಕ್ಲೇಶಾಃ || ೩ ||

ಕ್ಲೇಶಕಾರಕವಾದ ಆತಂಕಗಳಾವುವೆಂದರೆ-ಅವಿದ್ಯೆ, ಅಹಂಕಾರ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಸಕ್ತಿ.

ಇವೇ ಐದು ಕ್ಲೇಶಗಳು, ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಪಂಚಬಂಧನ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣ, ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಅದರ ಪರಿಣಾಮ. ಇದೊಂದೇ ನಮ್ಮ ದುಃಖಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ.

ಮತ್ತಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ದುಃಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲದು? ನಿತ್ಯಾನಂದಮಯಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮ. ಅವಿದ್ಯೆ, ಭ್ರಮೆ ಮತ್ತು ಮೋಹವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ದುಃಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು? ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವೃಥೆಯೆಲ್ಲ ಭ್ರಮೆ.

ಅವಿದ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಮುತ್ತರೇಷಾಂ ಪ್ರಸುಪ್ತ-ತನು-ವಿಚ್ಛಿನ್ನೋದಾರಾಣಾಮ್ || ೪ ||

ಇವು ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರಲಿ, ಕೃಶವಾಗಿರಲಿ, ಅಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲೀ ಅಥವಾ ವಿಕಾಸವಾಗಿರಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರ.

ಅಹಂಕಾರ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಸಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ ಅವಿದ್ಯೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ನಾನಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮಗುವಿನಂತೆ ಮುಗ್ಧ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ದಾನವನ ಅಥವಾ ದೇವನ ಸ್ಥಿತಿ ಇರಬಹುದು. ಯೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕರ್ಮದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರುವ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಹಳ ಕೃಶವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಯೋಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಪುನಃ ಅವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಅಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಬಲವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಕ್ಷೀಣವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದ ಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅದು ಪುನಃ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯದಾದ ವಿಕಾಸಸ್ಥಿತಿ ಯಾವುದೆಂದರೆ-ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಾತಾವರಣ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುವುದು.

ಅನಿತ್ಯಶುಚಿದುಃಖಾನಾತ್ಮಸು ನಿತ್ಯ-ಶುಚಿ-ಸುಖಾತ್ಮಖ್ಯಾತಿರವಿದ್ಯಾ || ೫ ||

ಅನಿತ್ಯವೂ, ಅಶುಚಿಯೂ, ದುಃಖಕಾರಕವೂ ಮತ್ತು ಅನಾತ್ಮವೂ ಆದುದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿತ್ಯ, ಶುದ್ಧ, ಆನಂದಮಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಜ್ಞಾನ.

ಹಲವು ವಿಧದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗಲ್ಲ ಮೂಲವೊಂದೇ, ಅಜ್ಞಾನ. ಅಜ್ಞಾನವೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶುದ್ಧವೂ, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವೂ, ನಿತ್ಯಾನಂದಮಯವೂ ಆದ ಆತ್ಮ ನಾವಲ್ಲ; ಬರಿಯ ದೇಹಧಾರಿಗಳು ನಾವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಅಜ್ಞಾನ. ಮಾನವನನ್ನು ನಾವು ದೇಹವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ, ದೇಹವೆಂದೇ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಮಹಾಮೋಹ.

ದೃಗ್ದರ್ಶನಶಕ್ತೋರೇಕಾತ್ಮತ್ವವಾಸ್ಥಿತಾ || ೬ ||

ನೋಡುವವನನ್ನು ನೋಡುವ ಕರಣವೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಹಂಕಾರ.

ನೋಡುವವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧನೂ, ನಿತ್ಯಪವಿತ್ರನೂ, ಅನಂತನೂ, ಅದ್ಭುತನೂ ಆದ ಆತ್ಮ. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮ. ನೋಡುವ ಕರಣಗಳಾವುವು? ಚಿತ್ರ, ಬುದ್ಧಿ (ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಶಕ್ತಿ), ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಇವು ಉಪಕರಣಗಳು. ಈ ಉಪಕರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮನ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು

ನಾವು ಅಹಂಕಾರದ ಅಜ್ಞಾನವೆನ್ನುವುದು. “ನಾನು ಮನಸ್ಸು”, “ನಾನು ಆಲೋಚನೆ”, “ನಾನು ಕೋಪಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ” ಅಥವಾ “ನಾನು ಸಂತೋಷವಾಗಿರುವೆನು” ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವಿಚಾರಿಯಾದ ಆತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ನಾವು ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅದು ಅವಿಚಾರಿಯಾದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರಬಲ್ಲದು? ಅದು ನಿರಾಕಾರವೂ ಅನಂತವೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಯಾವುದು ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲದು? ಅದು ಎಲ್ಲಾನಿಯಮವನ್ನು ಮೀರಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲದು ಯಾವುದು? ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವುದೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಾರದು. ಆದರೂ ನಾವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಚಿತ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ, ಸುಖಿಗಳು ದುಃಖಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

ಸುಖಾನುಶಯೀ ರಾಗಃ || ೭ ||

ಸುಖದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದೇ ರಾಗ.

ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಪ್ರೀತಿ. ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುವುದು. ಸುಖದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದನ್ನೇ ನಾವು ರಾಗವೆನ್ನುವುದು. ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ತೋರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ನಾವೆಂದಿಗೂ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷ ತೋರುವುವು. ಆದರೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನಿಯಮ ಒಂದೇ. ಅದೇ, ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವೋ ಅಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು ನಾವು.

ದುಃಖಾನುಶಯೀ ದ್ವೇಷಃ || ೮ ||

ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದೇ ದ್ವೇಷ.

ನಮಗೆ ಯಾವುದು ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಪಾರಾಗಲು ನಾವು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಸ್ವರಸವಾಹೀ ವಿದುಷೋಽಪಿ ತಥಾರೂಢೋಭಿನಿವೇಶಃ || ೯ ||

ಸ್ವಭಾವತಃ ಹರಿಯುವ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಂತಿರುವುದೇ ಜೀವನಾಸಕ್ತಿ.

ಜೀವನಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು. ಅದಕ್ಕೇ ಅವನು ಮತ್ತೊಂದು ಜೀವನವನ್ನು ಆಶಿಸುವುದು. ಈ ವಾದ ಅಷ್ಟೇನೂ ಹುರುಳುಬಿಡುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿ ಏನೆಂದರೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನಾಸಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆ, ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಹುಶಃ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಇತ್ತು

ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜೀವನಾಸಕ್ತಿಯೊಂದು ವಾದ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಅನುಭವ ದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲವೋ, ಅದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಲಾರವು ಅಥವಾ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರವು ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೊಟ್ಟ ಯಿಂದ ಬಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಮರಿಯು ಆಹಾರವನ್ನು ಕುಕ್ಕಲು ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕೋಳಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಶಾಖಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ಬಾತಿನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮರಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನೀರಿಗೆ ಓಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮರಿಗಳು ನೀರಿಗೆ ಬೀಳುವು ದೆಂದು ತಾಯಿ ಅಂಜುವುದು. ಅನುಭವ ಒಂದೇ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲವಾದರೆ ಕೋಳಿ ಮರಿ ಗಳು ಆಹಾರ ಕುಕ್ಕುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿತವು? ಬಾತಿನ ಮರಿಗಳು ಹೇಗೆ ಈಜುವುದನ್ನು ಕಲಿತವು? ಇದು ಒಂದು ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಂತೆ. ಇದು ಒಂದು ವಿವರಣೆ ಅಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆಂದ ರೇನು? ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಹುಟ್ಟು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೆಂಗಸರು ಪಿಯಾನೋ ನುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಆದರೆ ಈಗ ಅನೇಕ ವರುಷಗಳ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರು ವಾಗಲೂ ಕೈಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಆಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಈಗ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದಲ್ಲಕ್ಷಣಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಯೋಗಿಯ ಭಾಷೆ ಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆಂದರೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಯುಕ್ತಿ. ವಿಚಾರ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳೇ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಸಂಸ್ಕಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆನ್ನುತ್ತೇವೆಯೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಯುಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತರ್ಕಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಯುಕ್ತಿಯು ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ಬರಲಾರದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲಾ ಹುಟ್ಟು ಗುಣಗಳು ಕೂಡ ಪೂರ್ವ ಅನುಭವದ ಫಲ. ಕೋಳಿಮರಿಗಳು ಹದ್ದಿಗೆ ಅಂಜುತ್ತವೆ; ಬಾತಿನ ಮರಿಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕಂಡರೆ ಪ್ರೀತಿ. ಇವು ಪೂರ್ವ ಅನುಭವದ ಫಲ. ಅನಂತರ ಏಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಅನುಭವ ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದೋ ಅಥವಾ ದೇಹಕ್ಕೋ ಎಂಬುದು. ಬಾತಿನ ಮರಿಗೆ ಬರುವ ಅನುಭವ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಬಂದುದೇ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವವೇ ಎನ್ನುವುದು. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟದ್ದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳು ದೇಹದ ಮೂಲಕ ರವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾನಸಿಕ ಅನುಭವ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನ್ನುವುದು.

ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಯುಕ್ತಿ, ಹುಟ್ಟುಗುಣಗಳೆಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದರೂ ಅವು ಅನುಭವ ಎಂಬ ಒಂದು ದಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಬರಬೇಕು— ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ನಾವು ಈಗ ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆನ್ನುವುದೆಲ್ಲ, ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವ ಕ್ಷಯಿಸಿ, ಹುಟ್ಟುಗುಣಕ್ಕೆ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿದೆ. ಆ ಹುಟ್ಟುಗುಣವೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಯುಕ್ತಿ

ಯಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇರುವುದು. ಇದರ ತಳ ಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಪರವಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಾದವನ್ನು ಹೂಡಿರುವರು. ಪುನಃಪುನಃ ಉಂಟಾಗುವ ಅಂಚಿಕೆಯ ಅನುಭವಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಗುವಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಭಯ ಎನ್ನುವುದು ಇರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ನೋವಿನ ಅನುಭವವು ಆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಜೀವನಾಸಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು. ಈ ದೇಹ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರಲ್ಲೂ ಕೂಡ, “ದುಃಖಿಸಬೇಡಿ, ಇಂತಹ ನೂರಾರು ದೇಹಗಳು ನಮಗೆ ಇದ್ದವು, ಆತ್ಮನು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ವಿತ ದೃಢನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದರೂ, ಜೀವನಾಸಕ್ತಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಏತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಸೆ? ಇದೊಂದು ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯೋಗಿಯ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಇದು ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿಧ್ರಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಾವು ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆನ್ನುವ ಈ ಸಾವಿನ ಅಂಚಿಕೆ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವ. ಇವು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇವು ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಇಲ್ಲ, ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುವು.

ಸ್ಥೂಲರೂಪದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು, ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು? ನಾನು ಕೋಪಗೊಂಡಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕೋಪದ ಅಲೆಯಾಗುವುದು. ನನಗೆ ಇದು ಕಾಣುವುದು, ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದು; ಸುಲಭವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಬಹುದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ಅದರ ಬೇರಿನ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪರಿಯಂತವೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಜಯಪ್ರದವಾಗಿ ಹೋರಾಡಲಾರೆ. ಒಬ್ಬನು ನನಗೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಉದ್ರೇಕವಾಗುವಂತೆ ನನಗೆ ಭಾಸವಾಗುವುದು. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಕಠಿಣವಾದ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೋಪಗೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ಕೋಪದೊಂದಿಗೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಾಗ, “ನಾನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ಆಗ ಕೋಪ ಬೇರೆ ನಾನು ಬೇರೆ ಆಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಪೂರ್ಣ ಕೋಪಗೊಂಡಾಗ ನಾನು ಬರಿಯ ಕೋಪವೆ. ಈ ಭಾವನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ, ಇನ್ನೂ ಅಂಕುರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ನಾವು ಇವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಬಹು ಪಾಲು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಏಳುವ ಆಸೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿ ಗೊತ್ತೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರೋವರದ ಆಳದಿಂದ ಒಂದು ಗುಳ್ಳೆ ಏಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಇನ್ನೇನು ನೀರಿನ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಡೆದು ಹೊಸ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ಅಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗ

ವುದು. ಅವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ತರಂಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಯಪ್ರದವಾಗಿ ಹೋರಾಡಬಲ್ಲವು. ಅವು ಸ್ಥೂಲವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ, ಅವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪಳಗಿಸುವ ತನಕ ಯಾವ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಯಿಸುವ ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆಸೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಅದರ ಬೀಜವನ್ನು ದಹಿಸಬಲ್ಲೆವು. ಹುರಿದ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಹೇಗೆ ಮೊಳಕೆ ಬರಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಆಸೆಗಳೂ ಕೂಡ ಪುನಃ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯಲಾರವು.

ತೇ ಪ್ರತಿಪ್ರಸವಹೇಯಾಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಃ || ೧೦ ||

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಮುಂದೆ ಸ್ಥೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಾವು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು? ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ. ಕಾರ್ಯವಾದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕಾರಣವಾದ ಅಸ್ಥಿತ ಅಥವಾ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಧ್ಯಾನವು ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾರದು.

ಧ್ಯಾನಹೇಯಾಸ್ತದ್ವೃತ್ತಯಃ || ೧೧ ||

ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ಸ್ಥೂಲ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಈ ಅಲೆಗಳೇಳುವುದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನ ಅತಿ ಸಹಕಾರಿ. ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸು ಈ ಅಲೆಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅನೇಕ ದಿನ. ಮಾಸ, ಸಂವತ್ಸರ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ನಮಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಬರುವಂತೆ ಆದರೆ, ಕೋಪ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷವನ್ನು ನಾವು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಕ್ಷೇಶಮೂಲಃ ಕರ್ಮಾಶಯೋ ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಜನ್ಮವೇದನೀಯಃ || ೧೨ ||

ಕ್ಷೇಶವನ್ನೇ ಮೂಲವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಕರ್ಮಾಶಯವು ಈಗಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮಾಶಯವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತವೆಂದು ಅರ್ಥ. ನಾವು ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಲೆ ಏಳುವುದು. ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಅಲೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುವೆವು. ಹಾಗಲ್ಲ. ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಕೆಲಸವನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಶ್ವಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಮೇಲೇಳುವುದು. ಆದ ಕಾರಣ ಅದು ಅಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಅದರ ನೆನಪು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ, ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಕೆಟ್ಟದಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖ

ಎರಡು ವಿಧದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಕೂಡ ಕ್ಲೇಶಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಯೋಗಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಇವೆರಡೂ ನಮಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ತರುವುವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಮಗೆ ಬರುವ ಸುಖವೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದುಃಖವನ್ನು ತಂದೇ ತರುವುದು. ಭೋಗವು ಭೋಗದ ದಾಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದುಃಖ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಮಾನವನ ಆಸೆಗೆ ಪಾರವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಶಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಸೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಮಾಡಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನು ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಯೋಗಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು, ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಗಲೀ, ಕೆಟ್ಟದ್ದೇ ಆಗಲಿ, ಕ್ಲೇಶ ಮೂಲವಾದ ಆತಂಕಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮಸ್ವಾರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಾದಿಗೆ ಇವು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಫಲವನ್ನು ತರುವ ಕಾರಣಗಳು ಇವು. ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಬಹಳ ಬಲವಾದಾಗ ಬೇಗ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅದ್ಭುತವಾದ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೆಗಳಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಕಾಲವಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ದೇವತೆಗಳ ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಲ್ಲರೆಂದು ಯೋಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಹಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ದೇಹದ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸುವರು. ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಬಾರದಂತೆ ಮತ್ತು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾವು ಕೂಡ ಬಾರದಂತೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಕಣಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಲ್ಲರು. ಇದು ಏತಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಾರದು? ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರದ ರೀತಿ ಆಹಾರವೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಅರ್ಥ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಸಸ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಲುಪುವುದು. ಪ್ರಾಣಿ ಸಸ್ಯವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ರಹಸ್ಯವೇನೆಂದರೆ ನಾವು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶಕ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಒಂದೇ ದಾರಿ ಇರಬೇಕು? ಸಸ್ಯಗಳು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ರೀತಿಯಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯು ಶಕ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ನಾವು ಶಕ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಧಾರಣ ರೀತಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ತಾವು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೇಡರಹುಳು ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದಲೇ ತಂತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬದ್ಧವಾಗಿ, ನೂಲಿನ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗದಂತೆ ನಾವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ನರಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವಿಧದಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆವು. ನಾವು ಅವುಗಳಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅದರಂತೆಯೇ ನಾವು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತಂತಿಯ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ತಂತಿಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪ್ರಚಂಡ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಲ್ಲದು. ನಾವು ಅದನ್ನೇ ಏಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ನಾವು ಮಾನಸಿಕ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಎನ್ನುವೆವೋ ಅದು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯಂತೆ. ಈ ನರಗಳ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹವಿದೆ ಎಂಬುದೇನೊ ನಿಜ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಧ್ರುವದ ಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇದು ಸರಿಹೋಲುವುದು. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ನರಗಳ ಶಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಇದರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ನಾವೇಕೆ ಕಳುಹಿಸಬಾರದು? ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಧ್ಯ; ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ದೇಹದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯಾದರೂ, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬೇಕಾದರೂ ನರಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನೀವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ನರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಜೀವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿರುವನು ಎನ್ನುವೆವು. ಅವುಗಳು ನಿಂತಾಗ ಅವನು ಸತ್ತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ನರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದವುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ದೇಹಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ಮಾತ್ರದಿಂದಾಗಿವೆ. ತನ್ಮಾತ್ರಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಹಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭೇದ. ಅದನ್ನು ಜೋಡಿಸುವವರು ನೀವಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಜೋಡಿಸಬಹುದು. ನೀವಲ್ಲದೆ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರು? ಆಹಾರವನ್ನು ಯಾರು ತಿನ್ನುವರು? ನಿಮಗಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇರಲಾರಿರಿ. ಆಹಾರದಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರು? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀವೇ. ರಕ್ತವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ನಾಳದ ಮೂಲಕ ಯಾರು ಕಳುಹಿಸುವರು? ನೀವೇ. ದೇಹದ ಯಜಮಾನರು ನಾವೇ. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವವರು ನಾವೇ. ಮತ್ತೆ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಸ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆತಿರುವೆವು ಅಷ್ಟೆ. ನಾವು ಯಂತ್ರವಾಗಿರುವೆವು, ಅಥೋಗ ತಿಗೆ ಇಳಿದಿರುವೆವು. ದೇಹದ ಕಣಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮರೆತಿರುವೆವು. ಆದ ಕಾರಣ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಅನ್ಯಚೈತನ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜಮಾನರು ನಾವು. ಈ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ನಾವು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ನಮಗೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೊಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಪುನಃ ಜೀವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಬಹುದು. ಆಗ ನಮಗೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು, ರೋಗಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸತಿ ಮೂಲೇ ತದ್ವಿಪಾಕೋ ಜಾತ್ಯಾಯುರ್ಭೋಗಾಃ || ೧೩ ||

ಇದರ ಮೂಲವು ಅಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಫಲವು ಜಾತಿ, ಆಯುಸ್ಸು, ಸುಖದುಃಖಗಳ ಅನುಭವದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು.

ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಬೇರು ಅಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ವಿಕಾಸವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗುವವು. ಕಾರ್ಯವು ತಾನು ನಾಶಗೊಂಡು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಮರದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಬಿಡುವುದು. ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ಮರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಅದು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ, ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು. ಈ ಕೆಲಸಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ನಾವು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತೇವೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಸೂತ್ರ ಹೀಗೆನ್ನುವುದು: ಕಾರಣವು ಅಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಫಲವು ಜಾತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರಲೇ ಬೇಕು. ಒಬ್ಬನು ಮನುಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ; ಒಬ್ಬನು ದೇವತೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ರಾಕ್ಷಸನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಲವು ಫಲಗಳಿವೆ. ಒಬ್ಬನು ಐವತ್ತು ವರುಷ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿದ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಲವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದುವು. ಒಬ್ಬನು ಸುಖಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಿತುಕೊಂಡರೂ ಸುಖ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ದುಃಖವು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖದಾಯಕವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಅವರ ಕರ್ಮಫಲ. ಯೋಗಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಪುಣ್ಯ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ, ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳು ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಯಾರು ಪಾಪ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ದುಃಖದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು.

ತೇ ಹ್ಲಾದಪರಿತಾಪಫಲಾಃ ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯಹೇತುತ್ವಾತ್ || ೧೪ ||

ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವು, ಸುಖದುಃಖ ರೂಪದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವು.

ಪರಿಣಾಮ-ತಾಪ-ಸಂಸ್ಕಾರದುಃಖೈರ್ಗುಣವೃತ್ತಿ

ವಿರೋಧಾಚ್ಛ ದುಃಖಮೇವ ಸರ್ವಂ ವಿವೇಕಿನಃ || ೧೫ ||

ಏಕೆಂದರೆ ಪರಿಣಾಮ ರೂಪವಾಗಿ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಇರುವ ಸುಖವು ಮಾಯವಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸುಖಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಹೊಸ ಆಸೆಗಳನ್ನು ತೋರುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ವಿವೇಕಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ದುಃಖಮಯವಾಗಿರುವವು.

ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮಾನವನು ಸುಖದುಃಖವೆನ್ನುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವು ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವರಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೆರಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಧರ್ಮರಾಜ ಒಮ್ಮೆ, ಜೀವನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದುದು ಯಾವುದೆಂದರೆ “ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣವೂ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಜನರು ಸಾಯುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ” ಎಂದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಮೂಢರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದವರು, ನಾವು ಮಾತ್ರ ಪಂಡಿತರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಸ್ಥಿರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ್ದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯೊಂದೇ ಸ್ಥಿರವಾದುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಪ್ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾರ್ಥಪರವಾದದ್ದೇ, ಸತಿಪತಿಯರ ಪ್ರೀತಿ, ಸುತರು ಸ್ನೇಹಿತರ ಪ್ರೀತಿ ಕೊನೆಗೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದು, ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವಾರ್ಥ ಎಂದು ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶವು ಆವರಿಸುವುದು, ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರೇಮ ಸಹಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ, ಕನಸಿನಂತೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದು. ಆಗ ವೈರಾಗ್ಯದ ಕ್ಷಣಿಕದರ್ಶನವಾಗುವುದು, ಆಗ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ವಸ್ತುವಿನ ಸುಳಿವು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ವಸ್ತುವು ದೊರಕಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಲಾಲಸೆಗಳನ್ನು ತೊರೆಯದೆ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಘರ್ಷಣವೇ ನಮ್ಮ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಒಂದು ಒಂದು ಕಡೆ ಸೆಳೆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸೆಳೆಯುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಶಾಂತಿ ದುರ್ಲಭವಾಗುವುದು.

ಹೇಯಂ ದುಃಖಮನಾಗತಮ್ || ೧೬ ||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರುವ ದುಃಖವನ್ನು ನಿವಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಕೆಲವು ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಗಲೇ ನಾವು ಪೂರೈಸಿರುವೆವು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಈಗ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮುಂದೆ ಫಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾದು ಕುಳಿತಿರುವೆವು. ಮೊದಲನೆಯದು ಹಿಂದಿನದು, ಆಗಲೇ ಆಗಿಹೋದುದು. ಎರಡನೆಯದನ್ನು ನಾವು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದು ಫಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ನಾವು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಜಯಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಮನಶ್ಚಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಲಯಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಯಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪತಂಜಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರ ಅರ್ಥ ಇದು. (೨. ೧೦)

ದೃಷ್ಟ್ಯದೃಶ್ಯಯೋಃ ಸಂಯೋಗೋ ಹೇಳಹೇತುಃ || ೧೭ ||

ಯಾವುದು ನಿವಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದೋ ಅದರ ಮೂಲವೇ ದೃಗ್ ದೃಶ್ಯಗಳ ಸಂಯೋಗ.

ದೃಗ್ ಯಾರು? ಮಾನವನ ಆತ್ಮ, ಪುರುಷ. ದೃಶ್ಯ ಯಾವುದು? ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ, ಸ್ಥೂಲ ವಸ್ತುವಿನವರೆಗೂ ಇರುವ ಇಡೀ ವಿಶ್ವ. ಸುಖದುಃಖಗಳೆಲ್ಲ ಬರುವುದು ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ. ಈ ದರ್ಶನದ ಪ್ರಕಾರ ಪುರುಷ ಪರಿಶುದ್ಧನು; ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ, ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅವನು ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

**ಪ್ರಕಾಶ-ಕ್ರಿಯಾ-ಸ್ಥಿತಿಶೀಲಂ ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂ
ಭೋಗಾಪವರ್ಗಾರ್ಥಂ ದೃಶ್ಯಮ್ || ೧೮ ||**

ದೃಶ್ಯವು ಭೂತ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಕಾಶ, ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಜಡತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದು ಇರುವುದು ನೋಡುವವನು ಭೋಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ.

ದೃಶ್ಯ, ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ, ಅದು ಪಂಚಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಭೂತವೆಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು. ಈ ದೃಶ್ಯವು ಸತ್ತ್ವ (ಪ್ರಕಾಶ) ರಜಸ್ಸು (ಕ್ರಿಯೆ) ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸು (ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಜಡತ್ವ) - ಈ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುರಿಯೇನು? ಪುರುಷನು ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಪುರುಷನು ಅದ್ಭುತವಾದ ತನ್ನ ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮರೆತಂತೆ ತೋರುವನು. ಒಂದು ಕಥೆ ಇದೆ. ದೇವತೆಗಳ ದೊರೆಯಾದ ಇಂದ್ರನು ಒಮ್ಮೆ ಹಂದಿಯಾಗಿ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವನು ಆನಂದದಿಂದ ಇದ್ದನು. ಆಗ ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಇವನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೀಗೆಂದರೆ: “ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯ. ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಇರುವರು. ನೀನೇಕೆ ಇಲ್ಲಿರುವುದು?” ಇಂದ್ರನು “ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿರುವಾಗ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ಪಾಪ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ಹೋಯಿತು. ಅನಂತರ ಹಂದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರ ಅಳತೊಡಗಿದನು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಇಂದ್ರನ ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಸೀಳಿದಾಗ, ಇಂದ್ರನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, “ಎಂತಹ ಘೋರ ಕನಸಿನಲ್ಲಿದ್ದೆ. ದೇವತೆಗಳ ರಾಜನಾದ ನಾನು ಹಂದಿಯಾಗಿ, ಹಂದಿಯ ಜನ್ಮವೊಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಬಾಳು ಎಂದು ನಾನು ಎಣಿಸಿದ್ದೆನಲ್ಲ! ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಹಂದಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೆನಲ್ಲ!” ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಪುರುಷನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ತಾನು ಪರಿಶುದ್ಧನೂ ಅನಂತನೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವನು. ಪುರುಷನು

ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರೀತಿ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ. ಅವನು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವನೆಂದಲ್ಲ, ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಅವನು. ಜೀವನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಅವನ ಸ್ವಭಾವ. ಆತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಅದು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತದೆ, ಅದು ಇದೆ, ಅದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪು. ಪ್ರೀತಿ, ಇರುವಿಕೆ, ಜ್ಞಾನ, ಇವು ಪುರುಷನ ಗುಣಗಳಲ್ಲ. ಇವೇ ಪುರುಷನ ಸಾರ. ಈ ಗುಣಗಳು ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದಾಗ ಇವನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣವೆಂದು ನೀವು ಕರೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವು ಪುರುಷನ ಗುಣಗಳಲ್ಲ. ಅನಂತನೂ, ಜನನ ಮರಣಾತೀತನೂ, ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ, ಪರಮಪಾವನನಾದ ಆತ್ಮನ ಸಾರವೇ ಇವು. ಅವನು ತುಂಬ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ನೀನು ಹಂದಿ ಯಲ್ಲ' ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಲು ಹೋದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಚ್ಚಲು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕನಸಿನ ಜಗತ್ತಾದ ಈ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅಳು. ಕೆಲವು ಚಿನ್ನದ ಚೆಂಡುಗಳು ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನೂಕು ನುಗ್ಗಾಟ. ನಿಯಮಗಳಿಂದ ನೀವೆಂದಿಗೂ ಬದ್ಧರಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಸರಪಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯೋಗಿ ಬೋಧಿಸುವುದೇ ಇದನ್ನು. ಇದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹನೆ ಇರಲಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಐಕ್ಯವಾಗಿ ಪುರುಷನು ತಾನು ದುಃಖಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಎಂದು ಯೋಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀವು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಬೇಗ ಇದನ್ನು ಮುಗಿಸಿ. ನಾವು ಈ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವೆವು. ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ನಾವು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ನಾವು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಸತಿ, ಪತಿ, ಸ್ನೇಹಿತರು, ಸುತರು ಎಂಬ ಪ್ರೇಮದ ಅನುಭವವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯದೆ ಇದ್ದರೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೀವು ಪಾರಾಗುವಿರಿ. ಇದು ಕೇವಲ ಕೆಳಗಿನ ಅವಸ್ಥೆ; ನಾವು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ. ಸುಖದುಃಖಗಳ ಅನುಭವವೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುರು. ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಮೆಟ್ಟಲುಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು -ಪುರುಷನೊಬ್ಬನೇ ಪರಮ ವಸ್ತುವಾಗಿ, ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಅಲ್ಪವಾಗಿ, ಕಡಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಜಲಬಿಂದುವಿನಂತೆ ಅದು ತನ್ನ ಶೂನ್ಯತೆಯಿಂದ ತಾನೇ ಕಳಚಿಬೀಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು. ನಾನಾ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಗುರಿಯನ್ನು ನಾವು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯದಿರಬೇಕು.

ವಿಶೇಷಾವಿಶೇಷ-ಲಿಂಗಮಾತ್ರಾಲಿಂಗಾನಿ ಗುಣಪರ್ವಣಿ || ೧೯ ||

ವಿಶೇಷ, ಅವಿಶೇಷ, ನಿರ್ದೇಶಿತ ಮಾತ್ರ ಮತ್ತು ಅನಿರ್ದೇಶಿತ ಇವು ಗುಣಗಳ ಅವಸ್ಥೆಗಳು.

ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಯೋಗವು ಸಾಂಖ್ಯತತ್ವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಪುನಃ ಸಾಂಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸೃಷ್ಟಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಾಂಖ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉದಾದಾನ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸು ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಕವಿದಿರುವುದು, ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವುದು ಮತ್ತು ಭಾರವಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲ ತಮಸ್ಸು. ರಜಸ್ಸು ಚಟುವಟಿಕೆ. ಸತ್ತ್ವವೇ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮುಂಚಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅವರು ಅವ್ಯಕ್ತವೆನ್ನುವರು. ಅಲ್ಲಿ ನಾಮರೂಪಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಗುಣಗಳೂ ಕೂಡ ಸಮತ್ವದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಅದರ ಸಮತ್ವಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬರುವುದು. ಆಗ ಗುಣಗಳು ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುವು. ಆಗಲೇ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಮೇಲಾದಾಗ ಜ್ಞಾನ, ರಜೋಗುಣ ಮೇಲಾದಾಗ ಚಟುವಟಿಕೆ, ತಮೋಗುಣ ಮೇಲಾದಾಗ ಕತ್ತಲೆ, ಆಯಾಸ, ಸೋಮಾರಿತನ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು. ಸಾಂಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಹತ್ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಕೂಡ ಇದರ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಸಾಂಖ್ಯರ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಕೆಲಸ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಗೆ (ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಮಹತ್) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. ಮಹತ್‌ನಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ಬರುವುದು. ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು ಬರುವುವು. ಇವು ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಕಲೆತು ಸ್ಥೂಲವಾದ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚವಾಗುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಲ್ಲಿನ ಬಂಡೆಯವರೆವಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಿಂದ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಲ್ಲ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದೇ ಸಾಂಖ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಕಾರಣ, ಸ್ಥೂಲವು ಅದರಿಂದ ಆದ ಪರಿಣಾಮ. ಸಾಂಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆಚೆ ಇರುವವನು ಪುರುಷ. ಅದು ಜಡವಲ್ಲ. ಪುರುಷನು ಬುದ್ಧಿ ಅಥವಾ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹೋಲುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತಾವ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೂ ಆಗಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಪುರುಷನು ಜನನ-ಮರಣಾತೀತ ಎಂದು ಸಾಂಖ್ಯರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಸ್ಪರ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಯಾವುದು ಆಗಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಸಾಯಲಾರದು. ಅಂತಹ ಪುರುಷರು ಅಥವಾ ಆತ್ಮರು ಅನಂತ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವರು.

ಈಗ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗುಣಗಳ ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ. ನಾವು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಸ್ಥೂಲವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಅವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಲಾರದ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು. ಆದರೆ ಯೋಗವನ್ನು ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತನ್ಮಾತ್ರವನ್ನೂ ನೀವು ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಯೋಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಕಾಂತಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಕೂಡ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಯೋಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೂವು ಹೇಗೆ ನಿರಂತರವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಣಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಸೆಯುವುದರಿಂದ ನಾವು ಅದರ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ತನ್ಮಾತ್ರವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೋ ಕೆಟ್ಟದನ್ನೋ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಹೋದ ಎಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾತಾವರಣ ಇದರಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಮಾನವನಿಗೆ, ಅವನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು, ಚರ್ಚುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಭಾವನೆ ಬಂದದ್ದು. ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಚರ್ಚುಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು? ಪರ ಮಾತನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಏಕೆ ಪೂಜಿಸಕೂಡದು? ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಜನರು ಎಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಆ ಸ್ಥಳವು ಒಳ್ಳೆಯ ತನ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಜನರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೋದಷ್ಟೂ ಅವರು ಉತ್ತಮರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸ್ಥಳವೂ ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾತ್ತ್ವಿಕಗುಣ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸ್ಥಳ ಅವನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ, ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ದೇವಸ್ಥಾನ, ತೀರ್ಥಸ್ಥಳ ಇವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯೆಲ್ಲ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದರ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪವಿತ್ರತೆ ನಿಂತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಕುಂದು ಏನೆಂದರೆ, ಅವನು ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮರೆತು ಕುದುರೆಯ ಮುಂದೆ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವರು ಮನುಷ್ಯರು. ಅನಂತರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಪವಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ದುಷ್ಟರು ಮಾತ್ರ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳದಂತೆ ಅದು ಅಪವಿತ್ರವಾಗುವುದು. ಒಂದು ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಚರ್ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಜನರು, ಬರಿಯ ಕಟ್ಟಡವಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಮರೆಯುವುದೇ ಅದನ್ನು. ಆದಕಾರಣವೇ ಸತ್ತ್ವಗುಣಾಧಿಕರಾದ ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮರು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ, ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವರು. ಪವಿತ್ರತೆಯೇ ರೂಪದಾಳಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಒಬ್ಬನು ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಯಾರು ಅವನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುವರು.

“ನಿರ್ದೇಶಿತ ಮಾತ್ರ” ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೊದಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಬುದ್ಧಿ. ಇದರಿಂದ ಉಳಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಬರುವುವು. ಕೊನೆಯದೇ “ಅನಿರ್ದೇಶಿತ”. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆದುದು

ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಈಶ್ವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು, ಅದರ ಸಾಕಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದ ರೀತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೊದಲನೆಯದೇ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅನಂತರ ಉಳಿದ ಸ್ಥೂಲ ವಸ್ತುಗಳು. ಆಧುನಿಕ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಕೊನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಚೇತನವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುವುವು. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಬರುವುದರ ಬದಲು, ಬುದ್ಧಿಯೇ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವುದು ಎಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ತೋರಿಕೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಎರಡೂ ಸರಿ. ಆದಿ ಅಂತ್ಯ ವಿಲ್ಲದೆ ಎ-ಬಿ-ಎ-ಬಿ ಎಂಬ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ನೆಯದು ಯಾವುದು-ಎ ಅಥವಾ ಬಿ?-ಎಂಬುದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನೀವು ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಎ-ಬಿ-ಎ-ಬಿ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಗ ಎ ಮೊದಲು ಅನಂತರ ಬಿ. ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಬಿ-ಎ-ಬಿ-ಎ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಬಿ ಮೊದಲು ಅನಂತರ ಎ ಬರುವುದು. ಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಕಾಸವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗುವುದು; ಇದು ಪುನಃ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ತುಂಬ ಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದು. ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಧರ್ಮಗಳು ಮೊದಲು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸರಪಳಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ವಸ್ತು-ಪ್ರಜ್ಞೆ-ವಸ್ತು-ವಾಗುವುದು. ವಿಜ್ಞಾನಿ ತನ್ನ ಬೆರಳನ್ನು ವಸ್ತು ವಿನ ಮೇಲೆ ಇಡುವನು. ಆಗ ಅದು ವಸ್ತು-ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗುವುದು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಒಂದೇ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಆದರೂ ಭಾರತೀಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗಿ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಚೆ ಇರುವ ಪುರುಷನನ್ನು ಕಾಣುವುದು. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪುರುಷನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ.

ದ್ರಷ್ಟಾದೃಶಮಾತ್ರಃ ಶುದ್ಧೋಪಿ ಪ್ರತ್ಯಯಾನುಪತ್ಯಃ || ೨೦ ||

ನೋಡುವವನು ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರನು. ಶುದ್ಧನಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಉಪಾಧಿಯ ಮೂಲಕ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಪುನಃ ಸಾಂಖ್ಯತತ್ತ್ವ. ಅದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವಾಗಲೇ ನೋಡಿದೆವು. ಪ್ರಕೃತಿಯಾಚೆ ಪುರುಷ ಇರುವನು. ನಿರ್ಗುಣನವನು. ಹಾಗಾದರೆ ಜೀವನು ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖಿಯಂತೆ ಏಕೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ? ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಮೂಲಕ. ಬಿಳಿಯ ಸ್ಥಟಿಕಮಣಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕೆಂಪು ಹೂವನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ಸ್ಥಟಿಕಮಣಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀವನದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ತೋರಿಕೆಯೂ ಕೂಡ. ಜೀವನಿಗೆ ಯಾವ ಬಣ್ಣವೂ ಇಲ್ಲ, ಜೀವನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬೇರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಒಂದು, ಜೀವನೇ ಒಂದು. ಎರಡಕ್ಕೂ ಶಾಶ್ವತ ವಾದ ಭೇದವಿದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಒಂದು ಮಿಶ್ರವಸ್ತು. ಇದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಹ ಬದಲಾಯಿಸಿದಂತೆ ಇದೂ ಕೂಡ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಸ್ವಭಾವ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ದೇಹದ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಎಂದು ಸಾಂಖ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಉಗುರು

ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ದೇಹ. ಉಗುರು ದೇಹದ ಅಂಶ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ನೂರು ವೇಳೆ ಕತ್ತರಿಸಿದರೂ ದೇಹ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ದೇಹವನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಎಸೆದರೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯುಗಯುಗಾಂತರಗಳವರೆವಿಗೂ ಇರಬಲ್ಲದು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅಮರವಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದು ಅಮರವಾಗಲಾರದು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದರಾಚೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಇದೆ ಎಂದು ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದೇ ಸಾಕು. ಇದು ಎಂದಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲಾರದು. ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಅದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವುದು. ಯಾರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿರುವರು? ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಾಚೆ ಇರಬೇಕು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದರೆ, ನಾನು ಬದ್ಧನೆಂಬುದೂ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಂಧನವೆಂಬ ಎರಡರ ಭಾವನೆಯೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿಂತರೆ ಮತ್ತೊಂದೂ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಒಂದು ಬಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬೀಳುವುದು ಇವುಗಳೆ ಮುಕ್ತಿ ಬಂಧನಗಳೆಂಬ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳು. ನಾವು ಒಂದು ಗೋಡೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ತಲೆ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಡೆದಾಗ ಆ ಗೋಡೆಯಿಂದ ನಾವು ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೆವು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವೆವು. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ವಿರುದ್ಧ ಭಾವನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರರು ನಾವು ಎಂದು ನಂಬಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಭಾವನೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆಯೂ ಭ್ರಾಂತಿ. ಒಂದು ಭಾವನೆ ಸತ್ಯವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆಯೂ ಸತ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡೂ ಕೂಡ ಒಂದೇ ತಳಹದಿಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುವು. ಎರಡು ಕೂಡ ಸತ್ಯವೆಂದು ಯೋಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಪರಿಯಂತರವೂ ನಾವು ಬದ್ಧರು. ಆತ್ಮನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಮುಕ್ತಜೀವಿಗಳು. ಪುರುಷನೇ ಮಾನವನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಭಾವ. ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ನಿಯಮಗಳಾಚೆ ಇರುವನು. ಅವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅವನ ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಎಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ಒಂದುಗೂಡುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ಐಕ್ಯತೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ? ಅದು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರವಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ಬುದ್ಧಿಯು

ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಐಕ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿ ಮಿದುಳಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಹಿಂದೆ ಏಕ ಮಾತ್ರ ಪುರುಷನು ಇರುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣ ಗಳು ಕಲೆತು ಒಂದಾಗುವುವು. ಆತ್ಮವೇ ನಾನಾವಿಧದ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣಗಳು ಕಲೆತು ಒಂದಾಗುವ ಕೇಂದ್ರ. ಆತ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣವೂ ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರ ರೆಂದು ಸಾರುವುದು. ಆದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪು ಭಾವಿಸಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸುತ್ತೀರಿ. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೀರಿ. ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀವು ದೇಹಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೀರಿ. ತಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಕೃತಿ, ನೀವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿರಿ ಎನ್ನುವುದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಬಂಧನವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು. ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾವುದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾವುದು, ಎಂಬ ಎರಡನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು ವಿಭಜನೆ ಮಾಡುವರು. ಆಗ ಅವರ ಅಜ್ಞಾನ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಪುರುಷ ಮುಕ್ತನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ನರಳುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲ ಸಾರವೇ ಪುರುಷ.

ತದರ್ಥ ಏವ ದೃಶ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮಾ || ೨೦ ||

ದೃಶ್ಯದ ಸ್ವಭಾವವಿರುವುದು ಪುರುಷನಿಗಾಗಿ.

ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಪುರುಷನು ಅದರಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಅದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಇದು ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದ ಪ್ರಕಾಶ. ಯೋಗಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಆದುವು. ಆದರೆ ಪುರುಷನನ್ನು ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗುರಿ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಇಲ್ಲ.

ಕೃತಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿ ನಷ್ಟಮಪ್ಯನಷ್ಟಂ ತದನ್ಯಸಾಧಾರಣತ್ವಾತ್ || ೨೧ ||

ಗುರಿ ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಇದು ನಾಶವಾದರೂ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಇದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರು ವುದರಿಂದ ನಾಶವಾಗಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪುರುಷನು ಬೇರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು (ಪುರುಷನು) ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳು ವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಟ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಗುರಿ. ಪುರುಷನಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗನು. ಯಾರು ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಂದಿ ಉಳಿದೇ ಇರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಸ್ಥಾಮಿಶಕ್ನೋಸ್ವರೂಪೋಪಲಬ್ಧಿಹೇತುಃ ಸಂಯೋಗಃ || ೨೨ ||

ಅನುಭೂತ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವಾಮಿ-ಇವರ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗು ವುದೇ ಸಂಯೋಗ.

ಈ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗಳೆರಡೂ ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ತೋರಿಕೆಗಳೂ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅಜ್ಞಾನವೇ ಈ ಸಂಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನಮ್ಮ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ, ನಾವು ದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಗಲಿರುಳು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ದೇಹ ನಾನಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಇತರ ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನೂ ನಾನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹ ಒಂದು ಸಂಯೋಗ. ನನಗೆ ಒಂದು ದೇಹವಿದೆ; ನಿಮಗೆ ಒಂದು ದೇಹವಿದೆ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನ ದೇಹ ನನಗಿಂತ ಬೇರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಭ್ರಾಂತಿ. ಈ ವಿಶ್ವವೇ ವಸ್ತುವಿನ ಮಹಾಸಾಗರ. ಅದರಲ್ಲಿ ನೀವು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಣದ ಹೆಸರು, ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ, ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ. ಈ ದ್ರವ್ಯವಸ್ತು ಅನವರತವೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಯಾವುದು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದಿತೋ, ಅದು ಮಾರನೆ ದಿನ ನಿಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿರಬಹುದು.

ತಸ್ಯ ಹೇತುರವಿದ್ಯಾ || ೨೪ ||

ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವಿದ್ಯೆ.

ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾವು ಒಂದು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಇದರಿಂದ ನಾವು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿರುವೆವು. ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಅಥವಾ ದುಃಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶೀತ, ಉಷ್ಣ, ಸುಖ, ದುಃಖಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಯೋಗಿ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ಮಾನಸಿಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸುಟ್ಟರೂ ಅವನಿಗೆ ನೋವು ತೋರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುವರು. ತೊಂದರೆ ಏನು ಎಂದರೆ ಇಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಒಮ್ಮೆ ಸುಂಟರಗಾಳಿಯಂತೆ ಬಂದು ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಪಡೆದರೆ, ದೇಹದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ನಾವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ತದಭಾವಾತ್ ಸಂಯೋಗಾಭಾವೋ ಹಾನಂ ತದ್ವಶೇಃ ಕೈವಲ್ಯಮ್ || ೨೫ ||

ಅಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಂಯೋಗವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲೇ ನಾವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಅದೇ ದ್ರವ್ಯವಿನ ಕೈವಲ್ಯಪದವಿ.

ಯೋಗಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ಅಜ್ಞಾನವಶನಾಗಿ ಪುರುಷನು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವನು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಾಧೀನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಗುರಿಯೂ ಇದೇ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆತ್ಮವೂ ಕೂಡ ಸ್ವಭಾವತಃ ದಿವ್ಯವಾದುದು. ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಈ ದಿವ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುವುದೇ ಜೀವನದ ಗುರಿ. ಇದನ್ನು ಕರ್ಮ- ಭಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನ-ಯೋಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಗಲೀ, ಸಾಧಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಇದೇ ಧರ್ಮದ ಸರ್ವಸ್ವ. ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮತ, ಪೂಜೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ವಿಗ್ರಹ-ಇವು ಅಷ್ಟೇನು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ವಲ್ಲದ ವಿವರಗಳು. ಯೋಗಿಯು ಮನೋನಿಗ್ರಹದ ಮೂಲಕ ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವವರೆವಿಗೂ ನಾವು ಗುಲಾಮರು. ಅದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಯಾರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ವಸ್ತುವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಯೋಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಆದಕಾರಣ ಯಾರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವನ ಗುಲಾಮನಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ರಾಜಯೋಗ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ತೋರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮತರದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಅಡಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ದೇಹವು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಿರುವ ಹೊದಿಕೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಪ್ಪಿನಂತೆ. ಇವುಗಳು ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು. ಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಒಳಗಿರುವ ಸತ್ತ್ವವು ಹೊರಗಿನಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಮನಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆಂತರಿಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಸ್ಥೂಲವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇಹವೆಂಬ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದಕಾರಣ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಾಧೀನತೆ ಇದ್ದರೆ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸುಲಭ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶಕ್ತಿಗಳೇನೂ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಶಾರೀರಿಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾಗಿರುವಂತೆ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಥೂಲ ರೂಪಗಳಷ್ಟೆ.

ವಿವೇಕಖ್ಯಾತಿರವಿಪ್ಲವಾ ಹಾನೋಪಾಯಃ || ೨೬ ||

ನಿರಂತರವಾದ ವಿವೇಕದ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಅಜ್ಞಾನದ ನಾಶಕ್ಕೆ ಸಾಧನೆ.

ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಸಾಧನೆಯ ಗುರಿ - ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯ ವಸ್ತು ವಿವೇಕ, ಪುರುಷನು ಪ್ರಕೃತಿ ಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಪುರುಷನು ವಸ್ತುವಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸೂ ಅಲ್ಲ. ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿ ಅಲ್ಲದ ಕಾರಣ ವಿಕಾರವಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ವಿಕಾರವಾಗುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಭಾವ. ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ನಾವು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ, ಅಜ್ಞಾನವು ನಾಶವಾಗಿ, ಪುರುಷನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿ, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ.

ತಸ್ಯ ಸಪ್ತಧಾ ಪ್ರಾನ್ತಭೂಮಿಃ ಪ್ರಜ್ಞಾ || ೨೭ ||

ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಏಳು ವಿಧದ ಅಂತಸ್ತಿನ ಮೇಲಿರುವುದು.

ಈ ಜ್ಞಾನ ಬಂದಾಗ ಏಳು ಅಂತಸ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಇವು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಬರುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮೊದಲಾದರೆ

ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದೆ, ಯಾವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕೋ ಅದು ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಆತ್ಮಪ್ರೀತಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಜ್ಞಾನ ದಾಹ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸತ್ಯ ತೋರುತ್ತದೆ ಎನಿಸುವುದೋ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಲು ಮೊದಲು ಮಾಡುವೆವು. ಜ್ಞಾನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಮತ್ತಾರೂ ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರರು, ನಮಗೆ ನಾವೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು-ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯೆಲ್ಲ ವೃಥಾ. ನಿತ್ಯ ಅನಿತ್ಯ ವಸ್ತು ವನ್ನು ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ನಾವು ಸತ್ಯದಡೆಗೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿರುವೆವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಗುರುತೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮಪ್ರೀತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು. ಸತ್ಯ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು ಸತ್ಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗುವುದು. ಆಗ (ಜ್ಞಾನ) ಸೂರ್ಯನು ಏಳುತ್ತಿರುವನು, ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ಹಂತವೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ವೃಥೆಯ ಅಭಾವ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನದಾಗಲೀ, ಒಳಗಿನದಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ನಮಗೆ ವೃಥೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು. ಮೂರನೆಯದೆ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿ. ಸರ್ವಜ್ಞತೆ ನಮ್ಮದಾಗುವುದು. ನಾಲ್ಕನೆಯದೆ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯ ವಸ್ತುವಿವೇಕದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಅನಂತರ ಚಿತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬರುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟ ಪ್ರಯತ್ನ ಚಂಚಲತೆ-ಹೇಗೆ ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕಣಿವೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಲ್ಲು ಪುನಃ ಮೇಲೆ ಏರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ-ತಟಸ್ಥವಾಗುವೆವು. ಅನಂತರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಚಿತ್ತವೇ ತನ್ನ ಕಾರಣ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕರಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೇ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವೆವೆಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಾವು ಇದ್ದುದು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿಯೇ. ನಮಗೂ ದೇಹ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವು ನಮಗೆ ಸೇರಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದೆವು. ಆದರೆ ನಾವು ಸರ್ವಶಕ್ತರಾಗಿ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ನಿತ್ಯಾನಂದದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಗಳಾಗಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಆತ್ಮವೇ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಪರಿಪಕ್ವವೂ ಆಗಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನಾವೆ ಸೌಖ್ಯ. ಈ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತಾವುದರ ಆಸರೆಯ ಮೇಲೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಕಾಶವಾಗದೆ ಇರುವುದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ. ಯೋಗಿ ಆಗ ಶಾಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮೌನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತಾವ ವೃಥೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದುಃಖದ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ನಿತ್ಯಾನಂದಮಯ, ಪರಿಪೂರ್ಣ, ಸರ್ವಶಕ್ತ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಯೋಗಾಂಗಾನುಷ್ಠಾನಾದಶುದ್ಧಿಕ್ಷಯೇ ಜ್ಞಾನದೀಪ್ತಿರಾವಿವೇಕಖ್ಯಾತೇಃ || ೨೮ ||

ಹಲವು ಯೋಗಾಂಗಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ಮಲಿನತೆ ನಾಶವಾಗಿ, ವಿವೇಕದವರೆವಿಗೂ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು.

ಈಗ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಈಗ ತಾನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಹಳ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಮೀರಿದುದು, ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಆದರೆ ಇದು ನಮ್ಮ ಗುರಿ. ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಮೊದಲು ಅವಶ್ಯಕ. ಅನಂತರ ಆ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭವ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ಗುರಿ ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುವುದೇ ಅದನ್ನು ಸೇರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು.

ಯಮ-ನಿಯಮಾಸನ-ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ-ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ-
ಧಾರಣಾ-ಧ್ಯಾನ-ಸಮಾಧಯೋಽಷ್ಟಾಂಗಾನ್ || ೨೯ ||

ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬುದು ಯೋಗದ ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳು.

ಅಹಿಂಸಾ-ಸತ್ಯಾಸ್ತೇಯ-ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಪರಿಗ್ರಹಾ ಯಮಾಃ || ೩೦ ||

ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹ-ಇವು ಯಮ.

ಯಾರು ನಿಜವಾಗಿ ಯೋಗಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವರೋ ಅವರು ಕಾಮವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಲಿಂಗವಿಲ್ಲ, ಕಾಮಭಾವನೆಯ ಹೀನ ದೃಷ್ಟಿಗೇಕೆ ಅದು ಬರಬೇಕು. ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ತೊರೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಅನಂತರ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಯಾರು ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡುವವರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಯಬಹುದು. ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಆಳುಗಳಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಯಾರೂ ಯಾವ ದಾನವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಡಿ.

ಏತೇ ಜಾತಿ-ದೇಶ-ಕಾಲ-ಸಮಾಯಾನವಚ್ಛಿನ್ನಾಃ ಸಾರ್ವಭೌಮಾ ಮಹಾವ್ರತಮ್ || ೩೧ ||

ಇವು ದೇಶ, ಕಾಲ, ಸಮಯ, ಜಾತಿ, ನಿಯಮಗಳಿಂದ ದೂರವಾದ ಮಹಾವ್ರತಗಳು.

ಅಹಿಂಸಾ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವರೂ ಕೂಡ-ಅವರು ಯಾವ ದೇಶ ಅಥವಾ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿರಲಿ-ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಹುಡುಗರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶೌಚ-ಸಂತೋಷ-ತಪಃಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನಾನಿ ನಿಯಮಾಃ || ೩೨ ||

ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ತೃಪ್ತಿ, ತಪಸ್ಸು, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಈಶ್ವರೋಪಾಸನೆ ಇವು ನಿಯಮ.

ದೇಹವನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿಟ್ಟಿರುವುದೇ ಬಾಹ್ಯ ಶೌಚ. ಕೊಳಕಾದವನು ಎಂದಿಗೂ ಯೋಗಿಯಾಗಲಾರ. ಆಂತರಿಕ ಶುಚಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಇದೂ ಸೂತ್ರ ೧, ೩೩ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ

೪೩೪ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಗುಣಗಳಿಂದ ಬರುವುದು. ಆಂತರಿಕ ಶುಚಿ ಬಾಹ್ಯ ಶುಚಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆದರೆ ಎರಡೂ ಅವಶ್ಯಕ. ಅಂತರಂಗ ಶುಚಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯ ಶುಚಿಯಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ವಿತರ್ಕಬಾಧನೇ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಭಾವನಮ್ || ೩೩ ||

ಯೋಗಕ್ಕೆ ಭಗವನ್ನು ತರುವ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತರಬೇಕು.

ಈಗ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯೇ ಇದು. ನಾವು ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಯಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಯ ಕಡೆ ಬರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಪದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಲೆ ಇದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು? ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವುದರಿಂದ. ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ತಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಕೋಪವಾಗಿದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಗು ಬರುವುದು. ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಿಸುವಳು. ಆಗ ಕೋಪದ ಹಳೆಯ ಅಲೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಪ್ರೇಮದ ಹೊಸ ಅಲೆ ಏಳುವುದು. ಪ್ರೀತಿ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಇರುವೆವೋ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುವ ಕೋಪದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಅವು ತಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸ್ವಭಾವ ಗುಣದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಐಚ್ಛಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂತೆ ಮೊದಲಾಗಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದವುಗಳು. ಆದಕಾರಣ ಐಚ್ಛಿಕ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೀನ ಸಂಸ್ಕಾರದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಅಲೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಕದಿಯುವ ಆಲೋಚನೆ ಬಂದಾಗ ಕದಿಯದ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು.

**ವಿತರ್ಕಾ ಹಿಂಸಾದಯಃ ಕೃತಕಾರಿತಾನುಮೋದಿತ ಲೋಭಕ್ರೋಧಮೋಹ-
ಪೂರ್ವಕಾ ಮೃದುಮಧ್ಯಾಧಿಮಾತ್ರ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಾನಂತಫಲಾ ಇತಿ ಪ್ರತಿ-
ಪಕ್ಷಭಾವನಮ್ || ೩೪ ||**

ಹಿಂಸೆ, ಅಸತ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳೇ ಯೋಗ ಕಂಟಕಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ತಾವೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇತರರು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿರಬಹುದು; ಇವುಗಳು ಲೋಭ, ಕ್ರೋಧ, ಮೋಹಪೂರಿತವಾಗಿರಬಹುದು; ಅಲ್ಪವಾಗಿರಬಹುದು, ಮಧ್ಯತರವಾಗಿರಬಹುದು

ಅಥವಾ ತೀವ್ರವಾಗಿರಬಹುದು - ಎಲ್ಲವೂ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣುವುವು. ವಿರೋಧವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವ ರೀತಿಯೇ ಇದು.

ನಾವು ಒಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಅಷ್ಟೂ ಪಾತಕವೇ. ಅದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಅದು ಸುಳ್ಳೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೀನ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ತಿರುಗುವುದು. ನೀವು ಒಂದು ನಿರ್ಜನವಾದ ಗವಿಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಮಾಡಿದ ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆಗಳೂ ಕೂಡ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದುಃಖದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುವು. ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆಗಳನ್ನು ನೀವು ತೋರಿದರೆ ಅವು ಚಕ್ರಬಿಡ್ಡಿ ಸಹಿತ ನಿಮಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವುವು. ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಾರದು. ಒಂದು ಸಲ ಅದನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡುವುದು ನೀವು ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಹಿಂಸಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಂ ತತ್ಸನ್ನಿಧೌ ವೈರತ್ಯಾಗಃ || ೩೫ ||

ಅಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನದುರಿಗೆ ಇತರರ ದ್ವೇಷವೆಲ್ಲ ಶಾಂತವಾಗುವುದು.

ಅಹಿಂಸಾ ವ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಅವನ ಮುಂದೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಉಗ್ರವಾದ ಮೃಗಗಳೂ ಶಾಂತವಾಗುವುವು. ಆ ಯೋಗಿಯ ಮುಂದೆ ಹುಲಿ ಮತ್ತು ಕುರಿಮರಿಗಳು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುವುವು. ನೀವು ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅಹಿಂಸಾ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಿರಿ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ಸತ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾಫಲಾಶ್ರಯತ್ವಮ್ || ೩೬ ||

ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠನಾದ ಮೇಲೆ, ತನಗೆ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಯೋಗಿ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ.

ಸತ್ಯಶಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮೇಲೆ ನೀವು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯವಾಗಿ, ನೀವು ಸತ್ಯವಾಗಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾಗುವುದು. ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗೆಂದು ನೀವು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹರಸಬಹುದು; ಅವನು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗುವನು. ರೋಗಿಗೆ ಗುಣವಾಗು ಎಂದರೆ ಅವನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಗುಣವಾಗುವನು.

ಅಸ್ತೇಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಂ ಸರ್ವರತ್ನೋಪಸ್ಥಾನಮ್ || ೩೭ ||

ಅಸ್ತೇಯದಲ್ಲಿ (ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ) ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು.

ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ನೀವು ದೂರ ಹೋದಷ್ಟೂ ಅದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು. ನೀವು ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಆಳಾಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಂ ವೀರ್ಯಲಾಭಃ || ೩೮ ||

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮೇಲೆ ವೀರ್ಯ ಲಾಭವಾಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಇಚ್ಛಾ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇರುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವ ಅತ್ಯಂತ ಅಮೋಘ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದು. ಮಾನವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇ ಇದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಯೋಗಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಅಪರಿಗ್ರಹಸೈರ್ಯೇ ಜನ್ಮಕಥನ್ತಾ ಸಂಜೋಧಃ || ೩೯ ||

ಅಪರಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ನೆನಪು ಬರುವುದು.

ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಋಣಿ ಯಾಗದೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಪವಿತ್ರವಾಗುವುದು. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಾನದಿಂದಲೂ ದಾನಿಯ ಪಾಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಅವನು ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಬರುವ ಮೊದಲನೆ ಶಕ್ತಿಯೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ನೆನಪು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಯೋಗಿ ತನ್ನ ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ರುವನು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಆಗ ಯೋಗಿ ತಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಲಾಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶಪಥ ಮಾಡುವನು.

ಶೌಚಾತ್ಸ್ವಾಂಗಜುಗುಪ್ತಾ ಪರೈರಸಂಸರ್ಗಃ || ೪೦ ||

ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಶೌಚದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಪರರ ಸಂಬಂಧದೊಂದಿಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಬರುವುದು.

ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಶೌಚವಿದ್ದರೆ ಆಗ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಅಸಡ್ಡೆ ಬರುವುದು. ದೇಹವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹೋಗುವುದು. ಯಾರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರನೆಂದು ಹೇಳುವರೋ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಮೃಗದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಜಗತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವುದೋ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಚೈತನ್ಯ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದೇ ದೈವಿಕವಾಗುವುದು. ದೇಹಾಸಕ್ತಿಯೇ ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ಘೋರದುಃಖ. ಆದ ಕಾರಣ ಶೌಚದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದವನ ಮೊದಲನೆ ಗುರುತೆ, ತಾನು ದೇಹವೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಆಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಶುಚಿ ಬಂದಾಗಲೆ ನಾವು ದೇಹಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವುದು.

ಸತ್ವ ಶುದ್ಧಿ-ಸೌಮನಸ್ಯೈಕಾಗ್ರ್ಯೇಂದ್ರಿಯಜಯಾತ್ಮದರ್ಶನಯೋಗ್ಯತ್ವಾನಿ ಚ || ೪೧ ||

ಜೊತೆಗೆ ಸತ್ವ ಶುದ್ಧಿ, ಮನೋಲ್ಲಾಸ, ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು.

ಶೌಚದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸತ್ತ್ವ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ನೀವು ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗುತ್ತಿರುವಿರಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆ ಗುರುತೆ ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಉಲ್ಲಾಸಭರಿತರಾಗಿರುವುದು. ಪೆಚ್ಚು ಮುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಏನೋ ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯವಿರಬಹುದೇ ಹೊರತು ಎಂದಿಗೂ ಅದು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಕುರುಹಲ್ಲ. ಸಾತ್ತ್ವಿಕತೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಆನಂದದಾಯಕವಾದುದು. ಸಾತ್ತ್ವಿಕನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂತೋಷದಾಯಕ. ಈ ಭಾವನೆ ಬಂದರೆ ನೀವು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವಿರಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ತಮಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ದುಃಖ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಿ. ಅಳುಮೋರೆ ತಾಮಸಿಕತೆಯ ಫಲ. ಆಶಿಷ್ಯರೂ, ಧೃಢಿಷ್ಯರೂ, ಯುವಕರೂ, ಸಾಹಸಪ್ರಿಯರೂ ಮಾತ್ರ ಯೋಗಿಗಳಾಗಲು ಅರ್ಹರು. ಯೋಗಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆನಂದಮಯ. ಅವನು ನೋಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನವನ ಮುಖವೂ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ತರುವುದು. ಗುಣಾಡ್ಯನ ಗುರುತು ಇದು. ದುಃಖ ಪಾಪದಿಂದಾದುದು, ಮತ್ತಾವುದರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ಅಳುಮೋರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೀವೇನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಅದು ಭಯಂಕರವಾದುದು. ಅಳುಮೋರೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂದು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ರೋಗವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹರಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾದ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ನೀವು ಈ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಗುಲಾಮರಾಗುವ ಬದಲು ಈ ಯಂತ್ರ ನಿಮಗೆ ಆಳಾಗುವುದು. ಯಂತ್ರವು ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಎಳೆಯುವ ಬದಲು ಅದರ ಪರಮಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು.

ಸಂತೋಷಾದನುತ್ಪಮಃ ಸುಖಲಾಭಃ || ೪೨ ||

ಸಂತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸುಖಲಾಭವಾಗುವುದು.

ಕಾಯೇಂದ್ರಿಯಸಿದ್ಧಿರಶುದ್ಧಿಕ್ಷಯಾತ್ಮಪಸಃ || ೪೩ ||

ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವನ ತಕ್ಷಣವೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ಕೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾದಿಷ್ಟದೇವತಾಸಂಪ್ರಯೋಗಃ || ೪೪ ||

ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟದೇವತಾಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

ನೀವು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಇಷ್ಟದೇವತೆ ಎಷ್ಟು ಮೇಲಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧಿರೀಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನಾತ್ || ೪೫ ||

ಈಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನದಿಂದ ಸಮಾಧಿ ಬರುವುದು.

ದೇವರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾಗುವುದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಮಾಧಿಯು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಿರಸುಖಮಾಸನಮ್ || ೪೬ ||

ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಿರುವುದೇ ಆಸನ.

ಈಗ ಆಸನದ ವಿಷಯ. ನಿಮಗೆ ಸ್ಥಿರ ಆಸನ ಸಿದ್ಧಿಸುವವರೆಗೂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಿರಾಸನವೆಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಆಗ ದೇಹದ ಭಾವನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನೀವು ಕೆಲಸ ನಿಮಿಷ ಕುಳಿತ ಒಡನೆಯೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ತೊಂದರೆಗಳೂ ಬರುವುವು. ಆದರೆ ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ಆಗ ನಿಮಗೆ ದೇಹದ ಭಾವನೆಯು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೆ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಅನುಭವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ನೀವು ಎದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ತೋರುವುದು. ದೇಹಕ್ಕೆ ನೀವು ಕೊಡುವ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇದೊಂದೆ. ದೇಹವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಕೂಡ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ನೀವು ದೇಹದಿಂದ ತೊಂದರೆಗೆ ಈಡಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ನರಗಳೂ ಕೂಡ ಅಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತವೆ. ನೀವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡಲಾರಿರಿ.

ಪ್ರಯತ್ನಶ್ಚೈಥ್ಯಾ ನಂತಸಮಾಪತ್ತಿಭ್ಯಾಮ್ || ೪೭ ||

(ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಚಂಚಲತೆಯ) ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅನಂತದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಸನ ಸ್ಥಿರವೂ ಶಾಂತವೂ ಆಗುವುದು.

ಅನಂತವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವುದರಿಂದ ನೀವು ಆಸನವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಮೇರೆ ಇಲ್ಲದ ಅನಂತವನ್ನು ನಾವು ಯೋಚಿಸಲಾರೆವು. ಆದರೆ ಅನಂತ ಆಕಾಶವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬಹುದು.

ತತೋ ದ್ವಂದ್ವಾನಭಿಘಾತಃ || ೪೮ ||

ಸ್ಥಿರ ಆಸನವನ್ನು ಪಡೆದಮೇಲೆ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಅಚಡಣೆಯನ್ನು ತರಲಾರವು.

ದ್ವಂದ್ವಗಳು-ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ದ್ವಂದ್ವಗಳಾವುವೂ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲಾರವು.

ತಸ್ಮಿನ್ ಸತಿ ಶ್ವಾಸಪ್ರಶ್ವಾಸಯೋರ್ಗತಿವಿಚ್ಛೇದಃ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಃ || ೪೯ ||

ಇದಾದ ನಂತರ ಉಚ್ಚಾಸನಿಶ್ವಾಸಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಧನೆ ಬರುವುದು.

ಆಸನವು ಸ್ಥಿರವಾದಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣದ ಸಂಚಾರವನ್ನು ತಡೆದು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದೇಹದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು. ಪ್ರಾಣವೆಂದರೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಉಸಿರೆಂದು ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಇದು ಉಸಿರಲ್ಲ. ಇದು ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ. ಪ್ರತಿ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇದು. ಇದು ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವುದೇ ಶ್ವಾಸ ಕೋಶಗಳ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ಚಲನೆಯು ನಾವು ಶ್ವಾಸವನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಆಗುವುದು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವುದೇ ಇದನ್ನು. ಉಸಿರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಪ್ರಾಣದ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಅದರಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಸ್ತಂಭವೃತ್ತಿಃ ದೇಶಕಾಲಸಂಖ್ಯಾಭಿಃ ಪರಿದೃಷ್ಟೋ ದೀರ್ಘಸೂಕ್ಷ್ಮಃ || ೫೦ ||

ಈ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಆಂತರಿಕವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಚಲನರಹಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಅದು ದೇಶಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತು ದೀರ್ಘ ಅಥವಾ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೂರು ಚಲನೆಗಳೇ-ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡುವುದು, ಹಾಗೂ ಉಸಿರನ್ನು ಒಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಗೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಇವು ದೇಶ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ದೇಶವೆಂದರೆ ದೇಹದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಕಾಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಒಂದು ಚಲನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕು; ಇನ್ನೊಂದು ಚಲನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಅದ್ಭುತ ಕುಂಡಲಿನಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದು.

ಭಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ವಿಷಯಾಪೇಕ್ಷೀ ಚತುರ್ಥಃ || ೫೧ ||

ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಅಥವಾ ಆಂತರಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು.

ನಾಲ್ಕನೆಯದೇ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಬಾಹ್ಯ ಅಥವಾ ಆಂತರಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳಂತಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಕುಂಭಕವು ಸಾಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಧೀರ್ಘ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು.

ತತಃ ಕ್ಷೀಯತೇ ಪ್ರಕಾಶಾವರಣಮ್ || ೫೨ ||

ಚಿತ್ತ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಮುಸುಕಿದ ತೆರೆ ಇದರಿಂದ ವಿರಳವಾಗುವುದು.

ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನವೂ ಇರುವುದು. ಇದು ಸತ್ತ್ವ ಕಣಗಳಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಮೇಲೆ ರಾಜಸಿಕ ಮತ್ತು ತಾಮಸಿಕ ಕಣಗಳು ಕುಳಿತಿರುವುವು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಈ ಆವರಣವೂ ಜಾರುವುದು.

ಧಾರಣಾಸು ಚ ಯೋಗ್ಯತಾ ಮನಸಃ || ೫೩ ||

ಮನಸ್ಸು ಧಾರಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವುದು.

ಈ ಆವರಣವು ಬಿದ್ದಮೇಲೆ ನಾವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಸ್ವಪ್ರವಿಷಯಾಸಂಪ್ರಯೋಗೇ ಚಿತ್ತಸ್ವರೂಪಾನುಕಾರ

ಇವೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಃ || ೫೪ ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅವು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಚಿತ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಚಿತ್ತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಗಳು. ನಾನು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಆಕಾರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ. ಆಕಾರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುವ ಒಂದು ವಸ್ತು ಹೊರಗೆ ಇದೆ. ನಿಜವಾದ ಆಕಾರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತದೈಕ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿ, ತಮಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತು ಬಂದರೂ ಅದರ ಆಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಆಕಾರ ಧರಿಸದಂತೆ ನೀವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗುವುದು. ಇದನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆನ್ನುವುದು.

ತತಃ ಪರಮಾವಶ್ಯತೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮ್ || ೫೫ ||

ಅನಂತರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವಾಗುವುದು.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ. ಅವನ್ನು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಯೋಗಿಯು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಕರಗತವಾಗುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಶವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಮಾಂಸಖಂಡ ಮತ್ತು ನರಗಳು ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಎಲ್ಲಾ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವುವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗವಾಗಿರುವುವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಶವಾದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ. ದೇಹವೆಲ್ಲ ಅವನ ವಶವಾಗುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಸತ್ಯವಾಗಿ “ಧನ್ಯನಾದೆ, ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ವಾಧೀನತೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿಜವಾಗಿ ಈ ದೇಹ ಎಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

೨೫. ಸಿದ್ಧಿಗಳು

ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಈಗ ಬಂದಿರುವೆವು.

ದೇಶಬಂಧಶಿತ್ಯ ಧಾರಣಾ || ೧ ||

ಧಾರಣವೆಂದರೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಧಾರಣವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಹೊರಗಡೆಯೋ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವುದು.

ತತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಯೈಕತಾನತಾ ಧ್ಯಾನಮ್ || ೨ ||

ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಧ್ಯಾನ.

ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು, ಅಂದರೆ ನೆತ್ತಿ ಅಥವಾ ಹೃದಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಭಾಗದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಜಯಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಧಾರಣವೆನ್ನುವುದು. ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲವು ಕಾಲ ನಿಂತರೆ ಅದೇ ಧ್ಯಾನ.

ತದೇವ ಅರ್ಥಮಾತ್ರನಿರ್ಭಾಸಂ ಸ್ವರೂಪಶೂನ್ಯಮಿವ ಸಮಾಧಿಃ || ೩ ||

ಎಲ್ಲ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಅರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಸಮಾಧಿ.

ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆಕಾರ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ತೊರೆದಮೇಲೆ ಇದು ಸಿದ್ಧಿ ಸುವುದು. ನಾನೀಗ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು ಎಂದು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಮೇಣ ಏಕಾಗ್ರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಯಾವ ಆಕಾರದಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದ ಆಂತರಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದರೆ, ಇಂತಹ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ತ್ರಯಮೇಕತ್ರ ಸಂಯಮಃ || ೪ ||

ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿಗಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಸಂಯಮ.

ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ, ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಳಭಾಗದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದರೆ ಇದು ಸಂಯಮ. ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ, ಸಮಾಧಿ ಇವು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಬರುವುವು. ವಸ್ತುವಿನ ಆಕಾರ ಮಾಯವಾಗಿ ಅದರ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತಜ್ಞಯಾತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾಲೋಕಃ || ೫ ||

ಅದನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವುದು.

ಸಂಯಮದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಅವನ ವಶವಾಗುವುವು. ಇದೇ ಯೋಗಿಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಉಪಕರಣ. ಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಅವು ಸ್ಥೂಲ, ಸ್ಥೂಲತರ, ಸ್ಥೂಲತಮ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಸಂಯಮವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ಥೂಲ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಸ್ಥೂಲವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನ ಬಂದಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕು.

೪೪೨ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ತಸ್ಯ ಭೂಮಿಷು ವಿನಿಯೋಗಃ || ೬ ||

ಅದನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಬಹಳ ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಇರಲು ಇದೊಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ.

ತ್ರಯಮಂತರಂಗಂ ಪೂರ್ವೇಭ್ಯಃ || ೭ ||

ಈ ಮೂರು ಹಿಂದಿನವುಗಳಿಗಿಂತ ಆಂತರಿಕವಾದವುಗಳು.

ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಆಸನ, ಯಮ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು ಇದ್ದವು. ಇವು ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಯ ಹೊರಭಾಗ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಮೇಲೆ ಒಬ್ಬನು ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಮಾಡಲಾರವು. ಪುನಃ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಬೀಜಗಳು ಉಳಿಯುವುವು. ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ಬೀಜವನ್ನು ಹುರಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಸಸಿಯಾಗುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಬೀಜವನ್ನು ಹುರಿಯಲಾರವು.

ತದಪಿ ಬಹಿರಂಗಂ ನಿರ್ಬೀಜಸ್ಯ || ೮ ||

ಆದರೆ ಇವು ಕೂಡ ನಿರ್ಬೀಜ ಸಮಾಧಿಗೆ ಹೊರಗಿನವು.

ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಇವುಗಳೂ ಕೂಡ ಹೊರಗಿನವು. ನಾವಿನ್ನೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸಮಾಧಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಇರುವುದು ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ನಾವು ನೋಡುವಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಇರುವುದು.

ವೃತ್ತಾನ-ನಿರೋಧಸಂಸ್ಕಾರಯೋರಭಿಭವ-ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೌ

ನಿರೋಧಕ್ಷಣಚಿತ್ತಾನ್ವಯೋ ನಿರೋಧ-ಪರಿಣಾಮಃ || ೯ ||

ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ನಿರೋಧ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸು ಈ ನಿರೋಧ ಕ್ಷಣ ದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರೋಧ ಪರಿಣಾಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಂದರೆ, ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲನೆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವೃತ್ತಿಗಳು ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವ ಒಂದು ವೃತ್ತಿ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಯೋಗಿಯು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಆ ನಿಗ್ರಹವೇ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಒಂದು ಅಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಲೆಯಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಅಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಶಾಂತವಾದವು ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಸಮಾಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಗ್ರಹವೇ ಒಂದು ಅಲೆಯಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಮಾಧಿ ಮೇಲಿನ ಸಮಾಧಿಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದೆ.

ತಸ್ಯ ಪ್ರಶಾನ್ತವಾಹಿತ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕಾರಾತ್ || ೧೦ ||

ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಅದರ ಪ್ರವಾಹ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದು.

ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ನಿಗ್ರಹ ದಿನದಿನವೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚಿರಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಬರುವುದು.

ಸರ್ವಾರ್ಥತೈಕಾಗ್ರತಯೋಕ್ಷಯೋದಯಾಚಿತ್ತಸ್ಯ ಸಮಾಧಿಪರಿಣಾಮಃ || ೧೧ ||

ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು; ಇಂತಹ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ನಾಶವಾಗಿ ಎರಡನೆಯದು ಉದಿಸಿದಾಗ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಿ ಎಂಬ ಅವಸ್ಥೆ ಬರುವುದು.

ಮನಸ್ಸು ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಎಷ್ಟೋ ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಓಡುವುದು. ಅದು ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದನ್ನೇ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಸಮಾಧಿ.

ಶಾಂತೋದಿತೌ ತುಲ್ಯಪ್ರತ್ಯಯೌ ಚಿತ್ತಸ್ಯೈಕಾಗ್ರತಾ ಪರಿಣಾಮಃ || ೧೨ ||

ಭೂತ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ಚಿತ್ತದ ಏಕಾಗ್ರತೆ.

ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಭಾವನೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ನಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಕಳೆದಷ್ಟೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಾಲ ಓಡುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಇಟ್ಟುಮೇಲೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಗಂಟೆಗಳು ಹೇಗೆ ಕಳೆದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲವು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಸ್ವಭಾವ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭೂತ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಗಳೆರಡೂ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತಾಗ ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.¹

ಏತೇನ ಭೂತೇಂದ್ರಿಯೇಷು ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಾವಸ್ಥಾ ಪರಿಣಾಮಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ ||

೧೩ ||

¹ ★ ೯, ೧೦ ಮತ್ತು ೧೨ನೇ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಏಕಾಗ್ರತೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದು: ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕೀಪ ವೃತ್ತಿಗಳು ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ ಅಷ್ಟೆ; ಆದರೆ ಅವನ್ನು ಆಗತಾನೆ ಎದ್ದಿರುವ ನಿರೋಧ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಶ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ವಿಕೀಪ ವೃತ್ತಿಗಳು ನಿರೋಧ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ನಿರೋಧ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರನೆಯದೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಎಡಬಿಡದೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತವೆ. (ಸಂಪಾದಕ)

ಸ್ಥೂಲ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಕಾರ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಇದರಿಂದ ವಿವರಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ರೂಪ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಚಿತ್ತದ ಮುದ್ದೆ ಇದೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದು ಕಡಗ, ಮತ್ತೆ ಅನಂತರ ಓಲೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡರೆ ಅದು ರೂಪ ಪರಿಣಾಮ. ಇದನ್ನೇ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಕಾಲಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕಡಗ ಅಥವಾ ಓಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಮಸಕಾಗಿರಬಹುದು, ದಪ್ಪ ಅಥವಾ ತೆಳ್ಳಗಿರಬಹುದು. ಇದು ಸ್ಥಿತಿಪರಿಣಾಮ. ೯, ೧೧ ಮತ್ತು ೧೨ನೇ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ವಿಕಾರ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದು. ಇದೇ ರೂಪ ಪರಿಣಾಮ. ಅದು ಭೂತ ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇದು ಕಾಲ ಪರಿಣಾಮ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ತೀವ್ರತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ಥಿತಿ ಪರಿಣಾಮ. ಹಿಂದಿನ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ ವಿಕಾಗ್ರತೆಗಳು ಯೋಗಿಗೆ ಚಿತ್ತದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮೇಲೆ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಮಾತ್ರ (III, ೪)ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಯಮವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಶಾನ್ತೋದಿತಾವ್ಯಪದೇಶ್ಯಧರ್ಮಾನುಪಾತೀ ಧರ್ಮೀ || ೧೪ ||

ವರ್ತಮಾನ, ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವುದು ಗುಣ.

ಅಂದರೆ ಗುಣಿಯ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವಿಕಾರಹೊಂದಿ ಅನವರತವೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ದ್ರವ್ಯವಸ್ತು.

ಕ್ರಮಾನ್ಯತ್ವಂ ಪರಿಣಾಮಾನ್ಯತ್ವೇ ಹೇತುಃ || ೧೫ ||

ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಪರಿಣಾಮವೇ ನಾನಾ ವಿಕಾಸಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ.

ಪರಿಣಾಮತ್ರಯಸಂಯಮಾದತೀತಾನಾಗತಜ್ಞಾನಮ್ || ೧೬ ||

ಮೂರು ವಿಧದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಸಂಯಮದ ಮೊದಲನೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅದರ ಆಂತರಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರದೊಡನೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಾಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ, ದೀರ್ಘಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಯಮವೆಂದು ಹೆಸರು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮೇಲೆ (III, ೧೩) ಸಂಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಈಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿವೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮುಂದೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

**ಶಬ್ದಾರ್ಥಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಮಿತರೇತರಾಧ್ಯಾಸಾತ್ ಸಂಕರಸ್ತತ್ವವಿಭಾಗಸಂಯಮಾತ್
ಸರ್ವಭೂತರುತಜ್ಞಾನಮ್ || ೧೭ ||**

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಡಡಿಹೋಗಿರುವ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥ ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿ ದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶಬ್ದದ ಅನುಭವವೂ ಬರುವುದು.

ಶಬ್ದವು ಬಾಹ್ಯಕಾರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥವು ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಅನುಭವ ವನ್ನು ಮಿದುಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕಾಲುವೆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಆಂತರಿಕ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣವಾಗುವುದು. ಈ ಮೂರರ ಮಿಶ್ರಣವೇ ನಮ್ಮ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳು. ನಾನು ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಮೊದಲು ಹೊರಗಿನ ಸ್ವದನ, ಅನಂತರ ಶೋತೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಆಂತರಿಕ ಸಂವೇದನೆ, ಅನಂತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ನಾನು ಶಬ್ದವನ್ನು ತಿಳಿ ಯುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಶಬ್ದವು ಸ್ವದನ, ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಈ ಮೂರರ ಮಿಶ್ರಣ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಈ ಮೂರು ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾದುವುಗಳು. ಆದರೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲ ದಿಂದ ಯೋಗಿಯು ಇವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಯಾವು ದಾದರೊಂದು ಶಬ್ದದ ಮೇಲೆ-ಅದು ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದು-ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಯಾವ ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಇವನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಸಂಸ್ಕಾರಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಣಾತ್ ಪೂರ್ವಜಾತಿಜ್ಞಾನಮ್ || ೧೮ ||

ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಅನುಭವ ಬರುವುದು.

ನಮಗುಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅನುಭವವೂ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಾಂತವಾಗಿ ಅನಂತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಇದು ನಾಶ ವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಪುನಃ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದರೆ ಇದು ನೆನಪಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಿ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲುಮಾಡು ವನು.

ಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಪರಚಿತ್ತಜ್ಞಾನಮ್ || ೧೯ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದೇಹದ ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಡುವ ಕೆಲವು ಗುರುತು ಅವರ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಇದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ಗುರುತಿನ ಮೇಲೆ ಯೋಗಿ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿ ದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಭಾವ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದು.

೪೪೬ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ನ ಚ ತತ್ ಸಾಲಂಬನಂ ತಸ್ಯಾ ವಿಷಯೀಭೂತತ್ವಾತ್ || ೨೦ ||

ಆದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಯಮದ ಗುರಿಯಲ್ಲ.

ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಿಧದ ಸಂಯಮ ಬೇಕಾಗುವುವು. ಮೊದಲನೆಯದು ದೇಹದ ಗುರುತಿನ ಮೇಲೆ, ಎರಡನೆಯದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ. ಆಗ ಯೋಗಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಕಾಯರೂಪಸಂಯಮಾತ್ತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯಶಕ್ತಿ-ಸ್ತಂಭೇ ಚಕ್ಷುಃ

ಪ್ರಕಾಶಸಂಯೋಗೇತರ್ಧಾನಮ್

|| ೨೦ ||

ದೇಹದ ರೂಪದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರೂಪದ ಗ್ರಾಹ್ಯಕತ್ವಕ್ಕೆ ಆತಂಕ ಉಂಟಾಗಿ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಯೋಗಿಯ ದೇಹವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಆಗುವುದು.

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಬೇಕಾದರೆ ಯೋಗಿ ಮಾಯವಾಗಬಹುದು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕಾರ ಮತ್ತು ದೇಹ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಅದು ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಷ್ಟು ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಯೋಗಿ ಪಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಆಗ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವನು. ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಆತಂಕ ಬರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಸ್ತು ಇವುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಬರುವುದು.

ಏತೇನ ಶಬ್ದಾದ್ಯನ್ತರ್ಧಾನಮುಕ್ತಮ್ || ೨೧ ||

ಇದರಿಂದ, ಶಬ್ದದ ಮಾಯ ಅಥವಾ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಇರುವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತು.

ಸೋಪಕ್ರಮಂ ನಿರುಪಕ್ರಮಂ ಚ ಕರ್ಮ ತತ್

ಸಂಯಮಾದಪರಾನ್ತಜ್ಞಾನಮರಿಷ್ಟೇಭ್ಯೋ ವಾ

|| ೨೨ ||

ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ, ಬೇಗ ಫಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಫಲಿಸುವುದು. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಅರಿಷ್ಟ ಎನ್ನುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯೋಗಿಗೆ ತಾನು ದೇಹದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುವ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ಯೋಗಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ-ಈಗ ಫಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಫಲಿಸಲು ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರ-ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಫಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ, ಎಂದು ತನ್ನ ದೇಹ ಬೀಳುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು

ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆಗೆ ಎಷ್ಟು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ತಾನು ಕಾಲವಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೇನು ಸಾವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಆಲೋಚನೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಎಂದು ಗೀತೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೈತ್ಯಾದಿಷು ಬಲಾನಿ || ೨೪ ||

ಸ್ನೇಹ, ದಯೆ, ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ (I, ೨೨) ಯೋಗಿಯು ಆಯಾ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಬಲೇಷು ಹಸ್ತಿಬಲಾದೀನಿ || ೨೫ ||

ಆನೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿ ಯೋಗಿಗೆ ಬರುವುದು.

ಈ ಸಂಯಮ ಯೋಗಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕಾದರೆ, ಆನೆಯ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿ ಅದರ ಬಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು. ಯೋಗಿ ಅದನ್ನು ಹೊಂದುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರವೃತ್ತಾಲೋಕನ್ಯಾಸಾತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ವ್ಯವಹಿತ-ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಣಜ್ಞಾನಮ್ || ೨೬ ||

ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯ ಮೇಲೆ (I, ೪೬) ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದು, ಅಡಚಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದು ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಘಟನೆ, ಪರ್ವತಾದಿ ಅಡಚಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಷಯಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ಭುವನಜ್ಞಾನಂ ಸೂರ್ಯೇ ಸಂಯಮಾತ್ || ೨೭ ||

ಸೂರ್ಯನ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಚಂದ್ರೇ ತಾರಾವ್ಯೂಹಜ್ಞಾನಮ್ || ೨೮ ||

ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಾರಾವ್ಯೂಹಗಳ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಧ್ರುವೇ ತದ್ಗತಿಜ್ಞಾನಮ್ || ೨೯ ||

ಧ್ರುವ ನಕ್ಷತ್ರದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಾರಾಚಲನೆಗಳ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

೪೪೮ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ನಾಭಿಚಕ್ರೇ ಕಾಯವ್ಯೂಹಜ್ಞಾನಮ್ || ೩೦ ||

ನಾಭಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇಹರಚನೆಯ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಕಂಠಕೂಪೇ ಕ್ಷುತಿಪಾಸಾನಿವೃತ್ತಿಃ || ೩೧ ||

ಗಂಟಲಿನ ಕೆಳಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಸಿವು ತೀರುವುದು.

ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಬಹಳ ಹಸಿವಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಟಲಿನ ಕೆಳಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ ಹಸಿವು ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಕೂರ್ಮನಾಡ್ಯಾಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಮ್ || ೩೨ ||

ಕೂರ್ಮನಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇಹದ ಸ್ಥಿರತೆ ಬರುವುದು.

ಅವನು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದೇಹಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂರ್ಧಜ್ಯೋತಿಷಿ ಸಿದ್ಧದರ್ಶನಮ್ || ೩೩ ||

ತಲೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವ ಜ್ಯೋತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧದರ್ಶನವಾಗುವುದು.

ಸಿದ್ಧರು ಪ್ರೇತಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲೆ ಇರುವರು. ಯೋಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ನೋಡುವನು. ಸಿದ್ಧರು ಎಂಬ ಪದ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇದನ್ನು ಮುಕ್ತರು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾತಿಭಾದ್ವಾ ಸರ್ವಮ್ || ೩೪ ||

ಪ್ರಾತಿಭೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಬರುವುವು.

ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿಭೆ ಅಂದರೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಲಾಭವಾಗಿರುವುದೋ ಆತನು ಯಾವ ಸಂಯಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು. ಉತ್ತಮ ಪ್ರಾತಿಭೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಲಭಿಸುವುದು. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತೋರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಸಂಯಮವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಬರುವುದು.

ಹೃದಯೇ ಚಿತ್ತ-ಸಂವಿತ್ || ೩೫ ||

ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಮಾಡಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಸತ್ತ ಪುರುಷಯೋರತ್ಯಂತಾಸಂಕೀರ್ಣಯೋಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾವಿಶೇಷಾದ್ ಭೋಗಃ

ಪರಾರ್ಥತ್ವಾತ್ ಸ್ವಾರ್ಥಸಂಯಮಾತ್ ಪುರುಷಜ್ಞಾನಮನ್ || ೩೬ ||

ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ-ಇವು ಬೇರೆ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಭೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಯಾರ ಕೆಲಸ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇದೆಯೋ ಆ ಸತ್ತ್ವವು ಆತ್ಮನಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು. ಸ್ವಾರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ ಪುರುಷಜ್ಞಾನಲಾಭವಾಗುವುದು.

ಜ್ಯೋತಿ ಮತ್ತು ಆನಂದದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸತ್ತ್ವಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾಸಗಳು. ಇವುಗಳಿರುವುದು ಜೀವನಿಗಾಗಿ. ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಪುರುಷನ ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು.

ತತಃಪ್ರಾತಿಭಶ್ರಾವಣವೇದನಾದರ್ಶಾಸ್ವಾದವಾರ್ತಾ ಜಾಯಂತೇ || ೩೭ ||

ಅದರಿಂದ, ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಸೇರಿದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೇಳುವುದು, ಮುಟ್ಟುವುದು, ನೋಡುವುದು, ರುಚಿ ನೋಡುವುದು, ಮೂಸಿ ನೋಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ತೇ ಸಮಾಧಾವುಪಸರ್ಗಾ ವ್ಯುತ್ಥಾನೇ ಸಿದ್ಧಯಃ || ೩೮ ||

ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಿಗೆ ಅಡಚಣೆಗಳು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳು.

ಯೋಗಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಭೋಗಜ್ಞಾನವು ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಬರುವುದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ, ಪುರುಷಜ್ಞಾನ ಲಾಭವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ವಿವೇಕ ಬರುವುದು. ವಿವೇಕ ಬಂದಮೇಲೆ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಬರುವುದು. ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜೀವನದ ಪರಮ ಧೈಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಇವು ಆತಂಕಗಳು. ಇವು ದಾರಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಯೋಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಜೀವನದ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವನು. ಇವುಗಳ ಪ್ರಲೋಭನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅವನು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಕೊನೆಗೊಂಡಂತೆಯೇ.

ಬಂಧಕಾರಣಶೈಥಿಲ್ಯಾತ್ ಪ್ರಚಾರಸಂವೇದನಾಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಪರಶರೀರಾವೇಶಃ || ೩೯ ||

ಚಿತ್ತದ ಬಂಧಕಾರಣವು ಸಡಿಲವಾದ ಮೇಲೆ, ಯೋಗಿಯು ಅದರ ಕರಣಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಜ್ಞಾನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವನು.

ಯೋಗಿಯು ತಾನೆ ಒಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಅದು ಎದ್ದುನಿಂತು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ಬದುಕಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತಡೆದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಆ ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಯೋಗಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಅವನು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯೋಗಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ಅವನ ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸೂ ಕೂಡ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುವುದು. ಇದು ವಿಶ್ವಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಚೂರು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅದು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ನರಗಳ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ನರಗಳಿಂದ ಪಾರಾದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲನು.

ಉದಾನಜಯಾಜ್ಞಲಪಂಕಕಂಟಕಾದಿಷ್ಟಸಂಗ ಉತ್ಕಾಂತಿಶ್ಚ || ೪೦ ||

ಉದಾನವೆಂಬ ನಾಡಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಬಲ್ಲ, ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಾಗ ಸಾಯಬಲ್ಲ.

ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಮತ್ತು ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಉದಾನ. ಇದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಹಗುರವಾಗುವನು. ಅವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಬಲ್ಲ. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಾಗ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಬಲ್ಲ.

ಸಮಾನಜಯಾತ್ ಪ್ರಜ್ವಲನಮ್ || ೪೧ ||

ಸಮಾನದ ನಾಡಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದಮೇಲೆ ಅವನು ಒಂದು ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗುವನು.

ಅವನು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟಾಗ ಜ್ಯೋತಿಯು ಅವನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು.

ಶ್ರೋತ್ರಾಕಾಶಯೋಃ ಸಂಬಂಧಸಂಯಮಾದ್ವಿವ್ಯಂ ಶ್ರೋತ್ರಮ್ || ೪೨ ||

ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇಳುವವು.

ಆಕಾಶವಿದೆ, ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕರಣವಾದ ಕಿವಿ ಇದೆ. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ ಯೋಗಿಯ ಕಿವಿಯು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾಗುವುದು. ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ಮೈಲಿಗಳಾಚೆ ಏನು ಮಾತನಾಡಿದರೂ, ಶಬ್ದ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲನು.

ಕಾಯಾಕಾಶಯೋಃ ಸಂಬಂಧಸಂಯಮಾಲ್ಪಘುತೂಲ

ಸಮಾಪತ್ತೇಶ್ವಾಕಾಶಗಮನಮ್

|| ೪೩ ||

ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ದೇಹದ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯೋಗಿಯು ಹತ್ತಿಯಂತೆ ಹಗುರವಾಗಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಬಲ್ಲನು.

ಆಕಾಶವೇ ಈ ದೇಹದ ವಸ್ತು. ಆಕಾಶವೇ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವಾಗಿರುವುದು. ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ದೇಹದ ಆಕಾಶ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ದೇಹ ಆಕಾಶದಷ್ಟು ಹಗುರವಾಗಿ ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ಅವನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಬಲ್ಲನು.

ಬಹಿರಕಲ್ಪಿತಾ ವೃತ್ತಿರ್ಮಹಾವಿದೇಹಾ ತತಃ ಪ್ರಕಾಶಾವರಣಕ್ಷಯಃ || ೪೪ ||

ದೇಹದ ಹೊರಗೆ ಮಹಾವಿದೇಹವೆಂಬ ನಿಜವಾದ ಮಾನಸಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ತೆರೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು.

ಮನಸ್ಸು ಮೌಢ್ಯದಿಂದ ತಾನು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನೇಕೆ ಒಂದು ವಿಧದ ನರಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು? ನನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಏಕೆ ಒಂದೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು? ನಾನು ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಯೋಗಿಯು ತನಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದ ಡೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಇಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ ಏಳುವ ಅಲೆಗಳೆ, “ನಿಜವಾದ ವೃತ್ತಿಗಳು” ಅಥವಾ ಮಹಾವಿದೇಹ. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲನಾದ ಮೇಲೆ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿದ ತೆರೆಯೆಲ್ಲ ಹೋಗುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಂಧಕಾರ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಸ್ಥೂಲ-ಸ್ವರೂಪ-ಸಕ್ಷಾನ್ವಯಾರ್ಥವತ್ ಸಂಯಮಾದ್ ಭೂತಜಯಃ || ೪೫ ||

ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೂತಗಳು, ಅವುಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅವುಗಳ ಕೊಡುಗೆ-ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ ಭೂತಜಯ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

ಯೋಗಿಯು ಮೊದಲು ಭೂತದ ಸ್ಥೂಲಸ್ಥಿತಿ, ಅನಂತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವನು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬೌದ್ಧರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಚೂರು ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಯಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಅವನ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು. ಇದ ರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳೂ ಕೂಡ. ಯೋಗಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಲ್ಲ.

ತತೋಽನಿಮಾದಿಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಃ ಕಾಯಸಮುತ್ತದ್ಧರ್ಮಾನಭಿಘಾತಶ್ಚ || ೪೬ ||

ಅದರಿಂದ ಅನಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು, ದೇಹದ ಮಹತ್ವ, ದೈಹಿಕ ಗುಣಗಳ ಅವಿನಾಶತ್ವ ಮುಂತಾದುವು ಬರುವುವು.

ಇದರಿಂದ ಯೋಗಿಯು ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅವನು ಕಣದಷ್ಟು ಸಣ್ಣದಾಗಬಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಮೇರುವಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಬಲ್ಲ, ಭೂಮಿಯಷ್ಟು ಭಾರವಾಗಬಲ್ಲ ಅಥವಾ ಗಾಳಿಯಷ್ಟು ಹಗುರವಾಗಬಲ್ಲ. ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲ. ಸಿಂಹವು ಕುರಿಮರಿಯಂತೆ ಅವನ ಪಾದತಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವನ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಈಡೇರುವುವು.

ರೂಪಲಾವಣ್ಯ-ಬಲ-ವಜ್ರಸಂಹನನತ್ವಾನ್ ಕಾಯಸಂಪತ್ || ೪೭ ||

ರೂಪ, ಲಾವಣ್ಯ, ಬಲ, ವಜ್ರೋಪಮ ಕಠಿಣತೆ-ಇವು ಕಾಯಸಂಪತ್ತುಗಳು.

ದೇಹ ಅವಿನಾಶಿಯಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೂ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು. ಯೋಗಿಯು ಇಚ್ಛಿಸುವತನಕ ಯಾವುದೂ ಅದನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾರದು. “ಕಾಲವೆಂಬ ದಂಡವನ್ನು ಭಂಗಿಸಿ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಯೋಗಿಗೆ ರೋಗ, ಸಾವು, ವೃಥೆಗಳು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಾರಿದೆ.

ಗ್ರಹಣಸ್ವರೂಪಾಸ್ತಿತಾನ್ವಯಾರ್ಥವತ್ತ್ವಸಂಯಮಾದಿಂದ್ರಿಯಜಯಃ || ೪೮ ||

ವಸ್ತುತ್ವ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿ, ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವತ್ವದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಲಭಿಸುವುದು.

ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡುವಾಗ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುವು. ಅನಂತರ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯ ಹಿಂದೆ ಅಹಂಕಾರ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವ ಯೋಗಿಯು ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ನಿಮಗೆ ಕಾಣುವ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ. ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ; ಅನಂತರ ಪುಸ್ತಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ; ಅನಂತರ ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಅಹಂಕಾರದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಲ್ಪಡುವುವು.

ತತೋ ಮನೋಜವಿತ್ತಂ ವಿಕರಣಭಾವಃ ಪ್ರಧಾನಜಯಶ್ಚ || ೪೯ ||

ಇದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ವೇಗವಾದ ಚಲನೆ, ದೇಹದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಶಕ್ತಿ, ಪ್ರಕೃತಿಜಯ-ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಬರುವುವು.

ಭೂತಜಯದಿಂದ ಕಾಯ ಸಂಪತ್ತು ಬರುವಂತೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಜಯದಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಕ್ತಿಗಳು ಬರುವುವು.

**ಸತ್ತ್ವಪುರುಷಾನ್ಯತಾಖ್ಯಾತಿಮಾತ್ರಸ್ಯ ಸರ್ವಭಾವಾಧಿಷ್ಠಾತ್ವತ್ವಂ
ಸರ್ವಜ್ಞಾತ್ವತ್ವಂ ಚ**

|| ೫೦ ||

ಸತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ವಿವೇಕ ಖ್ಯಾತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಗಳು ಲಭಿಸುವುವು.

ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದಮೇಲೆ, ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಇರುವ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿದು-ಪುರುಷನು ಅವಿನಾಶಿ, ಶುದ್ಧನು, ಪೂರ್ಣನು ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಗಳು ಬರುವುವು.

ತದ್ವೈರಾಗ್ಯಾದಪಿ ದೋಷಬೀಜಕ್ಷಯೇ ಕೈವಲ್ಯಮ್ || ೫೧ ||

ಈ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಬಯಸದಿರುವುದರಿಂದ ಪಾಪಬೀಜ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಇದೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈವಲ್ಯಪದವಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು.

ಅವನು ಏಕಾಕಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞತೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ತೊರೆದ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ ಪ್ರಲೋಭಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯೋಗಿಯು ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಏನು? ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆ, ಅವುಗಳೇನು ಕನಸಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಲ್ಲ, ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿತ್ವವೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಕನಸೇ. ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಇದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಾವು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಗುರಿ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮೀರಿರುವುದು.

ಸ್ಥಾನುಪನಿಮಂತ್ರಣೇ ಸಂಗಸ್ಮಯಾಕರಣಂ ಪುನರನಿಷ್ಠಪ್ರಸಂಗಾತ್ || ೫೨ ||

ಪುನಃ ಬರುವ ಅನಿಷ್ಠಕ್ಕೋಸುಗವಾಗಿ ಯೋಗಿಯು ದೇವತೆಗಳ ಔಪಚಾರಿಕ ಮಾತಿಗೆ ಬೆರಗಾಗಕೂಡದು ಅಥವಾ ಆನಂದಿಸಕೂಡದು.

ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಅಪಾಯಗಳಿವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯೋಗಿಯನ್ನು ಪ್ರಲೋಭಿಸಲು ಬರುವರು. ಯಾರೂ ಪೂರ್ಣಸಿದ್ಧರಾಗಕೂಡದೆಂಬುದೇ ಅವರ ಬಯಕೆ. ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಅವರೂ ಅಸೂಯಾಪರರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಮಗಿಂತ ಕೀಳು. ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಚ್ಯುತಿಯ ಅಂಜಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದ ಯೋಗಿಗಳು ಸತ್ತರೆ ದೇವತೆಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ನೇರವಾದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಯಾವುದಾದರೂ ಪಕ್ಕದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಲೋಭನಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವಷ್ಟು ಯಾರು ಶಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಗುರಿ ಸೇರಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ಷಣತತ್ತ್ವಮಯೋಃ ಸಂಯಮಾದ್ವಿವೇಕಜಂ ಜ್ಞಾನಮ್ || ೫೩ ||

ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದ ಮೇಲೆ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿವೇಕ ಬರುವುದು.

ದೇವತೆಗಳು, ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಂದ ನಾವು ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು? ವಿವೇಕ ದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾವುದು ಕೆಟ್ಟದಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ. ಆದ ಕಾರಣವೇ ವಿವೇಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಂಯಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು. ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದಮೇಲೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಏನಾಯಿತು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಏನಾಗುವುದು ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವುದೇ ಅದು.

ಜಾತಿ-ಲಕ್ಷಣ-ದೇಶೈರನ್ಯತಾನವಚ್ಛೇದಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಯೋಸ್ತತಃ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ || ೫೪ ||

ಜಾತಿ, ಲಕ್ಷಣ, ದೇಶ-ಇವುಗಳಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾರೆವೋ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಸಂಯಮವು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು.

ನಾವು ಅನುಭವಿಸುವ ದುಃಖವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಿತ್ಯಾ ನಿತ್ಯವಸ್ತು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದೂ ಕನಸನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದೂ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆತ್ಮನೊಂದೇ ಸತ್ಯ. ನಾವು ಅದನ್ನು ಮರೆತಿರುವೆವು. ದೇಹವು ಒಂದು ಅಸತ್ಯವಾದ ಕನಸು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ದೇಹವೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆವು. ಈ ಅವಿವೇಕವೇ ನಮ್ಮ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇದು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬರುವುದು. ವಿವೇಕ ಬಂದಾಗ

ನಮಗೆ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ದೇಹ, ಸ್ವರ್ಗ, ದೇವತೆಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಬಹುದು. ಜಾತಿ, ಲಕ್ಷಣ, ದೇಶಗಳಿಂದ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಹಸುವು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಹಸುವಿನಲ್ಲೂ ನಾವು ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಬೇರೆ ಹಸುವಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ? ಲಕ್ಷಣದಿಂದ. ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಳವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಅದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ವಸ್ತುಗಳು ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡ ನಾವು ಇದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸದೆ ಇರುವಾಗ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪಡೆದ ವಿವೇಕ, ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಪುರುಷನು ಶುದ್ಧನು, ಪೂರ್ಣನು, ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ “ಏಕ ವಸ್ತು”. ಯೋಗಿಗಳ ಪರಮಸಿದ್ಧಾಂತ ಇದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸಂಯೋಗಗಳು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾವು ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಅದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು. ವಿವೇಕವು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಸಂಯೋಗಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವುವು. ಆದಕಾರಣ ಅವುಗಳು ಪುರುಷನಲ್ಲ.

ತಾರಕಂ ಸರ್ವವಿಷಯಂ ಸರ್ವಥಾವಿಷಯಮುಕ್ರಮಂ ಚೇತಿ

ವಿವೇಕಜಂ ಜ್ಞಾನಮ್

|| ೫೫ ||

ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಒಂದೇ ಸಲ ತನ್ನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ ಕಾಪಾಡುವ ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನ.

ಕಾಪಾಡುವುದು ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಜ್ಞಾನವು ಯೋಗಿಯನ್ನು ಜನನ ಮರಣಗಳ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ಥೂಲದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಜ್ಞಾನದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ಜ್ಞಾನಗ್ರಹಣ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನುಕ್ರಮವಿಲ್ಲ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಸತ್ತ್ವಪುರುಷಯೋಃ ಶುದ್ಧಿಸಾಮ್ಯೇ ಕೈವಲ್ಯಮಿತಿ || ೫೬ ||

ಸತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿಸಾಮ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಕೈವಲ್ಯ ಪದವಿ ಬರುವುದು.

ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಣದವರೆವಿಗೂ, ಆತ್ಮವು ತಾನು ಯಾವುದರ ಅಧೀನದ ಮೇಲೆಯೂ ನಿಂತಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದೇ ಕೈವಲ್ಯ, ಮುಕ್ತಿ. ಈಗ ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧಗಳ ಮಿಶ್ರವಾದ ಸತ್ತ್ವ (ಬುದ್ಧಿ) ಪುರುಷನಷ್ಟು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಇದು ಸಿದ್ಧಿ ಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ನಿರ್ವಿಶೇಷವೂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರದ ಸಾರವೂ ಆದ ಪುರುಷನನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು.

೫.೬. ಮುಕ್ತಿ

ಜನ್ಮೋಷಧಿ-ಮಂತ್ರ-ತಪಃ-ಸಮಾಧಿಜಾಃ ಸಿದ್ಧಯಃ || ೧ ||

ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಜನ್ಮ, ಔಷಧಿ, ಮಂತ್ರ, ತಪಸ್ಸು ಅಥವಾ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ದೊರಕುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಜನರು ಸಿದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇದೇನೋ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಶಕ್ತಿ; ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವರು. ಸಾಂಖ್ಯ ತತ್ತ್ವದ ಕರ್ತೃವಾದ ಕಪಿಲ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ. ಅಂದರೆ ಈ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಔಷಧದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಚಿನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದು ನಿಮಗಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರು, ಸ್ಪರ್ಶಮಣಿ, ಚಿರಂಜೀವತ್ವ ವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಮೃತ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕರು ಎಂಬ ಒಂದು ಪಂಗಡವಿತ್ತು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ಆದರ್ಶ, ಜ್ಞಾನ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ಧರ್ಮ ಎಂಬುವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯವು. ಆದರೆ ನಾವು ಇವು ಗಳನ್ನು ದೇಹವೆಂಬ ಯಂತ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ದೇಹವು ಲಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾವು ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರಲು ಕಾಲವಿಳಂಬವಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬನು ಯೋಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು, ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವ ನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವನು ಕಾಲವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಅವನು ಬೇರೆ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಕಾಲ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನನ ಮರಣ ಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ದೇಹ ಬಲವಾಗಿ ದೃಢಕಾಯವಾದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ರಾಸಾಯನಿಕರು ದೇಹವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, ದೇಹವನ್ನು ಸಾಯದಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಭಾವನೆ ಏನೆಂದರೆ, ಮನಸ್ಸು ದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನಸ್ಸೂ ಕೂಡ ಒಂದು ತೊಬು ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ತೊಬು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯ ವಿಲ್ಲ? ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ದೇಹವನ್ನು ನಾವೇ ತಯಾರು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ದೇಹ ನಾಶ ವಾದೊಡನೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೇ ಏತಕ್ಕೆ ತಯಾರು ಮಾಡಬಾರದು? ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇನೂ ಸರಿ. ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ನಾವು ಇರುವುದು ನಿಜವಾದರೆ, ಬೇರೆ ದೇಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನಿಜವಾದರೆ, ಈ ದೇಹವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶಮಾಡದೆ, ಇಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬದಲಾಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲೇ

ದೇಹವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು ಏತಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಾರದು? ಪಾದರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧಕದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಕ್ತಿ ಹುದುಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಷ್ಟು ಕಾಲ ಜೀವಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅವರು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಔಷಧಿಗಳು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಔಷಧದಲ್ಲಿ ಲೋಹವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು, ರಾಸಾಯನಿಕರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳೇ ಪಂಗಡದವರು, ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ದೇಹಗಳಲ್ಲೇ ಇನ್ನೂ ಜೀವಿಸಿರುವರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಗುರುವಾದ ಪತಂಜಲಿ ಇದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ: ಮಂತ್ರಗಳೆಂಬ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕೆಲವು ಪದಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಅವಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ, ನಾವು ಇಂತಹ ಪವಾಡ ರಾಶಿಯೊಳಗೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಶಕ್ತಿಗೆ, ಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ.

ತಪಸ್ಸು: ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದವರೂ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೇಹದಂಡನೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಕೈಗಳು ಒಣಗಿ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತವಾಗುವವರೆಗೂ ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವವರು ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲು ಬಾತುಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಡಿಸಲಾಗದಂತಾಗುವವರೆಗೂ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಇರುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಅವರು ಬದುಕಿರುವ ತನಕ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಹೀಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೈ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದವನನ್ನು ನಾನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆನಿಸಿತೆಂದು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. “ಓ! ಅದು ನರಕಯಾತನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಯಾತನೆ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದನು. ಇಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಸಮಾಧಿ: ಇದು ನಿಜವಾದ ಯೋಗ. ಇದೇ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಧಾನ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾಧನೆ. ಹಿಂದಿನವು ಗೌಣವಾದುವುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದುದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ-ಮಾನಸಿಕ, ನೈತಿಕ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಜಾತ್ಯಂತರ ಪರಿಣಾಮ: ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಪೂರತ್ ॥ ೨ ॥

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಳತುಂಬುವಿಕೆಯಿಂದ ಜಾತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವುದು.

ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಿಗಳು. ಜನನದಿಂದ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಔಷಧಿಯ ಮೂಲಕ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪತಂಜಲಿ ಮುಂದಿಡುವನು. ಈ ದೇಹವನ್ನು

ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳು ಬೇಕಾದರೂ ನಾವು ಇಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಆತನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಒಂದು ಜಾತಿಯು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿಪೂರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವನು.

ನಿಮಿತ್ತಮಪ್ರಯೋಜಕಂ ಪ್ರಕೃತೀನಾಂ ವರಣಭೇದಸ್ತು ತತಃ ಕ್ಷೇತ್ರಿಕವತ್ || ೩ ||

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಇರುವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತವೆ; ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಇರುವ ಅಡಚಣೆಯನ್ನು ರೈತನು ತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ನೀರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಹರಿಯುವಂತೆ.

ನೆಲವನ್ನು ಉಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನೀರು ಆಗಲೇ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ತೊಬ್ಬ ಮುಚ್ಚಿದೆ. ರೈತನು ತೊಬ್ಬನ್ನು ತೆರೆದರೆ ನೀರು ತನಗೆ ತಾನೇ ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹರಿಯುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಪೂರ್ಣತೆಯೇ ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವ. ಆದರೆ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ನೈಜಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಡೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಆ ತಡೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ತೆಗೆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಗಲೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು, ಆತಂಕವನ್ನು ತೆರೆದ ಒಡನೆಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬರುವುದು. ಆಗ ನಾವು ಯಾರನ್ನು ದುಷ್ಟರು ಎನ್ನುವೆವೋ ಅವರು ಮಹಾತ್ಮ ರಾಗುವರು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಪೂರ್ಣತೆಯ ಕಡೆ ನೂಕುತ್ತಿರುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಂದೇ ತರುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳೂ ನಿಷೇಧಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು-ಇರುವ ಆತಂಕವನ್ನು ತೆಗೆದು, ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವಾದ, ಆಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕಾದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಇಂದು ಪುರಾತನ ಯೋಗಿಗಳ ವಿಕಾಸವಾದವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಯೋಗಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿವರಣೆ. ಆಧುನಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಕಾರವಾದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಆಯ್ಕೆ (Sexual Selection) ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಹವಾದುದೇ ಉಳಿಯುವುದು (Survival of the Fittest) ಇವುಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಹಪೋಷಕ ಮತ್ತು ಕಾಮಪೂರಕ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವಷ್ಟು ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಮುಂದುವರಿದರೆ, ಆಧುನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಮಾನವನ ಏಳಿಗೆ ನಿಂತು ಜನಾಂಗವೇ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕ್ರೂರನಿಗೂ ಅವನ ಅಂತರಾತ್ಮನ ವಾಣಿಯನ್ನು ಸ್ತಬ್ಧ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಾದವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು. ದೊಡ್ಡ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಎಲ್ಲಾ ದುಷ್ಟರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನರ್ಹರನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುವ ಜನರಿಗೆ ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲ. ಅನರ್ಹರು

ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರೇ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರೇನು! ಆದರೆ ಪುರಾತನ ಮಹಾ ವಿಕಾಸವಾದಿಯಾದ ಪತಂಜಲಿಯಾದರೂ ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ: ಆಗಲೆ ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಪೂರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೇ ನಿಜ ವಾದ ವಿಕಾಸವಾದದ ರಹಸ್ಯ. ಈ ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಅಡಚಣೆ ಬಂದೊದಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಅನಂತ ತರಂಗವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮ. ಏಕೆಂದರೆ ತೂಬನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀರನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡಲು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಅನಂತ ತರಂಗ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಲೇಬೇಕು. ಇದೇ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣ. ಜೀವನೋಪಾಯ ಕಾಮತ್ಯಪ್ತಿಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳೆಲ್ಲ, ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ, ಅಜ್ಞಾನಜನ್ಯವಾದ ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಣಾಮ. ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ನಿಂತ ಮೇಲೆಯೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಪೂರ್ಣತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯು ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವವು ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೊಡನೆಯೆ ಮನುಷ್ಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತ ದೇವರು ಅಜ್ಞಾನದ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತ ನಾಗಿರುವನು. ಜ್ಞಾನ ಈ ಸೆರೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ ಮೇಲೆ ದೇವನು ವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನಿರ್ಮಾಣಚಿತ್ತಾನ್ಯಸ್ಮಿತಾಮಾತ್ರಾತ್ || ೪ ||

ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಚಿತ್ತಗಳು ಬರುವುವು.

ನಾವು ನಮ್ಮ ಪಾಪಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದು ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ. ಮಾನವನಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ತತ್ತ್ವದ ಆದರ್ಶ. ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅದೇ ಧ್ವನಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು ತಮಗನು ಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ತರುವುವು. ಆದರೆ ಆತ್ಮನು ಕೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರೆ ಅವನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಆಗುವನು. ಪಾಪಕರ್ಮವು ಪುರುಷನ ನೈಜಸ್ವಭಾವ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಆತಂಕವನ್ನು ತರುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮವು ಆತಂಕ ವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು. ಪುರುಷನ ಮಹಿಮೆಯು ಆಗ ಬೆಳಗುವುದು. ಪುರುಷನು ಮಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ, ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ನಿಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ತೆರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕುವುದು.

ತಮ್ಮ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬೇಗ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗಿಗಳು ಕಾಯವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು. ಇವುಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಚಿತ್ತವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಪ್ರವೃತ್ತಿಭೇದೇ ಪ್ರಯೋಜಕಂ ಚಿತ್ತಮೇಕಮನೇಕೇಷಾಮ್ || ೫ ||

ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಬೇರೆಯಾದರೂ, ಇವೆಲ್ಲ ಮೊದಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವುವು.

ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮನಸ್ಸೆಂದೂ, ದೇಹಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ದೇಹಗಳೆಂದೂ ಹೆಸರು-ಅಂದರೆ ತಯಾರಾದ ದೇಹಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳು. ಭೌತವಸ್ತು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿಗೂ ಖಾಲಿಯಾಗದ ಉಗ್ರಾಣದಂತೆ. ನೀವು ಯೋಗಿಗಳಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ಇದು ನಿಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಯೋಗಿಗಳಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಆಗ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಲಭಿಸಬಹುದು. ನಿರ್ಮಾಣ ಮನಸ್ಸು ತಯಾರಾದ ಮೂಲ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ (Macrocosm) ಬಂದಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಭೌತವಸ್ತು ಇವು ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಭಿನ್ನಸ್ಥಿತಿಗಳು. ಅಹಂಕಾರವೇ ಮೂಲವಸ್ತು. ಇದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆ. ಇದರಿಂದ ಯೋಗಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಣ ದೇಹಗಳು ತಯಾರಾಗುವುವು. ಆದಕಾರಣ ಯೋಗಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅಹಂಕಾರದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ದೇಹವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಹುದು.

ತತ್ರ ಧ್ಯಾನಜಮನಾಶಯಮ್ || ೬ ||

ಅನೇಕ ಚಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುವೆವೋ, ಅದು ಆಶಾ ಹೀನವಾದದ್ದು.

ಅನೇಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹಲವು ವಿಧದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪೂರ್ಣ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೋ ಅದೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು: ಔಷಧಿ, ಮಂತ್ರ, ತಪಸ್ಸು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಯಾರು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಆಸೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಿತ್ತೇಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಯಾರು ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಎಲ್ಲ ಆಸೆಗಳಿಂದ ಪಾರಾದವರು.

ಕರ್ಮಾಶುಕ್ಲಾಕ್ಷೃಷ್ಣಂ ಯೋಗಿನಸ್ತ್ರಿವಿಧಮಿತರೇಷಾಮ್ || ೭ ||

ಕರ್ಮವು ಯೋಗಿಗೆ ಬಿಳಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಕಪ್ಪು ಅಲ್ಲ. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಕರ್ಮವು ಬಿಳಿ, ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರವೆಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು.

ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಯೋಗಿಯನ್ನು, ಕೆಲಸಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲಸದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕರ್ಮಫಲಗಳು ಬಂಧಿಸಲಾರವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಕರ್ಮವು ಆಸೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತವಾದುದಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು ಬರುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸೇರದ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರ ಕರ್ಮಗಳು ಮೂರು ವಿಧ: ಕಪ್ಪು (ಪಾಪ) ಬಿಳಿಪು (ಪುಣ್ಯ) ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ.

ತತಸ್ತದ್ವಿಪಾಕಾನುಗುಣಾನಾಮೇವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿರ್ವಾಸನಾಮ್ || ೮ ||

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಮೂರು ವಿಧದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆಯಾ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಯಕೆಗಳು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು. (ಉಳಿದವು ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿರುವುವು).

ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರವಾದ ಮೂರು ವಿಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಬಹುಶಃ ನಾನು ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ದೇವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬಯಕೆಗಳು ಮಾನವಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬಯಕೆಗಳಂತೆ ಅಲ್ಲ. ದೇವನ ಶರೀರವು ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಮೆಯಾಗದ ನನ್ನ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕುಡಿಯಬೇಕು, ತಿನ್ನಬೇಕು ಎಂಬ ಬಯಕೆ ನಾನು ದೇವನಾದಾಗ ಏನಾಗಬೇಕು? ನಾನು ದೇವನಾದಾಗ ಈ ಕರ್ಮಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ? ಬಯಕೆಗಳು ತಮಗೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ಸಿಕ್ಕುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು ಎಂಬುದೇ ಉತ್ತರ. ವಾತಾವರಣವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಆ ಬಯಕೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು. ಉಳಿದ ಬಯಕೆಗಳು ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವುವು. ನಮಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಲವು ದೇವತೆಗಳ ಆಸೆ ಇದೆ; ಮಾನವನ ಆಸೆ ಇದೆ; ಮೃಗಗಳ ಆಸೆ ಇದೆ. ನಾನು ದೇವನ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತವೆ; ಏಕೆಂದರೆ ವಾತಾವರಣವು ಅದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ಒಂದು ಮೃಗದ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿದರೆ, ಮೃಗೀಯ ಆಸೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತವೆ; ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಸರದಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತವೆ. ಇದು ಏನನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ? ವಾತಾವರಣದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆಸೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕರ್ಮ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣ ಶಕ್ತಿಯು ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಾತಿ-ದೇಶ-ಕಾಲ ವ್ಯವಹಿತಾನಾಮಪ್ಯಾನಂತರ್ಯಂ

ಸ್ಮೃತಿಸಂಸ್ಕಾರಯೋರೇಕರೂಪತ್ವಾತ್

|| ೯ ||

ಜಾತಿದೇಶಕಾಲಗಳಿಂದ ಭೇದವಾಗಿದ್ದರೂ, ನೆನಪು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರದ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಆಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನುಕ್ರಮವಿದೆ.

ಅನುಭವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರವು ಜಾಗೃತವಾಗಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಸ್ಮೃತಿ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದ ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಕ್ರಿಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ

ಗುಂಪು ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ; ಬೇರೆ ದೇಹದ ಅನುಭವ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಹವೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅನೇಕ ದೇಹದ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಆಸೆಯ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಾಸಾಮನಾದಿತ್ವಂ ಚಾಶಿಷೋ ನಿತ್ಯತ್ವಾತ್ || ೧೦ ||

ಸುಖದ ಹಂಬಲವು ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಸೆಗಳು ಅನಾದಿಯಾಗಿವೆ.

ನಮ್ಮ ಅನುಭವವೆಲ್ಲ ಸುಖದ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ಮೊದಲಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಅನುಭವವೂ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವದ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆದಿಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆಸೆಗಳೂ ಅನಾದಿಯಾದುವು.

ಹೇತುಫಲಾಶ್ರಯಾಲಂಬನೈಃ ಸಂಗ್ರಹೀತತ್ವಾದೇಷಾಮಭಾವೇ ತದಭಾವಃ || ೧೧ ||

ಹೇತು, ಫಲ, ಆಶ್ರಯ, ಅವಲಂಬನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಸೆಯು ಹೇತು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರೆ ಅದು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದೆ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಚಿತ್ತ ವೃತ್ತಿಯಾದರೂ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿರುವ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಬಯಕೆಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಉಗ್ರಾಣದಂತೆ ಇರುವುದು. ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾಗುವವರೆವಿಗೂ ಅವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ಹೊಸ ಆಸೆಗಳು ಏಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಯ ಹೇತು, ಫಲ, ಆಶ್ರಯ, ಅವಲಂಬನದಿಂದ ಪಾರಾದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ಮಾಯವಾಗುವುದು.

ಅತೀತಾನಾಗತಂ ಸ್ವರೂಪತೋಷ್ಠಭೇದಾದ್ಧರ್ಮಾಣಾಮ್ || ೧೨ ||

ಗುಣಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಭೇದಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು.

ಅನಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಬರಲಾರದು. ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ತೇ ವ್ಯಕ್ತ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗುಣಾತ್ಮನಃ || ೧೩ ||

ಅವು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವವು ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವವು.

ಸತ್ತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸುಗಳೇ ಗುಣಗಳು. ಅವುಗಳ ವ್ಯಕ್ತಸ್ಥಿತಿಯೇ ನಮಗೆ ತೋರುವ ಜಗತ್ತು. ಈ ಗುಣಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭೇದಭಾವದ ಮೇಲೆ ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ನಿಂತಿವೆ.

೪೬೨ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ

ಪರಿಣಾಮೈಕತ್ವಾದ್ವಸ್ತುತತ್ತ್ವಮ್ || ೧೪ ||

ಬದಲಾವಣೆಯ ಐಕ್ಯತೆಯಿಂದ ವಸ್ತುವಿನ ಐಕ್ಯತೆ ಇರುವುದು.

ಮೂರು ಗುಣಗಳಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಐಕ್ಯತೆಯಿದೆ.

ವಸ್ತುಸಾಮ್ಯೇ ಚಿತ್ತಭೇದಾತ್ತಯೋರ್ವಿಭಕ್ತಃ ಪನ್ಥಾಃ || ೧೫ ||

ವಸ್ತು ಒಂದೇಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ಬಯಕೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಭೇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುವುವು.

ಅಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ವಿಷಯಜಗತ್ತು ಒಂದಿದೆ. ಇದು ಬೌದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನವಾದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಅದು ಯಾವುದೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ.¹

ತದುಪರಾಗಾಪೇಕ್ಷಿತಾಚ್ಚಿತ್ತಸ್ಯ ವಸ್ತುಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಮ್ || ೧೬ ||

ವಸ್ತುಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜ್ಞಾತವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿರಬಹುದು. ಅವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೊಡುವ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಸದಾ ಜ್ಞಾತಾಚ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಯಸ್ತತ್ ಪ್ರಭೋಃ ಪುರುಷಸ್ಯಾಪರಿಣಾಮಿತ್ವಾತ್ || ೧೭ ||

ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾತವಾದುವು. ಏಕೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭುವಾದ ಪುರುಷನು ಅವಿಚಾರಿ.

ಜಗತ್ತು ಮಾನಸಿಕವೂ ಹೌದು ಮತ್ತು ಭೌತಿಕವೂ ಹೌದು ಎನ್ನುವುದೇ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರ. ಎರಡೂ ಕೂಡ ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಪುಸ್ತಕ ವೇನು? ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಕಣದ ಸಮೂಹದ ಒಂದು ಗುಂಪು. ಒಂದು ಗುಂಪು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದೊಂದು ಸುಳಿ. ಆದರೆ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಯಾವುದು ನೀಡುವುದು? ಇದನ್ನು ಅದೇ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಿ ಯಾವುದು ಮಾಡುವುದು? ಬದಲಾವಣೆ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಏಕರೀತಿಯಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದು ತ್ತಿರುವ ಕಣಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಭಾಗಗಳು ಬದಲಾಯಿಸು ತ್ತಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕಲೆತು ಒಂದು ಅಖಂಡವಾದ ಚಿತ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೇಹ ಒಂದೇ ದ್ರವ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಎರಡು ಪದ ರಗಳು. ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಾವೇಕ್ಷೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ದರೆ ಒಂದು ನಿಧಾನ, ಮತ್ತೊಂದು ವೇಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಚಲನೆಗಳನ್ನೂ

¹ ★ ಕೆಲವು ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸೂತ್ರವಿದೆ:

ನ ಚೈಕಚಿತ್ತತತ್ತ್ವಮ್ ವಸ್ತುತದಪ್ರಮಾಣಕಮ್ ತದಾ ಕಿಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ವಸ್ತುವು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅಸತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅದು ನೀಡುವ ಅನುಭವವೊಂದೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೋ ತಲ್ಲಿನವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆ ವಸ್ತುವು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಲ್ಲದ ತೀರ್ಮಾನ.

ನಾವು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ರೈಲುಬಂಡಿ ಓಡುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಗಾಡಿಯೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳೆರಡರ ಚಲನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಅವಶ್ಯಕ. ಮತ್ತೊಂದು ಚಲಿಸದೆ ಇರುವ ವಸ್ತುವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಚಲನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಎರಡು ಮೂರು ವಸ್ತುಗಳು ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮೊದಲು ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅನಂತರ ಅದಕ್ಕಿಂತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ಮನಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದೂ ಕೂಡ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ನಾವು ಹೋಗಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣವೇ ನೀವು ಎಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಯುಕ್ತಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವುದು. ಎಂದೂ ಬದಲಾವಣೆ ಯಾಗದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವಿಚಾರಿಯಾದ, ನಿರ್ವರ್ಣನಾದ, ಶುದ್ಧನಾದ ಪುರುಷನಿರುವನು. ಈ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯೆಲ್ಲ ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು ಅಷ್ಟೆ. ಮಾಯಾದೀಪವು ತೆರೆಯನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸದೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಂತೆ.

ನ ತತ್ ಸ್ವಾಭಾಸಂ ದೃಶ್ಯತ್ವಾತ್ || ೧೮ ||

ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ದೃಶ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಇಲ್ಲ, ಮೂಲಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನೊಬ್ಬನೇ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವನು. ತನ್ನ ಬೆಳಕನ್ನು ಉಳಿದವುಗಳಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುವನು. ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯ ಹಿಂದೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಪುರುಷನ ಶಕ್ತಿ.

ಏಕಸಮಯೇ ಚೋಭಯಾನವಧಾರಣಮ್ || ೧೯ ||

ಏಕಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅದಕ್ಕೆ (ಮನಸ್ಸಿಗೆ) ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ.

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಚೈತನ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅದು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೊಂದು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಯಂಚೈತನ್ಯವಿದ್ದರೆ, ತಾನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ ಭಾವನೆಗೆ ಒಂದು ಮೇರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಪುರುಷನು ಸ್ವಯಂಚೈತನ್ಯನಾಗಿರುವನು; ಮನಸ್ಸು ಆಗಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ತಾನ್ತರದೃಶ್ಯೇ ಬುದ್ಧಿಬದ್ಧೇರತಿಪ್ರಸಂಗಃ ಸ್ಮೃತಿಸಂಕರಶ್ಚ || ೨೦ ||

ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಹಿಸುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಅಂತಹ ಉಹಗೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ದಂತೆ ಆಗುವುದು ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿಸಂಕರವೇ ಫಲವಾಗುವುದು.

ಸಾಧಾರಣ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮನಸ್ಸಿದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮನಸ್ಸು ಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದ ಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಆಗುವುದು. ಸ್ಮೃತಿಯ ಭಂಡಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಕರ ವಾಗುವುದು.

ಚಿತೇರಪ್ರತಿಸಂಕ್ರಮಾಯಾಸ್ತದಾಕಾರಪತ್ನೌ ಸ್ವಬುದ್ಧಿ ಸಂವೇದಮನ್ || ೨೧ ||

ಜ್ಞಾನದ ಸಾರನು (ಪುರುಷನು) ಅವಿಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ, ಮನಸ್ಸು ಪುರುಷನ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿದಾಗ ಅದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೂಡುವುದು.

ಜ್ಞಾನವು ಪುರುಷನ ಗುಣವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪತಂಜಲಿಯು ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ಪುರುಷನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಿ ಅದೇ ಪುರುಷನಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

ದೃಷ್ಟೌ ದೃಶ್ಯೋಪರಕ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಮ್ || ೨೨ ||

ದೃಗ್ ದೃಶ್ಯಗಳಿಂದ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಕಡೆ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ದೃಶ್ಯವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ದೃಕ್ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞತೆ ಬರುವುದು.

ತದಸಂಖ್ಯೇಯವಾಸನಾಭಿಶ್ಚಿತ್ತಮಪಿ ಪರಾರ್ಥಂ ಸಂಹತ್ಯಕಾರಿತ್ವಾತ್ || ೨೩ ||

ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಆಸೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ (ಪುರುಷನಿಗೆ) ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಮತ್ತೊಂದರ ಸಂಗದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು.

ಮನಸ್ಸು ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಗ. ಆದಕಾರಣ ಅದು ತನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಯೋಗಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆ ಮಿಶ್ರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರಿ ಇದೆ. ಮತ್ತಾವುದೋ ಮೂರನೆ ವಸ್ತುವಿಗಾಗಿ ಇದು ನಡೆಯುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಸಂಯೋಗವು ಇರುವುದು ಪುರುಷನಿಗಾಗಿ.

ವಿಶೇಷದರ್ಶಿನ ಆತ್ಮಭಾವ-ಭಾವನಾನಿವೃತ್ತಿಃ || ೨೪ ||

ವಿಚಾರಶೀಲನಾದವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮವೆಂಬ ಭಾವನೆ ತಪ್ಪುವುದು.

ವಿಚಾರದಿಂದ ಯೋಗಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಪುರುಷನಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ತದಾ ವಿವೇಕನಿಮ್ಮಂ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಗೌಭಾವಂ ಚಿತ್ತಮ್ || ೨೫ ||

ಅನಂತರ ವಿವೇಕದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕೈವಲ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವು ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಪಟುತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. (ಅಜ್ಞಾನದ) ತೆರೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಜಾರುವುದು. ಆಗ ವಸ್ತುವಿನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ನಾವು ನೋಡುವೆವು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸಂಯೋಗ. ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಭುವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಧವಿಧವಾದ ಸಂಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಪ್ರಭುವಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ತೋರುವ ದೃಶ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಆಗ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ದೀರ್ಘ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಈ ವಿವೇಕ ಬಂದಮೇಲೆ ಅಂಜಿಕೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಕೈವಲ್ಯಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

ತಚ್ಚಿದ್ರೇಷು ಪ್ರತ್ಯಯಾನ್ತರಾಣಿ ಸಂಸ್ಕಾರೇಭ್ಯಃ || ೨೬ ||

ಅದಕ್ಕೆ ಆತಂಕವನ್ನು ತರುವ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಏಳುವುವು.

ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳು ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಏಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಭಾವನೆಯೂ ಆತಂಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಪುರುಷನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಆನಂದಮಯನು, ಮಂಗಳಕರನು, ಆದರೆ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ಷಯಿಸಬೇಕು.

ಹಾನವೇಶಾಂ ಕ್ಲೇಶದುಕ್ತಮ್ || ೨೭ ||

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ (II, ೧೦) ಅಜ್ಞಾನ, ಅಹಂಕಾರಾದಿಗಳ ನಾಶದಂತೆಯೇ ಇದರ ನಾಶವೂ ಕೂಡ.

ಪ್ರಸಂಖ್ಯಾನೇಪ್ಯಕುಸೀದಸ್ಯ ಸರ್ವಥಾ ವಿವೇಕಖ್ಯಾತೇರ್ಧರ್ಮಮೇಘಃ ಸಮಾಧಿಃ ||

೨೮ ||

ನಿಜವಾದ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವಾಗಲೇ ಯಾರು ಫಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ವಿವೇಕದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಧರ್ಮಮೇಘವೆಂಬ ಸಮಾಧಿ ಬರುವುದು.

ಯೋಗಿಗೆ ಇಂತಹ ವಿವೇಕವು ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಕಳೆದ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಬರುವುವು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಯೋಗಿಯು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮಮೇಘವೆಂಬ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಕಾಂತಿ ಬರುವುದು. ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ಇರುವುದು. ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡು ಕೊಂಡರು. ಸತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಸಿದ್ಧಿಯ ಪ್ರಲೋಭವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶಾಂತಿ, ನಿಶ್ಚಲತೆ, ಪೂರ್ಣಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವಾಗುವುದು.

ತತಃ ಕ್ಲೇಶಕರ್ಮನಿವೃತ್ತಿಃ || ೨೯ ||

ಅದರಿಂದ ಕ್ಲೇಶ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಧರ್ಮಮೇಘ ಬಂದಮೇಲೆ, ಚ್ಯುತಿಯಾಗುವ ಅಂಜಿಕೆ ಇನ್ನು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಎಳೆಯಲಾರದು. ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪಾಪವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ತದಾ ಸರ್ವಾವರಣಮಲಾಪೇತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾನಂತ್ಯಾತ್ ಜ್ಞೇಯಮಲ್ಪಮ್ ||

೩೦ ||

ಆಗ ಜ್ಞಾನವು ಆವರಣ ಮತ್ತು ಮಲಿನತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಅನಂತವಾದ ಮೇಲೆ, ಜ್ಞೇಯವು ಅಲ್ಪವಾಗುವುದು.

ಜ್ಞಾನವು ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುದು; ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿದ್ದ ತೆರೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯುವುದು. ಒಂದು ಬೌದ್ಧಗ್ರಂಥವು, ಬುದ್ಧನೆಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯ ಹೆಸರು, ಆಕಾಶದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವ ಅನಂತಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಏಸುವು ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕ್ರಿಸ್ತನಾದನು. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿರಿ. ಜ್ಞಾನವು ಅನಂತವಾಗಿ ಜ್ಞೇಯವು ಅಲ್ಪವಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೂ ಪುರುಷನೆದುರಿಗೆ ತೃಣಸಮಾನವಾಗುವುದು. ಸಾಧಾರಣ ಮಾನವನು ತಾನು ಅತ್ಯಲ್ಪನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞೇಯವು ಅನಂತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು.

ತತಃ ಕೃತಾರ್ಥಾನಾಂ ಪರಿಣಾಮಕ್ರಮಸಮಾಪ್ತಿಗುಣಾನಾಮ್ || ೩೧ ||

ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಬರುವ ಗುಣಗಳ ವಿಕಾರ ಮುಗಿಯುವುದು.

ಕ್ಷಣಪ್ರತಿಯೋಗೀ ಪರಿಣಾಮಾಪರಾಂತನಿಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಕ್ರಮಃ || ೩೨ ||

ಕ್ಷಣಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇರುವ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ (ಬದಲಾವಣೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ) ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು - ಇದೇ ಕ್ರಮ.

ಇಲ್ಲಿ ಪತಂಜಲಿಯು ಕ್ರಮ ಅಥವಾ ಕ್ಷಣಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇರುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಕ್ಷಣಗಳು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವನೆಯ ಬದಲಾವಣೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸರಣಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಕ್ರಮವೆನ್ನುವುದು. ಆದರೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿತವನ್ನು ಪಡೆದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವರ್ತಮಾನವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವೊಂದೇ ಇರುವುದು, ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಕಾಲವು ಅದರ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣ ಒಂದರಲ್ಲಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವುದು.

ಪುರುಷಾರ್ಥಶೂನ್ಯಾನಾಂ ಗುಣಾನಾಂ ಪ್ರತಿಪ್ರಸವಃ ಕೈವಲ್ಯಂ

ಸ್ವರೂಪಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಾ ಚಿತಿಶಕ್ತೀರಿತಿ

|| ೩೩ ||

ಪುರುಷನಿಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಗುಣಗಳು ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗುವುದೇ ಕೈವಲ್ಯ. ಅಥವಾ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗುವುದೇ ಕೈವಲ್ಯ.

ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂಬ ದಾದಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ನಿಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು. ತನ್ನ ನೈಜ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದ ಜೀವನವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಮೃದುವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆವೊ ಎಂಬುವಂತೆ, ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಸ್ತುವನ್ನು ತೋರಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪುನಃ ಬಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ, ಅವನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧದಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದಳು. ಅನಂತರ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದ, ಜೀವನದ ಮರುಳುಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮರೆತ, ಇತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದಯಾಮಯಿಯಾದ ಅವಳು ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಹೀಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಸುಖದುಃಖಗಳ ಮೂಲಕ, ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ, ಅನಾದಿಯಾದ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಈ ನದಿಯು, ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಸಾಗರದಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು.

ತಮ್ಮ ನೈಜಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅರಿತ ಮಾಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಮಂಗಳ.
ಸರ್ವರಿಗೂ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಬಲವಿರಲಿ.

ಶಬ್ದಸೂಚಿ

ಅ

ಅಂತಃಕರಣ : 382
 ಅಂತರಾಯಗಳು : 400
 ಅಕರ್ಮ : 240
 ಅಜ್ಞಾನ (ಅವಿದ್ಯೆ) : 25, 30, 160,
 176, 414, 430-31, 453-54;
 -ವೇ ಸ್ವಾರ್ಥದ ತವರು 26; -ವೇ
 ಆಸುರೀ ಪ್ರಪಂಚ 87; -ದ ಮೂಲ
 ಅನೇಕತೆ 89
 ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದ : 42-43, 70, 75,
 157, 278, 287, 297, 365
 ಅದೃಷ್ಟ : 151, 270, 272; -ನನ್ನ -ಕ್ಕೆ
 ನಾನೇ ಹೊಣೆ 132, 151, 295
 ಅದ್ವೈತ : 46, 68, 70, 72, 279, 286,
 294; -ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ 74;
 -ವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದುದು 75; -ವು
 ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ 77 - 78;
 -ವೇ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ
 129; -ವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ
 ಬೋಧಿಸಬೇಕು 129-30, 202;
 -ಭಾವನೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ
 132; -ವೇ ಪೂರ್ಣ ವೇದಾಂತವಲ್ಲ
 163; -ವೇ ತತ್ತ್ವದ ಚರಮಸೀಮೆ
 170; -ದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ
 ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ 170; -ವು ಧೀರರಿಗೆ
 170 - 71; -ಸಿದ್ಧಾಂತ 171 -74,
 176-77, 190-192, 279, 283;
 -ವೇ ನೀತಿಯ ತಳಹದಿ 280-81
 ಅಧಿಕಾರವಾದ : 282-83
 ಅಧ್ಯಾಸ : 124
 ಅನಂತ : 7-8, 10, 40, 68, 109,
 253, 270, 294; ಎರಡು-ಗಳು
 ಇರಲಾರವು 20-21; -ಕ್ಕೆ
 ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲ 22; -ವೇ
 ಮಾನವನ ನೈಜ ಸ್ವರೂಪ 25, 106;
 -ವು ಸಾಂತದ ಮೂಲಕ

ವ್ಯಕ್ತವಾಗದು 40, 106;
 ಅನುಭವ : 10, 59, 97, 147-48,
 312-13, 369, 416, 460-61;
 -ವೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲ 148-49,
 153, 311; -ವೇ ದೊಡ್ಡ ಗುರು
 424
 ಅನುಮಾನ : 311, 385-86
 ಅನುಷ್ಠಾನ : 239, 253, 259, 265,
 283, 314; -ಪದದ ಅಪಾರ್ಥ
 242, 246
 ಅಪರಿಗ್ರಹ : 372
 ಅಭಾವ : 372
 ಅಭ್ಯಾಸ : 325, 330, 350, 352, 359,
 371, 388-89, 400-401
 ಅಮರತ್ವ : 153, 155, 157, 295
 ಅಮೂರ್ತ : 7
 ಅಮೃತತ್ವ : 110
 ಅಮೆರಿಕ : 3, 79, 112, 118, 130,
 214, 229
 ಅರಿವು : 363-64, 404
 ಅಲ್ಲಾ : 81
 ಅವತಾರ : 294
 ಅಸೂಯೆ : 174, 201, 435
 ಅಸ್ತೇಯ : 372
 ಅಹಂ (ನಾನು) : 269, 288, 291
 ಅಹಂಕಾರ : 25, 71, 78, 107,
 363-64, 414-15, 451, 458
 ಅಹಿಂಸೆ : 166, 372, 425
 ಅಹ್ರಿಮಾನ್ : 124

ಆ

ಆಕರ್ಷಣ-ವಿಕರ್ಷಣ : 219
 ಆಕಾರ : 20, 110, 156, 176, 440
 ಆಕಾಶ : 31-32, 164, 186, 276,
 343, 347, 450; ನಮಗೆ
 ಕಾಣುವುದೆಲ್ಲವೂ -ದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
 183-84, 333

ಆಚಾರ : 223, 233

ಆತ್ಮ : 25, 66, 71, 116, 143,
157-58, 169-70, 327, 343,
411; -ವು ಆಲೋಚನೆಗಳ
ಮೊತ್ತವೆ? 18-19; -ದ ಸ್ವರೂಪ
20-21, 102-103, 109, 115,
127, 144, 160, 192, 198,
291; -ದ ಅಭಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ
ತರತಮವಿದೆ 102-103; 109,
115, 127, 144, 160, 192,
198, 291; -ದ ಅಭಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ
ತರತಮವಿದೆ 102-103; -ನೇ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವಾಲಯ 117; -ವು
ಕಾರ್ಯಕಾರಣನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅತೀತ
176; -ಬರುವುದೂ ಇಲ್ಲ
ಹೋಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ 193-94; -
ಚಿಂತನೆ 250; -ನ ಮೂಲಕವೇ
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದು 253

ಆತ್ಮಪ್ರೀತಿ : 249

ಆತ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ : 242-43, 249, 251

ಆದರ್ಶ : 8, 17, 39, 89, 98, 131,
213-15, 243, 250, 252, 294;
-ವಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಾರವು
7; -ಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ 24, 43;
ನಮ್ಮ-ದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇತರರನ್ನು
ಅಳೆಯಕೂಡದು 46; -ವುಳ್ಳವನು
ಕಡಮೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ 88;
-ವನ್ನು ಕೆಳಗೆಳೆಯಬಾರದು
241-42, 244-46;

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ; 11, 49, 120, 209, 211,
214, 273, 399; -ತೆಯ
ಆವಶ್ಯಕತೆ 9; -ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ
ನಿಂತುದೇ ನಿಜವಾದ ಜೀವನ 108;
-ಮತ್ತು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೆಂಬ
ಭೇದವಿಲ್ಲ 239

ಆನಂದ : 7, 11, 25, 85, 87, 124,

372; ನಿರಪೇಕ್ಷ- 101; ಎಲ್ಲ
ಬಗೆಯ -ವೂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದನ ಅಂಶ
101

ಆನುವಂಶಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ : 149-50

ಆಡಮ್ : 16, 125

ಆರೋಗ್ಯ : 324-25, 331, 339

ಆರ್ಯ : 4, 44, 109

ಆಲದ ಮರ (ಉದಾ.) : 116, 286

ಆಲೋಚನೆ (ಚಿಂತನೆ) (ಭಾವನೆ) :

18-19, 69, 145, 158, 177,
258, 326, 336-37, 358, 378,
382, 397, 403; - ಯಿಂದ
ದೇಹವಾಗಿದೆ 18; - ಯಿಲ್ಲದೆ
ಕರ್ಮವಿಲ್ಲ 27; -ಯೇ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ
88, 94, 250; -ಯಲ್ಲಿ
ವೈವಿಧ್ಯವಿರಬೇಕು 207, 208,
223-24; -ಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಸ್ಥಿತಿ
380-81

ಆಶಾವಾದ : 33, 38, 42, 113, 116

ಆಸ್ತಿ : 232, 241

ಆಸನ : 323-24, 373, 437-38

ಆಸೆ : 40, 96, 105, 107, 182, 241,
301, 370, 461; -ಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ
ಕಾರಣ 84, 86-87, 106;
-ಯಿಲ್ಲದಾಗಲೇ ಆನಂದ 85-86;
-ಯು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದಷ್ಟೂ
ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ 106

ಆಸ್ತಿಕ : 163

ಆಹಾರ : 20, 321, 360, 382, 420

ಇ - ಈ

ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ : 40

ಇಂದ್ರ : 30, 48, 50, 110, 423

ಇಂದ್ರಿಯ : 7-8, 10, 32, 37, 42,
53, 184, 327, 355, 385, 440;
-ಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದು 5-6; -ಗಳು
ನೀಡುವ ಅನುಭವಗಳು ಸತ್ಯವೆ?

14; -ಗಳಿಂದ ಸುಖ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ
25, 59; -ಗಳ ಪರಿಮಿತಿ 92, 410;
-ಗ್ರಹಣ 142-43, 158-59,
184-85, 320, 370, 382, 429,
445; -ಅತೀತ 366-67
ಇಚ್ಛೆ : 68-69, 148, 185, 198, 293;
-ಶಕ್ತಿ 301, 346-47, 356-57,
362, 375, 428, 436; ಇತರರ -
ಗೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದು 357
ಇಡಾ : 345, 347 352, 403
ಇತಿಹಾಸ (ಚರಿತ್ರೆ) : 11, 121, 220;
-ವೆಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿನಿಯಮವನ್ನು
ಮೀರುವ ಹೋರಾಟ 44
ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರ ಕಥೆ : 221
ಇಬ್ಲಿಸ್ : 328
ಇಸ್ಲಾಂ : 281 -ಧರ್ಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ 214
ಈಜಿಪ್ಟ್ : 3-4, 16; -ನ ಮಮ್ಮಿ 207,
223
ಈಶ್ವರ : 43-44, 66, 139, 164,
395-96; -ಪ್ರಣಿಧಾನ 412-13

ಉ-ಊ-ಋ

ಉಪನಿಷತ್ತು : 14, 46, 56, 77, 91,
123, 253, 260, 265; -ಗಳಲ್ಲಿ
ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭಾವನೆಗಳು 31; -ಗಳಲ್ಲಿ
ಕಾವ್ಯ 76; -ಗಳ ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆ
ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ 104; -ಗಳಲ್ಲಿ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ
ಬೆಳವಣಿಗೆ 121; -ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಕಾರ
ದೇವರ ಭಾವನೆ 122; -ಗಳ ಕೊನೆ
ಯ ಬೋಧನೆಯೇ 'ತತ್ತ್ವಮಸಿ'
123; -ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ರಾಜರು
ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು 240, 260-61
ಉಸಿರು : 328, 330, 333, 338-39,
350-51, 402, 438
ಊಹೆ : 32, 69. 268
ಋಗ್ವೇದ : 4, 16, 110

ಋಷಿ : 6. 31, 57, 76, 93, 109, 312
ಋಷಿ-ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕಥೆ 26

ಎ-ಐ-ಐ

ಎಡ್ವಿನ್ ಆರ್ನಾಲ್ಡ್ : 91
ಶಬ್ದಕೂಚಿ 471
ಏಕತೆ (ಏಕೈಕತೆ) : 47, 64, 72, 89-90,
113, 120, 154, 183, 223,
299, 462; ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ
ಹತ್ತಿರವಾದಷ್ಟೂ- 92; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ
-ಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾವುದು?
186; ಏಕತ್ವವೇ ವಸ್ತುಗಳ
ಗೂಢರಹಸ್ಯ 247; -ಯೇ ಎಲ್ಲ
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿ 319
ಏಕನಿಷ್ಠೆ : 361-62
ಏಕಾಗ್ರತೆ : 315-16, 328, 336, 343,
360, 369-70, 382, 393, 400,
410, 443; -ಯೇ
ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರದ ಬೀಗದಕೈ 231,
316
ಏಷ್ಯಾ : 205

ಒ-ಓ

ಒಳ್ಳೆಯದು : 36; -ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು
36-37, 38, 42, 377: -ಮತ್ತು
ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ 66.
110-111 -ಯದು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ
ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ 113
ಓಂಕಾರ : 102, 350-52, 398-400
ಓಜಸ್ : 353

ಕ

ಕಂಬಳಿಹುಳು (ಉದಾ.) : 179
ಕಲೋಪನಿಷತ್ ; 14, 91, 93, 121
ಕಣಸಿದ್ಧಾಂತ : 165
ಕನ್ಯಾಕ್ಷಿಯಾಸ್ : 9
ಕಪಿಲ : 134, 455
ಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪು (ಉದಾ) : 361, 383, 431
ಕರ್ತವ್ಯ : 39, 86

ಕರ್ಮ (ಕೆಲಸ) : 39, 42, 177; ಕ್ಷಿಂತ
ಚಿಂತನೆ ಮುಖ್ಯ 27; ಶಾಂಶನೇ
ಹೆಚ್ಚು-ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 42, 85,
241; ಹಿಂದಿನ-ಗಳ ಫಲವೇ ಈಗಿನ
ಸ್ಥಿತಿ 84, 166; -ಕರ್ಮದಿಂದ
ಏನನ್ನೂ ಬಯಸದವನೇ
-ಮಾಡುತ್ತಾನೆ 85, 241;
-ದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ 86; -ಭೂಮಿ
188-89; -ಸಿದ್ಧಾಂತ 188-89,
293, 458; -ರಹಸ್ಯ 240-41
ಕರ್ಮಕಾಂಡ : 121
ಕರ್ಮಯೋಗ : 232
ಕರ್ಮಾಶಯ : 418-419
ಕಲ್ಪ : 136, 164, 167, 184
ಕಾಂಕ್ಷೆ : 381
ಕಾಮಲಾಯನ : 259
ಕಾರಣ : 69, 72, 155;
ಉಪಾದಾನ-135, 169, 171;
ನಿಮಿತ್ತ- 135, 169, 171
ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ನಿಯಮ : 20, 52, 59,
69, 136, 160, 179, 182,
264-65, 284, 428; ಕಾರ್ಯವು
ಕಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲ 135-36,
155, 169, 277; ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಸ್ಥೂಲ
ರೂಪವೇ ಕಾರ್ಯ 135, 425
ಕಾಲ : 15, 20, 68, 110, 145, 176,
342-43; -ಪುರುಷ 61; -ವು
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ 72-73
ಕಿತ್ತಲೆ ಹಣ್ಣು ಹಿಂಡುವುದು (ಉದಾ.) :
118
ಕುಂಡಲಿನಿ : 345, 349, 351-52, 439
ಕೆಟ್ಟದ್ದು : 36. 38
ಕೇಂದ್ರ-ವ್ಯಾಸಾರ್ಥರೇಖೆ (ಉದಾ.) :
226
ಕೇವಲ : 32
ಕೈವಲ್ಯ : 452, 454, 464-65, 466

ಕ್ರಿಯಾಯೋಗ : 412-13
ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿ : 220-21, 233
ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ : 218, 382
ಕ್ರಿಸ್ತ : 18, 40, 98, 297, 466; -ನು
ಅದ್ವೈತಿಯಾಗಿದ್ದನು 79
ಕ್ರೈಸ್ತ : 6. 36, 99, 214, 216,
220-21; -ಧರ್ಮ 125, 207,
297-98, 312; -ಧರ್ಮದ
ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ 215; -ವಿಜ್ಞಾನ 325
ಕ್ಷೇಶ : 413, 419
ಕ್ಷಣಿಕ : 15
ಮಿರಾನ್ : 212, 214, 217, 281,
297, 367

ಗ

ಗಾಯ-ಜನ್ಮದ ರೇಕು (ಉದಾ.) : 115
ಗಿರಗಿಟ್ಟೆ (ಫೆರಿಸ್ಚಕ್ರ) : 156-57, 181
ಗೀತೆ : 62, 121, 240, 447
ಗುಣ : 190, 390, 423, 425, 466;
-ಮತ್ತು ಗುಣಿ 278-79, 287-89
ಗುರಿ : 8-9, 247, 326, 342, 424
ಗುರು : 226, 369, 396-97, 424
ಗುಳ್ಳಿ (ಉದಾ.) : 120
ಗ್ರಂಥ (ಪುಸ್ತಕ) : 281-82, 369
ಗ್ರೀಕ್ (ಯವನ) : 4, 46

ಚ-ಛ

ಚಂಡು-ದಾಂಡು (ಉದಾ.) : 150, 178
ಚಂದ್ರವಂಶ : 49
ಚಕಮುಕಿಕಲ್ಲು : 125
ಚಕ್ರ (ಉದಾ.) : 196
ಚಕ್ರ : 345-46, 348-49, 353, 359
ಚಲನೆ : 22, 157, 223, 284-85,
290, 338-39, 346, 377-78,
463
ಚಾರಿತ್ರ್ಯ (ಶೀಲ) : 11, 41, 358, 375
-ವು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೊತ್ತ 177, 389
ಚಾರ್ವಾಕ (ಲೋಕಾಯತ) : 54-55,

75-76
ಚಿತ್ರ : 382, 384-85, 391, 407, 441;
-ವೃತ್ತಿ 385, 406, 417, 445,
461 -ದ ಮೂರು ರೂಪಗಳು 385
ಚಿತ್ರ (ಉದಾ.) : 85
ಚೈತನ್ಯ (ಚಿತ್) (ಚೇತನ) : 137-38,
155, 341, 383; -ವು
ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯ 143-44; -ವೆಂದರೆ
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ 158
ಚೈನ : 3-4, 16
ಛಲ : 362
ಛಾಂದೋಗ್ಯ : 121, 257, 275

ಜ

ಜಗತ್ತು (ಪ್ರಪಂಚ) : 31, 36, 52, 67,
91-92, 94, 247, 284, 294,
404, 422, 462; -ಗೆ ಕೇವಲವಾದ
ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ 32-33; -ಅಸ್ತಿ-ನಾಸ್ತಿಗಳ
ಮಿಶ್ರಣ 33; -ಸುಖ-ದುಃಖ,
ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳ ಮಿಶ್ರಣ 38,
42, 113-114; ಟ್ಯಾಂಟಲಸ್ಸನ
ನರಕ 51; -ನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ
ಹಾಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು 61-62, 81;
-ಒಂದು ಸೆರೆಮನೆ 62, 272; -ನ್ನು
ದೈವೀಕರಿಸುವುದು 83, 259-60;
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬದಲಾದರೆ-
ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ 92;
-ಅಧೋಗತಿಯ ಅವಸ್ಥೆ 106;
-ಸತ್ಯದ ಛಾಯೆ 107; -ತ್ತಿಗೆ
ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ 133;
ಅಂತರಂಗದ - 141; -ಒಂದು
ರಂಗಭೂಮಿ 147; -ನ ಏಕತ್ವ 245,
251, -ಆಟದ ಮೈದಾನ 272; ಈ
-ಅಶ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು 294;
ಕಾಣುವ-ವು ಮನಸ್ಸಿನ ಸೃಷ್ಟಿ 383
ಜಡ : 58-59, 143, 250; -ಮತ್ತು
ಚೇತನ : 318

ಜಡವಾದ : 55, 75-76, 128, 211
ಜನನ-ಮರಣ : 21, 110, 160, 180
ಜನಾಂಗ : 10, 213, 297, 307, 313,
318-19; -ದ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲ
ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ 10
ಜಪ : 373, 399, 400
ಶಬ್ದಹೂಚಿ 473
ಜರ್ಮನಿ : 40, 106
ಜವಾಬ್ದಾರಿ (ಹೊಣೆ) : 132, 152, 246;
-ಯಿಂದ ಸ್ವಭಾವವೇ
ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ 132
ಜಾಗೃತ್ ; 5-6
ಜಿಂಕೆಯ ಕಥೆ : 87-88
ಜೀವ : 3, 20, 141-52, 172, 179,
262, 293, 467; ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲೆ-ವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದು
31; -ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು
ಉತ್ತರ 141-42; ಜೀವಾತ್ಮ ದೇಹದ
ಅಧಿಪತಿ 143; ಜೀವಾತ್ಮವೇ
ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಏಕತೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು
186; -ನ ಮೂರು ಗತಿಗಳು
187-88
ಜೀವನ : 11, 119, 154-55, 181,
365; -ವು ಪ್ರಾಣದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ 31;
-ವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯ
ವ್ಯವಹಾರವಲ್ಲ 42-43; -ದ ಗುರಿ
ವಿಷಯದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವುದು
74, 310, 430; ನಿಜವಾದ- 108;
-ಕ್ಕೆ ಮರಣವು ಛಾಯೆ 110;
-ವೆಂದರೆ ಚೈತನ್ಯದ ಕ್ರಮೇಣ
ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ 154-55; -ದ ಚಿಹ್ನೆ
ವೈವಿಧ್ಯ 207; -ದ ಏಕತ್ವ 246,
251; ಒಂದು -ದಲ್ಲಿ ಇಡಿ ಮಾನವ
ಜನಾಂಗದ ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳುವುದು
342
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ : 197

ಜೇಡರ ತಂತು (ಉದಾ) : 19

ಜ್ಞಾನ : 13, 33, 52, 59, 97, 125,
144, 164, 300, 314-15, 348,
372, 407, 431-32; -ದ ಎರಡು
ನಿಯಮಗಳು 276; -ಅರ್ಜನೆಯ
ಮೂರು ಸಾಧನಗಳು 229-30,
336; -ವು ಮನಸ್ಸಿನ
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ 158; -ವು
ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಬರುತ್ತದೆ
147-48, 153, 301, 416; -ವು
ಒಂದು ಪರಿಮಿತ ಸ್ಥಿತಿ 24, 70;
ವಿಷಯೀಕರಣವೇ- 24, 71;
-ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮಗಳ ಸಂಗಮ 76-
77, 79; -ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿ
ತಗ್ಗುತ್ತದೆ 132; -ವು ವರ್ಗೀಕರಣ
276; -ವು ನಮ್ಮೊಳಗೇ ಇದೆ 286,
466; -ವೇ ಶಕ್ತಿ 330, 358, 391

ಜ್ಞಾನಯೋಗ : 234-35

ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ : 156

ಟ-ಠ

ಟೆಂಡಲ್ : 17, 146

ಟೆಬೆಟ್ : 11

ಡ-ಢ

ಡಾಯ್ಸನ್ : 163

ಡಾರ್ವಿನ್ : 17

ತ-ಥ

ತತ್ತ್ವ : 31-32, 53, 123, 219-20, 264

ತಪಸ್ಸು : 373, 401, 412, 437, 456

ತಾದಾತ್ಮ್ಯವಾದ : 288

ತಾಯಿ-ಮಗು (ಉದಾ.) : 59

ತೆರೆ-ರಂಧ್ರ (ಉದಾ) : 23-24

ತ್ಯಾಗ : 13, 40, 63, 180-81, 215,
270; -ವೇ ನೀತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ 7-8,
25; ಸತ್ಯ ಬೇಕಾದರೆ ಅಸತ್ಯ
ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು 82, 101 ಉಚ್ಚ-ದ
ಆದರ್ಶ 83; -ವೇ ಜೀವನದ

ಆಧಾರ 107

ದ

ದಕ್ಷಿಣ ಅಫ್ರಿಕ ; 203

ದಯೆ : 24, 151-52

ದಾನ : 372-73, 433, 436

ದಾಳ (ಉದಾ.) : 156, 181

ದಿವ್ಯತೆ : 125, 310, 430

ದುಃಖ : 25, 34, 40-41, 61,

110- 111, 222, 316, 437, 453-54;

-ವನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿವಾರಿಸಿದರೆ

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ 35,

105; -ದಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನ 84

ದೂರು ; ಯಾರನ್ನೂ -ವುದು ಬೇಡ 247,
292

ದೃಶ್ಯ ; 423

ದೇವ-ದಾನವ ಕಥೆ : 326-27

ದೇವತೆಗಳು : 46, 48, 49, 272, 328,

394, 423; ಪುರಾತನ - ಗಳನ್ನು

ಕುರಿತು 46-49; - ಗಳೆಂದರೆ ವಿವಿಧ

ಸ್ಥಾನಗಳು 110, 167

ದೇವಯಾನ : 262

ದೇವರು : 12, 50, 52, 138-39, 182,

223, 234, 245, 313, 380,

394, 397, 458; -ರ ಭಾವನೆಯ

ವಿಕಾಸ 47-48, 52, 67;

-ರೆಂಬುದು ಜ್ಞೇಯಕ್ಕಿಂತ

ಮಿಗಿಲಾದುದು 70-71; -ರ

ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ

ತಿಳಿಯುವುದು 71;

ಸಗುಣ-ಸಾಕಾರ-78-79, 123,

164, 170, 266, 269-70, 277,

279-80, 284; -ನ್ನು

ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುವುದು

83, 84, 86, 115-116,

265-67; -ರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ

ಮಾನವೀಯ ವಿವರಣೆ 91, 165;

ಹಸು-ರನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ 91;
 ಇಬ್ಬರು-ಅಸಂಭವ 113;
 -ರೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಒಂದು
 ತತ್ತ್ವ 122-23; -ಅಯಸ್ಕಾಂತದಂತೆ
 ಜೀವಿಗಳ ಆಕರ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ 168;
 ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ -ರ ಕಡೆಗೆ
 ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ 224;
 -ರನ್ನು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದು
 261-62, 266-68, 273;
 ನಿರ್ಗುಣ- 266-67, 269-70,
 279-80, 284;
 ದೇವಸ್ಥಾನ (ಗುಡಿ) : 266, 267-68,
 331, 426
 ದೇಶ-ಕಾಲ-ನಿಮಿತ್ತ : 20, 32, 52,
 68-69, 72, 110, 176, 192,
 404; -ದೇಶವು ವಸ್ತುವನ್ನು
 ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ 72-73, 110
 ದೇಶಭಕ್ತಿ : 219
 ದೇಹ (ಶರೀರ) : 19, 21, 189, 195,
 324, 327-28, 329-30, 420,
 428, 430; -ಕ್ಕೆ ಆಲೋಚನೆ
 ಕಾರಣವೇ 18; ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ
 -ಗಳು 143, 145, 293; -ದ ಎಲ್ಲ
 ಭಾಗವನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು
 338-39, 346-47; -ವನ್ನು ನಾವೇ
 ತಯಾರಿಸುವುದು 455-56;
 -ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು 317-18, 335
 ದೋಣಿ-ಪಟ (ಉದಾ.) : 151
 ದೋಷ : 55-56, 82, 111, 152,
 165-66, 377; -ವನ್ನು ಒಂದು
 ಕಡೆ ನಿವಾರಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ
 ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ 41; -ವು ಅನಿವಾರ್ಯ
 81
 ದೌರ್ಬಲ್ಯ : 29, 131, 151, 161,
 246, 248, 308, 332; -ವೇ
 ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ 129; -ಕ್ಕೆ

ಪರಿಹಾರ ಅದನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದಲ್ಲ
 248
 ದ್ರವ್ಯ : 76, 164, 171, 176, 184,
 189-90, 230, 463; ಎಲ್ಲವೂ
 ಅನಂತ -ರಾಶಿಯ ರೂಪಗಳು
 193, 336-37, 340, 430
 ದ್ವೇಷ : 74, 252, 401, 434-35
 ದ್ವೈತ : 75, 123-24, 129, 299;
 -ಸಿದ್ಧಾಂತ 164-68, 186-89,
 287, 291-92; -ದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತ
 ಭಾವನೆ 78-79, 270; -ಭಾವನೆ
 ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದೆ 131

ಧ

ಧರ್ಮ : 14, 49, 63-64, 75, 81,
 206, 210, 311, 317, 371,
 381; ಮಾನವನ ದಿವ್ಯತೆಯನ್ನು
 ಎಲ್ಲ -ಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ 124-25;
 ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೌಹಾರ್ದ 13,
 218-19, 225; -ದ ಆವಶ್ಯಕತೆ
 3-13; -ದ ಪ್ರಭಾವ 3; -ದ
 ಮೂಲ 3-6; -ದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಆಂತರಿಕ
 ಜಗತ್ತು 10; -ದ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿ 11;
 -ಗಳು ವಿಶಾಲವಾಗಬೇಕು 12,
 281; -ವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
 ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕು 12;
 -ದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಾದ ಹಾನಿ 12,
 203-204, 313; -ವು
 ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ 12-13,
 204-205; -ಗಳೆಲ್ಲವೂ
 ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವ
 ಪ್ರಯತ್ನ 43, 81-82; ವ್ಯವಹಾರ-
 61-62; ಭವಿಷ್ಯದ -77: ಎಲ್ಲ-ಗಳ
 ಗುರಿ ಒಂದೇ 87: -ದಲ್ಲಿ
 ಹಳೆಯದೆಲ್ಲ ಪವಿತ್ರ 94-95; -ವು
 ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ
 98, 264-65; -ವೆಂದರೆ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ 98-99, 200, 236.
 369, 409; ಸೈತಾನನಿಲ್ಲದೆ- ಹೇಗೆ
 ಸಾಧ್ಯ ? 130; -ಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ
 ಏಷ್ಯಾಖಂಡವೇ ಮೂಲ 205;
 -ದಿಂದಾದ ಒಳಿತುಕೆಡಕುಗಳು
 203-204, 218;
 ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ-165; -ಗಳು
 ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ, ಪೂರಕ
 208; -ಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿ 209;
 -ವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ
 ನೀಡಬೇಕು 211; ಪ್ರತಿಯೊಂದು -
 ದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ
 213-14; -ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ
 ಮನೋಭಾವದವರಿಗೂ
 ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು 216, 227-28
 ; ಮಾನವ ಭಾವನೆಯ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಕ್ಷೇತ್ರವೇ- 219; -ದ ಮೂರು
 ಭಾಗಗಳು 219 -20; -ದ
 ಆದರ್ಶವು ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ
 ಆವರಿಸಬೇಕು. 239,
 248-49; -ವು ಜ್ಞಾನದ ಎರಡು
 ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲದೇ
 278; -ವನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ
 ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು 281-82; -ದ
 ಸರ್ವಸ್ವ 310, 430; -ಗಳೆಲ್ಲ
 ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಕಂತೆ 311; -ಕ್ಕೆ
 ಅನುಭವವೇ ಆಧಾರ 312-13;
 ಗ್ರಂಥಗಳಿಲ್ಲದ- ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ
 312; -ವು ಇಹ-ಪರಗಳೆರಡನ್ನೂ
 ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು 404;
 ದಾರಣ : 323, 359, 374, 441
 ಧೈರ್ಯ : 26-27, 29, 36
 ಧ್ಯಾನ : 323, 341, 369-70, 374-75,
 392, 399, 418; -ವೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದ
 ಪರಮಾವಸ್ಥೆ 370; -ದ ವಿವಿಧ ಬಗೆ
 405-406; -ವೆಂದರೇನು? 441

ನ

ನಗುವ ಅನಿಲ : 337
 ನಚಿಕೇತ : 93, 94
 ನರಕ : 219, 222, 265, 266
 ನಾಡಿಸುದ್ದಿ : 324-25
 ನಾಮರೂಪ : 52, 73, 192, 263, 264
 ನಾಯಿಯ ಸುಖವೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ :
 104
 ನಾರದ : 376
 ನಾರದ-ಕೃಷ್ಣರ ಕಥೆ : 60-61
 ನಾರ್ವ ದೇಶದ ಸ್ವರ್ಗದ ಕಲ್ಪನೆ : 101
 ನಾಶ : 157, 187, 223, 378, 422;
 -ವೆಂದರೆ ಮೂಲ ಕಾರಣಕ್ಕೆ
 ಹಿಂದಿರುಗುವುದು 134-35, 159
 ನಾಸ್ತಿಕರು : 57, 75, 98-99, 163,
 200, 211, 242-43, 256, 282,
 313, 371
 ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ : 26, 33, 296, 299
 ನಿಯಮ : 115, 161, 181, 198,
 270, 272, 323, 373, 433
 ನಿರಪೇಕ್ಷ : 70, 72; -ಆನಂದ 101
 ನಿರಾಶಾವಾದ : 33, 36, 38, 42, 113
 ನಿರ್ವಾಣ : 125-26
 ನಿರ್ವಿತರ್ಕ : 392, 407-408
 ನಿವೃತ್ತಿ : 49
 ನೀತಿ : 7-8, 65, 79, 248, 253-54,
 280-81, 296, 300, 365;
 -ವಂತರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ 355;
 ನಿಜವಾಗಿಯೂ -ವಂತರಾಗುವುದು
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ನಂತರ 99; -ಯ
 ಗುರಿ ಸ್ವಾರ್ಥನಾಶ 8, 24-25,
 107, 366; -ಯ ನೆಲೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಕೀತ
 ಅನುಭವ 8; -ನೈತಿಕ ಭಾವನೆಯ
 ಬೆಳವಣಿಗೆ 49; -ಎಂದರೇನು? 74;
 -ಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗ 77;
 ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ -ದಾಯಕ 84

ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ : 207

ಪ-ಫ

ಪಂಜು (ಉದಾ.) : 190

ಪಂಥ : 163, 204, 212, 223; -ಗಳ

ಎರಡು ವಿಭಾಗ 163; -ಗಳು

ಅಧಿಕವಾದಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು

206-207, 211

ಪತಂಜಲಿ : 308-309, 391, 402,

406-407, 456, 458

ಪಡ : 397; -ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ

397-98

ಪರಿಣಾಮ : 442-43

ಪವಾಡ : 307, 334

ಪಾತ್ರ-ನೀರು (ಉದಾ.) : 224-25

ಪಾಪ : 48, 74, 161, 166, 202,

243, 248, 256, 269-70, 300,

302, 458; -ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ 53,

199, 293, 299-300, 421;

-ದಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. 84

ಪಾಪಿ : 162, 195, 243, 248, 302

ಪಾರ್ಸಿಧರ್ಮ : 204-205

ಪಾರ್ಸಿಯ ಕತೆ : 273-74

ಪಾವಿತ್ರ : 41, 132, 244, 293, 426,

457

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ : 118-19, 122, 148, 163,

169, 205, 319; -ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ.

53-54; -ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ 54

ಪಿಂಗಳ : 345, 347, 352, 403

ಪಿತೃಪೂಜೆ : 3-4

ಪಿರಮಿಡ್ : 4

ಪುಣ್ಯ : 53, 199, 293, 299

ಪುನರ್ಜನ್ಮ : 145-46, 160, 166,

177-78, 294, 415-16; -ದ

ಬಗ್ಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ 146; -ವನ್ನು

ಸಮರ್ಥಿಸುವ ವಾದಗಳು

147-148; -ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಜೀವಿಯ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. 151

ಪುರಾಣ : 17-18, 21, 122, 124,

219-20, 233; -ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯರತ್ನಗಳಿವೆ 17; -ಕಾಲದ

ದೇವತೆಗಳು 46

ಪುರುಷ : 320, 382, 385, 390, 408,

423-24, 427-29, 454, 458,

462-63, 466

ಪುರೋಹಿತ (ಪೂಜಾರಿ) : 13, 53, 95,

210, 229, 267, 278

ಪೂರ್ಣತೆ : 23, 43, 77, 106-107,

291, 295, 308, 335, 342

ಪ್ರಕೃತಿ : 9-10, 44, 58, 64, 66, 90,

134, 190, 308, 318, 390-91,

394, 408, 423, 429, 465,

467; -ಯು ಗುರಿಯಲ್ಲ 9-10;

-ಯ ವಿಕಾಸ 23-24, 457;

-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದು

44; -ಯು ಸಾಂತವಾದ ಅನಂತ

74; -ಯ ಪ್ರಭಾವ 133; -ಎಂಬ

ಗ್ರಂಥ 172, 194, 284

ಪ್ರಕೃತಿಪೂಜೆ : 4

ಪ್ರಗತಿ : 206, 282, 378; -ಎಂದರೆ

ಆಸೆಯ ವೃದ್ಧಿ 105

ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತ : 336, 353, 364-65,

368-63; -ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಎಡವುವುದು 3672-68

ಪ್ರಜ್ಞೆ : 363, 427-28

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ : 185, 218

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ : 385-86

ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ : 323, 355-56, 358-59,

374, 440

ಪ್ರಮಾಣ : 385-86, 409

ಪ್ರಯೋಜನದೃಷ್ಟಿ (utilitarianism) :

8-9, 10, 25, 104-105,
365-66
ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿ : 49
ಪ್ರಶ್ನೆ : 133, 141-42, 153
ಪ್ರಳಯ : 16-17, 136
ಪ್ರಾಚ್ಯ : 118; -ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ
ದೃಷ್ಟಿಭೇದ 119
ಪ್ರಾಣ : 31-32, 177, 183, 186,
275-76, 320, 335, 402; ಎಲ್ಲ
ಶಕ್ತಿಗಳೂ -ದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ 164, 184,
333-34, 344; -ದ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ
ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು 334,
341; -ದ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ದೇಹದ
ಎಲ್ಲಚಲನೆಯನ್ನು
ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು 338-39
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ : 323, 328-30, 341,
343-44, 350-52, 373-74;
-ಮತ್ತು ಭೂತವಾದ 343-44; -ದ
ಅಭ್ಯಾಸ 350-52, 438-39;
-ದಿಂದ ಕುಂಡಲಿನಿಯ ಜಾಗೃತಿ
347; -ವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣದ ನಿಗ್ರಹ
334, 338, 402; -ವೆಂದರೆ ಕೇವಲ
ಉಸಿರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ 333,
338
ಪ್ರಾರ್ಥನೆ : 132, 251, 302,
307-308, 331
ಪ್ರೀತಿ (ಪ್ರೇಮ) : 233, 249, 252,
269-70, 299-300, 422, 434
ಪ್ರೇತಸಿದ್ಧಾಂತ : 3-4
ಫೆರಿಸ್ಚಿಕ್ರ (ಉದಾ.) : 156-57, 181
ಬ
ಬಂಧನ : 167, 179, 198, 295
ಬದಲಾವಣೆ : 153, 190-91, 264,
285, 287, 291 462-63; -ಯು
ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದುದು 74
ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ : 41

ಬೀಜ (ಉದಾ.) : 133-34, 135-36,
153, 379
ಬುದ್ಧ : 6, 33, 54, 63, 466; -ನು
ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ನೈತಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು
ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದನು 79, 297; -ನು
ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ
ಭಾರತವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು
75-76
ಬುದ್ಧಿ : 143, 185, 254-55, 384,
413, 427, 429
ಬೆಳವಣಿಗೆ : 342; -ಯನ್ನು
ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಬಹುದು 342
ಬೈಬಲ್ : 125, 206, 217, 273
ಬೌದ್ಧ : 6, 18, 30-31, 54, 75,
125-26, 168, 191, 205, 206,
216, 278, 289; -ಧರ್ಮದ
ಕುಂದು 292; -ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ
ಕಲ್ಪನ 127-28, 189-90, 287;
-ಧರ್ಮ 312
ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯಾ : 3-4, 16
ಬ್ರಹ್ಮ (ಪರ) : 69-70, 81, 180, 191,
284-85; -ವು ದೇಶ-ಕಾಲದ
ಮೂಲಕ ಜತಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ 68;
-ವು ಜ್ಞೇಯವೂ ಅಲ್ಲ ಅಜ್ಞೇಯವೂ
ಅಲ್ಲ 72; -ವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ
ಅನುಭವಿಸ ಬೇಕು 118
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ : 354, 372, 435-36
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ : 92, 136-140
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ : 257

ಭ

ಭಕ್ತಿಯೋಗ : 232-33
ಭಗವದ್ಭಾವನೆಯ ವಿಕಾಸ : 46-48,
66-67
ಭಯ (ಅಂಜಕೆ) : 8 22, 67, 269, 302
ಭವಿಷ್ಯ : 156, 181-82, 213, 230;
ನಿಮ್ಮ-ದ ನಿರ್ಮಾತ್ಮ ನಿವೇ 152,

166
ಭಾರತ : 76, 163; -ದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ
ಸ್ಥಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ 54; -ದಲ್ಲಿ
ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ 54-55;
-ದ ಎರಡು ಮಹಾಭಾವನೆಗಳು
ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ 215;
-ದಲ್ಲಿ ಪಂಥಗಳು
ನಾಯಿಬಣದೊಳಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ
247
ಭಾವಸತ್ಯವಾದ : 30-31, 98, 279,
287
ಭಿಕ್ಷುಕ (ಉದಾ.) : 2790-71
ಭಿನ್ನತೆ : -ಗೆ ಮೂಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ
ವ್ಯತ್ಯಾಸ 247
ಭೂತವಾದ : 343-44
ಭೂಮಿ ಏತಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ(ಕಥೆ): 21,
193
ಭೌತದ್ರವ್ಯ (ವಸ್ತು) : 19, 52, 128,
154 -ವು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ
ಪರಿಣಮಿಸುವುದು 19
ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ : 337, 344; -ವು
ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ
ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುತ್ತದೆ 77
ಭೌತಿಕ ಆಕಾರಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ : 156
ಭ್ರಮೆ : 46, 50, 173
ಮ
ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ : 456
ಮಗು (ಉದಾ.) : 226; -ಕಳ್ಳನನ್ನು
ನೋಡಲಾರದು (ಉದಾ.) 29,
195
ಮತಬ್ರಾಂತಿ (ಮತಾಂಧತೆ) : 41-42,
56, 204, 207-208, 212-13,
228, 233, 369; -ಯು ಒಂದು
ರೋಗ 220
ಮನಶಾಸ್ತ್ರ : 184, 315, 320
ಮನಸ್ಸು : 6, 32, 142-44, 177, 184,

315, 320, 347, 355, 367,
383, 413, 420, 451, 463;
-ಒಂದು ಸುಳಿಯಂತೆ 22; -ನ ಮಿತಿ
32; -ಸರೋವರದಂತೆ 187,
383-84, 407-408; ಆಲೋಚನಾ
ಪ್ರವಾಹವೇ -190; ಎಲ್ಲ-ಗಳೂ
ವಿಶ್ವ-ನ ಅಂಶ 193; ಹುಚ್ಚು
ಕಪಿಯಂತೆ 358; - ಆಕಾಶದ
ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪ 337; -ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸುವುದು
316-17; -ನ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಿತಿಗಳು
215-16, 384-85
ಮನು : -ವಿನ ಕಥೆ 16-17
ಮನುಷ್ಯ (ಮಾನವ) : 9, 14, 17, 43,
62-63, 180, 246-47, 313,
375; ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಲು
ಹೋರಾಡುವವನೇ-9; -ನ ಈಗಿನ
ಸ್ಥಿತಿ ಅವನತಿಯ ಸ್ಥಿತಿ 16, 18,
106, 379; ನಿಜವಾದ- 21-22,
196; ಮೃಗೀಯ- 37, 318; -ನು
ಬೆಳೆದಂತೆ ದೇವರೂ ಬೆಳೆಯುವನು
47-48; ಆದಿ-ನು ಉದ್ವೇಗಜೀವಿ
48; -ನು ಆಲೋಚನಾ ಜೀವಿ 92,
208, 282; -ನು ಸ್ವಭಾವತಃ ದಿವ್ಯ
124-25; -ನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಮುಕ್ತಿ
128; -ಜನ್ಮ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ 179, 189,
262, 268, 328, 458; -ರನ್ನು
ದೇವರಂತೆ ಪೂಜಿಸುವುದು 261,
273; -ರ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗೀಕರಣ
226-27; -ನ ಅತೀತಾನ್ವೇಷಣೆ
203; -ನು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ
ನೋಡುತ್ತಿರುವನು 183
ಮರೀಚಿಕೆ : 197
ಮಹಮ್ಮದ್ : 367-68
ಮಹಮ್ಮದೀಯರು : 125, 204, 206,
212, 214, 216, 222, 281, 297

ಮಹಾತ್ಮರು : 56, 67, 217, 369,
381, 399
ಮಾಯೆ : 34-38, 52-53, 62, 110,
113, 123, 176, 192; -ಎಂಬ
ಶಬ್ದದ ವೃತ್ತಿ 30; -ಯು ವಾಸ್ತವ
ಸ್ಥಿತಿಯ ನಿರೂಪಣೆ 31, 36, 38;
-ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ 44; ಮಾನವ
ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ-ಯ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ
52; -ಯ ದಾಸರು 62
ಮೀನು (ಉದಾ.) : 74
ಮುಕ್ತಿ : 58-67, 179, 308, 332;
ಮುಕ್ತರಾದಾಗ ಪ್ರಪಂಚದ
ಸ್ವರೂಪವೇ ಬದಲಾಗುವುದು 67;
-ಯೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ
126-27; -ಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಭ್ಯ
1166-67, 180; -ಯು
ಮಾನವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 167,
179
ಮೂಢನಂಬಿಕೆ : 17-18, 25, 29, 53,
124, 130, 145, 171, 307-08,
367-68, 430; ಆಧುನಿಕ- 146
ಮೂಲಾಧಾರ : 345-46, 348,
351-52, 353
ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್ : 163
ಮೃತ್ಯು (ಮರಣ) (ಸಾವು) : 14, 23,
33-35, 38, 44, 58, 378;
-ನಂತರ ಏನಾಗುವುದು 96
ಮೋಟುಮರ (ಉದಾ.) : 28
ಮೊಲ (ಉದಾ.) : 36

ಯ

ಯಮ : 323, 372, 433; -ಮತ್ತು
ನಿಯಮಗಳು ಯೋಗದ ತಳಹದಿ
323
ಯಮರಾಜ : 93
ಯಹೂದ್ಯ : 6, 16, 47, 98, 204,

220; -ರ ಕಥೆ 328
ಯಹೋವ : 47-48, 50, 81, 220
ಯಾಗಯಜ್ಞ : 95
ಯುಕ್ತಿ : 6, 33, 42, 59, 76, 124,
153, 163, 215, 231, 236,
281-83, 416; -ಯು
ಅನುಭವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ
97; -ಯ ಮಿತಿ 230, 336, 365,
410; -ಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಸ್ಥಿತಿ 367,
368, 380-81
ಯುಗಚಕ್ರ : 18
ಯುಧಿಷ್ಠಿರ : 35
ಯುವಕ-ಪಾದ್ರಿ ಕಥೆ : 114
ಯೂರೋಪ್ : 69, 76, 205, 281
ಯೋಗ : 235, 398, 313, 323, 342,
344, 372, 384; -ಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯ
ನಿಗ್ರಹ ಮುಖ್ಯ 117; -ಸಮನ್ವಯ
229; -ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ 229, 383;
-ದ ತಳಹದಿಯೇ ಅದು ಯುಕ್ತಿಗೆ
ಅವಿರೋಧವಾಗಿರುವುದು 231;
-ಸಾಧನೆಯ ಫಲ 351, 360,
403; -ದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಕಲ್ಪನೆ 395-96
ಯೋಗಿ : 322, 342, 334, 347, 367,
371, 419, 426, 449, 457,
459; -ಯು ಒಂದೇ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ
ದೃಢತೆ ಇರಬೇಕು 361-62

ರ-ಲ

ರಜ್ಜು-ಸರ್ಪ (ಉದಾ.) : 279, 289-90
ರಥ (ಉದಾ.) : 103-04
ರಹಸ್ಯ : 319-20, 344
ರಾಕ್ಷಸ (ಉದಾ.) : 213
ರಾಗ : 415
ರಾಜ (ಹುಚ್ಚು) (ಉದಾ.) : 271
ರಾಜ-ಮಂತ್ರಿ, ಕಥೆ : 328-29
ರಾಜಯೋಗ : 229, 231, 344, 354,
363, 369; -ವು ಅಸಾಮಾನ್ಯ

ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲ
307-308; -ವು
ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದುದು 314; -ದ
ಗುರಿ 317, 341, 371; -ದ
ಎಂಟು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು 323, 372;
-ವು ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರ 349
ರೇಷ್ಮೆ-ಗೂಡು (ಉದಾ.) : 300
ರೋಗ : 339-40
ರೋಗಿಯ ಶಕಥೆ : 173
ರೋಮ್ ದೇಶದ ಶ್ರೀಮಂತನ ಕಥೆ : 100
ಲೋಕ : 187-88, 272; ವಿವಿಧ -ಗಳೆಲ್ಲ
ಒಂದೇ ವಿಶ್ವದ ವಿಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳು
194-95, 343-44; ಗಳೆಲ್ಲ
ಮಾನವಕೃತ 195

ವ

ವಸ್ತುಸತ್ತಾವಾದ : 31, 98, 379
ವಾತರೋಗ (ಉದಾ) : 35, 105
ವಾತಾವರಣ : 460
ವಾದ : 97-98, 144, 199, 412-13.
ವಿಕಲ್ಪ : 387
ವಿಕಾಸ ; 23, 36, 47, 66, 111, 169,
285, 301, 444; -ಸಂಕೋಚ 18,
107, 136-38, 154-55; -ವಾದ
18, 38, 73-74, 107, 136,
277, 291, 457-58; -ದ
ಗತಿಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುವುದು
342
ವಿಜ್ಞಾನ : 31-32, 52, 55, 120, 149,
234, 311, 368; ಇಮತ್ತು
ಧರ್ಮಗಳ ಹಸ್ತಲಾಘವ 77
ವಿಜ್ಞಾನಿ : 58, 104, 119, 120, 149,
154, 231, 307, 336
ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿ : 346-47, 420
ವಿಪರ್ಯಯ ; 387
ವಿವೇಕಶ್ರೋತಿ : 431, 449, 453-54,
465

ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ : 169-70
ವಿಶ್ವ : 92-93, 174, 191, 284-85;
-ಸೃಷ್ಟಿ 136; -ವೇ ದೇವಸ್ಥಾನ
261-62, 265-66
ವಿಶ್ವಧರ್ಮ : 77, 223-24, 225; -ವು
ಆಗಲೇ ಇದೆ 210, 221; -ವೆಂದರೆ
ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಒಪ್ಪುವುದಲ್ಲ 223
ವಿಶ್ವಭ್ರಾತೃತ್ವ (ಬಾಂಧವ್ಯ) : 221-22
ವಿಷಯ-ವಿಷಯಿ : 74
ವೃತ್ತಿ : 382-83, 385; -ಯೇ ನಮ್ಮ
ಪ್ರಪಂಚ 383; ಐದು ಬಗೆಯ
-ಗಳು 385-86
ವೇದ : 6, 31, 64, 116, 120, 133,
174, 217, 261, 266, 314,
334, 409; -ಗಳು ಪವಿತ್ರ 103;
-ಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ-ಕನಿಷ್ಠ
ಭಾವನೆಗಳರಡೂ ಇವೆ. 121;
-ಗಳು ದೇವೋಕ್ತೆ 164;
-ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ 283
ವೇದಾಂತ : 30, 39, 44, 51, 66-67,
128, 268, 280; -ವೆಂದರೆ ಕೇವಲ
ಅದ್ವೈತವಲ್ಲ 163; -ವು
ಆಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ
ನಿರಾಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ 38, 42,
114; -ದ ಗುರಿ ಏಕತೆಯನ್ನು
ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು 47, 57,
64, 89, 113-14, 183, 246;
-ವು ಧೀರ ಧರ್ಮ 53; -ದ
ಸಿದ್ಧಾಂತ 74; -ದ ಸಂದೇಶ
ಜಗತ್ತನ್ನು ದೈವೀಕರಿಸುವುದು 83,
259-60; -ದ ಬೋಧನೆ 85; -ದ
ಪಲ್ಲವಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ 100; -ದ
ಆದರ್ಶ 102, 273; ಜಗತ್ತಿನ
ಸಮಸ್ಯೆಗೆ-ದ ಪರಿಹಾರ 114,
128; -ವು ಪಾರಲೌಕಿಕವಲ್ಲ 118;

-ಎಲ್ಲ ವೇದಾಂತಿಗಳೂ ಒಪ್ಪುವ
ಸಮಾನ ಭಾವನೆಗಳು 164; -ದ
ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳು ಸಾಧನೆಯ
ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳು 174-75;
-ತತ್ತ್ವದ ಅನುಷ್ಠಾನ 239, 259,
274; -ದ ಸಾರ 'ತತ್ತ್ವಮಸಿ' 242;
-ವು ಯಾವ ಪಾಪವನ್ನೂ
ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ 243
ವೈರಾಗ್ಯ : 388-90
ವೈವಿಧ್ಯ : 48, 57, 174, 208, 224;
ಕೇಂದ್ರದಿಂದ
ದೂರವಾದಷ್ಟೂ-ಹೆಚ್ಚು : 92;
-ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗೆ 123; -ವೇ
ಜೀವನದ ಚಿಹ್ನೆ 207, 223; -ದಲ್ಲಿ
ಏಕತೆ 223
ವ್ಯಕ್ತ-ಅವ್ಯಕ್ತ : 377
ವ್ಯಕ್ತಿ : 74-75, 123, 270
ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ : 8, 22-23, 39, 186, 280,
285, 295; ತೋರಿಕೆಯ-25;
-ಎಂದರೇನು? 22; ನಿಜವಾದ-
270, 291
ವೃಷ್ಟಿ : 287

ಶ-ಷ

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ : 39, 76, 80, 324
ಶಕ್ತಿ : 7, 19, 176, 230, 248, 282,
286, 299, 332, 419, 431;
-ಯೇ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ
ಬೇಕಾಗಿರುವುದು 131-32, 319;
-ಯೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವವು 243;
ಎರಡು-ಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ
298-99; -ಯ ಮೊತ್ತ ಒಂದೇ
ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ 338; ಎಲ್ಲ-ಯ
ಮೂಲ ಪ್ರಾಣ 335- 36
ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥ-ಜ್ಞಾನ : 370, 407-08,
445
ಶಾಂತಿ : 116, 120, 219, 240-41,

320-21, 351, 401
ಶಿಕ್ಷಣ (ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ) : 226, 257
ಶಿವಲಿಂಗ : 220-21
ಶಿವೋಽಹಂ ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಸಾಧುವಿನ ಕಥೆ : 128
ಶೂನ್ಯ : 15, 18, 145, 154, 277,
392; -ವಾದಿ 15; -ದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ
ಅಸಾಧ್ಯ 136-37, 166, 277
ಶೌಚ : 436-37
ಶ್ರದ್ಧೆ : 75, 97, 99, 311, 326, 332;
ಅಂಧ- 320; ಶ್ರದ್ಧಾವೈದ್ಯರು 340;
ಶ್ರದ್ಧಾಚಿಕಿತ್ಸೆ 356
ಶ್ರೇಯಸ್ಸು-ಪ್ರೇಯಸ್ಸು : 96
ಶ್ವೇತಕೇತುವಿನ ಕಥೆ : 239-40, 260,
275
ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ : 30, 325
ಷೋಪನೇರ್ : 68-69

ಸ

ಸಂತೋಷ : 10-11, 104, 331, 370,
401
ಸಂಯಮ : 370, 441-42, 445
ಸಂಯೋಗ : 176, 180, 187, 190,
464-65
ಸಂಶಯ : 325
ಸಂಸಾರ : 180, 332, 381
ಸಂಸ್ಕಾರ : 150, 177, 187, 399,
410-11, 414, 417, 421, 447
ಸಂಹಿತೆ : 46
ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ : 79-80, 90, 125, 132,
144-45, 161-62
ಸತ್ಯ : 14-15, 17, 30, 101-102,
114, 132, 209, 211, 234,
259, 263 -64, 302, 366,
372, 435; -ವನ್ನು ಅರಸುವಿಕೆ 15,
313; -ಯುಗ 16; -ವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ
ಗೌರವ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ 26;

-ವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ
ನೋಡಲಾರೆವು. 92; -ವೇ ದೇವರು
108; -ಒಂದೇ ಬಲವನ್ನು
ನೀಡಬಲ್ಲದು 131; -ದ ಪರೀಕ್ಷೆ
252; -ವನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧದಲ್ಲಿ
ಹೇಳಬಹುದು 224; -ದಿಂದ
ಸತ್ಯದಡೆಗೆ 208- 209, 274; -ವು
ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತದೆ
133
ಸತ್ಯಕಾಮನ ಕಥೆ : 257-58
ಸತ್ಸಂಗ : 399
ಸನತ್ಕುಮಾರ : 275
ಸಮತ್ವ (ಸಮಾನತೆ) : 180, 191,
222-24, 313
ಸಮಷ್ಟಿ : 77, 92, 135, 287
ಸಮಾಜ : 8-9, 26, 54-56, 307;
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ- 27; -ವು ನಿಗ್ರಹವನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ 50; -ದ ಜೀವನವೇ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ 65; -ದ
ಚಕ್ರ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ 112
ಸಮಾಧಿ : 323, 336, 344, 364-65,
368, 370, 374, 407, 442-43,
456, 459; -ಮತ್ತು ಸುಷುಪ್ತಿ 364;
-ಯು ಅಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು 371;
ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ- 391; ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ-
391-92; ನಿರ್ಬೀಜ- 393, 411;
ಧರ್ಮಮೇಘ- 465-66
ಸಮುದ್ರ-ಅಲೆ (ಉದಾ) : 73, 191-92,
341, 383-84
ಸರಪಳಿ (ಉದಾ.) : 166, 178, 270
ಸವಿತರ್ಕ : 391, 407
ಸಹಾನುಭೂತಿ : 56
ಸಹಾಯ : 25, 162, 173, 247, 271,
300
ಸಹಿಷ್ಣುತೆ : -ಯಲ್ಲ ಸ್ವೀಕಾರ 216-17
ಸಾಂಖ್ಯ : 391, 394, 395, 427-28;

-ಮತ್ತು ಯೋಗ : 308-309;
-ದರ್ಶನವನ್ನು ಕುರಿತು 320-21,
425
ಸಾಂತ : 7, 22, 40, 74, 253, 294;
-ದ ಮೂಲಕ ಅನಂತ ಲಭಿಸದು
7-8
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ : 6, 24, 84, 108, 196,
215, 236, 263, 409; -ದ ಫಲ
200-201, 282
ಸಾಪೇಕ್ಷ : 70, 463
ಸಾಮರಸ್ಯ : 80, 207, 219, 225
ಸಿಂಹ-ಕುರಿ ಕಥೆ : 28
ಸಿದ್ಧಿಗಳು : 441-454, 455, 457, 459
ಸುಷ್ಪ್ರಾಪ್ತವಾಹನ : 356
ಸೂರ್ಯವಂಶ : 49
ಸೃಷ್ಟಿ : 86, 91, 134-35, 139, 283,
333, 425; -ಯೆಲ್ಲ ದೇವರ
ದೇಹದಂತೆ 124; -ಯು
ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಬರಲಾರದು 136,
169, 187, 277; -ತತ್ತ್ವ 164,
169, 184; -ಯು ಸಂಯೋಗದ
ಫಲ 187; -ಯಂತ್ರ 224; -ಯಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳು ಮರುಕಳಿಸುತ್ತವೆ.
157, 181
ಸಾಕ್ಷಿ : 24, 70-71, 255
ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ : 276-77, 280-81,
307, 314
ಸಿದ್ಧಾಂತ : 19, 3, 126, 128, 131,
183, 215, 235-36, 268, 282,
412-13
ಸುಂಟರಗಾಳಿ (ಉದಾ) : 17
ಸುಖ : 11, 25, 100, 175, 263; -ವೇ
ಮಾನವನ ಗುರಿಯಲ್ಲ 8-9; -ವನ್ನು
ಅರಸುವಿಕೆ 15; -ಮತ್ತು ದುಃಖ
34-35, 38, 40-41, 53, 61,
64, 84, 106, 419-22; -ವು

ಬೆಳೆದಂತೆ ದುಃಖವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ
 37-38, 112; -ದ ಆಸೆ ಇರುವ
 ವರೆಗೆ ಸತ್ಯ ದೊರೆಯದು 96-97;
 -ದ ಹಿಂದೆ ದುಃಖವೂ ಬರುತ್ತದೆ
 110-111; -ವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದು
 116; ಒಬ್ಬನ-ವು ಇತರರ
 ದುಃಖವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ
 106
 ಸುಷುಮ್ನಾ : 347-48, 352-53, 359,
 402
 ಸೂರ್ಯ (ಉದಾ.) : 209, 224
 ಸೈತಾನ 79, 87, 124, 130, 166, 328
 ಸೊಳ್ಳೆ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋಗಿ
 ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದಂತೆ
 (ಉದಾ.) : 81
 ಸೋಲು : -ನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಬೇಡಿ 89
 ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ : 134-36, 155, 308,
 318, 337-38, 417-18, 425;
 ಸ್ಥೂಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಪರಿಣಾಮ : 135,
 425
 ಸ್ಫೂರ್ತಿ : 6, 230, 367
 ಸ್ಮೃತಿ (ನೆನಪು) : 146, 288-89, 388,
 403, 464
 ಸ್ವಪ್ನ (ಕನಸು) : 5, 51, 117,
 1722-73, 215, 235, 348,
 388, 405-406, 453
 ಸ್ವರ್ಗ : 26, 85, 105, 116-17, 175,
 188, 214-15, 245, 294, 375;
 -ವು ವೇದದ ಪ್ರಾಚೀನತಮ
 ಭಾವನೆ 94, 110; -ದ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮ
 ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು
 ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ 100-101,
 263; -ವು ನಮ್ಮೊಳಗೇ ಇರುವುದು

117, 195

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ : 43-44, 66-67, 123,
 125-27, 178, 270-732, 357,
 428; ಎಲ್ಲವೂ-ದ ಕಡೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ
 42, 64-65; -ವೇ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ
 ನಿಯಮ 55; -ವೇ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ
 ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆ 64; -ವು ಆತ್ಮದ
 ಸ್ವಭಾವ 198, 295; -ವೇ
 ಮಾನವನ ಗುರಿ 356

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ : 412

'ಸ್ವಾರ್ಥಾಜ್ಯಸಿದ್ಧಿ' : 126

ಸ್ವಾರ್ಥ : 26, 33, 91, 222, 242,
 296, 299, 302

ಪ

ಹಕ್ಕಿಗಳು (ಎರಡು) : 234-35

ಹಕ್ಸ್ಲೇ : 17, 146

ಹಠಯೋಗ : 324

ಹಡಗುಗಳ ಕತೆ (ಉದಾ.) : 296

ಹಿಂದೂ : 4, 32, 205, 206, 216,

220-21, 283, 312, 334; -

ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಭಾವನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ 122;

-ಧರ್ಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ
 214

ಹೀಬ್ರೂ : 46

ಹುಟ್ಟುಗುಣ : 148-149, 229-30,

336, 364, 368 -ವು ಐಚ್ಛಿಕ

ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅವನತಿ 148, 416-17

ಹೃದಯ : 168, 246; -ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ

ಸಮನ್ವಯ 82; ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ -ವೇ

ಮೇಲು 82, 254-55

ಹೊಣೆ : 151-52, 132, 166